



APPARATVS MEDICAMINVM

TAM SIMPLICIVM

QVAM

PRAEPARATORVM ET COMPOSITORVM
IN PRAXEOS ADIVMENTVM
CONSIDERATVS

VOLV MEN QVARTVM.

AVCTORE

JO. ANDREA MURRAY D.

EQVITE ORD. R. DE WASA

M. BRITANN. REGI A CONSILII AVL. PROFESSORE MEDIC. ET
BOTAN. O. IN ACAD. R. GOTTING. PRAEFECTO HORTI R.
BOTAN. SOCIETATVM SCIENTIARVM GOTTING. STOCKHOLM.
VPSAL. GOTHENB. LVND. FLORENT. LVGDVN. DIVION. AVREL.
ET VLISSING. MEDICARVM PARIS. NANC. ET HAVN.

ATQVE OECONOMICARVM BERN. CELL.

GEORGOPHIL. ET PARIS. MEMBRO.



GOTTINGAE

Apud IO. CHRIST. DIETERICH.

1787.

VOLVMEN QVARTVM.

S T I R P E S.

Dumofae.

Trihilatae.

Tricoccae.

Oleraceae.

Scabridae.

Vepraculae.





ORDO XXXVII.

D V M O S A E.

R H A M N V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 194. *Gen. pl.* p. 105.

422.

Pharm. RHAMNI CATHARTICI f. SPINAE
CERVINAE *Baccae; Cortex.*

Rhamnus catharticus; spinis terminalibus, floribus quadrifidis dioicis, foliis ovatis, caule erecto LINN. *Syst. l. c.* *Rhamnus catharticus* C. B. ICON: REGNAULT *Botanique*, Le Nerprun. Frutex altior, in dumetis et montanis vulgaris. Artem topiariam pro sepibus viuis hortorum admittit.

Appar. medic. Vol. IV.

A

BACCAE

BACCAE subrotundae magnitudine pisi, nitidae, puncto eleuato in apice notatae, maturitate nigricantes, includunt pulpam succosam profunde viridem, odoris nonnihil ingrati, et saporis amaricantis subacris nauseosi, feminibus quatuor ouatis subtrigonis. Vi aluum purgandi iam dudum claruerunt; id quod fruticis nomen iam significat. Et haec quidem efficacia sese adeo in carnem turdorum similibusque aujum, quae eas autumnno auide ingerunt, transfert; qui enim iisdem tempore maturationis baccarum vescuntur, crebriores alui deiectiones experiuntur (HOMBERG in *Mem. de l'ac. d. sc. de Paris* 1712. p.9.). In quibusdam hominibus haud sine torminibus molestis sese exferit, nisi diluentia commoda superbibantur, et comitatur effectum siccitas oris et faucium. Baccae recentes viginti circiter quibusdam sufficiunt. Alii vtuntur eo fine succi earum expressi vncia vna (BOERH. *de viribus medic.* p. 308. SCOPOLI *Fl. Carniol. ed. I.* p. 590.) Puluis tostorum etiam locum habet ad drachmam vnam; pro decocto autem drachmae duae commendantur (LINN. *Amoen. acad. Vol. 7.* p. 300). Sed nostro tempore syrupus ex iis paratus fere vnice in dignitate est.

Vsui pictorio quoque inseruiunt baccae, pro colore viridi vsitatissimo, Gallis *Verd de l'essie*,

Germa-

Germanis *Safftgrün*, dicto, qui ad chartas colorandas et imagines minutas pingendas praecipue placet. Succus scilicet istarum post perfectam maturationem ad mellis spissitatem densatur, et solutione aluminis aquosa admista intra vesicam caloris ope ficatur; accedat tum eiusdem solutio in aqua, colatio et subsequa euaporatio (DU HAMEL DE MONCEAU *Traité des arbres et arbustes tom 2. p. 215.*). Omitto miscelas alias, quibus pro variis coloribus ad tingendam lanam, corium, opportunus euadit; nec tango colorum diuersitatem pro gradu maturitatis baccarum vario (Vid. LINN. *Fl. Suec. p. 72.*). Baccae *Rhamni insectorii* LINN. *Mant. 1. p. 49.* Gallis *Graines d'Avignon*, a quibusdam in usum istum pictorium et tinctorium praeteruntur (*Hist. de l'acad. d. sciences 1772. p. 54.*)

CORTEX *medius* instar corticis Sambuci aluum fortiter mouet, sed simul vomitum ciet (ALLIONI *Fl. Pedemont. Tom. 2. p. 130.*). Hodie desueuit.

Non attinet, hic de corticis in tingendo praestantia pro colore luteo et purpurascete (V. LINN. *Oländska och Gothländska Resa p. 52. 175. 209*) multis dicere.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SYRVPVS DE RHAMNO CATHARTICO f. DE SPINA CERVINA f. SYRVPVS DOMESTICVS *Ph. Würt. p. 210.* Ad huius normam succo baccarum maturarum multa aromata adduntur. Pauciora admiscet *Pharmacopoea Lond. p. 82.* Additamentum hoc sine dubio corrigere saporem et torminibus praecauere pro scopo habet, ingratus tamen syrpus manet. Simplex praestat (*Ph. Edinb. p. 62. et Cod. med. Paris. p. 34.*) ex succo defecato et saccharo coctis. Efficaciter aluum mouet, non absque incommodis, quae supra redargui; vnde concedere eundem nequeo ad meconium infantum recens natorum expellendum, quod quidem nonnulli suadent (e. c. *Ph. Würt. l. c.*). In hydrope nominatim, imo ascite pro subducenda lymphâ collectâ multis probatur, vel solus ad vnciam vnam (*RIVER. prax. lib. II. cap. 6. p. 44.*), ad duas (*BOERH. l. c.*), vel aliis purgantibus mixtus (*CHOMEL Usuell. tom. I. p. 19. SYDENH. Oper. p. 488.*). Sed non effectum praestat, nec conducit, nisi corpore opportuno, quin adeo hydropem pertinaciorem reddit; id quod ingenue fatetur summus SYDENHAMUS, qui fiducia iuuenili in casu singulari, quo voto respondit, deceptus, paullo post erroris agnoscendi occasionem ingra-

ingratam nactus est. Cautio igitur eadem hic redit, qua in vniuersum in biuio inter diuretica et purgantia pro educenda lympha hydropicorum opus est.

ROB *Cod. Paris.* p. 47. Succus baccarum expressus ad spissitudinem mellaginis coquitur. Efficax et pretio exiguo quoque pauperibus commendabile. In pilulas puluere quodam redactum facillime capitur, vt adeo simplex cretae miscela suffecerit. (*Gentleman's Magazine* 1759. *Sept.* p. 401.).

423.

Pharm. FRANGVLAE *Cortex; Baccae.*

Rhamnus Frangula; inermis, floribus monogynis hermaphroditis, foliis integerrimis LINN. Spec. pl. p. 280. Alnus nigra baccifera C. B. Frangula DODON. Pempt. p. 783. Icon: Fl. Dan. tab. 278. REGNAULT Botan. La Bourgene. Arbor minoris staturae locis humidis crescens.

CORTEX *medius* flauum colorem prae se fert; vnde manducatus saliuam instar Rhabarbari tingit, et aquam vti et spiritum vini inficit tinctura faturate lutea. Ad communem consensum violentius purgat inter tormina et nauseam, nec raro vomitiones.

Vnde nonnisi hominibus fortioribus, quales ruri degunt, concedi potest. Sunt qui mitius de illo sentiunt, inter quos MATTHIOLUS (*In DIOSC. ed. c. B. p. 875.*), qui aluum sine vilo incommodo soluere et iecur belle expurgare ac roborare innuit. LINNEUS (*Amoen. Vol. 7. p. 300.*) inter praestantiora purgantia refert. Et hic quidem aridum desiderat, sine dubio ideo, quod recentem quidam vehementius corpus afficere sustinent (*DODON. Pempt. p. 784.*). Praceunte igitur ill. viro infundendus vel decoquendus cortex cereuisia secundaria ad tertiae partis iacturam, pondere vnciae dimidia pro valentioribus, et drachmarum duarum pro debilibus. Sicque in chronicis quibusdam morbis hydragogi egregii nomen tulit. Infueti tamen vsus. In constipatione boum certa medicina pronunciatur (*LINN. Fl. Succ. p. 72.*).

Cortex integer (hunc scilicet intellectum puto), qui saporem grate amarum et adstringentem habet, egregium antilepticum est, prout solutione extracti eius, methodo Garayana parati, constat. Haec enim carnem bubulam vel sanguinem humanum congrumatum sub iusto coloris gradu efficacius adeo, quam sal corticis Peruuiani essent. a putredine

dine defendit (BUCHOLZ *chym. Versuche über antisept. Substanz. p. 82 sq.*)

BACCAE dulces sunt, et pariter aluum efficacius mouent. Vix vnquam tamen a medicis praeci-
piuntur. Semina lotium pellunt (MÜLLER *Ruff. Gesch. 7 Samml. p. 97.*).

Tingentes particulae pluribus partibus huius arboris insident. Nempe cortex lanam colore e flauo rubro imbut, etsi non profundo, folia et baccae viridi.

424.

Pharm. IVIVBAE *Baccae* f. IVIVBAE.

Rhamnus Zizyphus; aculeis geminatis, altero recuruo, floribus digynis, foliis ouato-oblongis LINN. *Syst. veg. p. 196.* Iuiuba syluestris c. B. β Iuiubae maiores oblongae c. B. Ζιζυφος Graecis recentioribus, vt ACTUARIO, SIMEONI SETHO. Icon: REGNAULT *Botanique*, le Iujubier. Arbor exigua, ex Syria a SEXTO PAPIPIO consule in Italiam translata (PLINIUS *lib. 15. cap. 14.*). Hodie tam ibi, quam in Hispania, Gallia inferiori, aliis regionibus australioris Europae sponte in solo sicco crescit, cultura autem fructus, cuius

potissimum ratio habetur, praestantior fit. In nostris hortis flores modo fert, per hiemem in hybernaculo feruata.

BACCA officinarum, quam eleganter quoad omnes partes depinxit ill. DU HAMEL (*Arbres et Arbustes tom I. p. 377.*) est drupa ovalis magnitudine et figura Oliuae, cuius epidermis rubra obuestit parenchyma molle, sed exsiccatione spongiosum et albidum, intra quod nux oblonga aspera vtrinque acuta bilocularis feminibus duobus latet. Ζίζυφα vel voce nonnihil mutata baccae graecis dictae, Iuiubae Arabibus. Recentis in regionibus, vbi fructus maturefcit, eduntur. Nec apud nos, vbi nonnisi rugosae Iuiubae comparent, dulcedine grata destituuntur cum mucilagine coniuncta. Et haec quidem iam ore sese declarat, manifestius autem decoctione, quae si parciore iusto aqua fit, liquidum spissitudine sua fastidium parit. Inuoluere acre, incrassare humores, et lubricare atque relaxare fibras valent. In affectionibus pectoris ideo praeprimis, vt raucitate, sputis languentibus, laudem tulerunt olim, item in stranguria aliisque dolorosis viarum vrinariarum malis. Quum vero Caricae, Passulaeque iisdem viribus instruantur, praefe-

praeferebant hae Iuiubis sunt, vt quae extra patriam vix nisi aridae, corruptae vel vermibus exefae fuppetunt. Hinc et fenfim vſus in infuſis et decoctis defueuit. Superſt hodie ex antiquioribus formulis officinarum vnice

SYRVPVS DE IUIVBIS *Ph. W. p. 212.* ad MESUËN referendus, etſi feriori tempore mutatus varie fuit. Nimis compoſitus eſt, et ob ſemina mucilaginoſa et Tragacantham additam eclegmatis potius, quam fyrupi, ſpiſſitudinem habet.

UMF

I L E X.

LINN. *Syst. veg.* p. 140. *Gen. pl.* p. 67.

425.

Pharm. AQUIFOLII *Folia.*

Ilex Aquifolium; foliis ouatis acutis spinosis LINN. *Spec. pl.* p. 181. *Ilex aculeata baccifera* C. B. *Aquifolium* MATTHIOLI. *Agrifolium* DODON. *Pempt.* p. 658. Icon: MILL. *Fig. of Plants tab.* 46. REGNAULT *Botan.* le Houx. Elegans hic frutex in sepibus fylisque Europae australioris sub umbra aliarum arborum sponte prouenit. Hac in regione arenosa Cellensia occupat. Frigus asperius hiemale non fert. Translationem difficile admittit, optime vero in Augusto medio res succedit. Succrescit quoque in arborem pedum quatuordecim vel viginti, aliquando multo proceriorem, cuius crassities tamen altitudini vix respondet, vtpote angusta nimis.

Ludit multis varietatibus, quae foliis absque spinis, echinatis, oblongis, subrotundis, variegatis colore aureo vel argenteo, baccis rubris luteis albis, et per alias notas discrepant, quas nosse et colligere in lucorum oblectamentis dicatorum vsum, interest.

Nam

Nam hocce perpetuo virore, florum alborum pulchritudine et baccis suis, quae in vulgari Aquifolio rubrae sunt, stirps ornat. Sed ipsa vulgaris arbor oeconomis in pretio multis momentis est. *Sepes viuas* elegantes format, durabiles, densas, ob spinas foliorum marginales pecori infestas, et tam proceras, vt aliquando pedum duodecim altitudinem attingant. *Lignum*, quod album est, excepto medullio arborum procerarum bruno, duritie et glabritie sese commendat pro cylindris, manubriis instrumentorum fabrorum, seriniariorum et tornatorum, item pro operibus tessellatis. *Cortex* interior viscum aucuparium tenacem suppeditat, dum in pastam contusus intrâ ollam in cellam transfertur vt putredinem subeat, qua facta lauatur et filinea demuntur, quo viscus lentescere queat (DU HAMEL *Traité des Arbr. tom. I. p. 64.*). *Folia* tenella pabulo ouium et ferarum inferuiunt. *Baccis* delectantur aues variae.

Inter hasce laudes pauca modo de efficacia medica arboris innotuerunt, vnde et silentio plerique libri de materia medica Aquifolium praeter-eunt. Verum nec istas miculas sine conmodo dispergi sinam.

FOLIA febribus intermittentibus medentur in puluere ad drachmam vnam ante paroxyfimum dato. Multi hac ratione a medico experto (DURANDE in *Memoires de la Societé en Medec. à Paris vol. I. p. 342.*), qui vim iftam ab homine artis falutaris rudi didicerat, fanati funt. Quin in casu quodam contra corticem Peruuianum rebelli fuffecit. Mirum effet, nifi aliquando fper falleret, quod ingenuus ipfe fatetur. Sed, nifi iuuerit, noxium tamen effectum non attulit. Debilitate ftomachi laborantibus e re fuit, puluerem in infufione aromatica (Vid. *Gazette falutaire 1779. n. 13. p. 4.*) capere. Infufum quoque proficuum fuit (*Gazette de Santé 1777.*).

Domesticum conftituunt contra arthritidem in infufo theaeformi, quo ipfo conualuit intra quatuor hebdomades foemina, cuius manus antea ex morbo incuruatae infigniter riguerant, aliisque eiusdem exemplo incitatis idem auxilium obtigit. Sapor eius paullo magis adftringens eft, quam infufi Theae Chinensis (HEYER in FRITZE *medic. Annal. Vol. I. p. 301.*). Res fane digna vltiori experimento, duce fcito medico, inftituendo.

Nimis succincte mentio fit virtutis foliorum in colica, item succi expressi cereuisia excepti in ictero (HALL. *stirp. helv. n. 667.*), quam vt alios ad imitationem inuitare possit. Nec vis cataplasmaticis ex visco stupae illito, ad dolores podagricos leniendos, satis firmo fulcro nititur (CHOMEL *Usuelles T. 3. p. 40.*).

S A M B V C V S.

LINN. *Syst. veg. p. 244. Gen. pl. p. 147.*

426.

Pharm. SAMBUCI Flores; Baccae; Semina; Cortex interior; Folia; Fungus sambucinus.

Sambucus nigra; cymis quinquepartitis, foliis pinnatis, caule arboreo MURR. in LINN. *Syst. veg. ed. 14. p. 295.* Sambucus fructu in umbella nigro c. B. Ακτιη Graecis. Icon: *Fl. Dan. tab. 545.* REGNAULT *Botan. le Sureau.* Arbor humilior in sepibus et ad pagos crebra; item locis ruderatis. Nullum igitur foli genus spernit. Diffeminatur auibus, quae baccis delectantur. Surculis quoque radicem facile propagatur.

Speciosa

Speciosa arbor dum floret ob candorem florum congestorum, qui inter triste virentia folia tanto magis enitet.

Admonet tam haec faturata viredo, quam odor omnium partium ingratus et virosus, de efficacia non mediocri in corpus animale. Id quod euentus confirmat. Baccae enim gallinas enecant (BARTHOL. *Hist. anat. rarior. Cent. 4. p. 248.*) et flores pauones (LINN. *Fl. Suec. p. 97.*). Muniri quoque possunt Brassica et arbores pomiferae contra erucarum insidias Sambuco, dum istae stirpes ramulo eiusdem frondoso flagellantur, quae encheiresis vti et suspensio ramuli eiusmodi aphides etiam fugat (GULLET in DOSSIE'S *Memoirs of agriculture vol. 3. p. 164. sqq.*). Quin umbram spargit hominibus nociuam (LINN. *l. c.*)

Non valde eminet oeconomico commodo, sed medico totam fere videtur destinasse benefica natura. Medulla spongiosa, quae ramos teneriores replet, destituuntur trunci crassiores. Hinc hi *lignum* supeditant tam duritie quam colore flavescente tormentoribus placens, et Buxi ligno vix cedens. *Medulla*, quam dixi, ornamentis cistularum inferuit. Quoniam vero aues baccarum cupidae sunt, com-
mode

mode locis, quibus aucupia exercentur, arbores plantantur. *Baccae* linum fusco colore tingunt. Vino odorem moschatellinum impertiunt. Et vel folae cum saccharo vel in connubio aromatum fermentatione vinum quoddam, isti Frontiniae non abfimile, locis vite carentibus suppeditant. Coqui in Germania quoque solet succus earum cum prunis in pulpam istam consuetam, quae acetarii genus constituit, quo additamento vt sapor, ita diuturniori conseruationi consulitur. Cymae florum recentes placentarum butyro coquendarum genus constituunt. Hisce praemissis via ad virtutes medicas continua ferie recensendas plana est.

FLORES omnium partium vsitatissimi. Spirant recentes odorem fortem non omnino ingratum, qui per destillationem aqua recipitur. Si eorum maior quantitas sumitur, exigua pars olei aetherei butyracei sub eadem encheiresi transit (LEWIS *Mat. med.* p. 515.). Recentes in infusione blande aperiant aluumque mouent. Exsiccati, qui fere odoris partibus carent, vnice fere adhibentur. Ore capti in infuso, instar Theae, egregie impacta subigunt et sudorem pellunt. Ob resoluendi istam vim in tussi, repletione pectoris pituitosa, item sputis

sputis peripneumonicorum languentibus, suetam medelam constituunt, vnde et speciebus pectoralibus vulgo admiscetur. Item si suppressa sputorum reiectio suffocationem minatur, vix praestantius vllum auxilium suppetit, quam vapores infusi florum calidi ex spongia ante nares vel os apertum retenta haurire, praesertim aceto eidem affuso. Sudorem autem mouendo crisin per poros in febribus acutis efficaciter adiuuat, dum florum ipsorum virtutem aqua calida sustinet; noxas ex refrigerio aliter facile concipiendas auertit; variolas, morbillos, scarlatinam, erysipelas aliaque exanthemata tam acuta quam chronica vel in eruptione torpentia vel cito inter ambigua signa retrocedentia incitat vel reuerti cogit. Aliquando tamen in hisce exanthematibus adminiculo sinapismi vel vesicatorii simul opus est. Et hacce sudorifera vi haud parum antecellit ob naturam suam calidis, alias in eisdem fines vsitatis, quae potius rigidam siccamque cutem reddunt, quam emolliunt et humectant.

Extrinfecus quoque ficci in sacculis cum fructu adhibentur ad tumores varios, inflammatorios, erysipelatosos, oedematosos, dissipandos, saepe

saepe in florum Chamomillae vulgaris et camphorae connubio. Oportet autem ante applicationem auferre stipites s. pedunculos, ne pressione molesti sint. Rarius cataplasmata vel epithemata florum ex vsu sunt, quae vi aquae calidae potius emolliunt, quam resoluunt.

BACCAE ouales, nigrae, pisi minoris magnitudine, umbilico eleuato stellato, succosae, trispermae. Succo scatent rubicundo, acidulo dulci, nec tingente, in epidermidis autem superficie interna obtinet pulpa violacei coloris chartam inquinans. Blande aluum mouent. Vna vel altera bacca comesta non quidem displicet, sed multitudo palato aduersatur. Maxime vero inclaruerunt Robe, quod ex succo expresso paratur, de quo paullo post dicturus sum. Baccae exsiccatae nomine *Granorum Aëtes* veniunt.

SEMINA ouali linearia, tenuiter rugosa, testicularillo duro, et intra baccam vestita pulpa subgelatinosa. Aluum purgant. Siccata olei viridis crassi octauam partem calida expressione erogant. Venale oleum consuetum cum oleo Lini exprimitur, hinc improbandum est (DEHNE in CRELLS *chem. Journ. P. 3. pag. 35.*). Quod fusco viride exstitit, odoris et saporis vix sensibilis fuit,

frigore gr. 12. non solidescens, sed artificiali gr. 07 colore dilutiori consistens (cl. BRANDIS *Comment. de oleor. unguinosf. natura p. 22.*).

CORTEX INTERIOR s. MEDIANUS, qui viridis est, primum dulcescentem saporem excitat, quem insequitur acris diu persistens nonnihilque amarus. Odore fere destituitur. Vires tam aquae quam spiritui vini impertit. Celebratur vt hydragogum efficax in hydrope; sed simul etiam facile vomitum ciet. Et huic quidem fini succus par est. Ad drachmam vnam vel vnciam dimidiam sumtus laudem sibi vindicauit BOERHAAVII (*Hist. plant. P. I. p. 207.*) in hydrope obstinato, modo viscera sana sint; nam compertum est, hominem aliquando magna subitaque lymphae per aluum euacuatione animo linqui. Sunt qui ad vnciam vsque supraque praescribere eum audent. Placuit et magni nominis viro (SYDENHAMO. *V. oper. p. 496.*), corticem hunc aqua lacteque decoctum praescribere, scilicet sic, vt eius manipuli tres in liquidi istius commisti libris duabus ad libram vnam coquerentur, et huius decocti alterum dimidium mane, alterum sero quotidie ad sanationem aegri vsque caperetur; vnde pariter et vomitus et catharsis sequitur. Ast eiusmodi draastica debilitant valdopere
corpus

corpus et anſam nouae tantoque abundantiori collectioni aquae praebent; quin ſi effectu exſpectato deſtituuntur, ſtimulo ſuo nocent et aquae morboſum decubitum accelerant.

FOLIA. Turiones et aluum fortiter mouent et vomitum cient. Quin hypercatharſis inde aliquando enaſcitur. Fuit qui eoſdem crudos cum aceto oleoque ingeſſit, vnde vero quadrageſies aluus ſoluta et tertio die comatoſus inſultus ſubſequutus eſt (*BARTHOL. Aët. Haſn. vol. I. p. 164.*). Alii duo, in vigore aetatis conſtituti, iisdem ingeſtis poſt copioſos vomitus hypercatharſin experti ſunt et ex ea extremum virium diſpendium pallorem et maciem contraxerunt (*Eph. nat. cur. Dec. 2. ann. 9. p. 48.*). Vituperandus igitur mos, qui adhuc inter paganos in Germania viget, inſtar acetarii eoſdem verno tempore alui eluendi cauſa ingerendi. Foliorum explicatorum vſus hodie fere nullus. Nec probo eadem oedematibus pedum imponi, in quibus praefat vti topicis, quae inſudatione aquam ſtagnantem eliminant, quam eandem ad interiora repellunt.

FVNGVS SAMBVCINVS innafcitur vetuſtis arboribus, praecipue Sambuco. Eſt Peziza Auricula L., cuius vires infra ſuo loco tradentur.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

AQUA FLORVM SAMBVCI *Pharm. omn.* De hac partim supra (v. Flores *p.* 15.) dictum. Leuiter diaphoresin mouet. Hinc vsitatissima tanquam vehiculum in mixturis, sudori pellendo dicatis.

SPIRITVS FLORVM *Ph. W. p.* 197. Exoleuit et vsus et fides bezoardicae et anodynae virtutis.

SPIRITVS BACCARVM *Ph. W. p.* 190. Pariter superfluus et neglectus.

ACETVM *Ph. W. p.* 1. Ex floribus infusione paratur. Eximium resoluens. Gargarismatibus scite in angina additur, ad exemplum ab Equ. A ROSENSTEIN (*om Barns sjukdomar p.* 241.) datum. Et huius cum aqua calida remixti vapores ex spongia pectori imposita naribus hauriuntur in solatium insigne tam in isto malo, quam sputis in morbis pectoris languentibus.

ROB *Ph. W. p.* 164. Ex succo baccarum cum saccharo in densitatem iustam inspissato. *Pharmacopoea Lond. p.* 26. omittit saccharum; cuius autem connubium vel ideo mihi arridet, quo empyreuma auertatur. Hinc Rob Sambuci, sine saccharo paratum, nigrum plerumque euadit et
sapore

sapore ambustionem prodit. Praestat Rob ex baccis recens collectis, vt quod dulcescente sapore et colore gratiori instruitur, illo ex baccis vel succo diutius feruatis, quod manifeste acidum est, et profundioris coloris. Cautione quoque opus est, ne in eiusdem, vt aliorum similium, inspissatione cupreae particulae sese admisceant, quod facile contingit, dum loco terrei vasis cupreum vel aurichalceum adhibetur, vt ruri fieri solet. Vnde e re est, vt pharmacopola ipse illud praeparandum curet.

Est omnium suctissimum Rob et praestans, quod tam ruri, quam in vrbibus, domestici instar remedii est. Blande sudorem mouet et resoluit, item largius sumtum aluum emollit. Hinc, si transpiratio refrigerio suppressa, conuenit. In affectionibus rheumaticis acutis omnibus reliquis, ob vim eius humores absque motus augmento soluendi et excretiones varias promouendi, illud praefert ill. QUARIN (*Meth. medend. inflamm. p. 219.*) ad tres quatuorue vncias de die ingestum. In angina, vtiliter ad stasin dissipandam gargaribus additur. Lotione nigredinem conciliaffe legitur (*Eph. nat. cur. Dec. 2. ann. 6. obs. 8. p. 27.*).

427.

Pharm. EBULI *Radix*; *Cortex interior*; *Folia*;
Flores; *Baccae*; *Semen*.

Sambucus Ebulus; cymis trifidis, stipulis foliaceis,
caule herbaceo LINN. *Spec. pl.* p. 385. *Sambu-*
cus humilis f. *Ebulus* c. B. Χαυυι ακτη Graecis.
ICON: REGNAULT *Botan.* l'Yeble. CURTIS *Fl.*
Lond. Planta herbacea perennis procera, locis
humidis vmbrosis fyluaticis crescens. Speciosa
floribus, intus albis extus purpureis, maioribus,
quam in reliquis speciebus, sed molesta hortis
ob repentes radices, quae vndique furculos
protrudunt, vix vnquam domandos.

Tota stirps odorem ingratum virosum spargit,
similem quidem illi ex Sambuco, sed grauiorem.
Experientia quoque constat, viribus ea esse su-
periozem. Sed rarius vsurpatur.

RADIX repens, fere teres, digitum supraque
crassa, alba; subcarnosa. Sapor eius amarus, nau-
seosus. In hydrope potissimum olim celebrata.
Succus eiusdem aluum lotiumque mouet; item de-
cocto ad drachmas duas sumta radix purgat. Sunt
qui corticem radice recentem praeferunt, decoctum
aqua,

aqua, vnde et per os et per aluum potentiam suam exercet. Similiter si

CORTEX INTERIOR caulium recens cum aqua decoquitur, emergit liquidum valde amarum, quod, ieiuno stomacho in sufficiente copia captum, vomitum excitat efficacem simulque deiectiones copiosas aluinas ciet, et lotium large pellit (BROCKLESBY'S *oecon. et medical Observations p. 277.*). In hydrope quidem aliquando profecit, sed admonitio eadem hic valet, quam articulo superiori de vsu drastico- rum in hydrope in medium protuli.

FOLIA in horreum proiecta mures fugant. (Ex LÖSELIO LINN. *Fl. Suec. p. 97.*). Cocta cum vino in cataplasma dissipant tumores articulorum ex contusione enatos, praecipue si fascia comprimens iungitur (REMON DE VERMALE *observ. et remarques de Chirurgie p. 81.*). Profuisse et visa sunt cataplasmaticis forma in hydropicorum oedematibus.

BACCAE, istis Sambuci non multum absimiles, recentes purgant. Rob inde paratum tam in Heluetia (HALL. *Hist. stirp. helv. n. 671. p. 300.*), quam Carniola (SCOPOLI *Fl. Carn. ed. 1. p. 270.*), domesticum est familiare. Negat HALLERUS aluum subducere, dum recens blande hanc vim prae-

stare innuit SCOPOLI, qui idem docet vetustum abstergere leniter atque resolueri. Sic vtriusque effatum stare poterit. Obstructionibus viscerum et hydropi praecipue dicatum est.

Omitto baccarum usum tinctorium pro colore coeruleo, quo ipsae imbutae sunt.

SEMINA ouata, subtrigona, rugosa. Contusa aquam hydropicorum per aluum ducunt, quo recentiora tanto efficacius, ad drachmam vnam cum vino, iusculo, vel alio liquido sumta; vel cum syrupo instar electuarii (CHESNAU *Observ. med. p. 227.*). Nauseosum semen HALLERO (*l. c.*) visum et fere emeticum, quum urinam eo ciere pro scopo esset. Oleum inde coctione cum aqua elicatur, quod cochlearis praebio pariter aluum efficaciter mouet et inunctum dolores mitigat (HALLER *l. c.*). Cum iusculo haustum hydropicis dicto modo subuenisse constitit (CHESNAU *l. c.*).

R H V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 379. *Gen. pl.* p. 146.

428.

Pharm. SVMACH *Folia; Baccae.*

Rhus coriaria; foliis pinnatis obtusiuscule serratis ovalibus subtus villosis LINN. *Spec. pl.* p. 379. Rhus Sumach officin. LOBEL. *Hist.* p. 539. Rhus coriaria DODON. *Sirp. pempt.* p. 779. Rhus s. Sumach JO. BAUH. *Hist. tom. I.* p. 555. Rhus folio Vlmi c. B. ῥυς Graecis. ICON: DU HAMEL *Traité des arbres, vol. I.* p. 218. tab. 52. BLACKWELL *Herbar. tab.* 486. 541. Arbor humilior Europae australioris et Orientis, hiemale frigus sub dio probe apud nos ferens. Surculos copiosos ex radice protrudit. Facile confunditur cum Rhoë typhino LINN. cuius folia lanceolata. Ambo tamen viribus videntur convenire.

Genus, cui adscribitur, complectitur varias species venenata sua indole famosas, nominatim Rhus Toxicodendron, radicans, Vernicem. Et ipsa Rhus coriaria fracta vel incisa lac fundit, quod an vernici Chinesium parando par sit, res ulteriori

experientia digna est. Attamen sub medico vsu nonnisi acorem et adstringendi efficaciam insignem prodit. Quae ipsa vis quoque tinctoribus pro nigredine obtinenda et cerdonibus ad densanda coria, eandem commendabilem valdopere reddidit. In hosce fines rami teneriores cum foliis comminuti veneunt. Fraude subinde in Sicilia, vbi lucrosa eiusdem mercatura, folia Ficus vel Inulae Pulicariae L. (Coniza Pulicaria dicitur) admiscuntur (SESTINI *Lettere tom. 4. p. 109.*).

¹ FOLIORVM dignitas in re medica sub tanto numero austerorum et stypticorum, quae prostant, omnino euiluit. Quid vero iisdem apud antiquos tributum fuerit, omnium optime apud DIOSCORIDEM (*Mat. med. Lib. I. cap. 147.*) legitur, a quo dicta ex vno libro in alterum ad nouissima tempora vsque transmigrarunt.

Et vix amplius in officinis BACCAE suppetunt, quae adolescente autumno ad maturitatem in suis racemis perueniunt. Hae rubrae sunt, pubescentes subrotundae et nonnihil compressae, includentes, intra pulpam parcam, semen ouatum, complanatum brunum, durum, austerum. Pulpa ista, etiamsi

etiamfi sicca, grate acida est. Sal quoddam acidum
essentiale continet, ad naturam falis Acetofellae vel
cremoris tartari propius accedens. Hoc facile col-
ligitur aqua feruida baccis intra saccum superin-
fusa, vt quae post iteratam solutionem et euapora-
tionem crysallos exhibet albas transparentes acidas,
quarum ex libris duabus baccarum drachmae sex
fere obtinentur. Difficile soluuntur aqua frigida,
intumescunt igne et funduntur, auctiori igne flam-
mam concipiunt (TROMMSDORFF in *Act. Mogunt.*
1778. et 79. *Comment. chem. p. 25.*). Infusum
aquosum baccarum siccarum vitriolo martis non
nigrescit (BERG. *Mat med. p. 237.*), vnde colli-
gitur adstringendi vi destitui. Acoris grati autem
in hisce ratio omnino habenda est. Quamobrem
apud Gallos arbor *le Vinaigrier* audit. Vetus-
to etiam vsu pulpa obsoniis instar condimenti adspersa
(DIOSC. *l. c.*), quod idem et hodie Persis familiare
est, vt per litteras ab ill. L. B. AB ASCH rescui,
qui capsulae, cui inditae erant baccae, adscripse-
rat, easdem ob acorem gratum Ispahani potulen-
tis et cibis addi. Similiter etiamnum Turcis pro
condimento est (SESTINI *Opuscoli*). Ratio iam
nominis Rhus obsoniorum, quo arbor ornatur,
constat. Ob hanc naturam baccas calorem
febri-

febrilem lenire, bilem corruptam temperare, humorumque putredinem corrigere, sponte intelligitur. Nec male in ptisanas baccae varia labe praesente reciperentur, nisi acida alia vegetabilia, quorum larga copia, compendium selectus admitterent.

A M Y R I S.

LINN. *Syst. veg.* p. 298. *Gen. pl.* p. 188.

429.

Pharm. ELEMI Gummi.

Amyris Elemifera? foliis ternatis quinato-pinnatisque subtus tomentosis LINN. *Syst. veg.* l. c. Nondum euectum est, Elemi ex hac stirpe Carolinae peti, quam pro vera habere nomen triuiale facile inuitat. Serius Burseram eius matrem declarauit (*Amoen. vol. 7. p. 56.*), quod demum ipse dubium reddidit (*l. c. vol. 8. p. 191.*). Negat ill. JACQUIN (*Select. stirp. amer. hist. p. 107.*). Amyridem syluaticam Elemi fundere, quam vero LINNEUS (*Syst. veg. p. 298.*) ab Elemifera distinguit.

Aequè difficile est, ad antiquiora nomina botanica hoc Gummi referre. An sit ex Içica-
riba

riba PISONIS (*Ind. res nat. et med. p. 122.*), non omnino constat, ut qui tantum illi Gummi simile officinali tribuit. Nec an sit ex Terebintho Pistaciae fructu non eduli PLUM. cuius resina loco Thuris in templis Cayennae suffimentum praebet (BARRERE *Histoire nat. de la France Equinoxiale p. 107.*). Quae arbores Americam australem patriam habent.

Cl. GEOFFROY (*Mat. med. Traité, tom. 4. p. 36.*) distinguit inter Elemi duas species, quod quidem discrimen hodie non curatur: inter *Elemi verum* ex Aethiopia oriundum, flavescens vel albo viride, intrinsecus solidum, interne molle et glutinans, odoris Foeniculi, tectum Arundinis vel Palmae foliis, frustis cylindricis transferri solitum, raro in officinis obuium; et *Elemi spurium*. Hoc videtur esse illud, quod hodie ex noua Hispania, Brasilia, insulis Americanis transfertur, et cuius PISO meminit, item DES MARCHAIS (*Voyages en Guinée et à Cayenne, tom. 3. p. 265.*). Nimirum postquam cortex in summo trunco, plenilunio inprimis et tempore sicco incisus fuerit, intra triduum exundat resina grate odora, odoris instar Anethi recens contusi, quae sensim indurefcit. Vix licet dubitare, quin

quin plures diuersae arbores succum similem erogent.

Iam in officinis Elemi nomine prostat massa solida semipellucida, flauescens fere instar cerae cum immixta virescente, inter digitos frigidos friabilis, calore lentescens, amaricans, odoris grati ad Anethum accedentis. Fragmentis saepe corticis vel ligni inquinatur. Transmittitur hodie cistis inclusa. Sunt, qui arte illam imitantur ex resina flaua cum oleo Spicae et Terebinthinae mista, quod supposititium Elemi autem distinguitur odore terebinthinaceo, quem calore spargit (SAVARY *Didion. tom. 2. p. 215.*), vt alios illam adulterandi modos taceam.

Resinae potius nomen meretur, quam gummi. Nam Elemi libra vna ciuilibus exhibet resinae uncias quindecim et extracti aquosi secundi scrupulum modo vnum; extracti autem aquosi primi drachmae duae cum scrupulis duobus ex eadem quantitate eliciuntur (NEUMANNUS *Chymie vol. 2. P. 2. p. 403.*). Olei essentialis illi inest $\frac{1}{8}$ pars (IDEM), quod ipsum, destillatione cum aqua erutum fragrantem Elemi odorem spirat et nonnihil linguam pungit: reliquum resina inodora est. Ipsa aqua destillata fragrans est.

Nostro tempore nonnisi externis vsibus dicitur, etsi odoraes partes, quae variis mensstruis excipi se se sinunt, plus virium promittunt, quam a simplici resina exspectari potest. Sed in linimento digerendi et suppurationem promouendi virtutem exserit. Exempla in pharmacopoliis prostantia eius fidem faciunt.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

BALSAMVM ARCAEI *Ph. Würt. p. 28.* VNGVENTVM V. LINIMENTVM ARCAEI *Ph. Edinb. p. 98.* Praeter pinguedinosa Terebinthina et Elemi ingrediuntur. Additamentum Santali rubri superfluum est, quod tamen vna cum oleo Hyperici formulam *Ph. Würt.* intrat. Eximium et vsitatum est vulnerarium pro digestionem et sanationem vulnerum.

BALSAMVM VVLNERARIVM MINDERERI *Ph. W. p. 32.* Similis naturae et virtutis, sed rarioris vsus. Contra vulnera recentia nominatim commendatur.

430.

Pharm. BALSAMVM DE MECCA f. OPO-
 BALSAMVM f. BALSAMVM VE-
 RVM f. BALS. GILEADENSE.
 XYLOBALSAMVM (*Lignum*).
 CARPOBALSAMVM (*Fructus*).

Amyris Opobalsamum; foliis pinnatis, foliolis
 sessilibus LINN. *Mant. I. p. 65. Syst. veg. p. 299.*
 Haec ipsa foliorum descriptio apprime conuenit
 cum ea a BELONIO in *Observations de plusieurs*
singularitez trouuées en Grece — Arabie etc. 1554.
lib. 2. cap. 39. p. 110. b. praestita ex arboribus
 intra hortum pagi Materea dicti prope Cahiram
 feruatis, et ab ALPINO in *libro de plantis Aegypti*
p. 48. icon. p. 60. et in *Dialogo de Balsamo ic.*
p. 48. tradita et figura illustrata. Et hi quidem
 primi obseruatores fuere, qui viuas stirpes examini
 feriori subiecerunt. Sed de florum natura nihil
 constitit, praeterquam quod ALPINUS eos depin-
 gat corymbofo-paniculatos, donec FORSKÅLIUS
 ex scrutinio in loco stirpis natali instituto Amy-
 ridem esse significaret (Litt. ad LINNEUM in
Amoen. acad. vol. 7. p. 66. Conf. FORSKÅL. Flor.
Aegyptiaco arab. p. 79. sqq.). Cui iudicio LIN-
 NEUS Eques subscripsit ex conspecto ramulo sicco
 foliolis

foliolis ternis transmissis. Ast nec eo dubium omne sublatum est, quum in arbore, sed floribus tum destituta, a FORSKÅLIO ad Giddam visa, cuius ramus diffractus Balsami Meccani odorem sparfit, folia omnia essent ternata; nec pinnata, floresque ad gemmas laterales congesti, nec subpaniculati; in alia autem arbore ad Yemen conspecta, odore alteri simili, folia pinnata (scriptio- nis vel impressionis vitio legitur iterum ternata in *Amoen. l. c. p. 66*: sed istam interpretationem nexus dictionis iniungit; et ita quoque sentit cl. GLEDITSCH in *Schrift. d. Berlin. Gesellschaft Naturforsch. Freunde, vol. 3. 1782. p. 116.*) fructusque Carpobalsamo ab ALPINO depicto omnino congruus. Foliorum discrimine inductus LINNEUS Forskålianam stirpem priori loco dictam Amyridem Gileadensem vocavit, alteram diu iam cognitam Amyridem Opobalsamum; non diffusus tamen fieri potuisse, ut novis propaginibus in eadem stirpe prodirent folia pinnata, quae primum nonnisi ternata tulerit: et sic Forskåliana planta cum Alpiniana (LINN. *l. c. p. 69.*) esset eadem. Quae coniectura ex analogia aliarum quoad folia similium plantarum fulcrum adipiscitur, tum et ex narratione BELONII, quod tria,

Appar. medic. Vol. IV. C quinque

quinque septem foliola petiolo insideant, item ex figura ALPINI, in qua scilicet, praeter folia pinnata h. e. quina s. septena, quoque ternata aliquot depicta cerno. Quae FORSKÅLIUS opere posthumo (*loc. cit.*) de tribus Amyridis speciebus in Arabia inuentis memoriae prodidit hisce difficultatibus enodandis non sufficiunt; singulis folia ternata tribuit.

III. GLEDITSCH autem nuper remouit stirpem balsami Meccani a genere Amyridis, genus Balsameam Meccanensem nuncupans, illique calycem semiquinquepartitum, corollam pentapetalam, subinde 3-4 petalam staminaque decem (subinde 9. 7. 8. 5.) calyci inserta, folia mox ternata, mox pinnata, mox tripinnata, et inflorescentiam (*Blumenstrauss*) florum decem ad viginti tribuens. Et haec quidem constiterunt indagine ramusculorum trium siccorum, quos inclytus peregrinator regionum orientalium, cl. D. REINEGGS, Constantinopoli ab ACHMETO EFFENDI ex Mecca secum translatos acceperat, et ad cl. HACQUET, Professore Labacensem, miserat, quorum vnum lateralem ex superiori parte stirpis decerptum sed absque fructu cl. GLEDITSCH scrutinio suo submitit, iunctis obseruationibus aliquot
ab

ab HACQUETO cum eo communicatis (vid. *Schrift. d. Berl. Gesellsch. naturf. Freunde cit. p. 103. sqq.*).

Ultra haecce subsidia in cognitione veriori stirpis prodire haecenus non contigit. Futurae aetatis est, reliqua de ea scitu necessaria supplere, quod vero tanto difficilius est, quum Christianis non concedatur in illum locum contendere, vbi creberrimus balsami proventus est, et balsamum colligitur. Hinc et quae de collectione balsami haecenus nouimus nonnisi narrationibus hominum nituntur, qui vel religionis vel quaestus, vel, ad peregrinatores ab insidiis Arabum tuendos, praesidii causa Kahira longum et periculosum iter in Meccam et Medinam instituunt.

Originem vero suam trahit ex arbore exigua, quam plerique fruticem paucos cubitos altum describunt, locis montosis passim in Arabia felici spontanea. Aliquando tamen in proceritatem notabilem succrescere, inde cognoscitur, quod sub eiusdem umbra FORSKÅLIUS descriptionem eiusdem (modo arbor sit eadem) exarare potueris (V. NIEBUHR *Reisebeschr. nach Arabien, vol. I. p. 352.*). In Arabia deserta quoque fertur esse crebra. In Iudaea et Aegypto sponte prouenire

nire multis ALPINUS contra antiquos scriptores negat, sed ex Arabia illuc nominatim in viridarium pagi Materea, vrbi Kahirae vicini, variis epochis translatum, contendit. Iamiam autem in Aegypto ne hoc hospitii quidem iure amplius ibidem fruitur (AUG. LIPPI in GEOFFR. *Mat. med. Traité tom. 3. p. 376.*). Etiam si vero Balsamus ex vrbe Mecca petatur, itinere tamen plurium dierum collectionis locus ab vrbe distat, et hic ipse in possessione familiarum quarundam Arabicarum versatur (HASSELQUIST'S *Resa til heliga Landet p. 531.*). Inter Meccam et Medinam situm esse plerique affirmant.

Pars vero, quae fruticem praecipue celebrem reddidit est balsamum liquidum, odoris gratia, pretio, et, vt multi volunt, virtute omnia reliqua Balsama superans. Et huius quidem fama iam vetustis temporibus inualuit, laudantibus illud THEOPHRASTO ERESIO, DIOSCORIDE, PLINIO, SERAPIONE aliisque antiquorum bene multis. Nec minuit eam aetas, etenim adhuc hodie apud Arabes, Aegyptios, Turcas, inter praestantissima naturae dona refertur.

Optimum balsamum hoc est, quod vel sponte ex cortice ramorum destillat (ALPIN. *dialog. de Opobals.* p. 21. item AUGUST. LIPPI, infelix ille in Abyssiniam peregrinator in GEOFFR. *Matiere med.* tom. 3. p. 377.), vel cauta eius vulneratione tempore vernali prolicitur. Sed alia illud lucrandi ratio est illa, per coctionem ligni frondiumque in aqua, qua maxima eius pars obtinetur (VESLING. *Observ. in Alp. libr. de pl. Aegypti* p. 18.). Coctione nimirum in magno aheni instituta ascendit in superficiem aquae oleum limpidum et subtile, quod sollicitè aufertur; continuata ea vero furgit oleum paullo crassius minusque odorum, quod, ut minus pretiosum per itinera Kahiram et in alias regiones mittitur, et maxime vulgare in Europa est (LIPPI *l. c.* p. 378.). Sed redeo ad pretiosiore speciem. Si imprudenter incisio fit, laesa vitiose fruticis pars facile emoritur. Ferro laedi inquit PLINIUS (*Ed. Dalech.* p. 584.). Expauescere ferrum, hinc corticem lapidis fragmento vel testa aperiri, indicat TACITUS (*Histor. lib. 5. ed. GRONOV.* p. 355.), quod quidem fide narrationis Arabum aliquot negat VESLINGIUS (*Observ. in ALPINI libr. de pl. Aegypti* p. 17.), ut qui ferrum vere usurpari illi asseuerarunt, et ALPINUS (*Dial.* p. 21.) quoque. Non memora-

rem haecce, nisi nouissime narratum esset a cl. REINEGGS vnguibus colligi ex foliis, (corticem sine dubio intellexit?), quo sine insigne vnguibus incrementum concedi (*Schrift. d. Berl. Gesellsch. l. c. p. 404.*). Ramulus per diem modo tres vel quatuor guttas stillare fertur, nec fertilissimus frutex plus quam triginta vel sexaginta guttas, vitro subtus alligato excipiendas (*GERLACHS Tagebuch f. Reise nach Constantinopel p. 227.*). Alio recentiori experimento a septem viris per viginti dies nonnisi pondus Arabicum 87 Mis-kal aequans colligi potuit (*REINEGGS l. c.*). De pondere autem hoc aequae ac pretio insigni, quo venit genuinum balsamum, iudicari poterit, si balsami pondus 25 Mis-kal Arab. aequans, h. e. $38\frac{1}{2}$ drachmas, Meccae nonnisi Zecchinis 25 Venetis vendi, significauero. Vix igitur nisi apud Imperatorem Turcicum et magnates verum et integrum nec arte corruptum existat. Quotannis vero imperatori et praefectis quibusdam a principe Arabum Seriph appellato, qui vrbi Meccae praest, muneri quantitas quaedam Opo-balsami post aduentum peregrinorum datur. Dono imperatoris vel procerum in Europaeorum manus sincerum aliquando venit lagenae plumbeae inditum, cuius vnum exemplum trium librarum et
 ultra

ultra capax et instructum orificio angusto cum margine lato olim instar muneris ab Imperatore Turcico Regi Poloniae missum fuit (V. HEINSII *Diff. de Opobals.* p. 3.). Quae commemoro, ut illud transferendi modus quodammodo noscatur.

Significandi itaque iam sunt characteres genuini balsami, quorum quidem numerosi recensentur, partim veri, partim falsi (Vid. vtriusque generis exempla in scriptis polemicis, inter Italos medicos et aromatarios olim de hoc balsamo mixtis et collectis in VOLCKAMERI *Opobalsami orientalis examine et sinceritate*, Norimb. 1644.). Nobis sufficiat praecipuos nosse. Initio fluidius est, successu autem temporis tam tenax euadit, ut in fila trahi sese patiatur; sic et aetas colorem initio pallidum et turbidum sensim in flavescentem et pellucidum vertit (HASSELQUIST). Odor grate fragrans, a quibusdam cum citreo ab aliis cum isto inter Rorifmarini et Salviae odores medio, vel terebinthinato in illum Macis inclinante, comparatus. Temporis tractu minuitur odor (Post DIOSCOR. ALPINUS *de pl. Aegypti* p. 54. *Dial.* p. 21. CARTHEUS. *Diff. de Opobals.* in *Diff. phys. med.* p. 58.). Sapor leniter amarus et subacris sensumque caloris in lingua excitans. Pro

certissimo indicio integritatis hoc vero habetur, quod, si aquae frigidae guttula balsami infilletur, haec supra aquae superficiem illico sese dispergat, et pelliculam albicantem aequalem vesiculis exper-tem, ibidem formet, quae stilo, apice cultelli, pilo, vel filo quodam immisso tota auferri possit, aqua perfectam pelluciditatem seruante (ALPINUS, VESLINGIUS, *Opobalsami veteribus cogniti vindiciae* p. 30. 31. GERLACH, HASSELQUIST aliique, fontibus expiscandi veri propiores. Cfr. et iudicium in VOLCKAMERI collect. cit. *controuersiar. de Opob.* p. 218.) Sed et haecce exploratio ni fallor attentionem ad aliquot minutias in encheiresi desiderat. (V. VESLINGIUS *l. c.* VOGEL *Progr. de verioribus balsami meccani notis* p. 9.). Nec succedere in balsamo nimis vetusto quidem legitur (GERLACH *l. c.*), sed reprehendit hocce effatum alius (CARTHEUS. *Diss. de Opobals.* inter *Diss. physico-med.* p. 58.). Additur a VOGELIO (*l. c.*) experimentum hoc, si fiat aqua feruida, guttam sub vndulato motu sese dispergere. — Non succedit mihi experimentum pelliculam respiciens in balsamo, quod coram habeo, sed gutta fundum petit inque eo remanet, forsitan quoniam illud annosum est, odorem vero spargit illi, qui inest Pino Balsameae simillimum. Sensim gutta
ista

ista lactescit sua superficie. Sed ne hanc quidem notam sufficere pro dignoscendo Balsamo vero, etiamsi recentius prolicito, inde patet, quod liquor resinofus, qui m. Martio corticem Pini et Abietis in vesiculas expandit, si guttatim aquae frigidae instillatur, pariter pelliculam in eius superficie formet (SCHMIEDEL et TROELSCH *Diff. de Oreoselino p. 7.*). An vero illa stilo quoque auferri possit, non adiicit experimenti auctor. Ita et pellicula ex oleo Iuniperi aquae instillato formatur (Aduersarii MANFREDI et PANUTII in VOLCKAM. *l. c. p. 5.*).

Constat hoc balsamum ex oleo aethereo fragrantissimo, destillatione prouocando, et substantia fixa resinosa. Alcohole vini nonnisi caloris ope solvitur. Aqua frigida huic solutioni affusa, haec lactescit. Oleo expresso digestum quoque subigitur.

Lucri causa vario additamento genuinum vitatur e. c. Terebinthina Cypria, oleo Sefami, pinguedine Struthionis, et hisce quidem singulis seorsim (HASSELQUIST *l. c. p. 530.* Conf. alii adulterationis modi ab ALPINO collecti in *Dialog. p. 33.*).

Vix quoque dubitandum, quin aliquando loco veri balsami Meccani liquidum simile, quod

disruptae vesiculae corticis Pini Balsameae fundunt, vendatur. In Anglia saltim id fieri nouimus (DU ROI *Harbkesf. Baumzucht* vol. 2. p. 107.). Anne hoc est, cuius meminit LEWIS (*M. m.* p. 422.), tanquam discrepantis in nonnullis momentis a vero, item illud diuersum, quod nomine Balsami Gileadensis ex Anglia obtinuit ill. BERGIUS (*M. m.* p. 293.)? quod pariter supra aquam cuticulae instar sese dispersit, quin stilo siue acu demum omnino potuit (LEWIS).

Si commemorare volupe esset omnes istas virtutes, quas gentes orientales balsamo huic tribuunt, vix ornatior vllius medicaminis historia euasura esset, quam huius, quod vltra omnem fidem quin in morbis natura sua diuersissimis laudarunt. Qui precariis hisce praeconiis noscendis delectetur recensum modo morborum legat, ab ALPINO (*de pl. Aegypti* p. 56. *sqq.*) fide Aegyptiorum factum. Refellere hosce errores experimentis Europaeorum medicorum difficile, qui, siue raritas sinceri Balsami, siue pretium insigne, siue sana ratio eos deterruerit, valde raro vsi eodem sunt. Communis vero eius cum aliis balsamicis, faepissime tentatis, natura iudicio locum praebet non fallaci,

fallaci, nec illi aduersari potest fragrantia peculiaris huius balsami, (sive, si malis, spiritus proprius) quae tamen non tanta est, ut tot mira patrare possit. Quorundam errorum de virtutibus medicis balsamorum commissorum particeps euasit hoc ipsum, de quibus vero commentandi generalius aptior locus est subsequente sectione de Copaiva, utpote balsamo magis frequentato. Proxime viribus accedit ad Terebinthinam (V. *Apparat. med. vol. I. p. 18.*), vel, si et odoris ratio habenda, ad balsamum Copaivae. Non igitur repugnabo, lotium illud pellere, putredinem coercere, vires ob odoras partes erigere, et sub quibusdam conditionibus ad detergenda vulnera et ulcera esse opportunum. Semper tamen calidum esse remedium memento. Hinc improbandus et eius usus in gonorrhoea virulenta, in qua ad guttas 25 adeo saccharo exceptas non veritus est illud dare magnus alias in praxi medica vir (SYDENHAMUS *Oper. p. 334.*), vel eius loco Terebinthinam Cypriam, falsa idea exulcerationis sine dubio deceptus. In altero gonorrhoeae stadio, sive relaxationis, magis conducere, experimenta cum aliis balsamicis facta (v. subsequens sectio) docere videntur. Nec maioris fidei est eiusdem in ulceribus internis nomina-

tim pulmonum virtus, ad quam tentandam forsitan vulneraria vis, quae sub externo vsu conspicua fuit, inuitavit. Hanc vini orientales gentes valde celebrant, recentibus plagis aliquot guttas instillantes (ALPIN. *de pl. Aegypti* p. 56. HASSELQUIST *l. c.* p. 528.), quam et memorabili exemplo confirmat ALPINUS (*l. c.*). Certiorem tamen longe reddit ill. AB ACREL (*Chirurg. Händelser* p. 57. 58. 157. et alibi) experimentis suis in nosocomio Stockholmiensi institutis, in quibus vel balsamo solo, vel per oleum Amygdalarum diluto, vsus fuit. Gratiam, quam faciei illinendo hoc balsamum mulieres orientales conciliare student, in dubiam reddidit proprio suo experimento matrona magnae celebritatis MARIA WORTLEY MONTAGUE (*Letters written during her Travels in Europe, Asia and Africa* vol. 2. p. 116. sqq.). Etenim postquam faciei suae illud, idque optimum, in Turcia inunxerat, postridie mane facies in insignem amplitudinem cum rubore intumuit, quod incommodum per triduum duravit; illa autem nec pulchriorem inde sese deprehendit, nec vllum tentamen iterandi desiderium eam cepit. Fatetur tamen ipsa foeminas Turcicas, quae eiusdem vsum faciunt, grato rubore suffundi. Hae solent illud nonnisi in balneo calido, postquam bene

bene incaluit corpus, quo tanto auidius imbibat, faciei et pectori inungere, et inunctionem aliquoties repetere, demum illam per plures dies omittere, donec arefcat cutis, tum eandem praemissa inunctione olei Amygdalarum amararum, aqua fabarum destillata abstergere. In Gallia cosmetico fine pariter placuisse balsamum docet formula notata (GEOFFR. *M. m. l. c. p. 385.*), quae natura sua et vlu proxime venit ad Essentiam Benzoes cosmeticae. Sed naturalis faciei nitor et rubedo quodlibet artis lenocinium multis gradibus superat et constantior est.

Verum hae omnes vires non tanti momenti sunt, vt operae pretium esset, easdem tanto pretio redimere, quum prostant, quin inter indigena medicamina eiusdem efficaciae plura, quae passim in hacce disquisitione indicaui. Non plura vel optimum balsamum Meccanum cel^{mo}. QUARIN (*Animaduersf. praët. p. 89.*) praestitit, quam Terebinthina cocta.

Guttatim sumitur a Turcis, e. c. guttae tres, ad stomachum roborandum. Sed maior concedi potest quantitas ad scrupulum vnum vsque et supra

supra pro dosi in varium finem, dum balsamum vel saccharo instillatum, vel subactum vitello oui siue gummi Arabico, addito, si placet, liquido aquoso, praebetur.

XYLOBALSAMVM sunt rami exiles arboris contracti cortice griseo rugoso, qui balsamum fundit. Rarissime transferuntur in Europaeas terras, sed in orientalibus accensi suffimento templorum et aedium magnatum inseruiunt. Quin Arabes in regione Oeud, ubi sponte arbores crescunt, suffitus tantummodo causa easdem in pretio habent ramosque in hunc finem cremant (NIEBUHR *Reise nach Arabien tom. 1. p. 352.*). Est et alia species nondum satis nota, quae in eundem finem adhibetur (LINN. *Amoen. vol. 7. p. 66.*).

CARPOBALSAMVM fructus vocatur, cuius formam icon ALPINI perbene exprimit. Drupa esse videtur. Magnitudine exiguum pisum aequat, figurae est subrotundae vel oblongo ouatae acutae vel mucronatae, angulis quatuor prominentibus, coloris bruno grisei vel rubicundi nucleo albo. Adhaeret calyculo quadridentato, qui exiguo pedicello fulcitur. Prout in pharmacopoliis serua-

COPAIFERA OFFICINALIS. 47

tur odore et sapore fere omni destituitur, hinc iners. Si recens, hisce notis item viribus ad Opobalsamum ipsum accedere dicitur, quod tamen efficacia reliquis partibus antistat. THERIACAM et MITHRIDATIVM veteri consuetudine praeter rem intrat; prout in vniuersum sine damno exulare ex foro medico possit.

? C O P A I F E R A.

LINN. *Syst. veg.* p. 341. *Gen. pl.* p. 216.

431.

Pharm. COPAIVAE f. COPAIBAE BALSAMVM,
item BRASILIENSE BALSAMVM,
f. BALSAMVM DE COPAHV.

Copaifera officinalis LINN. *Sp. plant.* p. 557. JACQUIN *Select. stirp. americ.* p. 133. tab. 86. ed. pict. p. 67. tab. 128. Copaiba PISON. *Hist. nat. et med.* p. 118. Arbre de Copau LABAT *nouv. voyage aux Isles de l'Amerique tom. 2.* p. 365. Le Copahu BARRERE *Histoire natur. de la France equinoxiale* p. 40. Arbor procera et elegans. Patriam habet Brasiliam, praecipue vicinam insulam Maranhon et Guianam. Crebro quoque obuenit

obuenit in Terra firma circa oppidum Tolu in fodalitio arborum, quae balsamum Tolutanum, Peruuianum aliaque, erogant. In insulis Antillanis hospitii potius iure frui videtur, quam sponte prouenire, quantum ex LABATI et JACQUINI obseruatis eruitur.

Inclaruit nominatim BALSAMO, quod largo prouentu fundit, a quibusdam etiam ob fluiditatem *olei* nomine nuncupatum. Elicitur vel perpendiculari plaga sex vel septem pollicum trunco versus basin incisa, tamque profunda, ut ferramentum non per corticem modo et librum sed et per ligni partem penetret (LABAT), quin ad medullam usque (PISO); vel et trunci terebratione euocatur (AUBLET *Plantes de la Guiane Franc. vol. 1. p. 400.*). Excipitur vel cucurbita vel ampulla subtus appensa. Si tempestiue fauciatur arbor, intra tres horas ad duodecim adeo libras balsami effundere fertur (PISO). Iunior arbor, vel succo turgens primo vere, plus eius suppeditat, sed crudioris aquosi et inertioris. Vulnus postea sponte coalescit et callum format, et repeti potest in arbore vetustiori fauciatio bis vel ter eodem anno (LABAT). Si nihil balsami exundet: plaga actutum

actutum cera vel argilla obferatur, et post duas hebdomades arbor ifti erogando apta deprehenditur (PISO).

Hoc balfamum, dum ex arbore promanat, fluidius et coloris expers eft, fucceffu temporis autem nonnihil fpiffefcit in craffitiam olei tenacioris, et colorem flauefcentem inftar Succini flauii induit, omnino pellucidum. Nunquam tamen omnino folidefcit. Odor illi ineft fragrans gratusque, fapor amaricans fubaromaticus et fubacris calidus, pertinaciter linguae adhaerens. Experimentum, cui multi nimium tribuerunt, cum gutta in aquam decidente, variat pro lapfus diftantia diuerfa, etenim fub maiori altitudine fundum aquae balfamum petit, fub minori fuperficii aquae fubtus adhaeret vel fupra eandem feffe fenfim difpergit (ALSTON'S *Lectures of the Mat. med.* tom. 2. p. 391. Conf. BERG. *Mat. med.* p. 357.). Alia quoque fpecies in pharmacopoliis aliquando obuia eft, albida, minus limpida, fpiffitudinis mellis, odoris ingrati terebinthinacei, faporis infuauis, in cuius fundo tantillum aquae turbidae ftagnat; et haec quidem vel adulterata cenfetur vel decoctione ramorum et corticis ar-

boris eruta (GEOFFROY *Mat. medicale Traité, tom. 3. p. 293 sq.*). Haec prout reicienda, ita et illa, quae oleum Amygdalarum vel Terebinthinam siue eius spiritum, vel aliud simile inquinamentum, admixtum habet.

Destillatione genuini balsami cum aqua oleum aethereum prodit larga copia, adeo ut nonnulli fere dimidium ponderis (HOFFM. *Obs. phys. chem. p. 23. LEWIS, BERGIUS Mat. med. p. 358.*), alius (SPIELM. *M. m. p. 313.*) autem modo quintam partem obtinerit. Et hoc quidem valde fragrans est, primum albescens, aetate flavescentes. Residuum constituit resinam tenacem inodoram, ex flauo viridem, quae ficcatione dura fragilis viridi fusca euadit. Quid destillatione sicca hoc balsamum erogat, abunde notauit FRID. WILH. HOPPE (V. in VALENTINI *Hist. simpl. Mantiff. disp. 5. p. 621.*), haud ignobilis in describendo illo auctor. Hic idem ex miscela balsami cum cineribus oleum coeruleum fortissimo igne destillando eruit, quod ipsum tamen absque peregrino additamento sub finem destillationis elicere alii (LEWIS *M. m. p. 123.*) contigit.

Agitatum aqua hanc quidem turbidam et lacteam reddit, sed paullo post colliguntur guttulae

COPAIFERA OFFICINALIS. 51

tulae disperfae in superficie et aqua limpida euadit. Constantius connubium cum aqua init, adiumento vitelli vel albuminis oui, vel mucilaginis, quibus admixtis species emulfionis emergit. Soluitur quoque oleis tam destillatis quam expressis, etsi hisce difficilius. Spiritus vini illud in transparens et grate fragrans liquidum subigit. Facilis ista balsami cum oleis aethereis miscela et odoris gratia ansam sine dubio dedere hominibus lucro suo vnice intentis pro augendo pondere oleorum illud adhibendi. Additur eo fine balsamum floribus Lauandulae, herbae Rorismarini, Rutae rel. intra vesicam destillatoriam (vid. HOFFM. *Obff. cit.* p. 24.); vel oleum ex balsamo Copaiuae destillatum oleis dictis aethereis admiscetur (FERBERS *neue Beyträge zur Mineralgeschichte vol. 1. p. 363.*). Fraus haec vix aliis indiciis detegitur, quam quod maior copia spiritus vini et plus temporis ad perfectam solutionem olei aetherei cum illo ex balsamo Copaiuae mixti, quam ad solutionem olei puri, requiratur (CAR. WILH. CHRIST. MÜLLER *Progr. de adulterationibus oleorum aether. p. 18.*).

Non minus huius balsami in exercitio artis existimatio, quam reliquorum, quae olim laudi-

bus fide omni maioribus celebrata fuerunt, faniori iudicio et experientia ferioris aetatis imminuta notabilem in modum est. Intelligimus per balsamum generatim resinam liquidam seu liquidum resinoso oleosum, nonnihil spissum, tenax, odoris fragrantis, saporis magis vel minus acris et amaricantis, originis vegetabilis. Horum e censu in scopum medicum memorabilia sunt Balsamum Meccanum, Copaivae, Peruuianum, Tolutanum (quod vnicum succedente tempore indurescit), Storax liquida aliis Liquidambar dicta, Terebinthina multiplex, quae omnia sponte per corticem trunci vel ramorum, naturam adiuuante plerumque terebratione vel incisione, exundant. Sicque remoueo medicamenta varia sicca, in quibus vel proportio partium manifestius discrepat, vel partes quaedam alienae reperiuntur e. c. Storacem calamitam, Myrrham, Benzoën, Mastichen, Ladanum, Olibanum, etsi effectu in corpore animali multa similia habent. Nec sermo hic est de balsamis arte effictis, in quibus naturam imitari, vel temerario auso adeo superare, ars conata est. Vera ista, quae dixi, conflantur resinae magna parte, oleo aethereo, spiritu fragrante, aqua et modica quantitate salis acidi essentialis subtilioris (Conf. CARTHEUS. *Diff. de praecipuis*

COPAIFERA OFFICINALIS. 53

cipuis balsamis natiuis p. 8.). Differunt tamen hae partes in diuersis speciebus proportione sua multipliciter, vnde gratia, tenacitas, stimulus, calor aliaque effectus, quos exferunt, quoque variant. Praeter neruinas, diureticas et pellentes virtutes, quae hisce iunctim nec inmerito adscribuntur, nulla tenacius medicorum animis inhaesit, quam vulneraria, quae tam in plagarum quam vlcera consolidatione conspiceretur. In quem finem eadem tentare plastica eorum natura suavit, qua ipsa ad auertendum aërem extus alluentem, et tenella stamina recens in laesis partibus emergentia contra iniuriam externam obtegenda videbantur commoda; item vis eorum antiseptica. Verum quoniam balsamica stimulantis et calidae naturae sunt, non possunt conducere inflammatione partis vrgente et sub plethora corporisque et aetatis vigore: sed contra ea tantum sub habitu corporis frigido aquoso et aetatis languore adhiberi tuto possunt. Ex hisce iam proclive est concludere, quanto iudicio opus sit, si balsamicorum vsum ad vlcera interna, nominatim pulmonum, transferre volupe est. Hinc tanta dissidia, vtrum conducant in phthisi nec ne, stantibus pro vtraque sententia viris non spernendi nominis. Aduersum iis est, quod, vt alia incitantia calida, ac-

celerent sanguinis transitum per pulmones et illuc delata stimulo suo vellicent, hinc febrem, inflammationem, obstructionem circa ambitum vlceris, exulcerationem cum oppressione pectoris et omnium reliquorum symptomatum tristi satellitio augere valeant. Nec licet vim habeant balsama putredinem coërcendi, qua inquinari sensim solent humores nostri sub manifestiori interna exulceratione, haec virtus tanti momenti esse videtur, vt reliqua damna vincere posset. Missa facerem haecce argumenta, nisi crebra fidaque experientia fulcrum illis accederet. Hisce suffulti vituperarunt balsama in phthisi ill. viri PRINGLE, qui e contrario infestante hoc phthiseos genere fiduciam praecipue collocat in venaesectionibus paruis sed repetitis, diaeta lactea seu vegetabili, fetaceo affecto lateri applicato, aëre campestri et equitatione, libero acidorum vsu, tum et sub iustis conditionibus cortice Peruuiano (*Diseas. of the army ed. 7. p. 163. sqq.*), A ROSENSTEIN (*om Barns sjukd. p. 93.*), TISSOT (*Avis au peuple p. 124.*) FOTHERGILL (in *Medical Observ. and Inquiries vol. 4. p. 231. sqq.*), QUARIN (*Animadvers. pract. p. 84.*), vt alios taceam. Nihilominus tamen exstant alii, qui vel balsamicorum generatim vel singularium quarundum specierum causam in phthisi egerunt,

ad suam pariter experientiam prouocantes. Quae encomiastes iste balsami Copaivae, FULLERUS (*Pharm. extemp. p. 275.*), pro laude eius in phthisi in medium profert, modum omnino excedunt et destituuntur ea accuratione momentorum, sine qua nulla felix medicamenti administratio fieri potest; nempe thoracicum vocat optimum, bronchia detergere, pulmonibus tonum et sanitatem conciliare, tubercula cruda dissoluere, tusses valde periculosas et phthisin manifestam minitantes rel. curare refert. Moderatius sentiunt alii eiusdem in hoc morbo patroni, ad quos referendus FR. HOFFMANNUS (*Obs. phys. chym. p. 24.*), qui fructum non spernendum inde in pulmonum, renum, vesicae atque prostaticarum exulceratione promittit, addendo, si prudenter adhibetur. Quo effectus balsamorum ex voto contingat, iubet cl. VALCARENGHI (*Spec. praët. de praecipuis febribus p. 173.* Item EIVSD. *constit. epid. Cremonens. p. 108. sq.*) coniungi demulcentes potiones ad temperandam eorum vim et dissoluenda ea, et requirit paruas doses et longam continuationem, ceterum multum iis, praecipue autem balsamo de Copaiva, pulmonibus exulceratis tribuit ex sua, et cl^{rum}. REGA et SOMMERS, experientia. Non solum autem iis, tanquam abstergenti, et partes

ulceratas ab vltiori corruptela defendenti medicinae, fauet, sed et ob diureticam vim, qua purulentus humor per lotii vias eliminaretur (AVCT. *cit. de constit. epid. Cremon. p. 116. 119. 138.*). Cl. MONRO (*Dis. in the british milit. Hospitals p. 129.*) autem tum vsum balsami Copaivae vel Peruuiani egregium in phthisi obseruauit, quando vasa relaxata nec obstructiones nimis protractae extiterunt, quum contra in confirmatis obstructionibus pulmonum calefaciendo et inflammando nocuerint. Cl. GÉSSNER (*Samml. v. Beob. a. d. Arzneysel. vol. 1. p. 46.*) balsamica licet calefacere non neget, etiamsi exiguis dosibus capta, imminui tamen hisce arbitratur causam febris, requiritque, quo tuto et probò successu ingerantur, sanguinem tenuem, solida relaxata, neruosque non nimis sensiles. Nec dubitauit cl. SIMMONS (*On the treatment of consumptions p. 36. sq.*) in stadio morbi suppuratorio, balsamum Copaivae vel Peruuianum ad drachmam dimidiam vel integram saccharo instillatum exhibere, sed nitri grana duodecim vel quindecim in haustu mox post quamlibet dosin pro temperando calore, quem haec excitant, capienda curat, et initium a paruis dosibus et attentionem ad effectum, vtrum salutaris sit an noxius, gnauiter iniungit. Magni quoque
balsa-

balsamum Copaivae in phthisi ulcerosa cl. LENTIN (*Beobacht. einig. Krankh. 1774. p. 58.*) facit, quo ipso et Millefolio sanasse se casu singulari difficili ulcera hepatis et pulmonum innuit. Tutissimum igitur est, inter vituperium et laudem virtutis anti-phthificae balsamorum medium procedere, ut tamen excitandos medicos existimem, ut absque vilo partium studio, quasi rem novam meditantes, inquirent in omnia momenta, quae eadem concedant vel repudiant, et miscelas quae tutiorem usum eorundem reddere queant. Sic generalius de hisce commentando speciale simul balsami Copaivae pretium in pectoris isto tristi morbo constitui.

Similis ambiguitas obtinet quoad eius et reliquorum similibus pretium in gonorrhoea venerea. Non multum moror empiricam apud Americanos obuiam balsamum Copaivae adhibendi rationem, quae ut a gente artis salutaris rudi facile mente concipitur, stadiorum morbi respectum habet nullum. Memoravit tamen eandem iam PISO (*l. c.*), qui praeter guttulas per os ingestas iniectiones eius per colem saccharo ex aqua Plantaginis subacti vel oleo Rosarum dissoluti usurpari indicat, et repetit laudem ex autopsia cel. JACQUIN (*l. c.*), qui illud

non interne modo vitello oui cum aqua subactum sed vna merum in vrethram transmitti egregio successu obseruauit. Sed cuilibet naturam gonorrhoeae cognoscenti facile patet, non posse non nocere balsama in malo recens contracto, dum vrethra inflammatione corripitur: ferius autem postquam ista deserbuit, vel in eo stadio, quod Angli Gleets vocant, prodesse eximie eiusmodi medicamina constat. Exspectauit ideo cl. THEDEN (*Unterricht für die Unterwundärzte p. 254.*), donec profluuium lymphaticum fieret, sensim in dosi a guttis quinque ascendendo ad guttas vsque viginti quatuor bals. Copaivae per diem, sed in connubio pulueris sui lenientis. Cl. SCHWEDIAUER (*Pract. Observations on the venereal complaints p. 54.*), autem, vir exploratae in curandis morbis venereis peritiae, saepe solum hoc balsamum a quinquaginta ad centum guttas in haustu frigidae aquae semel per diem vel mane et vesperi exhibuit et immediate post, ne stomachus aduersus sit, triginta ad quinquaginta guttas elixirii Vitrioli in eadem aquae quantitate. Similem effectum Terebinthinae drachma dimidia praestitit. Quin ex valde larga balsami Copaivae quantitate vno haustu absorpta iuuenis quidam sese radicitus ab inueterata et pertinaci gonorrhoea liberauit.

trahit. In profluvio limpido (Gleets) saepe immediate, postquam captum fuerit hoc balsamum, ut alia eiusdem tribus, effectum exserit, et hic ipse pergit, quamdiu in eiusdem usu continuatur, cessat etiam post mensem, ut primum balsamum omittitur, prout iterum confestim sub nouo experimento mucus supprimitur; in hac a se obseruata effectus inconstantia cl. JO. HUNTER (*Treatise on venereal diseases p. 103.*) nunquam ultra quinque vel sex dies eorundem administrationem continuat, suadet tamen ut, symptomatibus etiam si sopitis ad recidivas auerendas per tempus pergatur, et si dictae anomaliae incidant, ad alia efficaciora transeat.

Non attinet hic, transferre efficaciam balsami huius in alios morbos bene multos, qui passim sanati vel sanari posse eo dicuntur, ut fluorem album, dolores renum ex arenis vel muco, dysuriam, colicam, profluvia ventris, paralyfin, hydropem, rel., quum deficient peculiaria virtutis in hisce documenta, quae fidem faciant. Hisce vtro noscendis qui delectentur satisfaciunt FRID. WILH. HOPPE (*Diss. de balsamo Copayba in VALENTINI Hist. simpl. p. 622. §. 9.* qui tamen ex proprio iudicio luxuriantes laudes deprimat), item

FULLERUS (*l. c.*) vt dubia adhuc magis ven. LABAT (*l. c.*) praeconia silentio praeteream.

De efficacia in hydrope memorabile cl. MUTIS, qui per multos annos in Santa Fé, vrbe nouae Grenadae Guianae, medicinam coluit, exemplum narrat, foeminae, quae sensim dosin augendo vsque ad cochleare vnum huius balsami mane et vesperi ingessit, superbibendo vitrum decocti Hordei, vnde lotium abunde fluxit et aegra intra quadraginta dies omnino conualuit (*Nouvelles de la Republique des lettres et des arts*, 1786. n. 33. p. 374.)

Varios per os ingerendi balsamum hoc modos et dosin sub ipsa virtutum eius expositione iam significauimus. Commodissime instar elaeosacchari fumitur, vel mucilagine item, si febris abest, vitello oui subactum et aqua mixtum. In Guiana Hispanica solent guttas decem ad quindecim saccharo instillatas ingerere superbibendo decoctum Hordei vel Malvae (MUTIS *l. c.*). Addi et potest puluerulentis variis vel conferuis electuarii vel boli forma, vel in affectionibus pectoris mixturis Oxymel recipientibus admisceri. Displicet ob caloris augmentum vino illud excipere vt e. c. in *Mistura balsamica FULLERI* (*l. c. p. 274.*), vel aliis spirituosissimis in modum tincturae. Largiori dosi aluum laxat.

Lotium

Lotium eo fertur sapore manifeste amaro imbui
(FULLER).

Sed enucleatius paullo exponenda praesentia, quae sub externa eius applicatione comparet. Traumatica virtute praecipue sese commendat in vulneribus tendinum et neruorum, in quibus et affectionibus spasticis occurrit tepide instillatum. Iudaei in circumcissione eo, fide PISONIS, vtuntur; quod tamen non vbiuis fieri, sed puluerem traumaticum iudicatum plagae inspergi ex peculiari percontatione noui. Iusto praecocius adhibitum in vulneribus et vlceribus intempestiue cicatricem inducit, et sic vlcera sinuosa generat, quae breui recrudescunt, difficile sanabilia (HOPPE *l. c.* §. 10.). In affectionibus paralyticis confert illud oleis aethereis vel axungia quadam exceptum illinere. Placuit in hunc finem linimentum ex oleo Copaivae et axungia (HOFFM. *l. c.* p. 23.).

Plurima pars balsami huius, quod colligitur in noua Grenada, artibus destinatur. Pictores scilicet in picturis suis oleo factis eo vtuntur; adhibetur quoque ad varias vernices; item soluitur eo Gummi Algarrobo dictum, quod aequè menstruis aquosis ac spiritui vini resistit (MUTIS *l. c.*).

T R I H I L A T A E.

A E S C V L V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 290. *Gen. pl.* p. 183.

432.

Pharm. •HIPPOCASTANI *Cortex; Semen.*

Aesculus Hippocastanum; floribus heptandris
 LINN. *Spec. pl.* p. 488. *Castanea equina* MAT-
 THIOL. *Comm. in DIOSC. ed.* BAUH. p. 183. CLUS.
Hist. rar. stirp. per Pannon. p. 5. it. *Hist. plant.*
rar. p. 7. *Castanea folio multifido* c. B. Icon:
 JO. MILL. *Illustr. Syst. sex.* REGNAULT *Botan.*
 Le Maronier d'Inde. Arbor, quae ex Asia
 septentrionali per Constantinopolin medio circiter
 seculo 16. in Europam transmigravit. Quo
 anno, praecise non constat, sed MATTHIOLUS
 botanicorum primus est, qui eiusdem meminit,
 initio in *Epist. medicinalibus* (*Oper. omn. ed. cit.*
 p. 101. 125.) dein ampliori descriptione in *com-*
mentariis in DIOSCORIDEM. CLUSII tempore adeo
 vero adhuc rara fuit, ut quum Vienna, in quam
 urbem

AESCVLVS HIPPOCASTANVM. 63

urbem Constantinopoli pluries fructus translatus, a. 1588. discederet, nonnisi arborem duodecim annorum flore fructuque carentem viderit. Iam vulgaris in Europaeis regionibus, vbi facile feminibus, vel sponte delapsis vel terrae immixtis propagatur praecipue solo nonnihil humido. Nec septentrionales fugit, prout et Stockholmae fructus maturos quotannis eam ferre deprehendi.

Procera arbor, longaeua, (Vid. exemplum arboris aetatis 80 annorum supra 50 pedes altae, adiuu vegetae et incrementum contiuantis in *Samml. J. Berner landwirthschaftl. Gesellsch. vol. 2. p. 943.*) umbrosa, et speciosa foliis digitatis amplisque et thyrsis erectis florum albidorum. Hinc pro ambulacris expetita, in quibus tamen id vitii habet, quod folia eius iusto praecocius flauescant et insidiis insectorum valde laedantur. Lignum molle habet et putredini obnoxium, hinc neque operibus lignariis nec foco satis idoneum. Frondibus delapsis, fucum diu seruantibus, cerui delectantur, et hae putredine subactae stercorationi inferuiunt. Apes floribus alliciuntur. In primis vero fructus tegmine suo externo echinato exuti oeconomis placent.

Amaritie

Amaritie eos priuare infitione repetita sub adiumento terrae idoneae et stationis soli obuersae, ut et esui hominum apti fierent, haecenus quidem non successit (MEDIKUS *über d. Veredelung d. Rosskastanien*, *Lauttern* 1780.). Sed pabulum non spernendum pecorum, ouium scilicet, caprarum, boum, porcorum, ceruorum, constituunt. Nec opus est ad amaritiam tollendam illos in lixiuio ex calce et cineribus primum macerare, tum aqua pura lauare, demum in pastam coquere, quod ad saginandas oues praecipue commendauit olim cl. BON (*Mem. de l'ac. R. d. sc. de Paris* 1720. p. 460.), vel eodem fine aqua calcis uti (IDEM in *Hist. de la Société R. d. Sc. de Montpellier tom. 2. p. 57.*). Sed sufficit fructus ferro concisos et arillo priuatos cum humectato et comminuto stramine vel foeno pecori proiicere; unde lactis uertatem contrahit et conspicuo modo pinguescit (*Hannov. Magaz.* 1770. p. 226.) Oues iterum integris fructibus pascuntur (HALL. *Hist. stirp. Helv. n. 1029* *** item *Abhandl. v. d. wilden Kastanien u. deren Nuz. zur Fütter. des Hornviehs u. d. Schaaf* 1775.). Equi pariter fructus deuorant, et anhelis iis et tuffientibus plurimum auxilii afferre dicuntur, unde et arbor epitheton suum adepta est. Pulli gallinacei uero inde emanciantur

ciantur et oua parere dediscunt (REAUMUR apud
 DU HAMEL *l. c.* p. 295.). Nutritia pars macera-
 tione conuassati fructus in aqua et subsequa cola-
 tione eiusdem per cribrum eruitur, quibus factis
 puluis fundum petit, repetitis vicibus lauandus,
 dein blande igne ficcandus; hic ipse omnis odoris
 et saporis expers amyllum egregium album fistit
 (PARMENTIER *Recherches sur les vegetaux nourrissans*
 p. 176. 218.). Loco pulueris cyprii pro capillis
 conspergendis hic quoque commendatur. In
 Gallia et Helvetia ad dealbandam Cannabin et
 Linum et merces inde vel lana paratas purgandas
 et dealbandas, aqua, in qua maceratio fructus con-
 tusa facta, pro lotionibus adhibetur et vim saponis habet.
 (V. ex MARCANDIER *Traité de Chanvre*, *Leipziger*
Intelligenzblatt 1764. p. 46. *Berner Gesells. Samml.*
v. landwirthsch. Dingen vol. 2. p. 943. sqq. item
Liber de re rustica or the Repository for Papers in Agri-
culture vol. 2. p. 75. sqq. sed absque vllis propriis
 experimentis). Eadem vis saponacea apparet in
 fecula, quae instar furfurum Amygdalarum ad
 mundandas manus apta est (DU ROI *Harbkessche*
Baumzucht vol. 1. p. 40.). Taceo candelas ex
 pinguedine veruecina et fecula amara paratas,

Perperam igitur inutilem fere arborem hanc haberi, vt a quibusdam fit, vel hisce documentis patet. Vltorius autem declarat id eximia eius in re medica efficacia.

SEMINVM, arillo badii coloris obductorum, vnum vel duo in capsula triloculari triualui echinata latent. Castaneae ex Fagi genere similia sunt. Virtus eorum medica nondum satis confirmata. De affectionibus quibusdam pectoris equorum, quibus valuisse fertur, supra iam dixi. Qua in re quidem permulti consentiunt, sed fidem experimentorum non per momenta indubiam reddunt. Epilepsiam coërceri esu eorundem non ex sola narratione militis emeriti, vel virginis monialis (V. PARMENTIER *l. c. p. 180.*) credi potest. Puluis eorundem naribus attractus sternutationem et copiosam fluxionem muciciere compertus est, hinc in hemicrania aliisque capitis morbis salubris a Gallico medico CORNEIL iudicatus (Vid. ZANNICHELLI *Lettera intorno alle Facolta dell' Ippocastano in Raccolta d' Opuscoli scientifici, tom. 10. p. 200.*). Febres intermittentes profligare breui narratione declaratur (*Hist. de la Soc. des sc. de Montpellier tom. 2. p. 57.*). Verum hacce virtute cortex praecipue inclaruit, quem persequi studiose singularis eius dignitas iniungit.

Aliquam

. AESCVLVS HIPPOCASTANVM. 67

Aliquam vim medicam CORTICIS iam spondet experimentum, sub quo fauciata arbor balsamum terebinthinaceum viscidum pellucidum stillat (LEIDENEROST in PEIPERS *Diff. de cortice Hippoc. Duisburg.* 1763.). Sed alit spem sapor eius adstringens et grate amarus, quo ipso ad corticem Peruuianum propius accedit, prout et colore non multum ab hoc deflectit. Colligi cortex debet ex ramis aetate non nimis prouectis nec nimis teneris. Sub deglubendo alburnum simul adhaerescit, antea cultro auferendum, ne corticis efficaciam minuat. Seruat vim suam integram per plures annos, modo non in puluerem reductus fuerit, tum enim odorem vappidum, aduersum, contrahit orbaturque balsamica sua virtute. Decoctum corticis carni bubulae additum illam contra putredinem in digestionem calida tuetur, quin putredinem iam ex infusione eiusdem cum aqua enatam corrigit. Antisepticum quoque effectum exserit in vitellum oui, serum sanguinis, bilem, sanguinem (PEIPERS *Diff. l. c.*), quin in serum sanguinis, cortice Peruuiano potentius. Nec extracti ex illo, ad modum GARAYI, parati, siue salis f. d. essentialis solutio, vi auertendi putredinem a carne bubula, cedit illi ex cortice Peruuiano, licet iam exortam profligare non valeat

(BUCHHOLZ in *Nov. act. nat. curios. tom. 4. p. 267. it. in EIVSD. Chym. Verf. üb. antisept. Subst. p. 19. sq.*). Analyſis chemica praeterea viſa fuit ſimilem naturam in hoc et cortice Peruuiano arguere (V. Experimenta huc pertinentia ZANNICHELLI *l. c. p. 202. sq.* et PEIPERS *Diff.*). Vncia eius vna cum aqua decocta liquidum conſtituit auſterum, quod inſpiſſatum extracti drachmas tres largitur. Eadem vero quantitas ſpiritu vini macerata extracti drachmas duas cum dimidia erogat (COSTE et WILLEMET *Eſſais ſur les plantes indigenes p. 61.* Cfr. ſimilia experimenta ex PEIPERS *Diff. cit.*). Infuſum ſiue aqua ſiue ſpiritu vini factum, ſi aqua diluitur, colorem ſuum aureo luteum in coeruleum mutat (REMLER in *Almanach für Scheidekünſtler und Apoth. 1785. p. 124.*).

Maxime inclaruit hic cortex febrifuga ſua virtute, ad quam explorandam aliquot dictarum dotum ſine dubio inuitarunt. ZANNICHELLI, pharmacopolae Veneti (*Lettera ſupra cit., quae prodiit a. 1733. cuius compendium vid. in Commerc. Nor. 1734. p. 75. ſqq.* BURSERIUS in *Inſtitut. med. pract. tom. 1. p. 190. not.* MISTICHELLIUM primum commendaffe corticem exponit.), meritum eſt, quod
 primum

primum eius notitiam nobis dederit. Tentauerat ille corticem initio in foemina tertiana, variis molestis symptomatibus stipata, laborante, et quidem sic, vt duas eius drachmas, aquae Cardui benedicti vnciiis quatuor perfusas, sub finem paroxysmi daret et hanc dosin altero die mane et vesperi iterari curaret; ita liberata a febre est, quamuis, vt recidiuis obuiam iretur, repetitio per aliquot dies mane commendaretur. Simili consilio et simili successu in nosocomiis variis patriis experimenta capta sunt (ZANNICHELLI *l. c.* p. 207.). MÖHRINGIUS (*Comm. Nor.* 1736. p. 20.) tamen tres annos post questus est, licet sine vlla noxa, frustra tamen sese ad eius normam hunc corticem exhibuisse in diuersis hominibus; et in rhedario quartaena vltra dimidium annum affecto septem adeo vncias per vices sumtas nihil praestitisse, quum tamen postea duae vnciae corticis Chinchinae febrem sisterent, aliaeque duae redituram forsitan omnino arcerent. Verum non acquieuit in hocce sententiarum diuortio sagax medicorum de vi corticis iudicium, sed, etsi post protractum silentium, ad iterata experimenta rediit. Eiusmodi data opera instituit inde ab a. 1752. cl. LEIDENFROST, quorum copia tamen longe serius nobis facta, idque iusto breuius,

est (PEIPERS *Diff. cit. a. 1763.*). Ille nimirum tum ad minimum viginti hominibus in febre intermittente auxilio fuit, vncia eius vna vel supra exhibita, non negans tamen aliquos eiusdem vim elufisse, fequuti tum alii cll. viri BUCHHOLZ (Iunctim difperfae eius hac de re obferuationes comparent in EIVSD. *chym. Verfuch. über antifept. Subft. 1776.*), JUNGHANSS (*Diff. de nucis vomicae et corticis Hippocafth. virtute med. 1770. p. 25. fqq.*), COSTE ET WILLEMET (*l. c. p. 57.*), SABAROT DE LA VARNIERE (in *Journ. de Medec. Tom. 47. p. 324.*), TURRA (*della febbrefuga Facolta àell' Ippocaftharo, in Vicenza 1780.*). Iam igitur conftat, febres intermittentes non folum leuiores, quales tertianae, fim- plices, vernaes, plerumque funt, hocce cortice pelli, fed et grauiores. Pleraeque quidem ex cenfu tertianarum, et quidem fimplicium funt, fed et erra- ticae (SABAROT *l. c. p. 326.*), quotidianae (JUNG- HANSS *l. c. Obf. 3.* TURRA *l. c. p. 47. fq.* SABAROT *l. c. p. 326.*), quartanae (JUNGHANSS *Obf. 2.* COSTE et WILLEMET *l. c. p. 60.*), eo deuictae, item ter- tiana duplex (ZANNICHELLI *l. c. p. 208.* SABAROT *l. c.* TURRA *l. c. p. 42.*). Non mirum, quod in quartanis aliquando fpe omnino medici exciderint, vel mitigationem mali modo experti fuerint, quibus

nec Chinchina satisfecerit (COSTE et WILLEMET *l. c.* TURRA *Obs.* 22. 25.), tantoque minus quum id contigerit in quartana duplici vel triplici (TURRA *p.* 12. *Obs.* 23. 24.), in quibus casibus tamen subinde vel diaetae vitium vel iusto parcior corticis vsus accusari potuit. Autumnales febres non minus eius virtuti obsecundarunt, cuius generis plerique casus a cl. TURRA propositi sunt; an ob naturam harum vulgo obstinatiorum largiorem quantitatem obtulit? Nec a quibusdam indoles putrida abfuit (BUCHHOLZ *antisept. Subst.* *p.* 27.). Tuto omnino capitur; nam vsus eius nullas molestias excitat, vt nauseam, vomitum, pondus in ventriculo, diarrhoeam, alui obstructionem rel. (TURRA *p.* 14. alii-que). Quibusdam leuem pectoris constricti sensum mouet, sed ptisana mucilaginosam facile tollendum (SABAROT); nec sublata eius ope febre alia mala tanquam effectus medicinae subsequuntur. Mira aliquando celeritate efficaciam exserit, quin post exiguas doses (BUCHHOLZ *antisept. Subst.* *p.* 18. 29.). Quidam tamen sensim maiori eius dosi opus habent. Nec magis recidivas admittit, quam alia febrifuga. Infantili praeterea aetati (TURRA, qui in iunioribus praepriis experimenta cepit) aequae ac adultiori conducit. Non temere tamen dicerem corticem

Peruuianum adaequare, quin adeo viribus superare. Incidunt nempe casus, in quibus Chinchina praeualet, vt in iis, qui conclauium humida inhabitant (BUCHHOLZ *l. c. p. 30.*), alii, vbi neuter cortex voto fatiscit.

Praemitti autem debent varia pro re nata, ad corpus rite praeparandum idonea, euacuanti, digestiua, venae sectio (BUCHHOLZ *l. c. p. 28.* COSTE et WILLEMET *l. c. p. 60.* SABAROT *l. c. p. 326.*). Subinde quoque redire oportet inter vsum corticis ad pristina emetica. Nonnisi tempore a febre vacuo dandum, sponte patet.

Mihi in primis in simplicissima forma, scilicet pulueris subtilis, placet. Obiectum quidem est, copiam intumescens pulueris nauseam ciere aegris, grauare ventriculum, hinc eosdem a continuato vsu abhorrere; quin puluerem inertem esse (BUCHHOLZ *l. c. p. 17.* item nota Versionis libri cl. TURRA *p. 5.*). Sed alii omnibus numeris eundem commodum reperere. Ita cl. TURRA (*p. 22. sqq.*) vncias eius duas in duodecim partes aequales diuidendas curauit, quarum vna omni quadrihorio cum aqua pura ingesta. Cl. SABAROT (*p. 325.*) acquieuit dimidia dosi pulueris sub iisdem interuallis eaque
in

AESCVLVS HIPPOCASTANVM. 73

in aquae faccharatae cochleari capta, si amarities displiceret, quae tamen magis in Chinchina mollita est; hincque vncia vna plerumque ad febrem vincendam sufficit. Decocto pariter locus est: cui pro norma quodammodo esse potest illud ex corticis vnciiis duabus et salis tartari drachma vna cum aquae mensura fesquialtera, donec supersit mensura vna, coctis, cuius quotidie duo cyathi pro Thea vsitati sunt hausti (JUNGHANSS *l. c. p. 25. Obs. 1.*); vel illud ex pulueris vncia vna, radicis Glycyrrhizae frusto, in libris duabus ciuilibus aquae ad tertiam partem coctis, per quadrihoraria partitis haustibus assumendum (COSTE et WILLEMET *l. c. p. 59.*). Arrisit et, quibus decoctum alias fastidium creauerat, electuarium (*Ibid.*). Extractum quoque honorifica mentione dignum est, et quidem non modo pretiosius istud arte Garayana paratum (BUCHHOLZ *l. c. p. 18. TURRA l. c. p. 20.*), sed et istud vulgari artificio (BUCHHOLZ *p. 26.*), modo ignis, quantum fieri possit, lenis tam pro extractione quam pro inspissatione adhibeatur. Extractum vtrumque parua dosi longe plus praestat, quam multo maior corticis in puluere, et commodius ingeritur. Soluitur eius drachma vna in aquae Cinamomi simplicis vncia vna huiusque elixirii

guttae sexaginta omni trihorio capiuntur, et saepe sufficit eius vncia vna, quin aliquando iam ex dimidia febris disparuit (BUCHHOLZ. Cfr. EIVSD. *Nachricht v. d. Fleck- u. Friesel-Fieber p. 81.*). Ne redeat febris feliciter sublata, commodis corticis repetitionibus cauendum est. Quibusdam sine vlla excretionem opem fert, alii inde aluum laxam experiuntur (SABAROT *p. 326.* TURRA hinc inde.). Clysmata ex decocto iniecta deiectiones aluinas frequentes mouet (SABAROT). Rarior igitur obseruatio est, quod aluum fegnem reddiderit, quo casu additum rhabarbarinum vel aloëticum (LEIDENFROST in *Diff.* cl. PEIPERS). Cuius viri COSTE et WILLEMET videntur et praeter hanc necessitatem adiuuandi virtutem eius causa catharticum in suo electuario addidisse.

Ad praestantiora igitur febrifuga hic cortex referendus est, cuius beneficio iis praecipue, quorum curam suppellex est, succurri potest, qui alias sumptibus reformidatis morbum suo fato relinquentes eiusdem victima euasuri essent. Praeter MÖHRINGIUM, quem supra dixi, cl. ZULATTI (*Offervaz. sopra la facolta febrifuga dell' Ippocastano, Firenze 1782.*) dubiam eius virtutem febrifugam reddidit,

et hic quidem duodecim periclitationibus in nosocomio Patauino institutis. Poterit forsan BURSERII (ex quo vnice ad notitiam huius libelli perueni. V. EIVS *Instit. med. pract.* vol. 1. p. 190.) excusatio huc trahi, quod ex leuissimis aliquando causis in eiusmodi experimentis dissidium inter medicos exfurgat.

Reliquas illi adscriptas virtutes breuius expedire licet, quippe quae vel non satis confirmatae sunt, vel dubium adhuc admittunt. Huius loci est vomitus porraceus cum torminibus faeuissimis ventris in iuvene cortice hocce sopitus in connubio Diafcordii (ZANNICHELLI *l. c.* p. 208.); febris atrabilaria et cardiaca, vt vocatur, cum alui deiectionibus iuncta (IDEM); febris lenta (JUNGHANSS *Diff. cit.* p. 26.). In pleuritide vel peripneumonia praemissis venaesectione et antiphlogisticis etiam adhibitus (ZANNICHELLI, JUNGHANSS): sed non nisi in hisce malis sub iis conditionibus concederem, quae aliquando et Chinchinam admittunt, de qua re suo tempore differui. Effluuium obstinatum in gonorrhoea ex atonia partis profectum puluis coërcuit (SABAROT). Obtinet quoque aliquod indicium, antispasmodica virtute instructum esse.

esse. Sic vna cum pertinaci tertiana duplici conuulsiones tremorque eam comitantes superauit (TURRA *l. c. Obs.* 19.), et in epilepsia tribus vel quatuor exemplis insultus retardasse visus est (SABAROT *p.* 327.).

Decoctum eius cum aqua calcis remixtum casu fingulari inflammationem externa applicatione dissipauit (JUNGHANSS *Obs.* 5.); alio vlcus ex male tractato vulnere surae inde coaluit (IDEM *Obs.* 6.); alio iterum gangraenae minae in crure hydrofici hominis obuiaie vino, cui cortex incoctus, sublatae sunt (COSTE et WILLEMET *p.* 60.).

T R O P A E O L V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 295. *Gen. pl.* p. 186.

433.

Pharm. NASTVRTII INDICI *Flores; Fructus.*

Tropaeolum maius; foliis subquinelobis, petalis obtusis LINN. *Spec. pl.* p. 490. Nasturtium indicum LOBEL. *Icon.* 516. *Hist.* 338. (teste BERG.) Viola indica scandens Nasturtii sapore maxima odorata HERM. *Hort. Lugd. Bat.* p. 628. cum fig. Optime depicta in REGNAULT *Botanique*, La grande Capucine; item bene in EDWARDS'S *British herbal tab.* 32. p. 16. Planta Peruuiana, a. 1684. cura BEVERNINGII in Belgium transuecta, iam fatione feminum in vaporario facta hortorum vulgare ornamentum. Annua, saltem apud nos, nec perennis.

Toti plantae, dum recens, sapor odorque nasturcinus inest, praecipue FLORIBVS. Folia recentia in pulvem contrita halitus spargunt fere instar Armoraciae (CARTHEUS. *Diff. de Cardamindo* p. 8.). Succus eorum spiritu vini rectificatissimo mixtus coagulum generat leue (*l. c.* p. 9.). In-
spiffatione

spiffatione fucci craffioris absque praeuia colatione surgit odor volatilis et extractum saporem acidulum diu linguae inhaerentem adsciscit. Aqua ex floribus recentibus destillata saporem leniter acrem habet, et odorem nares vellicantem. Fructuum iuniorum et recentium eadem fere ratio (Vide haecce aliaque experimenta chemica in *Diff. cit.*).

Dudum FLORES acetario ex Lactuca, instar Lepidii hortensis, additi, ad linguam stimulandam simulque disco ornamentum conciliandum. Vi antiscorbutica recentes instrui, saltim iudicium linguae et narium persuadet; mitiorem tamen inesse, iidem sensus declarant. Sed serio nunquam contra scorbutum adhibentur. Crebro solent nondum expansi sale et aceto condiri et loco Capparidum embammatibus carnum vel piscium admisceri (Vid. *Hannov. Magaz.* 1767. p. 847.). Flores sub occasum solis mense Julio viuide, Augusto languidius, fulminare visi (*Vetensk. Acad. Handl.* 1762. p. 284.).

FRUCTVS componitur tribus baccis pisi circiter magnitudinis introrsum angulatis extrorsum convexis, fulcatis. Ante maturitatem sapore odoreque
similes

similes floribus. Hinc tum temporis etiam eodem scopo, ac de florum gemmis dixi, a matribus familias vini aceto condiuntur. Maturi et aridi aluum purgant deiectionibus fere aquosis et absque torminibus. Ita tribus vel quatuor baccis in milite robusto aluus sexies valide mota; duabus in virgine viginti sex annorum quinquies; tribus in viro succoso pariter quinquies (ARNOLD *Observ. phys. med.* p. 70.).

? B E R B E R I S.

LINN. *Syst. veg.* p. 282. *Gen. pl.* p. 175.

434.

Pharm. BERBERIS *Baccae*; *Cortex medius*.

Berberis vulgaris; pedunculis racemosis, spinis triplicibus LINN. *Syst. veg. ed.* 14. p. 343. Intellegitur varietas baccis grate rubris vtpote acidioribus, iisque, quae feminibus instruuntur, quoniam hae succosiores sunt; nam feminibus vacuae fictiores deprehenduntur (MÜNCHHAUSEN *Hauswater vol.* 3. p. 442.). *Berberis dumetorum* c. B. ICON: MILLER'S *Figures of plants tab.* 63. REGNAULT *Botan.* L'Epine Vinette. Frutex albus, ad
sepes

fepes et in fyluis crescens. Ornat fruteta verno tempore floribus suis luteis et autumnò baccis grati coloris. Surculis ex radicibus emergentibus, ramis terrae demerfis, item feminibus facile propagatur.

BACCAE EX ouali cylindrica, ad apicem vmbilico subrotundo fusco notatae. Intra epidermidem continent pulpani succosam, in cuius cauo medio femina duo oblonga latent. Pulpa grate acida est et subadstringens, femina autem amaricantia, austerà. Acor carnosae baccarum partis, quae colore rubro tingitur, stirpem praepriis memorabilem reddit. Gratia enim et virtute vix succo Citri cedit. Colatione clarior quidem fit succus, non tamen limpidus; Vitrioli martis miscela colorem fusco nigrum assumit. Ad mentem cl. RETZII (*Vet. Acad. Handl.* 1776. p. 135.) ad acidum Tamarindorum proxime indole sua venit, in eo quoque, quod, postquam succus crystallorum forma essentiali tartareum erogauerit, acidum tamen acre feruet. Subtilius ad naturam acidi, a se pomorum acidum dicti, illum refert cl. SCHEELE (*Vet. Acad. Handl.* 1785. p. 22.). Cl. FR. CHRIST. HOFFMANN (in CRELLS *Annal.* vol. 1. p. 224. 417.),
qui

qui ex succo baccarum Berberis perfecte maturarum tam expresso quam fermentationi subiecto crystallos arte chemica elicit, easdem acido sacchari similes deprehendit. Sunt, qui ad eruendum succum expectant, donec autumnno vna vel altera nox gelida inciderit; alii ante gelu, modo maturae et succosae satis sint, illum colligunt; pro experimentis autem suis cum acido baccarum varii generis praetulit cl. SCHEELE (*l. c. p. 17.*) baccas immaturas, sine dubio acorem magis concentratum ab hisce expectavit. Vt eliciatur commodissime, maior copia baccarum si praesto est, conquassantur illae intra mortarium ligneum ope pistilli lignei vel intra machinam peculiarem (ANKARCRONA in *Vet. Acad. Handl. 1749. p. 66. sqq. tab. 1. fig. 1.*), tumque sacco lineo rudiori inditae torculari (vid. *l. c. fig. 2.*) submittuntur. Pro minori eius copia lucranda sufficit, conquassatas baccas linteo indere et hoc contorquendo succum exprimere. Seruari ille potest per plures annos, si, postquam quiete clarus euaserit, immittitur in ampullas et vel epistomio vel oleo Oliuarum superaddito tegitur. Sic tam pro ferculis variis, quam medico scopo, vices succi Citri pretio longe carioris peragit. Succus hic duodecima parte succi Citri digestus et post

colationem ad dimidias inspissatus, demum colatus et loco frigido seruatus, fundum et latera vasis incrustat sale acido gratissimo; si liquida pars iterum ad dimidias exhalat, noua incrustatio succedit; sal hoc blande siccatum eximium in re medica commodum praestare posset (SIMON PAULLI *Quadripart. bot. p. 118.*). Cum hoc aliisque acidis succus Berberum commune habet, quod sitim sedet, refrigeret, putredinem refragnet. Eximia igitur medicina in febribus continuis quibuslibet, praecipue biliosis et putridis, nec non chronicis morbis, in quibus labes biliosa vel putrida humorum subest, vt scorbuto, alui profluuiis. Si praesto est succus, mixturis potulentisque in hisce morbis addi potest. Scite Aegyptiis in vsu fuit, macerare fructus in duodecupla quantitate aquae cum seminibus nonnullis Foeniculi (quae pro varia corporis conditione et abesse possunt) vel fructo panis, et demum liquidum cum saccharo vel syrupo grato commiscere et pro potu propinare; eo consilio febrem, quam pestiferam vocat, comite immoderata diarrhoea biliosa, ipse PROSPER ALPINUS (*Med. Aegyptior. p. 253.*) eluctatus est. A simili morbo simili fere medicina, scilicet syrupo Berberum aqua fontana diluto, sese liberauit SIMON PAULLI (*Quadripart. bot.*

bot. p. 118.). In vulgari praxi medica vix praeterquam sub praeparatorum infra significandorum forma acidum Berberum vſu venit.

Baccae prout ſaccharo conditae inſtar cupe-diarum ſeruari a foeminis ſolent, aegros pariter ac ſanos reficiunt. Taedioſus labor eſt racemos integros condire, vtpote quum acu ex ſingulis baccis acini eximendi ſint; quod ſi factum eſt, vel ſyrupo ſuo relinquuntur, vel furno calido, donec rigeſcant, ſiccantur, dein puluere ſacchari conſpergendi vltcriuſque ſiccandi. Sicque vel placentis adiiciuntur vel inſtar acetarii ſunt vel menſas ſecundas intrant. Gelatina pariter, ex ſucco et ſaccharo, in culinis baccae notae ſunt, et bellaria varia ornant ſua rubedine acoreque gratiora palato reddunt. Siccatae pomis vel cydoniis coctis additae ſaporis gratiam augent. Spiritum vini fermentatione praegreſſa ſuccosae baccae erogant. Demum nec hoc reticere conuenit, quod ſuccus acido Citri in potu Punch ſubſtitui poſſit, quod potulentum ſimul iucundum colorem adſcificit (*Vid. Vet. Acad. Handl. 1749. p. 66.*), et in ſcorbuto et calculo opem promittit.

CORTEX MEDIVS subamarus et austerus est, coloris flauī. Purgandi vis illi adscribitur. Eo fine cum vino albo infusio facta est (CLUS. *rarior. plant. hist. lib. 1. p. 121.*). In ictero quoque aliquam celebritatem nactus est, siue de ramis siue de radicibus deglubitus fuerit; nimirum vel cereuisia coctus vel vino albo perfusus (ad ipsam experientiam RAI in *Hist. pl. vol. 2. p. 1605.*).

Lanam hic idem cortex flauo colore tingit. Et corio Sasia eundem colorem impertit. Colore viridi autem inficitur corium, si primum decocto luteo corticis Berberis imbuitur, donec flauum omnino euaserit, dein, postquam exaruerit, toties immergitur solutioni ex Indigo cum acido Vitrioli, vt colorem grate viridem recipiat (*Technol. Tafschbuch 1786. p. 292.*).

PRAEPARATA.

ROB BERBERVM *Ph. Würt. p. 163.* Ex succo baccarum et saccharo ad mellis densitatem coctis.
 GELATINA BERBERVM *Ph. Edinb. p. 66.* (quae nescio cur vna cum aliis gelatinis similibus omissa serioribus eius editionibus) differt modo maiori sacchari quantitate. Mixturis, Julapiis, Pisanis
 in

in morbis acutis scite admiscetur. Additamento sacchari noua vis exfurgit, scilicet blande resoluens.

SYRVPVS *Ph. W. p. 204.* Miscela eadem ac Robis, sed plus sacchari continet, et fluidior est. Virtus ex dictis patet.

ROTVLAE *Ph. W. p. 164.* TROCHISCI etiam dicuntur. Parantur succo depurato superaffuso pulueri sacchari calefacto, et hisce absque coctione in consistentiam tabulati redactis et in rotulas effusis. Piftores dulciarii plerumque parant, quum cupediarum species sint. Ab AVICENNA iam laudati. Sitim aestate egregie restinguunt ore retenti. Gratiae causa pulueribus salinis admiscentur; virtutem horum refrigerantem antisepticam nonnihil simul adiuuant.

? T R A P A.

LINN. *Syst. veg. p. 136. Gen. pl. p. 62.*

. 435.

Pharm. TRIBVLVS AQVATICVS f. NVX
AQVATICA.

Trapa natans; nucibus quadricornibus, spinis patentibus LINN. *Syst. veg. ed. 14. p. 163.* Tribulus aquaticus C. B. Icon optima: REGNAULT *Botan.* La Macre ou Chataigne d'Eau. Planta annua, in stagnis lacubusque multis Europae australis regionibus spontanea. Facile propagatur nucibus ad oram piscinarum immixtis, quod in piscina luci Cassellani, Aue dicti, bene successit.

NVX quadrangulari ovata, bruna, instructa corpore supra prominente et duplici cornuum pari, patente, crasso, sibimet opposito, quorum inferius brevius, superius longius. Sub aqua ad maturitatem peruenit. *Nucleus* quadrangularis, convexus, subcompressus, lateribus inferioribus maioribus, superioribus minoribus, angulis obtusis. Hic ipse dulcis farinosus est, insipidior castaneis. Hinc Thraces panem praedulcem inde pararunt, sed aluum

aluum cōnstipantem (DIOSC. *Mat. med. lib. 4. cap. 15.* PLIN. *lib. 22. cap. 10. ed. DALECH. p. 1029.*). Simili scopo nuclei et in pulvem cocti Lemouici (CHOMEL *Ufuelles vol. 2. p. 342.*) et in Carinthia adhibentur (HALL. *Hist. stirp. Helv. n. 527.*). In Saxonia, vbi copiose Trapa crescit, nuces inter alia alimenta in forum transferuntur ibidemque instar Castanearum affantur, et nuclei cum quibusdam cibus coquuntur (MÜNCHHAUSEN *Hausvat. vol. 3. p. 858.*). Attamen flatibus et doloribus colicis molesti esse censentur. Sunt et, qui crudos ingerunt.

Hocce oeconomico vsu omni aetate magis claruerunt, quam medico. Et fatendum, non iniuste excludi ex medicamentorum censu. Quis hodie confidet eius vi lithontripticae vel constipanti in diarrhoea et mictu cruento. Nec cataplasma inde paratum in inflammationibus (DIOSCOR.) aliquid peculiare habet. Consule de hisce amplius, KIRCHMAYERI ET PIELENHUBERI *Diff. de Tribulo aquatico. Witteb. 1692.*

VNGVENTVM AGRIPPÆ *Ph. W. p. 239.*, quod hodie fere exulauit, Tribulos aquaticos, nescio quo fine, recipit. Laudatur in alui segnitie et tumoribus duris.

T R I C O C C A E.

E V P H O R B I A.

LINN. *Syst. veg.* p. 373. *Gen. pl.* p. 243.

436.

Pharm. EVPHORBII Gummi s. EVPHORBIVM.

Euphorbia officinarum; aculeata nuda multangularis, aculeis geminatis LINN. *Spec. pl.* p. 647. Euphorbium cerei effigie, caulibus crassioribus spinis validioribus armatum COMMEL. *Hort. Amstel. tom. 1. p. 21. tab. 11.* SEBAE *Theaur. tom. 1. p. 29. tab. 19. fig. 2.* REGNAULT *Botan. l'Euphorbe.* Suffrutex in Africa spontaneus. Hancce speciem quidem significavi tanquam matrem Gummi dicti, quoniam, post RUYSCHIVM et KIGGELARIUM (in *Observat. ad Commel. Hort. Amstel. l. c.*), quibus planta haec plus quam semel vna cum Gummi frustulis ex locis arenosis et desertis Africae vrbi Sale vicinis transmissa, item post DODONAEUM, LINNEUS in *Materia medica* 1749. eandem hocce titulo indicavit.

Ipse

Ipse tamen in feriori libro (*Spec. pl.* 1762.) illud *Euphorbiae antiquorum* adscripsit, quae est *E. aculeata subnuda triangularis aculeata ramis patentibus* *Sp. pl. tom. 1. p. 646.* Schadida-Calli RHEED. *Hort. malab. tom. 2. p. 81. tab. 42.* Et in hac quidem sententia utrumque COMMELINUM antecessores habet. Hinc JO. COMMELINUS plantam *Euphorbium antiquorum* verum in *Hort. Amstel. tom. 1. p. 23. tab. 12.* dixit, et hoc pro argumento, ex ista specie esse, habet, quod frustula flores et capsulas feminales huius plantae inter gummi sibi ex Barbaria allatum inuenerit. CASPARUS COMMELINUS (*Praelud. botan. p. 9. 17.* Conf. J. COMMEL. nota ad *Hort. Mal. l. c.*) quoque multis demonstrare conatur, hanc speciem esse veram.

Sed nominanda et tertia species scil. *Euphorbia canariensis*; aculeata nuda subquadrangularis, aculeis geminatis LINN. *Spec. pl. p. 646.* *Tithymalus aizoides fruticosus canariensis aphyllus quadrangularis et quinquangularis spinis geminis aduncis atro-nitentibus armatus* COMMEL. *Hort. Amstel. tom. 2. p. 207. tab. 104.* Ex hoc insularum Canariensium frutice Gummi Euph. in
 F 5 Angliam

Angliam transfertur (MILLER'S *Gardiners Diction. ed. 8. Euphorb. Spec. 2.*). Stirps in patria altitudinem viginti supraque pedum affœquitur.

Sic igitur succus eiusdem naturæ ex diuersis speciebus obtinetur; et quidni etiam ex pluribus colligi posset? Etenim hisce, vt reliquis Euphorbiis, succus albus lacteus acris inest, qui qualicumque læsione mox prorumpit. Quod GUMMI Euph. nomine seruamus est gummi resina, prægressa caudicis vulneratione liquidi forma exundans, et sensim caloris solaris ope concrescens in guttas vel lacrymas formæ multiplicis, pisi supraque magnitudinis, intra quas nonnunquam spinæ femina vel aliae partes vegetabiles reperiuntur, dum aliae omnino cauæ comparent. Circa spinas succus sese plerumque condensat, vnde lacrymæ deciduæ ex spinis perforatæ, et quum spinæ plantæ geminae sint, sæpissime duobus foraminibus distinctæ conspiciuntur (BERG. *Mat. med. p. 389.*). Arena, terra aliisque heterogeneis subinde inquinatum comparet. Externe coloris pallide lutei vel rufescentis est, interne albi. Transfertur fassis coriaceis. Ab itineratoribus expectamus, vt curatius, quam hætenus factum, collectionis modus explicetur. Si

DIOSCORIDI (*Lib. 3. cap. 96.* Cfr. PLINIUS *lib. 25. c. 7.*), qui per partes rem enarrat, fides, ouillis ventribus arbori circumligatis, excipitur lac, quod ex caudice e longinquo contis vel hastilibus vulnerato effluxit.

Odor gummi huius nullus, item sapor, postquam linguae applicatum, initio nullus, mox tamen pungens vrensque; diutius ore retentum vel masticatum acrimonia sua partes contactas inflammat, corrodit, exulcerat. Puluis eius nares alluens sternutationem vehementem et repetitam, quin haemorrhagiam narium et haemoptysin, excitat. Quamobrem, dum illud in pharmacopoliis contunditur, obteſto mortario opus est. Oportet simul bene obuelare et auertere faciem, ne vesiculas et phlogoses concipiat. Ita ex puluere, lecto mala mente insperſo, in ancilla sternutatio valida, pruritus insignis, dolores, vesicae inflammatioque vehemens et intumescencia pedum subsequuta (PYL *Auff. und Beobacht. a. d. gerichtl. Arzneyw. 1 Samml. p. 77.*). Plura indicia acrimoniae etiam sub externa applicatione Euphorbii sese exferentis infra, de vsu eiusdem chirurgico commentaturus, tradam.

Ardeat candelae admotum facile flamma lucida fumante. Aequali fere proportione refina et gummi illi infunt (NEUMANN. *Chymie vol. 2. pars 2. p. 419.*). In refina vero praecipue causticum latere videtur. Nam tinctura spirituosa, minima licet quantitate degustata, tam acris est, ut mucilaginosam et oleosam vix intra horae spatium ardoris sensum extinguere possint; et extractum inde paratum pari quin maiori acrimonia instruitur: quum contra ea infusum aquosum saporem modo amarum et leniter acrem excitet, et densatum in extracti formam pari modo sese habeat. Memorabile quoque, quod vapores, qui sub exhalatione infusorum sese dispergunt, naribus excepti pruritus et sternutationem cieant, unde partim volatilis naturae acrimoniam istam esse colligitur (CARTHEUS. *Fund. mat. med. tom. 1. p. 494.*).

Sponte iam patet, internum Euphorbii usum periculo plenum esse. Sed confirmant id infortunia, specialibus casibus subnata. Obiit quidam, cui empiricus illud imprudenter exhibuerat, dysenteria eodem die (ALEX. BENEDICTUS *Pract. lib. 10. cap. 17.*). Virgo venusta seni decrepito, se inuita, desponsata ad mortem sibi conciliandam pulverem Euphorbii ingessit, unde dolores ventris atrocissimi,

hyper-

hypercatharfes cum vomitionibus frequentiffimis, fingultu, ardore ventriculi et faucium fitique inextinguibili, tandem fudores frigidi et animi deliquia: ex quibus anguftiis tamen arte emerfit (TIMAEUS A GULDENKLEE *Oper. ed. RIVIN. p. 277.*). Nihilominus tamen quidam illud praecipere aufi funt, et inftar draftici, quod pituitam, fed potentius aquam, fubduceret in iis, quibus venter nimis contra alia mitiora torpet, vel vt loqui amant, friget, in hydropicis praecipue admiferunt. Ita AËTIUS (*De re med. lib. 3. c. 54.*), ACTUARIUS (*De medicam. compof. ed. RUELLII p. 122.*) et Arabes nonnulli. GALENUS et DIOSCORIDES tacent de vi eius purgante. Omnes tamen, qui ore captum concedunt, cautionem fummam iniungunt et conubium cum iis, quae acrimonium eius frangere valent, vel praegreffam mitigationem defiderant. Hanc ipfam tentarunt oleo amygdalino, fucco Citri, phlegmate Vitrioli, Maffiche, Croco, Tragacantha, melle aliisque bene multis fecundum varium de eius natura conceptum (*Conf. PECHLIN. de purgant. p. 238. NEUM. l. c. p. 416.*). Sed eiusmodi correctiones vel non fufficiunt, vel, fi fufficiunt, ipfam vim medicaminis deftruunt. Minuere dofim vel rite illam diluere, aliis exemplis artis eft. At

nondum

nondum comprobata vera dosis est. Ad grana decem permittit SENNERTUS, alias non ineptus subdolae Euphorbii vis iudex (*Oper. tom. 1. et 2. p. 742. tom. 5. et 6. p. 278.*); a grano vno ad octo cum femisse concedit HEURNIUS (*Prax. med. p. 508.*); a granis duobus sex vel octo GEOFFROY (*Mat. med. Traité tom. 4. p. 210.*). Omnibus hisce audacior est FALLOPIUS (*Oper. p. 137.*), qui, praeceptoris sui MACHESII auctoritate et propria experientia ductus, non dubitavit Euphorbii vetusti drachmam vnam, rarius scrupulos quatuor, dare. Mixtum Cassia mitius deprehendit quam solutum, qua forma fitim intolerabilem et euacuationem largiorem creavit. Sed praestat vsum internum eiusdem omnino negligere.

Nec magis in catarrho vel colluie capitis ferosa naribus illud in puluerem redactum attrahere conuenit, etiamsi exigua modo quantitate aliis remixtum. Nam exempla adsunt inflammationis violentae et periculosae inde subsequutae (LEWIS *M. m. p. 268.*).

Attamen non omnino excludi a medicaminum censu Euphorbium debet. Magni faciendum est
in

in carie ossium ad separandam vitiosam partem siue exfoliationem eiusdem, quam vocant, perficiendam. Hacce virtute iam antiquitus inclaruit (DIOSCORID. *l. c.*). Multumque experti tribuunt ei serius HILDANUS studio deditaque opera de illo exponens (*Obs. chirurg. Cent. 2. Obs. 92. p. 169.*) et FALLOPIUS (*Lib. de ulcer. cap. 22. in Oper. omni. p. 689.*), item recentiores varii auctores celebrati nominis, HEISTERUS (*Instit. chir. p. 372.*) PLATNERUS (*Instit. chir. §. 1059.*) THEDEN (*Neue Bemerk. a. d. Wundarzn. vol. 2. p. 47.*). Non in omni carie, sed profundiori aut vetustiori tantum requiritur (HEISTER.). In cancro ossium, qui facile ex contusione ossium squamosorum oritur, praecipue conducit (THEDEN). DIOSCORIDIS praeconium, quod vna die ossium squamas remoueat, iam redarguit HILDANUS; nec nisi post plurium hebdomadum spatium aliquando scopo potitus est cel. THEDEN. Inspergitur vero eiusdem puluis singulis vel alternis diebus vel alcohole solutum applicatur. Casu difficiliori miscela salis ammoniaci et Euphorbii prodest (THEDEN). Quibusdam connubium cum radice Ireos Florent. vel Aristolochiae rotundae vel aliis similibus placet. Probe vero ante applicationem eius labia vulneris obtegi debent, ne stimulus

eiusdem

eiusdem vicinas partes molles dolore et inflammatione offendat.

Raro vel nunquam hodie amplius partibus mollibus in affectionibus paralyticis, atrophicis vel rheumaticis, linimenti vel unguenti forma, applicatur. Non destitui tamen efficacia in hisce ob stimulum suum, quo nervos vellicat, humores attrahit simulque spissos et viscosos soluit, confitendum est. Ita emplastro exceptum vesicatorii vim exercet. Unicum *praeparatorum* ex Euphorbio, quod in nostris pharmacopoeis superest,

OLEVM EUPHORBII *Ph. Würt. p. 123.* est ex Euphorbio oleo Cheiri et vino, quod, in paralyfi et atrophia membrorum commendatum, virium proxime commemoratarum simul documentum praebet.

* * *

Ceterarum specierum huius generis, quae officinas intrarunt, vis ex dictis facilius intelligitur. Variant auctores medicamentorum doctrinam tradentes harum tam numero quam selectu. Nec certe definiiri possunt eae, quarum mentio apud veteres (Vid. DIOSC. *lib. 4. cap. 165.* PLINIUS *lib. 26. cap. 8.*) nomine Tithymalorum fit. Omnes turgent

turgent lacte, vel magis vel minus acri. Quod quaedam species destitutae acrimonia visae fuerint, forsitan a breuiori iusto applicatione prouenit. Veteres utebantur succo lacteo, quando per aluum aqua pituita bilisque fortius trahenda, vel vomitiones excitandae, sed posca vel aqua mulsa mixto, vel alio additamento aliaque ratione mitigato. Extrinsecus ad capillos tollendos, item ad delendas verrucas, lichenes, pterygia, adhibuerunt, et contra odontalgiam denti dolenti eundem instillarunt, vt taceam alias virtutes, quarum fides magis ambigua. Folia, radix, femina quarundam eidem scopo sub varia praeparatione et additamento idonea visa. Hodie et parcior longe specierum numerus in officinis prostat, et quae medico scopo praebentur, vix nisi a mulomedicis vel hominibus, quorum natura vi asperioris coeli vel rudioris vitae generis contra mitiora induruit, in vsum trahuntur. Experimentis tamen recentioribus euincitur, posse arte ita mitigari, vt absque noxa ore ingerantur. Significare omnino fas est ingeniosa illa cll. viroRUM COSTE et WILLEMET (*Essais sur les plantes indigenes medicinales p. 13. sqq.*), de quibus tamen optandum fuisset, vt ne plures species huius generis iunctim, sed singulas seorsim, explorassent.

Fuerunt vero hae Euphorbia Esula, Helioscopia, Peplus, exigua, dulcis, Cyparissias, palustris, Characias. Harum caulis vel ramorum cortex aceto vel succo Citri maceratus et in puluerem redactus a quindecim granis ad triginta imo semel ad quadraginta datus septem hominibus, quos inter fuerunt rustici leucophlegmatici, foeminae ictericae obstructioneque menstruorum laborantes et duo epileptici, vnde pluries quidem emesis et alui purgatio sed absque nimia violentia vel aliis malis comitantibus subsequuta. Placuit pulveri huic semper cremorem Tartari, Cinamomum et Caryophyllos admiscere et iusculum carneum pro vehiculo forbillare (*l. c. p. 17.*). Folia, radix et cortex caulis harum Euphorbiarum mediocriter torrefacta minori efficacia vim exserunt. Nam in tribus infantibus quindecim annorum nonnisi triginta grana vomitum excitarunt, deiectiones vero aluinae satis bene successerunt, et in arthritico annorum sexaginta absque debilitatione nec violenter effectus sese declaravit (*l. c. p. 18.*); pro vehiculo autem fuit cyathus Theae cum succo Citri. Modica quoque tantum euacuatio vtriusque generis fit puluere harum plantarum aëre libero ficcatarum cum saccharo ingelto; id quod in octo rusticis robustis

robustis febre tertiana laborantibus studio deditaque opera exploratum est. Sed praestat eligere magis fida emetica et purgantia, nec correctione praeuia indigentia.

Funesta Euphorbiarum vis sub applicatione externa quoque sese manifestat, cuius rei passim in hac commentatione exempla occurrunt. Ita ex summitatibus Euphorbiae Esulae LINN. abdomini ab homine militiam detrectante applicatis mira abdominis quin totius corporis intumescencia enata est, superueniente sphacelo, quo misere periit. In alio ex eadem herba applicata scrotum intumuit sub atrocibus doloribus, sed de periculo tamen emerfit. (SCOPOLI *Fl. Carn. ed. 1. p. 435.*).

Specialius iam aliquot Euphorbiae olim vſitatiores considerandae.

437.

Pharm. CATAPVTIAE MINORIS *Semina.*

Euphorbia Lathyris; umbella quadrifida, dichotoma, foliis oppositis integerrimis LINN. *Spec. plant. p.* 655. *Lathyris maior* C. B. Icon: REGNAULT *Botan. l'Epurge* JO. MILL. *Illustr. Syst. sex.* Planta biennis in Italia, Gallia ad margines agrorum, item in Helvetia, passim obuia.

SEMEN latet intra capsulam tricoccam trilocularem, in quouis loculo solitarium, vt in hoc genere commune est. Ipsum istud ouatum est, femine Cannabis maius, altero extremo oblique truncatum, constans ex testa bruna rugosa fragili et nucleo albo oleoso. Paucissima cum feminibus Cataputiae maioris s. Ricini communia facie externa habet, vt mirer communionem nominis illis tributam. Sapor nuclei meo experimento initio mitis, postea nonnihil modo acris; testa infipida.

Experimento singulari in cane molosso drachmae quidem duae feminum crearunt modo tres vel quatuor alui deiectiones non fluidas, for-
sitan

fitan quod vetustatem nimiam subierint (SPRÖGEL *Diff. experimenta circa venena p. 12.*); sed sub aliis experimentis similibus in brutis captis vehementer sursum et deorsum purgasse testatur HALLERUS (*Hist. stirp. helv. n. 1044.*). Quid in hominibus praestiterint, inquiringibus molestum dissidium obuenerit. Sunt enim, qui absque villo periculo dari posse contendunt. Ex antiquis huc refero DIOSCORIDEM (*Lib. 4. c. 167.*), qui grana septem vel octo, et RUFUM EPHESIUM (*de purgant. p. 18. ed. CLINCH*), qui grana decem concessit. PETRUS CASTELLUS (*Emetica ubi agitur de vomitu et vomitoriis in HALL. Bibl. praët. tom. 2. p. 484.*) vero vna cum patre suo illis in familia et in aliis vsus inde vomitum ciëri vidit, etiam in foemina grauida absque malo effectü, dosi ad grana triginta vsque aucta ex oui vitello. Exemplum quoque medici Angli narratur, qui saporem eorum gratum inuenit, nec acrem, et qui ipse ad aluum eluendam ista ingessit (ALSTON *Mat. med. vol. 1. p. 444.*). Et sine dubio haecce (*Graines de grande epurge*) intelliguntur, quae apud rusticos adhuc in Gallia ad duodecim vel viginti grana pro aluo soluenda vsu veniunt, etsi nonnihil rudius operantur (COSTE et WILLEMET *l. c. p. 19.*). Alii rursus et auctorum

quidem maximus numerus atra carbone notant eadem; et meretricum iisdem facta tentamina ad expellendum foetum memorant, plerumque tamen frustranea. Indagandum igitur ulterius, an dosis tantum in vitio fuerit, item an a vi aliarum eius partium drastica et fortiter emetica praepere ad similes effectus feminum conclusum fuerit. Etenim venenatas etiam alias stirpes in quibusdam partibus subinde infontes esse, multis aliis exemplis palam fit. Ex succi foliorum huius Euphorbiae scrupulo vno cum lacte feli infuso mox succussio capitis, tussis, sternutatio, tremor conuulsiuus corporis, alui purgatio et conatus vomendi frustraneus ortus (SPRÖGEL *l. c. p. 12.*). Sed praestat omittere ancipitem medicinam.

438. 439.

Pharm. ESVLAE MINORIS *Radix; Cortex (radicis); Herba.*

ESVLAE MAIORIS *Partes eadem.*

Vix vtraque simul in officinis praesto est, sed eligitur ea, quae opportunitati loci maxime respondet. In Suecia eadem de causa Herba Esulae ex *Euphorbia Helioscopia*, depicta in *Fl. Dan. tab. 725.* petitur; alibi aliae species sub eodem

eodem nomine suppetunt. Hinc et confusio in diiudicandis viribus singularium Euphorbiae specierum passim notatis enascitur. Contrahendam igitur dictionem duco, vbi alii verbose rem explanant. LINNEUS in Materia sua medica modo Euphorbiam palustrem suam excitat. Sed auctores Pharmacopoeae Würtenbergensis item Helveticae nominatim significant Euph. Cyparissiam LINN. et HALLERUS (*Hist. stirp. helv. n. 1047.*) ad hanc virtutes illas medicas refert, quae monimenta medica recensent.

ESVLA MINOR officin. igitur in Systemate est *Euphorbia Cyparissias*; umbella multifida dichotoma, inuolucellis subcordatis, ramis sterilibus, foliis setaceis, caulinis lanceolatis LINN. *Spec. pl. p. 661.* ICON: JACQU. *Fl. Austr. vol. 5. tab. 435.* Pl. perennis, ad vias et in apricis Europae temperatioris frequens.

FOLIORVM sapor fertur esse idem ac Amygdalarum, ex quibus lac pro emulsione extractum fuerit et acrimoniae expers (TOURNEF. *Hist. des Plantes vol. 1. p. 262.*). Nec succi sponte ex herba exundantis scrupulus vnus vllum incommodum feli maiori attulit (SPRÖGEL *Diff. de venen.*

p. 14.). Attamen ex succo, palpebrae oculi clausi applicato, inflammatio oculi et coecitas nata est. (EX TIMAEO HALLER *l. c. n. 1047.*)

RADIX valde acris est sensumque hunc imprimat, quantitate etiamsi exigua deglutita, faucibus, oesophago, imo ventriculo (TOURNEF.). Et haec potissimum in usum olim tracta. Corrigit nequitiam maceratione in aceto item solutione cremoris Tartari tentatum. Radicem vtriusque Esulae a granis sex ad viginti in pulvere concessam cerno (PRAEVOT. *oper. p. 487.*), imo audaciori adhuc consilio corticem radice a scrupulo vno ad drachmam vnam (TOURNEF.), ad aluum fortius mouendam. Frequens, qui olim apud rusticos hoc fine usus inualuit, occasionem dedit illam Rhabarbarum rusticorum vocandi. Extractum quoque ex cortice radice torrefacto cum aceto paratum, vel ex pulvere torrefacto cum Oxymelle simplici inspissato (RULANDUS in SPINDLERI *Obs. med. p. 146.*). Hoc solutum sero lactis pro euacuatione aluina in connubio decocti baccarum Iuniperi et eiusdem sero pro potu consueto asciten desperatum breui sanauit (LENTILIUS in *Misc. nat. curios. Dec. 2. Ann. 3. p. 155.*).

ESVLA MAIOR officin. Haec a botanicis vocatur

Euphorbia palustris; umbella multifida subtrifida, bifida, inuolucellis ouatis, foliis lanceolatis, ramis sterilibus LINN. *Spec. pl. p.* 662. Tithymalus palustris fruticosus c. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 866. Planta perennis, locis paludosis australioris Europae crefcens.

Huius quoque speciei efficaciam peculiari narratione confirmare iuuat. Scilicet in Ruffia succus eius recens ingeritur pondere circiter quinque Solotnik (Solotnik vnus paullo plus est, quam drachma vna), et huius defectu radix ficca ad idem pondus, cui aqua calida infusa, vt aluum purget. Violentius quidem hoc efficit et plerumque vomitum mitem ciet, nunquam autem tormina creat et effectum suum vno quasi impetu absoluit. Sicque febres intermittentes obstinatas, obstructions viscerum aliaque chronica mala curata fuisse, gens ista sibi persuasit (PALLAS *Reise durchs Ruff. Reich vol.* 1. *p.* 36.). Contra febres intermittentes quoque radices huius et *E. verrucosae* in Delphinatu vsurpantur (VILLARS *Histoire des plantes de Dauphiné vol.* 1. *pref. p.* 6. *not.*)

C A M B O G I A.

LINN. *Syst. veg.* p. 408. *Gen. pl.* p. 263.

440.

Pharm. GUMMI GUTTAE vulgo, GAMBO-
GLVM, item GAMBOGIA f.
GUTTA GAMBA Angl.

Cambogia Gutta; LINN. *Spec. pl.* p. 728. Coddam-
Pulli *Hort. Malab. tom. 1. p. 41. tab. 24.* quam
quoad partem imitata est BLACKWELLIA in *Herb.*
tab. 392. Carcapuli ACOSTAE in CLUS. *exotic.*
p. 286. Arbor in Malabaria crescens, procera.

1) Auctore LINNEO de isto Gummi sic dicto
seu succo concreto sub huius arboris nomine com-
mentor, licet non inficiandum, ex aliis quoque
arboribus similem succum elici. Carcapuli ACOSTAE
fundere illum, iam notavit HERMANNUS in litteris ad
cl. SYEN additis *Horto Malab. l. c. in nota.*

2) Sed idem HERMANNUS (*l. c.*) quoque
aliam arborem, eamque Zeylanicam, tanquam
fontem eiusdem indicavit, quae illi dicitur *Arbor*
indica Gummi guttae fundens fructu dulci rotundo, cerasi
magnitudine; Carcapuli LINSCHOT. Confusio vtrius-
que

que ingrata apud auctores varios occurrit, similitudine succi deceptos. Kannakurka GRIMMII (*Thef. Laborat. Ceyl. p. 105. ex BURMANNO*) huius sine dubio loci est. Huius synonyma persequutus est BURMANNUS (*Thef. Zeyl. p. 27.*), ut tamen suppetat alia addere. Quantum sentio, eadem est arbor, ex qua adhuc hodie Zeylonenses Gummi guttae colligere cl. KÖNIG retulit, de qua haecenus nihil systematici comperimus, quam quod sit arbor polygama fructu cerasiformi eduli (RETZII *Obs. bot. fasc. 4. p. 6.*). Plura breui a Baroneto BANKS, ut litteris mihi promisit, ex iis, quae KÖNIGIUS, paullo antequam vita decederet, illi retulit, expectamus. Caaopia PISONIS (*Ind. Hist. nat. et med. p. 124.*) forsitan cum hac, secundo loco dicta, convenit specie, pariter lacrymam croceo rubram exsudans. Nec differre videtur Grossularia arborea gummifera flore albo intus tomentoso BARRERE (*Hist. nat. de la France equinoxiale p. 56.*). Sic igitur arbor haec, quae humilis describitur, praeter Zeylonam etiam Americam meridionalē patriam habet.

3) PISONIS arbusculam Caaopia retulit LINNEUS Eques ad Hypericum bacciferum suum (primus

in *Syst. veg. ed. 13. p. 582.*) et huic et Hyperico cayanensi LINN. succum croceum adscribens, filiusque addidit (*Supplem. p. 344.*), fructum sub cortice luteum esse, et succum arte prolicitum et inspissatum Gummi guttae Americanum esse. Aliis dirimendum relinquo, an vere congruat cum stirpe a PISONE descripta.

Taedet in coniecturas de aliis stirpibus, passim tanquam fontibus huius succi memoratis, memet immittere; hinc transeo stirpem a BONTIO (*Hist. nat. et med. lib. 6. cap. 57.*) et aliam a RUMPHIO (*Herb. Amb. tom. 2. p. 251.*) significatam. Nec refellere hodie amplius opus est eos, qui compositum ex variis succis vegetabilibus Gummi guttae olim arbitrati sunt: e. c. ex succo Euphorbiae cuiusdam et Scammonio, vel ex Scammonio, succo Chelidonii et Croco.

De collectione succi huius ex Malabarica arbore paucissima comperimus. De ista autem, secundo loco dicta, plura. Ex hac, inciso cortice medio, praesertim quando florere arbor incipit, prorumpit forma liquida, postea indurescens; quo vero tanto vberius proueniat, confert prope arborem ignes struere, quorum potentia cortex dehiscit

maioremque lacrymae copiam fundit (PISO *l. c.*). Percussione corticis copiose luteum istum succum fundi sensimque sponte coire, GRIMMIUS (*l. c.*) auctor est. — Primum foliis quibusdam excipi magnisque glebis in corbicularibus sibi inuicem imponi et compingi, et sic porro per totam Indiam transferri, ex narratione Maleyensium quorundam RUMPHIUS narrat.

Haecenus Gummi Guttae historia suis lacunis non caruit. Certiora plurimam partem sunt, quae sequuntur.

Est succus gummi resinofus, qui ad nos forma placentarum largarum vel magdaleonum vel frustorum insignium transfertur, coloris ex flavo rufi extus multo obscurioris, nitens, friabilis, non-nihil pellucens, humectatus in pallidam flauedinem mutatur. Qui probae notae est, carere fabulo aliisque quisquiliis debet. Sapor initio nullus, sed, si Gummi hoc diutius ore retinetur, acris cum siccitatis faucium sensu subsequo; salivam luteo colore tingit; odore omni destituitur. Candelae admotum ardet flamma alba scintillante fuliginosa et cineres aliquot griseos relinquit. Arctus nexus obtinuit inter partes eius resinofas et gummosas; hinc aqua eandem fere quantitatem succi huius soluit,

foluit, ac spiritus vini rectificatus: spiritus tamen paullo plus scil. $\frac{1}{8}$ plus (NEUM. *Chem. vol. 2. pars 2. p. 439.*). Color tincturae spirituosae est profunde aureus, solutio vero aquosa dilute lutea, turbida et, postquam refrixerit, resinosae partis haud exiguum in fundum demittit. Adiuvento autem falis Tartari perfecte aqua illud soluit. Alkali volatile additum spiritui vini, vt in spiritu falis ammoniaci vinoso, eam omnino subigit, ita vt dein tam cum aqua quam spiritu vini arctissime sese commisceat.

Innotuit Gummi Guttae inter Europaeos primo per CLUSIUM (*Exotic. lib. 4. cap. 8.*), qui illud, ex Sinenfi regno allatum, a. 1603. acceperat.

Ab hoc inde tempore pictoribus quidem crebrius in vsu apud nos est, quam medicis. At tamen sopitus est multiplici experientia, seriori praecipue tempore, metus, qui plurimorum animis de vehementia effectus in corpus humanum infederat. Suspectum enim plerisque fuit, ac si, vel paucis granis datum, aluum violento nixu in torminum et flatuum connubio moueret simulque stomachum molesto conatu subuerteret. Abstineri ideo vel omnino ab eodem iusserunt, vel non-

nisi

nisi summa cautione admittendum duxerunt. Exempla metus olim concepti praebeant BOULDUK (*Mem. de l'acad. d. sc. de Paris* 1701. p. 132.), NEUMANNUS (*l. c.*), CARTHEUSERUS (*M. m. vol. 1. p. 599.*), LÖSECKE (*Mat. med. ed. 4. p. 69.*), ALSTON (*M. m. vol. 2. p. 435.*). Inde quoque profecta varia mitigandi hunc succum tentamina. Huic fini conducere visum est, illum in puluerem redigere, dein intra linteum pani calido aliquoties inclusum loco calido per nycthemerum reponere, hocque experimentum quater vel quinquies repetere; nempe mica panis prima vice adhibiti drastica et emetica vi imbuta apparuit (BOULDUK *l. c. p. 135.*). Alii coctionem protractam et vehementem proficuum iudicarunt (NEUMANN.). Quidam aceto (PISO, BONTIUS V. infra *Ph. Würt.*) in eundem finem, vel succo Citri (LISTER *de hydrope in App. Op. MORTON p. 29.*), vel cremore Tartari vel acidis mineralibus vsi sunt, alii alcalinis, aromaticis, oleis aethereis rel. Nominatim miscela cum mercurio dulci commendata est ad emesin, alias facile subsequuturam, auertendam (GEOFFROY, *Mat. med. Traité tom. 4. p. 308.*). Eandem virtutem expectare quoque datur a solutione in aqua cum alcali facta, vel spiritibus alca-

alcalinis edulcatis, qua scilicet miscela in aluum modo et lotii vias virtus sese exferit (LEWIS *M. m. p.* 290.). Cum sale Tartari solutum vix aluum mouet, sed tanto potentius lotium pellit (BOULDUC *Mem. l. c. p.* 132.). Resinae nominatim stimulus, quo vellicat, inest, vnde solutio spirituosa potentius purgat.

Verum sola doseos scita administratione et opportunitatis diiudicatione acquiescere plerumque licet. Purgare aluum fortius et celeri effectu, et gentes exoticas, quarum in patria colligitur succus, et Europaeae norunt. Solet hunc effectum plerumque vna vel altera emesis, nisi prouideatur, comitari. Quin haec ipsa ne tum quidem deficit, quando naturae vitio purgandi vis succedere renuit. Nimirum in morbo spasmodico epidemico grana tria vel quatuor virtute orba exstiterunt, et maior dosis aqua soluta semper vomitum creauit (TAUBE *Geschichte der Kriebelkrankheit p.* 187.). Repetitione quoque per plures dies facta sensim vomendi conatus perit, et blandius in vniuersum operatur, si copioso liquore diluitur (GEOFFROY). Non hominibus autem modo aluum mouet, sed et brutis, et eodem spatio temporis solutum, ac
 solidum

solidum in bolo. Experimenta capta sunt in veruecibus, quibus scrupuli duo saepe inanes, dosis drachmae vnus sufficit, drachmarum duarum autem lethalis fit. Effectus vero post 24 horas circiter incidit (D'AUBENTON in *Mem. de la Soc. de Med. de Paris tom. 4. p. 260.*).

Inclaruit iam dudum in hydrope, siue ad purgandi virtutem, siue ad alias simul, quarum haud obscura in aliis morbis vestigia adfunt, respectum fuerit. Ad humores aquosos sine molestia euacuandos dosi quindecim ad viginti granorum in India adhiberi consuevit (CLUSIUS *l. c.*). Familiare fuit in hydrope HECHSTETTERI (*Obs. medic. 1624. p. 181 sq.*) remedium, cuius inter alias formulas simplicitate sese mihi commendat haec, qua G. Guttae grana quatuor ad tredecim cum drachmis duabus syrapi Cinnamomi data. Ad hanc virtutem quoque tempestiue animum aduertit LOTTICHIVS (*de Gummi guttae seu laxatiuo Indico, Franc. 1626. quem librum perlustrare mihi non contigit.*), qui experimentorum variorum meminit a medicis sui temporis cum hacce medicina susceptorum. Media quasi via prodit LISTERUS (*l. c.*), quem quidem nunquam illius remedii in hydrope

Appar. medic. Vol. IV. H poeni-

poenituit, qui adeo hydropicam vetulam tibiis valde exulceratis eo sanauit, sed incertitudinem dolet, qua humores trahat, et tormina coniuncta, quibus tamen praeparatione varia huius succi obuam ire tentauit. Hofce vero qui ad audaciam tanquam proniores accusauerit, fiduciae tanto plus dabit medicis recentioribus scientia et fide inclytis. Inter quos insigni voluptatis sensu semper nomino WERLHOFIUM (*Oper. ed. WICHM. p. 777. not.*), qui in hydrope anasarca et ascite ad eliminandam aquam drastica vsus, Gummi Guttae potissimum elegit per se pauxillo sacchari nuptum a granis duobus ad viginti pro ratione morbi, sexus, aetatis, nullo fere habito ad viscerum robur respectu, nisi quod pro stomacho teneriori vt emesi praeuerteret, Gummi hoc vitello oui solueret adiecta Cinnamomi aqua. Maior dosis vel semel de die oblata, vel saepius eodem die minores granorum duorum. Sicque ad perfectam feri stagnantis eliminationem perrexit, quippe quum nec tempore protracto concoctionis praesidia destrueret, nec, vt alia drastica, tormina cieret. Praemissis blande resoluentibus et mitioribus purgantibus tandem procedit ad G. Guttae cel. LENTIN (*Beob. von Krankh. am Oberharz p. 118.*), quod saccharo

faccharo et aliquot guttis olei aetherei tritum ad 10, 15, 20 grana femel bis vel ter de die capi iubet. Quin fufor, ex errore omni bihorio eiusmodi puluerem affumens, post deiectiones alui frequentissimas et fluidas intra octiduum valetudinem pristinam recuperavit. Paulo ante vero et sub effectum fricari abdomen, et aquam gelidam, in qua tantillum cremoris Tartari solutum, superbibi curat. Restringit usum eiusdem cel. QUARIN (*Animadvers. pract. p. 155.*) ad eos, quorum humores, visceribus integris nec viribus nimis fractis, glutinosi et tenaces exsunt.

Sunt et morbi, in quibus hic succus resolventi efficacia praeualere videtur, etsi in hisce non eam celebritatem sibi acquisiuit, ac nuperime dicto. In asthma puerorum quadriennium eius grana tria cum oxymelle exhibita, unde pituita stertorem antea excitans cum vomitu reiecta fuit, (HECHSTETTERI *Observat. med. p. 187.*) — In ictero profuit, infusioni rhabarbarinae cum aqua Cinnamomi factae addere Gummi huius grana sex pro dosi (ID. *l. c.*). — Februm intermittentium remediis quoque annumeratur. Eo non minus nomine illud adhibuit in febre tertiana

HECHSTETTERUS (*l. c.*). Vſu vero apud Turcas crebriori edoſtus LINNEUS Eques, quum medicus claſſis Regiae eſſet, multos ab hiſce febribus eius ope liberauit (TILLAEI *Diff. de febr. intermitt.* in LINN. *Amoen. acad. tom. 9. p. 168.*).

Quicquid horum ſit, fateor in harum virtutum recenſu non omnia momenta recte definita eſſe, quae inuitare alios ad imitationem poſſent, vel, abſque proprio limatiori iudicio, adminiſtrationem fucci huius concedere.

Noſtra aetas praepriſis ſubſiſtit in eiſdem contra taeniam aeſtimando pretio; in qua ſubigenda ſaeppiſſime draſtica alia opportuna eſſe conſtat, ea praecipue, quae aquae eluuiem copioſam poſt ſe trahunt. Non nouiter tamen anthelmintica haecce virtus de Gummi noſtro detecta; nam iam a. 1652. SPINDLERUS (*Obſ. medic. p. 3.*) notauit, foeminam granis decem pulueris Gi. Guttae captis vermum latum euomuiſſe. Sed opus fuit in ancipiti medicina ad fiduciam inculcandam auctoritate viri, cui vita ſalusque aliorum aequae ſibi chara ſemper erat, ac propria, alieni omnino a gloriolae exaudacia vel feſtinato experimento aucupio. Multum igitur commercio ſuo litterario et conſuetudine

cum

cum medicis praesentibus, laborum fociis, ad hocce Gummi in taenia tentandum contulit WERLHOFIUS; post mortem eius autem medendi rationem medicis publice declaratam ab editore voluminum iunctim impressorum (cel. WICHMANN in WERLH. *Oper. p. 735. not.*) accepimus. Nonnisi pauxillo sacchari mistum illud ad grana vsque viginti in aqua vtrique sexui praecipit, nec sibi ab vlllo incommodo metuit, sed vi-gorem recuperatum postridie iam animaduertit. Casu obstinatori die sequente eandem dosin repetere opus fuit, imo tertiam aliquando tertio die, donec taeniae exilius extremum suo cum nodulo eliminaretur. Sicque numerosis aegris, siue taenia lata LINN. siue taenia Solio L. vel, vt cel. PALLAS eandem vocari mauult, cucurbitina, corriperentur, subuenit. Eiusdem succi granis decem per tres dies mane, WERLHOFIO suasore, ingestis multas taeniarum portiones ac filamenta, et inter alia taeniam exiguam digiti circiter longitudinis (quae omnia ad taeniam latam pertinent, si figurae adiectae fides) expulsam describit cl. KALTSCHMIDT (*Progr. de taenia, Jen. 1766. p. 4.*)! Commodè et in bolos cum extracto Gentianae redigitur; ea forma ad grana decem vsque pro dosi bis de die

datus, et post vnus vel duorum vel plurium dierum interuallum hocce modo repetitus in nauis magistro, qui frustra puluerem stanni aliaque vulgaria vermibus infesta vsurpauerat, copiosas alui deiectiones excitauit et excretionem vermium cucurbitinorum mortuorum, quin ipsius taeniae creauit, vnde sensim iteratione medicationis huius commodis temporibus facta a taenia liber euasit. Cl. BISSET (*Medical Essays and Observat. p. 188. sq.*), qui hanc singularem curationem direxit, verum et infallibile quidem taeniae remedium indicat; sed aequius eius pretium constituens summus WERLHOFFIUS (*l. c.*) excidisse spe sua nonnullos fatetur, vt quibus ne articulus quidem taeniae inde fecerit, quum tamen in hisce sponte, neglecto pharmaco, prodierit. Proficuum autem est, decumbere lecto, donec purgans hocce effectum suum exserere incipiat, nam sessione siue statione facile inprimis sub plena dosi emesin creat, vnde vermis in superiora quoad partem vel omnino trahitur (BISSET *l. c. p. 144.*).

Aliis placuit, cum G. Guttæ combinare vel conmiscere alia vermibus aduersa; vel recedunt quoad interualla praebiorum a nuperrime dicto ordine.

ordine. Cel. SELLE (*Handb. d. med. Prax. ed. 2. p. 185.*) solet vesperi aliquot cochlearia olei dulcis cuiusdam vel olei Ricini exhibere, mane autem G. Guttae grana decem, et, nisi vna cum alui deiectionibus vermibus appareat, confestim iterum grana totidem, imo, nisi stimulus metum incutiat, post iusculum carneum potatum rursus grana decem praebet et clyisma applicari curat. Foemina quaedam vesperi feminis Santonici vnciam dimidiam assumpsit et postridie mane grana octo G. Guttae, vnde deiectiones aquosae cum multis frustulis exiguis taeniae et magna copia pituitae subsequutae; simili vero dosi quatuor horas post capta per aluum prodiit taenia vlnarum quinquaginta in globum conuoluta (*SCHMALZ chir. u. med. Vorfälle p. 198.*). Nec dubito quin *arcana* ista contra taeniam varia; quae serioribus annis celebritatem nominis adeptae sunt, plurimum efficaciae a G. Guttae, quod formulas intrat, repetierint: loquor Herrenschwandianum, Clossiano - Waglerianum, Nufferianum, quorum hoc infra alio capite vberius commemorabitur, ista inter composita praesentis huius suum locum obtinebunt.

Hydrope simul cum taenia infestante tanto conuenientius fucus hic esse videtur. Nec delusit

euentus spem ratione taeniae in ascitico quodam, quippe in quo vermis suo cum nodulo vi eius eiectus, sed aquae tamen noua paullo post collectio contigit et post paracentesin viuere desit (SELLE *Beiträge zur Natur, und Arznei-wiss.* vol. 2. p. 17.). Ex dictis igitur consequitur, Gi. Guttae valere et contra illam taeniam, quae longioribus et angustioribus articulis instruitur, et illas quae breuibus et latis dignoscuntur, eliminari non solum frustulorum vel vermium cucurbitinorum forma, sed integrum cum exili et tuberculato suo sine. En igitur vnum ex praestantioribus anthelminticis. Dolendum tamen, non satis accurate vbiuis speciem vermium horum fuisse definitam, quum effectus aliorum quoque remediorum contra taeniam valdopere pro harum diuersitate differat. Raro opus visum est, ad lumbricos humanos eiusdem vsus extendere: non minori tamen potentia illud hosce fugare, experimentis in adultis euincitur (BISSET *l. c.* p. 195.), in quibus mitiora subinde auxilium suum detrectant.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

GUMMI GUTTAE PRAEPARATVM *Ph. Würt.* p. 99.). Fit solutione gummi huius in aceto vini eius-

eiusdemque per inclinationem vasis a spisso separati in extractum condensatione. Hocce menstruo ita mitigari quidam putant, vt emetica potentia pereat et tutum purgans euadat.

SPECIFICVM HERRENSCHWANDII CONTRA TAENIAM. De hocce remedio heic ago, quoniam eidem inesse Gummi Guttae plerique hariolantur. Olim famam insignem sibi acquisiuerat, quasi efficacissimae in taenia nominatim lata LINN. medelae. Non diu latere potuit eandem adhibendi ratio, quum et absentibus consilia et pulueres suppeditarentur: interim et praecipua haecce consilia variis momentis discrepant. Quae de ea resciuimus, haec sunt (Conf. *Bibliothèque raisonnée*, tom. 33. *Oët. Nov. Dec.* p. 281. BONNETI commentatio in *Memoires de Mathematique et de Phys. présentés à l'acad. Royale d. sc.* tom. 1. p. 479. SWIETENII *Comment.* tom. 4. p. 739. RUEFF in *Nov. Act. nat. curios.* tom. 6. p. 21.). Pridie antequam specificum capiatur, hora quarta post meridiem, grana sex pulueris albi, cui Vitriolum martis inest, ex aqua tepida ingeruntur, qui tamen puluisculus (praeparatorius dictus) non omnino necessarius est. Coena esto modica et post bihorium cochlear vnum (BONNET), vel duo (*Bibl. rais.*) olei Amygdala-

rum vel Oliuarum hauriri debent. Sequenti mane omni bihorio puluis, drachmam vnam vel scrupulos quatuor pondere aequans, ingeritur, dum pro diuerfitate virium dofis mox minuatur mox augeatur (BONNET *l.c.*). Adiiciendum est, alibi ieiunium imperari die ante, quam specificum capiatur, scrupulosum, et toto die nonnifi tenuiffima iufcula cum exigua quantitate cremoris hordei vel auenae concedi, item fermonem fieri de vnciiis tribus olei et de drachma vna falis Absynthii, loco prius dicti pulueris praeparatorii, ingerendis (RUEFF *l.c.*). Sed ex quibus rebus puluis ipfe specificus conflaretur, dubios in primis medicorum animos tenuit. Describitur leuis, valde subtilis, coloris oliuacei, particulis fplendentibus, odore Croci et fapore leuiter falfo (BONNET). Formulæ, quæ de ifto publici iuris factæ funt, valdopere inter fe differunt, eæ quoque, quæ ore inuentoris profectæ affirmantur. Vna hæc eft, quod radicis Filicis grana quindecim viginti vel triginta, Gummi Guttae granum vnum ad quinque et Gratiolæ grana quinque ad duodecim in puluerem commifceantur, tribus dofibus, quarum lingulæ per interualla duarum horarum capiantur, nifi iam fecunda dofis, vt plerumque factum, vermem per aluum eliminat; puluis praeparans

die antea fumendus ex Mercurii dulcis et Scammonii sulphurati aequalibus partibus constare traditur (ANDREAE *Diff. de taenia*, Gröningae 1769. et ROSENSTEIN *om Barns sjukd. ed. 5. Versf. Germ. p. 556. cum nota mea*). Adde multum iusculi inter euacuationes fuisse bibendum. Quum inuentor Gottingam nostram in itinere ante complures annos salutaret, narrauit SCHRÖDERO, Professori olim Gottingensi, puluerem eius constare ex G. Guttae granis decem ad quindecim et salis Absynthii crystallisati granis quindecim ad viginti per bihoria capiendum, donec taenia eliminaretur. Vtrumque horum quoque recenset cl. DE RUEFF, sed minori quantitate, ita vt Gummi Guttae modo grana tria, quatuor, quinque singulos pulueres intrent et interualla trium horarum requirantur. VOGELIUM (*Prael. de cogn. et cur. morb. p. 652.*) autem certiozem reddidit cl. HERRENSCHWAND dictae miscelae carbonem ex Fraxino admisceri. Maxima discrepantia haec est, quod, quum hoc remedium Imperatrici Russorum ELISABETHAE commendaretur, experimentis chemicis MODELII erueretur, illud tam Mercurium quam Arsenicum cum terra absorbente complecti (PALLAS *neue nord. Beytr. vol. 1. p. 69.*); quod si verum sit, tanto plus

plus cautionis in vsu iniunctum sibi, quilibet sponte agnoscet. Quicquid sit, tantum abest, vt blande operetur, vt potius in multis cum torminibus et pulsus acceleratione sursum et deorsum valide purget, et languorem per vnum vel alterum diem cieat. Hinc et in Helvetia ab eodem distuaserunt (Cfr. DE HAEN *Rat. med. pars 12. p. 213.*). Alios tamen mitius afficit, vt eodem die domo exire liceat; subinde effectus ad mane sequentis diei vsque differtur (BONNET). Quo vero noscatur, an vermis vere praelto sit, suadet, vt initio experimentum fiat vncia media syrupi florum Persicorum ingesta, quae si cum foecibus grana siue moleculas albicantes expellat, indicio est, vere latere taeniam (BONNET item *litt. HERRENSCHW. ad ROSENSTEINIUM l. c.*). Si vermis non in globum conuolutus, sed per frustra modo direntus, secedit: metus est, ne qua eiusdem portio remanserit; vnde post aliquot dierum intercapedinem repetere curationem opus est (RUEFF).

SPECIFICVM CLOÏII CONTRA TAENIAM.

Quoniam auctor WAGLERO, amico suo, compositionem eiusdem detexerat et hic, licet eam sollicite reconderet, remedium inter multos distribuebat:

WAGLERI

WAGLERI nomen a multis tulit. Non destitui sua efficacia etiam testatur cl. FRITZE (*mediz. Annal. vol. 1. p. 309.*), cuius propriis verbis in enucleatione arcani iam vtar: ℞. Mercur. dulc. r. ppt. gr. xij. Conch. f. igne ppt. ℞j. M. S. *No. 1.* — ℞. Ol. Amygd. dulc. ℞j. S. *No. 2.* — ℞. Gumm. Guttae gr. xxxvj. Pulv. Cardui bened. ℞j. Rad. Angelic. Marchion. epilept. \overline{aa} gr. viij. M. Divid. in iij. partes aequal. S. *No. 3.*

Aeger post coenam leuissimam sumit pulv. *No. 1.* ex aqua frigida. Post horam dimidiam sumit remedium *No. 2.* Altero mane sumit vnum ex pulueribus *No. 3.* in lecto, vel extra lectum. Hic pulvis plerumque bis vomitum creat, et totidem deiectiones aluinas. Post singulos vomitus forbilatur vasculum Theae vel infusi Cardui benedicti. Bihorio post, quam primus pulvis sumtus est, examinantur excrementa; si nondum expulsa est taenia, alter pulvis eadem methodo sumitur. Si nec hic pulvis expulsit, post duas horas cum dimidia tertius sumitur, taeniam certissime expulsurus. — Haecenus ille.

SPECIFICVM NVFFERIANVM CONTRA TAENIAM.

De hoc vide infra caput de Polypodio Filice mare. Et haec tantum contra Taeniam latam LINN. valet.

BOLVS GUMMI GUTTAE RICHARDI DE HAUTESIERK *Observ. en Medecine tom. 1. Formul. p. 42.* Apertius cel. vir, quam isti arcanorum venditores, declaravit suum contra taeniam medicamen; quod constat ex Gummi Guttae granis X. Sem. Colocynth. n. iij. cum Amygd. amar. n. j. et Syrupi Absynth. q. f. tritis, vt fiant boli ij., qui pro dosi singulis octo diebus repetendi.

ESSENTIA CATHOLICA PURGANS ROTHENII (Vid. EIVSD. descriptio in ipsius *Gründl. Anleit. z. Chymie ed. 6. p. 135.* quam inserui *versf. Germ.* libri ROSENST. de morbis infantum *ed. 5. p. 539.* ELIXIR PURGANS MICHAELIS a LÖSECKIO (*Auserl. Arznei. ed. 4. p. 134.* sub alia proportione ingredientium) VOCATUR; ELIXIR ANTHELMINTICVM SVECORVM a SPIELMANNO (*Pharm. general. p. 129.*). Constat ex Jalappa, feminibus Carthami, Scammonio et Gummi Guttae per spiritum vini extractis. Vt purgans efficax ad guttas quinquaginta supraque data iam dudum. In Suecia autem (Vid. ROSENSTEIN cap. de vermibus) contra taeniam crebrius adhibita loco alius potentioris purgantis, subinde in connubio cum syrupo Rhamni cathartici. Quum Gummi Guttae in sinu gerat: non obscurum est, prius illam in vermes vires exferere.

P H Y L L A N T H V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 707. *Gen. pl.* p. 482.

441.

Pharm. MYROBALANI EMBLICAE *Fructus.*

Phyllanthus Emblica; foliis pinnatis floriferis, caule arboreo, fructu baccato LINN. *Spec. pl.* p. 1393. Nilicamarum RHEED. *Hort. Malab. tom. 1. tab. 38.* Mirobalanus Embilica RUMPH. *Herb. Amboin. Auſtar. p. 1. tab. 1.* Arbor Indica.

FRUCTVS, prout ad nos transfertur plano rotundus est, nigro grifeus, rugosus, in sex segmenta diuisibilis, texturæ tenacis, dentibus tamen vincendæ. Sapor manifeste acidus et adstringens. Plures seruantur in officinis fructus, de quibus infra plenius exponam, quos interpretes Arabum et recentiores Græci, e. c. ACTUARIUS, nomine Myrobalanorum appellarunt. Omnibus hisce facile carere possumus, et omnino fere hodie eorum vsus obsoleuit. Myrob. Emblicæ fructus maturus in patria saccharo conditur ad reficiendum corpus et refrigerandum. Muria quoque condiri ibidem solet et sic ad quosuis cibos tolltos et elixatos
inter

inter prandia adhibetur. Siccatus autem fructus, ut aliae Myrobalani, pro miti purgante habitus est, sed verius adstringendi potentia pollet. Decoctum inde cum aqua paratum contra dysenteriam aliaque alui profluvia in laude fuit.

C R O T O N.

LINN. *Syst. veg.* p. 721. *Gen. pl.* p. 502.

442.

Pharm. CASCARILLAE vulgo, CHACARILLAE rarius, ELEVTIERIAE Ph. Lond. *Cortex.*

Croton Cascarilla; foliis lanceolatis acutis integerrimis petiolatis subtus tomentosis, caule arboreo LINN. *Spec. pl.* p. 1424. Ricino affinis odorifera fruticosa maior, rorimarini folio fructu tricocco albido SLOANE'S *natural Hist. of Jamaica* tom. 1. p. 133. tab. 86. fig. 1. An Ricinoides eleagni folio, The Ilathera Bark, La Chacrilie, CATESBY'S *natur. Hist. of Carolina Florida and the Bahama Islands*, tom. 2. p. 46. tab. 46. Quae icon non satis ob serpentem crassum, quo plurimum tegitur, commoda; recusa quoad partem exitat

exstat in BÖHMERI *Diff. de cortice Cascarillae praef.* FR. HOFFMANN. Hal. 1738. Frutex in Iamaica et insulis Bahamicis, Floridae vicinis, obuius.

Auctore LINNEO corticem dictum ad hanc speciem refero, licet ipse Clutiae generi initio (*Mat. med. ed. 1. p. 166.*) adscripserit, dein (*Amoen. ac. vol. 5. p. 411.*) dubitauerit, Clutia an Croton esset, imo adhuc in *Spec. plant. ed. 2.* Materiam medicam suam tam ad Crotonis dictam speciem, quam ad Clutiam Eluteriam citauerit. Mirum, quod neque a SLOANEO NEC BROWNEO (*Nat. History of Jam. p. 347.*), fruticem describentibus, mentio corticis tanquam medicamenti facta fuerit. Nec CATESBY alia de eo memorat, quam quod accensus suffimentum gratum exhibeat, et infusus vino vel aqua acceptum amarum cum aromate iunctum constituat. Inde dubium enascitur, anne vere cortex Cascarillae nostrae ex hac stirpe depromatur; nam creberrima efficaciae documenta ista, quae apud Europaeos obuia sunt, celebriorem etiam illum et in patria redditura fuisse probabile est. BOULDUC (*Hist. de l'ac. R. d. sc. 1719. p. 54.*) corticem Peruuianae cuidam plantae tribuit, et

Appar. medic. Vol. IV. I subcri-

subscribit adhuc hodie SPIELMANNUS (*Mat. med.* p. 249.) huic sententiae, Americam meridiionalem, praecipue Peruvianum regnum, patriam illi adiudicans. Alii DALEUM (*Pharmac.* p. 378.) sequuti ex infula Americana Bahamensi, Elatheria dicta, ad nos transmitti affirmant; ita et LEWIS (*M. m.* p. 259.), etsi non sine omnis dubitationis nota. — Quidam eundem faciunt cum THVRIS s. THYMIAMATIS cortice (DALE et recentiores quoque Anglorum libri in materiam medicam): diuersum tamen Suecicae officinae seruant (LINN. *M. m.* l. c.).

Olim hic cortex, loco Chinchinae, subinde venditus, cui confusio primam ansam forsitan dedit communio nominis horum corticum, vti aliorum, dum nimirum Hispani omnem tenuem corticem Cascarillam vocant. Non negauerim tamen alios venditores lucri amore ad fraudem potuisse stimulari, eo tempore et loco, quibus vtriusque corticis comparatio non suppeteret. Exempla eiusmodi confusionis Cascarillae cum Chinchina olim Brunsvigae factae commemorat STISSERUS, Prof. Helmstädiensis, (*Act. laborat. chem. specim. sec. cap. 9.*). Differunt tamen inter sese notabilem in modum characteribus externis et odore

odore saporeque. Et horum sensuum iudicium confirmat ulterius analysis chemica (Vid. vtriusque quoad partes compositionem ingredients comparisonem in BÖHMERI (*Diff. cit. p. 29.*); praeprimis autem effectus in morbis diuersitas. Ratio iam patet nominis *Chinaechinae spuriae*, quo in vetustioribus libris insignitur.

CORTEX prostat frustis tubulosis conuolutis, longitudinis aliquot pollicum, diametri pollicis circiter dimidii vel integri, compactis, ponderosis, dimidiam lineam fere crassis, fragmento aequali, obscurius bruno. Extus tegitur epidermide alba, rugosa, lineis transuersalibus notata, lichenibus subinde obsita, insipida et inodora, qua derasa apparet pallide brunus. Gustatus saporem mox prodit amarum cum aromate iunctum, quo totum os incalescit cum durabili impressione. Odor, quem sponte spargit, aromaticus est, sed debilis, accensus autem cortex fragrantem excitat. Igni admotus flammam facile concipit.

Ratio eius ex analysi chemica elucet. Aqua scilicet destillatus cortex oleum viride aethereum praebet, odoris fragrantis gratique, saporis pungentis. Pondus, quo prodiit, diuersum fuit.

Sunt, qui ex libra vna ponderis ciuilis drachmam vnā elicuerunt (BÖHMER *Diff. l. c. p. 24.* NEUMANN. *Chymie vol. 2. part. 2. p. 214.*). Alius ex libris triginta quadrantem librae (DEHNE in CRELLS *chem. Journal P. 3. p. 8.*), itaque paullo plus; alius (SPIELMANN. *M. m. p. 250.*) iterum, quod miror, adeo $\frac{1}{3}$. Multum refinae continet, nam ex vncia eius vna per spiritum vini drachmae quinque erutae (BOULDUK *Hist. de l'acad. R. d. sc. l. c. p. 54.*). NEUMANNUS paullo minus extraxit. Extracti aquosi quarta pars inest (SPIELM.). Quod remanet ex cortice post extractionem spirituosam, omni odore et sapore destituitur, quum contra ea in residuo post extractionem aquosam multum adhuc odorarum et lapidarum partium superstes sit. Spiritus vini igitur potentius partes efficaces absorbet. Memorabile tamen, extractum spirituosum, si in siccitatem vsque densatur, orbem fere omnis saporis esse, quum tamen humidum amarum, aromaticum, pungens, existat (LEWIS *M. m. p. 280.*). Omitto quae ignis fortior et exploratio partium variarum cum reagentibus declarauerunt, vtpote a scopo medico magis aliena (Consuli vero de hisce poterit BÖHMERI *Diff. cit. cap. 2. §. 1.*).

Prima virtus de illo deprædicata est hæc, quod rasura eius cum Tabaco mixta fumum huius sugendum gratiorem reddat, ita tamen, vt, si eius iusto plus addatur, ebrietas inde suscitetur. (STISSER *l. c.*). Sed successit longe grauioris momenti vsus in ipsis morbis. Qua in re in Germania tam initio quam hodie plus fidei sibi videtur, quam alibi, conciliaffe. STISSERUS, quantum constitit, primus inter Germanos est, qui libro a. 1690. edito eiusdem meminit, tanquam corticis annis paucis antea innotescentis. Sub istis tamen initiis in tantam eius familiaritatem peruenerat, vt errorem, quasi eadem vi febrifuga polleret, ac cortex Peruuianus, redarguere possit. Ipse autem tincturas cum spiritu vini vel solo vel in miscela falis volatilis cornu cerui paratis, in calculo, asthma, phthisi, scorbuto, arthritide, cum successu adhibuit, eiusque vim diureticam et carminatiuam prædicat. Prout huius cel. viri tentaminibus in ducatu Brunsvicensi celebritatem tum temporis cortex nactus est: ita paullo post in Norimbergensi ditone encomiis APINI (*Febris epidem. historica relatio* 1697. præf. et p. 82. sqq.), qui eodem, etsi sub nomine corticis Peruuiani (Cfr. WERLHOF. *Oper. ed. WICHM. p. 714.*) in febre remittente, vt videtur, initio

biliosae naturae dein contagiosa et petechiis iuncta, in extracto aquoso cum spirituofo commixto vsus est fausto euentu. Porro STAHLII auctoritas multos nominatim, qui ex eiusdem schola prodierunt, ad eundem allicuit, licet inter virtutes veras illi alias tribuerit (*Ars sanandi cum expectatione* p. 266.), quibus sub sereniori medicae praxeos luce hodie subscribere non conuenit, quorsum pertinet, esse discutiens, anodynum, in peripneumonia specificum, et in qualibet febre proficuum. m

In primis vero patronos suos olim habuit in febribus intermittentibus. A cl.^{mo} FAGON narratum audiuit cl. BOULDU (l. c. p. 55.), initio, quum Chinchina adhuc in Gallia rara esset, se Cascarillam optimo successu in hisce febribus in istius locum suffecisse, et ipse addit, minori dosi et breuiori tempore hasce sustulisse. Specialius in hisce febribus commendauerat eam JUNKERUS (*Therap. gener.* p. 302.) vt tamen agnoscat calefacere et dosi refracta dari debere, et in biliosis et ad motum pronis minus conducere, quam in phlegmaticis et mulieribus, quibus aptissime cum cortice Peruuiano exhiberetur: in casibus ab eo per partes recensitis tamen ex selectu medicamen-
torum

torum praerogatiuam dedisse Peruuiano videtur. GÖLICKIUM addo (*Diff. de impostura corticis* in WERLH. *Oper. p. 89.*), qui adeo non dubitauit, Cascarillae non aequalem modo effectum ac Chinchinae tribuere, sed tutiorem. Quantum coërcenda sit haec febrifugae virtutis laus, vel vnice WERLHOFIO (*Oper. p. 123. p. 712.*) credi posset, qui longissime inferiorem Cascarillam altero cortice expertus pronunciat, et contra HEISTERUM (*Diff. de medic. indigenis German.*) monet, in quartana aut aliis febribus difficilioribus se aliosque saepissime frustra eandem tentasse (WERLHOF *Oper. p. 303.*). Reuocandum hic in memoriam iudicium verum STISSERI supra allatum. Quatuor hominibus, quibus non suffecit cortex Peruuianus liberali manu Cascarilla data, sed frustra a cl. MONRO (*Account of the diseas. in milit Hospitals p. 202.*). Queritur et cl. LIND (*Dis. in hot climates p. 305.*), corticem hunc, licet omni quadrihorio ad drachmam dimidiam oblatum, exiguam modo vim exhibuisse. Aliquando tamen valde prodest; eundem cum cortice Peruuiano commiscere, quando nimirum prae debilitate nimia ventriculus Chinchinam solam non fert, vel haec ipsa alui profluuium excitat, vel iacturae virium subueniendum est.

Quod supra dixi, APINUM explorasse in curandis febribus biliosis ex hoc cortice adiumentum, idem expertus est cl. SANTHESSON (*Vet. Acad. Handl.* 1779. p. 144. sq.), epidemia quadam ruri in Suecia grassante. Praemissis euacuantibus et lingua pura apparente febris semper eo superari potuit. Si vero praecocius administraretur, carus successit, item tympanites vel aucta febris. Larga vero quantitate eius opus fuit, quum alias debilitantes sudores nocturni insequerentur; nec opportune datus sudorem mouit, sed potius aluum laxam seruauit, et stomachici instar valuit. Ad eam vero normam isto usus est, ut quavis hora ternis vicibus ante exacerbationem (paroxysmum vocat) drachma dimidia caperetur. Vnde subsequens quidem mitior euasit, redire tamen ad totidem praebia eodem ordine postero die opus fuit; rarissime oportuit tertiam huius generis repetitionem instituere. Tutius vero recidivas auertit, quam cortex Peruvianus, quin ne connubium vtriusque quidem aequae efficax fuit, ac Calcarilla sola.

In profluuiis aluinis coercendis cortex hic merito celebratur. Hac ipsa virtute antecellit
Chinchi-

Chinchinam, licet gustu adstringere eum non sentiat (WERLHOF. *Oper. p. 303.*). Nominatim in dysenteria eximius, quod iam a. 1719. (*Hist. de l'ac. d. sc. de Paris a. cit. p. 56.*) cognitum, febris siue adesset siue deesset. Ast nihil temere, sed euacuantia praemitti debent, quae licet vsurpata fuerint, flacciditas tamen nimia intestinorum saepe remanet, nonnisi roborantibus vel fortioribus adstringentibus vincenda. In puluere tum exhibetur, vel in tinctura, cum decocto Simarubae commixta. Conducit et tincturae Rhei et Cascarillae ad aequales partes miscela. Si corticum Simarubae et Cascarillae ineunda comparatio, sciendum illum in sistendis deiectionibus cruentis praerogatiuam habere, hunc autem in deiectionibus feculentis mucosis. Non vero vnice confert, quoniam partes relaxatas roborat, sed et simul motus febriles compescit et dolores sedat (Cfr. DEGNER *de dysent. bil. p. 164. sq.*).

Reliquis breuius perfungar. Haemorrhoidum internarum fluxum eodem promoueri (BOULDUCE *l. c. p. 56.*) legimus. Ita ascarides post alui purgationem praegressam tolli (*Aff. med. Berolin. Dec. 1. vol. 2. p. 60.*). Nimis vero calida est medicina,

quam vt tuto in pleuritide et peripneumonia vel aliis inflammationibus ad consilium STAHLII (Vid. JUNKERI *consp. med. theor. pract.* p. 435. 437.) commendaretur. In lentis heclicisque HOFFMANNO (*Med. syst. tom. 4. part. 1. p. 565.*) vti et JUNKERO (*Consp. cit. p. 567.*) placet.

Si hifce additur, vi eximia stomachica, carminatiua, corroborante et diaphoretica instrui: colligitur, ad praestantiora medicamina pertinere. Semper vero memento, calidum esse et motui sanguinis sponte iam effraeno calcar subdere. Hinc tutiorem declarauit phlegmaticis et foeminis, quam biliosis et ad motuum impetus procliuibus, addo ipse, et plethoricis et ficcioribus, FR. HOFFMANNUS (*Med. syst. tom. 4. part. 1. p. 31.*). Pro dosi in puluere a granis decem ad viginti vel triginta exhiberi poterit, vel in electuario cum syrupo quodam grato. Praeparata sequentia etiam vsitata.

PRAEPARATA.

ESSENTIA CORTICIS CHACARILLAE *Ph. W. p. 80.*
Fit spiritu vini. Peramara. Confert in ventriculi debilitate aluique laxitate, et viscerum tonum labefactatum restaurat. Guttae eius triginta ad sexaginta supraque capiuntur.

EXTRACTVM *Ph. W. p. 89.* Digestione primum spiritu vini facta, aqua pars reliqua efficax extrahitur, et vterque liquor iunctim spissatur. Soluitur pro re nata vino Hispanico, vel aqua destillata aromatica, item liquore terrae foliatae Tartari. Sicque elixir viscerale stomachicum constituit non spernendum, et contra profluvia aluina aliaque recensita mala praecipitur.

443.

Pharm. BEZETTA COERVLEA. *Succus*
HELIOTROPII f. LACMVS f.
TORNAE f. LACCA COERVLEA.

Croton tinctorium; foliis rhombeis repandis, capsulis pendulis, caule herbaceo LINN. *Spec. pl. p. 1425.* *Croton tinctorium*, foliis petiolatis subouato-rhombéis, repando-subdentatis, tomentoso-byssinis, villisque stellato-echinatis, obfitis; capsulis tricoccis pendulis; caule herbaceo JACQU. *Collectan. ad bot. chem. et hist. nat. vol. 1. p. 299.* *Heliotropium minus tricoccum* CLUS. *Hist. rar. plant. lib. 4. cap. 31. c. icone* egregia. *Heliotropium tricoccum* c. B. Ricinoides, ex qua paratur Tournesol Gallorum NISSOLLE in
Mem.

Mem. de l'ac. d. sc. de Paris 1712. p. 336. tab. 17. NIC. LAUR. BURM. *Fl. Ind. tab.* 62. *fig.* 1. ex GARCINI Herbario in Jaua collecto. Planta annua, in Languedocia nominatim circa Mospelium, item in Gallo-prouincia et Delphinatu spontanea; item in vetere Carnia, inde in maritimam vsque Dalmatiam progressa (JACQU.), nec non in India (BURM.).

Licet mallet, quae hacce sectione proponenda sunt, ad Lichenem Roccellam L. cui ad sententiam recentiorum plurima pars pigmenti istius coerulei, quod LACMVS vocatur, debeatur, transferre: honos tamen quoque habendus est Gallis quibusdam, qui in loco natali, vbi Croton tinctorium crescit, speciem quandam huius pigmenti inde parari ex autopsia confirmant, NISSOLIO (*l. c.*) et cl.^{mo} MONTET (*Mem. de l'acad. d. sc.* 1754. p. 687.). Hi ipsi, posterior praecipue, ample modum per secula iam vsitatum in vico Gallarguës ditionis Nîmes, quatuor vel quinque leucas Mospeliis distante describunt. Cl. FERBER (*n. Beytr. z. Mineralgesf. vol.* 1. p. 379.) officinam aliam Lunellae obuiam nouit. Nolo hic in fidem consentientem pristinae aetatis vocem commemorare. In eo errat NISSOLLE, quod fructum
vel

vel racemulos modo plantae (Gallis Maurelle) posse adhiberi innuat, et folia excludat. Sed tota e contrario planta radice modo excepta (MONTET) admittitur. Distinguendum vero iam initio est inter succum linteis exceptum (*Tournefol en drapeau ou chiffon, Bezetta coerulea*), et succum in glebas cubicas formatum (*Tournefol en pate, en pain, en pierre, pierre bleu.*) Quod ad priorem, quo linteae imbuta prostant, attinet, a Belgis copiose eiusmodi linteae quotannis emuntur, siue illa ad tingendas varias res colore coeruleo eorundem ope adhibeant, siue ad alterum pigmenti genus cubicae formae inde effingendum. Pro linteis colliguntur a rusticis m. Augusto plantae spontaneae spatio quindecim ad viginti leucarum. Recentes, nec terra conspurcatae, tum in pulvem molendino conquassantur, quale istud est pro oleo Oliuarum descriptum a cl. ASTRUC (*Mem. pour l'Hist. nat. de Languedoc p. 336. sq. tab. 6. fig. 1.*). Puls dein intra saccum iunceaum prelo subiicitur, ut succus exprimatur, quo ipso telas variae magnitudinis cannabinas (puto telas linteas, aequae commodas esse, sed cannabinae in hac parte Galliae videntur pro vestitu esse vsitatior) rudiores et vilioris pretii iamque ad varios scopos adhibitas, modo non conspurcatas

(siqui-

(siquidem tum lotionē prius opus est), vel pinguedine inquinatas, sollerti manuum tractatione et infusionis adiumento imbuunt, ut eundem probe imbibant. Sic humectatae succo supra sepes expanduntur et calore solis feruidi ficcantur. Probe ficcatae intra cupas, vrina et calce viua repletas, vaporibus ex hac miscela surgentibus farmentis vel arundinibus suffultae per viginti quatuor horas vel plures dies exponuntur, probe cauendo, ne vrina humectentur, quod colorem destrueret. Nonnulli eius loco telas vaporibus fimetorum exponunt. Olim quoque loco calcis viuae alumen inditum. Hisce artificiis profunde coerulefcit succus, quem tela imbibit, quae antea viridis fuit. Quo tanto melius telae tingantur, subinde repetitis vicibus noua portione succi ad normam praedictam impregnantur. Hac ratione praeparatae faccis probe obiectae per mercatores in Belgium transferuntur. Color iste coeruleus ipsi stirpi inest, prout ipse in sicca planta, quam seruo, cognosco, ut quae in coeruleum inclinat. Vrina vel fimetum eam modo efficaciam habet, quod eundem euoluat, id quod sub additamento calcis viuae ad vrinam tanto efficacius fit. Negotium totum tantae simplicitatis est, ut foeminis committatur.

Sed iam quaestio exurgit insignis momenti, an coeruleum, quo hae telae tinctae sunt, vere a Belgis pro glebis istis cubicis vsurpentur. Arcanam esse artem gentis huius notum est: attamen ex momentorum variorum scita combinatione veritas, quam celare cupis, feliciter enucleatur. Id dubio caret, quod materie colorante telae hae facile exui possint: sufficit sola aqua frigida. Hinc cl. MONNET cum tot aliis ante eum credidere Amstelodami huic fini inferuire et admisceri calcem extinctam et lotium vel et cineres clauellatos, ut tamen peculiaria experimenta ad omne dubium tollendum requirat. Tinguntur hisce telis vina, item bellaria pistorum dulciariorum, crusta caseorum rubicundum colorem illis debet, charta proconis sacchari inuoluendis coeruleum suum colorem inde adipiscitur, panni lintei quoque et tenerior ille (*Kammertuch*) coerulefcentem nitorem ex iisdem adsciscunt.

Non ex sola Bezetta coerulea massas cubicas istas parari, iam VALENTINUS (*Hist. simpl. reform. p. 152.*) subolsfecit, significans addi pigmento coeruleo lotium, calcem et subcineream terram, Perelle dictam. Hocce posterius indicato additamento Lichen Parellus L. intelligitur, qui ipse,

vt recentiora praeprimis experimenta edocent, egregium coeruleum erogat. Praestantiorem tamen colorem subministrat Lichen Roccella L., quae algacea stirps in rupibus insularum quarundam Africanarum et Archipelagi praecipue autem Canariensium crescit, (de qua re infra suo loco pluribus). Et quoniam in officina prope Amstelodamum, vbi Lacmus parabatur, fagax harum rerum indagator cel. FERBER (*l. c. p. 380.*) et pastam ex hoc Lichene paratam (Orfeuille) vidit et eandem in doliis vrina emollitam imo intra cistas pro maiori emollitione repositam reperit, variaque de praeparatione ex hoc ipso percontatione rescivit: non licet dubitare, parando succo Lacmus inferuire. Quum tamen non semper probitas eiusdem eadem sit, nec valor idem: probabile, mox ex Crotone tinctorio, mox ex Parello, mox ex Roccella, forsitan et ex duobus vel tribus horum iunctim, effingi. Modus autem, quo cum Roccella fiat, hic est. Cistis quibusdam ligneis quadrangularibus Roccella vna cum vrina, aqua calcis, calce extincta et tantillo cinerum clauellatorum, immergitur. Post moram aliquot hebdomadam eo lichen emollitur, in speciem fermentationis transit, vel resoluitur, et materia colorans contenta inde
extri-

extricatur. Ad putredinem arcendam massa subinde agitari debet, nec diutius consistere, donec lichen euaserit coeruleus et in pulvem pulposam redactus fuerit, id quod aestate citius quam hieme fit. Hisce factis tota miscela in proprio molendino adhuc magis conquassatur et per colum ex fetis transpellitur. Nihil tum restat, quam ut puls ista crassa modulo chalybeo vel aurichalceo, quadrato oblongo, in varios loculos diuiso illinatur, et dein alio modulo prominentiis quadratis similibus instructo alteri applicato in asserem ligneum substructum excutiat et siccat (Conf. in FERBERI libro *cit. tab. 3. fig. 18. e. f.*). Et haec quidem pastarum quadrato oblongarum vendibilium origo. Pollicem circiter longitudine aequant, subdurae et fragiles sunt. Saliuam violaceam reddunt sensumque ardoris in faucibus excitant gustatae. Odorem Violarum prae se ferunt, quod forsitan ex radice Ireos Florentinae addita repetendum, ideo fortassis addita, ut odor urinosus celaretur et pondus augetur. Posteriori sine aliquando arena aliaeque quisquiliae admixtae sunt.

De efficacia *Herbae Crotonis tinctorii* in gangraena et carcinomate, quae passim memoratur, nihil certi constat.

Ast medicis summi momenti est succus Heliotropii f. Lacmus pro exploranda salium natura diuersa. Notum est, colorem coeruleum vegetabilium in hunc scopum conuenientissimum esse habitum, vt qui acidis in rubrum, alcalinis in in viridem mutari dicitur, cuius inuenti ROBERTUS BOYLE (*Experimental History of colours Exper.* 20. 21. 25. in EIVSD. *Works* vol. 2. p. 53. 55.) auctor esse videtur. Nimis generaliter hoc esse pronunciatum, nostro praeprimis tempore experimentis constitit; nimirum e. c. Indigo soluitur spiritu Vitrioli absque coloris mutatione, nec omnia acida aequalem vim in mutando colore habent, e. c. si chartae coeruleae pro conis sacchari inuoluendis acetum non destillatum instilletur, color non mutatur, quum tamen id ex aqua forti instillata contingat. Et quod ad alcalina attinet, verum quidem, varios colores coeruleos inde viridescere: ast de succo Lacmus hoc non valet, cuius potius color coeruleus inde exaltatur. Quum multa merito contra vsum syrupi Violarum in hunc finem moneantur (Vid. *Appar. med.* vol. 1. p. 520. et addit. ad vol. 5.): succi Heliotropii saltim ad dignoscendum acidum liberum tanto maior dignitas est, vt quod et
 minimam

minimam portiunculam acidi et debiliora acida
 prodit, quorum acidum aëreum et istud, quod
 nonnulli per scintillam electricam ex aëre praeci-
 pitare valuerunt (quod tamen experimentum exer-
 citatissimo in phycis periculis LICHTENBERGIO
 nostro, vt ipse indicat in ERXLEBENII *Naturlehre*
ed. 4. p. 447. non successit), pertinet, quod qui-
 dem cl. PRIESTLEY (*Experiments and Observ. on*
different kinds of air, vol. 1. p. 187. Cfr. *Exper.*
and Obs. relating to various Branches of nat. Philo-
sophy p. 284. sqq.) aërem fixum esse arbitratur, cl.
 CAVENDISH (*Experiments on air Lond. 1785. p. 3.*)
 autem esse acidum nitri demonstravit. Paranda
 ideo tinctura ex pigmento Lacmus, illud nimirum
 linteo puro inclusum aquae destillatae immer-
 gendo. Confestim haec coerulefcit, sed lumini
 obuersum praebet colorem violaceum. Perit
 tamen rubedo inquinans aqua sensim adfusa, et
 talis tinctura ideo experimento idonea est, quod
 acido mox rufescat. Oportet autem ex consilio
 Equitis BERGMAN (*Opusc. phys. et chem. vol. 1.*
p. 93.), qui pretium verum huic tincturae assi-
 gnauit, simile fere vas vitreum ad eiusmodi ex-
 perimenta adhibere, quoniam pro diametri discri-
 mine nonnihil color variat; illud, quo magni

nominis iste vir vtebatur, cylindricum erat, diametri septendecim linearum decimalium. Sensibilior est tinctura haec, quam charta coerulea ex eodem succo parata, nam aqua acido aëreo saturatam chartam hanc non rufat, quum tamen id fiat in tinctura. Attamen commodius in quibusdam casibus utimur charta coerulea e. c. in dilu- tissimo acido Vitrioli, et aceto destillato diudi- cando. Ad dignoscendum alcali non commoda est haec tinctura, si, ut vulgo existimatur, viri- descere inde eam debere putes: ad alia reagentia, ut tincturam Fernambuci vel Curcumae aquosam, potius recurras. At charta coerulea aceto destil- lato rubens ab alcali plus minus coerulei coloris recuperat, et si alcali imbuitur, tanto saturatius coerulefcit.

Nihil addo, quam quod succus Lacmus fraude aliquando floribus Violarum, coloris causa pro syrupo, substituitur, syrupo scilicet radicis Ireos Florentinae succum Lacmus admiscendo. Quae fraus autem eo cognoscitur, quod fictus iste syropus solutione alcali instillata non viri- descat, ut solet in syrupo Violarum vero, sed immutatus permaneat.

444.

Pharm. TILLI vel TIGLII *grana*, item
GRANA TIGLIA.

PAVANAE f. MOLVCCENSE *Lignum*.

Croton Tiglium; foliis ovatis glabris acuminatis
ferratis, caule arboreo LINN. *Spec. pl.* p. 1426.
Cadel - auanucu *Hort. Malab. tom. 2.* p. 61.
tab. 33. vbi rami quidem cum foliis et fructu,
item quoad interna depicti, sed absque flore.
Granum Moluccum, Bori RUMPH. *Herb. Amboin.*
tom. 4. p. 98. *tab. 42.* Ricinoides indica folio
lucido, fructu glabro, Grana Tiglia officinis
dicto BURM. *Thef. Zeyl.* p. 200. Frutex
in Malabaria, insulis Moluccis, Zeylona,
spontaneus.

GRANA. Horum in quolibet loculo capsulae
trilocularis latet vnum, nigricans, ovatum, sub-
planum angulis quatuor obsoletis, constans ex
testa fragili, quae epidermide albida intus cingi-
tur, et nucleo bipartibili intus cauo. Hic oleo
scatet acri. Equidem gustans nuclei, vt solet
apud nos esse, rancidi tantillum, in lingua qui-
dem acrimoniam non fensi, sed paullo post in

faucibus ardorem ingratum percepi, diu inhaerentem, vix prandio extinguendum.

Sed tota stirps, potissimum tamen folia, valde acris, ita vt os, labia, fauces inflammatae intumescant et ardor vsque ad anum percipiatur. Radix granis mitior (RUMPH.). Olim grana per totam Indiam orientalem crebro in vsu fuerunt ad lympham hydropicorum per aluum praeprimis eliminandam, in iis vero, quorum ventriculus debilis, simul emesis subsequuta. Fortioribus bina grana suffecerunt, aliis granum vnum cum dimidio. Quatuor granis necari maritos a malignis foeminis, RUMPHIUS significat. Variis aliis in morbis, in quibus purgantia fortiora opportuna videntur, ista in India adhibent. Necantur et pisces granis hisce aquae iniectis. Et hanc quidem acrimoniam oleo ipsi seminis inesse, tam ex dictis, quam inde apparet, quod olei ex ficcis granis expressi gutta vna cum Canariensi vino capta, vulgare apud Chirurgos in India degentes purgans constituerit (RUMPH. tom. 4. p. 98. ex Hort. Malab). Immerito igitur cl. LEWIS (*M. m.* p. 481.) carpit cl.^{um} GEOFFROY, quod olei granum modo pro dosi, loco drachmae, quam conducere
-i
ille

ille putat, assignet. Officula autem in puluerem redacta et cum extracto capta iam pondere grani vnus aluum et ventriculum ad euacuationem sollicitauerunt (RUMPH.). Testa feminis tamen non caret purgante efficacia (HERM. *M. m. tom. 1. p. 339.*). Oleum expressum vmbilico inunctum pariter purgat (IDEM.). Inter tot acrimoniae indicia tamen absque noxa ad taeniam expellendam semen valuit, pulueris nimirum granis quatuor cum sacchari Canariensis drachma dimidia quadrupla dosi per alternos dies vna cum lacte tepido datis et lacte quoque superbibito, si tormina et tenesmus vrgent; sic etiamsi aegra, quae experimentum subiit, deiectiones virium insignes passa fuisset, analeptis tamen commodis easdem recuperavit, taeniaque libera euasit (COHAUSEN in *At. nat. curios. vol. 9. p. 39.*). Successit quoque quoque VOGELIO (*M. m. p. 176.*) semen in grauiori morbo pituitoso (qualem non describit) sine vilo incommodo exhibere. Exulauit illud ex hodierna praxi medica.

Lignum PAVANA, quibusdam PANAVA dicitur, raro in officinis obuium. Esse ex eadem stirpe ac semen Tiglium, post HERMANNUM (*M. m.*

vol. 1. p. 240.) RUMPHIO credas, cui radix lignosa est. Est lignum leue, spongiosum, pallidum, vestitum cortice cinereo saporis pungentis et caustici, odoris ingrati. Recens aquam fursum et deorsum pellit et inflammat; ficcum moderatius aluum subducit, et parciore dosi sudorem mouet, ideoque in hydrope et leucophlegmatia et in aliis quibusdam chronicis opportunum censetur. Dosis, correctio et formulae, ligni huius obsoletae farinae EX HERMANNO peti possunt.

445.

Pharm. LACCA f. LACCAE Gummi.

Croton lacciferum; foliis ouatis tomentosis ferrulatis petiolatis, calycibus tomentosis LINN. *Spec. pl.* p. 864. Ricinus aromaticus spicatus, folio Circaeae, spinis ad imum duplicatis armato, laccam in granis fundens PLUK. *Almag.* p. 320. Ricinoides aromatica arbor Circaeae foliis hirsutis, floribus spicatis maior BURM. *Thef. Zeyl.* p. 201. tab. 91. Halecus terrestris RUMPH. *Amb.* vol. 3. p. 197. tab. 127. cit. a LINNEO in *Syst. veg.* ed. 13. p. 722. sed flores paniculati non racemosi, folia integra non ferrata. Arbor Indiae orientalis.

Vix

Vix vllius alius rei a natura productae historia pluribus lacunis laboravit pluribusque fuit contaminata fictionibus, quae plerumque, quando verum difficile est extricatu, eiusdem in locum suggeruntur (quasi non praestaret, nihil de re quadam scire, quam erronea vel falsa), quam Laccae, siue stirpem, ex qua originem capiat, siue insectum, quod illam inhabitet, siue ipsam naturam Laccae spectes. Iam in plerisque certiora nouimus.

LINNEUS (*Diff. Obs. in Mat. med. p. 8.*) fide HERMANNI ab insectis ex Crotone dicto colligi innuit, respiciens sine dubio ad *Museum Zeylan. p. 46.*, vbi HERMANNUS Laccam perpulchram se non raro ex ramulorum finibus ad foliorum ortum inde collegisse significat. De fide remotis a patria stirpis non licet disputare: dubium tamen superesse, ipse HERMANNUS (*Mat. med. tom. 1. p. 648.*) non negauit, quin in Materia medica aliam nominat, scilicet Juiubam Indicam rotundifoliam spinosam etc. BREYNI. Mirum, RUMPHIUM de Laccae origine ex Crotone omnino tacere. Non vnam vero stirpem, sed plures esse, quae illam erogant, recentissime a teste fide dignissimo,

cl. KERR (*Phil. Transf. vol. 71. part. 2. p. 376.*), didicimus, vt qui Ficum religiosam L. Ficum Indicam L. Plasonem Horti Malab. et Rhamnum Juiubam L. in extremis ramorum infectis numerosissimis, quae in Bengalia Laccae sese associant, obiectas vidit. Apparent hi rami inde quasi puluere rubro obfiti, et succi eorum tantum dispendium obseruatur, vt marcescant, nullum fructum ferant, et frondes decidant, vel in nigredinem spurcam vergant. Haec ipsa infecta per aues, quarum pedibus adhaerent, dum sese in ramulos iisdem foetos demittunt, in aliam arborem vicinam transferuntur. Ficus istae fauciatae lacteum succum fundunt, qui ilico in viscum tenacem coagulatur, qui sub dio indurefcens refert cellulas infecti Laccae. Arbor Plaso Hort. Malab. dicta gummi rubrum incisione largitur, Laccae simile. Raro illa in Rhamno Juiuba occurrit, et inferior pretio est ista reliquarum arborum. In Bengalia praecipue reperitur in montibus incultis ad vtrumque fluuii Ganges latus. Nec pro colligenda illa aliud requiritur, quam vt rami diffringantur (KERR).

Cuiusnam generis ista infecta sint, diu scrutatores naturae latuit. Quin ipse LINNEUS anno
adhuc

adhuc 1772. (*Diff. supra cit.*) ignota sibi esse que-
rebatur. Formicas alatas vocat GARCIAS AB HORTO
(in *CLUS. exot. p. 158.*), et easdem Laccam
elaborare arbitratur; alii pro muscis habuerunt.
Qui ex propria indagine lectu aliquid dignum
de iis reliquerunt, horum tantum non omnes modo
siccis iis, prout in Lacca ramulis affixa apparue-
runt, in summum aqua emollita, et microscopio
spectata, inhiarunt. Nec horum industria laude
sua defraudari debet, quum illustret varia, quae
ferius in patria stirpis cominus detecta sunt, et
alia nonnulla non notata suppleat, vel curatius
iisdem indagandis ansam praebere possit. Grata
itaque memoria recolenda quae circa haecce publici
iuris fecerunt obseruata cll. GEOFFROY (in *Mem.
de l'ac. d. sc. de Paris 1744. p. 121. versa in Aët.
nat. curios. vol. 3. app. p. 60. sq.*), LEDERMÜLLER
(*Mikroskop. Ergezungen p. 60. tab. 30.*), SWAGER-
MANN (in *Verhandelingen door het Genootschap de
Wetensf. te Vliissingen vol. 7. p. 227. c. tab.*).
Horum iuncta opera constitit, intra alueolos fatis
regulares (GEOFFROY, LEDERMÜLLER) in Lacca
reperiundos, mox ouula, mox puppas (GEOFFROY,
LEDERMÜLLER), mox infecta perfecta (SWAGERMANN)
deprehendi. Demum obseruationibus elegantissimis
cl.

cl. KERR (*loc. cit. p. 374 cum figg. adiectis p. 382.*), in patria ipsa factis, euincitur, esse ex genere Cocci, vnde hocce insectum Coccus Lacca ab eo appellatur. Ex eius descriptione magnitudinem exigui pediculi habet, oualis, rubra, trunco annulis duodecim transuersalibus notato; pedibus sex; antennis in duos vel tres pilos diuergentes desinentibus; cauda bifeta. Nunquam illud eidem alatum comparuit (contra morem Coccorum, quorum masculi alati, foeminae apterae), et de sexu pariter nihil illi constitit; de quibus momentis ab aliis supplementum exspectamus. Ex vtero materno excussa infecta per aliquod tempus in ramis arborum deambulant, et tum medio Ianuario succosis extremis ramorum iuniorum adhaerescunt, et circumdantur liquido spisso subtransparente, quod videtur illos conglutinare cum ramo. Vltiori eius, qui sensim fit, commeatu cellulae formantur pro quolibet Cocco, et post duos menses a primo adhaesionis initio cellulae omnino completae sunt, et insectum refert sacculum oualem, laeuem, rubrum, vitae expertem, magnitudinis Coccinellae exiguae, sine obtuso emarginatum et scatentem liquido grate rubro. Mensibus Octobri et Nouembri viginti vel triginta oua elliptica, vel potius totidem vermi-

vermiculi intra rubrum liquidum matris conspiciuntur. Hocce liquido omnino exhausto infecta tenella dorsum matris perforant et singula aufugiunt, exuuis relictis, quae ipsae albae istae membranae sunt, quas in vacuis cellulis Laccae ramulorum videre est (KERR). Unde ratio manifesta est foraminulorum, quae in superficie Laccae obuia sunt.

1) Iam itaque origines istius Laccae cognoscuntur, quae *Lacca in ramulis, s. baculis* (Stick Lac Anglis, Lacque en baton Gallis) vulgo dicitur. Est haec materies vel magis vel minus rubicunda, fere pellucida, inaequalis, nodulosa, dura, sed friabilis, incrustans ramulum quoad partem vel toto ambitu ad crassitiem lineae supraque et latitudinem aliquot pollicum, multis foraminulis pertusa, quae communionem cum cauernulis istis habent, quae in media huius materiae parte latent. Figurae GARCIAE (CLUS. exot. p. 159. et LEDERMÜLLERI (l. c.) illam probe expriment. Nondum tamen ex haftenus dictis liquet, vtrum materies ista succus ex ipsa stirpe exundans et aëre condensatus sit, an a Coccis aliunde collecta et ramulis agglutinata? Si verum esset, quod nonnulli

nulli fabulati sunt (V. GARCIAE *l. c.*), bacillos terrae lutosae in vicinia arborum eo fine infigi, vt infecta materiem istam agglutinarent: operosius omnino negotium istorum esset, nec absimile isti, quo apes perfunguntur in cera vel melle colligendo. Ast ex historia a KERRIO suppeditata colligi posse videtur, praecedere tempore Laccae liquidae prouentum, et eo iam praesente Coccus modo figi et nouo eiusdem vel continuato demum affluxu obuolui et recondi. Domicilium igitur haecce materies Coccozum praebet, in quo condendo autem non aliud meritum infecta ipsa habere arbitror, quam quod particulas quasdam proprii succi affundant vegetabili isti. Quamuis enim in ficcis ramulis nulli fontes, ex quibus proruperit, in conspectu sint, vt monuit GEOFFROY (*l. c. p. 122.*), extenuari tamen sensim succi prouentum, et incisione ramorum similem succum profluere obseruauit KERR, quin in eo conuenientem cum altero, quod cellulas formet; vnde ne hoc quidem existimo, tribui ipsis Coccis posse, quod volumine corporis sui et motitatione primum impediunt, ne materies in compactam massam concreseat. Vereor ne situs alueolorum Laccae a quibusdam iusto magis regularis describatur et depingatur. — Quo profundius

fundius rubra Lacca est, eo melior censetur. Pallida et perforata vilioris pretii, quippe inde Coccus ex cauernulis suis aufugisse, et colorans principium eo quoad partem deperditum, indicio est. Nec opaca et fordibus inquinata esse debet. Et haecce Lacca ita comparet, prout natura illam producit, et ex India orientali nominatim Bengalia, Pegu, Malabaria, Sumatra, ad nos transfertur. Largus quoque eius in regni Mexicani prouinciis Cohuixchi et Tlahuichi est prouentus (CLAVIGERO *Storia del Messico* p. 66.).

2) Lacca haec, in frustula exigua a ramulis seiuncta, *Lacca in granis* (Seed Lac Anglis, Lacque en graines Gallis) dicitur. Quidam e. c. NEUMANNUS (*Chymie* vol. 2. part. 2. p. 456.) uero sustinent, extractionem semel plerumque iam subiisse, et priuatam colorantibus particulis. Equidem in speciminibus, quae coram habeo, cellulas pariter conspicio. Tutius tamen, si coloris ratio habenda, semper eligitur Lacca in baculis.

3) Lacca uero praecedente articulo commemorata, si liquatur in placentas, ab Anglis Lump-lac nominatur (KERR *l. c.* p. 378.), quae tamen uox rarius in libris occurrit.

4) *Lacca*

4) *Lacca in tabulis vel massis* (Shell Lac; Lac en oreilles) est illa, quae maceratione in aqua particulis suis tingentibus orbata fuit, dein per facculum super carbonibus retentum torquendo tranfacta, in tenuem laminam, dum mollis adhuc est, diducitur (Conf. KERR (*l. c.*). Lego quoque fieri sic, quod Lacca aqua bulliente liquetur, vnde superficiem petat, ex qua excepta inter plana marmorea in teneriores laminas comprimatur (BERG. *M. m. p. 770.*) — Sic refert vitrum Antimonii forma et colore. Lacca haec ore voluta dura et friabilis persistit, sed liquatur igne et ardet odore grato. Remota ab isto iterum indurefcit, sed minori fragilitate.

Lacca igitur ex ramulis auulsa est materies vegetabilis, cui per totam massam vel maximam eius partem particulae animales ex Cocco immixtae fuerunt. Ob haec proxime dictas partes accensa nidorem aliquem spargit. Masticata salivam colore purpureo tingit; aquae calidae colorem chermesinum impertit cum sedimento nigricantis pulveris: quod reliquum est odore saporeque omni destituitur. Ad resinofam naturam vel potius ceraceam (NEUMANN. *l. c.* et CARTHEUS. *plant. princ. p. 36.*)
proxime

proxime accedit, vt tamen rubedinis tantillum, quae animalis originis tota videtur esse, semper etiam in Lacca in tabulis dicta supersit. Vim variorum menstruorum, alias valde efficacium, eludit. Nam Lacca in granis nec oleis expressis nec destillatis soluitur, vixque illa tingit. Acidis mineralibus pariter non subigitur. Nec vim soluendi eam habet mucilago gummi Arabici (BUCHHOLZ in *Nov. act. nat. cur. tom. 5. p. 56. Exper. 22.*), nec cereuisia lupulata (*l. c. Exper. 23.*) — Soluitur autem fere integre oleo Tartari per deliquium (*l. c. Exp. 24.*); item spiritu Salis ammoniaci vinoso (*l. c. Exp. 25.*); item spiritu vini etsi paullo lentius, qui ipse inde saporem subamarum vel subadstringentem obtinet cum odore grato (NEUM. *l. c. p. 459.*). Omnes et singulae hae solutiones mucilaginosae apparent et rubro tinctae. Ad menstrua eius quoque liquor terrae foliatae Tartari referendus (HUXHAM. *Oper. tom. 1. p. 160.*). Nec non solutio Boracis aqua facta (CARTHEUS. in *Act. Mogunt. 1776. p. 56.*). Adiuuat solutionem combinatum alcali et alcoholis vini auxilium; scilicet ita, vt Lacca confusa in pultriculam oleo Tartari p. del. irroretur, aliquoties alternis vicibus aëre libero illam liquefaciendo et exsiccando,

demum alcohole vini repetitis vicibus perfundatur, donec omne solubile extractum fuerit (BOERH. *Chem. Proc.* 56.). Operae pretium esset iterare experimenta haec omnia cum Lacca in tabulis. Solutio machina Papiniana multum adiuuatur (TIEBÖL in CRELLS *Chem. Journ.* P. 6. p. 124.). Aperto igne destillata easdem fere partes ac cera suppeditat, quarum modo hic olei spissi siue butyri uncias fere decem ex libra vna Laccae erutas memoro (NEUM. *l. c.* p. 460.). Acidum inesse etiam Laccae in granis, tingentibus partibus orbatae, sunt, qui sustinent (LEMERY, GEOFFROY in *Mem. de Paris cit.* p. 133.), alii negant (NEUMANN. *l. c.* p. 460.).

Non taeduit me amplioribus persequi naturae productum, quod quidem vsu suo in variis artibus longe magis claruit, quam medico. Sed quum omitti nequeat ex censu medicamentorum, opus fuit, fulcrum argumentis medicis substruere firmiter, quam cui antea inaedicata fuerunt. Serico, gossypio, lanae, egregiam rubedinem seu colorem coccineum impertit pars ista Laccae, quae aqua eruitur, aliis artificiis vltius figenda. Pigmentum istud olim exceptum fuit partibus siccis varia
 propor-

proportione pro diuerso gradu rubedinis expetito; dein nomen transiit in alias pastas siccas vel pulueres coloratos multiplicis coloris et materiae, quorum Lacca Florentina, Lacca in globulis, rel. Tingitur et eo corium colore rubro in Gallia, vt aemuletur istud Leuanticum. Pictorio vsui quoque inferuit. Priuata pigmento suo vernicis genus egregium suppeditat. Et tum quoque cera sigillaris pro obfignandis litteris inde parari potest. Phyci magni Laccam faciunt ob insignem vim electricam originariam, quae illi inest; hinc et tabulae pro electrophoris inde fiunt commodae et hae prae reliquis cognitis corporibus aptae recipiendis figuris ex puluere resinoso (V. cel. LICHTENBERG in *Comment. soc. Scient. Gott.* 1778. p. 66.).

Non probabile, Laccam solui a nostris humoribus posse.

EX variis PRAEPARATIS, quae olim pharmaceuticum apparatus auxerunt, vt *Lacca lota*, *Trochisci de Lacca*, *Species Dialaccae*, hodie vnum modo superest:

TINCTVRA LACCAE *Ph. W.* p. 226. ex Lacca in baculis, Alumine crudo et aquis quibusdam destillatis. *Ph. Edinburgensis* vetustior *ed. Brem.* p. 43.

tincturam parat compendiosiore spiritum Cochleariae. In laxitate, cruentatione et putridis scorbuticisque vlceribus gingivarum, confert illam extus penicillo vel linteo carpto applicare. — Aliam tincturam ex alcali et spiritu vini (V. supra), in arthritide, rheumatismo, affectionibus hydropicis et fluore albo, ob amarorem et adstringendi vim deprædicauit BOERHAAVIUS (*Chem. Process.* 56. *ad finem.*).

I A T R O P H A.

LINN. *Syst. veg.* p. 723. *Gen. pl.* p. 503.

446.

Pharm. RICINI MAIORIS Semen, item NVX CATHARTICA AMERICANA s. NVX BARBADENSIS.

Iatropa Curcas; foliis cordatis angulatis LINN. *Spec. pl.* p. 1429. *Iatropa affurgens*, Ficus folio, flore herbaceo BROWNE *nat. Hist. of Jam.* p. 348. Munduy-guaçu PISO *Ind. utriusque res nat. et med.* p. 179. c. icone. The Physic-nut-tree, Ricinoides HUGHES *nat. Hist. of Barbados* p. 115. Arbor humilior Americae calidioris, ut nouae Hispaniae, Galliae aequinoctialis, Iamaicae, Barbados.

Arbor

Arbor ex venenato genere est. SEMINA tamen eius olim a medicis vsurpata fuerunt, hodie extra patriam omnino spreta, tantoque iustius, quum nonnisi rancida et inertia in nostris officinis prostant. Latent horum tria oblonga in quolibet fructu, qui capsula tricocca est, Juglandem minorem magnitudine aequans. Intra corticem nigrum fragilem feminis continetur nucleus amygdalinae naturae, qui bipartibilis est, et intra cotyledones foliola primordialia luculenter manifestat. Iudicium de effectu in corpore nostro valde variat. Ita nuclei tres vel quatuor manducati mox sursum et deorsum crudos humores magna violentia euacuare dicuntur (PISO). Et ob hanc quidem vehementiam in Iamaica femina parum modo hodie ingeruntur (BROWNE). Alii rursus absque noxa nucleum edi posse nec Amygdalis cedere gratia et innoxia vi testantur (HUGHES; BANCROFT *nat. Hist. of Guiana p. 35.*). Sub hoc dissensu proum est coniecere, condiciones subesse aliquando peculiare, quae effectum mutant. Foliola ista duo, quae intra cotyledones feminum delitescunt, quidam accusant (e. c. BANCROFT, haud sine omni veri specie, quum stirps lactescens sit): at contraria sunt experimenta cl. HUGHES et aliorum,

quos citat, nam effectus idem, siue adfuerint, nec ne. Auferre tamen iubet cl. BANCROFT hasce partes, si innoxie et absque emeseos et purgationis metu edantur. An modo copia infesta sunt? Certe in Anglia in viro superioris ordinis ex viginti circiter feminibus (of the Ricinoides or Castornut of Barbados), praegressa masticatione ingestis, euacuationes vehementes tam sursum quam deorsum subsequutae, et post virium perfectum dispendium. et spasticas affectiones mors, etiamsi varia commoda remedia tempestiue in usum tracta fuerant (PERCIVAL in *medical Transactions*, vol. 3. p. 96.).

Qui mitius de feminibus hisce sentiunt, largiuntur tamen, oleum vnguinofum erogare purgans; *oleum Cicum* dicunt, quod nomen antiquitus cognitum alii ad Ricinum communem referunt. Coctione contusi feminis cum aqua eruitur. Hoc ipsum in hydrope, colica, ileo, arthritide, vermium affectionibus, ore captum depraedicat MONARDES (CLUS. *exotic. tom. 1. p. 299.*); item inunctum vel instillatum in contracturis artuum, obstructionibus viscerum, aurium doloribus, surditate, vitiis variis cutis aliisque morbis. Purgandi efficaciam exserit, siue ore capiatur, siue abdo-

abdomini inungatur, , siue in clysmate admittatur.
 MONARDES, qui guttatim hoc oleum ingerendum
 curat, timidior est aliis, qui cochleare eius inte-
 grum ad intumescencias hydropicas per aluum
 dispellendas ingerere haud dubitant (HUGHES).

447.

Pharm. RESINA ELASTICA f. GUMMI
 ELASTICVM f. CAUTCHUC vel
 vt Galli scribunt CAOVTCHOVC
 f. RESINA CAYENNENSIS.

Iatropa? *elastica*; foliis ternatis ellipticis inte-
 gerrimis subtus canis longe petiolatis LINN.
Suppl. pl. p. 422. Ad *Iatropae* genus ob
 fructum iuncto nomine triuiali et differentia
 specifica dicta refertur a LINNEO iun. (*l. c.*),
 etiamsi haud sine omni dubio. *Hevea* gua-
 nensis AUBLETI *Histoire des plantes de la Guiane*
Françoise tom. 2. p. 871. vel, vt in *tab. 335.*
 vocatur, *Hevea* peruuiana. Vterque tamen florem
 eiusdem non examinasse fatetur; locus igitur
 in AUBLETI opere secundum systema sexuale,
 scilicet Monoecia Dodecandria, illi ab adiutore
 B. JUSSIEU assignatus videtur. An eadem arbor

Caoutchouc, cuius florem describit ex obseruationibus Cayennae factis cl. RICHARD in ROZIER *Obs. sur la physique tom. 27. p. 138. tab. 2.* et quibus suffultus eam refert ad Monoeciam Monadelphiam? Conuenit eius icon cum Auble-tiana quoad folia, et descriptio fructus, inflorescentia autem non est spicata, sed potius duplicate racemosa, et in maribus modo antheras quinque numerat. Discrepant flores in multis a caractere generis Iatrophae a LINNEO (*Gen. pl. p. 503.*) concinnato. Iconem mancam et erroneam stirpis et foliorum fructusque antea dederat FRESNAU in *Mem. de l'ac. d. sc. a. 1751. tab. 20.* Heve dicitur ab incolis prouinciae Esmeraldas, Cautschuc ab incolis Mainas, Pao xiringa s. Seringa a Lusitanis ditionis Para, Bois de Seringue ou le Seringat a Gallis. Est arbor procera 50 ad 60 pedum, crassa pedes duos et dimidium, crescens in variis regionibus Americae australis e. c. in syluis Guianae, prouinciae Quito, ad fluuium Amazonum in regno Mexicano.

Sic igitur cognita est arbor, ex qua, in Guiana Americes certissime, celebris ista Resina elastica elicitur.

elicitur. Dum arbori adhuc inest, vel nouissime emerfit, fuccum lacteum refert. Hic vt eruatur, postquam truncus arboris lotus fuerit, adunco ferro incisiones in cortice trunci prope basin transuersim sed oblique ad lignum vsque fiunt, vna supra alteram (FRESNAU *l. c. tab. 20. fig. 15.*); vel, si eius larga copia colligenda, ad basin trunci plaga profunda inciditur et alia a summa eiusdem parte ad plagam istam vsque progrediens et per interualla iterum alia lateralia et obliqua. Per haecce vulnera lac in vas suppositum infimae plagae defluit (AUBLET *l. c. p. 873.*). Deriuatur fuccus in vas suppositum, quod subinde in cucurbita dimidiata consistit, per folium largius concuum argilla sustentum, vel canalem, cui, vbi desinit, praefigitur folium (FRESNAU. DE LA BORDE in ROZIER *Observ. et Mem. sur la Physique tom. 1. p. 462 sq.*). Tum sensim sponte aëris contactu spissescit in resinam mollem rubicundam et elasticam (AUBLET *l. c. p. 873.*). Quod cl. DE LA BORDE (*l. c. p. 464.*) narrat, Indos arcano quodam modo eundem praeparare, antequam siccescat, non confirmatur ab aliis, sine quo artificio ceram modo referre duritie et liquefactione per calorem innuit.

Transfertur ad nos variis formis, ampullarum mox maiorum mox minorum arundine clausarum, auium, quadrupedum, vtensilium variorum, globulorum etc. quibus ductus varii in superficie impressi sunt. Nimirum, dum adhuc fluidus est, illinitur modulis ex argilla non cocta, vel et cocta, factis per strata, quorum quodlibet, antequam nouum succedat, ficcari debet fumo denso vel igne, donec digito non amplius adhaereat. Quo plura strata sibimet inuicem superdata fuerint, eo solidius fit corpus et, antequam vltimum plane ficcum euaserit, ope ferri vel ligni varie facti ductibus vel impressionibus multiplicis generis in superficie ornamenti causa distinguitur. Modulus tum aqua emollitus facile eluitur, vel, si ex argilla cocta factus fuerit, fractus in exigua frustra eximitur. Globulorum, quorum aliquot diametri pollicum duorum praesto sunt, alia ratio est; hi enim dissecti ex laminis eiusdem materiae, sed albidis, conuolutis et interstitiis variis hinc inde relictis, conflari, et lamina crassiori cingi cernuntur.

Ast non diffidendum, praeter istam arborem alias esse, quae fundant similem resinam. Cl.

FRESNAU (*l. c. p. 324.*), vir militaris, qui quatuordecim annos Cayennae vitam traxerat, iam varias memorat, licet botanica scientia destitutus determinare eas exacte non valeret, quorsum Ficus quaedam (Figuier sauvage, Lusitanis Comacai), arbor Couma Lusitanis dicta, arbor Pao comprido Lusitanorum. LINNEUS pater (*Mant. pl. 2. p. 499.*) ex descriptione ill. DE LA CONDAMINE coniecit, esse ex Cecropia peltata; nec contrarius est filius, Ficum Indicam aliasque non ab eo recensitas in libro (*Suppl. pl. l. c.*) addens; an forsitan intellexit inter eas, quas silentio praeterit, Ficum Benghalensem, Iatropham vrentem, quas coram fratri ADOLPHO MURRAY a. 1780. significavit?

Docent quoque quaedam experimenta, similem fere resinam miscela lactei succi variarum arborum Americanarum emergere (FRESNAU *p. 324. sq.*).

Quod ex coniectura primum conceptum (DELIUS in *Advers. phys. med. Fasc. 2. p. 11.*), ex nostratibus plantis lactescentibus similem materiem obtineri posse cultura, studio, tempore, hoc experimentis, etsi non omnino absolutis, robur quoddam nuperius obtinuit. Gluten scilicet,
quod

quod ad radicem Chondrillae iunceaе sese accumulatur, et cuius usus fit in Gallo-Prouincia, ad Americanam resinam proxime accedit. Idem valet de succo variarum Euphorbiarum, Apocynorum, Ficus vulgaris (FAUJAS DE SAINT-FOND, *premiere Suite de la description des experiences aërostatiques tom. 2. p. 262.*). Quod ad Euphorbias nominatim attinet, succus lacteus speciei cuiusdam non indicatae nisi sub nomine Tytimale (quod falso video verum Milk thistle in *monthly Review vol. 46. p. 690.*) ficcatus refert resinam hanc etiam in eo, quod gradum aliquem elasticitatis habeat (MACQUER in *Mem. de l'ac. d. sc. 1768. p. 214.*). — Gluten quoque ex Visco albo erutum natura sua in plerisque cum resina elastica conuenit, ut adeo spes sit, quod olim iisdem usibus inferiturum sit (Vid. experimenta cl. TIELEBEIN in CRELLII *neuest. Entdeck. in d. Chemie P. 7. p. 58. sqq.* et FAUJAS DE SAINT-FOND *l. c. p. 260.*).

Dubio quoque caret, arte posse aemulam materiem produci. Eius originis corpora ista multangularia solida habentur, quae ex China, nomine *Resinae elasticae Chinensis*, variis coloribus picta transferuntur, quae ipsa secundum iudicium

cl.

cl. LIND ex oleo Ricini et calce parant (FAUJAS *l. c. p. 258.*). Alibi resinam elasticam Chinensem nihil esse, nisi oleum quoddam expressum calore euaporatum, declaratur (RETZII *Prolegom. in Pharm. regni veget. p. 60.*). Catheteres flexiles acutissimi physici cl. PICKEL, de quibus infra pluribus, nouum eius rei exemplum praebent.

Elucet inde, quanta cautione in diiudicanda refina elastica venali opus sit, ne speciminibus peruerfae naturae imponi nobis sub experimentis patiamur. Colore profunde bruno, fere nigro, plerumque quidem occurrit: sed ipse iam coram habeo globum elasticum instar Succini clarum flauumque diametri circiter $\frac{2}{3}$ pollicis medio canali pertusum, de quo non dixerim, vtrum sit modo vulgaris ista refina colore obscuro priuata (quod arte in testis testudinum fieri posse notissimum), an artificiale omnino productum. Eiusmodi resinam elasticam luccinei coloris et pelluciditatis describit quoque cl. THOREY (CRELLS *chem. Journ. P. 2. p. 108.*), qui fissuras facile agere illam animaduertit, quin dehiscere repetitis iactationibus in pavementum vidit. Occurrit et species coerulea et rubra, quae coloratae arte esse videntur

videntur (Cfr. BERNIARD in ROZIER *Observ. sur la Physique tom. 17. p. 280.*). Nigra reliquis omnibus longe magis elastica est.

Genuina refina elastica iam adolescente hocce seculo nonnisi in collectionibus rerum naturalium instar cimelii seruabatur, nec de origine eius aliquid veri constabat, donec ill. DE LA CONDAMINE per Americam australem peregrinans ex notitia, quam in itinere ad ripas fluuii Amazonum et Prouinciae Smaragdinae acquisiuerat, de illa ad Academiam scientiarum Parisiensem a. 1736. referret, iunctis aliquot succi huius cylindris, et serius a. 1745 (*Relation d'un voyage dans l'interieur de l'Amerique meridionale recuf. in Mem. de l'ac. de sc. de Paris p. 430.*). Idem postea a. 1751. (*Memoires de l'ac. 1751. p. 322.*) quaedam experimenta ad eius naturam spectantia adiecit. Arborem determinare, et naturam eius vsunque varium multiplici experimentorum serie expiscari, serioribus annis relictum fuit. Quae quod praestari potuerint, peregrinationibus nuperioribus et vberiori refinae huius per Lusitanos transmissioni debemus. Lisbonae in tabernis nomine Boracho sub variis singularibus figuris venditur. (*TWISS'S Travels through Portugal and Spain p. 323.*).

Memorabilis eius elasticitas, qua, licet longe ultra naturale volumen distendi se passa fuerit, ad pristinum tamen resilit, Europaeorum attentionem mox initio ad se conuertit. In re tam insolita non mirum, aliquos peregrinatores incredibilia quaedam narrationi de hoc phaenomeno attexuisse, e. c. annulum exinde formatum potuisse expandi in amplitudinem armillaris, collaris, quin cinguli, vel globum eius ex alto loco cadentem ultra distantiam eius a pavimento resilire. Frustrula vero in formam parallelopipedam redacta, et ad extrema inter asserculos cochleis firmata, ponderibus appensis ad duplum quin ultra triplum longitudinis suae extendi potuerunt (JULIANS *Diff. de Resina elastica Cayennensi* p. 18. Cfr. ACHARDS *chymisch phys. Schriften cap. de Resina elastica* p. 212. Quod recusum est ex *Beschäft. d. Berl. naturf. Freunde* vol. 3. p. 356. *sqq.*) et ampullula, cui aër vi inflatur, extenuatur in chartae tenuitatem et pellucida instar velicae euadit, demum fragore insigni crepat (ACHARD *l. c.*). Sed caloris in hisce experimentis ratio habenda est.

In temperie aëris, modice calida, flexilis et expansilis deprehenditur, frigore autem indurefcit,

et renititur motus potentiae coloremque ex nigro in cinereum mutat; quin frigore glaciali fragilitatis aliquem gradum adipiscitur (JULIAANS *l. c. p. 25.*). Aquae iniecta innatat, nec ea submergitur, quod non solum de cauis corporibus ex inde paratis, sed et de segmentis et globis, expertus sum. Flammae ignis admota mox ardet luce clara et flaua, quod vfi pro facibus primam ansam dedit, fumo nigro, odore fere nullo. Lente tamen deflagrat simulque guttae defluunt. Sub gr. 100. Reaumuriano quoque liquatur in massam vnctuosam brunam, quae nec frigore in nouum coagulum redigi potest (ACHARD *l. c. p. 213.*), et variis praeterea aliis notis a succo elastico sese distinguit (JULIAANS *l. c. p. 27. Exp. 4.*). Destillatione sicca resinae in frustula minora discissae, lento igne peracta, obtinetur phlegma subalcalinum, oleum fluidissimum, flauo rubicundum, spiritus alcalinus volatilis fuscus, oleum spissum, spiritus subflauescens alteri natura similis sed debilior, remanente carbone nigro (JULIAANS *Diff. p. 28 sqq.* Cfr. ACHARD *Exp. 2.* BERNIARD in ROZIER *Observations sur la Physf. tom. 17. p. 281. Exp. 23.*).

Maxime vero interfuit, tam ad succi huius naturam explorandam, quam ad eundem in varia
 commoda

commoda conuertendum tentare, quibusnam menstruis solui posset, qua in re praecipue operaculum^{rum} MACQUER, ACHARD, JULIAANS, BERNIARD, multum defudauit, cuius proxime dicti experimenta tum modo citabo, quando ab istis aliorum discrepant. De omnibus hisce differere huius loci non est: praecipua autem recensere iuuat. Et hisce quidem tentaminibus constitit, quaedam in alia etsi corpora efficacia, in hunc nullam vim exferere; alia subigere quidem illum, sed simul destruere elasticam eius indolem; alia demum non soluere modo eum, sed solutione exsiccata pristinae eius integritatem restitui. Et haecce effectus diuersitas mihi pro filo in experimentis enucleandis erit. In vniuersum sciendum; quaedam nonnisi ignis protractioris, quin coctionis subinde, ope soluendi suam vim exseruisse, qui tamen caloris gradus multis aliis exemplis iners fuit. Patebit ex dicendis manifestius, neque gummi neque resinae nomen commode illi impertiri, sed esse materiem proprii sui generis ab omnibus reliquis succis vegetabilibus diuersam.

Non soluit hunc succum aqua, nec in coctionem vsque incalescens; nec in olla Papini tractatus aliam mutationem subit, quam quod frige factus

durior et contractior appareat (MACQUER in *Hist. de l'ac. d. sc. d. Paris* 1768. p. 59.). In ebulliente aqua retentus tamen griseus euadit et crassitie augetur (JULIAANS p. 26.).

Parem impotentiam habet alcohol vini, siue digestio per plures hebdomades continuata (JULIAANS *l. c.* p. 47.), siue machina Papiniana (MACQUER), in auxilium fumatur. Acetum vel concentratissimum duritiem potius auget et vim extensilem diminuit (JULIAANS *l. c.* p. 44.). Sal fedatium Hombergii frustra tentatur. Iners quoque in soluendo hocce succo alcali fixum est (*l. c.* p. 44. ACHARD *l. c.* p. 221. *Exp.* 19.). Item alcali volatile (*l. c.* p. 45. ACHARD *l. c.* *Exp.* 221.). Nec plus virium inest salibus neutris, siue perfectis siue imperfectis (JUL. *l. c.* p. 46.). Nihil soluit sapo, nec mel (*l. c.* p. 45.). Nullum plane effectum exferere in resinam hanc oleum animale Dippelii, queritur cl. ACHARD (*chym. physf. Schriften* p. 224. Conf. JULIAANS p. 55. *Exp.* 48.), sed cl. MACQUER (*Mem. de l'ac. d. sc.* 1763. p. 50.) inde emolliri eandem ita expertus est, vt intra digitos posset in varias formas elaborari, attamen resumere pristinum robur fumo fuliginis vel foeni admotam. —

Hæc

Haec modo dicta etsi solutionem praestare non potuerunt, pluribus exemplis tamen resinae colorem conciliarunt cinereum, variegatum, fuscum, duritiae pristinae eum exuerunt, extensilitatem minuerunt, tincturam quoque magis vel minus conspicuam asciuerunt.

Sequantur iam menstrua, quae solvere quidem resinam elasticam valent, sed in quibus, si postea menstruum exhalationi committitur, residuum elasticam suam naturam perdidisse deprehenditur. Horum e numero est acidum vitriolicum concentratum, quod soluit resinam tam cum igne, quam sine illo (JULIAANS *Diff.* p. 35. ACHARD p. 217. *Exp.* 10.); acidum nitri fumans (JUL. *l. c.* p. 37. ACHARD p. 218. *Exp.* 13.); acidum salis, quod tamen ex uno experimento pauxillum modo soluit (JUL. *l. c.* p. 42.), ex alio nihil (ACHARD *Exp.* 11.). Inflammatio quoque commemoranda est, quae incidit, quando resina spiritu nitri fumante soluta, aqua praecipitatur. Deiecta scilicet massa ad punctum ebullitionis calefacta flammam confestim capit; et spiritu vini omnibusque acidis et alcalinis solubilis euadit (ACHARD p. 219. *Exp.* 15.). Inflammatur quoque resina liquata et spiritu nitri

fumante perfusa, intra pauca temporis minuta prima (ID. *Exp.* 16.) — Oleorum vnguinoforum vis soluendi nonnisi caloris ope sese manifestat, nec omnia eiusdem potentiae sunt. Eminent oleum Amygdalarum, Oliuarum, Lini, Ouorum (JULIAANS *p.* 51.). De oleo Lini negat vnus (ACHARD *p.* 225.), item de oleo Papaueris, quo tamen aliquam solutionem fieri obseruauit alter (JULIAANS *p.* 51.). Singulare, hac efficacia destitui omnino oleum Ricini (ID. *p.* 52.), et oleum Nucum valde parum modo soluere (ACHARD *p.* 225.). Soluitur et cera liquata et ad punctum ebullitionis vsque calefacta (BERNIARD *l. c.* *p.* 280.). — Inter olea destillata multa eam soluunt e. c. Oleum Carui, Rorismarini, Nucis moschatae, Angelicae, Foeniculi, Florum Naphae, Melissae (ACH. *p.* 223.). Non sine digestionem paullo diutius continuata soluit oleum Anifi (JULIAANS *p.* 53.). Antistat reliquis oleum Chamomillae, quod facillime celerime et maxima quantitate resinam soluit, et oleum Terebinthinae, quod haecce perpetrat sine digestionem adeo (ACHARD *l. c.* *p.* 223.). Oleum Caryophyllorum eius nihil, Cinnamomi (ACHARD *l. c.*) pauxillum modo soluit. — Ex censu oleorum empyreumaticorum soluunt eam oleum Cerae, Succini

Succini rectificatum (ID. p. 222. 224. JULIAANS p. 54.). Sed oleum Tartari modo quoad exiguam partem. Soluitur et Petroleo (JUL. p. 55.). — Addo modo Camphoram spiritu vini solutam subigere resinam, sed simul elasticitatem eius omnino destruere (MACQUER *Mem. de l'ac. d. sc. de Paris* 1768. p. 212.).

Longe vero maioris momenti est, ea menstrua nosse, quae resinam quidem hanc solvunt, sed non eam ita perdunt, quin resuscitari natura eius pristina elastica posset, quippe quum hisce detectis pro lubitu et pro varia indigentia in commodas formas redigi possit. MACQUERO debemus, quod omnium primus in Aethere siue naphtha Vitrioli hanc dotem detexerit (*Mem. de l'ac. d. sc. de Paris* 1768. p. 214.). Debet vero esse rite rectificata. Huius debita portio infunditur, intra phialam vel ampullam, resinae elasticae in frustula exigua concisae, et epistomio vas clauditur: sic absque caloris adiumento, sola agitatione subinde facta intra decem vel duodecim horas resina intumescit, aether colorem flavidum adipiscitur et solutionem praestat pellucidam, naphtha pura crassiolem, quae instillata corpori solido paullo post illud crusta elastica obducit, item aquae instillata, illico eam cuticula

instruit solida, flexili, elastica, extensionis notabilis capace (MACQUER). Successit idem experimentum etiam aliis e. c. cl^{mo} THEDEN (*N. Bemerk. a. d. Wundarzneyk. P. 2. p. 152.*), qui modum Naphtham destillandi ample describit); vt igitur obiectio cl^{mi} FAUJAS DE ST. FOND (*Prem. Suite des experiances aërostatiques, tom. 2. p. 264.*), neminem praeter MACQUERUM aetheris vitriolici ope potuisse subigere resinam, item anonymi Galli, qui initiales modo litteras nominis significauit (in *Journ. de Medec. tom. 55. p. 174.* Cfr. BERNIARD in ROZIER *Observ. sur la Phys. p. 17. p. 275.*) vana sit: concentrato scilicet opus est. Nonnisi resinae drachma vna a naphthae huius vncia vna solui perfecte potest (THEDEN *l. c. p. 149.*). Naphthae falis eadem vis competit, vt ferius edocti fumus (ACHARD *l. c. p. 221. Exp. 22.*). Naphtha nitri vero pauxillum modo eius soluit, sed destructa simul extensili et elastica natura (JULIAANS *Diff. p. 49.* ACHARD *l. c. p. 222.*) — Praeter istas naphthas, oleum Guaiaci digestionem fortiori non solum copiam resinae elasticae soluit, sed, oleo hocce euaporatione abacto, resina remanens aëri exposita post aliquod tempus recuperat firmitatem suam et elasticam indolem (ACH. *l. c. p. 225.*).

Clarissimi

Clarissimi ACHARD indagine, cui hoc inuentum debemus, etiam comperimus (*l. c. p. 224.*), solutiones per olea aetherea factas spiritu vini affuso decomponi, quippe qui sese combinat cum oleis eaque cogit, vt connubium cum resina dimittant; haec tum ab oleo separata forma mucilaginis vel magis vel minus firmae comparet, quae postea libero aëre retenta in pristinum resinae robur et elasticitatem redit. Haecce encheiresis pro instrumentis variis parandis ob minus pretium praerogatiuam haberet prae ista cum aethere vitriolico. Sed dolendum acutissimo in hoc argumento obseruatori JULIAANS non successisse, arte cl^{mi} ACHARD resinae solutae ficcam et elasticam naturam restituere. — In memoriam quoque hoc loco reuocanda, quae supra dixi de vi olei animalis DIPPELII emolliendi resinam ita, vt in placitas formas digitis fingi possit; quem eundem effectum et exferit oleum Terebinthinae super calce rectificatum (*Hist. de l'ac. d. sc. de Paris 1763. p. 50.*). Quin vapores horum liquorum, alluentes resinam intra vitrum clausum, hoc praestant. Imo et vapores Camphorae (*l. c.*).

Non ad finem nostrum pertinet, experimentis cum resina elastica flaua institutis diutius inhaerere,

aliunde petendis (V. de hisce THOREY in CRELLS *Journal l. c.*), quum ad vsus medicos non faciant.

Hosce de altera haëtenus dicta priusquam persequar, praemittam quaedam de commodis, quae in oeconomicos varios scopos et artes inde redundant. Semina Heveae nucleum includunt, sapore gratum, Auellanae aemulum, et in patria stirpis vsitatum nec vlllo modo noxium (AUBLET). Sed redeundum ad resinae considerationem. Diu iam cognitae fuerunt faces, inde absque ellychnio paratae, quarum longitudo aequat duos pedes latitudo pollicem sesquialterum ad duos, folio Musae cuiusdam inuolutae, vt commode teneri possint. Officio suo singulae per 24 horas pares sunt (DE LA CONDAMINE in *Mem. de l'acad. d. sc. de Paris* 1751. p. 320.). Viuida luce ardent et in patria resinae ab incolis crebro vsurpantur, prout ipse ill. DE LA CONDAMINE iis in itinere suo per varios Americae australis tractus vsus fuit. Syringae instar Americanis inferuiunt ampullae pyriformes, quarum collo canalis affigitur, vnde et nomen Lusitanicum Pao de Xiringa, Gallicum Bois de Seringue, nam compressa ampulla vi excutitur aqua vel quicquid liquidi infusum fuerit (*l. c.* p. 321. Cfr. et *Memoires de l'ac. d. sc.* 1745.

p. 430.). Quoniam aquam non transmittit: vestitus varia genera in loco natali inde effinguntur, tum praecipue vtilia, quando pluuiæ, niui, vel itineribus per aquosa loca vacandum est, pallia nimirum ex linteo, cui inungitur resina, dum adhuc liquida est, pilei, calcei, ochreae, vmbellæ (DE LA CONDAMINE; DE LA BORDE; CLAVIGERO *Storia del Messico tom. 1. p. 67.*). Liquida bene multa commode seruantur et transferuntur ampullis ex hac resina, nec metus subest, ne, instar vitri, frangantur. Nec minimum emolumentum hoc est, quod affricta litteras aliosque ductus, molybdaena in charta vel tabulis laeuigatis scriptoriis factos, absque vlla macula relicta deleat, quo artificio munditiei et commoditati in figuris delineandis praesertim consulitur. Vernicis loco soluta placuit celebri per auram nauigatori, ROBERTO, pro obliniendis machinis aërostaticis, etsi queritur cl. FAUJAS DE SAINT-FOND (*Descript. des expériences aërostatiques p. 193.*), quod non probe siccescat, formulam tamen solutionis suppeditans (*l. c. p. 194.*). Taceo pilas, quae etsi ponderosæ ludi causa per aëra in America iactantur, et lucrum, quod gentes istae ex multiplicibus formis fructuum, animantium, vtensilium rel., in quas effingitur, quasi ex merci-

bus, trahunt. — Dedecet vero nominare scopos obscenos, qui vtrumque sexum respexerunt (Vid. TWISS's *Travels through Portugal and Spain* p. 323. not.)

Enumerare iam oportet varia instrumenta et lora, quibus in vsum praecipue chirurgicum parandis resina opportuna est. Et ad haecce illam commendabilem reddit mollis flexilitas et elastica natura cum robore coniuncta, vnde ad omnes corporis nostri formas et flexiones se accommodat simulque pressionem necessariam exercet. Verum nonnisi rarioribus casibus hae virtutes in vsum trahi possent, nisi menstruorum corporis nostri vim vel omnino vel per satis longum temporis spatium eluderet (qua de re infra enucleatius), et nisi ars suppeteret soluendi resinam, solutamque ad varias necessitates rursus compingendi. Nam raro eiusmodi auxilia chirurgica ex ipsis regionibus Americanis obtinere contingit, si ampullas excipias, quae, paucis adiumentis accedentibus, ad plures eximias administrationes aptae reddi possunt. Plerumque haecenus acquiescere oportuit instrumentis, quae solutione resinae in aethere vitriolico concentrato, suafore MACQUERO, parantur. Nam, quantum equidem scio, haecenus oleum

DIPPELII vel oleum Terebinthinae, quae ad cereos vel specilla conficienda HERISSANT commendauerat (*Hist. de l'acad. d. sc. de Paris* 1763. p. 51.), serio non adhibitum est, nec methodus alia solutionis a cl^{mo} ACHARD commendata in usum tracta (Vid. supra p. 182 sq.). MACQUERUS (*Mem. cit.* 1768. p. 217.) ipse quidem tentauit sua arte tubos in varios fines inde effingere, et ut modulum, cui illineret solutam resinam, haberet, ceram elegit, quam ipsam aqua feruida dein eliquauit: sed ipse confessus est, non aequalem sic obtineri superficiem et crassitiem eandem. Nimis praeterea mollis est eiusmodi tubus, quam ut intrudi per canalem longum posset, e. c. per vrethram virilem in vesicam vrinariam, in qua insuper glandulae et sphincter vesicae remoram faciunt, et compressioni, externae resistere. Hisce vitiis tollendis operam primum dedit cl. THEDEN (*Sendschreiben iib. d. neuerfundenen Catheter, Berlin* 1777. Cfr. commentatio, in qua ista epistola, tempore prior, recusa exstat in EIVSD. *Neue Bemerk. u. Erfahrungen in d. Wundarzneyk.* p. 150. sqq.) in catheteribus suis variae pro aetate et sexu amplitudinis, quos sensim perfectiores reddere annifus est. Quo fulcrum illi praebeat firmum, vtitur filo aureo, rarius aurichalceo, quoniam

L

quoniam hoc minus durabile est, obuoluto filo tenui sericeo (*Carcassendrath*). Hoc ipso stylum pro amplitudine diuersa vrethrae crassiores spirales gyris obducit; tum exento stilo, filo contorto illinitur soluta resina quadragies vel quinquagies, expectando post quamlibet inunctionem, donec prior probe exaruerit. Non defecit hosce publica laus (V. e. c. SCHWEDIAUER *on venereal complaints* p. 85.). Cum hisce catheteribus conueniunt isti, ab artifice instrumentorum chirurgicorum BERNARD a. 1779. fabrefacti et ab academia chirurg. Parisi probati, et in eo tantum differunt, quod filo argenteo non aureo sericeo pariter obuoluto resinam illineret (*Journ. de Medec. tom. 54. p. 191. et tom. 58. p. 89.*). Hi ipsi catheteres praerogatiuam prae vulgaribus argenteis flexilibus habent hanc, quod facilius et absque laesione membranae internae vrethrae possint intrudi et sine incommodo gestari. Habent hi tamen catheteres, praeter pretium nimium, id molestiae: quod frigore subinde dissiliant; quod continuato per aliquot dies vsu resina vi lotii corrodantur et emolliantur, ita vt hinc inde filum contortum illa denudatum compareat, vel resina sese contactu separet; quod, vtut flexiles, diametrum tamen suum, dum intrudantur

dantur vel corpus aegri moueatur, nullo modo pro necessitate coarctent, vt taceam alios quosdam defectus, qui potius catheteres vetustiores BERNARDI quam THEDENII feriunt. Alios igitur catheteres denuo excogitauit BERNARDUS, quorum basis est tela quaedam sericea in cylindricam formam contexta et vtrinque resina elastica obducta; societatis tamen R. medicae Parisiensis membra, quae horum iudices et commendatores exstiterunt, arbitrantur resinam elasticam substantia quadam emplastica fuisse mixtam, de cuius natura non constat (Vid. *Journ. de Medec. tom. 58. p. 90.*). Videntur cum hisce conuenire isti, quos artifices DURAND effingunt, praeconio pariter ill. societatis vna cum aliis instrumentis ex hac materie celebrati (*Journ. de Medec. tom. 62, p. 109.*). Possunt illi sine stilo medio vel vna cum eo applicari. Non vltra duodecim vel quatuordecim dies autem relinqui debent, ne calculosis particulis incrustentur. Si cauum eorum sanguine coagulato vel muco obturatur, stilo flexili ex balaenae cartilagine referari poterit. (*Journ. de Med. l. c. 110.*). An hi catheteres ansum dederint istis a cl^{mo} PICKEL inuentis, non dixerim: certe ille cylindros vel vaginas sericeas pariter contexendas curat, sed differunt

differunt in eo maxime, quod loco resinae elasticae vernice vtatur ex tribus partibus olei Lini cum faturnino quodam cocti et vna parte Succini liquati et aequali parte olei Terebinthinae, qua miscela vaginae istae pluries obliniantur et per vices partim aëre libero partim calore furni pistorii siccentur, dein terra Tripolitana et oleo poliantur. Tam pretio moderato quam duratione commendabiles sunt (RICHTERI *chir. Bibl. tom. 6. p. 512.*). — Non minus opportuni sunt in affectionibus vrethrae cerei (Bougies) ex hac resina facti, tum praecipue, quando eius dilatationi prospiciendum est (*Journ. de Medec. tom. 62. p. 110.*).

Canalis ex hac resina paratus commodum quoque instrumentum constituit ad elicienda liquida in cauum thoracis effusa. Potest in hunc finem ex inuentione THEDENII (*Bemerkungen P. 2. p. 154.*), quam hic ample exponere non vacat, siphon applicari, vel si suctione oris perfungi velis, velica spongiam madidam continens illi annecti, vt intra istam liquidum colligatur. Idem instrumentum ad iniectiones, si requirantur, in empyemate valet; nec non ad sanguinem hauriendum in vulneribus abdominis (*l. c. p. 155.*). Cauendum autem, ne canales hi in contactum vnguentorum

torum digestiuorum ex Terebinthina veniant, quum haecce refinam soluat. Ad euocandum vero aërem ex cauo pectoris, e consilio est, ampullam adhibere ex resina elastica suo tubulo instructam, qui per plagam thoracis immittitur (BELL'S *System of Surgery* vol. 2. p. 367.). —

Sufficit hic vno verbo instrumenti pro clysmate meminisse, cuius canalis pariter velamentum ex hac resina habet (THEDEN *l. c.* p. 162.). Ita vesicis vulgaribus pro clysmate longe praeferenda est ampulla ex resina elastica commodae amplitudinis (WHITE *on management of pregnant and lying women* p. 103.). — Canales pro bronchotomia ex eadem materie condi possunt (THEDEN *l. c.* p. 162.). — Item conducit praeunte cl. THEDEN vaginam siue canalem pro acu triquetra, qua paracentesis vesicae vrinariae per intestinum rectum fit, ex hac resina conficere, qui ipse praestat canali flexili argenteo, vtpote adhuc nimis duro et irritante (Gött. *Anz.* 1779. *Zug.* p. 407.). — Comoda pariter est pro tubo instrumenti ad recipiendas foeces ani artificialis destinati (JUVILLE *Traité des Bandages herniaires* p. 143.); item pro tubo receptaculi lotii sub eius
incon-

incontinentia (*l. c. p. 167.*). — Lorum, quod in bracheriis inter femora traducitur, si ex hac refina paratur, pressio vniformis versus herniam fit, quod in omphalocèle in primis magnum emolumentum praestat (*THED. Bemerk. l. c.*). — Egregium quoque vsus in omphalocèle habent particulae huius refinae loro adsutae et tela sericea obductae (*JUVILLE l. c. p. 165.*); item ad coerendam anum prolapsam (*l. c. p. 174.*). — Ad papillas mammarum erigendas et lactis futuram excretionem adiuuandam in foeminis grauidis, quae ipsae lactare infantes sibi proposuerunt, conducit tres vel quatuor hebdomades ante partum applicare speciem antliae ex vitro fere infundibuliformi, cuius tubulosum extremum collo ampullae ex refina elastica cingitur adiuuante filo linteo (*THEDEN l. c. p. 259. tab. 3. fig. 3.*); sic aëre primum ex ventre ampullae expresso, post applicationem illa expanditur et vitrum firmiter instar cucurbitulae adhaeret. Idem instrumentum absoluto enixu quoque idoneum deprehendi, quum lactis prouentus non satis vber contingeret. — Iniectiones emollientes et antisepticae ope ampullae huius generis loco syringae commode fieri possunt in vterum, quando lochia, nimis acria et putrida resorpta,

reforma, febrem puerperarum intendunt (WHITE'S *Inquiry into the swelling of the lower extremities in lying-in women* p. 61.

Pessaria ex resina elastica reliquis omnibus antecellunt. Horum forma varia excogitata. Simplicissima est ficus vtrunque perforati orificio duorum trium vel quatuor linearum, quod amplum satis est pro emittendis liquidis ex vtero exundantibus. Superius orificium non debet esse iusto amplius, ne os vteri cum collo intret, etenim coarctatione resinae symptomata vehementia incidunt. Cingitur inferius orificium ligula, cui duae aliae digitum longae ad latera adsuuntur, quarum ope pessarium pro lubitu extrahi potest (JUVILLE in *Journ. de Medec.* 1783. tom. 60. p. 285.). Quoniam tamen os vteri facile constringitur a pessario mox descripto, aliud inuentum est ex ampulla huius resinae mediocri, priuata collo suo, et perforata in fundo, tum alteri dimidio immerisa. Sic enascitur conus cauus, cuius basis orificio vteri obuertitur, apex deorsum vergens infundibulo exiguo aureo cum amplo margine sursum verso instruitur. Ligula et hic pariter adsuta, vt pro arbitrio eximi pessarium possit (JUVILLE *Traité des Bandages herniaires* p. 184. sq.). Haec

N

ipsa

Appar. medic. Vol. IV.

ipsa praestant me iudice iis subplanis ovalibus ex ebore, lamina resinae elasticae obductis (quae describit CHAMBON DE MONTAUX *des maladies des femmes tom. 1. p. 44.*). Alia similia exstant ovalia commodiora ex corpore molliori coriaceo vel chartaceo, cui vndique resina elastica illita fuit. Nec reticendum aliud genus pessariorum ex tubo eburneo basi versus vterum dilatata, suis loris pro firmando eo instructum; ad finem lororum femoralium, tubo vicinorum, frustula oblonga resinae elasticae recondita sunt, quae sub motu corporis elongari possunt (JUVILLE *Traité des Bandages herniaires p. 179.*).

Aptas et inuenit sagacitas ill. INGENHOUS (*Verhandel. te Rotterdam vol. 6. p. 131. tab. 4.*) ampullas ex hacce resina ad transferendum aërem dephlogisticatum ex vesica eodem repleta in nares aegrotorum, dum scilicet foramen oblongum ampullae forcice vna sectione excisum naso firmiter applicatur.

Qui experimentis ad medicinam infusoriam in brutis pertinentibus, siue aër, siue medicamen sit immittendum, delectentur, hisce pariter eiusmodi ampulla suo tubo et ventilatore instructa commoditatem praebet (BLUMENBACH *med. Bibl. vol. 1. p. 107.*).

RICINVS.

R I C I N V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 723. *Gen. pl.* p. 503.

448.

Pharm. RICINI VVLGARIS f. CATAPVTIAE
MAIORIS *Folia*; *Semina*. RICINI
f. PALMAE CHRISTI *Oleum*.

Ricinus communis; foliis peltatis subpalmatis
ferratis LINN. *Spec. pl.* p. 1430. *Ricinus vul-*
garis c. b. *Ricinus* foliis peltatis inaequaliter
ferratis, capsulis hispida MILL. *Figures of plants*
tab. 219. *Elegans* quoque icon exstat in
REGNAULT *Botanique*, Le Ricin ou Palme-Christ,
item in HUNGERBYHLER *Diff. de oleo Ricini me-*
dicamento purgante et anthelmintico. In horto
botanico Gottingensi tres exstant Varietates: α),
glauca, caule petiolis costisque foliorum stipulis
pedunculis capsulisque *pallide rubris*. *Ricinus*
ruber RUMPH. *Herb. Amb.* tom. 4. p. 97.; β)
nitens, caule petiolis costis foliorum ceterisque
partibus et summis foliis *sanguineis*. *Ricinus*
lucidus JACQU. *Misc. Austr.* vol. 2. p. 360. et
Icon. rarior. tab. 27., vt puto; γ) *glouca* totaque
viridis praeter stylos rubicundos. *Ricinus albus*

RUMPH. *Herb. Amb. tom. 4. p. 92.* Avanacoe f. Citavanacu *Hort. Malab. tom. 2. p. 57. tab. 32.* Proxime dicta folia gerit non tam profunde, vt reliquae, incisa lobis tam amplis, vt sinus contrahantur et superficies subplicata fiat. Ast reliqua omnia tantopere conueniunt, vt non audeam inde peculiarem speciem constituere. — Sponte crescit in insulis Indiae occidentalis, nominatim insulis Sous le vent dictis, tam Angliae quam Galliae subiectis; item in America australi, India orientali, Africa et Eūropa calidiori vt Hispania, item Creta. Sed cultura plerumque accedit ad feminum vberiore prouentum obtinendum. In caldariis perdurat vltra biennium et arborefcit; et in horto nostro plantae ex feminibus vaporario mandatis succrescentes, primo anno in area probe stercorata et meridiem ipectante femina matura satis abundanter ferunt, nisi aestas solito frigidior incidat.

Qui SEMINA haec inter medicamenta producunt, ad Varietatum diuersitatem non attendunt, cuius tamen ratio pro scopo medico videtur habenda esse. Ast RUMPHIUS vires medicas ad Ricinum suum album refert. Fructus capsula
 tricocca

tricocca est, subrotunda, obsita aculeis succosis, triualuis et trilocularis. Huius cuilibet loculo inest nux ouata, vtrinque compressa, interiori praecipue superficie, quae et linea longitudinali distinguitur, magnitudine seminis Phaseoli minoris flore phoeniceo, hilo prominente sursum notato, cui callus ante adhaeserat. Cortex ex bruno luteoque variegatus, fragilis, cingit nucleum album, vestitum cuticula tenella concolore. — Figurae feminis cum insecto Ricino (Acaro Ricino L.), bobus et canibus infesto, similitudo ansam denominationis totius plantae dedit.

Capfula sponte violenter dehiscit, vt et femina exsiliant, calore solari vel furni, vel, si parcendum tempori, in mortario lapideo pistilli lignei ope seiungi a feminibus potest, et dein agitatione vel et digitis facile auferri.

Praeter dictam tamen speciem, quantum coniiicere licet et alia, scil. *Ricinus inermis* JACQ. *Miscell. Austr. vol. 2. Icon. rarior. tab. 28. f.* *Ricinus* foliis peltatis subpalmatis ferratis, petiolis glandulosis fructibus inermibus LINN. *Syst. veg. ed. 14. p. 865.* oleum vsui medico commodum suppeditat. Semina eius describuntur maiora instar Amygdalae,

ceterum minoribus dictis omni modo similia. Haec ex America Londinum transmissa et melius adeo oleum subministrasse dicuntur (ODIER in *Journal de Medec. tom. 49. p. 455. sq.*). Capsulam horum feminum aculeis destitui et ad magnitudinem Juglandis accedere ex fatione Brunsvigae facta constat (HEYER in CRELL. *chem. Annal. 1784. vol. 2. p. 27.*); sed nomen Ricini Mappæ L. perperam adscriptum esse, facile apparet.

Ante omnia vero prospiciendum est, ne femina Ricini cum feminibus affinium aliquot stirpium ex genere Crotonis vel Iatrophae, de quibus iam facta mentio est, vel aliis cognatis, confundantur, qua in re imposuit figurae fructus item nominis similitudo: sed acrimonia haec ipsa infesta sunt et drasticam vim exserunt. *Κικίς* s. *Κροτων* DIOSCORIDIS (*Mat. med. lib. 4. cap. 164.*) cum nostra stirpe conuenit, cuius femina et emesciere et aluum deicere, sed molesta et laboriosa purgatione innuit, et oleum cicinum erogare. Praeparationem huius olei duplicem, quam infra discutiam, quoque proponit, nec dissimiles vires ab iis, quae recentius inclaruerunt, nominatim purgantem et anthelminticam (DIOSCOR. *lib. 1. cap. 38.*

cap. 38.). Idem semen oleumque aliis Graecis e. c. PAULO AEGINETAE et AËTIO fatis quoque nota fuerunt. Meminit stirpis sub eodem nomine PLINIUS. Arabibus vero sub voce Cherua venit. (Historica varia vetustiorum temporum de hac planta persequuti sunt FISCHER et SCHMID in *Diff. de Ricino Americano, Erford. 1719.*)

Semen paucis adhuc retro annis apud auctores medicos tantum non omnes nequitiae nota distinguebatur, et inflammare oesophagum ventriculumque, purgare violenter, febrem syncopenque excitare ferebatur; hinc mentionem eiusdem potius fecerunt ad alios ab usu eiusdem arcendos, quam ad eundem alliciendos. Huius indolis erat iudicium cll. GEOFFROY, LINNEI, VOGELII, CRANZII aliorumque, qui de medicamentis ex instituto egerunt. Nec falsum declarari potest, modo de integro semine, corticali parte adhuc instructo, fermo sit. Hoc etiamnum suspectum est in locis plantae natalibus, adeo vt raro ab incolis (V. THUNBERG. *Diff. de medicina Africanorum p. 4.*) suspensa manu, hoc est, vnum vel alterum semen commansum draſtico scopo ingeratur. Sic legimus eiusdem grano vno vel duobus, per decem vel

duodecim dies ingestis, nigritas in America, superbibito oleo, se a gonorrhoea inueterata aliisque malis venereis liberare (CANVANE'S *Dissertation on the oleum palmae Christi s. ol. Ricini or (as it commonly called) Castor — oil — its uses in biliary calculous and other disorders Ed. 2. 1769. Vers. Gall. cl. HAMART DE LA CHAPELLE 1777. p. 9.*).

Haecce experimenta sine dubio ad errorem ansam dedere, quod tota stirps veneno imbuta esset, et tactu adeo, quin halitibus umbraque sua infesta. Sed ad hunc refellendum praecipue faciunt experimenta a cl. BONELLI - (*Memoria intorno all' olio di Ricino volgare p. 8-10.*) exposita et cum succo caulis et foliorum, gustatu, reagentibus, chemicaque analysi instituta, quibus ipsis nulla evidens acrimoniae nota sese manifestavit. Nec ullum obseruatorem noui fide digniorem, qui Ricinum reum faceret eiusdem malignae naturae, quae pluries de Toxicodendro et aliquot congeneribus plantis explorata, scilicet vaporibus exundantibus nocere hominibus. Quin contra ea beneficam vim exserunt FOLIA. Etenim haec parum igne flaccida reddita solantur dolores podagricorum et chiragricorum, si repetitis vicibus im-

imponuntur; itidem contrita externa applicatione oculorum inflammationi subueniunt; recentia autem erysipelatosis et inflammatis artubus applicantur (RUMPH. *l. c. p. 94.* de Ricino suo albo). Abdomini imposita tormina dispellere et colicam feruntur (IDEM *l. c. p. 97.* de Ricino suo rubro). Lacte in cataplasma cocta maturans eximium constituunt, (BROWNE *nat. Hist. of Jam. p. 350.*), nominatim in furunculis (BROWNE. FIELITZ *Erinnerungen — bessere Wundärzte zu bilden p. 60.*); consolidant plagas ex vesicantibus (BROWNE), praecipue si gangraenam minantur, et macerata aceto herpetem, scabiem, tineam capitis, sanant (CANVANE *vers. Gall. p. 10.*). Mirum igitur, quod casu singulari folia Ricini fronti per noctem contra hemisphericam foeminae applicata coecitatem peperisse dicantur, licet arte dein sublatam (*Hist. de la Société R. de Medec. à Paris vol. 2. p. 302.*). Verum foliorum laude conterranei plantae magis haecenus, quam exteri, capti. *Radix* diureticum efficax praedicatur (BROWNE). Semina tamen vbiuis potiore partem agunt.

In *feminibus* omnino distinguendum est inter testam fragilem illam externam, cui pellicula

alba subiacet, et nucleum. Fateor discrimen virium, quae insunt partibus hisce, euinci non posse experimentis chemicis, quibus tamen pharmacopolae periti BALLANTI et CONTI (in cl. BONELLI *libro cit. p. 5. sq. a §. 4-11.*) indulserunt. Equidem testam recentis feminis sed maturi gustans inspidam illam inueni: attamen huic acrimoniam inesse haud mediocrem, licet nucleus innocuus sit, certe eius modo exiguam partem includat, aliis indiciis extra dubium ponitur. Non magis hoc mirum est, in Ricini fructu, quam in vtroque Anacardio, quorum nucleus edulis, putamen causticum. Etenim testa si vnguibus separatur, inflammatio digitorum cum insigni tumore enascitur (HEYER in CRELLS *n. chem. Entdeck. P. 2. p. 47.* item GLENDENBERG in eiusd. *cel. viri chem. Annal. 1785. vol. 2. p. 34.*), quod non videtur a fragmentis exiguis subter vnguem intrusis dependere, quippe quae sub exploratione non visa sunt (V. *ult. locus cit.*), sed ab acri latente. Hinc in loco natali conquassando in mortario ligneo exuuntur sua testa (LABAT *Voyage aux Isles de l'Amérique tom. 3. p. 281.*). Certissima conclusio de vera acrimoniae sede fieret ex partibus feminis, sigillatim hominibus vel brutis per os ingestis; cuius generis

generis experimenta duo singularia recensuit cel. BERGIUS (*Mat. med. p. 773.*): alterum viri, qui ex femine vno testa sua adhuc obducto, vesperi deglutito, mane vomuit violenter et per totum diem alternos ad emesin et alui deiectiones nisus expertus est; alterum foeminae tenerae, quae semen vnum testa sua et pellicula orbum innocue deglutiuit. Pellicula insipida. Nucleus recens amaricans est. Post aliquam moram ardoris sensum etsi mitiorem in faucibus sensi. Non omnem tamen nuclei virtutem in oleum transire, exemplo Amygdalarum amararum cognoscitur, vt quae oleum blandum dulce erogant; nec semen Sinapis expressum tam acre est, vt destillatum; vt taceam alia exempla.

Duplex est ratio OLEVUM ex feminibus eliciendi, nimirum vel per coctionem vel per expressionem. Vtraque in America in vsum vertitur. Si *coctio* eligitur, nuclei decorticati contunduntur in mortario marmoreo, pastaque sacco immissa cum aquae communis sextuplo vel octuplo intra vas terreum in ebullitionem vsque coquitur, sub qua encheiresi superficiem aquae petit oleum, quod cochleari auferri debet; coctio vero continuatur,

nuatur, donec nihil olei amplius affurgat. Sic longe plus olei eruitur, quam expressionis ope, vt vel inde constat, quod ex pasta post expressionem residua, recusante vltiores per eandem suppetias, noua portio olei coctione elici possit. (CANVANE *l. c. p. 18.* HEYER in CRELLS *chem. Entd. P. 2. p. 74.*). Mirum, quod coctio aliquando non successerit, sed emulsiuum modo liquidum erogauerit (GLENDBERG in CRELLS *chem. Annal. 1785. vol. 2. p. 30.*). Sed minori in pretio habetur oleum coctione paratum quam expressum, quoniam igne dulcedinis pars perit, et ad rancorem disponitur. *Expressione* si eliciatur oleum, quidam suadent decorticati seminis praeuiam conuassationem in mortario (CANVANE *l. c. p. 20.*), sed inde ob mucilaginis euolutionem, quae simul contingit, crassum et turbidum euadit oleum (quod bene adiecit BONELLI in *uersione libri* cl. CANVANE *p. 63. n. 2.* GLENDBERG *l. c. p. 32.*), nec nisi difficulter eruitur. Praestat igitur nucleos integros premere. Facilius quoque euocatur oleum ex feminibus, quae moram aliquam traxerunt, quam ex recentibus, mucilago enim sensim sicciior euadere videtur, tumque conubium suum cum oleo relaxare (HEYER in

CRELLS *Entd. P. 3. p. 74.*). Expressio ipsa intra faccum ope preli consueti absque calore fit.

Larga autem olei copia inest femini, proportione quidem non semper eadem. Nempe decoctione ex libris decem feminis (puto non decorticati) vna olei eruta (HUGHES *Nat. Hist. of Barbados p. 118.*). Alius ex vna libra (arbitror nucleorum) circiter octo vncias obtinuit (BONELLI *l. c. p. 45.*). Expressio calidae auxilio librae duae et vnciae tredecim decorticati feminis erogant olei libram vnam cum sex vnciis (GLENDBERG *l. c.*). Mirum alio experimento ex nucleorum femunciis viginti tribus olei expressi adeo $17\frac{1}{2}$ femuncias excussas fuisse (HEYER in CRELLS *Entd. P. 2. p. 48.*); vnde colligere pronum est, mucilaginosas partes multas simul exundasse, quod spissitudo adipis mollis, quo comparatur, colorque pallide luteus confirmat. Testae paullum supra quartam partem ponderis feminum constituunt. Minus pondus olei expressi lucramur ex feminibus testa instructis, quod tamen neque colore nec sapore differre ab altero legimus (GLENDBERG *l. c.*).

Communis tamen fere vox exui femina primum iubet putamine externo, quum oleum acre et corrosivum inde euadat. Quin teste cl. ODIER (*Journ. de Medec. tom. 49. p. 454.*) hoc, in discrimen alterius, *Oleum escharoticum Ricini* s. Huile de pignons d'Inde (sed Gallicum nomen variae speciei fructibus tribuitur) dicitur, huiusque vel vnica gutta sufficit ardori faucium et vomitionibus et diarrhoeae cum doloribus colicis violentis excitandis (Cfr. DUNAND *l. c. p. 51.*). Est hoc sine dubio oleum, quod cl. DE MACHY (ROZIER *Observations tom. 7. p. 480.*) describit crassum, obscure flauum, tam causticum, vt ne gustari quidem possit, difficulter frigore condensandum, ardens flamma obscura fumo multo et ingrate olente; sub cuius olei expressione refert, exhalationes ascendisse, pruritus quin dolorem in manibus et facie excitantes, imo in locis sub labore contrectatis erysipelas cum destructione epidermidis exortum. An eiusdem naturae fuerit crassiusculum et brunum illud, quod vomitum copiosum, nauseam perpetuam, ardorem, colicam diram et frequentissimas alui deiectiones, referente ill. GRUNER (*Med. Almanach 1783. p. 168.*) excitauit, non dixerim; experimenta aliquot

aliquot chemica cum hoc spurio facta leguntur (in cl. FUCHS *Diff. de oleo Ricini, Jen. 1782. p. 10.*). Alia vero ratio acrimoniae in nimia feminum vetustate latet, qua ipsa oleum rancescit (CANVANE *l. c. p. 9.*). Et quidni ipsum oleum iam paratum longiori mora, vt similia quaeuis, rancesceret et blandam naturam deponeret. Nocere tum, experientia ipsa edocet (DUNAND in *Journ. de Medec. tom. 49. p. 45.*). Quod si fit, albescit, et prout sic acrimonia eius crescit, sensim purgandi eius vis debilitatur (DE MACHY *l. c. p. 481.*). Oleum quoque per coctio-nem euolutum ob calorem adhibitum magis incli-nare in acrimoniam quam alterum frigida ex-pressionem elicitum, sponte patet. Fac praeterea substituta fuisse vel commixta aliena femina acria (qua de re supra *p. 198.*); vel oleo vero diuersum acre vel iners (DE MACHY *l. c. p. 48.*) aliquod, vel recenti oleo vetustum lucri causa additum fuisse. En argumenta multa, quae pharmacopolis iniun-gunt, vt oleum hocce ipsi praeparent, quo genui-num praesto sit, quum tamen venale istud tantum non semper ex America petatum fuerit. Fieri hoc poterit ex feminibus ex America transmissis, prout Londini solet, donec cultura stirpis in Euro-paeis

paeis regionibus vſitator fiat, iis in locis, quibus beneficium temperatoris climatis eandem concedat. Quod Veronae ex feminibus ibidem collectis erutum erat, paullo eſſe viribus inferius videbatur (BONELLI *l. c. p. 8.*). Ad depurandum illud et a rancore tuendum, conducit illud dupla aquae quantitate conquaſſare, inde partes rudes et falinae vel praecipitantur vel cum aqua ſeſe commiſcent, et oleum ſuperficiem petit (Inuentum cl. RENAUDET apud CANVANE *l. c. p. 25.*).

Genuinum oleum Ricini craſſum et viſcoſum eſt, expreſſum cum mucilagine fluida comparet (CONTI. BONELLI *l. c. p. 16.* Cfr. HAMART *Pref. p. 4.*), ſere inſipidum vel dulce, nec vllum acrimoniae ſenſum in faucibus relinquens (ODIER in *Journ. de Medec. tom. 49. p. 455.*). Recentius et melius eſt ſubopacum, quam illud diaphanum et coloris crocei (HAMART *Pref. p. 7.*). Colorem glauco virideſcentem prae ſe fert, et grauitate ſpecifica tam olea omnia reliqua vnguinoſa, quam pinguedines animales antecellit, frigore ſolideſcit, colore Succini, pellucidum ſere (BRANDIS *Comm. de oleis vnguinoſ. p. 22.*). Accentum ellychnio claram flammam edit absque nidore et fumo, ſed
odore

odore grato quasi cerae. Transeo experimenta cum reagentibus et ope destillationis facta (BONELLI *l. c. p. 15. sq.*). Quibusdam referre visum est oleum Amygdalarum cum sapore post aliquam gustationis moram nauseoso (GRUNER in *Med. Almanach* 1783. *p. 168.*), vel vt quasi ex oleo Nucum subrancido (BONELLI *l. c.*). Venale multiplici modo colore et acrimonia variat. Quo albidius est, tanto minor purgandi efficacia infidet. Sic coctione cum aqua repetitis vicibus facta prout colore priuatur, etiam cathartica vi (DE MACHY *l. c.*), ita vt dupla olei quantitas impune ingeri possit. Aetate spiffescit magis in densitatem mellis recentis, rubicundum et diaphanum fit (BERGIUS *Mat. med. veget. p. 772.*). Aequè clarum tamen istud coctione elicited describit LABAT (*l. c. p. 281.*), ac oleum Oliuarum.

Vtilitate oeconomica saltim extra patriam non valde inclaruit. Lampadum pabulum in Indiis iam dudum idoneum habitum fuit, et adhuc crebro habetur (RUMPH. LABAT *l. c. p. 283.* BROWNE. AUBLET *des plantes de la Guiane Françoisse tom. 2. p. 885.*). Tatars quoque fluuio Terek vicini oleum pro lampadibus adhibent (FALKS *Appar. medic. Vol. IV.* O *Beyträge*

Beyträge zur topograph. Kenntniß d. Ruff. Reichs. vol. 1. p. 91.) Iauani vero et Malayenses calci viuae illud admiscunt pro obturandis et obliniendis nauibus loco picis (RUMPH.).

Ampliori multo encomio ob virtutes medicas ornari meretur, quibus ipsis quidem multa cum aliis oleis vnguinosis communia habet, haud pauca tamen priua et peculiaria. Quae veteres de olei cicini efficacia reliquerunt non multum ponderis habuerunt ad oleum Ricini ferioris aetatis medicis commendandum. Nec in *Horto Malabarico* (Tom. 2. p. 59.) de purgante eius et colicis doloribus subueniendi praestantia notata, nec effectus, quos ven. LABAT (*l. c. p. 282.*) recensuit varios, medici, nec BOERHAAVII (*Hist. pl. horti Lugd. Bat. p. 335.*) rectum de feminum putamine, quoad acrimoniam et olei quoad blandam naturam, iudicium, nec alia sparsim obuia de eodem effectu celebritatem quandam illi inter Europaeos conciliare valuerunt. Nostro autem tempore primum Anglorum quorundam, qui vsum in insulis Americanis, vbi dudum inualuit, didicerunt, FRASER et CANVANE, experientia per partes enucleata obliuioni illud eripuit, et poltea iuncto horum cum conterraneorum aliquot

et exterorum studio extra dubium est positum, efficacioribus pariter ac tutis remediis esse accensendum.

Oleis vnguinosi quidem, vt pinguedinosi in vniuersum, vis aluum mouendi insidet, quippe quae foeces emolliunt, intestina lubricant et relaxant et spasticas constrictiones, quae tam saepe deiectiones aluinas remorantur, resoluunt. Sed negari nequit, peculiarem Ricini oleo stimulum inesse, qui licet oleosorum partium connubio obuoluatur, fat tamen virium retinet ad intestina blande vellicanda. Videtur illa maturius cognita fuisse reliquis olei virtutibus, nec mirum, si apud gentes rei medicae rudiores oleum aliquando vsu venerit, dum alia purgantia magis idonea fuerint. Generalius tantum notata fuit in *Horto Malabarico*, a ven. LABAT, item a cl. AUBLET, qui iunioribus nigritis a quibusdam medicis exhiberi purgandi scopo memorat. Agnoscunt eum effectum recentiores omnes, qui dedita opera in naturam huius olei inquisuerunt. Nec in chronicis modo malis, sed et acutis conuenit, quando aluum aperire conducit. Pertinet huc casus pertinacioris adeo obstructionis aluinae plurium dierum cum sordium

latentium in ore indiciis et intumescencia ventris (BONELLI *p.* 30. *sqq.* *Obs.* 5. 6. 7. 9.). Multo promptius reliquis purgantibus operatur. Et tam blande, vt recens adeo nati eius cochleare paruum pro Thea ad expellendum meconium ferant (FRASER in *Medical Observations and Inquir.* *vol.* 2. *p.* 239. CANVANE *l. c.* *p.* 13.). Infanti annuo, in colica cum motibus conuulsiuis ex fordibus ventris collectis, vncia eius vna mederi contigit (BONELLI *l. c.* *p.* 32. *Obs.* 8.). Alii infanti bienni vermifugo eadem quantitas subuenit (GRUNER *Almanach cit.* *p.* 168.). Puerperis pariter commodum et securum purgans est in febre puerperali adeo, qua vncia vna primum et vncia dimidia omni trihorio post ad effectum vsque dare conuenit, et prima quidem dosis plerumque cito per intestina in haud leue aegrae solatium decurrit (HULME *on the puerperal Fever p.* 58.). Commode et tum puerperis subactum vitello oui in Mannae miscela et dilutum aqua offertur (LEAKE *on child-bed Fever p.* 129.). — Adultis vncia eius dimidia vel integra, sesquialtera, quin duae simul concedi possunt (BONELLI *l. c.* *Praef.* *p.* 7.). Dosis duarum vnciarum pro nigritis iunioribus quoque adsignat AUBLET. Nimia quantitas simul capta facile emesin ciet, hinc praestat

praestat per interualla illud ingerere (HAMART *Praef. p. 5.*).

Sunt vero multi morbi, in quibus, dum aluum expedit, alias simul beneficas vires praestat. Horum e numero colicae variae species sunt; in quibus in vniuersum est, qui sine dubio iulto liberalius oleum laudauit (LABAT *l. c. p. 282.*). Eminent autem efficacia in colica pictonum, Anglis Dry-belly-ach, ante reliquas significanda. Haec quoniam in insulis Americanis frequentissima est, West-India Dry Gripes quoque dicta, et ibidem specifiçi titulo oleum hoc condecoratur (BANCROFT *l. c. p. 36.*). Nihil tam certo et blande aluum in hoc morbo adstrictam referare experti sunt viri varii eximii, qui ibidem praxin medicam exercuerunt BROWNE (*l. c. p. 350.*) in Iamaica, FRASER (*l. c. p. 238.*) in Antigua, cl. CANVANE (*l. c.*). Qualiscunque causa atrocis huius morbi et sequelis suis tunesti sit, primum et praecipuum hoc est, vt aluus referetur, eiusque liberum profluuium alatur, quo stimulus latens et vellicans subducatur, qua in re tanto magis praestat hoc oleum aliis purgantibus, quod simul acre spasticas intestinorum constrictiones suscitans inuoluat. Aliquando sim-

plicissima exhibendi illud ratio suffecit, scilicet cochleari vno quavis hora dato, et tertium vel quartum plerumque alui deiectionem efficit (FRASER *l. c. p. 238.*). Opus quoque est, vt multum diluentis liquidi calide superbibatur. Nisi ore receptum succedat, vel si ventriculus illud fastidiat, clysmati emollienti commode additur (*Ibid.*). Miror, quod cl. WARREN (*Medical Transact. vol. 2. p. 77.*) innuat, perinde esse, quale catharticum capiatur, modo non nimis rudem actionem exferat, accusat quoque oleum hoc, quod magis reliquis ad subuertendum ventriculum inclinet, confessus tamen non opus esse, vt vsus eius tam saepe ac reliquorum purgantium repetatur. Ad prius iudicium propius quoque accedit ill. QUARIN (*Animadv. pract. p. 253.*), qui non plura eo praeferre valuit, quam olei Amygdalarum cum Manna confociatione, quod pluries optimo successu obtulit. Sponte liquet, in malis diuturnioris morae ad alia comoda auxilia in hoc morbo insuper transeundum esse, quae vero exponere huius loci non est. In recenti malo acquiescere eo licuit, prout in casu pictoris a cl. ODIER recensito (*Journ. de Med. tom. 49. p. 337.*). Vere saturnina eaque recens erat colica ex illito vnguento saturnino in leproso, qui,

qui, quotiescunque oleum hocce ingereret, colica liberabatur cum alui deiectione (ODIER *l. c. p. 340.*). Plurimum folaminis etiam iuueni attulit hac causa praesente (PERCIVAL'S *Essays med. and experimental vol. 2. p. 191.*) aluum referendo. Ex bilis vitio deriuant colicam istam Americanam CIL. FRASER et CANVANE, qui ipsi et in aliis vitiis eiusdem fontis multum huic oleo tribuunt. Quicquid sit, tamen in aliis variis colicae speciebus eximiam opem praestat. Eius rei exemplum existit in homine robusto, cui post molestanti intumescentiam ventriculi colica vehemens cum vomitu contigit (BONELLI *p. 28. Obs. 1.*). Aliud legitur de puella quatuor annorum vorace, quae carnem bubulam edens tendinem crassum octo ad nouem pollicum deglutiuit, vnde colici dolores, sed cessantes, postquam ope olei Ricini per aluum eiiceretur. (ODIER *l. c. p. 342.*). In colica nephritica s. calculosa pariter eximiam opem affert (CANVANE *p. 106. BONELLI p. 29. Obs. 3. FRASER l. c. p. 239.*), vtpote quum et vias vrinarias lubricet et secessum sabuli et calculi adiuuet, et aluum sollicitando pressionem foecum molestanti tollit. Commode hoc oleum in affectionibus calculosis generatim aliis remediis lithontripticis interponitur, nisi ipsi

foli quaedam soluendi virtus tribuenda fit (CANVANE p. 111.). Insigne leuamen calculosus, arthritide simul vexatus, tulit ex Lactuca oleo Ricini, loco olei Oliuarum humectata, et vesperi ingesta (CANVANE p. 13.).

Contra ileum quoque commendabile exstat (CANVANE p. 13.). Eum nominatim sustulit, qui ex arthritide ab extremis in ventrem translata originem traxit (KÖLPIN in cel. TOPE et SALHOLT *Diff. Adnotata medico-pract.* p. 34.). Et in vomitionibus a voluulo vel calculo felleo similis praestantiae est (BERG. *M. m.* p. 773.). — Adiungo efficaciam, in cardialgia cum vomitu et pertinaci alui obstructione aliquoties exploratam (QUARIN *Animadv.* p. 253.).

In dysenteria pluribus finibus satisfacit. Initio morbi datum loco purgantis prodest (FRASER p. 239.). Frequenter lenit dolores colicos, ut primum capiatur, ut fere anodynus aliquid illi inesse crederes, et praeter deiectiones, quas suscitatur largiores, tenesmum mitigat (CLARK'S *Diseases in voyages to hot countries* p. 228.). Signa sordium in ore obuia praeuium aliquando emeticum requirunt; nec vlla alia medela in itinere nauis Danicae
tam

tam promptum et efficax auxilium praestitit hocce oleo ad femunciam omni hora dato, donec aluus aliquoties moueretur (TODE *Diff. cit. p. 33. Conf. CANVANE l. c.*).

Variis passim in hoc opere documentis euitum, quantum olea vnguifosa in vermibus intestinorum necandis valeant. (Vid. de oleo Iuglandum *Appar. med. vol. 1. p. 60. de oleo Oliuarum l. c. vol. 2. p. 44. de oleo Amygdalarum l. c. vol. 3. p. 255. de oleo Lini l. c. p. 488.*) Sed quum oleum Ricini manifeste simul aluum subducat: apparet palmam reliquis praeripere, nisi ex efficacia praeclara fere constituendum sit, inesse partes peculiare, vermibus infestas. Pauciora haecenus noui experimenta lumbricis infestantibus capta. Memoranda tamen cardialgia verminosa, per duas vncias olei huius, quae decem deiectiones aluinas effecerunt, et vna vermes eliminarunt, sublata, et recrudescens post aliquot dies eodem remedio exstincta (BONELLI *l. c. p. 30. Obs. 4.*). Redit quoque in mentem infans biennis, ex vncia vna lumbricum deiciens (GRUNER *l. c. p. 168.*) — Querela tamen nota, lumbricis robustis et magnis (CHAMBERLAINE *on the Stizolobium vers. Germ. p. 16.*)

non fufficere. An lumbrici in vniuerfum contra vim huius olei taeniis obftinatiores: faltim immerfi eidem humani 44 ad 48 horas vixerunt (ARNE-MANN *de ol. unguinos.* p. 76.). — Aft tanto magis depraedicandum eft, quum vermem contra remedia multo alias pertinaciorum, Taeniam, fubigat. Lectu digna de hac virtute debemus duobus medicis Genevenfibus ODIER et DUNANT (*Journ. de Medec. vol. 49. p. 44. fqq. l. c. p. 333. fq. p. 450. fqq.*), quibus et opportunitatem dedit frequentia, qua hic vermis Genevae obuenerit. Tutiffimum eft, puluerem radicis Filicis maris vel Filicis foeminae praemittere ea dofi, quam matrona NUFFER commendauit, hoc eft, ad drachmas duas vel tres. Sed loco boli eius draffici, quae tot plerumque incommoda parit, fcilicet vomitus, colicas, deiectiones infignes virium rel. absque periculo oleum Ricini exhibetur, et quidem circiter bihorium poft vncia dimidia in cyatho Theae vel iufculi tenuis, fic per dimidias horas repetendo, donec vnciae duae et dimidia vel tres confumtae fuerint. Aliquando ante hanc quantitatem ingeftam vna vel alteraalui deiectione fequitur et vermis fimul euerritur. Subinde inftar glomeris expellitur, fubinde in longitudinem diductus. Si nimis in

inteftinis

intestinis tardat, adiuuari potest expulsio clysmate ex aqua calida et tantillo oleo Oliuarum. Adfunt casus (ODIER *p.* 341. 351.), quod solum oleum Ricini absque radice Filicis suffecerit; sed non aequae tuto, nec aequae facile contigit, ac in vtriusque connubio (*l. c.* *p.* 351.). Experimenta vnice cum Taenia lata L. capta fuere, quum Taenia Solium L. Genevae valde rara sit. Successit quoque cl.^{mo} RAYMOND pluries oleo hocce taeniam expellere (*Hist. de la Soc. de Medecine tom. 2. p.* 226.). Species tamen de qua loquitur vix determinatur nomine Ver solitaire.

Leuat asthma, quod a vaporibus saturninis proficiscitur (SELLE *Medicina clinica p.* 610.).

Non lubet plures virtutes enumerare, quas vel communes cum aliis oleis vnguinosis habet, vel quae ratiocinio modo vel nimia in illud fiducia nituntur. Non omni culpa, me iudice, cl. CANVANE ob haecce praeconia absolui potest.

Malo subiungere, quibus formis et modis hoc oleum commodius assumi possit. Sunt enim, quorum palatum vel stomachus merum oleum non fert. In elaeofaccharum cum sacchari eadem quan-

quantitate redactum, vel cum fyrupi Althaeae aequali pondere, vel cum melle mixtum, capi potest, ficque infantibus praecipue placidum redditur (CANVANE, BONELLI.). Tanto gratius eiusmodi elaeofaccharum additamento succi Limonio- rum (lime - juice) euadit (FRASER *l. c. p. 238.*). Subigitur oleum vitello oui, e. c. sic vt olei vncia vna cum dimidio vitello, contrita diluatur aquae cuiusdam vnciiis duabus (WARREN); aqua Menthae piperitae nauseae et vomitioni tanto efficacius obuiam ibit. Magis vero mihi placet, miscibile illud reddere cum aqua ope mucilaginis gummi Arabici, vnde species emulsionis redundat. Drachmae duae olei sibi vindicarunt mucilaginis dictae vnciam dimidiam (cl. ARNEMANN *de oleis unguinos. p. 50.*). Additus fyrupus tanto plus gratiae hisce miscelis conciliat, cuius rei exemplum esse poterit illud (QUARIN *Animadvers. pract. p. 335. n. 35.*): ℞. Ol. Ricin. ℥iij. Syr. Alth. ℥ij. Vitell. ovor. q. s. diu tritis et subactis add. aquae comm. ℥x. M. qua ipsa miscela in cardialgia cum vomitu et pertinaci alui obstructione tantum profecit. Adeo autem innocuum est hoc oleum, vt dosis quinque vel sex vnciarum vna capi posset, nisi verendum esset, ne vomitu mox excuteretur;

hinc

hinc praestat in duas ad minimum doses necessariam quantitatem diuidere, et interuallum commodum concedere (HAMART DE LA CHAPELLE *l. c. Praef. p. 5.*).

Clysmatibus emollientibus optimo successu additur, quando frustra per os capitur vel ventriculo aduersum est (FRASER *l. c. p. 298.*). Fugat vermes exigua quantitate aluo iniectum (CANVANE *p. 16.*). In clysmate quoque mitigat renum affectiones. In infantibus immorigeris confert in dictos scopos abdomini illud inungere, vnde vna vel duae alui deiectiones (CANVANE). Iuuat etiam in doloribus corporis cauta olei perunctio (*Hort. Malab. vol. 2. p. 59.*).

Quidam existimant hanc plantam, fuisse Cucurbitam JONAE ex versione LUTHERI, siue Hebraeorum Kikajon, sub cuius tegmine Vates ille gratum refrigerium quaerebat, quum loco natali, cadente tenui pluua, erucae nigrae copiosae generentur, quae saepe tam cito folia per vnam noctem depascunt, vt praeter costas eorum nihil reliquum sit (RUMPH. *Herb. Amboin. tom. 4. p. 95.*). Cl. NIEBUHR (*Beschr. v. Arabien, p. 148.*) tamen ex testimonio Iudaeorum quorundam et Christianorum in Arabia sibi lato, speciem Cucurbitae Elkerra fuisse, reputat.

MERCV-

MERCVRIALIS.

LINN. *Syst. veg.* p. 746. *Gen. pl.* p. 527.

449.

Pharm. MERCVRIALIS *Herba.*

Mercurialis annua; caule brachiato, foliis glabris, floribus spicatis LINN. *Spec. pl.* p. 1465. Planta *mascula*, prae defectu verae de sexu cognitionis olim dicta *Mercurialis spicata* s. *foemina* c. B.; et *foeminea*: *Mercurialis testiculata*, siue *mas* c. B. Icon: REGNAULT *Botanique*, la *Mercuriale*. Pl. annua, in temperatori Europa locis vmbrosis et hortis neglectis crescens.

Obsoleuit in hodierna praxi HERBA, quae apud veteres praecipue inter aluum subducentia et, extus applicata, inter relaxantia locum obtinuerat. Copia succi aquosi subsalsi quoad saporem scatet, odore autem caret. Mucilaginem cum miscela exigua salis ad cl. LEWIS (*M. m.* p. 382.) mentem recondit. Quod si esset, verius emolliendi vi illam instrui affirmaretur. Sunt vero, qui mucilaginem in dubium vocant (CRANZ, BERGIUS, PLENCK *M. m.*), licet herbis emollientibus numero quinario

a ma-

a maioribus nostris associaretur. Quod aluum purget, feriori etiam tempore confirmatum. Rustici nimirum Ferrarienses instar pultis hoc sine herba cocta probo effectu vsi sunt (ANT. MUSA BRASSAVOLUS in *Exam. omn. simpl. medic. p. 136.*). Clysmati quoque ad aluum sollicitandam decoctum eius inferuit, item mel mercuriale aliis clysmatibus eundem in scopum additur.

Quum ex infesta tricoccarum familia sit, iam inde suspecta pro vsu interno euadit. Sed et in congenere specie subfoetente, Mercuriali perenni L. cuius icon vide in MILLERI *Illustratione syst. sexual.* vis noxia obseruata. Etenim vir quidam cum coniuge et tribus liberis ex huius herba cum lardo frixa vomitu, alui purgatione, sopore aliisque malis afflictus, et vnus liberorum mortuus est (SLOANE in *Phil. Transf. vol. 17. p. 875.*). Sed non hominibus vnice, sed et ouibus pronunciatur deleteria (LINN. *Fl. Suec. p. 360.*). Ipsa Mercurialis annua ante coctionem non visa satis tuta est (BRASSAVOLUS *l. c.*). Nociuae partes sine dubio coctione dissipantur vel destruuntur. Alias vix comprehendi posset, quomodo veteribus pro cibo esse potuerit, si vere venenata esset.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

HERBAE QVINQVE EMOLLIENTES offic. V. supra.

MEL MERCVRIALE. *Ph. W. p. 114.* Ex succo herbae cocto cum melle. Vfus supra notatus.

SYRVPVS MERCVRIALIS *Ph. W. p. 214.* Neque felectus rerum, ex quibus componitur, nec laus ad prolongandam vitam et contra morbos natura multo diuerfos, genio feculi nostri accommodata est, quamuis vtrumque a ZWINGERO (*Misc. nat. curios. ann. 7. p. 18.*), TOURNEFORTIO (*Hist. des Plant. de Paris vol. 1. p. 362.*) aliisque repetatur.

T H E A.

LINN. *Syst. veg.* p. 412. *Gen. pl.* p. 269.

450. 451.

Pharm. THEAE BOHE *Folia.*

Thea Bohea; floribus hexapetalis LINN. *Spec. pl.* p. 714. *Syst. veg. ed. 13.* p. 412. *Amoen. acad. vol. 7.* p. 236. *sqq.* vbi monographia c. ic. HILL *exotic botany tab. 22.*, adiudicante LINNEO, quem librum ego non vidi. THUNB. *Flor. Japon.* p. 225. Chaa, herba in Iaponia c. B. qui sub ista cognitionis plantae infantia eam male inter umbellatas collocavit. The Sinensium s. Tsia Iaponensibus BREYN. *exot. plant. Cent.* p. 111. cum icone absque flore, recusa inter EIVSD. *Icon. rarior. plant.* p. 17. *tab. 3.* Tija; Thea frutex folio Cerasi flore Rosae syluestriſ kÄMPF. *Amoen. exot.* p. 505. cum figura elegante ad partem inserta Dissertationi dictae LINN. inuersa quoad latus forma, et BLACKWELLIAE *Herb. tab. 352.* sed nonnihil distorta; et male in editione German. flores colore roseo depinguntur, qui albi esse deberent. Conf. kÄMPF. *History of Japan.* p. 115. *tab. 38.* vbi eadem *Appar. medic. Vol. IV.* P icon,

icon, item *Append. p. 1. sqq.* sed addita figura mala ex herbario Iaponico. De The RANOUW *Kabinet der natuurlyke Historien 1721. P. 5. p. 462. tab. 30.* vbi frutex integer depictus; *tab. 31.* vbi multiplex magnitudo et figura foliorum apparet. The Tea - Tree: LETTESOM'S *Natural History of the Tea - Tree* cum icone omnium optima, sed coloratio plus follertiae requisivit. Le Thee: FOUGEROUX DE BONDAROI in ROZIER *Observations et Mem. sur la Physique tom. 1. p. 326. sq. Avril tab. 1. 2.* praecipue huius *fig. 1.* Arbor exigua Iaponiae et Chinae.

Pharm. THEAE VIRIDIS *Folia.*

Thea viridis; floribus enneapetalis LINN. *Spec. pl. p. 735. Syst. veg. ed. 13. p. 412.* HILL *exotic botany tab. 22.* (ad mentem Linnei). Green Tea: BLACKWELL *tab. 351.* quam ex nomine modo addo, delineatam ad exemplar ramuli a SLOANE feruati. The The verd REGNAULT *Botanique*; vbi eleganter depingitur ad exemplum horti R. Paris. sed corolla ludit petalis quatuor, quinque quod suetissimum, vel sex, coloris sulphurei. Pariter nomine modo

modo inductus huius figurae hic memini. Arbor exigua, cui Chinam vnice patriam LINNEUS assignat.

Theam vtramque tanquam diuersas duas species hic sisto, non auctore LINNEO tantum, qui ipse fatetur (*Amoen. l. c. p. 238.*), se HILLIUM in discernendis iis pro numero petalorum dicto sequutum esse, sed quoniam in Britanniae Regis horto Kewensi duo diuersi frutices monstrantur aduenis, hisce nominibus sicuti characteribus variis distincti. Ad testimonium viri quidem militaris, sed in re naturali sagacissimi (MAIOR GARDNER), mihi coram Gottingae datum, Thea Bohea ibidem seruata gerit folia scabra et saturatius viridia, Th. viridis autem folia glabra laete viridia. Qui in Anglia venales prostant frutices differunt etiam pretio, ita vt a. 1778. Londini Thea viridis constaret summam minorem (10 shilling 6 Pens), Thea Bohea autem maiorem (1 pound sterl. 1 shill. Vid. LUEDER *botanischprakt. Lustgärtnerey vol. 3. p. 22. ex MALCOLM'S catalogue of Hothouse- and Greenhouse-plants 1778.*). Autoptarum est, emendare differentias specificas a LINNEO optimo suggestas, quum compertum sit obseruationibus,

numerum petalorum inconstantem in Thea esse, quin a tribus ad nouem variare (LETTSON *l. c.* *p.* 2. Conf. et supra facta citatio ex REGNAULTO), vnde et erroris accusat cl. LETTSON HILLIUM, quod duas diuersas species botanicas assumserit. Theae viridi adscribit LINNEUS (*Spec. pl. cit.*) folia longiora, Boheae breuiora, vel, vti alibi profert, (*Amoen. l. c. p.* 237.) isti oblongiora, huic oualia.

Prout in hisce historia Theae manca est, ita et laborat etiam aliis defectibus, si diuersitates istas varias Theae species, quibus singularia nomina impertiunt Chineses et cum iis mercatores Europaei, Indias orientales adeuntes, siue discrimina odoris colorisque, quorum omnium ratio nondum plane euicta est. Multum sine dubio facit diuersitas foli et stationis, aetas arborum, nec non foliorum ipsorum decerpendorum, vel iunior vel adultior aetas, collectionis ipse modus tempusque, item, quando cultura accedit, eius sollertia diuersa. Sed ipsa praeparatio pariter magni ponderis est, cuius momenta singula nondum satis explanata sunt. Nec plura nec certiora in longa ista annorum serie innotuere, quam quae CLEYERUS (in BARTHOL. *Art. med. et philos. Hafn. vol.* 4. *p.* 1. cum

cum icone omnium prima), TEN RHYNE (in *Append. ad JAC. BREYN. exot. pl. Cent. p. 9.*) demum KÄMPFERUS (*l. c.*), qui omnium vberimus et accuratissimus est, nobis reliquerunt, quorum singulorum narratio vnice ad Theam Iapōnensem attinet, quae exigua modo quantitate a Belgis in Europam transfertur, nec ad Chinesem, cuius potissimum res agi debet. Valde etiam probabile, quod, vt ingenii humani vis fert, temporum successione varia in Theae gratiam et commendationem molimina mutata et in melius versa fuerint. Id modo serius lucrati sumus, quod botanica stirpis indago ad maiorem accurationem deducta fuerit, postquam propagandi eam varia tentamina successum habuerint, et quod vires Theae in corpus humanum experimentis bene multis plus lucis obtinuerint. Causa lacunarum, in historia Theae adhuc obuiarum, in istarum gentium erga Europaeos inuidia continetur, qua ducti non solum eosdem sollicite ab accessu ad interiora imperii arcent, sed et studiose encheireses celant, vel quod peius est, narrationibus suis maligne fallunt.

Vtne vero series narrationis de Thea vera interrumpatur, praemittenda est earum plantarum

commemoratio, inter quas et Theam confusio subinde facta fuit, tum et earum, quas substitutas illi operae pretium duxere.

SIMONEM PAULLI errasse, dum Myricam Galen cum Asiatica ista arbore eandem haberet, tempestive constitit (Vid. noster *App. medic. vol. 1. p. 73.*). Quae in hortis multis Europaeis pro Thea venditur arbor, Cassine Peragua L. est. Difficilior distinctio est a Camellia Sasanqua (THUNB. *Fl. Japon. p. 273. tab. 30.*), quae vix nisi staminibus basi connatis, aliquando tamen et dehiscentibus, a Thea differt. Ipsi Chineses imponunt Europaeis eadem specie vel altera C. Japonica L. (LINN. *Amoen. vol. 7. p. 251.*). Adduntur Sasanquae folia Theae ad odorem gratiorem illi conciliandum (OSBECKS *Reisa p. 159.*).

In Theae autem locum folia aliarum variarum plantarum subinde vel vere suffecta sunt, vel suffiendi consilium datum. Et ad haec quidem suasit defectus Theae, vel parsimoniae cupido vel noxae cuiusdam ex Thea redundantis formido. Iphis gentibus remotarum terrae partium succedanea eiusmodi hinc inde familiaria sunt. In America australi Cassine Peragua L.
(Para-

(Paraguaythee, Herbe de Paraguay, Herbe de Saint Barthelemy). Ista nempe itirps nec Prinos glaber, nec Viburnum cassinoides, contra quorundam mentem esse creditur, quae in syluis regni Paraguay sponte quidem crescit, sed etiam cultura adiuuatur, et tantum in deliciis est, vt copia insigni eius ramuli et folia magno cum lucro ad Chili et Peruuam per mulos inter saccos ex pellibus bouinis transferantur (FREZIER *Voyage de la mer du Sud*, tom. 1. p. 443. sqq. CHARLEVOIX *Histoire du Paraguay* P. 1. p. 13. sqq.). Melaleucaea scopariae, fruticis nouae Zeelandiae, flores et ramuli floriferi recentes cum foliis tenellis in itinere COOKII ad insulas australes illi et fociis itineris infusum aromaticum leniter adstringens exhibuerunt, ex prima infusione gratum, ex altera moleste amarum (FORSTERS *Reise um die Welt* p. 97. 151. tab. 11. Cfr. GEORG. FORSTER *de plantis esculentis insul. oceani austral.* p. 78.). Gallis in America placet decoctum Caprariae biflorae (Thé des Antilles). Alstonia theaeformis, frutex Americae meridionalis, Theae similis, similem usum promittit (LINN. *Suppl. pl.* p. 264.); et auctore cl. JUSSIEU Prinos glaber (FOUGEROUX in ROZIER *Observ.* tom. 1. p. 328.). Calmucci delectantur infuso foliorum Glyzyrrhizae

asperae (PALLAS *Reis. tom. 1. p. 319.*). Mungalenses autem et Tartari Sibirici folia Saxifragae crassifoliae exsucca tertio anno cauli adhaerentia eodem fine adhibent (*l. c. tom. 2. p. 565.* GEORGI *Reisen tom. 1. p. 215.* FALKS *Beyträge z. topograph. Kenntniss d. Russisch. Reichs vol. 2. p. 177.*). Ditiores tamen inter Mungalenses et Burätos ad excessum vsque vtuntur Thea quadam in tabulas redacta (Ziegelthee), quae in septentrionalibus prouinciis Chinae ex foliis fruticis cuiusdam feri, referentibus folia Cerasi auium, aqua putrescentibus, dein gelatina sanguinis animalium miltis paratur. Admiscunt frustulo eius liquefactae lac butyrum vel adipem caudae veruecinae, etiam tantillum farinae, imo salis alcalini (PALLAS *v. d. Mogolischen Völkerschaften vol 1. p. 180. sq.*). In America septentrionali Ceanothus Americanus (Jersey - thee) a quibusdam loco Theae est. (KALM, *Kärt Berättelse om Norra - Americas växter p. 9.* MÄRTERS III VON BORN *physik. Arbeit. eintr. Freunde 1. Jahrg. 4. Quart. p. 35.*). Chinenses pauperiores sub defectu verae Theae acquiescunt foliis Rhamni theaezantis (OSBECKS *Resa p. 161. 232.*), item musco quodam (*l. c. p. 161.*).

Ast pluris interest, nosse stirpes, quas Europaeis Theae substituere visum est. Veronicæ variae species huc pertinent, praecipue Ver. officinalis (Vid. *Appar. med. vol. 2. p. 206. sq.*). Aliis placuerunt folia Rosae caninae (THOMASIIUS in *Eph. nat. cur. cent. 3. et 4. p. 473.*), Fragariae, Pruni spinosae, Rubi arctici, Ligustri (*Vet. Acad. Island. 1763. p. 253.*), Polygalae vulgaris (*Schles. orkon. Natur. 1773. p. 99.*), Menthae, Melissae (*Leipz. Intell. Blatt 1768. n. 16.*), Origani vulgaris, Hispanis Chenopodii ambrosioidis (Thé du Mexique ou d'Ambrosie), Betulae albae; aliis alia (Conf. LOCHER *de nouis et exoticis Thee et Caffé succedaneis, Norimb. 1717. 4.* item *Collegii med. Kungörelse om det misbruk, som Thee och Caffé är underkastadt, samt anvisning på Svenska örter at bruka i ställe för Thee Stockh. 1746.*). In Helvetia commiscere varias stirpes adstringentes et aromaticas in vsu est, nomine Theae Helveticae s. Vulneraires de Suisse s. Faltranc, de quo alibi iam iudicium tuli (*Appar. med. vol. 1. p. 208.*). Mungalenses praeter Saxifragam crassifoliam indigenas varias stirpes colligunt (Vid. PALLAS *Samml. v. d. Mongolischen Völkerschaften vol. 1. p. 181.*).

Sed quicquid horum fit, equidem fateri cogor, harum omnium plantarum nullam gratia exaequare Theam veram, ne dicam antecellere, et varias harum e numero esse, quae ob calidam suam naturam pro vulgari vsu longe minus commodae existant, quam ista. Anne vero in vniuersum praestaret proscribere vsum potus eiusmodi calide bibiti, alia quaestio est, infra sub incudem reuocanda.

THEH Chinesibus, siue TSJAA Iaponensibus (ex scriptione KÄMPFERI), est arbor femperuirens exigua, humanam scilicet, vel orgyalem magnitudinem vix superans, vnde quibusdam quoque fruticis nomine venit. Sponte crescit iis in regionibus, vnde folia repetuntur, et saepe in decliuis montium et locorum praeruptorum, vnde collectio foliorum fieri non posset, nisi vel per gradus effictos siue sustentacula exstructa accessus leuaretur, vel per baculum vncatum rami deorsum traherentur, vel, si locus elatior est, simiae montosa inhabitantes vario molimine irritarentur, quae in sui vindictam ramos diffringunt et deiiciunt, ex quibus tum folia decerpuntur; quae adiumenta passim picturis Chinesium repraesentantur

(LETT-

THEA BOHEA ET TH. VIRIDIS. 235
(LETTSON *l. c. p. 19. 23.*). Delectatur vero
praeterea statione in vallibus et ad ripas fluuior-
um. Quo autem folia tanto plus gratiae nanci-
scantur, in colenda arbore sedulo operam collo-
cant. Iaponenses eum in finem agrorum margi-
nes eligunt, in quibus femina plura intra suas
capsulas adhuc recondita (40 ad 50 teste cl.
TEN RHYNE *l. c. p. 9.* vel 6 ad 12 teste KÄMPFERO
Amoen. p. 612.) per modica interualla singulis
foli scrobiculis immittunt. Numerum tantum
feminum intra eosdem cancellos ferere ideo opus
est, quod pleraque germinare detrectant. Vnde
tamen fit, vt plures trunci eodem loco emergant.
Chinenses ob largiorem foliorum consumptionem
totos campos plantationi arborum impendunt
(LETTSON *l. c. p. 16.*). Studiosiores domini terra
fimo subacta easdem fouent.

Collectio vero foliorum differtur, donec
triennis arbor euaserit, istaque continuatur ad
septimum vel decimum annum vsque, quo tem-
poris spatio, quoniam parcius frondescit, truncus
prope radicem amputatur eo effectu, vt ex furculis
copiosis tum exsurgentibus frondium tanto vberior
prouentus fiat (KÄMPFER *p. 612.*). Decerpuntur
digitis

digitis folia singula seorsim conductis mercenariis labori huic assuetis, initiumque eius fit ad exitum Februarii vel Martio mense ineunte, quo tempore tenella nondumque explicata exstant, simul vero praestantissima. Secunda collectio fit ad finem Martii vel Aprilis initium, et tertia mense subsequente, nisi pluris interesse videatur, totam messem ad ultimum dictorum mensium differre. Sed tum accedat oportet foliorum dispersio follers pro aetate varia; vnde tres bonitatis classes emergunt, quarum ultima folia bimestria et rigidiora in usum plebis comprehendit (KÄMPFER *l. c.* p. 614.). Vix operae pretium est, hic operosius istud in colligenda Thea, Imperatori Japonensi dicata, studium discutere, quod in abstinentia a quibusdam cibis et lotione protracta praeuia et chirothecarum indutarum adiumento consistit, nec aliam utilitatem habet, quam quod sumtus crescant, prout principum fere est naturae dona ob vana artis ludibria absque virtutis augmento carissimo pretio redimere. Auulsa folia, quanto cyus fieri potest, torrenda sunt, eodem die, quo decerpuntur; nam, si id in subsequentem diem differtur, nigrescunt et iactura virtutum fit; nec in cumulo seruari debent, ne vitiose incallescant.

lescant. A pauperioribus tostio fit absque magno apparatu in lebete fictili rudique manu. Verum, vt aptius fiat, officinae publicae, quibus et rustici folia sua vendere possunt, adornatae sunt, in quibus exstructae aliquot fornaces humiles, 5, 10, 20, tectae sartagine ferrea ampla, plana, quadrata vel rotunda, altera parte decliui. In hancce aliquot foliorum librae simul immittuntur, quae ex substrato igne insudant et ex actu ferri crepant. Versari autem ambabus manibus sedulo folia debent, vt aequalis tostio contingat, donec calorem manus amplius non ferant. Tum mox eximenda sunt ope rutabili lignei, ac in tabulam aulaeis iunceis tectam palma volutanda motu vniformi, quo folia sese contorqueant, donec refrixerint, quo vt potiantur sine, flabelli ventilatio accedit. Ne vero iterum dehiscant, sed sensim omnino arefcant, alternis vicibus aliquoties, scilicet quinquies vel septies, in sartagine et tabula volutantur, vltimis tamen vicibus leuiori et mitiori igne. Remotis foliis vel inconcinne contortis vel adultis, de conseruatione reliquorum cogitandum est. Attamen quo tanto tutius omnis humiditas abigatur, aliquot menses post ex suis loculis iterum eximuntur, et de

nouo leniter torrentur. Mentio et fit foliorum primae collectionis, quae ante tostionem breuissimo temporis spatio bullienti aquae immergantur (KÄMPFER. *Amoen.* p. 618.). Vnde enata falsa apud Europaeos opinio, quod Chineses nonnisi folia, quae ipsi in potulentum iamiam vertissent, effoeta transmitterent. Vix crediderim, encheiresin hanc in vniuersum fieri; prout et dubito, an semper folia secundae et tertiae collectionis vaporibus aquae calidae exponantur, antequam ad tostionem res deuenit (Ita quidem asseritur in *Histoire des etablissements des Européens dans les Indes*, t. m. 2. p. 218.). Summum in conseruatione momentum est, vt iacturae partium volatilium sollicitè praecaveatur, et Thea nullum alienum odorem contrahat. Iaponenses ideo Theam indunt ollis magnis fictilibus arcto orificio instructis vel et murrhinis. Chineses vtuntur cistis ex flanni vilioris laminis, quae, si maiores sunt, firmantur ligneis, omnesque harum rimae intrinsecus et extus charta tenui obducuntur (KÄMPFER.). Subinde plures pyxides in receptaculo communi reconduntur. Quo pretiosior Thea, eo plus ornamenti cistis vel pyxidibus extrinsecus impertiunt coloribus, characteribus picturisque variis, tela sericea, vel

vel florum figuris adglutinatis, vel arundine artificiose texta, qua totam cistam obducunt. Vidi tamen quoque cistas ex mera charta pluries conglutinata, densa (Pappe) paratas, quae tamen non tam aptae mihi videntur ad scopos conseruationis modo dictos assequendos. Hisce quidem praesidiis seruata in Europam, vel nauibus, vel terrestri itinere per Rusliam, Thea transuchitur.

Praeter vulgatissimam autem istam foliorum contortorum formam aliquando et aliis offenditur. Nempe nonnunquam folia maiora explanata et ficcata colligantur filo sericeo, fasciculi in modum, dein chartae immittenda (OSBECKS *Ostindiska Resa* p. 159. Conf. figura eiusmodi fasciculi in ROZIER *Observations et Mem. l. c. tab. 2. fig. 6.*) ad librae dimidiae vsque pondus (OSBECK), quae Thea autem vix nisi itinere terrestri integra transmitti potest. Subinde speciem placentae prae se fert, quae charo pretio venit, ponderis circiter vnciarum duarum (OSBECK. LETTSOM *l. c. p. 27.*). Rotatur et aliquando in globulos magnitudine pisi vel minori (LETTSON *l. c.*). Item extractum ex foliis parant, quod placentarum forma vel cylindrica seruatur (OSBECK. FOUGEROUX *l. c. p. 336.*).

Japonen-

Iaponenses delectantur puluere foliorum, mola manu versatili contritorum (KÄMPFER), nec in quibusdam Chinae prouinciis iste pro potu negligitur (DU HALDE).

Res tricarum plena est, species omnes diuersas Theae, quae in mercatura obuiam veniunt, enumerare, et causas discriminum explicare. Quin ne duae quidem istae, ad quas reliquae omnes tanquam ad diuersa genera respiciunt, Thea Bohea et Thea viridis, ita quoad originem cognitae sunt, vt consensus communis obtineret. Notum est, Theam Boheam colore foliorum profundius bruno, viridem colore viridi vel magis vel minus in coeruleum vergente et odore magis fragrante, distingui, quae discrimina et in infusis recens factis obseruantur. Vndenam vero ista foliorum viriditas, in quibusdam Theae speciebus conspicua? Ab arbore specie adeo botanica discrepante si, ad recentiorum quorundam mentem, vt supra iam innui, eandem dependere extra omne dubium ponatur: cadent ab aliis prolatae multiplicis generis, partim ingeniosae, / explicationes. Etenim est, qui coniecit (OSBECK *l. c.* p. 160. In *Histoire philosophique et politique des etablissements*

et du Commerce des Européens dans les deux Indes, tom. 2. p. 218. etiam mentio fit fartaginum cuprearum, etsi non statuitur inde virescencie sua Theam tingi), pro viridi Thea vstulationem foliorum in fartagine cuprea fieri, pro altera in ferrea. Ast, vtne dicam, neminem praeterea Europaeorum, qui in patria Theae sollertius in eiusdem praeparationem inquisuerunt, hocce artificium commemorare: nulla cupri latentis vestigia alcali volatili in Thea viridi deteguntur, quo scilicet adhibito infusum huius Theae mox coerulefceret. Magis adhuc lubrica est coniectura, (e. c. cl. *SHORT upon Tea p. 16.*), quod adderetur Vitriolum viride, vtquod, quoniam ferrum continet, nigredinem potius, quam virorem, foliis impertiret. Pigmentum viride vegetabile addi, alius hariolatur (*LETTSON l. c. p. 29.*). Circa fragrantem odorem, qui in Theae speciebus vendibilibus mirifice discrepat, noua exfurgit dubitatio, vtum naturalis fit, an factitius, quum in recentibus foliis nullus sentiatur: sunt tamen varia vegetabilia, quae nonnisi exficcata odorem spargunt. Non teneriora vel aetate iuniora esse folia Theae viridis, quam alterius, explicatione eorum in aqua calida facile cognoscitur, vtqua ipsa in magnitudine nihil

discriminis obseruatur. Quae primo collectionis mense, et quidem duorum vel trium dierum aetatis, decerpuntur folia tenella sunt, nec plane expansa (Vid. FOUGEROUX *l. c. tab. 2. fig. 7.*). Haec pretiosissimam Theam constituunt, vnde *Thea caesarea* vel *Flos Theae* (*Blumenthee*) dicitur; quod proxime significatum nomen quibusdam imposuit, vt petala arboris vera crederent. Quoniam autem haec exilia folia etiam immixta aliis serioris messis inueniuntur, sollicite ex reliquorum connubio in lucri fauorem seliguntur. Taedet inhaerere nominibus diuersis, quibus Theae species mercatura insignit. Iaponenses distinguunt primum Theam variis denominationibus pro discrimine mensium collectionis. Chinensium nomina rationem habent vel bonitatis Theae, vel locorum, vbi arbor culta fuit; horumque varietatem itineratores (Vid. cl. DU HALDE *Description de l'empire de la Chine vol. 3. p. 586. sq.* et OSBECKS *Ostind. Resa p. 158. sq.*) enumerant bene multam. Contrahi possunt nomina ad eas species, quae in Europa vsitatiores sunt, ex China translatae (V. NEUMANN. *Chymie vol. 2. tom. 4. p. 422.*), scil. ad tres Theae VIRIDIS, nempe *Bing*; *Hy-tiann*; *Singlo*; — et quinque species Theae BOHEAE, nempe *Soochuen*;
Camlio;

Camho; Congo; Pecko; et vulgarem Boheam, Chinenſibus Moji. An horum omnium diſcrimen modo dependeat a ſolo, cultura, aetate foliorum, toſtionis et ſiccationis eorum diuerſa encheireſi, prout multi ſentiunt (Vid. e. c. ELLIS in *directions for bringing over ſeeds and plants from the Eaſt-Indies, Verſ. Germ. p. 44.* LETTSOM *l. c. p. 7.*), venturae aetatis eſt omnino diſcutere.

Multa tentamina facta ad hanc plantam in Europam transferendam, partim vt botanicis melius innotuſceret, partim vt exploraretur, an plantationibus lucrum, Chinenſibus haecenus tributi quali inſtar collatum, eripi poſſit. Duplex eſt ratio, eandem transmittendi vel per fruticulos, vel per ſemina. Non omnis deest mercatoribus opportunitas eiſmodi arbuſculas in commoratione apud Chinenſes emendi, licet ſubinde illi aſtute Camelliam ſupponant: ſed in reditu in patriam per tantam locorum diſtanciam agitatio nauis, mures, defectus commodi cultus, morbi, tantum non omnes perdiderunt (Vid. eiſmodi exempla in OSBECKS *Reſa p. 265.* et LINN. *Amoen. vol. 7. p. 251.*). Maior igitur ſpes ſucceſſus eſt, per ſemina Theam propagandi. Nuda intra capſulas

suas translata, etiamsi matura, germinare detre-
 ctant, quoniam oleum, quod inest, copiosum
 duplici per aequatorem transitu subito rancescit.
 Praestat eadem obuolueri cera (ELLIS *l. c. p. 5.*);
 attamen magis proficuum est, semina non nimis
 humida cum capsulis suis pyxidi ex Stanno et
 Zinco, Theae siccae alias destinatae et papyro
 fericeo probe intrinsecus obductae, immittere,
 eamque tum charta dicta repletam operculo suo
 rite obturare locoque frigido et aëre perflato
 feruare (ELLIS *p. 7.*). Reliquis artificiis prae-
 ferendum est, quod semina mox ante nauis e
 China discessum in ampulla terrae mandentur,
 quo in itinere, postquam nauis aequatorem prae-
 teruecta fuerit, germinent. Hoc consilio, cl.
 nauarcho Suecico CAROLO GUSTAVO EKEBERG ab
 Equite A LINNÉ dato, contigit, vt copia plantu-
 larum Gothoburgum transferretur, e quorum
 numero duae vegetam vitam in horto Upsaliensi
 duxerunt (LINN. *Amoen. l. c. p. 251.*). Ab hacce
 arte non differt multum haec, quod Cantono
 valedicentes semina terrae leui intra cistam, filo
 metallico ad arcendos mures aliaque noxia animalia
 supra munitam, immittant, et in iusto madore
 et tutela a maris vaporibus feruent (LETTSON

l. c. p. 34.) Huic encheiresi originem suam debent pleraeque plantae iam in Anglia obuiaae, quarum omnium prima floruit arbor in fundo Ducis Northumbriae. Propagatio ibidem et per abscissos ramos fit; et tam facilis deprehenditur, ut, quum ante aliquot annos hortulanus GORDON pro magna et bene florente arbore centum Guineas posceret, iam valor arborum Theae in Anglia valdopere decreuerit (*FABRICII Brieſe aus London p. 130.*). Ex arbore, quae olim Caſellis floruit, ramuſculum poſſideo, flore vno inſtruſtum, in quo ſeptem petala numero. Sub dio hae arbores per aeſtatem tuto collocantur, hieme autem eas haecenus in frigidariis feruare oportuit. Si porro perpenditur, non circa Cantonum modo ſed et ſeptentrionali magis climate, cui Pekinum, vbi hieme frigus valde moleſtum eſt, ſubiacet, Theam vigere: ſpes omnino alitur, in Europa pariter nominatim in calidioribus regionibus, cum lucro coli illam poſſe. Anglos deterret merces nimia, quam operarii ſibi vindicant, forſitan tanto iuſtius, quum ipſa Chinenſium laborioſa gens taedii plenum nec valde lucroſum laborem iudicent Theae collectionem et praeparationem. Hinc in Anglia non dubitarunt, Gallis arbuſculas

ibidem obuias vendere, dum nuper easdem in insulam Corficam transferre animus esset. Galliam inde a plurimis annis in insula Martinica plantationes Theae instituisse feruntur, multique ibidem eam suis in hortis colere dicuntur, nec libra dimidia foliorum ibidem collectorum in Galliam transmissa ab Asiatica differre pretio viva est (*Nouvelles considerations sur St. Domingue vol. 1. p. 177.*). Anne hoc potius de Capraria biflora valet?

Potatio aquae, Theae foliis impraegnatae, a Iaponensibus, vel potius ob vberius commercium a Chinesibus, ad reliquas gentes tam Indiae quam aliarum mundi partium transmigravit. Quidnam autem primum istos ad singularem eiusmodi consuetudinem prouocauerit, et quo anno illa primum inualuerit, enucleari nequit. Chinesium animos permulcet fabula de quodam Darma, Indorum Regis filio, a. 519. post Christum natum in Chinam appulso; qui quum, religioni totus deditus, noctes pariter ac dies peruigil transigaret, tandem humanae imbecillitati succumbens obdormiuit, quod nefandum violati voti facinus ut expiaret, refecuit eiusdem instrumenta, palpebras vtriusque

vtriusque oculi, et in terram iratus proiecit, vnde arbusculae prognatae, Thea scilicet, cuius foliis quum vteretur, mira laetitia affectam mentem sensit et restauratum egregie exsuccum ieiuniis peruigiliis aliisque sanctitatis documentis corpus. Haec egregias virtutes quum enarraret discipulorum suorum cohorti, communi applausu et vsu folia recepta fuere (Effigies sancti viri exstat in KÄMPFERI *Amoen.* p. 509.). Verosimilius est, Chinesibus primum Theam commendabilem fuisse redditam vi eius in corrigenda aqua, quae per totum fere imperium et praecipue eiusdem inferiorem partem falsa, ingrata, nec valetudini fatis commoda est (LE COMTE *Memoires sur l'etat present de la Chine, tom. 1. p. 193*); nec potuit non inter quotidianas huius potus forbillationes vna vel altera medica virtus sese manifestare, quam dein vel falsa persuasio vel male intellecta aliorum narratio vel fama eundo crescens ad portenta fere euexit. Remotis gentibus, pro ea hominum in exterorum mores procliuitate, non mirum quod Thea placuerit, nouaque lenocinia dedit suppellectilis vasorum ex pretiosis metallis fabricatorum vel murrhinorum varietas, et additamentum varium sub potu palato gratificans. Iam

per omnes totius orbis cultas gentes Theae forbillatio in consuetudinen tranfiit. Alere illam callide per tot annos nouerunt, qui ex mercatura in Indiam orientalem commoda quaerunt; hinc et apud eas gentes praeprimis in vfu est, quae mercatura cum India iunguntur. Belgae paullo ante medium praeteriti feculi primum Theam Europaeis inftar mercis attulerunt eamque ex Iaponia petitam. Sed poſtea China fere omne venditionis lucrum ſibi vindicauit, ad cuius urbem, Cantonum, quotannis numeroſae Europaeorum naues appellunt. Non mearum partium eſt diſquirere, vtrum diſpendium tantae copiae argenti, quae quotannis pro Thea aliisque mercibus Chinenſibus ab Europaeis ſoluenda eſt, fortunas eorum labefactet, quum China prouentus alios aduenarum quolibet ſpernat, ane potius haec mercatura valorem, in quo argentum inter gentes commerciis deditas ad neruum rerum gerendarum alendum conſeruari debet, ſuſtineat, vt quidem alii volunt (ABRAHAMSON GRILL'S *Tal om ſilvers årliga förande til China* 1774.). Omitto et computum expenſarum, quas hic ipſe potus non pro Theae foliis ſolum, ſed et ſaccharo, lactis cremore, igne, ſuppellectili, ſibi vindicat, pau-

periori-

perioribus haud parum molestarum, quarum sequelas damnuni ex iactura temporis longe superat. Mihi sufficiet, Theae in corpus humanum effectus curatius enodare. Quod ut fiat, sedulo distinguendum est inter vires foliorum ipsorum et infusi eorum calide et sub vario gulae placentium additamento poti.

In naturali stirpium serie Thea inter columniferas et tricoccas medio quasi loco comparet. Quae cum tricoccis cognatio eandem suspectam reddit; accedit, quod polyandris annumeretur, quarum haud paucae naturae humanae infestae sunt. Ast, siquidem subsidiariam modo opem, in diiudicandis stirpium viribus affinitas exhibet: experimentis potius insistendum est. Gustatus in Thea austeritatem insignem cum amaritiae iunctam mox reuelat, odoratus autem fragrantiam modo fortiorem modo debiliorem. Adstringentem naturam Theae confirmat exploratio cum Vitriolo martis, quippe cuius solutio infusum Theae saturatum colore saturate purpureo (LETTSON *p.* 39.) vel nigredine imbuit. Hac ipsa decoloratione proxime ad Gallas et Bistortam accedit, et utraque Thea hoc momento eiusdem efficaciae est

(PERCIVAL *Essays medical and experimental*, vol. 1. p. 119.). Perinde quoque est, vtrum infusum sit frigidum an calidum (PERCIVAL *l. c.* p. 91.). Acetum vini autem instillatum minuit nigredinem et colorantes particulas plurimam partem in fundum deiicit; dispellitur nigredo perfecte oleo Vitrioli instillato et infusum clarum euadit. In cutem vitulinam recens detractam tantum valet infusum frigidum, vt eandem induret et crispet (*l. c.* p. 123.). Quae communis solet esse adstringentibus antiputredinosa vis, haec in Thea haud exigua est. Vtriusque infuso caro bouilla per septuaginta horas contra putredinem munita est, quum retenta in simplici aqua iam intra quadraginta putresceret (LETTSON *l. c.* p. 39.). Diutius arcetur putredo, si infusum frigido loco retinetur, quam calido, vt experimento cum carne ouilla constitit (PERCIVAL *l. c.* p. 121. *sq.*). In comparandis amaris variis stirpibus, proximum post Gentianam, Absinthium, Rutam, vtraque Thea locum occupat (*l. c.* p. 119.). Id vero, quo praecipue fautoribus suis arridet, et quo plurimum in corpore humano Thea patrat, sunt partes odoraе, quae non modo naribus Theae siccae admotis, sed et sub infusionem calidae aquae

aquae per conclaue, sentiuntur. Theae viridivberius hae infunt, quam Boheae: attamen et delicatiores huius species iisdem non deftituuntur.

Defstillatione largae copiae Theae viridis, fcilicet librae dimidiae cum aqua factae elicitur aqua valde fragrans et pellucida nullo oleo inftrecta, adstringens; reliquum liquidum infpiffatione extracti amari ftiptici, leuiter modo odori, vncias quinque et dimidiam fiftit (LETTSON *p.* 40.). Aqua ifta odora in cauum abdominale ranae et membranam cellulofam iniecta paralyfin cruris alterutrius pofterioris excitauit, et iacturam vniuerfalem motus fenfusque (LETTSON *p.* 40.); et alio experimento applicatio huius aquae ad neruos ifchiaticos ranae intra femihoram extremitates pofteriores paralyticas reddidit, et intra horam rana mortua eft (*l. c.* *p.* 41.). Neutrum accidit ex iniecto vel applicato liquido altero, vel extracto foluto (*l. c.*). Comparatio horum experimento- rum perfecte euincit, odoras vnice partes neruorum et cerebri vim deleuiffe, quin in aliis binis (a cl. SMITH recensitis in *Diff.* eiusd. *de aitione musculari Append. experim.* 36. *a. b. recuf.* in *Thef. medic. f. Difpp. acad. Edin. tom.* 3. *p.* 113.), in quibus infufum

infusum Theae viridis neruo crurali ranae, item alius musculis tibiae, adhibebatur, sensus motusque partium affectarum cessabat. Sub connubio reliquarum partium Theae dubium superesse adhuc posset, quales praecise infestae fuerint. Iaponenses et Chineses huius Theae in systema neruosum et musculosum effectus probe gnari, ipsi non audent Theam ante elapsos decem vel duodecim menses post eiusdem praeparationem forbillare, nisi ad minimum vetusta Thea admisceatur (KÄMPF. *Amoen.* p. 626.). Nam licet tostione et siccatione foliorum multum harum partium pereat et immersio foliorum in aquam item ascensus vaporum aquae feruentis haud exiguam earum copiam dispellat: non tamen tantum infringitur quae inest, noxia vis, quin praecocius largiori copia pota, capiti iniuriam faceret et tremorem artuum induceret. Huic causae adscribas, quod vir mercaturae Theae operam nauans, postquam odoratu centum citas Thea repletas explorasset, die post vertigine, cephalalgia, spasms vniuersalibus cum iactura loquela et memoriae, corripere, et, licet leuatus, postea tamen sensim paralyticus et eneruatus vita decederet; et in alio protractum in examinandis et commiscendis Theae variis speciebus

speciebus negotium causa probabilis apoplecticae post praegressam vertiginem mortis existit (LETT-SOM *l. c. p. 47.*). Praesto quoque sunt exempla haud pauca hominum in hac re occupatorum, qui ex subtili pulvere disperso haemoptysin et haemorrhagias narium perpeffi sunt, vel violentam tussim in phthisin transeuntem contraxerunt. (ID.).

Plura hisce similia incommoda haud raro ex potata Thea percipiuntur, quorum culpa in aquam calidam vel alia potui huic admixta facile coniiceretur, nisi experimenta modo dicta fontem detegerent. Potationis Theae non vnus modus est. Iaponenses praecipue, nominatim notabiliores et ditiores, contrita in puluerem folia, quantum eius apex cultri capit, cyatho immittunt illique tantum aquae calidae superfundunt, vt pulpa inde euadat, quam rutabuli agitatione spumantem feruide sorbillant (KÄMPF. *l. c. p. 614. 624.*). Nec Chinesibus haecce ratio ignota est (DU HALDE *l. c. p. 589.*). Est quaedam vilior Theae species, quam sacco inclusam vel corbe quadam ad fundum depressam in aheno ferreo coquere Chineses solent, quoniam fixiores partes continet,
quam

quam vt infusione erui possent, et de qua ad restinguendam sitim cuilibet domesticorum pro arbitrio bibere licitum est. (KÄMPF. *l. c.* p. 625.).

Ast maxime vulgare est, infusione aquae feruidae Theam potui idoneam reddere, quem Chinesium morem vbiuis in occidentalibus terris receptum esse, inter omnes constat. Sic iacturae vaporosarum Theae partium tanto magis parcitur. Chineses semper eadem vtuntur absque saccharo et lacte (OSBECK *l. c.* p. 196.). Exterae gentes prius saltem tantum non semper addunt. Hisce additamentis nouae exsurgunt vires, a Thea sola non deducendae. Non destrui partes istas, sentiendi et motus organis inimicas, infusione feruentis aquae, creberrimis exemplis effectuum apud eos, qui liberalius Theam praecipue viridem delatiorem, vel Boheam fragrantiozem, ingurgitant, edocemur. Praestantissimus WHYTT (*Works* p. 641. *sq.*), quem nouimus neruosis affectionibus valde obnoxium fuisse, de se ipse narrat, se ex mane bibita Thea saturatori, ventriculo praecipue vacuo, insignem debilitatem sensisse, pulsum celeriorem inde euasisse et saepe vertiginem enatam. Similem casum cl. LETTSOM (*l. c.* p. 45.) de alio

alio medico fiftit, qui ex Thea ante meridiem pota cibi appetitum omnino amifit, ex potato autem vel vnico poft meridiem cyatho praeterea peruigilium aliquot horarum fubfequente nocte contraxit, quum contra ea aquae calidae cyathus cum faccharo et lacte nihil omnino incommodi illi pepererit. Ipfe memini, ante plures annos quum fenfilitate neruofa fingulari et debilitate ventriculi correptus efferem, Theam viridem pretiofio-rem me bibiffe, quae, licet modice nec faturate valde forbillata, paullo poft tamen ebrietatis fenfum, memoriae imbecillitatem et languorem infuetum cum difplicentia rerum obuerrantium per tempus in me creabat. Praeter dicta mala creberrime obtingunt mox poft ingeftam Theam ingrata animi fenfatio, anxietas et oppreffio pectoris, flatus, tremor artuum, triftitia et in aliis rurfus hilaritas infueta. Quin nonnunquam abufum manifeftae conuulfiones excipiunt. Pluries haec in membris inde enatas obferuauit cl. GEOFFROY (*Mat. med. Traité tom. 3. p. 37.*). Singulari cafu malum hystericum, cum terribilibus conuulfionibus iunctum, vnice neglectu Theae confopitum (JAMES *Diffp.* 455. apud LETTSOM). Pertinet huc exemplum puellae exiguae ex infuso Theae nimis

faturato

faturato epilepsia correptae (TODE *med. chir. Bibl. tom. 7. p. 199.*). Sed hisce praefertim obnoxii sunt, qui morbosam quadam sensibilitate et irritabilitate laborant, vnde hacce sublata alio tempore eadem Theae species et aequae saturate et copiose ingesta impune ferri potest; et nonnulli, nisi modum excedant, nihil incommodi percipiunt. Sub ista igitur corporis diathesi Thea tanto magis noxia est, et eandem manifeste peiorem reddit. Quo minus vaporosi Theae inest, tanto minus ab ea hocce nomine metuendum est. Hinc Thea per mare transmissa altera, itinere terrestri ad nos delata, magis salutaris est; hinc Thea Bohea magis confert viridi; hinc praestat decocto ex Thea, quam infuso, vti; hinc confert, primam infusionem negligere, et posteriores modo adhibere; hinc infusum tepens vel frigidatum minus nocet calido; infusum dilutum minus forti; nec mala ista nervosa exurgerent, si Thea ex solutione extracti pararetur. Et quoniam vacuo ventriculo in nervos eiusdem tanto liberior actio, multi Theam tum non ferunt, quibus alias nullas molestias ciet. (Vtilis admonitio cl. BUCHAN in *Domestic medicine p. 71.*) Sed spernit eiusmodi consilia gula, cuius lenociniis victimam tot aliis momentis valetudo humana

humana euadere solet. Et quibus Theae potatio in deliciis est, eandem recens infusam pluribus cyathis, quam fieri potest, feruide bis per diem quin crebrius ingurgitant. Debilitanti tum Theae ipsius per odoras partes naturae, vitio calidae aquae, nouae vires adduntur, et quicquid roboris fibrarum alias ab adstringente eius efficacia expectari posset, omnino destruitur. Nec mirum, quod protracto per longum tempus hocce abusu vel in consuetudinem quotidianam abeunte, fibrae ventriculi totiusque corporis relaxentur, vasorum actio vegeta in humores torpeat, sanguis aquosis partibus oneretur et vitiose diluatur, infusatio violenta iacturam multorum proborum humorum efficiat, neruorum insuper imbecillitas insignis et oscillatio muscularium fibrarum vel minimo stimulo obsecundans generetur. Thea igitur multiplicis istius malorum generis, quod affectiones neruosas appellant, mali hypochondriaci, hysteriae, item calorosens, floris albi, foecunda mater est. Calore quoque dentibus insecta; fragiles, nigros, cariosos reddit. Sponte itaque liquet, quam male sanitati consuluerit CORNELIUS BONTEKOE (*Traaht van het Excellenste Kruyd Thee* 1679.) commendando ad finem praeteriti seculi Theae potum vberiore

ad centum vel ducentas patellas per diem, falsa opinione persuasus, quod ad arcendos morbos tenuitati sanguinis summopere studendum esset. Theae istud consuetum apud Europaeos connubium, saccharum et lac, ad virosas istas Theae foliorum particulas infringendas idoneum esse, analogia suadet. Vtrumque tamen copia nociuum esse potest, istud acido et muco, quae in primis viis generat, hoc oleosa sua natura, praecipue si, ut vulgo solet, cremor eius adfunditur.

Eo, quo usurpari vulgo solent modo, Theae folia vix per se aliquod commodum medicum afferunt; sed quicquid boni patrant vehiculo, quo excipiuntur,tribuendum. Aliter sentiendum esset, si in puluere, vel extracto, vel decocto eoque praecipue frigido, ingererentur, quibus formis vel a volatili principio vel ab adstringente vires quaedam salutare expectari possent. Sunt tamen, qui efficaciam quandam Opio similem ipsi infuso fortiori adiudicant, et sedatium ideo illud praedicant, quod ataxiam spirituum compesceret, stimulum in ardentibus et inflammatoriis febribus debilitaret, peruigilia sedaret (PERCIVAL *l. c.* p. 129. et hoc praeeunte LETTSOM), et vel ea
 efficacia

efficacia sudorem pellere arbitrantur (LETTSON). Evidentius vis Theae medica elucescit experimentis, quibus sola capta fuit, quorum tamen pauca mihi nota sunt. Triginta scilicet grana Theae viridis pretiosioris, in puluere ter vel quater de die capta, per intervalla totidem horarum debilitatem solidorum et decrementum caloris et pervigilii effecerunt, et transpirationem cutaneam moverunt. Nausea si ex ea vel maiori dosi subsequitur: tanto certius transpiratio contingit, et mitigatio symptomatum inflammationes comitantium. Dosis si in duplum augetur, increfcit nausea et aegritudo (sickness) et ingratus sensus vel pondus circa regionem ventriculi percipitur, quod plerumque aluo laxa dilparet (LETTSON *l. c. p. 60.*). Vis ista Theae anodyna confirmari etiam videtur efficacia masticatae Theae viridis in curanda cardialgia, praecipue grauidarum foeminarum (BUCHAN'S *domestic Medicine p. 456.*). Id verum est, siue id a Thea ipsa, siue aqua calida deriuandum, homines nervosis istis affectionibus correptos temporarium plerumque lenimen sentire et hilaritatem animi per tempus concipere solutis quasi a balneo interno spasticis, prout vis balnei calidi externi in spasticis morbis iam dudum explorata

est; quod quum Theae potatores aliquoties in se ipsi experti sint, noua quotidie incitamenta ad iterandas forbillationes Theae reperiunt, incurii fequelarum funestiarum. Si quid ad auertendos inflammatorios morbos virium habet Thea, prout multi notarunt eosdem nostro tempore rariores minusque obstinatos esse, quam SYDENHAMI aetate, id potius aquae calidae relaxandi solida et diluendi fluida vi tribuo, et sub isto excessu, quem Chineses hocce potu faciunt, id boni enasci poterit, quod venaefectione non indigeant et consequenter morbis, qui eam requirunt, quorsum inflammatorii, non laborent. Quoniam Thea pota, accedente frigidiusculo aëre, lotium mouet, initiis calculi subuenire potest sabulum renum et exiguos calculos expellendo; et hoc quidem forsan in causa est, quod Iaponenses et Chineses a calculo immunes existant (TULP. *Obs. med.* p. 380. KÄMPF. p. 626.). Etenim sub consueta potatione vix effectus eiusmodi ab adstringentium vi communi in pellendo calculo redundat. Quantum autem hocce nomine valeat infusum frigefactum, exemplo memorabili cognoscitur, quo primum nonnisi lotium vberius manauit, dein fragmenta calculi et sabulum ex vrethra secesserunt (TISSOT *de la Santé des*

des gens de lettres p. 196. not.). Quod, accedente iusto caloris atmosphaerae moderamine, sudorem pellat Theae calidus potus, multiplici occasione prodest. Sic crisis per sudorem commode alitur, et refrigerio concepto rheumatismis febribusque multiplicis generis obuertitur; vnde peregrinantibus eximium solamen, quibus et id saepe mali accidit, quod aquam impuram offendant Thea corrigendam. Post repletionem ventriculi a nimio cibo ad eam attenuandam et colluuiem contractam diluendam et euacuationi opportunam reddendam, potus hicce eximie iuuat. Spirituosorum liquorum vim obtundere solet. Nec hoc nullius momenti est, quod commodum et vulgatissimum medicaminum vehiculum plerumque constituat. Dissipare subinde decoctum corticis Peruuiani extus applicatum ophthalmias pertinaces satis iam nouimus: sed idem accidit in ophthalmia sicca ex vsu simili infusi frigidi Theae Boheae, sine dubio utrobius eodem actionis modo (TODE et SALHOLT *Diss. adnotata medico - pract. p. 10.*).

Quae Chineses sibi de praestantia Theae medica persuadent, horum multa omnem fidem superant. Sed de hisce celebris itinerator, qui

et multas gentis huius formulas fuggerit (DU HALDE *l. c. p. 590.*), audiendus est. Interim et ipsi Chineses, inter praeconiorum copiam, excessum infidias valetudini struere confitentur.

Nec Thea vilissimae notae et effoeta sine vsu proicitur, sed pro tingendis telis fericeis colore badio impenditur (KÄMPF. *Amoen. p. 625.*).

B V X V S.

LINN. *Syst. veg. p. 709. Gen. pl. p. 486.*

452.

Pharm. BVXI Folia; Lignum.

Buxus sempervirens; LINN. *Spec. pl. p. 1394.*
a) arborescens C. B. ICON: REGNAULT *Botanique*
 Le Buis ou Bouis; OELHAFEN V. SCHÖLLENBACH
Abbild. d. wild. Bäume -Pars 1. tab. 28. Haec
 ligni praecipue causa notanda. Arbor humilior
 Europae australis, vt Hispaniae, Galliae, Angliae,
 Helvetiae, etiam Orientalium terrarum, multis
 Varietatibus pro figura et colore foliorum
 ludens. Delectatur umbra potius quam statione
 foli

foli obuerfa. Nec spernit sterilius solum. Hiemes frigidiores non commode fert. Var. β) *suffruticosa* L. Buxus foliis rotundioribus c. v. Χαμαιπυξος f. Buxus humilis DODON. *Pempt.* p. 782. Folia in vsum medicum et ab hacce peti possunt.

Vtraque ob perennantia folia hortorum vulgare ornamentum est. Varietate β areas istorum cingimus, cui fini tanto commodior est, quum tonsionem optime ferat. Radices tamen absorbent nimis succum vicinis stirpibus necessarium, et enecatorum fruticum vel ad partem vel in integrum restauratio tonsuraque iacturam temporis pariunt, cui vere praecipue in rebus hortensibus parcendum.

Neutra dictarum Buxi partium hodie in medicina eminet, licet FOLIA saltem non carere virtute iam odor ingratus et sapor amarus nauseosus edoceant. Spargunt odorem suum sponte post pluuiam. Siccatione magnam eiusdem partem perdunt, destillatione autem aqua eodem abunde impraegnatur. Camelos necat Buxus, quibus ceterum acceptum pabulum est, vt in prouincia Persiae Gilan, vbi illa abunde crescit, constitit (HANWAY'S *Account of the British trade over the*
 R 4 *Caspian*

Caspian Sea, vol. 1. p. 191.). Sunt qui aluum mouere notant ad drachmam vnam in puluere data (HALL. *Hist. stirp. helv. n.* 1610.), quin cum vehementia (VOGEL *M. m.* p. 131.). Sed nouis experimentis assertio confirmanda est, antequam in verum vsum trahi possit. Decoctum foliorum efficax esse sudoriferum (DU HAMEL *Traité des arbres*, tom. 1. p. 117.). Puluerem Buxi humilis (arbitror folia esse intellecta) cl. WINTER (V. VAN DEN BOSCH *Hist. constit. epid. vermin.* p. 223.) in tussi spasmodica valde commendauit. Capillos rufos fieri, si frequenter lauentur lixiuio, in quo folia cum ramis decocta fuerunt, tanquam rem compertam tradit MATTHIOLUS (*Comment. in DIOSC.* p. 169.); sed sic de ea agens ambiguum relinquit, vtrum de solo decocto an cinerum solutione herba Buxi impraegnata sermo fuerit. Simili ambiguitate laborant, quae centies ex LENTILIO (*Ephem. nat. cur. Dec. 2. ann. 2. p.* 350.) de Buxi vi capillos restituendi repetita sunt. Ipse loquitur de lixiuio, cui Buxus incoquebatur, ex vnico exemplo a puella rustica illi narrato, cui ex lotione istius liquidi capilli non solum restaurati, sed et tota facies et collum rufis pilis foedata fuit; sed ne partem quidem Buxi vsurpatam memorat. Quae igitur

igitur praeconii fides? Ad lignum vini caluitiem tollendi transfert HEUCHERUS (*Oper. tom. 1. p. 480.*), dum illud praestantissimum eo fine, binis verbis praedicat.

LIGNVM coloris pallide lutei est compactum, et tam ponderosum, vt fundum aquae petat, qua specifica grauitate omnia reliqua Europaea ligna superat. Ex Campania et Hispania ad nos transfertur in artificum praecipue vsu, ob duritiem enim ad opificia torneatorum varia, icones exscalendas, pro pectinibus capillorum, dentiscalpiis rel. creberrime adhibetur.

Masticatum nullum fere saporem prodit. Extractum autem spiritu vini paratum, quod circiter $\frac{1}{25}$ totius ligni ponderis constituit, subamaricans est, et extractum aquosum, quod $\frac{1}{30}$ pendit, saporis fortioris ingrati salini (LEWIS *M. m. p. 157.*). Hisce quidem notis non multum virium medicarum spondet. Fuerunt tamen, qui hoc lignum Guaiacino in curanda lue venerea aequipararunt (AMATI LUSIT. *cur. med. cent. 2. cur. 95. cent. 3. cur. 4. et cent. 6. cur. 80. in schol. WELSCH. Obs. phys. med. p. 535. Cfr. HEUCH. l. c.*).

Nec in Gallia ferioribus annis in hoc morbo intentatum remansit, effectu votis respondente (CHOMEL *Plantes usuelles* T. 1. p. 357.).

PRAEPARATVM.

OLEVM BVXI *Ph. W.* p. 130. Est empyreumaticum ex ligni scobe. Gossypio exceptum ad guttam vnam vel alteram et denti carioso immisum in dentium dolore compescendo valuit (FONSECA *tom. 1. conf. 40.* RIVER. *Prax. med. P. 1. p. 260.*). Ita et dolores haemorrhoidales vel solum vel in miscela olei Lini applicatum sedat (RIVER. *l. c. P. 1. p. 518.*). Transeo alias nimis liberales laudes.

ORDO XL.

O L E R A C E A E.

C H E N O P O D I V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 216. *Gen. pl.* p. 121.

453.

Pharm. BONI HENRICI *Herba.*

Chenopodium Bonus Henricus; foliis triangulari-
 sagittatis integerrimis, spicis compositis aphyllis
 axillaribus LINN. *Syst. veg.* l. c. Bonus Hen-
 ricus J. BAUH. *Hist. pl. tom. 2.* p. 965. Lapa-
 thum vnctuosum c. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 579.;
 REGNAULT *Botanique*, Le Bon Henri; CURTIS
Fl. Lond. Pl. perennis in locis incultis, ad
 muros, et prope vias pagorum, item fineta,
 frequens.

HERBA. Mucilaginosum saporem habet et
 subsalsum. Folia vix nisi recentia adhibentur, et
 quidem extus applicata. Iam dudum celebrata
 sunt ad vulnera recentia consolidanda; item ad
 fordida purganda, et a vermibus, si in iisdem
 nidu-

nidulantur, liberanda (DODON. *Pempt. p. 651.*) et sananda. Virtus in vlceribus nostro tempore pluribus exemplis nouam: fidem sibi acquisiuit. Ex horum censu est casus senis, quem in sinistro crure plura vlcera dolorosa et sanationem respicientia male habuerunt; aliusque foeminae, quae in digito quodam vlcus tumore insigni et dolore iunctum obstinatum gessit (SAM. GOTTL. VOGEL *med. praët. Beobacht. p. 63. 64.*). Nouissime iterum in vlceribus cutaneis impensius laudata (FIELITZ *Erinnerungen Vorschläge u. Wünsche Wundärzte zu bilden p. 59.*). Non minorem praestantiam folia declarant in exanthematibus variis chronicis. Fuit iuuenis quotannis herpete vtriusque manus correptus, sed post irritum vsum variorum aliorum remediorum hoc vnico cum constantia sanatus (ID. *p. 65.*). In scabie, nisi omnino eidem medeatur, lenimen tamen affert manifestum praecipue in partiali et tumore insigni iuncta (ID. *l. c.*). Huius documentum notabile exstitit in viro iam aetate prouecto, qui vna cum scabie brachiorum et pedum, tumore oedematoso pedis dextri insigni tentabatur, sed, imposita herba, vel et stirpis radice, quae tamen plus doloris excitauit, ex vtroque malo conualuit (DILLEN. in *Act. nat. curios.*

curios. vol. 1. p. 110.). Par auxilium in tinea capitis praestitit (VOGEL *l. c.*). Ipse testis fui eximii folaminis, quod homini leproso per tempus attulit, puris abditi euacuationem vlcerumque foedissimorum depurationem promouendo (Vid. *Commentat. mea de Lepra, recus. in Opuscul. vol. 2. p. 392. sq.*). Nempe in omnibus recensitis affectionibus folia copiam liquidorum acrium et corruptorum alliciunt, nonnunquam commeatu tam largo, vt splenia et reliqua velamenta quaeuis madeant, et hocce effluxu contingente dolor, quem aliquando initio cient, disparet, vnaque tumor praeuius dispellitur, quin tandem alvei ipsi exsiccantur. Mutanda vero folia eaque vel integra vel, quod praestat, conquassata siue concisa, semel bis vel ter per diem; vt tamen, si causa morbi altiores fontes habet et a vitio humorum proficiscitur, hisce non acquiescas, sed ad commoda interna confugas. Contra vlcuscula a scabie (Vid. cas. DILLEN. supra *cit.*) et profecit puluis herbae cum vnguento pomato commixtus.

Vis foliorum recentium in oedematum lymphae euacuanda grauis viri (LINN. *Fl. Suec. p. 78.*) testimonio enitet, cui et casus supra
allatus

allatus (a DILLENIO) respondet. — In haemorrhoidibus coctis conquassata (LINN. *l. c.*), vel in linimento ex foliis recens contusis et cremore lactis vel butyro non salito adhibita, dolores mitigant (VOGEL *Mat. med. p. 80.*). — Scani paronychia imponunt contusa (LINN. *l. c.*). Cataplasma ex tota planta paratum podagricos dolores tuto lenit (SIM. PAULLI *Quadrip. botan. p. 248.*).

Culinaribus herbis eam quoque annumerare licet. Instar oleris enim coqui potest, sub quo vsu aluum lubricat (DODON.), item in iusculis adhiberi. Turiones, instar Asparagi parati, fatis sapidi sunt.

454.

Pharm. BOTRYOS VULGARIS *Herba.*

Chenopodium Botrys; foliis oblongis sinuatis, racemis nudis multifidis LINN. *Spec. pl p. 320.* Botrys ambrosioides vulgaris c. B. Icon: BLACKWELL *Herbal tab. 114.* Pl. annua Europae australioris, vt Galliae inferioris, Genevae, Valesiae inferioris, Calabriae, locis arenosis crescens. In hortis nostris, modo statio non variet, sponte sese disseminat.

HERBA

CHENOPODIUM BOTRYS. 271

HERBA recens ad contactum resinoso viscida et digitos inquinans odorem fortem balsamicum subingratum spargit, saporem vero edit aromaticum amaricantem. Aqua destillata lactescens et odoras et supidas partes recipit. Oleum aethereum parce inest, scilicet ex plantae libra una civili vix grana viginti quatuor eruta (CARTHEUS. *Diff. de Chenopod. ambrosioide* p. 11. *Mat. med. vol. 2. p. 133.*). Est vero duplex, alterum fluidum flavescentis sapore aromatico et amaro, odore fragrante ipsius stirpis; alterum frigore sese in speciem seu vel potius cerae albae coagulans, quod tamen non vnguinosa naturae esse, eius facilis in spiritu vini solutio testatur. Infusum aquosum amaritiam prae se fert, odorem vero planta ipsa debiliorem. Tinctura spirituosâ, una cum amaritie leuiori, sapore acri instruitur. Extracti aquosi drachmae duae et aliquot grana eliciuntur ex uncia una, saporis falsi et amari. Efflorescit ex eius superficie copia crystallorum salinarum. Minor stirpi inest quantitas extracti resinosi, scilicet eius unciae unius drachma una cum scrupulo uno, sed hoc ipsum superius est aquoso et amaritie et acredine. Crystalli modo memoratae et figura referunt Nitrum, et in eo conueniunt, quod in carbone candente

candente detonent et fundantur; herba quoque sicca in igne eadem phaenomena exhibet (VAN BACHAUTE in *Mem. de l'acad. des sc. de Bruxelles*, vol. 4. p. 312. sq.). Ansa inde capta culturam huius plantae et Chenopodii ambrosioidis, quae similia conspicienda dat, in usum nitrariorum commendandi (ID.).

Rarius a medicis praecipitur, quam meretur. Nec ullibi, ut ut quaesiverim, virtutes huius herbae medicas per partes enucleatas et serie historiarum confirmatas reperio, quae quidem plurimam vim habent in iisdem extra dubium ponendis. Vbiuis nuda fere morborum nomina praesto sunt, in breuiariis saepissime repetita, quorum fontem vberimum apud MATTHIOLUM (*Comm. in DIOSC. p. 620.*) inuenies. Non repugnabo herbam incidendi, aperiendi, abstergendi, flatus dissipandi, efficacia instrui, et calidum neruinum esse; saltim iudicium sensuum hariolari id suadet. Omnes illam in variis affectionibus pectoris extollunt, nimirum in tussi catarrhali (FOREST. *Obs. et curat. med. Lib. 16. Obs. 4. schol. ad finem*) asthma pituitoso, quin pulmonum exulceratione. Mirifice adeo purulenta exspuentibus auxiliari indicat

MATTHIOLUS vt videtur, expertus. Hysteriis quoque medelam afferre asseritur, quo nomine mulieribus, Venetis praecipue, et externe et intrinsecus creberrimo in vsu fuisse legimus (WELSCH. in *Micdonim.* addit. *Miscell. nat. curios. Dec. 1. Ann. 4. 5. p. 29.*). Decoctum cum melle (MATTHIOL.), item puluis herbae cum melle in electuarium molle redactus (Loch de Botryde FORESTI), commoda contra mala ista pectoris visa sunt.

455.

Pharm. BOTRYOS MEXICANAE *Herba.*

Chenopodium ambrosioides; foliis lanceolatis dentatis, racemis foliatis simplicibus LINN. *Spec. pl. p. 320.* Botrys ambrosioides mexicana c. B. Icon: REGNAULT *Botanique*, L'Ambrosie. Pl. annua in Mexico et Lusitania spontanea.

Herba odoris et saporis fere, vt in modo dicta, sed vtriusque, praecipue odoris, fortioris, ita vt, si inde ad vires concludere liceat, efficacia in morbis hanc stirpem superiorem esse coniicias. Sed paucissima vere explorata sunt. Theae Mexicanae nomen illi tributum in memoriam reuocat

pristinam eiusdem, loco Theae, laudem. Passim olim in Germania Chinenſi ſubſtituta fuit, ut in Suevia, Bavaria (LOCHNER *de Thee et Caſe ſuccedaneis* in *Eph. nat. curioſ. Cent. 5. 6. Append. p. 149.*), Sileſia, item Hungaria inferiori (*Breſſlauer Verſuche* 1717. *Decemb. p. 443. ſq.*). Sed neque gratia ad eius pretium accedit, nec calidae naturae herba promiſcuae et quotidianae forbillationi commoda haberi poteſt. Decoctum eius faturatum in paralyſi fananda celebratur, eiusque virtutis exemplum narratur de paralyſi pedum recenti (RUDOLPH in BALDING. *n. Magaz. für Aerzte vol. 5. p. 496.*). Haec ſtirps pariter Nitri copiam includit, et cultura eiusdem proventui et collectioni fauere cenſetur (VAN BACHAUTE in *Mem. de l'ac. d. ſc. de Bruxelles vol. 4. p. 312.*).

PRAEPARATVM.

SYRVPVS CHENOPODII ſ. ATRIPLICIS MEXICANAE *Ph. W. p. 206.* Inter varia alia et huius herba intrat. Peſtoralis et diureticus pronunciatur; prius maiori iure. Sed exoletus.

456.

Pharm. CHENOPODII ANTHELMINTICI
Semina.

Chenopodium anthelminticum; foliis ovato-oblongis dentatis, racemis aphyllis LINN. *Spec. pl.* p. 320. *Chenopodium Lycopi folio*, perenne DILLEN. *Hort. Eltham.* p. 77. *tab. 66. fig. 76.* Botrys praealta frutescens, foliis longis laciniatis CLAYTON *Fl. Virg.* GRONOV. *ed. 2. p. 39.* Planta perennis in Pensylvania, Yerfea noua et Bonaria indigena, locis ficcis fabulosis.

SEMINA exigua, splendentia, fusca, subrotunda, subcompressa; odoris grauis. In Europa non vsitata. Sed in America septentrionali iam dudum claruerunt instar anthelmintici, et etiamnum clarent. Vnde Anglis ibidem Wormseed dicuntur. Testes eius sunt varii celebres viri, ibidem commemorati; et inter hosce CLAYTONIUS (*l. c.*) et KALMIUS (*Amer. Resa vol. 2. p. 283.*). Prior lumbricis aduersa indicat, et vterque infantibus dicata significat. Vsurpandi illa modum conuenientissimum nobis tradit cl. CHALMERS (*on the weather and diseases of South - Carolina p. 71.*).

Scilicet electuarium ex feminibus subtilissime contritis et melle paratur, cuius mane et vesperi tribus continuis diebus cochleare vnum exhibetur, repetendum pro necessitate. Sic stupenda copia vermium per aluum secedere solet.

457.

Pharm. VVLVARIAE vulgo s. ATRIPLICIS
OLIDAE Lond. Edinb. *Herba.*

Cbenopodium Vulvaria; foliis integerrimis rhombeo-ouatis, floribus conglomeratis axillaribus
LINN. *Spec. pl. p.* 321. *Vulvaria* DALECH. *Hist. pl. p.* 543. *Atriplex foetida* C. B. Icon: REGNAULT *Botanique.* l'Arroche fetide. Pl. annua ad vias Europae australioris, item aliquando locis ruderatis et in hortis, spontanea.

Vix ultra Britanniam vsurpata, vbi iam a. 1721. Pharmacopoeam Londinensem intrauit; nec in minori exultimatione videtur etiamnum in Scotia esse, quum Edinburgenses adeo post tot Pharmacopoeae suae castigationes adhuc in editione a. 1783. p. 10. isti locum concesserint.

HERBA recens ingrate olet, instar piscis falsi et subputridi, qui foetor post contactum diu digitis inhaeret. Et hic ipse debilior est in stirpibus loco ruderato crescentibus, quam solo humido. Item imbecillior est in stirpe sicca, et sensim in hac disparet omnino. Aquae eundem impertit destillatione et infusione. Sapor nauseosus.

In malo hysterico eam adhibendi occasionem sine dubio foetor dedit, quippe nouimus foetida varia leuamen in paroxysmo eius nominatim foeminis ferre. Eo fine praecipue conducit, folia contusa cum saccharo in conferuam trita dare, quam et vtilissimam hystericis pronunciat NEEDHAM (in RAII *Hist. pl. tom. 1. p. 198.*). Paullo magis compositum est *Electuarium hystericum FULLERI* (*Pharm. extemp. ed. Lauf. p. 82.*) ex conferuae vnciis quatuor et olei Succini guttis quadraginta octo constans, cuius dosis est quantitas Castanae. Sed et profuit infusum theaeformae (PALMER apud RAIUM *l. c.*). Quin tinctura spirituosa commendata (TOURNEFORT *Hist. des Plantes de Paris tom. 1. p. 30.*). A clysmatibus ex decocta planta non multum virium exspecto, licet vel sic Vulvaria comoda fuerit habita (GEOFFROY *Mat. med. Traité tom. 5. p. 248.*).

B E T A.

LINN. *Syst. veg.* p. 217. *Gen. pl.* p. 122.

458.

Pharm. BETAE RVBRAE *Radix; Folia.*

Beta vulgaris; floribus congestis LINN. *Syst. veg.*
l. c. Var. *α. rubra.* Beta rubra vulgaris C. B.
 Icon: BLACKWELL *Herb. tab.* 235. Excluduntur
 igitur Varietates radice lutea vel viridi. Sed
 ipsa Varietas radice rubra figura et habitu
 ludit, vt subdiuisiones eius variae locum habeant.
 Planta biennis.

Pro culina quidem praecipue creberrime
 colitur, attamen non omnino foro medico
 excluditur.

RADIX fusiformis est, pugnum supraque
 crassa, purpurea. Transuersim secta annulos ex
 albido et purpureo variegatos repraesentat. Tam
 succosa, quam sicca, dulcescens est. Succus ex-
 pressus grate ruber. Eodem colore tingitur tam
 aqua quam spiritus vini infusione. Radix copia
 aquosarum partium scatet, adeo vt radicem
 duas

recentium libra vna post ficcationem modo vncias duas aequet. (MARCGRAP *chym. Schrift. P. 2. p. 86. Conf. Mem. de l'ac. de scienc. de Berlin 1747. p. 82. fq.*). Multum veri sacchari recondit, etfi minorem quantitatem, quam Beta Cicla. Et hoc quidem eruitur tam vini alcohole, radicibus contritis infuso, quod ipsum ex libra dimidia ficcatae radicis drachmas duas cum dimidia sacchari erogat (*l. c. p. 74.*); quam encheiresi minus sumtuosa ex succo radicum tyrocnesti tritarum expresso, depurato et ad iustam mensuram euaporato (*l. c. p. 81.*). Haftenus tamen in singularibus experimentis absque applicatione ad verum lucrum res substitit.

Antiquitus iam cibi genus haec radix constituit (Conf. SPIELM. *Diff. de oler. Argentorat. Fasc. 1. p. 29.*), sed concoctu difficile, vnde fabrorum prandium vocauit MARTIALIS, et parci nutrimenti. Quo fine coqui potest concisa cum iure carneo, sub aromatum commodo additamento; vel concisa fermentationi subiicitur instar Brassicae capitatae acidulatae, sicque grato acore magis placet. Vulgatius est, acetarium inde parare, dum radix cocta et in orbiculos secta aceto vini

diluto cum feminibus Carui ac radice Armoraciae inditur.

Succus ad linguae scrutinium tam blandus, naribus tamen attractus mucum copiose prolicuit. Nota iam fuit vis fucci errhina GALENO (*de simpl. med. facult. l. 8. p. 898. Ed. RICC.*); nam per nares purgare indicat. PLATERUS pluries eundem sic adhibuit in auditione graui (*Observ. p. 127.*), capitis grauedine (*p. 365.*), aurium dolore (*p. 390.*), dentium dolore ex defluxione (*p. 400.*), haec mala vt humorum ad nares deriuatione tolleret, sed plerumque pro temporis, quo vixit, ratione cum aliis remixtum. In Dania olim contra coryzam difficiliorem familiare fuit, succum radice permixtum aquae Maioranae et mellis anthosati tantillo naribus excipere, id quod, licet quibusdam profuerit, aliis tamen nocuit, et in virgine nubili inter cruciatus intensissimos inde totum caput intumuit (BORRICH. in BARTHOL. *Act. med. vol. 2. p. 166.*). Difficillimus capitis dolor succo pluries per diem naribus fortiter attracto, omnibus remediis irritis, teste BAGLIVO (*Oper. omn. p. 113.*), sedatus est. Odontalgiae hac ratione adhibitus saepius extitisse remedium legitur (COHAU-

(COHAUSEN in *Aët. nat. cur. vol. 9. p. 33.*), imo VOGELII (*Mat. med. p. 191.*), olim nostri, experientia. Sed errhina facultas et pulveri radicis ineſt. (ID.).

Decoſtum radicis ſpiffius aluum laxat, prout ipſe eſus Betae copioſior. (LEWIS *M. m. p. 135.*). Nec deſtituitur hacce virtute radix, inſtar ſuppoſitorii apud infantes applicata (CHOMEL *Uſuell. tom. 3. p. 30.*).

FOLIA rarius culinari vſui deſtinantur radice, vixque plerumque praeterquam ſaginationi porcorum inferuiunt, ſed inſtar aliorum olerum veſci iisdem poteris (Vid. varia huc pertinentia conſilia in cl. GRAUMANN *diätetiſch. Wochenblatt, vol. 2. p. 81. ſq.*) Locis veſicatorio exulceratis commode ad alendum profluuium imponuntur. In tinea capitis applicatio eorum recentium non ſpernenda (LORRY *de morb. cutan. p. 441. 447.*). Ipſe vidi inde cruſtam denſam duram capitis emolliri et cutem accedente peſtinis adiumento denudari et nitidam reddi cum inſigni liquoris foetidi effluuiò, vt aliis remediis aditus pateat; ſed remotis iis malum facile recrudescit, nec niſi palliatiuam opem folia ferunt (V. *Opuſc. mea tom. 2. p. 245.*).

S A L S O L A.

LINN. *Syst. veg.* p. 217. *Gen. pl.* p. 122.

459.

Pharm. SODA.

Salsola sativa; herbacea diffusa, foliis teretibus glabris, floribus conglomeratis LINN. *Spec. pl.* p. 323. *Salsola Souda* LÖFLING. *Spanfska Resa* p. 132. *Kali hispanicum supinum annuum Sedi foliis breuibus f. Kali d'Alicante* JUSSIEU in *Mem. de l'ac. des sciences de Paris* 1717. p. 73. *sqq. tab. 2.* Crescit ad orientalem terminum Hispaniae ad littora Valentiae, Murciae, Granatae copiose, circa Alonam autem omnium copiosissime.

Huic stirpi primum locum inter eas assigno, quibus *Sodam* debemus; nam omnium optimam saltim inter Europaeas suppeditat, eamque, quam *Hispanicam*, siue Alonensem, vulgo Alicantinam, vocamus, et inter mercatores Soude de Barille (Nomen plantae et ipsi Sodae hinc inde commune) audit. Sed sunt multae aliae plantae, quae ob *Sodam* acceptae sunt. Eminent inter haec

Salsola

Salsola Soda; herbacea patula, foliis inermibus
 LINN. *Spec. pl.* p. 323. Kali maius, cochleato
 femine c. B. Le Salicor, MARCORELLE in *Mem.*
pres. à l'ac. R. de sciences tom. 5. p. 531. Icon:
 JACQUIN *Hort. Vind. tab. 68.* Pl. annua ad
 mare mediteraneum crescens.

Ex hac Galli in Languedocia Sodam suam
 parant, quae tam in locis, vbi stirps crematur,
 venditur, quam Massiliam mittitur, quo ad alias
 gentes transferatur (MARCORELLE). Insigne quo-
 que lucrum ex hac (Spinella domestica Sicul.)
 trahunt Siculi, dum nominatim Venetis et Massi-
 liensibus copiam eiusdem insignem vendunt (SESTINI
Lettere dalla Sicilia tom. 3. p. 58. 76.). Pagani in
 Gallia folia in pane edunt (MARCORELLE *l. c.*
p. 533.).

Salsola Kali; herbacea, decumbens, foliis subula-
 tis spinosis, calycibus marginatis axillaribus
 LINN. *Spec. pl.* p. 322. Kali spinoso affinis c. B.
 Icon: *Fl. Dan. tab. 818.* Pl. annua, locis falsis
 Europae australis crescens.

Ex hac in Syria teste RAUWOLFIO (Vid.
 GRONOV. *Fl. orient. Rauwolfii p. 29.*) Soda con-
 ficitur,

ficitur, licet et alia stirps nomine Schinan ab eo significata (Anabasis aphylla LINN. secundum GRONOV. *l. c.*) eidem scopo inferuiat. Ex Oriente Venetias transfertur.

Salsola Tragus; herbacea erecta, foliis subulatis spinosis laeuibus, calycibus ouatis LINN. *Spec. pl. p. 322.* Kali spinosum cochleatum C. B.

Sodam vilioris speciei suggerit, quae a fraudulentis lucri causa alteri modo dictae aliquando in Gallia admiscetur (MARCORELLE *l. c. p. 545.*), item in Sicilia, vbi Selvaggia stirps dicitur (SESTINI *l. c. p. 60.*).

Salicornia herbacea; patula articulis apice compressis emarginato-bifidis LINN. *Spec. pl. p. 5.* BASTERI *Opusc. subsec. tom. 2. p. 107. tab. 10. fig. 3.* PALLAS *Reise durchs Russ. Reich, tom. 1. p. 479. tab. A. fig. 1. Fl. Dan. tab. 303.* Salicornia DODON. *Pempt. p. 82.* Pl. annua, ad littora maritima Europae, item in paludibus aquosis falsis versus mare Caspium nec non ad salinas Europae, e. c. Halenses, habitans.

Huic stirpi, quae proponenda de Sodae viribus medicis habet, adscribit LINNEUS (*Mat. med.*), forsitan ideo, quod eandem inter Suecicas plantas ad Sodam comparandam existimet aptissimam. Ast multo aliis hoc fine inferior est. Nam licet illi omnino insit alcali minerale, adeo hoc ipsum acido salis ligatum est, vt distinctum non compareat, sed cineres nonnisi sal cibarium offerant. Expertus hoc est GAUBIUS, Salicorniam Medioburgi collectam explorans (*BASTERI Opusc. subs. tom. 2. p. 112. sqq.*). Idem euentus fuit experimenti Orenburgi facti (*PALLAS l. c. p. 244. not.*).

Planta recens condita aceto cum aromatibus, acetarii instar, in Anglia editur. Ad antiscorbutica efficacia refertur, et in Zeelandia eam ob causam per menses aestiuos cocta et caulibus tenacioribus liberata in olei aceti et piperis connubio ingeritur; imo per hyemem aceto condita ideo praelto est (*BASTER l. c. p. 109.*).

Salicornia arabica; foliis alternis vaginalibus obtusis hinc dehiscentibus LINN. *Syst. veg. ed. 14. p. 53.* Kali geniculatum minus c. B. Kalli geniculatum f. Kalli ALPIN. *pl. Aegypt. p. 125. cum icone p. 126.* In Arabia et Aegypto.

Aegy-

Aegyptiis pro Soda in vsu est (ALPIN.). Verum et binas alias plantas subsequentes adhibent, quarum omnium cineres Venetiis in mercaturam cedunt.

Mesembryanthemum nodiflorum; foliis alternis teretiusculis obtusis basi ciliatis LINN. *Spec. pl.* p. 687. Kalli II. album f. Kalli ALPIN. *pl. Aegypt. c. icon.* p. 127. Planta annua Aegypti et Neapolitani regni.

Auctore ALPINO haec quoque pro Soda ab Aegyptiis comburitur.

Plantago squarrosa; herbacea, caulibus ramosis diffusis decumbentibus, foliis linearibus integerrimis, capitulis squarrosis MURRAY in *Comm. Soc. scient. Gotting.* 1781. p. 38. *tab. 3. Syst. veg. ed. 14.* p. 156. *Plantago aegyptiaca* JACQU. *Misc. Austr. vol. 3. et icon. rar.* Kalli III. ALPIN. *pl. Aegypt. p. 125. c. ic. p. 128.* Pl. annua, in Aegypto spontanea.

ALPINI planta nuperioribus hisce annis modo botanicis rite innotuit. Nam ipse summus LINNEUS illam ad *Mesembryanthemum Copticum*

(*Spec.*

(*Spec. pl. p. 688.*), et insuper, etsi dubius ad Plantaginem Indicam (*Spec. pl. p. 167.*) retulit. Aegyptiis haec quoque Sodam erogat. (ALPIN.).

Fuci quoque varii ob Sodam inclaruerunt, praecipue *Fucus vesiculosus* LINN. de quo alio loco pluribus.

Ex hoc Galli inprimis prope Cherburgum in Norrmannia suam *Soude de Varech* (CADET in *Mem. de l'ac. d. sc. de Paris 1767. p. 487.*) et Angli suum *Kelp* (cuius praeparationem aptissimam describit BORLASE in *Observations on the State of the Islands of Scilly p. 118. sqq.*) repetunt.

Et hae ipsae stirpes sunt, quas non sine labore et propria indagine inter numerosas passim significatas ex ipsis fontibus erui, et ad suas species botanicas redigere potui. Memorantur longe plures (Conf. LINN. *Mat. med. Art. Salicorniae*; IMLIN *Diff. de Soda, Argent. 1760. p. 8. sqq.*; JO. GESNER *Diff. Phytogr. sacr. Spec. P. 2. p. 12. sqq.*), praecipue ex Salsolae et Salicorniae genere, item aliquot Atriplices, Anabases, *Chenopodium maritimum*, *Triglochin maritimum*, *Crithmum maritimum*, *Reaumuria vermiculata*

(BERG.

(BERG. *Mat. med. veg.* p. 182.), fide non vbiuis indubia, quum narratio vel a testibus oculatis non profecta fuerit, vel in definitione speciei labes obtineat. Confusio nominum stirpium istarum variarum difficultatem quoque peperit in iudicio de singularibus Sodae speciebus ferendo. Addo Batin maritimam L. (JACQU. *Hist. stirp. Amer. piñ.* p. 127. tab. 246.), quae planta falsissimi saporis in Caribaeorum insularum et vicinae continentis littoribus arenosis maritimis crescens, cineres exhibet, qui Carthagenensibus et Mompolinis pro vitro conficiendo inferuiunt; plantam Barillam vocant. Item adicio Surianam maritimam L. (AUBLET *Hist. des plantes de la Guiane françoise*, tom. 1. p. 472.), ex qua cl. AUBLET per commorationem in Insula, Isle de France, Sodam parauit. Tataři omnes et singulas plantas falsas in Sodam conflaurant, etiamsi cineres vix quoad quartam partem purum sal contineant (GEORGI *Reise im Russ. Reich* vol. 2. p. 783. Conf. FALKS *Beyträge zur topograph. Kenntniss d. Russ. Reichs*, vol. 2. p. 141.). Atrachani quoque Chenopodio herbaceo et fruticoso (Puto Chenopodio maritimo L. et Salsola fruticosa L.) item Salicornia mixtim vti feruntur (MODEL *chem. Nebenst.*

Nebenst. tom. 1. p. 304.) Nempe omnes dictae hucusque stirpes falsum saporem produunt, qualis sali communi inest, et vel ad littora maris crescunt vel locis, quae olim maris fundum constituerunt, vel ad salinas. Non perinde tamen esse, qualis adhibeatur, mox manifestius constabit.

SODAE nomine intelliguntur cineres, qui combustionem solerti stirpium variarum salfarum locis dictis crescentium obtinentur. Diuidi solet in vniuersum pro plaga diuersa, vnde petitur, in Sodam orientalem s. Leuanticam et occidentalem. *Orientalis* complectitur eam, quam Syria, Aegyptus, regnum Tripolitanum, Tunetanum, Altrachanense, subministrat. Aegyptiaca cognomen *Alexandrinae* fert, eaque inter hasce censetur optima. Sed relinquens hasce manebo praecipue in consideratione *occidentalis*, siue eius, quae in variis Europaeis regionibus colligitur. Dolendum valde, quod haecenus non omnes et singulae Sodae species, quae mercaturam intrant, quoad partes, quas continent, et earum proportionem, examinatae sint, vt de pretio quarumuis tanto verius constitui posset. Difficultatem negotii auget, quod species eius, ex remotioribus locis

translatae peregrino additamento saepe corrumpantur. Nec absolum videtur, partem discriminis in diuersa praeparatione quaerere, quae de quibusdam latet. Nobis interim sufficiet, quod de Hispanica (JUSSIEU), Gallicarum duplici genere ex Salsola Soda (MARCORELLE, qui in descriptione omnium accuratissimus est) et Fucis (CADET, BOURLASE), et de Sicula (SESTINI) certiora nouerimus. Plantae, quae largiuntur Sodam praestantiorum, cultura sollerti adiuuari debent. Semina igitur locis mari vicinis, vel quae mare olim alluerat, feruntur. Non quaelibet tamen terra aeque commoda germinationi seminum est. In maxime falsa nihil emergit (MARCORELLE), confert vero ea, quae et frumento ferendo par est (JUSSIEU *l. c.* p. 77. MARCORELLE), imo ea, quae plus salis continet, quam ut ibidem frumentum succederet (MARCORELLE p. 535.). Secundum experimenta cl. DU HAMEL (*Mem. de l'acad. d. sc. de Paris* 1767. p. 233. 239.) Salsola Soda, quo remotius a mari feritur, tanto minus alcali mineralis continet et tanto plus alcali vegetabilis, unde colligit alcali minerale ex ipsa terra marina originem suam traxisse, quod idem confirmat cl. CADET (*Mem. de l'ac. d. sc. de Paris* 1774. p. 42.); licet

licet contradicat cl. MAZEAS *Mem. pref. à l'ac. de sc. vol. 5. p. 362. not.*), qui tamen agnoscit salis marini copiam in plantis mari vicinioribus frequentiore esse. Culturae specialiora momenta enarrare, huius loci non est. Plurimum interest, terram aratione repetita probe emollire et euellendis peregrinis plantis, quarum praesentia Sodae bonae indoli valde officeret, fedulam operam dare. Germinant femina fauente tempestate intra duas hebdomades, plantae vero nonnisi adultae siue maturae, vt vocantur, colligi debent, quod stadium cognoscitur colore plantae vel omnino luteo, qui magis placet, vel plane rubro, et inde quod exarescere incipit (MARCORELLE), item maturatione feminum (SESTINI). Tum ad euulsionem stirpium proceditur, sub qua iterum reiicere peregrinas stirpes opus est. Quoniam vero non omnes plantae eodem tempore collectioni idoneae sunt, relinquuntur iuniores in aliud tempus. Sicantur demum prostratae per aream, sub quo situ sponte decidunt femina, vel, nisi hoc fiat, flagello excutiuntur. Et, postquam in fasces colligatae fuerint, cremantur. Combustio fit in fouea rotunda solo firmo excauata, cuius magnitudo variare debet pro copia stirpis et pondere Sodae

defideratae diuerfo; fcilicet ita, vt pluries per vices herba immittatur et, ea igne confumta, cineres candentes et liquati baculis magnis circumagantur, donec, dum refrigefcat maffa, duritiem lapideam induat, quae encheirefis fpatium plurium horarum fibi vindicat. Fracta maffa in frufta plurium librarum 50 adeo loco ficco reponitur; pondere quinque librarum minora repudiantur, quoniam in puluerem facile dilabuntur, nec diu conferuari poffunt (MARCORELLE). Caufa duritiei ea eft, quod caloris vehementia alcali minerale in terream partem Sodae vim exferat, et partim cum ea vitrefcat. Eo vera iactura fit alcali huius multiplici vfu commodi, vt quod elui amplius non potefit, quod vero difpendium impediri poffet, fi modo in mitiorem gradum fub incineratione ignis augetur. Salfola Soda fubinde infecto quodam corripitur, quod rodendo vel ftirpem omnino deuorando valde^o infefum eft; fed fatio Ciceris arietini vel Spinaciae illi delendo fufficit (SESTINI *Lettere l. c. p. 70.*).

Soda Alonenfis, proba refert maffam grifeo nigrefcentem in coeruleum inclinantem, valde ponderofam, fonoram, intrinfecus exiguis foraminibus

nibus pertusam ad contactum siccam, odoris ingrati expertem, saporis valde falsi (JUSSIEU *l. c. p. 77.*). Addi potest, quod, si loco humido ac calidiori feruetur, in superficie compareant puncta alba s. efflorescentiae, dein in farinam dilabatur (DE JEAN *Diff. Historia analysis chem. origo et usus oecon. Sodae Hispan. p. 6.*). Gallica s. Languedocensis bonae notae describitur aequalis sicca, clangens, fragilis, saporis falsi, coloris profunde coerulei in nigrum vergentis (MARCORELLE *l. c. p. 545.*). Et hisce quidem notis optimae species Sodae distinguuntur. Alonensi paullo deterior habetur *Carthagenensis* ex Murcia coloris grisei (MALOUIN *Chemic medic. tom. 1. p. 345.*). Vituperanda autem est omnis Soda, quae humidum ex aëre attrahit, lapillis inquinata, aqua soluta foetens, minus dura, albicans, quae sal marinum sapit et acidis superfusa manifeste non efferuescit (Vid. IMLIN *Diff. de Soda p. 8.*). Eiusmodi variis vitiis quum laboret *Soda de Varech*, quae instruitur sapore valde falso et odore forti hepatis sulphuris (CADET *l. c. p. 487.*), et nihil fere alcali mineralis sed plurimum salis marini continet: patet vilissimae esse notae.

Nempe secundum chemicam analysin speciebus Sodae tantum non omnibus inest *Alcali minerale* siue veterum Natron et terra vitrescibilis. In plerisque autem insuper latet *Alcali fixum vegetabile*; et *Sal quoddam medicum*, quorum Sal commune vulgatissimum, interdum Tartarus vitriolatus vel Sal Glauberianum rel.; item *Hepar sulphuris*. Subinde particulae ferreae accedunt. Vnde cognoscitur, Sodam plerumque esse corpus valde compositum. Quo plus alcali mineralis liberi recondit Soda, et quo minus vel si nihil reliquarum partium praeter terram, eo praestantior est: cuius quidem naturae est Soda Alonensis. Alcali hocce minerale non combustionem primum generari vel euolui, docet eiusdem in succo harum plantarum praesentia, quam ipsam experimenta cl.^m MONTET (*Mem. de l'ac. d. sc. de Paris* 1762. p. 657.) et seriora cl. MARCORELLE (*l. c.* p. 541.) item cl. ROUELLE (in ROZIER *Observ. et Mem.* tom. 1. 1773. *Ianv.* p. 13. 16.) indubiam reddunt. Nec etiamnum certum est, an copia huius alcali decompositione salis communis, si praesto est, sub combustionem contingente, augeatur.

PRAEPARATA ET COMPOSITA ex SODA.

SAL SODAE. Quo vero hoc alcali a reliquis cum eo remixtis partibus feiungatur, Soda in pulverem contrita aquae fufficiente quantitate decoquitur, quae impraegnata decantatur et noua dein commutatur, donec omni fale liberetur, folutio praeuia colatione ad cuticulae prouentum euaporatur et ad cryftallorum generationem loco frigido feponitur; quibus formatis et decantatione liquidi fuperioris feparatis, demum blando calore ficcatis, encheirefis continuatur, donec aliae prioribus fimiles cryftalli enafcantur; refiduum mixtum eft peregrinis partibus fupra dictis. Et iftae cryftalli nomine Salis Sodae venire folent. Cryftalli priores albiffimae, pellucidae, rhomboidales et lamellofae; posteriores minus nitidae funt. Ex libris duabus ponderis ciuilis Sodae Alonenfis vnciae tredecim paulloque plus cryftallorum eruuntur, et ex liquido reliquo cryftallifationem refpuente vnciae fex (IMLIN *Diff. de Soda* §. 2.). Sal Sodae acrem quidem faporem habet amaritie iunctum, fed mitiorem, quam alcalina vegetabilia (ID. §. 3.). Puriffimi cryftallina forma imbuti centum partes continent alcali viginti, acidi aërei fedecim, et aquae fexaginta quatuor (BERGMAN in

SCHEFFERS *chem. föreläsningar* p. 53. §. 40. not. 1.); Mora temporis hoc sal multum aquae suae amittit, vnde et in farinam sensim dissoluitur simulque efficaciae suae multum perdit (BERGM. *l. c.* p. 54.). Aquae destillatae vncia vna, gradu 62. Fahr. calens, drachmas quinque cum granis quindecim eiusdem soluit (IMLIN *l. c.* p. 22.). Diutius carnem contra putredinem praeservat, quam sal commune, sed non tam diu, ac alcali vegetabile f. Tartari (IMLIN *l. c.* p. 34.). Sal Sodae acido Vitrioli saturatum largitur Sal mirabile Glauberi; cum acido nitri, Nitrum cubicum; cum acido Salis Sal commune; cum Sale sedatiuo Hombergii Boracem; cum acido Tartari Sal Seignette. Chemiae est falis Sodae completam historiam tradere. Sed haecce in vsu medicum ad cognoscendam naturam rei, de qua hic agitur, sufficient; vnde cognoscitur sal Sodae differre multis modis ab alcali vegetabili, eiusdem esse indolis, ac basis falis communis, et iisdem vsibus tam oeconomicis quam medicis commodum esse. Hinc et recentiori tempore, quoniam parca modo copia huius falis Sodae inest et multiplici fini non sufficiens, sedulo in artem alcali minerale in sale communi obuium ab acido segregandi incubuerunt (quorum

expe-

experimentorum summam legere est in cl. WESTRUMB *phys. chem. Abhandl. vol. 1. p. 134. sq.*). Hac quoque in re b. BERGMAN aliis chemicis fere palmam praeripuit, dum ex affinitatum legibus edocens alcali minerale separari posse ex quolibet sale, cui insit, per alcali vegetabile, compendiosissimam simul et fructuosissimam viam illud alcali eliciendi indicavit (*Opusc. vol. 3. p. 312. 336. 351.*).

Haecenus tamen opificia varia Sodae adiumento carere nequiverunt. Pertinet huc ars vitriaria, quae ad fluorem adiuuandum et candorem elegantiamque vitro conciliandam illa opus habet. In quibusdam officinis Soda, qualis est, adhibetur, in aliis, quod praestat, sale Sodae puro vtuntur, vnde vitrum tanto purius et pelucidius euadit. (Cfr. MERETTUS *ad Neri artem vitriariam*; KUNKELS *vollständige Glasmacherkunst.*). — In linteorum dealbatione quoque Sodae insigne pretium est, quoniam, si bonae notae est, nullam colorantem materiem secum vehit, nec tam corrosiuum est, vt filis ipsis vim inferret, prout ab alcali vegetabili et calce contigit, attamen linteis niueum candorem conciliat (DE JEAN *de Soda*
T 5 p. 36.

p. 36. *sq.*) — Tincturibus placet ad exaltandos et firmandos colores, conducit quoque ad explorationem constantiae quorundam colorum. Antecellit vero facile reliquis ex Soda pro oeconomia commodis hoc, quod saponis valde egregii materiam suppeditet. Sed de hoc, quum res sit ad medicinam aeque ac oeconomiam spectans, seorsim paullo post vberius dicendum est.

Sal Sodae solum vix vnquam medico scopo adhibetur, quum suppetant alcalia vegetabilia virtute superiora. Aeque ac haec autem valet aperire obstructa vasa, resolvere tenaces humores, infringere acidum, mouere lotium. In Saxonia chirurgi aliquando instar lapidis caustici extrinsecus illam applicant (SCHMIDT *Diff. de Soda* §. 23.).

ACETVM CONCENTRATVM WESTENDORFII.

Quomodo hoc ope salis Sodae paretur, alio loco (*Appar. med. vol. 1. p. 323.*), quum de aceto ageretur, iam significatum est.

SAL ACETI. Huius pariter iam antea (*Appar. med. vol. 1. p. 328.*) mentio facta est.

SAL SEIGNETTE vulgo f. SAL POLYCHRESTVM DE SEIGNETTE *Ph. Wurt. p. 169.* ALCALI MINERALE

TARTARISATVM *Ph. Suec. ed. 2. p. 53.* SODA TARTARISATA, vulgo SAL RUPELLENSIS *Ph. Edinb. ed. 1783. p. 164.* Paratur, nisi purum sal Sodae profert, Sodam aqua coquendo, donec sal erutum fuerit, lixiuum filtrando et crystallos Tartari in puluerem contritas per vices ad saturationem vsque addendo. Euaporatione ad cuticulam facta, crystalli generantur magnae, ad illas, quas saccharum candi exhibet, propius accedentes. Aëre pelluciditatem suam amittunt, et in puluerem niueum dilabuntur. Solutio facilis in aqua, ita vt circiter tres partes cum dimidia aquae pro vna salis huius sub gr. caloris quinquagesimo scalae Fahrenheit. soluenda sufficiant (*SPIELM. instit. chem. p. 54.*) Perfectum sal medium dici nequit, quum, praeter alcali minerale Sodae, etiam illi insit alcali vegetabile in crystallis Tartari latens. Facile decomponitur aqua solutum non modo acidis mineralibus sed et vegetabilibus, vt succo Citri, Aceto, Tamarindis. Nomina respiciunt inuentorem et locum, quo vixit. Fuit scilicet pharmacopola Rupellensis, qui circa a. 1672. circiter illud detexit. Sed diu inter frequentem vsum arcana compositio mansit, donec anno 1731. opera cll. BOULDUK et GROSSE (*Mém. de l'ac. d. sc. de Paris*

1731. p. 124.) item cl. GEOFFROY (*Mem. cit.* p. 127.) qui seorsim in eius naturam inquisiuerat, id patefieret.

Est eximium catharticum nec ingrati saporis. Rarius plena dosi ad drachmas sex vel vnciam integram ingeritur aqua solutum, sed ad drachmam dimidiam repetitis aliquoties de die dosibus exhibitum aperit, refrigerat, simulque aluum blande subducit; hinc in febribus crebro praecipitur et, vel hisce absentibus, spissos humores soluit et vasa obstructa blande reserat.

Minus charum est hocce sale, nec virtute inferius, *ALCALI VEGETABILE TARTARISATVM Ph. Suec. ed. 2. p. 54.* ex alcali lignorum et cremore Tartari.

FEL VITRI vocatur spuma vel materia recrementitia in vitri fusione superficiem petens et indurefcens. Debet esse leuis et alba et spongiosa, saporis falsi. Constat ex alcali vel sale communi terra iuncto. Nullius hodie vsus in medicina est, ad dentifricia olim.

SAPRO. Haec vox iamiam in quamuis miscellam extenditur, quae ex alcali vel acido et pingue-

pinguedine quadam conflatur. Aqua sapo non perfecte soluitur, sed lactescit haec et turbida euadit, spiritu vini autem fere perfecte subigitur, et dilui hic tum potest multa aqua sine aspectu turbido. Cum menstruo suo sub agitatione spumescit, et alia pingua aquae miscibilia reddit. Acido sapo aqua solutus decomponitur. Numerosissimae iam eius inuentae sunt species, quum antiquissimo tempore modo notus esset sapo ex seuo et cineribus (PLIN. *lib. 28. cap. 12.*). Alkali enim vel mineralis vel vegetabilis originis est, fixum vel volatile; acidum pariter varium. Pinguedo vel animalis est, vt sebum, pinguedo balaenarum, phocarum, medulla ossium, sperma ceti, cera, nisi hanc ad vegetabiles prouentus referas; vel vegetabilis, quorsum olea aetherea et vnguinosa, vt oleum Oliuarum, Amygdalarum, Cacao, Cannabis, Raparum, Napi, Lini, Nucum, pertinent. Certe combinatione cuiusdam salinae cum pinguedinosa materie ex alterutra harum classium, secundum exempla dicta, verum saponem arte produci posse constitit. Serius cognitum est connubio acidi cum oleo saponem enasci; quod tamen experimenta varia de acido Vitrioli nominatim cll. viri ACHARD (*Journal litteraire de Berlin 1776.*

S. 3. 4.), MACQUER (communicata a. 1777. in *Mem. de la Societ  de Medecine   Paris, vol. 1. p. 379.* et EIVSD. *Di ionnaire de Chimie vol. 2. art. Savons acides p. 358. sqq.*) item CORNETTE (in *Mem. de la Societ  de Medec. de Paris vol. 3. p. 188.*) euicerunt. Imperfectam modo unionem praestare inter oleum Oliuarum et oleum Vitrioli valuit cl. MERCK (*Gott. Anz. 1787. p. 577.*). Ante hosce meminit cl. SAVARY (*Diff. de sale essentiali Acetofellae 1773. p. 21.*) saponis ex sale Acetofellae et oleo vnguinoso, et cl. JO. G. FRID. SCHULZE (*Diff. de saponibus Gott. 1774. p. 2.*) alius ex oleo Vitrioli et olei Oliuarum a se parati. Perficere hosce sapones acidos vltcrius commoda suadent, quae in rem medicam inde sperari posse videntur. Probabile enim est, quod aliquando profuturi sint, quando non conducunt sapones alcalini, quin hosce subinde effectu superaturi. Minor haecenus fuit successus in effingendo sapone ex alcali et oleo empyreumatico (V. experimenta cl.^{mi} SCHULZE in *Diff. modo dicta inde a pag. 19.*). Effingi quoque sapones alcalini possunt ex resinis variis, cera, balsamo Peruuiano, qui tamen haecenus in serium vsum non tracti sunt; et huc quoque quodammodo hepar sulphuris pertinet.

Largiori

Largiori significato et saponos audiunt miscelae quaedam alcohol vini comprehendentes, loco alius pinguedinis, vt tincturae Tartari, Antimonii, Spiritus acido-dulces. Longe maiorem saponum varietatem natura quam ars producit, quorum in numero haberi possunt varii humores corporis animalis; item succi vegetabiles multi lactis formam vel sponte prae se ferentes, vt plantarum semiflosculofarum vel tritura cum aqua comparentes, vt ex seminibus et nucleis emulsiuis; porro succi amari, dulces (Conf. inprimis de natiuis saponibus ZUBELINI *Diff. de saponibus medicis natiuis L. B.* 1754. et KÜCHELBECKER *Diff. de saponibus Lipsf.* 1756.). Et si plantas hosce succos suppeditantes non apte satis saponaceas vocari putes, summo tamen iure sibi id nomen vindicant aliae, quibus sapor, spumescentia cum aqua, solutio pinguium et vis in corpore animali eadem est, vt Saponaria officinalis, Gypsophila Struthium, Lychnis chalydonica, Sapindus Saponaria. Hi saponos sicuti fluidi sunt, ita ars tam fluidos quam molles et solidos producit; quorum hi non possunt praeparari, nisi ex oleis frigore coeuntibus. Color etiam multiplici modo variat pro ratione pinguedinis sumtae, vel et pigmenti admixti; hinc

et

et viridis, niger, brunus, variegatus aliique suppetunt. Si vsus oeconomicus saponum vnice spectetur, eliguntur plerumque pro eorum praeparatione et pingua et alcalia pretio viliora: e. c. ex pinguium censu pinguedines animales vel olea expressa domestica, et ex alcalium censu cineres vulgares lignorum vel cineres clauellati. Horumque vsus pro emollienda et purganda cute, pro eluenda pinguedine pannorum laneorum, gossypinorum, sericeorum, lineorum, et detergendo vestimentorum quolibet genere, item ad pannos istos varios pro coloribus, quibus tingendi sunt, aptiores reddendos, notissimus est. Quaedam tamen huius generis opificia praestantiores saponem requirunt; et mollior aetas ab iis saponibus, qui cuti dicati sunt, et gratiam odoris et alias dotes desiderat. Sed transeo haecce, quum non huius loci sit singula saponis capita persequi, qua in re alii suppetias commodas ferunt (Vid. TACHENIUS in HIPPOCRATE *chemico cap. 4.* qui primus saponis vulgaris praeparationem curate descripsit; SPIELMANNUS in *Nov. Act. nat. curios. tom. 3. p. 442.*; DU HAMEL *L'art du Savonnier 1774.* vbi et machinae et instrumenta necessaria in arte saponaria repraesentantur). Dictis modo planior via

reddenda

reddenda fuit ad naturam et vim saponum medicatorum intelligendam. Primum merito locum sibi vindicat

SAPO ALICANTINVS (vulgo in officinis dictus), rectius Alonenfis; SAPO ALBVS HISPANICVS *Ph. Edinb.* Hic ex fale Sodae et oleo Oliuarum paratur. Ex iisdem materiis etiam albus, qui Massiliae conficitur, constat. Addi solet calx, vt alcali tanto magis causticum euadat et connubium facilius cum oleo ineat; sine qua tamen et sapo optimae notae (ad mentem SPIELMANNI in *EIVSD. Chem. p. 63.*) effingi potest. Massiliensem ample describit DU HAMEL (*Traité des arbres et arbuscles tom. 2. p. 83.*). In vsum medicum frigide sic paratur. Vna pars calcis viuae et duae Sodae Hispanicae in aheni ferreo cum duodecuplo circiter aquae paulisper ebulliunt. Lixiuum tum colatur et igni superimponitur, quo concentratur in eum gradum, vt vitrum vnciam vnā aquae alias complectens lixiui vnciam vnā cum drachmis tribus comprehendat. Huius lixiui concentrati vna pars cum olei Oliuarum duabus partibus in vase vitreo vel terreo cocto miscetur, miscela subinde agitur spatula vel pistillo, vnde spissatur et breui

Appar. medic. Vol. IV. V colorem

colorem album asciscit. Inter septem vel octo dies albus et durus sapo emergit (MACQUER *Dictionnaire de Chimie tom. 2. p. 352.*). Sed in officinis vulgaribus saponariis coctione lenta et protracta ad combinationem partium vtuntur. In sapone Alonensi proportio olei ad sal est, vt 4 ad 3; in Massiliensi vt 5 ad 3. (GEOFFROY *Mem. de l'ac. R. d. sc. 1739. p. 286.*). Possemus Alonensi in medicina acquiescere, nam non tam ingratus est, vt multi alii, modo non rancidus euaserit, quod colore rufescente cognoscitur, qui primum in externa superficie sese manifestat. Nec alium saponem hodie Ph. Edinburgensis sistit. Sed aliis placent alii, iam commemorandi.

SAPO AMYGDALINVS. Primarium est, vt, loco alius olei, oleum Amygdalarum fumatur. Encheirelis igitur modo significata et pro hoc adhiberi potest; sicque purior euadit et vsui medico accommodatior, quam SAPO AMYGDALINVS *Ph. Lond. p. 34.* cui lixiuium saponariorum ex cineribus Ruslicis et calce viua inferuit.

SAPO VENETVS ex albo coeruleo et rubro maculatus est, qui color ex admixto Vitriolo martis prouenit. Ratio olei ad alcali in hoc est,

vt 3 ad 8. (SPELM. *Nov. A. N. C. l. c. p. 444. Chem. p. 64.*). Ob maiorem alcali quantitatem durior est. Non aequè commodus vsui medico interno est, vt species dictae. Additur compositis variis pharmaceuticis extrinsecus applicandis.

SAPO EX BUTYRO DE CACAO FRATRVM GRAVENHORST. *Hann. Magaz. 1773. n. 42.* Ex alcali minerali et oleo iam dicto. Praestantiae argumenta iam alibi declaravi (*Appar. med. vol. 3. p. 391.*). Reliquis vsitatis omnibus pro vsu interno aptissimus. Idem vel non multo discrepans est SAPO MEDICATUS SPELM. *Pharm. gener. p. 293.*

SAPO TARTAREVS s. CORRECTOR STARCKEY, *Ph. W. p. 173.* Documentum exhibet saponis cum oleo aethereo facti, et paratur operosa encheiresi ex sale Tartari et oleo Terebinthinae, vtrisque purissimis. Hodie obsoleuit eius vsus medicus, vti et PILVLARVM POLYCHRESTARVM STARCKEYI *Ph. W. p. 140.*, quas intrat vt corrigens Opii et Hellebori, sed vana spe.

OFFA ALBA HELMONTII (SPELM. *Pharm. gen. p. 227.*). Ex spiritu salis ammoniaci cum sale Tartari parato et alcohole vini. Pro vsu interno hodie rarius praescribitur.

LINIMENTVM VOLATILE *Ph. Lond. p. 117.*

Ex oleo Amygdalarum et spiritu falis ammoniaci (alcalini). *Pharmacopoea Wurtemberg. ed. 1786. p. 95.* recipit oleum Oliuarum et spiritum falis ammoniaci cum calce viua. Pro vsu externo valde egregium, de quo sub fale ammoniaco aptius dicitur. Silētio praetereo alios saponē alcali volatile complectentes, vel rarius in officinis obuios vel paullo inconcinnius saponis nomine insignitos.

SAPO ACIDVS. Nondum quidem officinas intrauit hoc saponum genus, sed quoniam experimenta quaedam practica iam vere cum isto instituta sunt, omitti in specialiori recensu nequit. Generalia quaedam de hocce supra iam monui. Iste autem adhibitus ex acido Vitrioli concentrato et oleo Oliuarum coadunatur, nam istud acidum omnium optime cum oleis expressis sese combinat. Processus a cl. CORNETTE (*Mem. de la Societē de Med: de Paris, tom. 3. p. 189.*) descriptus sequens est. Intra mortarium vitreum vel porphyreticum olei Oliuarum coagulati vnciis quatuor sensim et paruis portionibus acidi vitriolici concentrati vnciae duae et dimidia superinfunduntur. Agitatio fit

fit continua miscelae, interuallum modo concedendo, dum portiuncula acidi addatur. Sic illa densitatem notabilem acquirit. Subiungitur postea eiusdem per 24 horas digestio, vt connubium partium tanto arctius fiat, et tandem ad superfluum acidum tollendum vel exponitur massa aëri humido, vt acidum humiditatem attrahat, vel aqua destillata feruens adfunditur, scilicet pro pondere dicto vnciae octo. Sapo tum liquefcit et superficiem petit, aufertur autem postquam refrixerit. Sic redundant saponis paullo flauescentis et satis solidi vnciae quinque. Oleo Been, alterius in locum adhibito, sapo albidior fit.

Enumeratis iam praecipuis saponibus, quibus in arte nostra vtimur, ad virtutes eorum medicas progredior. Quaedam harum iam experimentis extra corpus institutis cognosci possunt. Nempe saponi datum est, resinas vegetabiles, balsama et pinguedines, soluere et haecce omnia cum aqua miscibilia reddere. Haecce vis in exhibendis istis instar medicamenti magnum commodum parit et cauet, ne indigesta et compacta sine effectū per aluum secedant. Quam egregie cum hacce efficacia effectus saponis in corpore humano

conspiret, felici et frequenti experimentorum in multis morbis mox significandis successu constabit.

Veteres saponem applicationi externae vnicè destinarunt, nisi huc trahere velis locum DIOSCORIDIS (*M. m. lib. 1. cap. 186.*), quo lixiuium ex crematis in cineres ficus farmentis commistum cum olei exiguo ad sanguinem in grumos concretum resoluendum commendatur. PLINIUS (*Libr. 28. cap. 12.*) ceterum primus saponis meminit, et quidem ex feuo et cinere parati, tanquam inuenti Gallorum ad rutilandos capillos. A Romanis ad Graecos notitia et vsus saponis medicus transit, nam eum memorat ARETAEUS, AËTIUS, PAULLUS AEGINETA. Tempore tamen JOANNIS DE GADDESSEN (*in Rosa Anglicana*), qui seculi 14. initio in schola Oxoniensi docuit, a quibusdam artem salutarem non profitentibus (ignorantes vocat) sapo contra icterum exhibitus, quem vsum ille quidem ipreuit. FRANCISCI DE LA BOE SYLVII, Lugdunensis Professoris, autem meritum est, quod saponem ad internum vsum inter primos sua auctoritate reuocauerit, dum eundem in ictero laudat.

Iure igitur efficacia saponis in ictero praemittenda est. SYLVIIUS (*Oper. med. lib. 1. cap. 46.*

§. 75. *ed. 2. p. 306.*) eum aliquoties feliciter dedit ad drachmam circiter vnam, solutum lacte calente et sacchari tantillo edulcatum, bis aut semel de die. Communi fere iam consensu praestantiam eius in hoc morbo agnoscimus, quando a coagulatis viscidis vasorum biliarium, vel obstructionibus hepatis ductus exiguos comprimentibus, non nimis inueteratis, enascitur. Adduntur scite saponi extracta resoluentia, qualia sunt Taraxaci, Marrubii cum fero lactis, frictione abdominis et cibo vegetabili saponaceae naturae. Sic infantibus ictero laborantibus egregie subuenit (ROSENSTEIN *om Barns sjukd. p. 295. sq.*). Est tamen, qui in ictero saponem et salia alcalina eo vnice proficere existimet, quod bilis deficientis vices agat in cibo digerendo, et intestina expurget (HEBERDEN in *Med. Transact. vol. 2. p. 166.*).

Multum tribuit cl. COE (*Treatise on biliary concretions or stones in the Gall - Bladder and Ducts p. 295.*) in concretionibus biliosis saponi, ut qui non in primis modo viis sed et in sanguinem receptus vim suam exserat, cum quo tamen alia resoluentia combinat. Veris calculis tamen non sufficit. In viro enim, qui per septem annos ob

calculus vesicae vrinariae quotidie saponis vnciam vnam ingesserat, post mortem magnus numerus calculorum in vesica fellea inuentus est (HEBERDEN *l. c. p. 165.*). Nec ill. Anglus WALPOLE, licet supra octo annos quotidie fere vnciam dimidiam ad integram saponis caperet, liber a calculis cystidis felleae aperto cadauere deprehensus fuit, sed e contrario, etsi nulla eorum indicia per vitam adfuerant, repleta cystis ista iisdem apparuit, quorum vnus magnitudine Castaneam exiguam, ponderis drachmae vnus cum granis quadraginta duobus, exaequauit (*Phil. Transf. vol. 47. p. 472. vol. 50. p. 205. Conf. Hist. morbi et sectio cadaueris in WHYTT'S Works p. 433. sqq.*). Frustra et matrona per plures annos pilulis saponaceis contra colicam ex calculo felleo vsa est; quod idem accidit in aliis, in quibus omnia signa calculi fellei extiterunt (BERGIUS in *Vet. Acad. Handl. 1777. p. 309.*). Tantoque minus videtur, per os captum soluere hosce calculos posse, quum ne immerso quidem calculo in solutionem saponis vestigia vlla decrementi apparerent, imo lixiuium adeo saponariorum nonnisi tincturam pallide viridem proferret (HEBERDEN *l. c. p. 164.*).

Farraginem istam medicaminum, quae matrona Anglica STEPHENS contra calculum vrinarium mercede data publici iuris fecit (quae olim de conchis acturus enucleabo), virtutem suam calci et saponi debere, iam satis nouimus. In hisce igitur nunc saniori iudicio ducti subsistimus. Saponis folius vim lithontripticam demonstrat solutio calculorum huius generis in aqua, quae saponem Alonensem calore exceptit (WHYTT'S *Works* p. 391. §. 65. p. 393. §. 67. §. 70.). Sed aliis similibus experimentis euincitur, vim saponis augeri, si in aqua calcis ex conchis liquatus fuerit, sicque conspicuam magis solutionem fieri calculi, quam aqua saponacea vel aqua calcis sola (*l. c.* p. 391.). Vnde argumentum captum est, vtrumque, saponem et aquam calcis, in praxi medica coniungendi. Et haec combinatio tanto opportunior est, quum sapo acidum primarum viarum frangat et aluum apertam teneat, quae facile aqua calcis strictior euaderet (*l. c.* p. 404.). Nam acida, vt supra dictum, saponis nexum tollunt, et destruitur adeo saponis vis in calculum liquoribus fermentatis et debilitatur spirituosis, vti et saccharo vel melle (*l. c.* p. 393.). Non maiori autem quantitate saponis opus est, quam vt aluus blande

aperta feruetur; si plus capitur: nullus in calculum effectus redundat (ALSTON'S *Lectures on the Mat. med. vol. 1. p. 268.*). Initium fieri potest a drachmis tribus saponis et pinta vna Anglica per diem, sensim ascendendo ad saponis drachmas sex, quin vnciam vnam et aquae calcis pintas duas ad tres, et continuandus vsus pro effectu per aliquot menses vel annos. Quidam autem omnino saponem fastidiunt, nec ferre illum possunt ob exulcerationem viarum lotii: hisce aqua calcis sola acquiescendum est (WHYTT *l. c. p. 407.*). Quod idem consilium iis commodum, quibus aluus nimis laxa est (*l. c. p. 451.*). — Ast sapo quoque obuersa ratione non caruit optata vi in destruendo calculo (ALSTON *l. c.*) absque aquae calcis connubio. In aegro supra octogenario, qui vltra sex annos per diem illum a drachma vna ad sex sumferat, nullus calculus in vesica post mortem repertus est, licet catheter antea eum manifestasset (*Phil. Transf. vol. 50. P. 1. p. 221. 226.*). — Sub hisce praeconiis tamen, fatendum est, aliquando nec calcem nec saponem, nec combinatum hocce remedium, calculosis mederi. Subinde etiamsi calculum ipsum non subigat, prominentias tamen eius et acutos angulos
 · emollit

emollit et delet, vt malum tolerabile reddatur, et dispositionem ad calculum minuere videtur. Sed de curatione calculi per aquam calcis alio loco amplioribus dicam.

In cognato malo, arthritide, sunt qui multis laudibus saponem efferunt. Nemo vero liberalius cl.^{mo} LIGER (primum in academica dissertatione *f. Quaestione medica, an arthritidi sapo?* 1747. dein vberius in *Traité de la Goutte* 1753.), adeo vt eundem omnibus reliquis praeferat, et omni eiusdem speciei commodum iudicet. Mox paroxysmo exacto illum exhibet, nec nisi emaciatis et hominibus temperiei calidae quantitatem abbreviare opus arbitratur. Pro formula illi est miscela ex Saponis drachma dimidia, Rhabarbari et Gentianae \bar{aa} granis decem, ope syrapi purgantis in bolum redigenda, et cum ptifana Chamæpityos capienda, initio per quatuordecim dies semel de die, dein per mensem mane et vesperi, tum iterum per duas hebdomades semel, per mensem subsequenter rursus bis quotidie, sic continuando quamdiu necesse est. Interpolanda hisce, quoad seriem temporum forsitan iusto artificiosius praescriptis, blanda purgantia (LIGER *Traite*

p. 295.). Multum et tribuit saponis cum amaris, ne ventriculus debilitetur, connubio BERGIUS (*Svar på frågan om Gikt* p. 17.), illudque per plures annos protrahi iubet. Cl. CLERK (in PRINGLE'S *Observ. on the dis. of the army* p. 163.) obstinatos casus mali ischiadici aliasque arthriticas affectiones remouit sapone ab vncia dimidia ad integram quotidie per plures menses dato. Externa quoque saponis applicatio confert. Solutione scilicet eius in aqua calida, quasi balneo, pars dolens fouenda est (LIGER *l. c.* p. 263.). Qui vero calorem non ferunt, hisce conducit, saponem cataplasmaticis forma cum corpore pingui e. c. cum butyro de Cacao compactum applicare. Hocce quoque auxilio nodi arthritici in quolibet eorum stadio vel dissipantur, vel, si tophosa materies latet, eiusdem effluuium adiuuatur (*l. c.* p. 267.).

Quum in durioribus istis liquidorum nostrorum coagulis sapo tantum valeat, spes affulget, eum in mollioribus quibusdam non cariturum esse potentia. Non immerito ita sentiri, experiundo confirmamur. Pertinent huc morbi isti numerosi, quos BOERHAAVIUS (*Aphor. de cogn. et cur. morb.*

§. 69-75.) ex glutinoso spontaneo deriuauit, in quibus mucus tenacior et abundantior in vitio est. In hoc subigendo licet sapo non vnicum auxilium absoluat, non exiguum tamen praestat; commoda simul est saponis cum bilis inspissatae miscela (SWIETEN *Comment. tom. 1. p. 108.*).

In febre rheumatica, dum sanguis crassus et lardosus apparuit, modo calor non nimis vehemens esset, profuit prae reliquis exhibere aegris aliquot grana saponis Alonensis multa aqua soluta, vnde humores diluti, aluus subducta et commodum in lotio sedimentum successit (SARCONE *Krankh. in Neapel, vol. 1. p. 108.*).

Compactius sine dubio est coagulabile istud sanguinis in polypis cordis: attamen tantum tribuit ill. Gallus (SENAC *Traité du coeur, tom. 2. p. 426.*) soluenti saponis potentiae, vt et contra hosce optima inde exspectet.

Liquat quoque sapo adipem in tela cellulosa nimia copia coacruatum, et lente eum aquosis humoribus corporis nostri mistum per colatoria varia educit. Sperari iam hic effectus potest ex eius in eluendis maculis pannorum pinguibus efficacia.

efficacia. Commemorari hic meretur exemplum medici libras 291. (quum alias pondus medium hominis fere 160. librarum est), sub breuitate corporis ponderosi, vnde muneri suo fere impar euasit; hic tamen saponis ad drachmas duas omni vespera capti ope sic gracilescere coepit, vt intra aliquot menses decrementum librarum 28 pateretur et commode inambulare posset cum sanitatis constantia. (FLEMYNG'S *Discourse on the nature cause and cure of corpulency Lond. 1760.*).

Apud infantes lactantes saponis saepe insignis vtilitas est tam ad coagula lactis auertenda, quam, si praesto sunt, resoluenda. Sic variarum affectionum, torminum, icteri, obstructionis aluinae, eclampsiae, efficax in hisce medela existit. Exigua saponis portio lacti, dum butyrum parandum est, addita impedit necessariam partium separationem, vnde iam intelligitur, quantum hac re in corpore humano valeat. Acidum, in quod ea aetas inclinat, infringendo causam, quae lac coagulat, prohibet. Si vero iam compactum fuerit, commode saponi aqua destillata aromatica soluto tinctura Rhei aquosa et syrupus gratus subiungitur, vnde breui post glebae caseosae cum insigni leuamine

leuamine et ventris detumefcentia prodeunt. — Ob hanc lactis coagula arcendi vim, e re est diaeta lactea ob phthifin vel podagram vntium mane sex vel octo grana faponis capere (SWIET. *Comment. vol. 4. p. 685.*).

Praeter dictas obstruentes causas alia fixior subinde subest, dum liquidum tenacius impactum vasa obferat et alluenti a tergo liquido obicem ponit. Ita sese res habet in tumoribus frigidis glandularum. Hosce saepe egregie dispellit sapo, etiam tum interdum, quando mercurius frustra tentatus fuit. Detur ab vncia dimidia ad integram supraque, si ventriculus id ferat (WHYTT'S *Works p. 672.*). Quin praeferri Mercurio meretur, vtqui facile stimulo suo inflammat, et scirrhum in carcinoma vertere potest, humores praeterea nimium fundit et vires prostermit (*l. c. p. 675.*). Verum scirrhum solui posse, non tamen videtur: ast iam magni momenti res est, quod obstruione non nimis confirmata et molliori iuuet (*l. c. p. 674.*). Subiungenda autem me iudice est generatim cautio, quam L. B. A SWIETEN (*Comm. vol. 3. p. 152.*) de scirrho ventriculi adiecit, in quo quidem saponem commendat,

mendat, vt abſtineatur ab eo illico, ſi dolores augeantur, nam tum indicio eſt, ſcirrhum in cancroſam indolem degenerare, quae ſaponem non fert.

In rachitide eximia praefat, tam quoniam acidum refrænat et ciborum digeſtionem et boni chyli præparationem adiuuat, tum et quoniam obſtructiones glandularum meſenterii referat. Confert tum ſapo Alonenſis in miſcela fellis bouini et radicis Ari; vel, ſi cum ditioribus res eſt, loco Alonenſis offa Helmontiana in eadem miſcela: ſed non neglectis aliis, quae pertinax morbus requirit (ROSENSTEIN *l. c.* p. 403. 406.).

Verum et in obſtructionibus viſcerum vſus internus ſaponis conſuetus eſt, e. g. illum cum extracto Taraxaci, Gummi ammoniaco, amaris, commiſcendo.

Hypochondriacis et hyſtericis ſubinde moleſtus eſt ſenſus doloroſus cum vomitu mox poſt prandium; qui tamen ſaepe drachmis duabus ſaponis quotidie captis tollitur (WHYTT *l. c.* p. 697.).

Nec spernendum eius auxilium contra vermes in adultis est, nam drachmae sex vel uncia vna pluries singulas eorum species profligarunt (WHYTT *l. c. p. 665.*).

Verum et multiplices valetudinis offensas instar externi remedii vincere valet. Veteres iam, nominatim ARETAEUS (*de morb. acut. et diuturnis* ed. BOERH. *p. 135.*) et PAULLUS AEGINETA (*Lib. 4. cap. 1.*), saponem in balneo ad detergendam cutem in elephantiasi, et posterior in vitiligine quoque et prurientibus affectibus, laudarunt; quam ipsam virtutem in foeda scabie, in nosocomiis bellicis grassante, ferius confirmatam deprehendimus. Sed in hunc finem in vilioris generis sapone subsistere licet. Par illi efficacia infidet in vlceribus sordidis purgandis. Ad discutiendos tumores duros et scrophulosos confert istos sapone lacte soluto fouere. Verrucae et clauipedum sapone humectato fricti sensim delentur. Abscessus, forma cataplasomatis vel vnguenti, maturat. Tumores mammarum lactei apud puerperas fomentatione ex sapone Veneto, lacte et aqua soluto, dissipantur; conducit simul admittere bis vel ter vapores aquae tepidae cum molli

frictione (V. SWIETEN *Comment. tom. 4. p. 639.*). Simili ex sapone Veneto cum lacte epithemate tumores crurum vel pedum ex metastasi lactea intra decem vel duodecim dies dispelluntur (*l. c. p. 611.*).

Aluum obstructam aperire illum, res est notissima. Per os captum id praestare iam monitum fuit, sed consuetius est, eum in enemate solutum eo fine subministrare vel instar suppositorii in coni formam sectum, item acrioribus nonnullis maritatum, applicare. Priori modo pertinaciores quoque alias obstructions saepe obsecundant.

Sunt et sapones, qui in emollienda cute manuum multum valent, e. c. sapo ex cera alba loco olei, cui vinum Burgundicum additur; odore hic simul placet, quasi amygdalino (SCHEFFERS *chem. Föreläsningar p. 253.*).

Haec omnia eximia vel vnicus sapo efficit. Plurimum virtutis ab alcali potentia resolvente penetrante et stimulante pendet. Quoniam hoc vero nimis acre est, et calcis additamento adhuc acrius fit: obtundere necesse fuit stimulum pingui quadam materie, id quod salua primaria virtute fieri

fieri potest. Ita tuto absque rosione vel magna quantitate fumitur; et pinguedine, qua compingitur, nouae vires exsurgunt. Vixque simile exstat aliud, quod tot diuersas vires, aperientes, attenuantes, resoluentes in tanta coagulorum et concretionum discrepantia, relaxantes, detergentes, stimulantés, antacidás, item bilis vicarias, coniungeret. Quo purior est pinguis materia, et quo sincerius alcali: eo praestantior emergit sapor. Sedulo vero cauendum a sapore rancido; hinc, nisi recens sit paratus, interior modo pars frusti, quae serius decoloratur, adhibenda in usum internum est, nec magnae portiones eius, qualicunque forma id fiat simul ex pharmacopolio petendae. Commodissima ad saporem celandum forma pilularum est, modo aetas conferat.

Nocet vero semper sub humorum scorbutica vel putrida diatesi et, vlceribus lotii viarum infestantibus, haec ipsa exasperat. Vitandus etiam est ab iis, qui haemorrhoidibus obnoxii sunt, nam dolores auget (WHYTT'S *Works* p. 430.). Nec ob stimulum, qui inest, tutum satis, eum in inflammatoriis febribus habeo, licet alii aliter senserint (CONF. GRUNERI et KRÜGERI *Diff. de usu*

acidorum et saponis Hispan. in febris acutis praesertim inflammatoriis).

Quae haecenus dicta fuere, spectant praecipue ad saponem alcali fixo paratos. Reliqui earundem quidem virium in potissimis momentis sunt: non possunt tamen non quidam e. c. acidi, item ii, qui alcali volatile comprehendunt, singularia quaedam habere. Cum saponem vitriolico paucissima suppetunt hucusque capta experimenta eaque modo, quae cl. CORNETTE (*Mem. de la Société R. de Med. tom. 3. p. 192. sq.*) memoriae prodidit, qui semel illum in colica nephritica foeminae, in tumore hypogastrii virginis, item in tumore scirrhuso mammae tentauerat haud sine successu, item in calculo vesicae vrinariae iunctim cum cl. DELASSONE, filio. Quum calculos vrin. quosdam nouerimus alcali, alios potius acido subigi: acidus sapo forsitan soluet calculos, quando alterius effectum destituimur. Proderit quoque tum, quando exulceratio viarum vrinariarum alcalina non fert. Penetrantiores videntur esse saponem alcali volatile complectentes, sed prae sua natura efficaciae inconstanterioris; nec tam arctum in hisce partium connubium obtinet.

PRAEPARATA ET COMPOSITA ex SAPONE.

Multa eiusmodi vsui externo dicata in officinis prostant, ad quae Germani saponem Venetum, Angli saponem Alonensem, adhibent.

OLEVM SAPONIS *Ph. W. p. 132.* Est empyreumaticae naturae, hinc acre, nec nisi externe ad tophosos tumores resoluendos et vlcera depuranda idoneum.

SPIRITVS SAPONIS SPIELM. *Ph. gener. p. 313.* Ex sapone Veneto et sale Tartari probe tritis et spiritu vini rectificato cum tantillo quintae Essentiae Bergamotte solutis. In officinis nostris nomine Essentiae saponis sapo soluitur vnice spiritu vini Gallico, additis oleis destillatis odoris. Ganglia minora et crebro obuia tendinum egregie discutit, dum bis vel ter per diem infricatur, et per noctem splenio exceptus applicatur (*SCHMUCKER'S chirurg. Wahrnehm. vol. 1. p. 574.*).

UNGUENTVM SAPONACEVM *Ph. W. p. 250.* Ex sapone Veneto, oleo laurino, lumbricorum terrestrium et spiritu salis ammoniaci. Extensum super corium tenue in rheumatismis chronicis commodum. Vis ceteroquin fere, vt in Linimento volatili, sed constantior.

LINIMENTVM SAPONACEVM *Ph. Lond. p. 117.*
Ex spiritu Rorifmarini, sapone Hispanico et
Camphora.

BALSAMVM SAPONACEVM vulgo OPODELTOCH
Ph. Edinb. p. 96. Viribus fere conuenit cum
priori.

^a BALSAMVM ANODYNVN vulgo BATEANVM *Ph.*
Ed. p. 94. Compositio fere praecedentis, sed
Opium additur.

EMPLASTRVN SAPONATVM BARBETTE *Ph. W.*
p. 71. Ex oleo rosato, Cerussa, Minio, coctis
et commixtis cum sapone Veneto, demum Cam-
phora in spiritu vini soluta. In ictero, si tumor
hypochondrii iungitur, et ad tumores frigidos
dissipandos imponitur.

EMPLASTRVN E SAPONE *Ph. Lond. p. 151.*

EMPLASTRVN SAPONACEVM *Ph. Ed. p. 108.*

S P I N A C I A.

LINN. *Syst. veg.* p. 742. *Gen. pl.* p. 520.

460.

Pharm. SPINACIAE f. SPINACHIAE *Folia.*

Spinacia oleracea; fructibus sessilibus LINN. *Spec. pl.* p. 1456. Exstant duae varietates, scil. α , *Lapathum hortense* f. *Spinacia femine spinoso* c. B. et β , *Lapathum hortense* f. *Spinacia femine non spinoso* c. B. Variat quoque foliis vel magis acutis vel rotundioribus. Icon: BLACKWELL *Herb. tab.* 49. Annuua. Vbinam sponte proueniat, non constat. Ex Hispania in reliquam Europam peruenit. Iam in omnibus hortis culinaribus colitur.

Nam olus vulgare FOLIA constituunt, eo acceptius, quoniam, frigidissimis mensibus exceptis, per totum annum etiam sub niue, modo satio commodo tempore fiat, viret. Mensibus vernalibus et aestiuis si feritur *Spinacia*, facile caulescit. Succo scatent aquoso, sapore herbaceo instruuntur folia, odore autem carent. Coctione cum aqua eandem non tingunt, protractiori tamen

subdulcem eam reddunt et inspissatione extracti aquosi quartam ponderis partem erogant, salini, in quo manifestae crystalli conspiciuntur (SPELM. *Diff. de oler. Argentor. Fasc. 2. p. 34.*). Vix inter medicamina locum merentur. Parcissime nutriunt, sed esca sunt humectans, nonnihil aluum emolliens. Displicet multis fatuus sapor, qui aromatum vel acidorum, quorsum herba Acetosae, item butyri additamento corrigitur. Qui debilitate primarum viarum laborant, difficile illam digerunt et flatus facile inde concipiunt. Non igitur instar cibi aegrotantium vel morbo nuperrime emergentium facile Spinaciam admitterem. Plus lucri pro replendo ventriculo ex foliis Rumicis Patientiae capi potest.

Tussim foliis mitigari, multis placet. In cataplasmate tumores emollire posse, non repudio, licet humiditati et tepori potius hanc vim tribuendam arbitrer, quam propriae Spinaciae indoli.

A T R I P L E X.

LINN. *Syst. veg.* p. 763. *Gen. pl.* p. 545.

461.

Pharm. ATRIPLICIS SATIVAE *Herba; Semen.*

Atriplex hortensis; caule erecto herbaceo, foliis triangularibus LINN. *Spec. pl.* p. 1493. Suppetit duplex Varietas, viridis et rubra, promiscue et pro usu medico laudata, etsi LINNEUS (*Mat. med.*) rubram speciatim tanquam officinalem proponit. Crebrius occurrit Var. *a. viridis*; *Atriplex hortensis alba* f. pallide virens c. b. Icon: BLACKWELL *Herb. tab.* 99. Pl. annua, cui Tartariam in *Spec. pl.*, Sibiriam in *Mat. med.* patriam adscribit LINNEUS. Colitur iam inter alias culinarias plantas; quin saepe ex delapsis feminibus sponne resurgit.

In tanta olerum vbertate, quae praesto est, FOLIA eius hodie negliguntur, quin vix a plebe amplius eduntur. Nec commendabilia reddit sapor, qui fatuus et herbaceus stimulo alieno eget, qualem de Spinacia dixi, quae ipsa, vtpote subdulcis, magis palato arridet Atriplice. Aequè parum nutritiarum partium continet, et aequè

inepta est hisce, quorum primae viae nimium relaxatae sunt.

Nec scrutinium siue gustu, siue olfactu institutum efficaciam ullam medicam promittit. Quod diluat sanguinem, fibras relaxet, aluum molliat, cum aliis oleraceis commune habet. Euiluit et vsus pro epithematibus et clysmatibus.

SEMEN duplicis generis, alterum minus depressum (ex flore hermaphrodito), alterum maius compressum (ex flore foeminino), vtrumque orbiculare. Emesin illud ciere et aluum mouere et quidem potentius, notarunt quidam veterum RHAZES, (teste SERAPIONE apud MATTHIOLUM) item PLINIUS (*Nat. Hist. lib. 20. cap. 20. ed. DALECH. p. 965.*), adsentitur MATTHIOLUS (*Comment. in DIOSC. p. 364.*) pharmacopolam quendam memorans, qui apud rusticos adeo eius vsum fecit eo effectu, vt non sine magna molestia aluum copiose cieret, item crebros vomitus prouocaret. Sed neque ad hasce virtutes hodie respicitur; neque in commendationem cedit, quod numerum stolidae farraginis in PVLVERE EPILEPTICO AD GUTTETAM RICERII *Ph. W. p. 151.* augeat.

H E R N I A R I A.

LINN. *Syst. veg.* p. 215. *Gen. pl.* p. 121.

462.

Pharm. HERNIARIAE *Herba.*

Herniaria glabra; glabra herbacea LINN. *Spec. pl.* p. 307. Polygonum minus f. Millegrana maior c. B. Icon: *Flor. Dan. tab.* 529. REGNAULT *Botan.* La Turquette. Pl. annua, in arenosis vulgaris.

.i.

Nulla virtute valde eminent, nec hodie amplius in formulas medicorum recipitur. Caret odore, nec vix saporem alium quam herbaceum prodit. Infusum tamen leuiter amarum est, et Vitriolo martis fuscum euadit.

Antiquiores medici vires varias de ea designarunt, quarum ratio nulla manifesta est. Quod ad hernias curandas aptam crediderint, iam nomen Herniariae item Herniolae significat. Huiusque potestatis in fidem FALLOPII, (V. MATTHIOL. in DIOSC. p. 677.) HOLLERII (*Tract. de morb. intern.* c. 62.), HILDANI nomina allegari solent. Datus est

est succus expressus ab vncijs duabus ad quatuor, solus vel in miscela vini albi per plures dies, vel puluis in comodo vehiculo; quin epota aqua eius destillata credulis imposuit. Item cataplasma ex herba post reductam herniam impositum. Nam incarceratam a beneficio eius excluderunt. Sed quis hodie vel in illis, quae reductioni locum concedunt, opem serio ab hac stirpe expectabit? — Eadem inertia accusanda in soluendo calculo, contra quem tamen valere olim quoque creditum. Anne, lotium mouendo simulque arenulas pellendo, molestias ab eo concitatas leniuit? Nam in inflatione hydropica cutis commodam fuisse legitur (vt expertus narrat CHOMEL *Plantes usuelles tom. 1. p. 312.*). Nec vllus medicorum ocularium amplius in debilitate visus eam tentat, quem acuere tamen olim non verius, quam de Euphrasia factum est, existimauerunt (Cfr. GRUHMANNI *Diff. Herniaria remedium contra caliginem, Ien. 1706.*).

CAMPHOROSMA.

LINN. *Syst. veg.* p. 139. *Gen. pl.* p. 64

463.

Pharm. CAMPHORATAE *Herba.*

Camphorosma monspeliensis; foliis hirsutis linearibus LINN. *Spec. pl.* p. 178. *Camphora hirsuta* C. B. *Camphorata monspeliensium* JO. BAUH. *Hist. pl. tom. 3. p. 379.* Icon: BUXBAUM *Plant. minus cognit. cent. 1. tab. 28. fig. 1.* Pl. perennis, locis arenosis in inferiori Gallia Hispania et in Tartaria crescens.

Nomen tulit HERBA ob odorem subcamphoraceum, quem recens spargere fertur, digitis contrita. Hic an cultu pereat, non dixerim, certe in hortensi illum non animaduerti. A paucis modo eiusdem intar medicamenti mentio fit, et qui eam memorant tantum non omnes in nudis morborum titulis, vel generali virium commemoratione, acquiescunt. Non satisfacit mihi, quod a LOBELIO vulneraria, a PARKINSONIO (*Theater of plants* p. 569.) praeterea tanquam cephalica depraedicetur, nec quod in doloribus arthriticis, spasms, paralyfi, defluxionibus oculorum, laudet DALE (*Pharmacologia* p. 84.). Initio seculi celebritatem aliquam

aliquam in inferiori Galliae parte nata videtur, qua excitatus cl. BURLET (*Hist. de l'ac. des sc.* 1703. p. 53 *sq.*) ad experimenta processit, quorum fumman reliquis fusius exposuit. Huius praecipue fide memoro, quod hydropem recentem, quem nec magna virium iactura nec multum febris comitetur, discutiat, et asthma, idque, quantum ex descriptione colligitur, pituitosum, resoluat. Coniectura magis videtur quam experimentis dedita opera factis suffultus efficaciam ad obstructions viscerum, chyli et sanguinis praeparationi dicatorum, ad viscidam lympham, fluorem album et scorbuticum, extendere. Auferri debent cauliculi duriores, tenelli vero foliis onusti, postquam concisi fuerint, decoquantur ab vncia vna ad duas in aquae pinta vna gallica (= ℥j pond. civ.), vel duabus, vel aliquando vino macerantur; vel instar infusi theaeformis capi possunt. Continuatio eius facta fuit per plures menses, diutius in hydrope quam asthma; et profuit etiam iuncto malo. Plerique in paucitate auctorum, qui eius meminerunt, tanquam hydropis medelam proponunt (Ita et MAGNOL. in BOTAN. *Monsp.* p. 47.). Sed nullo in morbo hodie, quantum equidem noui, praecipitur.

P H Y T O L A C C A.

LINN. *Syst. veg.* p. 364. *Gen. pl.* p. 233.

465.

Pharm. PHYTOLACCAE *Herba; Radix.*

Phytolacca decandra; floribus decandris decagynis LINN. *Spec. pl.* p. 631. *Phytolacca vulgaris* DILL. *Hort. Eltham.* p. 318. *tab.* 239. *fig.* 309. 310. REGNAULT *Botan.* Le Raisin d'Amerique MILL. *Illustr. Syst. sex.* Pl. perennis, procera, Virginiam patriam habet, vti et Helvetiam transalpinam (HALL. *Hist. fl. helv.* n. 1007.), Milanum, Florentiam, agrum Pedemontanum. Hiemes nostras quoque fert, nisi nimium gelu infestet, contra quod foliis radices tegere confert.

FOLIA tenella vere erumpentia in America instar Brassicae vel Spinaciae impune eduntur, adulta autem aluum fortiter et cum periculo mouent (KALMS *Refa til Norra America tom. 2.* p. 316.). Licet in stirpibus a vi vnius partis ad vim alterius non apte concludatur: memorabile tamen, quod conspiret virosa natura RADIX, cuius succo ad duo cochlearia dato Americae septentrionalis incolae aluum

aluum fortiter mouent (MILLER'S *Diction.* ex PARKINSONIO), item *bacca* immaturae. Guttae enim aliquot succi harum expressi et cani per os infusi tussim vehementem, tremorem et aliquot motus conuulsiuos creant, drachmae vero duae effectus multo vehementiores excitarunt, etsi breui pristina integritas rediit (SPRÖGEL *Diff. Experimenta circa venena p. 24.*). Maturae tamen subinde ab infantibus absque manifesta noxa ingeruntur (KALM *l. c.*). Succus recens baccarum maturarum violaceus est. Aqua grate eodem tingitur, et tam penetrans est, vt flos *Polyanthes tuberosae*, per noctem in eiusmodi aqua seruatus, mane coloratus existat (DE GRAFFENRIED in *Mem. et Observations de la Société oeconomique de Berne 1764. P. 3. p. 185.*). Elegante quoque colore ab hocce succo charta linteumue initio imbuitur, siccescens autem fordidam cruoris siccati rubedinem prae se fert. Figi tamen potest color addito acido nitri vel solutione stanni, et succus in alterutra harum miscelarum calore inspissatus pro pigmento ad mappas geographicas vel imagines aëre exculas colorandas commodus est. Non minus Bezettae, vt vocantur, s. panni tinctorii eodem parari possunt, in usum innocuum oenopolarum, qui
hactenus

haftenus baccis Myrtillorum in primis in hunc finem vtuntur, et pistorum dulciariorum (BECKMANN in *Comment. Soc. scient. Gotting. a. 1779. p. 74. sq.*). In Lusitania vero fuccus pro tingendo vino Porto additur. Nimio autem additamento austerum et ingratum illud redditur, vnde ante aliquot annos Rex Lusitaniae praecidi caules iussit, antequam baccae maturefcerent, ne quid lucri vini mercaturae decederet (MILL. *Gardeners Dictionary ed. 8. art. Phytolaccae.*).

Sed redeo ad folia, quae ante aliquot annos tanquam specificum contra cancrum inclaruerunt. In Eboraco nouo, Americae prouincia, quantum apparet, prima experimenta capta; ast ex Italia praeconium originem suam traxisse, alio fonte edocemur (LINN. *Amoen. acad. vol. 4. p. 523.*). Nempe fuccus ex tota stirpe elicitus caloris solaris ope in speciem vnguenti densatur, quo ipso pars cancrofa contegitur. Dolores inde excitantur diri, qui per viginti quatuor horas circiter ferri patienter debent. Ita cancer faciei inter octo hebdomades disparuit, pectoris autem inter sex menses (Vid. *Götting. gel. Zeit. 1752. p. 253.*). Frustra tamen fuccus adhibetur verno tempore expressus, vtpote

Appar. medic. Vol. IV. Y tum

tum mitis omnisque acrimoniae expers (LINN. *l.c.*). Quis primum Europaeos de hac virtute certiores reddiderit, nescio. Crediderim fere COLDENIUM fuisse, etsi plantam inter Coldinghamenses in *Actis Upsaliensibus* non designat. Huius nomen pro confirmanda virtute fucci inspissati in vlceribus sinuosis callosis item in cancris genuinis iterum adpositum video (V. cl. SCHÖPF *Mat. med. americ. p. 71.*). Testimonio cl. BROWNE (*Nat. Hist. of Jam. p. 232.*) quoque elucet celebritas, quam Phytolacca in America septentrionali sibi vindicauit, indeque colligitur, nisi specifici (quod nimium est) nomine dignum sit, ad minimum reputari ibidem efficax remedium in cancris apertis, et successisse aliquoties in vitiis cancro simillimis, vt tamen et plura veri documenta requirat. Etiamnum fiducia ibidem non destitui, medici cuiusdam Germanici, qui aliquot annos in America vixit narratione noui: sed praestat scriptis testimoniis inhaerere, vt penes auctores fides consistat. Fauent dictis historiae duae in Helvetia, sed nimis succincte nec a medico, consignatae (DE GRAFFENRIED in *Memoires et Observations de la Société oeconomique de Berne 1764. P. 3. p. 184.*): altera foeminae, Viuisci degentis, in quam cancer

valde

valde iam faeuierat, sanatae; altera ciuis Bernensis, iam a medicis ob vitii ferociam derelicti sed huius plantae vsu tantopere leuati, vt dolores atroces filerent vlcusque purum euaderet, et spes affulgeret perfectae sanationis, quam vero frustratus est vitae pristinae vitiis redintegratis. De locis, quae cancer occupauerat, silentium hic obtinet; sed quod haecenus non memorauimus, est methodus a priori diuersa Phytolaccam adhibendi. Etenim commendantur infusum foliorum aqua factum et ad libram circiter ciuilem (un quart de pot) mane et vesperi bibitum, et simul fomentatio partis per succum foliorum expressum praetereaue frictio eiusdem foliis conquassatis, toties repetita ac aeger eam ferre potest, dein suadetur, vt continuo folium recens superhabeatur. HALLERUS (*Hist. stirp. Helv. n. 1007.*) in fauorem remedii etiam allegat *Journ. Helvet. a. 1758. m. Aug.* quod diarium vero peruoluere mihi non contigit. En igitur exempla, quod folia quoque interne vsurpata fuerint. Ad hunc vsum sine dubio respexit cl. SCHÖPF (*l. c.*), dum succi expressi cochleare vnum ad duo pro dosi significet. Vtique pluribus experimentis indigemus, antequam de vero eiusdem in cancro pretio statuere queamus.

Interim contraria nosse, nec suo usu carebit. Casu singulari cancri faciei, qui Belladonnam iam eluserat, succus per quatuordecim dies ope lintei carpti applicabatur, sed vicus inde in dies mollius magisque cruentum euasit, vnde illum omittere necesse fuit (ACREL *chirurg. Händelser* p. 41.). Folia vlceribus cancrofis in regione Pedemontana non aliud commodum attulerunt, quam quod dolores inde mitigati fuerint (ALLIONI *Flor. Pedemont. vol. 2. p. 132.*). Circumforaneorum iactantiam redarguit MILLERUS (*l. c.*), in rebus quidem medicis non omnino aptus index, qui hac stirpe mederi se posse cancro sustinuerunt, sibi vero nullum sanationis exemplum obuium venisse profitetur.

RADICIS extractum in vlceribus mali moris labiorum et mammarum cancro similibus externe et interne vsurpatum laudatur, et rodendo effectum exferere putatur (SCHÖPF *l. c.*).

R V M F X.

LINN. *Syst. veg.* p. 284. *Gen. pl.* p. 178.

466.

Pharm. LAPATHI ACVTI vulgo, OXYLA-
PATHI Ph. Ed. *Radix.*

Rumex acutus; floribus hermaphroditis: valuulis
dentatis graniferis, foliis cordato - oblongis
acuminatis LINN. *Spec. pl.* p. 478. Lapathum
folio acuto plano c. v. Icon: CURTIS *Fl.*
Lond. Planta perennis, in locis subhumidis
crefcens.

Saepe huic *Rumex crispus* L. substituitur, nec
virtus videtur discrimen inuoluere.

RADIX cylindrica, pollicem crassa, extus
bruna, interne flauescens. Odore caret, saporem
vero habet subadstringentem cum leui amaritie.
Masticata saliuam croceam reddit, instar Rhei. In
affectionibus variis cutis chronicis inclaruit. Contra
ipsam elephantiasin ARETÆUS (*Curat. diuturn. II.*
c. 13.) illam commendauit. In scabie multis
aliis palmam praeripere, plebis iam insidet animis,

vnde nomen Germanicum *Grindwurz* (h. e. radicis contra scabiem) enatum. Sed vel vnica SIMONIS PAULLI (*Quadripart. bot. p. 399.*) auctoritas potioris longe momenti est. Decocto ille cum vel sine stercore gallinaceo abluendas scabiosas partes curauit simulque radice per coctionem emollita obliniendas; fidemque facit sua aliorumque, quos citat, experientia. Ad lepras, impetigines et scabrosos vngues, extendit DIOSCORIDES (*Lib. 2. cap. 140.*) vsum radicum vel ex aceto coctarum vel crudarum extus applicatarum, modo antea nitro aut aceto perfricarentur. Similem pulueris radicis cum aceto applicationem commendauerat olim BACKMEISTERUS (SIMON PAULLI *l. c.*).

In decocto capta aluum blande mouet (*Provinc. Doct. Berättelser 1761. p. 7.*). Nihil repugnat, quin in viscerum tono restituendo efficacem sese exhibeat.

Ad huius vires exigendae sunt istae radicis *Rumicis Patientiae* L. cuius fama exoleuit; folia loco Spinaciae hinc inde sunt.

467.

Pharm. HERBAE BRITANNICAE vulgo,
HYDROLAPATHI Ph. Ed.
Radix.

Rumex aquaticus; floribus hermaphroditis: val-
vulis integerrimis nudis, foliis cordatis acutis
LINN. *Spec. pl. p.* 479. Lapathum aquaticum
folio cubitali c. B. Icon: REGNAULT *Botan.*
La Parelle des marais ou Patience aquatique.
Pl. perennis, vulgaris ad fossas lacusque.

RADIX grandis, per plures series ramosa,
extrinsecus nigricans, interne crocea. Sapor
eiusdem manifeste austerus et amarus. Infusum
eius aqua factum Vitriolo martis mox nigrescit.
Vix extra Angliam et Sueciam officinas intrat,
prae tot aliis stirpibus medicorum attentione
dignissima. In demonstrando Herbam Britannicam
antiquorum (Vid. e. c. DIOSC. *lib.* 4. *cap.* 2. et
PLIN. *Hist. nat. lib.* 25. *cap.* 3. *ed.* DALÈCH. *p.* 1130.)
hunc Rumicem esse MUNTINGIUS (*Diff. hist. med.*
de vera Herba Britannica) multus est. Saltim
quae de virtute eius in stomachace tradiderunt
cum nuperiori experientia in scorbuto et affectio-
nibus

nibus oris putridis apprime conueniunt. *Varia MUNTINGII* paullo fufius narrata experimenta huc pertinent (*l. c. p. 144. fqq.*). Refufcitauit eius exiftimationem LINNEUS, Eques, commendatione et publice (Vid. *EIVS* litt. in *LIND's Treatife on the Scurvy p. 264. Amoen. vol. 4. p. 38. Flor. Suec. p. 118.*) et priuatim facta, et nominatim vlceribus cacoëthicis huius naturae eam deftinauit. Decoctum eius contra haec tam ore capitur, quam forma epithematis applicatur. Inftar fpecifici contra fcorbutum HILLIUS effentiam f. infufum ex hac ftirpe egregio lucro Londini vendidit (*LIND l. c. p. 337.*). Decoctum aqua vel vino paratum ftomacacen (etiam abfque caufa fcorbutica exortam) efficaciffime compefcere, medici Berolinenfes olim notarunt (*Act. med. Berol. Dec. 2. vol. 3. p. 12.*). Conminuta in tenuem puluerem radix omnes characteres egregii dentifricii combinat, fcilicet gingiuas roborando dentes vacillantes firmat, fordes leui friftione aufert, demum putredinem egregie auertit et tollit. Hinc, quum olim in Suecia degerem, frequenter fua pyxide in menfulis foeminarum, intra alia cimelia ornatui dicata, feruabatur.

Non cedit viribus Rubiae tinctoriae in rachitide, si decoctum eius pro potu consueto capiatur, ad mentem magni medici (ROSENSTEIN *om Barns sjukd. p. 405.*) quod tamen ipse non expertus est.

Multa addi possent in eiusdem laudem, nisi virtutes medicaminum non ratiocinio, quod quidem ab austera et amara radice multa sperare finit, sed experientia stabiliendas putarem. Aluns quoque ab hac, vt congeneribus et affinibus aliis, interne sumta subducitur.

Rumex Britannica LINN. *Spec. pl. p. 476.*
Britannica Americana MUNTING. *de antiquorum Herba Britannica fol. 50.* antecellit priori efficacia in vlceribus phagedaenicis. Hanc COLDENIUS (*Aët. Upsal. 1743. p. 115.*) ab Americanis primum cognouit, et ipse testis est, vlcus tetrum, quo os palati peresum erat, lotione decocti radice et haustulo eius quotidie capto curatum fuisse.

468.

Pharm. RHABARBARI MONACHORVM
Radix.

Rumex alpinus; floribus hermaphroditis sterilibus foemineisque: valuulis integerrimis nudis, foliis cordatis obtusis rugosis LINN. *Spec. pl.* p. 480. Lapathum rotundifolium CLUS. *flor. Pann.* p. 480. Lapathum folio rotundo alpinum JO. BAUH. *Hist. tom. 2.* p. 987. Pl. perennis in Helvetia ad stabula alpina, vbi fœmus abundat, crescens. Habitat et in Delphinatu, item ad Wolgam.

Ab incautis cum Rheo Rhapontico ob similitudinem foliorum confunditur.

RADIX magna, brachialis, ramosa, crassa, interne flava venis purpureis, sapore instruitur ad Rhabarbarum accedente cum amaritie iuncto. Masticata quoque salivam croceam reddit, et tam aquae quam spiritui vini colorem profunde luteum impertit. Hinc variis notis Rhei radicem aemulatur. Sed vi aluum laxante quoque cum eadem conuenit, licet ista longe magis adstringat. Rarissime nostro tempore a medicis praecipitur. In
monta-

montanis Galliae loco Rhei est (*Recueil de Memoires de l'acad. de Beziers p. 34.*). Nominatim incolae alpium et montanorum Auerniae in profluuiis aluinis cum successu eam adhibent. (CHOMEL *Usuell. tom. 1. p. 76.*). A Russis circa Samaram infantibus item pecoribus verminantibus instar domestici ingeritur (PALLAS *Russ. Reise, vol. 1. p. 145.*), et deficiente Rhapontico illi aliquando substituitur (PALLAS *l. c. p. 381.*). Ast querela mouetur, nauseam creare absque notabili euacuatione (LEWIS *M. m. p. 343.*). Dupla dosis vulgo ratione Rhei capienda suadetur.

Scopo tinctorio quoque inferuit in Russia (PALL. *l. c.*).

HERBA intra foueas seruata in Rhaetia pecorum commodum pabulum est, et praecipue suum (*Verhandl. d. Gesellsch. landwirthschaftl. Freunde in Bündten P. 4.*), licet in Austria displiceat (PAULASCHRANCK *naturhist. Briefe über Oesterreich vol. 1. p. 81.*). Quin in montanis Delphinatus incolae petiolis foliorum instar oleris vescuntur (VILARS *Hist. de plantes de Dauphiné, vol. 1. preface p. 6. not.*).

469.

Pharm. ACETOSAE *Folia*; *Radix*.

Rumex Acetosa; floribus dioicis, foliis oblongis sagittatis LINN. *Spec. pl.* p. 481. *Acetosa pratensis* C. B. ICON: BLACKWELL *Herb. tab.* 230. Pl. perennis, in pratis omnibus spontanea. Cultura autem in hortis, quae ubiuis fit, grandescit omnibus partibus et gratior fit. Culta fola officinas intrat. Occurrit et varietas foliis grandioribus et subrotundis hamis breuibus scil. ♂, *Acetosa montosa maxima* C. B. quae in HALLERI *Hist. st. Helv. n.* 1598. singularis species est; in hortis *Acetosa Hispanica* dicta.

FOLIA praecipua pars sunt, quae virent a primo vere ad seram hiemem vsque, et resectorum in locum abunde noua regerminant. Placent acore suo. Vnde iusculis incoquantur; item elixa instar oleris eduntur. Quoniam vero tum ferculum nimis acidum constituunt: Spinacia vel Atriplex vel Beta addi solet. Sicque in connubio carnis pro vulgari cibo sunt. Sed parum nutrimenti suppeditant. Substitui possunt folia *Rumicis scutati* L. cuius icon in REGNAULT *Botanique*,
qui

qui valdopere luxuriat, vt in hortis remotam stationem illi concedere oporteat; nempe haec pariter grate acida sunt, multitudine foliorum autem defectus magnitudinis compensatur. Acetosa Lapponibus pro fero acetosato, vt LINNEUS vocat, vsitatissima; nempe folia pluribus horis cum aqua ad consistentiam syrapi, sensim addendo plura coquuntur, et hisce refrigeratis admiscetur lac rangiferi, quae iuncta dein feruantur intra vascula lignea vel ventriculum rangiferinum, vnde lac gratum acorem adipiscitur et editur cum oblectamento (*Flor. Lapp. p. 94.*).

Veteres Acetosa medicò potius sine, quam diaetetico, utebantur (GALENUS *de aliment. facult. lib. 2. c. 48.* ORIBAS. *collect. med. 2. 8.*). Foliis, quae odore carent, sal essentiale inest, quod $\frac{1}{400}$ circiter ponderis succi constituit (SPIELM. *Mat. med. p. 37.*). Ad cremorem Tartari accedit, sed magis acidum est, faciliusque longe aqua soluitur. Intelligitur inde, folia vel instar ferculi refrigerare, sitim sedare, bilem corrigere, putredinem refraenare. In febribus igitur continuis varii generis pro cibo commoda, item in scorbuto. Hoc morbo plures centeni in nosocomio Parisiensi

fiensi Hoteldieu Acetosa cum ouis cocta (non commodo sane connubio) liberati feruntur (MORIN in *Hist. de l'ac. des sciences* 1708. p. 52.). Combinata vero Acetosa et Cochlearia condiunt Grönländi brodium ex carne cum Auena et Hordeo paratum aduersus scorbutum, huiusque vsu alius salutariter soluitur (BARTHOL. *Act. Havn.* 1671. p. 35.). Sed aptius in succo expresso vel solo vel cum sero lactis commixto scorbuticis offertur (Conf. BOERH. *Hist. plant. hort. Lugd. bat.* P. 2. p. 540.). In nosocomio Brestiae condito, vti et in itineribus longis maritimis succus herbae inspissatus (ita intelligo verba *Sauerampfer einfeiden*) nautis scorbuto laborantibus ad aliquot uncias offertur, quo cibos eodem condiant, vnde numerus horum aegrorum manifeste decreuit (HUNCOVSKY *med. chir. Beobacht.* p. 192.). Solet etiam pro nauibus Gallicis, vt recens semper vegetabile profert, herba Acetosae cum butyro compingi, quod facile et fieri posset cum aliis vegetabilibus (FAVE *om hushällningen til Sjös* p. 168. not.). — In difficili casu ascitis cum leucophlegmatia iuncti auxilium tulit intra tres menses serum lactis, cui Acetosae folia incocta, vnde sitis sedata lotiumque fluxit vbertim et alius frequens successit (FAVROL in

Hist.

Hist. de la Soc. R. de Medecine 1776. p. 278.). — Memoratu dignum est, quod inter 700 stirpes, quibus acrimoniam Ranunculorum mitigare et inertem reddere tentatum est, sola Acetosa, prout baccae Ribesiorum immaturae, hac potestate instruat, masticata aut contusa, non autem in succo adhibita, modo nondum partes ab acrimonia erosae sint (KRAPP *experimenta cum Ranunculis* p. 102.). — Possidet etiam vim calculum lotii soluendi; saltim sub experimentis extra corpus cum succo institutis, vel emollitus vel diminutus apparuit (LOBB *de dissolv. calc.* p. 93.).

Extus applicata folia in vlceribus putridis laudantur. Nominatim foliis cum vino confusis dentes vacillantes in scorbuto commode lauantur (BOERH. *l. c.* p. 541.).

In vniuersum haec herba in plerisque quoad virtutes conuenit cum Oxalide Acetofella, cuius in locum, vbi rarior eiusdem prouentus est, substitui potest.

RADIX ramosa, dum sicca est, extus rubro fusca, interne paullo pallidior. Sapor eius austero amaricans absque acore. Infusione vel decoctione aquam colore rubro imbut. Raro hodie in vsum

medicam

medicum cedit, nec vi aperiente et diuretica, quam plures notant, ita eminent, ut ptisanis inde paratis multum fidei tribuerem.

PRAEPARATA ex FOLIIS.

AQVA ACETOSAE officin. Iners.

CONSERVA. Non spernenda hieme, sed raro praescribitur.

SYRUPVS. Rarioris vsus.

SAL ESSENTIALE *Ph. Wurt. p. 167.* Expressi fucci ad iustum terminum inspissatione et crystallatione obtinetur. Praestantissimum praeparatum, vix sibi Acetofellae secundum. Vide de eo supra.

R H E V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 319. *Gen. pl.* p. 201.

470.

Pharm. RHAPONTICI¹ Radix.

Rheum Rhaponticum; foliis glabris petiolis sub-
 fulcatis LINN. *Spec. plant.* p. 531. Rhaponticum
 folio Lapathi maioris glabro c. B. Icon:
 REGNAULT *Botan.* sub falso nomine la Rhubarbe
 f. Rhei Rhabarbari. EDWARDS *British Herbal tab.*
 89. Planta perennis, spontanea in Thracia et
 Romania praecipue in monte Rhodope; item
 in australioris Russiae et Sibiriae (*Ph. Ross.* p. 43.)
 locis montanis (PALLAS *Reise durch Rußl.* tom. 1.
 p. 380. tom. 3. p. 9.). Cl. COXE (*Account of the
 Russian Discoveries* p. 336.) deserta limosa et sicca
 inter fluuios Wolgam et Yaicum iam Vral
 dictum versus mare Caspium sita, patriam Rha-
 pontici assignat, negans ad occidentalem Wol-
 gae plagam reperiri. Oetiduum serius floret
 Rheo Rhabarbaro.

PR. ALPINUS (*de Rhapontico Libell. Patav.* 1612.)
 aliique putant esse Ρα vel Ρῆον veterum, cuius radi-
 Appar. medic. Vol. IV. Z cem

cem vsurparunt (Vid. DIOSCOR. *Mat. med. lib. 3. cap. 2.*). Ipse ALPINUS sibi circa annum 1610. stirpem ex Thracia procurauit, et haec Patauio Venetiam primo, dein inde in Angliam ad PARKINSONIUM (*Theatr. botan. p. 157. Paradis. p. 483.*) peruenit. Ex montibus Krasnojariensibus orientalis Sibiriae praesertim trans fluuium Jenisei hodie pro collegio medico Russico RADIX colligitur, etsi plerumque confunditur cum radicibus Rhei Rhabarbari et alius speciei affinis. Radix primaria et aetate prouecta, quae crassa et ventricosa est, loco natali exesa esse putredine solet. Hinc acquiescere oportet productionibus cylindricis, quae tamen vulgo male praeparantur, nimirum recentes radices cortice suo denudando, in taleolos secando et ope caloris mitioris siccando, vnde vero dispendium virium et spongiosa compages subsequitur. Praestat contra ea ad experimentum ill. PALLAS non nisi radicibus sub tecto calefacti conclauis siccatis corticem abradere, vnde et compage firma coloreque ad optimum Rheum Chinense accessit, nec multum viribus illo inferius fuit (PALLAS *Reise durchs Russ. Reich vol. 3. p. 9.*)

Radix ramosa est, extus profundius bruna, interne ex albo et subluteo variegata. Sicca
sub

sub masticatione non eum fridorem inter dentes edit, qualem Rhabarbarum, nec tam ingrata, quoad saporem et odorem, adstringens et amaricans est, ac illud, sed potius subdulcis et subuiscida. Saliuam luteam reddit. Infusum aqua factum pallidius est, quam illud ex Rhabarbaro.

Vtique vis aluum purgandi illi infidet. Est qui praefendum arbitratur Rhabarbaro, ac si alui adstrictionem non relinqueret post usum alias solitam (ALSTON *Mat. med. vol. 1. p. 507.*). Alii Rhaponticum adstringendi vi superius declarant (LEWIS *M. m. p. 480. multique alii.*). Duplex eius dosis requiritur ad aluum sollicitandam. Vix vero hodie extra patriam adhibetur. Coquitur in fortalitia Gurief purgandi scopo, et Colacci Jaicensis spiritum vini, qui inde gratam flauedinem contrahit, illi infundunt, spe salutaris effectus ducti. Kirgiseses ad corium colore luteo tingendum adhibent, et radicem Curcumae videtur, eo fine superfluum reddere (PALLAS *l. c. vol. 1. p. 381.*). Refert et Rhabarbarum corroborante virtute et efficacia in alui profluuiis, ut tamen in omnibus hisce Rhapontico nonnisi secundus locus concedi queat. — Quoniam vero saepe in colligendis radicibus, ut

supra dictum, improvide aliae species Rhei admiscuntur: ad diiudicandum verum Rhapontici pretium praestat tentamina instituere cum radicibus apud nos cultis.

Foliorum quoque mentio facienda est, quamvis haecenus vix inter medicamina fuerint recepta. In fortalio Gurief tenella folia instar oleris et in iusculis ad scorbutum subigendum eduntur (PALLAS *l.c.* item *p.* 426.). Sed fanis et grata fercula praebent vel dicto modo vna cum petiolis follicite deglubendis comesta, vel cocta cum Spinacia, Lactuca, Asparagis vel, modo folia primo vere emergentia probe terra operiantur, vt tenerescant, instar acetarii cum aceto et oleo ingesta (BERGIUS in *Upsoftrings-Sällskapetets tidningar* 1786. *p.* 291.)

471.

Pharm. RHABARBARI SIBIRICI (*Pharm. Ross.* *p.* 42.) *Radix.*

Rheum undulatum; foliis subvillosis undulatis petiolis aequalibus LINN. *Spec. pl. ed. 2. p.* 531. *Rheum Rhabarbarum Spec. pl. ed. 1. p.* 372. *Syst. veg. ed. 12. p.* 281. *ed. 13. p.* 319. EIVSD. Monographia

nographia inter Differtatt. in *Amoen. acad. vol. 3. p. 212. tab. 4.* Praestitisset omnino epitheton *undulatum* vbiuis feruare. ICON: REGNAULT *Botan.* sub falso nomine le Rhapontic vel Rhei Rhapontici; EDWARDS *British Herbal tab. 98.* Planta perennis, in Sibiria crescit inter fluuium Jenisei et lacum Baikal ad oras lapidosas fluuiorum et alio solo saxoso. (GEORGI *Reise im Russ. Reich, vol. 1. p. 210.* Cfr. PALLAS *Reisen d. Russ. Reich, vol. 3. p. 235.*) Optime fert hiemes nostri climatis.

RADIX variat figura et magnitudine pro diuerso solo. Loco natali, nisi lapides offendat, perpendiculari directione descendit et indiuisa, quin crassitie brachii et longitudine pedum quinque ad septem. In humo grandior fit, quam terra argillosa. Supra plerumque ad latitudinem manus transuersae vel spithamae tuber quasi format, quod in summum magnitudine pugnum aequat, et putredine plerumque vitiatum est, praecipue solo humido, tumque in ramos diuaticatur. In arenoso solo minor est, sed sana manet. Quo magis ad naturam humi solum accedit, eo magis aromatica radix offenditur. Tegitur epidermide

tenera nigro bruna, sub qua latet cortex crassus, luteus, succosus et fibrosus. Radicis interiorem partem post siccationem quidem describit GEORGI (*l. c. p. 211.*), cui viro cl. in solo natali radicem contemplanti hucusque dicta debentur, similem quoad habitum externum Rhabarbaro Tartarico, (ita voco stirpem, quae genuinum Rhabarbarum suppeditat. Vid. artic. subsequens) aequae leuem, variegatam, fibrarum pariter expertem, odoris eiusdem sed flauedinis altioris, quasi rubicundae. Ast in speciminibus a generosiss. L. B. AB ASCH diuerso tempore, larga manu in triplici farcina, mihi missis, quaedam diuersa vidi, quae iam describam. In vna farcina, cui inscriptum erat *Rhabarbarum Sibiricum ex Krasno Iarsk*, continebantur frusta radicis subteretia, extremis subinde concauis, item plana, nec non alia dimidiata et fere semicylindrica, pondere valde leuia, longitudinis duorum ad quatuor pollicum, crassitiei ad summum pollicis vnus vel sesquialterius, coloris pallide lutei, interspersi striis albis, compagis tenacis, vt vix in puluerem conteri digitis possent, saporis manifeste amari, subsequente adstrictionis, dein post aliquot minuta pr. dulcedinis, sensu; vnde patuit, radices haec vel ex iunioribus modo plantis

plantis vel ramis radice, nec tuberosa eius origine, esse petitas. Saliua inde modice modo tingitur. In altera sarcina, cui adscriptum, inesse *Rhabarbarum Sibiricum ex Kiachta*, inueni frustra fere similia, sed paullo obscurioris extus per strias vel fascias coloris, et saporis magis nauseosi, qualis Rhabarbaro vero (Tartarico) inesse solet. Tertia sarcina, cui adnotatum *Rheum foliis undulatis ex Irkutsk*, comprehendebat frustra, ab istis haecenus dictis valde discrepantia; scilicet plurimam partem crassa erant, interne excauata, ut corticem referrent, item subinde foramine transuersim pertusa, quibus tamen aliqua exiliora medio plena admixta erant, omnia coloris profundioris, quam in Rhabarbaro vero, longe duriora prius dictis, ut facile discerpi possent fragmenta et digitis conteri, saporis et odoris vulgaris rhabarbarini, nauseosi, item interdentes stridentia, saliuam mox croceo colore tingentia, sed multum pondere leuiora. Et hoc quidem Rhabarbarum proxime accedit ad illud a cl. GEORGI descriptum, et consequenter et ad Rheum Tartaricum. Vndenam vero discrimen a reliquis a me enumeratis speciebus deriuandum, an a diuersitate foli, temporis collectionis, praeparationis, non dixerim. Effectus saltem pariter differat,

neceſſe eſt. Varietates ſtirpis diuerſas exſtare, iam ex hortis botanicis nouimus; an inde diſcrimen? Aſt praecipuam cauſam definire res maximi momenti eſſet, tam collectionis in loco natali cauſa, quam in uſum plantationum. In cultura in primis ſtudendum, ut putredo interne obrepens arceatur (PALLAS *Reiſe tom. 3. p. 236.*).

Et haec quidem illa ſpecies Rhei botanica eſt, cui LINNEUS olim (Vid. *Diff. cit.*) omnesque in medicaminum apparatus commentantes cum eo Rhabarbarum genuinum officinarum ſ. Tartaricum adiudicarunt, donec ſubſequenti tempore alia innotefceret, quae iſti hanc praerogatiuam ambiguam redderet. Quicquid ſit, nihil dubii ſupereſt, quin in hoc genere idem, quod in tot aliis contingat, nempe ſpecies congeneres, prout forma ita et virtutibus medicis, conuenire, et quin radix huius quoque ſpeciei eximie aluum referat. Cl.^{mo} GEORGI (*Reiſe, tom. 3. p. 40.*) adeo a mercatore quodam in Sibiria pro vera ſtirpe haec ipſa olim indicata; et idem Chirurgo cuidam Irkutzenſi Coſaccus quidam perſuaſum cupiuit (*l.c. p. 210.*). Collegium medicum, quod Petropoli degit, imperiale, illam colligendam in uſum medicum curare, ex nomine pharmaceutico,

ſupra

supra praefixo patet. Maiori eius dosi, quam Tartarici Rhabarbari, opus esse, medici Irkutzenfes putarunt, scilicet istius drachma sesquialtera, huius drachma dimidia, quum contra ea Nertschiae (Nertschinsk) scrupulus vnus Rhabarbari Tartarici virtute drachmae dimidiae alterius aequipararetur, et effectus tam certus crederetur, vt in pharmacopolio exoticum deesset. In ditione Nertschiensi quoque plantationes locis montanis factae, quibus, intra sex annos post sationem, radices insignem crassitiem, quasi Betae, adeptae sunt, absque vlla corruptelae nota, et prout Tartarico facie similes sunt, ita et effectu congruere omnino fere experimenta in nosocomio facta edocuerunt (GEORGI *l. c. p. 211.*).

Facilius alias soluitur ore, quam Tartaricum, nec adeo sapore displicet; vulgo autem habetur debilius (BERG. in *Veckskrift för Läkare vol. 4. p. 67.*).

A Buraetis caules crudi sub siti intensiori eduntur, sed collum quasi inde constringitur, linguae sensus obtunditur et gustus per totum diem deprauatur (PALLAS *Reise vol. 3. p. 235.*). Idem in

collo sensus oritur, si folia, quae acore placent, instar crambis eduntur, sed sensim incommodis hisce ferendis alluesieri potest (GEORGI *l. c. p. 212.*). Folia a pecore spernuntur (*Ibid.*). Gemmae huius, vti et Rhei palmati, florem recondentes quibusdam placent, loco Brassicae Botrytidis (COXE'S *Account of the Russ. discov. p. 337.*).

472.

Pharm. RHABARBARI vel RHEI vulgo, (additur subinde) VERI, vel TARTARICI (quod nomen me iudice aptissimum est), vel TVRCICI *Radix.*

? *Rheum palmatum*; foliis palmatis acuminatis LINN. *Spec. pl. p. 281.* Ample illud descripserunt cel. HOPE in *Phil. Transf. vol. 55. for the Year 1765. tab. 12. 13.*, in quarum prima icone tamen comparent folia pluribus radicis furculis competentia; cl. LINNÉ iun. in *Pl. rarior. hort. Upsal. fasc. I. Lips. p. 7. tab. 4. a. 1767*; item cl. SANDEMANN in *Diss. de Rheo palmato. Edinb. 1769.* Figura optima exstat in MILLERI *Illustr. Syst. sex. CORNELIS DE BRUINS* figura foliorum Rhabarbari in EIVSD. *Reizen over Moskovie door Perse en Indie tab. 37.*

tab. 73. quam LINNÉUS jun. *l. c.* citauit, nihil plane similitudinis cum foliis praesentis Rhei habet. Planta perennis, spontanea in Mongoliae ditione Chinenfibus fubiecta, ad confinia regni Chinenfis.

Reiecta vetuftiori fententia, quod ex Rheo foliis vndulatis genuina radix Rhabarbari officinarum, h. e. ifta a Tartaris Chinenfibus vendi folita, peteretur, iftius in locum Rheum palmatum fucceffit. Planta haec ferioribus modo annis botanicis innotuit. Ex defiderio nimirum ill. olim Archiatri Ruffici KAUV BOERHAAVE fenatus mercatori Tartarico, qui quotannis genuinam radicem vendere folitus erat, commiferat, vt femina eiusdem procuraret. Ifte votis aufcultans femina tradidit, ex quibus vero Petropoli fatis tam Rheum vndulatum, quam Rheum palmatum, emerferunt. Vtrumque cel. DAVID DE GORTER, olim Archiater Rufficus, a. 1758. in horto cel. MODEL conſpexit, fimulque narrationem modo expoſitam de transmissione feminum percepit; et nouam ſpeciem Rhei enatam facile apparuit, et pro noua quoque ill. LINNEUS ſtirpem declarauit, quum ad finem Novembris eiusdem anni GORTERUS exemplum completum

pletum et bene ficcatum LINNEO per legatum ad Ruffiae aulam Suecicum L. B. DE POSSE mitteret. Inde copia illi facta fuit stirpem primum in *Specierum plant. ed. 2. a. 1762.* adoptandi. Semina vario tempore cum illo a GORTERO communicata germinare detrectarunt, item plantulae inde prognatae infortunio perierunt. Tandem LINNEO successit per radices, ab eodem amico illi a. 1760. missas, viam stirpem in horto Vpfaliensi cernere (Vid. commercium litter. de hac re inter GORTERUM et LINNEUM habitum in commentatione cl. NOZEMANN in *Verhandeligen van het Genootschap to Rotterdam vol. 1. p. 455 sq.*). Inde et exorta descriptio LINNEI, filii, supra significata, qua tamen binis annis prius typis prodiit illa cel.^{mi} Edinb. Professoris botanices HOPE, qui femina obtinuerat a. 1763. Moscua a cl. MOUNSEY, tanquam veri Rhabarbari, quae intra biennium post caulem floriferum protulerunt. — Quantum colligere mihi datur, succreuit haec stirps ex feminibus, quae altera vice senatus imperialis sumtibus magnis solutis per Bucharos afferri sibi curauerat; nam de stirpe prioris missionis nihil praeter dicta constitit (Conf. PALLAS *Reise, tom. 3. p. 157.*).

Quod hocce Rheum pro Rhabarbari genuini matre habendum sit, huius opinionis fidem, si ad primam

primam originem regrediar, nullam aliam reperio, quam quod mercator ille Tartaricus femina tradita edixerit ex vera stirpe esse. Quum vero ex iisdem fatis tam Rheum palmatum quam Rheum vndulatum prouenerit: sequitur eodem iure hanc plantam quam istam pro genuina reputari. GORTERO et MOUNSEYO facile condonandum est, si speciosa nouae plantae acceptae forma inducti radicem ad eandem potius, quam alteram indigenam stirpem, referrent. LINNEI Equ., qui primum in *Syst. ed.* 12. p. 281. declarauit Rheum palmatum esse Rhabbarum officinarum germanum, et cl^{mi} HOPE efata nonnisi amicorum commercio sibi iunctorum testimoniis nituntur. Et hosce sequuti sunt recentiorum omnes, donec viri celeberrimi, PALLAS et GEORGI, qui nuperrime in rem naturalem Russiae itineribus suis inquisiuerunt, scrupulos novos excitarent. Nam: percontanti ill^o PALLAS Buchari, folia Rhei palmati sibi ignota declararunt, describentes contra ea folia veri Rhabbari rotunda et in margine paucis modo incisionibus notata; vnde concludit iste Rheum compactum potius fuisse intellectum. Huc pertinent supra ex cl. GEORGI itinerario dicta (V. pag. 360.) de Cofacco quodam, qui Rheum vndulatum pro vera specie significauit.

Vterque

Vterque etiam arbitratur, Rheum undulatum in montibus australioribus apertioribus et ficcioribus, quales Tibetici sunt, praestantiorē posse radicem ferre, quam montes frigidi et humidi Sibiriae (PALL. *Reise*, vol. 3. p. 156. GEORGI *Reise* vol. 1. p. 210), loca ideo in Russia culturae huius speciei aptissima determinant. Id sane ex omnibus hisce elici posse videtur, quod non vnius modo speciei sed plurium radix Russis ex dominio isto Chinensi vendatur. Hinc et *Pharmacopoea Rossica* p. 42. ambigit inter Rheum palmatum et compactum L. Cl. MILLER (*Gardeners Dictionary* ed. 8. Spec. 3.) autem posterius praecise tanquam verum sistit, tam quoniam id seminibus Petropoli illi missis adscriptum fuerit, quam quod sub comparatione radicum similitudinem maximam inter radicem Rhei compacti et istam Tartaricam repererit. Cl. RONDEAU, persuasus radicem Rhei undulati egregie congruere cum Tartarica, initio huius culturam nec Rhei palmati in Belgio Austriaco commendabat (ROZIER *Observations* ed. in 8. 1772. tom. 2. P. 1. p. 112.). Alia coniectura et quidem cl^m RIMROD (in *Naturforscher* P. 18. p. 244.) est, quod haec radix a Rheo hybrido, quod omnium Rheorum maximum et multis nominibus notatu dignum primus in

Comm. Gott. 1774. p. 50. et 1779. tab. 1. descripsi et depinxi, defumatur, cuius quidem radix externis notis omnino prope ad venalem accedit.

Attamen haec circa notitiam genuinae plantae incertitudo non prohibuit, quin multis Europae regionibus Rheum palmatum in spem futuri ex radice petendi lucri per ampla spatia plantaretur. Iam a. 1768. in horto medico Moscuæ campus insignis eo instructus cernebatur (PALLAS *Reise vol. 1. p. 15.*). Sed serius cognoui ex litt. L. B. AB ASCH ($\frac{50 \text{ Rr.}}{10 \text{ Nov.}}$ 1778), experimenta neque Petropoli neque Moscuæ ob humiditatem soli successisse, sed radices facile computruisse. Variis quoque Britanniae locis large colitur, postquam semina eius a cl. MOUNSEY illuc translata fuerunt, ut Hampsteadii, ubi cl. ENGLISH illi operam dedit; et societas Londinensis promouendis artibus et commercio dicata, eam ob causam et praemia distribuit, et alia in ulterius culturae studium nouissime adeo obtulit (DOSSIE'S *Memoirs of agriculture and other oeconomic arts, vol. 2. p. 258 sq. Transactions of the Society for encouragement of arts etc. vol. 1. p. 93 sq.*). Nec ipsi medici Londinenses in societatem iuncti omiserunt propagationem stirpis suo assensu et fauente

fauente de virtute radice iudicio incitare (*Med. Obj. et Inquir. vol. 5. praef. p. 6. et vol. 6. praef. p. 6*). In Scotia, nominatim in ditone celsissimi JOANNIS MURRAY, Atholiae Ducis, plantationes egregie succedunt (*Veckofkrift för Läkare vol. 4. p. 66.*). Seminum quoque copia in Anglia collectorum in colonias Anglorum Americanas transmissa fuit (ELLIŞ in *Transactions of the phil. Society at Philadelphia vol. 1. p. 258.*) — In Gallia ill. DU HAMEL culturam eius administravit (*Hist. de la Soc. de Med. de Paris vol. 1. p. 340.*) — In Germania hinc inde experimenta huius generis nec infelicia capta sunt, quorum quaedam exempla commemorabo. In Palatinatu nimirum loco quodam milliari Manheimo distante, Keferthal, iam inde ab a. 1769. plantatio largi ambitus publica auctoritate instituta (*Bemerk. d. Kührpfälz. phys. ökon. Gesellsch. 1771. p. 312.*). Francofurti ad Moenum cl. RIESSE copiam plantarum coluit (*Frankf. med. Wochenbl. 1781. p. 812.*). Brunsvigae per sesquiannnum supraque indigenam Rhei huius radicem in usum medicum tractam, a. 1784. significabatur (HEYER in CRELL. *chem. Annalen 1784. vol. 2. p. 27.*). Sine dubio haec eadem est, quam cel. POTT colendam curavit, et quam collegium sanitatis publico encomio commendavit (*Resolution,*

(*Resolution, sub die 16. Iunii a. 1783.*). Laudantur et radices Bruxellis (*Mem. de l'ac. d. sc. de Bruxelles tom. 1. Journ. p. 77.*) a cl. RONDEAU, Halberstadii (FRITZE *mediz. ann. vol. 1. p. 302.*), Gothae a cl. SULZERO JUN. (BALDING. *n. Magaz. für Aerzte vol. 3. P. 4.*) cultae, etsi hisce locis arctiorem modo campum occupasse videntur. In Borussia curam huius negotii egit cl. BRÜCK aliique eius exemplum ibidem sequuti sunt (BOCK *Naturgesch. von Preussen vol. 3. p. 933.*). Quin notabilis quantitas Rhabbari huius in Germania culti Belgis vendita fertur (*Frankf. med. Wochenbl. 1781. p. 734.*). — Nec Suecanum clima repudiat haec stirps, sed in summo vigore sunt plantationes largae ab ill. BERGIO prope Stockholmiam factae, vnde et Regis GVSTAVI tertii litteris m. Aprili 1782. collegio Regio medico datis, illi venditio permessa et incitatus meritissimus vir ad continuandum hac in re studium, medicis demum iniunctum, vt crebro indigenum Rhabbarum aegris praescriberent (*Veckoskrift för Läkare, vol. 4. p. 63 sqq.*) — Item Regiomonti Noruegiae pharmacopola PECKEL vnam plantam illi Havniam missam ad bis mille auxit (*Veckoskrift för Läkare, vol. 5. p. 58.*).

Radix Rhei palmati, quam depingendam curavit cl. HOPE (*l.c. tab. 13. fig. 1.*), ad exortum suum tuber ouatum crassum format, ex quo rami sed diametri longe minoris emergunt. Extus subbruna, interne saturatius lutea est. Quo aetate prouectior, eo firmior interna compages est. Sicca interne ex bruno pallidoque, instar nucis moschatae, variegata est. Primo sationis anno postquam folia eruperint, ut et ipse in horto botanico obseruavi, integra illa comparent, secundi vero anni folia iam profunde diuisa conspiciuntur. Duplex propagandi hanc stirpem modus est, per semina nimirum et radices adultiores diuisas. Sponte patet, si non singularium vnice plantarum, sed veri vsus radicis, et consequenter largioris prouentus ratio habenda est, ex seminibus Rhabarbarum esse colendum. Eliguntur pro hoc scopo, nisi mitius clima sub dio sationem admittat, vel vaporaria non nimis stercoreata, fenestris instructa, vel cistae largae humo repletae et frigidario per hiemem seruatae, id quod tanto magis necessarium est, si satio tempore autumnali fit. Satio alias primo vere instituat et probe caueatur, ne frigus verum serius ingruens germinibus vim inferat. Vere alterius anni, dum tempestas satis firmata est,

trans-

transferri plantulae sese patiuntur in suas areas loco, quem aër perflare potest, sed non humido, et si statio decliuus est, quae ad humiditatem nimiam consumendam praecipue conducit, austro ex aduerso; nisi videatur magis consentaneum, si remotius lata sunt semina, translationem in tertium annum differre. Surculi radicum adultiorum caute, ne truncus communis laedatur, separentur ineunte vere, et, si tenelli sunt, primum in peculiari area ad futurum ver retineantur, si autem robustiores mox in sua loca transferantur spatiis tam amplis, ut inter singulas plantas interualla quatuor vel sex pedum intercedant, ne radicum iusto arctioribus spatiis, vel nutrimentum iis deficiat, vel hae tuberosa parte computrescant. Quo mollius solum est, tanto praestantius. Nisi statio decliuus suppetat in colliculos ex coaceruata terra plantulae collocandae sunt, et sulcis profundis secandum est solum, ne aqua ex pluuiâ vberiori circa radices stagnet. Primis annis a Tritico repente aliisque aduentitiis stirpibus solum probe mundandum est, item ligone prope stirpem emolliendum. Sexto iam anno, computo a prima germinatione stirpium ex seminibus pullulantium factò, vsui medico iam idoneae radices sunt, per annum autem diutius exspectandum,

fi ex furculis cultae fuerint. Sed nihil nocet, si maiorem aetatem attigerint. Effodiendae tum ex eunte autumno, foliis iam destructis, vel et vere ante eruptionem foliorum. Et haec quidem consilia nituntur partim paucis istis, quae de cura Rhabarbari Tartarici constiterunt, quam successu, quem cultura Rhei palmati variis locis in Europa habuit. Ampliora huius generis dederunt cel. viri DOSSIE (*l. c. vol. 2. p. 278.*) secundum encheiresin cl^{mi} ENGLISH, NOZEMAN (*l. c. p. 465.*), HOPE in litt. D. ROGIER ad BERGIUM (Vid. *Veckoskrift för Läkare, vol. 4. p. 74.*) et BERGIUS (*Veckoskrift l. c. p. 64 sqq.*).

Effossis radicibus mundandae illae probe sunt, et dein detergendae linteo vel dispergendae per planum, ut aëre alluente extrinsecus adhaerens humidum auolet. Auferendae tum exiliores radicis partes, utpote inertiores, crassiores vero, postquam cortex cultro abrasus fuerit, in frustra transversalia aliquot pollicum longitudinis, vel et segmenta longitudinalia diuisae suspendantur, quo siccescant. Exsiccatio plurimum tuedii parit. Successit tamen, frustra perforata et sulo rudi transacta suspendere commodis interuallis loco ab aëre probe

probe perflato, donec non amplius radix coarctetur et marmoream faciem Rhabarbari exotici induat, et nullam latentis humidi notam prodatur (DOSSIE *l. c. vol. 2. p. 289 sq.*). Cl.^{mo} HOPE melius visum, exsiccare illam suspensam in conclavi ad gr. 90. scalae Fahrenh. excalefacto (*Veckofkr. cit. p. 75.*). Cl. WILHELMUS FORDYCE autem praefert, radices dissectas ante focum furni vel culinae in filo suspensas exsiccare: sic ex libris quinque radicis succosae plantae sexennis unam libram siccatam obtinuit, qui et subinde radicem singularem effossam pondus viginti librarum exaequare obseruauit (*Transactions of the Society for encouragement etc. vol. 2. p. 75 sqq.*). Prout autem in Tartarica radice selectu opus est: ita et in hac indigena, ita ut hisce omnibus procuratis dispertitio in species praestantiores et viliores fieri debeat; quarum hae tamen ad praeparata varia rhabarbarina impendi possunt.

Verum omnia haecce conamina irrita et usu suo cassa futura essent, nisi euinci posset, Rheum hocce indigenum aemulari virtutibus Tartaricum. Ad id quidem praestandum non experimentis modo in hominibus captis acquieuerunt, sed et ex com-

paratione chemica pretium eiusdem constituere tentatum est.

Radicis Rhei palmati vncia vna extracti aquosi primi dedit drachmas $3\frac{1}{3}$, et spirituosum secundi drachmae $\frac{1}{3}$; eadem quantitas radicis erogavit extracti spirituosum primi drachmas $2\frac{1}{2}$ et aquosi secundi drachmam vnam. Eadem fere proportio extractorum adfuit in Rheo exotico s. Tartarico; in tinctura aquosa cum sale tartari exoticoque Rheo parata color quidem diuersus, sed sapor idem (FRITZE *Annal.* vol. 1. p. 304 sq. Conf. experimenta cl. HEYER in CRELL'S *chem. Annal.* 1784. vol. 2. P. 1. p. 27., quorum proportio in omnibus conuenit.). Non multum differunt experimenta cl. BERGII, quibus vtriusque radicis extractum aquosum comparauit. Hoc modo discrimen animaduertit, quod exoticae radicis extractum magis austerum sit, in Suecia autem cultae amarius; nec cl. SCHEELÉ in Suecica radice vlla felenitis (de qua infra largius) vestigia detegere valuit (*Vecko-skrift for Läkare* l. c. p. 72.), quod cum praecius cl. MODEL (*Abhandl. d. Baiersch. Acad. d. Wissensch.* vol. 9. p. 326.) experimentis cum radice Petropoli culta omnino conuenit.

Pluris

Pluris tamen interest vires nosse, quas in corpore humano exserit cultura istud propagatum Rheum. Sunt qui illud aluum mouendi efficacia Sibirico praestare significant, quin alii, qui ipsi adeo Tartarico aequiparant (HOPE *l. c.* SULZER in *Mag. für Aerzte l. c.*; BERGIUS *l. c.*). Nec efficaces modo repertae radices adultiorum plantarum, sed et iuniorum, quatuor (BOCK *Naturgesch. v. Preussen, vol. 3. p. 935.*), vel quinque (NOZEMAN *l. c. p. 472.*), vel sex annorum (FRITZE *l. c. p. 304.*). Regiomonti explorata efficacia ansam dedit illud a. 1775. in nosocomio Berolinensi aegris exhibendi, successu simili ibidem contingente (BOCK *l. c.*). Omni in re indigenam radicem, moderante cl. POTT cultam, virtute conuenire cum exotica experimentis crebris nixum testatur collegium sanitatis Brunsvicense (V. Sheda *Resolution* supra citata). Specimina eius huc vendita sunt radices transuersim sectae, pollicem aequantes vel eodem crassiores vel exiliores, coloris viridi lutei, odoris et saporis rhabarbarini, sed simul manifestius amarae, et solitis tenaciores, nec stridorem inter dentes excitantes. Drachma vna pulueris sex hominibus sanis variae aetatis et diuersi sexus data, effectum varium, vt solet fieri,

praestitit, vni 25 annorum ter aluum fortiter mouit, alii 35 annorum sexies, foeminae cuidam quater, aliis aluum plane radix non deiecit, sed lotium copiose et valde coloratum secessit; et in hisce effectus vel praecocius vel serius subsequutus, sed sine torminibus vel aliis molestiis (FRITZE *l. c.*). Alio experimento, quum volupe esset, purgantem vim huius et Rhei Tartarici conferre: viginti hominibus scrupuli duo vtriusque diuerso tempore dati, quorum plerisque ex radice Rhei palmati ter ad quinquies aluus mota, ex radice altera autem pauci modo effectum tam strenuum notarunt; vnde fere colligitur priori loco dictum Rheum alteri s. Tartarico palmam praeripere (BERGIUS *l. c. p. 72.*). Stockholmia tam in nosocomio, quam vrba praxi documenta numerosa efficaciae Rhei a cl. BERGIO culti exstiterere (*Vecko-skrift för Läkare l. c. p. 75 sq.*). Nec exiguum rei pondus addit testimonium societatis cuiusdam medicae Londinensis, quod repetitis in Anglia experimentis de vi cathartica eius, vix in exotica superiori, constiterit (*Med. Obs. et Inqu. vol. 6. Praef. 6.*). In Belgio cl. BICKER, ad fordes primarum viarum euerrendas, in dysenteria varia doloribus ventris stipata, nec non casu singulari diarrhoeae

diarrhoeae habitualis optimo euentu hac radice
vſus eſt (NOZEMAN *l. c.*).

Sed iam vna ſerie proponam, quae de Rhabbaro officinarum vulgari et *luteo* dicenda ſunt, ſiue de Rheo palmato petatur, ſiue alia ſpecie. Ab hoc mox remoueo Rhabbarum quoddam coloris *laſtei*, ſaporis ſubdulcis, quod quidem alteri ſpeciei optimae notae virtute nullo modo cedere dicitur, ſed parce haecenus translatum et a me nunquam viſum fuit. Mentionem eius fecit ill. PALLAS (*Reiſen tom. 3. p. 157.*). Quod ad loca, quibus vulgare iſtud creſcat, ſolum, aetatem, et modum collectionis et ſiccationis, attinet, acquieſcere fere omnino oportet in narrationibus Bucharorum, qui Ruſſis Rhabbarum vendunt, qui ipſi vel de multis momentis reſpondere neſciunt, alia aſtute recondunt, ne diſpendium lucri olim patiantur; hinc et difficultas tanta ſubfuit in acquirendis Rhei veri feminibus. Cl. JO. BELL, Scotus, qui legationis Ruſſicae olim per Sibiriam Pekinum tendentis comes exſtitit, vnicus, quantum noui, itineratorum eſt, qui varia huc ſpectantia argumenta ex propriis obſervationibus anni 1720. memoriae prodidit (V. EIVS *Travels from St. Pe-*

tersburg to diverse parts of Asia, vol. 1. p. 311. sqq.), quae ipsa vtpote ab homine scito et ingenuo profecta plus attentionis merentur, licet in multis lectori auido non satisfaciant. Ex his fontibus elicitor, optimum Rhabarbarum sponte crescere in longa ista montium altorum Tartariae catena, quae versus septentrionem haud procul ab vrbe Selin oritur et vsque ad lacum Koko-Nor, Tibeto vicinum, extenditur, plurimamque partem sylua destituitur. Haecce ditio, multas vrbes sub se comprehendens, Chinesi imperio subiecta est. Solum, quo crescit, marmotis (nonne mus *Myospalax LAXMANNI* in *Vet. Acad. Handl.* 1773. p. 134. *tab. 4.* intelligenda?), quae latibula ibidem copiose quaerunt, emollitur, vnde et radices tanto facilius sese dispergere et semina germinare possunt (BELL. *l. c.* p. 311.). Effodiuntur radices, quarum commoda aetas ex caulibus crassis diiudicatur praecipue mensibus Aprili et Maio (PALLAS *Reise l. c.* p. 156.); attamen autumnos quoque id fit (BELL. *l. c.* p. 281.). Tum a terra mundatae, si iusto maiores sunt, in frustra secantur et perforatae filo transacto vel in arboribus vicinis suspenduntur (PALLAS), vel in tentoriis, et aliquando, quod peius, cornubus oujum (BELL)

(BELL) alligantur, demum collectione finita domum vehuntur, sine dubio vt ibidem curatius ficcentur. Quomodo id fiat, non fatis constat, quum tamen exsiccatio difficultatis plurimum habeat, et efficaciae haud parum ab ea dependeat. Chineses in tabulis magnis lapideis, quibus ignis substernitur, eam perficere subsequente ardoris solaris fortissimi adiumento, auctor est cl. DU HALDE (*Description de la Chine tom. 3. p. 610.*). Olim, quum commercium in orientalibus regionibus per Natoliam fieret, Rhabarbarum ex portibus Turcicis ad Europaeos transferebatur, vnde nomen *Rhabarbari Turcici*, item *Alexandrini*, quoniam plurima pars per Alexandriam transmanauit. Duplici iam via ad nos peruenit. Alterum nimirum itinere maritimo Cantono a variis nationibus Europaeis petitur, idque *Indicum* in officinis dici solet, et frustra longiora subteretia, duriora et compactiora, nec perforata constituit. Alterum, itinere terrestri a mercatoribus Bucharicis Kiachtam Sibiriae transuehitur, eiusque emtionem tanquam peculiare ius imperium Russicum sibi vindicauit. Senioribus annis Bucharica quaedam gens venditionem praestitit, quae quidem ab imperatore Chinesis vetita fertur, vnde clam corruptione

ruptione superiorum per pecuniam et admittis radicibus vilioris pretii administratur. Transportatur haec merx in fassis laneis per camelos, et pellium vario genere a collegio commerciorum, cuius mandata quidam commissarius exsequitur, redimitur. Quo vero iudicium aptum de pretio radicum feratur, adiungitur pharmacopola ab imperio Russico conductus, qui praesentibus Bucharis singula frustra ab hominibus iuratis perforari, extrinsecus abradi et a reliquiis corticis, excrecentiis, corruptis portionibus et ascititio squalore, liberari, spongiosas vero et exesas radices reiici curat. Selectum illud Rheum vnice recipitur, libratur et ex pacto soluitur, studiose prospiciendo, vt loco ab aëre probe perflato seruetur. Quicquid vero repudiatum et reiectum fuerit, ne in auaras manus incidat, crematur (Conf. PALLAS *l. c.*). Tum Petropolin hiemali tempore intracistas ligneas extus pice oblitatas transuectum ibidem a pharmacopola scrutinio iterato subiicitur, vt, si quae vitiosa supersunt, segregentur et deleantur (FISCHER in *Act. nat. curios. vol. 10. Obs. 20. p. 64. sq.* GMELIN *Diff. de Rhabarbaro officin. p. 16.*). Et hoc quidem vnice, quod secundam censuram subiit, Rhabarbarum per Russiam et peregrinas regiones

regiones venditur. Ita pondus vnus Pud Ruffici (Pud j = ℥_{XL} Ruff. f. ℥_{XXX} Amstelod. Hamburg. Parisienfes), quod 16 imperiales Rufficos (Rubel) Kiachtæ venditur, antequam Petropolin perueniat, ob sumtus hominibus ministrantibus et pro itinere soluendos, augmentum valoris ad imperiales Rufficos 30 vsque parit. Largiffima omnium exportatio Rhabbarari ex Russia ad peregrinas gentes ista fuit anni 1765., quo 1350 Pud, pretio 65 imperialium Ruff. pro quouis Pud, vendebantur. Nonnunquam vero valor cuiuslibet Pud ad 96 adeo imperiales R., ascendit (COXES *Account of the Russian Discoveries* p. 341. vbi huius generis et alii calculi). Huic Rhabbararo, vt ab Indico discernatur, non inepte mihi videtur nomen Bucharici posse imponi. Hoc Bucharicum venale, cuius elegantia eaque copiosa specimina, diuerso tempore transmissa et varium momentum egregie illustrantia, beneuolentiae L. Baronis AB ASCH debeo, partim frustra oblonga subteretia, palmaria supraque repraesentat, crassitie circiter pollicum duorum vel minori, quae ipsa Ruffi sua lingua *Raventfcherenkova* i. e. Rhabbararum manubriforme appellant; vel frustra constituit subplana diametri latioris, ad figuram vngulae equinae accedentia,
 dicta

dicta ideo *Raven podkova* (i. e. Rhabarbarum vngulatum (FISCHER l. c. p. 65.). An haec ipsa trunco tuberoso radicis originem suam debent, reliqua ramosae parti? Vtrumque hocce perforatum cernis foraminibus diametri circiter $\frac{3}{4}$ pollicum terebra, quali dolia perforantur, ut videtur factis, quae in Rhabarbaro Indico non obtinent. Rationem huius perforationis arbitror modo exploratione Kiachtae instituta contineri, ut nimirum pernoscat, utrum frustum radicis aliquid corruptelae vel humiditatis intrinsecus contineat; hinc et tantum in extremis vel lateribus aliquando fouea, eadem terebra facta, conspicitur. Non eo fine perforata esse frustra, sicuti quidam putant, ut et ad medullia aër pertingat, et eodem tempore interne ac extus exsiccentur, inde colligo, quod subinde vno tantum extremo largi frusti foramen compareat, et, praeter illud medio radicem pertingens, aliud superficiale dimidiatum occurrat. Non esse factum fili transigendi causa inde persuadeor, quod praesto mihi sunt specimina, quibus L. B. AB ASCH inscripserat Rhabarbarum ex Bucharia, in quibus exigua modo foramina video, quasi acu crassa sarcinis consuendis destinata, facta, qua ipsa sine dubio funis exiguus simul pro suspendendis frustis

sicca-

siccationis causa transactus fuit. In iisdem specimenibus superficies adhuc aspera multisque reliquiis corticis obteſta et in ſcrobiculis particulis ſpongioſis referta eſt, vnde patet nondum illam ſubiſſe cenſuram iſtam, quam ſupra Kiachtae fieri monui.

Praerogatiuam omnino meretur Rheum itinere terreſtri tranſuectum prae Indico, idque non ſolum ob explorationem dictam ſollicitam ſed et ideo quod non attrahere queat humidum maris, in quod Rheum in vniuerſum valde auidum eſt, nec inquinari vaporibus mercium aliarum adiacentium; nec ſecundum narrationem cl.^{mi} BELL (*l. c.*) ſolum Chinae propius Rheo ferendo tam aptum eſt, ac illud Bucharicum.

Ad huius igitur indolem deſcriptio optimi Rhei mihi videtur tutiſſime adornari poſſe. Ex aetate prouectioribus plantis et partibus radicis craſſioribus deſumptum eſſe viſu manifeſtum eſt. Et quae narrantur de caulibus craſſis (V. ſupra p. 378.), qui indicium aptae collectionis praebeant, idem confirmant. In Tartaria pro venditione non effodi radices decennio minores multi declarant, nescio, ex quo fonte. Et hacce fide procul dubio ductus

ductus suavit summus LINNEUS (*Diff. purgantia indigena* in *Amoen. acad. vol. 7. p. 307.*), ut Rhei palmati radix nonnisi decennio post rationem elapso, vel ferius in usum verteretur; quod vereor ne haftenus a paucissimis, qui radicem indigenam commendarunt, factum fuerit. In speciminibus Rhei Bucharici, quae coram habeo, diuerso tempore mihi missis, et, ut verisimile, diuersis annis Kiachta petitis coloris aliqua discrepantia conspicitur. Quaedam scilicet sunt rubicundo lutea, alia albido lutea, alia viridi lutea; an haecce a solo, an, quod probabilius, a diuerso exsiccandi modo dependeant, non dixerim. Ast omnia prae se ferunt superficiem ex cultri applicatione multangularem; notantur coloribus egregie ex rubicundo albo luteo variegatis vel strias flexuosas, vel subinde stellulas, quales istae Lichtenbergicae in electrophoro (Vid. *Comment. soc. scient. Gotting. 1777. tab. 1. figg. latera'es*), formantibus; digitis facile conteruntur in puluerem tenuem pallide luteum, hinc in mortario tanto facilius contundi possunt; masticata stridorem interdentes, quasi fabulum interesset, edunt, et saluam colore croceo imbuunt. Albae partis radicis mox plus mox minus reliquis striis interest.

Sapor

Sapor amaricans subnauseofus et subacris cum adstrictionis aliquo sensu. Odor grauis specificus, quem vix aromaticum dicere possum. — Vetustiora specimina non bene seruata subrufa sunt et vermibus erosa, quorum impetum cl. DE FISCHER (*A. N. C. cit. p. 67.*) humidiori aëri imputat. Ad celandas horum erosiones fraudulentii mercatores radicem obliniunt Tragacanthae mucilage et infuso Curcumae vel Rhei, vel alius colorantis materiae. Ipse eiusmodi radices venales vidi colore adscititio, a naturali Rhei longe diuerso, tinctas.

Odora Rhei pars vna ex praecipuis est, quibus illud conflatur, quae si perit, virtutis purgantis plurimum simul sufflaminatur. Dispellitur facilius in puluere radice, quam eadem integra; hinc non debet diu in puluere seruari (BOULDU *Mem. de l'ac. des sc. de Paris 1710. p. 166.* SANDEMANN *Diss. de Rheo palmato in Gött. Anz. 1771. Zug. p. 367.*). Tostione quoque fortiori item coctione auolat, ex vulgari experientia, quin ipsa radice aetate. Imo aqua eius destillata nauseosa et purgans est (BORRICH. in *Act. Hafn. Neglexi locum notare*). Gummosae et resinosae partes maximam Rhei pondus efficiunt, quarum

gummosae autem superant alterum genus. Proportio earum inconstans est, ut conferendo experimenta vario tempore et a variis chemicis facta elucet, et tam arctus inter hasce nexus obtinet, ut menstruum siue aquosum siue spirituosum utriusque generis partes vna excipiat. Alius ex vncia vna radicis elicuit extracti gummosi primi drachmas tres, et spirituosi secundi drachmam semis cum granis septem et dimidio (GMELIN *Diff. de Rhab. p. 15.*); residuum huius tamen grana quindecim extracti aquosi adhuc dedit (GMELIN). Alius extracti aquosi primi drachmas quinque cum scrupulis duobus et dimidio obtinuit et extracti spirituosi secundi grana modo quinque (NEUM. *Cymie vol. 2. P. 4. p. 89.*). Alius dimidium utriusque (SPIELM. *Mat. med. p. 6; 8.*). Quartum partium genus, quae radicem ingrediuntur, ad nouissima tempora vsque neglectum fuit, quum tamen reliquis facilius longe sese prodant. Est haec eius pars ad speciem terrea, quae albedine sua et stridore inter dentes mox cognoscitur, plane insipida. Eius mentionem primus MODELIVS (*Entdeckung des Seleniten in d. Rhabarber, Petersb. 1774.* qui libellus mihi non suppetit. Cfr. EIVSD. commentatio in *Abhandl. d.*

Baierisch.

Baierfch. Acad. d. Wiffenf. vol. 9. p. 319. fqq.) fecit. Vt feparetur a reliquo radicis, infundatur pulueri nonnihil rudi aqua calida, vnde terra illa ob pondus grauius fundum pet̄it; tum liquido tincto defufo repetitis vicibus aqua calida infundatur, donec terra perfecte albefcat. Haec ficcata inter digitos refert fabulum subtile; cuius Rhei Bucharici libris quatuor vnciae ſex infuerunt (MODEL *l. c. p. 322.*), Indici librae vni vnciae duae cum drachmis duabus (SCHEELE *Vet. Acad. Handl. 1784. p. 181.*). Tertia igitur parte plus infuit Indico quam alteri. Iam ratio patet, cur Indicum compactius fit. Quo annofior radix eſt, eo plus huius terrae continet, ita vt ex Rhei diu feruati drachmis tredecim vnciam eius vnam elicuerit cl. SCHEELE (BERG. *Mat. med. p. 336.*). Eſt haec ipſa ſal aqua inſolubile non ex acido Vitrioli et calce, vt olim cl. MODEL credidit (*l. c.*), ſubſcribente et nuperius cl. DE LA METHERIE (*Eſſay ſur l'air p. 371.*) ſed, vt experimentis euicit cl. SCHEELE, ex acido Acetofellae, quod cl. vir cum acido ſacchari idem cenſet, et calce, conflatum, Idem ſelenites quoque in aliis variis vegetabilibus latet, ſed minori quantitate, vnde operoſius eruitur (SCHEELE *Vet. Acad. Handl. 1785. p. 171.*).

Infusum radices aqua paratum, aequè ac spirituosum, colorem croceum induit, sed hoc posterius pallidiorem. — Ad vires Rhei medicas illustrandas et hoc pertinet, quod solutione martiali nigrescat, quod de adstringendi eius efficacia iudicium cum effectu in corpore nostro apprime conuenit. Antiseptica vi pollet insigni, nam eius grana decem cum aquae fontanae vncii duabus infusa carnem potentius tuentur contra putredinem, quam salis marini grana sexaginta eadem quantitate aquae soluta (PRINGLE'S *Dis. of the army App. p. 21.*).

Nomen Rheum barbaricum (το ρεον το βαρβαρικον) apud ALEXANDRUM TRALLIANUM (*Lib. 8. cap. 3. ed. ANDERNACI p. 401.*) primum occurrit, hocque in debilitate hepatis et dysenteria laudauit. Rhei quoque parum admisceri aliis iussit PAULLUS AEGINETA (*Arts med. lib. 1. cap. 43. p. 17. vers. TORINI*), si validius subducenda alius esset. Sed qualis planta ab hisce intellecta fuerit, vtrum Rhaponticum, an alia, ne sagacissimus quidem hodie certo enucleabit. Quin ORIBASIVS (*Euporist. l. c. c. 9. col. 577.*), vbi verba PAULLI repetens, loco Rhei, meminit Nitri, ita vt alterutro loco vitiosa

vitiosa scriptio suspicanda sit. Nec descendam multis in indaginem Rhabarbari Arabum, eandem incertitudinem reformidans; probabile tamen est, nostrum eos in vsum medicum adhibuisse, dum suo blande purgantem vim expressius adscribant, et MESUE hanc eius potentiam a partibus volatilibus deriuat coctione facile dispergendis. Ante hosce ducentos annos inelyti isti de simplicibus exoticis scriptores GARCIA AB HORTO et ACOSTA Rhabarbari tanquam remedii vel suo tempore famigeratissimi meminerunt (Vid. CLUS. *exotic.* p. 207. 274.). In Germania praecipue ADOLPHI OCCONIS, filii, Augustae Vindelicorum Physici, qui a. 1606. aetate octoginta duorum annorum obiit, commendatione et vsu inclaruit (V. EIVS litterae in LAUR. SCHOLZII *Epist. medicinal.* n. 15. pag. 18.)

Ad praestantissima haecenus nobis cognita remedia, simul quoque vfitatissima, pertinet. Non subsistit eiusdem efficacia in primis viis, sed cum sanguine quoque haud aegre commiscetur, vel secretis liquidis sui indicium imprimat. Lotium breui post ingestum Rheum et antequam alias sensibiles virtutes exferuerit, tingitur colore rufo

Bb 3 luteo,

luteo, quasi in ictericis vel iis, qui calore febrili insigniori corripiuntur; vnde ab hominibus minus attentis peruersa diagnosi vel prognosis facile formatur. Lac puerperae quoque luteum ac amarum diuturno eius vsu redditum legitur (PAULLINI *Obs. med. phys. c. 1. Obs. 20. p. 30.*). Ita narratur ex Rhei drachma vna cum pauxillo vini ingesto sudorem, qui copiose erupit, et odore et colore rhabarbarino indusium imbuisse (MENZEL in *Ephem. nat. cur. ann. 6. 7. Obs. 78. p. 110.*). Similem in sudore mouendo et tingendo effectum memorat TILLINGIUS (*Rhabarbarologia p. 118.*). Foeces aluinas Rheo tingi notissimum.

Purgans blandum est, quod cuiuslibet aetatis et sexus hominibus plerumque tuto praebetur, et purgantibus tantum non omnibus eo praestat, quod non ventriculum debilitet, sed eundem e contrario roboret. Id incommodi tamen secum vehit, quod, si solum capitur, post effectum hunc praestitum adstringendi sua vi plerumque aluum obseret; id quod salino quodam addito praecaueri potest. Sunt qui adstringentes partes inesse Rheo negant et alui obstipationem nonnisi a praeuia purgatione deriuant (V. BOULDUK *Mem. de l'ac. R. d. sc.*

d. sc. de Paris 1710. p. 64. qui in neganda eius adstri-
 ctione multus est): sed sapor, experimentum cum
 martis Vitriolo et analysi chemica, quae multum
 terrearum partium manifestat, contraria. Sub
 fordium in primis viis indiciis et torminibus cum
 borborygmis perceptis, colluie per Rhei tempe-
 stium vium eliminata, obuium saepe itur febrili
 alias ex eiusdem in massam sanguineam ingressu
 subsequuturae.

In acutis morbis non aequè idoneum purgans
 est, ac febre absente. Nam particulis odoris san-
 guinis cursum accelerat et aestum febremque cum
 symptomatum satellitio auget; et in inflammatio-
 nibus pectoris nominatim respirandi difficultatem,
 anxietatem et reliquas molestias, peiores reddit.
 Quod tanto minus in dubium verti potest, quum
 vel in hominibus sanis ex Rheo ingesto incale-
 scentia naturali maior et inquietudo oriri soleat.
 Merito igitur iam ALOYSIUS MUNDELLA Rheum,
 tanquam calidum et siccum in febribus redarguit
 (V. EIVS *annotationes in A. MUSAE BRASSAVOLI simpl.
 med. examen*) et SEPTALIUS- (*Animaduers. et caution.
 med. lib. 5. cap. 5. p. 101.*) pariter. GEOFFROY
Mat. medicale Traité tom. 2. p. 220.) quoque illud

vituperat visceribus inflammatis et febre nimis forti. Non tamen nocet in febribus, in quibus sordes sub nimio virium dispendio praesto sunt, vt in febribus neruosis et putridis, qua sub conditione falinis mannatis aliisque purgantibus debilitantibus multo praefendum. — Haemorrhoidariis pariter non conducit (BÖCLER in HERM. *Mat. med. tom. 1. p. 120.* MODEL *Abhandl. d. Baiersch. Akad. d. Wissensch. vol. 9. p. 331.* LENTIN *Beobacht. einig. Krankh. p. 162*). Cautionem quoque iniungit in Rheo apud foeminas debilitate systematis neruosi laborantes et ad abortus pronas administrando cl. LENTIN (*loc. cit. p. 163.*).

Efficacius aluum mouet in puluere datum, quam praeparatione qualicunque subactum. Dosis pulueris in hunc scopum vulgo solet esse a scrupulo vno ad duos vel drachmam vnam. Ast est, qui a dimidia drachma effectum eundem ac ab vna integra sperat (SANDEMANN *Diff. de Rheo*). Gratius ingeritur puluis addito Cinnamomo et saccharo. Qua vero miscela non opus est, si nebula obuelatum capitur. Addito cremore Tartari, vel sale medio perfecto, minor dosis pro effectum sufficit. Quoniam vix vnquam sine leui nausea molestiusue ventris, vtut

mitibus

mitibus, effectum exserit, praestat, si nihil vrget, Rhei dosin, dum cubitum eundum est, ingerere; quod si factum fuerit, mane alui laxatio subsequitur absque turbis nocturnis. Quin nonnulli somniferam virtutem in Rheo animaduenterunt, adeo vt cl. **FORDYCE** (*New Inquiry into the putrid and inflammatory Fevers p. 157.*) versus finem putridarum februm a paucis granis Rhei somnum procurari referat, opiativitate callis, et cl. **LENTIN** (*l. c.*) idem a Rheo ante tempus somni ingesto sustineat. Pauperioribus, qui siccam formam respiciunt, pulvis exhiberi potest exceptus aqua et stimulo salino si opus, mixtus, modo pro quolibet praebio vitrum agitetur vt pulvis superiora petat. Infusum aqua calida factum efficax quidem est, sed debilius pulvere, ita vt huius grana circiter viginti quatuor plus praestent, quam si pro infuso drachma sesquialtera sumitur (**BOULDUC** *Mem. de l'ac. d. sc. 1710. p. 165.*). Rarius radix sola in infuso sumitur, nisi in notissima ista tinctura Rhei aquosa, de qua infra, quae post pulverem consuetissimam formam constituit. Extractum infuso longe debilius, ita vt drachma istius vna multum cedat efficacia pulveris granis viginti quatuor (**BOULDUC** *l. c.*). Non caret suo commodo, addere vel interponere

Rheum aliis, quae vis et natura morbi aliquando desiderat, antequam omnes fordium primarum viarum reliquiae eliminatae rite fuerint, vt cortici Pefuuiano, martialibus, amaris, opio.

In dyfenteria omnium quidem confensu eximia perpetrat. Sed de periodo, qua conueniat, difcidium, qua ipsa non rite obseruata, et optima alias remedia damnum afferunt. Omnium purgantium selectiffimum declarat DEGNERUS (*Hift. dyfent. biliofo-contagiofae, p. 140 fqq.*) multique alii medici cum eo in dyfenteria, tam ob vim purgantem quam corroborantem, quin specificum nominatim in diarrhoeis et dyfenteris biliofis. Omni morbi tempore tam in ftatu et in declinatione quam sub eius initium pari fiducia admittit. Si omnino verum effet, quod quidem ille innuit, quod faburram biliofam inuoluat, leniter abftergat, eliminat, eius acrimoniam infringat, corrigat, obtundat, imo vim anodynam praestet, et fimul intestina roboret: sane nullo alio auxilio ad dyfenteriam curandam, quam Rheo opus effet, nec compendiosior vlla via excogitari poffet. Iste puluerem nonnifi principio mali et quando minus periculi subfuit, dedit, vt plurimum sine vilo alio
addi-

additamento; tutiorem tamen iudicat tincturam ad dimidium vel integrum cochleare singulis quatuor aut sex horis exhibitam. Et sic nisi iuuerit, vt desperato casu quidem aliquando accidit, nulli tamen nociuum fuisse asseuerat, in connubio liberalis acidorum vsus. Quibusdam propinauit infusum Rhei simplex aquosum, quod vero corruptioni magis obnoxium fuit, nec paris efficaciae. Haec omnia vero licet a viro in praxi medica alias graui edicta fuerint; non diffidendum tamen, quod, quum aluum absoluta purgatione Rheum obstipare soleat, minus longe sub initium morbi, quam sub progressum et finem, hoc est, postquam aliis commodis acrimonia in primis viis stabulans eliminata fuerit, conducat. Addo ob calidam suam naturam tum praecipue, quando manifesta intestinorum inflammatio praesto vel in procinctu est, non esse opportunum. Hinc scite ill. TRALLES (*de Opio Sect. 3. p. 187.*) praetulit Rheo ineunte et adolescente morbo Tamarindos cum Manna. Consentit DON. MONRO (*Dis. in British milit. Hosp. p. 70.*), qui ideo, prima periodo praemisso emetico, altero die aliisque subsequenteribus sal catharticum amarum cum Manna et oleo eius loco in solutione aegris propinauit. Haecque miscela etiam melius successit

cl^{mo} GESNER (*Samml. v. Beob. a. d. Arzneugel. p. 26.*
 Cfr. PRINGLE *Dis. of the army p. 267.*). Praestantiam salis cathartici cl. RUSSEL MONROUM (*l. c. p. 71.*) primo edocuit. Salis cum Manna miscelae praerogatiuam quoque tribuit cl. HUCK (*in PRINGLE l. c.*). Plura contra vsum Rhei monet cl. BAKER (*Lib. de dysenteria Lond. in Opusc. p. 52.*), nempe effectum eius esse leuissimum, aut plane nullum, nonnisi tardiuscule et impotenter et fere cum augmento torminum atque inflationis officio suo fungi, imo, quoniam aluum contrahat, inimicum maxime esse. Queritur et de variis incommodis ex Rheo cl. BROCKLESBY (*Oecon. and med. Observations, p. 182.*), ob adstringentem eius naturam et quoniam iustocius euacuationes biliosas sistit, vnde multi intempestiue eo vfi mox deliria, vel eorum incrementum senserunt, item pectoris compressionem, quae adeo venae sectionem iniunxit, viribus etiamsi aliquando multum deiectis. Ill. Eques ZIMMERMANN (*Von d. Ruhr, p. 408.*), pariter diffidens Rhei praecociori vsui, Mannam et sal Sedlicense, omisso oleo in epidemia ab eo adumbrata adhibuit, initio ex voto, quae ipsa praestantiora Tamarindis cognouit. — Sed absit, vt Rheum in hoc morbo in vniuersum repudiem. Confert enim Tinctura
 Rhei

Rhei, quando reliqua dicta purgantia vomitu reiciuntur, quum ventriculus eandem ferat, vomitum haec ipsa sistat, et tandem etsi tardius morbum ipsum finiat, aliquando etiam ventriculum ita corrigat, vt reliqua purgantia sustinere queat (ZIMMERMANN *l.c.*). Insuper perseverante fluxu, postquam tormina cessarunt, et in chronicum inclinante, valde idonea est; nec debilitantibus istis purgantibus tum amplius locus concedi potest, quippe quum profluuium istud nonnisi ob relaxata nimis vasa continuet, quae corroborante sua vi Rheum egregie adstringit et firmat. Quicquid stimuli adhuc superfit, vel iterum congeratur, huius subsidio blande euerritur. Sicque reciduo malo optime obuam ibitur (Cfr. TRALLES, MONRO *ll. cc.* CLARK *on the diseases in hot countries, p. 229.*). Sponte patet, subinde ad efficaciora sistentia, vt Cascarillam, Simarubam, lignum Campefcianum &c. transeundum esse.

Variae miscelae Rhei quibusdam in dyfenteria placent, vt cum Ipecacuanha, cuius exempla alio loco iam significata (*Appar. mcd. vol. I. p. 534.*). Addo, quod ad experientiam cl. RUSSEL pauca grana Rhei cuilibet dosi Ipecacuanhae (quatuor

ad sex grana Ipecac. ille exhibet) admixta, eam vim habeat, vt Ipecacuanha purgantis magis officium absoluat, et minus solito moleste aegrum afficiat (MONRO *l. c. p. 72.*). Angli connubium Rhei cum Calomelano crebro eligunt, eo fine vt purgatio copiosior et facilior contingat. Hoc scopo vtrumque combinavit PRINGLE (*Dis. of the army p. 262.*). Cel. MONRO (*l. c. p. 72. not.*) huic miscelae tum indulgit, quando vermes focii existerunt. Opponit vero cl. CLARK (*l. c. p. 228.*) tormina inde multum augeri et tenesmum molestum raro vel nunquam inde mitescere, in climate calido autem diathesin putridam Calomelanos ad ditamento plurimum increfcere.

Prout autem Rheum diarrhoeas, quae dysenteriam excipiunt, coërcet: ita et eximiae efficaciae est in iis, quae primarium morbum constituunt, et quae ex cibis vel sua natura vel prae copia male digestis, vel liquidis corruptis abunde ad primas vias delatis oriuntur. Nam alienus in hisce fomes non solum euerritur, sed commeatus humorum vlterior roborando vasa cohibetur. Non nimis mature autem capiendum est, quum diarrhoea saepe grauiori morbo praeuertat, sed quando

vires

vires labefactari incipiunt et tormina accedunt, vel febris sese associat. Saepe solum Rheum hosce sanat. Sub manifestioribus fordium indiciis ea dosi sumatur, qua aluum euacuet; alias minori, vel post longiora interualla, vt potius adstringat. Nec ab huius beneficio grauidae vel puerperae arcendae sunt. Nominatim in ea diarrhoea, quae fluxus hepaticus nuncupatur, efficax medela est, praecipue in acidularum martialium connubio (TRALLES *l. c. Sect. 3. p. 242.*).

Sic Rheum exigua quantitate pluries sumtum proficit iis, qui aluum nimis mollem habent, et flatus, nauseam, crebro experiuntur, vel acida siue mucosa diathesi laborant. Hinc stomachicorum numerum merito auget; et addere optimo successu soleo tincturam Rhei elixiriis amaris, quibus ventriculi infirmitati subueniendi scopus est, praecipue si quid fordium in primis viis superfit. In aphthis infantum confert tum, quando crustae delapsae cum deiectionibus aluinis secedunt (ROSENSTEIN *om Barns sjukd. p. 45.*).

In affectionibus hepatis et bilis multi tantopere Rheum extollunt, vt Animam hepatis dixerint. Qui cholagogum vocarunt, vereor, ne vnice colore,

colore, quo foeces aluinae inde tinguntur, decepti fuerint. Praestans tamen est in ictero, qui a tenacibus liquidis stagnantibus originem trahit. Commodam in hunc finem proposuit miscelam Equ. a ROSENSTEIN (*l. c. p. 293.*), ab ipso Elixir hepaticum dictum. Nec inconcinne contra hunc icterum tincturae Rhei liquor terrae foliatae Tartari admiscetur. Malum hypochondriacum licet in nimia sensilitate neruorum et irritabilitate musculorum praecipuam causam agnoscat, vitia tamen viscerum digestionis ciborum et chyli praeparationi dicatorum varia iuncta habet, praecipue ventriculi et hepatis, ad quae tollenda haud exiguam symbolam Rheum tonica sua virtute affert.

In renes Rheum peculiarem effectum exserere, coloratio lotii et impetus leuis in vrina pellenda docet. An haecce allegerint quosdam ad illud in diabete tentandum, non dixerim. Multi tamen inter primaria in eiusdem curatione referunt, singularibus casibus insistentes. In casu singulari, quem proponit HARRIS (*de morb. infantil. et obs. med. ed. Amstel. 1736. p. 169.*), infusum ex Rhabbarbo et vino Canariensi vnicam medelam absoluit. Ad quem Rhei usum similitudine malicum

cum diarrhoea inuitatus fuit. Alii, qui Rhabarbarum adhibuerunt, simul alia varia pro idea diuerfa, quam de causa proxima abstrusi huius rarique morbi sibi formarunt, praeceperunt, ita vt dubium fit, quidnam iuuerit. Legi tamen merentur historiae consignatae ab HEISTERO (*Med. chir. Wahrnehm. vol. 1. p. 577.*), a FOTHERGILLO (in *Med. Observ. and Inquir. vol. 3. p. 538.*), DOBSONO (*l. c. vol. 5. p. 302.*), METZIO (*Diabetes Obs. in HALL. collect. Disp. pract. tom. 4. p. 35.*) rel. vt breuiaria varia practica trans eam, in quibus commendatur. Sed proxime dicti obseruatores Rheo potius instar commodi purgantis quam assimilationis succorum nutritiorum labefactatae vel vitii topici renum remedii, vsi sunt. Ipse a BUCHWALD (*Diff. de diabetis curatione cum primis per Rhabarbarum in HALL. coll. Diff. pract. tom. 7. P. 2. p. 762.*), qui Rheo principatum fere in hoc morbo concedit, in tribus casibus ab eo recensitis alia adiunxit, nec ea dosi et ordine Rheum dedit, quo rei praerogatiua indubia redderetur.

Hecticae infantum cum intumescencia ventris iunctae, quae insignes hinc inde strages producit, medelam saepe sese praestitit. Animam Rhei ad drachmam vnam datam laudat eo fine LINNEUS

(*Amoen. med. vol. 3. p. 228.*) et FORDYCE (*Inquiries into putrid and inflammat. Fevers p. 208. 227.*) vtitur puluere ex falis polychresti scrupulo dimidio et Rhabarbari granis tribus ad septem mane per quatuordecim dies, vel donec cesserit febris hectica aut tumor abdominis, cui pulueri tantum tribuit, vt si arcanum habuerit, diuitiarum conquirendarum aptissimum adminiculum futurum fuisse existimet.

Vermibus porro Rheum inimicum est. Testimonium huc pertinet FORESTI (*Oper. lib. 21. Obs. 32. p. 357.*), qui eo fine eius scrupulum vnum vel duos commendat, item DURETI (in HOLLER. *de morb. intern. et enarrat. annot. ad cap. 54. p. 568.*). Inter purgantia contra vermes praestantissimum declarat RIVERIUS (*Prax. med. lib. 10. p. 502.*), vt quod alui fluxui et feбри conueniat, cui tamen praemittit anthelmintica speciatim sic dicta. Multum quoque illi tribuit VAN DEN BOSCH (*Hist. constit. verminosae p. 347.*) in febribus verminosis, in falis polychrestī et Valerianae connubio, quod et in mucosis et in biliosis et verminosis affectionibus excellit. Vtique hic non omne curationis meritum in Rheum solum cadit, nec, quum PRINGLE

Rhei drachmam dimidiam cum Calomelanos granis duodecim contra lumbricos in febribus remittentibus autumnalibus militibus praescriberet (Vid. *Dis. of the army* p. 211.): attamen experientia felix praeferri iussit Rheum alii purganti remedio. Vermibus aduersum esse arbitror tam ob grauem suum odorem, quam purgante vi, et robore, quod intestinis impertit, siquidem ii praesertim vermibus afficiuntur, qui primarum viarum debilitate laborant.

De praestantia in fluore albo mulierum mox, de extracto commentaturus, agam.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

RHABARBARVM TORREFACTVM *Ph. Lond.* p. 22.

Torrefieri Rheum leni igne (in cacabo) iubetur, donec friabile fiat. Eo diminuitur purgandi vis et augetur altera adstringendi. Fortiori igne omnino perit ista prius dicta, ita vt ab aliis adstringentibus vegetabilibus Bistorta, Tormentilla rel. nihil differat. Hinc superfluum praeparati genus.

EXTRACTVM RHABARBARI *Ph. Wurt.* p. 90.

Ph. Suec. ed. 3. p. 80. Purgandi vi inferius esse puluere, supra indicaui. In diarrhoeis grana duo

vel tria pilularum forma cum cochleari vno aquae Cinnamomi pro dosi capi possunt (ROSENSTEIN *Hus. och Rese-Apotheque p. 73.*). Contra pertinacem fluorem album valere, et auctoritate duorum medicorum magni nominis et propria experientia edoctus sum. In hocce malo exiguae doses conferunt. ROSENSTEINIUS (*Apot. p. 72.*) eius pilulas binas, singulas grani vnus cum oleo destill. Cumini subactas et Canella alba conspersas, mane et vesperi per longum tempus ingerendas curauit. WERLHOFIUS (*Oper. p. 752. ed. WICHM.*) autem extractum ad scrupulum dimidium quavis nocte sumendum concessit, protracto per aliquot menses vsu. Si subsuerit suspicio eiusdem ex infectione venerea originis, exigua quantitas Mercurii dulcis feliciter subiungitur (WERLHOF). Equidem quoad dosin et tempus ROSENSTEINII consilium pluries sequutus sum optimo euentu, etiam tum quando diuturnum fuit malum, et ardorem et erosionem genitalium excitauerat.

TINCTURA RHABARBARI AQUOSA vel ANIMA RHEI *Ph. W. p. 230.* ESSENTIA RHABARBARI *Ph. Brand. p. 91.* Est infusum Rhei aquis duabus destillatis factum, cui pro extractione copiosiori et ad corrupte-

corruptelam arcendam fal Tartari additum. Additamento hocce quoque infringi nonnihil eius purgandi vis dicitur (DEGNER *l. c. p. 148.*). Si stimulus metuitur, omitti potest fal alcali. Altera aquarum destillatarum Cinnamomi aromate impraegnata est. HORSTII et ROLFINCII, tanquam auctorum, nomen adiungitur. Si euaporatione nonnihil densatur, *concentrata* vocatur. Est egregium purgans, quod additis aliquot guttis liquoris mineralis Hoffmanni gratius redditur. Laxandi scopo ab vncia vna ad duas adulto conceditur, alterandi autem sine minori quantitate ad drachmas duas. Commode dilutum aqua aromatica et fale medio adiutum partitis dosibus in mixturis hauritur. Infantibus tenellis etiam conducit mixta cum syrupo de Cichoreo cum Rheo, tantoque magis, quum, ob alcali admixtum, acidum in hisce infringat. Post puluerem Rhei haec tinctura vsitatissimum rhabarbarinum constituit.

TINCTVRA RHABARBARI COMPOSITA *l. c.* Menstruum tam spirituosum quam vinosum est, quod excipit Rheum, Gentianam, Serpentariam Virgin. Sed vix hodie vsurpatur. Propius accedit ad TINCTVRAM RHEI AMARAM *Ph. Edinb. p. 45.*

TINCTVRA RHEI DVLCIS *Ph. Ed. p. 46.* Simplicior, sed pariter spirituosa, addito Cardamomo minori.

TINCTVRA RHABARBARI SPIRITVOSA *Ph. Lond. p. 72.* Inest Crocus et Cardamomum.

SYRVPVS DE CICHOREO CVM RHEO *Ph. W. p. 207.* Elegans syrupus et palato placens, qui vires Cichorei et Rhei colligit. Suetissimus pro meconio recens natorum eliminando, cochleari exiguo pro Thea datus. Additur et mixturis purgantibus gratiae et virtutis causa.

SYRVPVS DE RHABBARO *Ph. W. p. 216.* Sennam etiam et aromata recipit. Infrequentior praecedente.

Intrat insuper Rhabbarum multa composita tam officinarum, vt EXTR. PANCHYMAGOGVM CROLLII, PVLVEREM CONTRA VERMES *Ph. W. p. 161.* ELIXIR PROPRIETATIS CVM RHEO *Ph. W. p. 57* rel., quam formularum celebratiorum librorum practitorum, e. c. POTIONEM COMMVNEM PVRGATIVAM SYDENH. *Oper. p. 567.* ELIXIR RHEI DARELLI (*V. ROSENST. Haus u. Reise-Apoth. p. 51.*). ELIXIR VISCERALE ROSENSTEINII (*l. c. p. 52.*).

POLY-

P O L Y G O N V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 311. *Gen. pl.* p. 195.

473.

Pharm. BISTORTAE Radix.

Polygonum Bistorta; caule simplicissimo monostachyo, foliis ovatis in petiolum decurrentibus
 LINN. *Spec. pl.* p. 516. Bistorta maior radice magis intorta c. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 421.
 REGNAULT *Botan.* La Bistorte. CURTIS *Fl. Lond.* Pl. perennis, in montosis Germaniae, ut Hercyniae, Weiffneri, Hassiae, Austriae, item Galliae crescens. In Helvetia et Anglia occupat prata humida.

RADIX digitum crassa, compressa, inflexa, rugis annularibus cincta et fibrillis copiosis in superficie instructa, extrinsecus nigro bruna, interne colore carneo tincta. Saporem prae se fert intense austerum, odorem haud manifestum. Solutionem Vitrioli martis nigram reddit. Lac et serum sanguinis coagulat et corium densat (ALSTON *Mat. med.* vol. 1. p. 399.). Tam aqua, quam spiritus vini recipit adstringentem eius naturam, et

inspissatis hisce menstruis extracta emergunt valde stiptica. Extracti aquosi ex vncia vna radice eliciuntur drachmae tres (CARTH. *M. m. tom. I. p. 392.*).

Ex hisce indiciis patet, inter efficacissima adstringentia vegetabilia locum habere; indeque apparet, summa cautione in eiusdem vsu interno opus esse. Valet hoc praecipue in profluuiis aluinis, in quibus nunquam admittenda est, nisi fomes acris, qui illa fuscitat, prius eliminatus fuerit. Item in sistendis haemorrhagiis, si febris subsit, ista prius vincenda, quam ad roboranda vasa per eiusmodi remedia transeas. In gonorrhoea absque re a quibusdam laudata, dum stadio primo siue inflammatorio manifeste nocet, altero relaxationis neque ore excepta neque in vrethram iniecta efficax est (LÖSECKE *auserles. Arzneym. ed. 4. p. 436.*). Nec tutum censeo in febribus intermittentibus, quae remediis vnice adstringentibus suffocantur potius, quam curantur. Ob vim antisepticam, quam cum aliis similibus communem habet, olim ad febres putridas adhibita fuit. In alpibus specifica contra fluorem album reputatur (CHOMEL *Usuelles, tom. 2. p. 299.*). Raro hodie in puluere ad scrupulum vnum vel drachmam dinidiam ingeritur;

geritur; decocti formā commodior est. Non spernenda collutio oris ex radice ad dentes vacillantes firmandas, item in scorbuto oris. In Sibiria gentes pastorem vitam degentes radices coctas, defusa prima aqua, quae austeritatem attrahit, edunt; nempe renouata aqua emollitae saporem blandum non ingratum habent. (FALKS *Beytr. z. topogr. Kenntniss d. Ruff. Reichs*, vol. 2. p. 169.).

474.

Pharm. PERSICARIAE VRENTIS f. HYDROPIPERIS *Herba.*

Polygonum Hydropiper; floribus hexandris semidigynis, foliis lanceolatis, stipulis submuticis
LINN. *Spec. pl.* p. 517. *Persicaria vrens* f. *Hydropiper* c. B. Icon: CURTIS *Fl. Lond.* Planta annua, in fossis et aquis pagorum stagnantibus crebra.

FOLIORVM, recentium, quae inodora sunt, sapor valde acris et fere vrens est; qua de causa et ob similitudinem foliorum in Anglia aliquando *Herba Ranunculi Flammulae* huius loco venditur (LEWIS *M. m.* p. 437.). Siccando acrimonia perit.

Cc 5

Succus

Succus instillatus chartae coeruleae parum rutilantem eam reddit (*Commerc. Nor.* 1739. p. 137.). Aqua destillata alio experimento nonnihil acris et vellicans apparuit (*Comm. Nor. l. c.* p. 138.); alio autem subdulcis nec vlllo modo acris, prout remanens herba pariter mitis existitit (TIELEBEIN in CRELLS *Entd. d. Chem. P.* 11. p. 116.). Nec infusum spirituosum acre fuit (*l. c.*), quae de enucleatione falis culinaris et nitri, item fixi alcalini significantur (*Comm. Nor. l. c.*), fateor mihi non satisfacere, nec haftenus mihi constare, quibus particulis causticum istud, quod sapore et applicatione externa cognoscitur, debeat. Nempe cuti recens contrita et applicata herba eandem rubefacit. Adhibita aliquando ad vlcera putrida purganda et carnem fungosam delendam praecipue a veterinariis (Conf. BOERH. *Hist. pl.* p. 543.). Folia decocta aqua et applicata laudantur in tumoribus oedematosis (BOERH. *l. c.* CHOMEL *Usnell.* vol. 2. p. 369.). Maiori cautione opus est, si ad excoriationem oris masticauda, quod in Dalia fieri legitur (LINN. *Fl. Suec.* p. 130.). Cocta cum aqua extus admoventur in odontalgia apud Norvegos (*l. c.*). Nimis brevia sunt quae de vsu eius in angina et exulcerationibus cancroque narium et

gulae

gulae apud Astrachenses leguntur (LERCHE in *Gort. Flor. Ingr. p. 61.*).

Olim aqua eius destillata per cochlearia hausta subinde a calculosis capiebatur et passim alternis vicibus oleum Amygdalarum dulc. cum succo Citri (*Comm. Nor. l. c. p. 140.*). Sed siue in aqua hac, siue succo expresso, siue decocto digere- rentur calculorum portiones, vis aquae fluuialis soluens omnibus potentior fuit (HARTLEY *de lithontriptico exp. 6. p. 42.*). In infuso vel decocto lotium pellere obseruatum (BOCCONE *Museo di fisica p. 214.*).

Ast hodie in vniuersum in medicina negligitur.

Nec confirmantur nostra aetate quae tradun- tur de viribus *Herbae PERSICARIAE MITIS* (*Poly- goni Persicariae* LINN.), quas HALLERUS (*Hist. stirp. Helv. n. 1557.*) conguessit, quarum vis lithon- triptica eminet, vel *PERSICARIAE ACIDAE* Iunger- manni (*Polygoni amphibio* L.), de qua SCHULZIUS *resp. MÜCKE Hal. 1735.* dissertationem conscripsit.

Pharm. CENTVMNODIAE *Herba.*

Polygonum aviculare; floribus octandris trigynis axillaribus, foliis lanceolatis, caule procumbente herbaceo LINN. *Spec. pl. p.* 519. Multis varietatibus ludit: LINNEUS (*M. m.*) autem admittit Var. α . *Polygonum latifolium* C. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 803. REGNAULT *Botan.* La Renouée ou la Traimasse; CURTIS *Fl. Lond.* Planta annua, qua ad vias et femitas nihil frequentius.

Hodie apud medicos obliuioni data. Caret odore, sapore autem instruitur debili subadstringente. Infusum aquosum, fere insipidum, Vitriolo martis nonnihil fuscum fit. In haemorrhagiis sistendis, profluuiis aluinis coërcendis, imo prolapsibus et herniis tollendis, demum vulneribus curandis valere passim legitur. Inter hæc laudes vel non satis confirmatas definitasque, vel fide valde ambigua nixas, memoranda tamen est efficacia recentius explorata in diarrhoeis diuturnis (SCOPOLI *Fl. Carn. ed.* 1. *p.* 423.), quae antea quoque ad dysenterias inueteratas extensa fuit (CHOMEL *Usuell. vol.* 2. *p.* 280.), dum succi duae vel tres vnciae, vel decoctum vel infusum vino rubro factum potaretur.

? ANA-

? ANACARDIVM.

LINN. *Syst. veg.* p. 318. *Gen. plant.* p. 208. ROTTBÖLL. in *Collect. Soc. med. Havn.* vol. 2. p. 252, qui plantam polygamicam facit.

476.

Pharm. ANACARDIVM OCCIDENTALE.

Anacardium occidentale; LINN. *Spec. pl.* p. 548. JACQUIN *Amer. pict.* p. 63. tab. 121. *Anacardium* fructu obverse ovato nuce reniformi, racemis terminalibus BROWNE'S *nat. hist. of Jamaica* p. 226. *Acaiaiba*, et fructus eius *Acaju* PIS. *Ind. utr. res nat.* p. 120. cum icone. EIVSD. *Mant.* p. 193. c. ic. *Kapa-mava* RHEEDE *Hort. Malab. tom. 3.* p. 65. tab. 54. *Calluuium*, *Cadju* RUMPH. *Herb. Amb. tom. 1.* p. 177. tab. 69. Depictum porro reperitur in REGNAULT *Botanique*, l'*Acajou*. Arbor in vtraque India crescens, e. c. Malabaria, Zeylona, Brasilia, noua Guiana, Jamaica, insulis Caribaeis.

Memorabilis praecipue est fructu, nam quod cortex arboris collutorii instar contra aphthas adhibeatur (RUMPH. *l.c.*), vel quod Gummi copiose fundat,

fundat, Gummi Arabico non inferius, et, ob adstringentem naturam, quibusdam in casibus praeferendum (BROWNE), saltem non illam extra patriam celebravit.

FRUCTVS est NUX, insidens receptaculo crasso, nuce longe maiori, et pyrum referenti, cuius apex deorsum vergit. *Receptaculum* istud coloris coccinei vel lutei, vel ex utroque misti, est carnosum, saporis, dum maturum est, vinosi, acido dulcis, aliis austeri et dentes obtundentis. Huius crudum succum ad fallendam sitim extugunt Indi, alii integrum ingerunt, et exinde etiam vinum fermentatione parant (RHEEDE), quod, prout ipse succus, in relaxatione nimia viscerum commodum censetur (BROWNE. Conf. AUBLET *Plant. de Guiane, tom. 1. p. 392.*).

Sed ad nos in primis pertinet NVX reniformis fusca, subcompressa, glabra, inferius gibbior, pollicem circiter longa. *Putamen* eius intra binas lamina multas cellulis distinctas continet oleum (Melligo dictum a RHEEDE, et a LINNEO in *Mat. med.*) ferruginei coloris, qui in linteis difficulter deletur. Oleum dum nuce candelae ardenti admota accenditur, scintillarum forma undique cum strepitu prorumpit. Adeo causticum est, ut labia, totumque

que os inflammet et excoriet (RUMPH). Maturatione fructus mitescere oleum, PISO quidem innuit, sed equidem pungentem saporem sensi in oleo nucum omnino maturarum, nec vetustarum, licet initio nihil acrimoniae sese manifestaret. Neglecta lotionem digitorum, quibus oleum tenax adhaesit, postquam nuges aliquot aperirentur, ecce ex contrectatis per noctem variis partibus corporis, scrotum, facies, auriculae rel. insigniter intumuerunt cum pruritu et ardoris sensu, vesicae magnae liquore flavescente turgentes in cute exortae, subsequente tandem eius desquamatione (*Schriften d. Berl. Gesellschaft naturforschender Freunde, vol. 5. pag. 478. sq.*). Mulieres nonnullae Americanae faciem eo obliniunt ad cutis maculas delendas taedioso et saepe poenitendo artificio, quod eas per binas supraque hebdomades ab hominum omni consortione arcet et cutem inflammat, ita ut vna cum ephelidibus aliisque maculis residuam venustatem sufflammet (BROWNE). Herpeti mederi dum asseritur (PISO *l. c. p. 121.*), conciliatur hoc cum recentiori idea de huius exanthematis vitio topico et usu simili vesicatorii. Sed et aduersus lichenes et impetigines illinunt (RHEEDE). Delendae carni fungosae vlcera quoque inferuit (PISO). — Oleum dictum praeterea

praeterea a pictoribus expetitur ad lintea indelebili nigredine imbuenda (RHEEDE).

Nucleus inclusus eiusdem, ac putamen, figurae epidermide bruna cingitur, quae auferri debet. Albus est, oleo foetus, saporis amygdalini, hinc blandi. Editur, postquam aqua frigida ablutus fuerit, affatus etiam sub cineribus incolis valde placet. Ad separandum putamen nucem cultro findunt, vel supra carbones collocant, quo calore erepet. Succolatae speciem quoque inde parant (RUMPH, BROWNE, JACQUIN).

Nihil inest fructui, quod eum Europaeis medicis valde commendaret, licet liquidum inuenerim oleum in putaminibus fructuum ante complures annos collectorum, illudque valde causticum, nec minus nucleum post tantum temporis spatium rancoris expertem.

? L A V R V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 317. *Gen. pl.* p. 200.

477.

a.

Pharm. CINNAMOMI Cortex; CASSIAE Flores.

Laurus Cinnamomum; foliis trineruiis ouato-oblongis: neruis versus apicem euanescentibus
 LINN. *Spec. pl.* p. 528. Cinnamomum f. Canella officinarum c. b. *Laurus Cinnamomum* JACQ. *sel. stirp. Amer. hist. color.* p. 59. tab. 117. TREW in *Nov. act. nat. curios.* vol. 2. *App.* p. 367. Carua in RHEED. *Hort. Malab. T. I.* p. 107. tab. 57. (quod synonymon in LINN. *Spec. pl.* p. 528. Lauro Cassiae L. tribuitur) Cassia cinnamomea HERM. *hort. L. B.* p. 129. Cinnamomum foliis latis ouatis frugiferum BURM. *Thef. zeyl.* p. 27. tab. 62. The Cinnamon, WHITE in *Phil. Transf.* vol. 50. P. 2. p. 860. tab. 36. Icon etiam existat in REGNAULT *Botanique.* Le Canelier. Arbor quoad corticem praestantissima in Zeylona habitat. Sed nullum est dubium, quin et eadem species alibi proveniat, scilicet in Sumatra, Jaua, Malabaria, insula Philippina
Appar. medic. Vol. IV. Dd Minda-

Mindanao (GENTIL. *Voyage dans les mers de l'Inde vol. 2. p. 79.* HARRIS'S *Voyage vol. 1. p. 685.*), Isle de France (AUBLET) aliisque Indiae orientalis regionibus; nec non variis in locis Americae, vt in Brasilia (SOLANDER in litt. Vid. DOSSIE'S *Mem. of agriculture, tom. 3. p. 201. not.**), Martinica ad montem Calabasse (JACQUIN), in insulis Guadaloupe, Granada et St. Vincent (YOUNG in DOSSIE'S *l.c. p. 198.*), in insula Cayenne Guianae Gallicae (AUBLET).

Vix probabile, in omnia ista extra Zeylonam loca ex hac insula arborem esse translata: attamen arte posse propagari per fructum, qui drupa est, et huncce non semper transmissione ob corruptelam nuclei effoetum fieri, quod quidem ill. DE JACQUIN de Martinicensibus notat, fatis experimentis serioribus constat. Ita Galli fructus in Zeylona largo pretio a se coemptos partim in Pondichery, partim in Isle de France (SONNERAT *Voyage aux Indes orientales tom. 2. p. 96.*), vbi cl. AUBLET (*Pl. de la Guiane Franç. tom. 1. p. 373.*) culturam direxit, terrae mandarunt, de successu iam ouantes. Et in insula Sti Vincentii ex fructibus Guadaloupe translatis pariter arbores ex voto succreuerunt (DOSSIE *loc. cit.*).

Variant

Variant folia Lauri Cinnamomi figura, ouata, lanceolata, et multiplici gradu intermedia, quod forsitan a solo, vel climate, vel aetate, siue parte arboris, vnde decerpuntur, dependet; hinc cauendum, ne discrimen imponat, vt putes arbores specie differre. Merentur folia ab anonymo (in *Aët. nat. curios. vol. 1. App. tab. 14. n. 1-9.*) et a cl. WHITE (*l. c.*) depicta, inter sese comparari.

Verissima, quae de Cinnamomi Zeylonensis historia nouimus, indagini Procuratoris cuiusdam anonymi, qui in Zeylona mercaturae huic praefuit et certiolem de ea SEBAM reddidit (*Aët. nat. cur. vol. 1. Append. p. 3. sqq.*), item narrationibus cl. IMAN. WILHELMI FALK (in *Verhandl. door de Maatschappye der Weetenschappen te Harlem vol. 15.*), qui gubernator eius insulae fuit, et cl^{mo} THVNBURG (*K. Vetensk. Acad. Nya Handl. tom. 1. 1780. p. 55. sqq.*), itineratori sagaci autopti, debemus. HERMANNI NICOL. GRIMM (*Laborat. Ceylon. in Barthol. Aët. med. Hafn. vol. 5. p. 223 sqq. Conf. vol. 3. p. 167.*), medici olim Zeylonensis, labor viribus potius variarum arboris partium et formulis colligendis inhaesit, quam completae eiusdem historiae contexendae.

Arbor modicae staturae, elegans et variarum partium egregia efficacia, CORTICIS praesertim, qui facile antistat omnibus reliquis aromatibus, celebratissima. Quicquid de cortice Cinnamomi ad exteras nationes transfertur, id fere omne ex arbore fera desumitur. Praestantissimum corticem erogant arbores plaga australi-occidentali insulae crescentes (THUNBERG *l. c.* p. 56.), et plurimum corticis petitur ex stationibus Negumbo, Columbo, Caltere, Barbary, Gale et Mature et prope littus marinum fitis et secundum longitudinem eius exporrectis, vbi solum arenosum est. Qui locis interioribus huius partis insulae colligitur, hic rudior et acrior deprehenditur. Quum vero ad distantiam sex circiter vel plurimum milliarium a mare insula in possessione Belgarum versetur: patet lucrum venditionis huic nationi proprium esse. Raro extra huius territorium in sylvas interioris insulae partis, quae montosa est, collectores corticis periculoso tentamine euagantur. Propagatur arbor vel delapsis fructibus vel auium quarundam, columbis similia (Kaneel-eeters vel Kaneel-duiven a Belgis vocantur) item cornicum adiumento, ut quae deuorantes fructus semina indigesta per aluum reddunt, vnde et prope aedes hortorum imo ipsum

ipsum vallum castelli Columbo arbusculae copiose deprehenduntur (FALK *l. c.* p. 284.). Sclopeto easdem necare nefas censetur. Sed errorem fere communem, probae indolis corticem nonnisi ex spontanea arbore obtineri posse, refellunt felicia cum fatis feminibus tentamina. Operam iis dedit in Zeylona primum quem nominaui cl. FALK, qui ipse paucis modo eadem commemorat (*Maatschappye te Harlem cit.* p. 285.); sed ex alio fonte nouimus, id modo factum inde ab anno sexagesimo huius seculi et, quum prima experimenta malitia incolarum irrita fierent, istum impigrum iterasse illa anno circiter septuagesimo felici euentu (THUNB. *l. c.* p. 60.).

Qui colligendo cortici, quem Zeylonenses *Curundu* vocant, negotium impendunt, decem eius diuersas species distinguunt, notis a cortice, subinde a foliis aliisque partibus, desumptis, et singulis peculiare nomen tribuunt (Vid. de hisce diuersitatibus anonymus in *A. N. C. vol. 1. App. p. 4. sqq.* BURM. *Thef. Zeyl.* p. 63. FALK in *Verhand. te Harlem l. c.* p. 279. *sqq.* THUNB. *l. c.* p. 58.). Quidam horum corticum ex arboribus deglubuntur, quae non quidem specie botanica, attamen

varietate differunt, vt Cinnamomum *Raffe Curundu* vel *Penni - Curundu* dictum h. e. Cinnamomum dulce vel melleum, quod omnium gratissimum foliis magnis latis et crassis instruitur, *Nai-Curundu*, quod proxime ad prius venit gratia, *Capuru - Curundu*, *Cahatte - Curundu*, quae quatuor vnice digna sunt, quae mercaturae causa decorticientur, et *Saevel - Curundu*, quod abundat mucilagine, collam sapore referente. Reliqui quinque cortices non huius census sunt, nec satis cognitum de omnibus est, quibus arboribus originem suam debeant.

Quo liberior est, et quo ficcior in arena alba, statio, tanto maturius decorticatio arboris fieri potest; hinc sub ea conditione iam anno quinto locum habet, quum contra ea arbores solo humido argilloso crescentes aetatem septem vel octo annorum, et arbores vmbrosis locis crescentes aetatem quatuordecim, quindecim, sedecim annorum requirant (ANONYMUS in *A. N. C. FALK*). Decorticatio ad aetatem vsque triginta annorum continuari potest (*FALK l. c. p. 283*). Nam iactura refarcitur nouis protrusis ramis. Quin si arbor ad radicem vsque praeciditur, ex radice pullulant copiosi surculi, qui

qui intra spatium quinque, sex, septem vel octo annorum mox citius mox tardius nouo colligendo cortici idonei sunt (ANONYM. in *A. N. C.* vol. 1. p. 10.). Decortitatio fit quotannis bis scilicet ab Aprili ad Augustum, quod vocant messem magnam, et a Nouembri ad Ianuarium, quod messem paruam nuncupant.

Iussu autem societatis Zeylanico Belgicae statutum est, vt ditio quaelibet vel pagus dominio Belgarum subiectus quotannis definitam Cinnamomi partem deglubat sibi que afferat, vnde varia commoda illis conceduntur. Omnibus, qui hacce re occupantur, praefectus quidam praeest. Dum deglubendus est cortex, rami triennes arboris plurium annorum cultro adunco praeciduntur, epidermide tum alio cultro derasa cortex longitudinali plaga inciditur moxque sensim separatur, demum in siccationem dispergitur, sub qua mutatione sponte conuoluitur, tubique exiliores crassioribus infiguntur. Siccati cortices in fasces colligantur, quorum quilibet circiter libras triginta pendit, et sic in promptuaria societatis deponuntur. Quando vero naues pro itinere in Europam soluendae sunt, nouo scrutinio fasces subiiciuntur,

praesentibus praefecto dicto et medico vel chirurgo, a quibus si probati, cuilibet fasci longitudo duarum vlnarum datur et pondus 85 librarum. Funicibus tum ille arte reuincitur et in duplicem fascium, quorum alter alterum circumdat, neuter tamen cannabinus vel linteus esse debet, sed ex eo genere, quod in India Gunjesakken dicitur, inditur. In nauis fasci conteguntur pipere, ita ut omnia interstitia repleantur; nempe animaduersum, piper absorbere humidum Cinnamomi, et corticem hunc praestantiorum reddere. Belgas in Zeylona siccare Cinnamomum in arena ad viscositatem nimiam illi demendam, ut sustinent CL. WHITE et COMBES (in *Phil. Transf. l. c. p. 870. 874.*), a testibus fide dignis confirmatum non video.

Iuniori iusto aetati arborum, vel incuriae in confarcinando cortice et per iter conseruando, sine dubio tribuendum, quod Cinnamomum, quod primum fatione per manus facta emerferat, licet in loco natali efficax sentiretur, post aduentum tamen in Belgium, non quidem odore sed sapore fere plane orbem existeret (THUNB. *l. c. p. 64.*).

Pretium et efficaciam corticum singulorum extra Zeylonam reperiundorum definire mihi non datur, nec Belgae, qui eosdem vilipendunt, commodi istius iudices censendi sunt, quum Zeylonensem praeferri ab istis facile expectetur. Cinnamomum in Mindanao obuium, initio licet acre, sensim amittit efficaciam suam, ita ut post duos vel tres annos insipidum sit (GENTIL *l. c. p. 79.*).

Optimum Cinnamomum flexile et tenue est, saepe charta regali, quam vocant, vix crassius, colorem habet rubicundo flauum, subinde in brunum inclinantem, saporem subdulcem, nec acriorem, quam ut sine ardore ferri possit absque alieno quodam sapore subsequente. Contra ea vilioris pretii est cortex durus et crassus, colore brunus et saturatus, valde linguam pungens et vrens cum sapore in caryophyllaceum inclinante et subsequente alio quodam, ut austero, amaro vel viscoso (THUNB. *l. c. p. 57.*). Dulcedo dicta et gratia initio latet in cuticula, quae corticem inter et lignum reperitur, et vesiculis oleo factis instruitur; quoniam haec autem cortici adhaeret, sub siccatione in ipsum corticem quaquaversum diffunditur, dum hic ipse recens primum vix ab

aliis corticibus sapore differat (ANONYM. in *A. N. C. cit. p. 8.*). — Ceterum cortex levis est, aliquantum tenax et fibrosae texturae. Odorem gratissime aromaticum spargit, et cum sapore suauissimo, quem descripsi, moderate pungentem dulcemque et leuem adstrictionis sensum coniungit. Seruat quoque cortex formam suam etiam postquam destillatione oleo suo exutus fuerit, sed sapore odoreque suo priuatus, quem vtrumque tamen recuperat, si inter fasces optimi Cinnamomi reconditur, spolians eadem proportione vicinum corticem sua vi (BOERH. *Chem. P. 2. p. 104.*).

Piget post irrita aliorum tentamina iterum disquirere, an Cinnamomum veterum Graecorum et Latinorum cum nostro idem sit. Ad quorundam sententiam rami iuniores arboris cum cortice a Graecis *Κινναμωμον* et subinde *Ξυλοκασια* vel Cassia lignea dicti fuerunt, cortex vero detractus et ficcatione tubulosus *Κασια συριγξ* vel Cassia fistula (Vide de hac controuersia WATSON in *Philos. Transactions, vol. 47. p. 301.* et ante eum RAIUS in *Hist. pl. tom. 2. p. 1559.* Confer quoque VALENTINI *Diss. de Cinnamomo et Malabathro in Hist. simpl. p. 597.*).

Specifica

Specifica corticis et peculiaris virtus ab oleo essentiali, quod inest, vel potius volatilibus eiusdem particulis s. spiritu, si placet, dependet, quae vndique in conclavi sentiuntur, si aperto vase feruatur; hisce enim difflatis oleum remanet iners, eiusdem fere ponderis, vt antea (BOERH. *Chem.* 1. p. 76.). Abstrahi etiam potest hic spiritus alcohole, si, oleo Cinnamomi soluto in hoc, destillatio eius fit, qua vna cum alcohole spiritus ascendit, et oleum spiritu priuatum in fundo remanet. Id quod quidem de oleis essentialibus in vniuersum valet (BOERH. *Chem.* 2. p. 114.). Olei tantillum modo inest, vix ad $\frac{1}{28}$, nec in quolibet cortice idem pondus. Est qui ex libra vna vix scrupulos duos et dimidium eruit, (NEUM. *Chymie vol. 2. P. 2. p. 30.*), alius (LEMERY *Chym. p. 588.*) vix drachmam vnā; alius, postquam oleum modo aliquot dies post ab aqua separatum fuerit, drachmam circiter vnā scrupulos duos et aliquot grana, vel, si Cinnamomum optimae notae fuerit, drachmas duas, obtinuit (CARTHEUS. *Mat. med. tom. 1. p. 127.*). Tinctura spirituosa fusco nigricans est, odoris cinnamomei, saporis aromatici dulcis et subadstringentis; inspissata extractum exhibet circiter ponderis $\frac{3}{8}$ (CARTHEUS.)
 vel

vel $\frac{1}{8}$ (NEUMANN.). Infusum aquosum e fusco rubescit, subdulce est cum reliquis modo dictis notis; inspissatione, sub qua multum odoris dispergit, extractum erogat modice adstringens, ponderis circiter $\frac{1}{16}$ (NEUM.) vel $\frac{1}{8}$ (CARTHEUS.). Terrestres partes insunt circiter $\frac{3}{4}$ insipidae.

Ob gratiam saporis, cortex ut condimentum bene multorum ciborum, potulentorum et bellariorum, a ditioribus eligitur. Medici saepe illum admiscunt medicamentis, dum sapor eorum corrigendus, vel nausae obuiam eundum est. Sic e. c. pulueribus corticis Peruviani vel Ialappae vel Scillae rel. granum eius dimidium vel integrum addere solemus. Ast multa plura in corpore nostro efficit, nempe nervos egregie stimulat, hinc vires erigit, ventriculum refocillat et roborat, flatus dissipat, sudorem pellit, vomitus compescit, et aluum blande constipat. In vterum peculiarem vim insuper habet, ut ex infra dicendis constabit. Incitare sanguinis circuitum et calefacere, cum reliquis aromatibus commune habet.

Vix unquam Cinnamomum hocce ob scopos in pulvere praecipitur solum, etsi ad scrupulum unum, drachmam dimidiam supraque pro dosi
auctores

auctores varii concedunt, quum copia terrae, quae inest, sub varia conditione officiat, et commodius per praeparata varia, quae potissimas vires continent, effectus desideratos praestet. Hosce antequam recenseam, reliquarum partium huius arboris, quae medicum usum habent, commemorationem praemittam.

FLORES CASSIAE. Ita dicuntur flores Lauri speciei cuiusdam nondum perfecti vel explicati. Sunt quibus et pulpa Cassiae fitulae flos Cassiae dicitur. Sicca forma, qua isti seruantur, clauulum duarum vel trium linearum obscure sexdentatum referunt, suo capitulo et cauda, in quam sensim attenuantur, instructum, cui saepe subest pedicellus. Intra capitulum, quod calyx, vel si malis, corolla constituit, conspicitur corpusculum subrotundum umbilicatum ex pistilli rudimento. Odore saporeque Cinnamomum aemulantur, attamen adstringens iste sensus, quem istud imprimit, in floribus non adeo manifestus est. Senioribus modo annis in officinas varias Germaniae recepti sunt. Ad CARTHEUSERI (*Diff. de calycibus aromaticis florum Cassiae Zeylan. recus. in Diff. de Mat. med. subicã. p. 109.*) mentem, Cinnamomi arbori debent

debentur. Ast miror, si ita sit, quod non ex instituto florum meminerint, quibus reliquarum partium arboris huius virtutes in Zeylona ipsa persequi contingit: paucis modo monet GRIMMIUS (in *Laborat. ceyl.* Vid. BARTHOL. *At. Havn.* vol. 5. p. 224.), ex floribus aquam, oleum, spiritum et conferuam penetrantissimam et summi vsus in arte medica parari. Destillatione cum aqua praebent aquam lacteam odoris fragrantis cinnamomei et saporis dulcis cum admixta aliqua acrimonia, subsequente aqua pellucida odorata quidem, sed ingratiore et penitus fere insipida (CARTHEUS. *l. c.* p. 119.). Satis sapidam tamen vocat secundo loco prodeuntem et pellucidam aquam TROMSDORF (in *At. Mogunt.* 1776. p. 28.). Aqua destillata saporis ex caryophyllaceo et cinnamomeo mixti visa alii est (DEHNE in CRELLS *Journ.* vol. 3. p. 8. *sqq.*). Oleum essentiale, quod simul transit, oleum Cinnamomi omnibus notis aemulatur, et tam exigua quantitate latet, ut vix drachmam dimidiam ex libra florum vna eruas, licet insuper vestigia quaedam eius praesentiae tam in aqua quam vasis adfuerint (CARTHEUS.). Aqua cum oleo per plures menses seposita generat crystallos prismaticas, sexangulares apice acuto, in fundo vitri

vitri et ad latera, quas ipsas sal essentielle volatile oleosum ficcum esse constitit (TROMSDORF *l. c.* p. 28.); saccharo analogas CARTHEUSERUS (*Diff. phys. chym. ac med. var. argumenti p. 336.*) declarat. Infusum aquosum subflauo colore tingitur, saporis blandi et adstrictione carentis, sed odoris cinnamomei, qui et inspissatione diffunditur, qua ipsa ex vncia vna florum extracti circiter drachma vna cum tribus granis elicatur. Spiritus vini digestionem obscure ruber vel rubro nigricans redditur, saporis subacris et adstringentis cum odore solito; et euaporatione extractum relinquit valde tenax odorum, saporis aliquantum acris, coloris obscuri. Infusum cum vino factum, item extractum inde paratum acoris varias notas prodit (CARTHEUS. *l. c.* p. 123 ad 130.).

Ad condiendos cibos in Germania subinde vsurpantur. Cum Cinnamomo quidem horum vires comparari possunt, attamen in eo differunt, quod blandius aroma constituent, nec adstringendi potentia molesti sint. Quid ad vsu oeconomicum liberiore inde colligi possit, et medicum, ex hisce apparet, nec obscurum est, praeparata significata attentione medicorum digna esse.

Hacten-

Haftenus tamen flores hosce paucissimi medici adhibuere. — De oleo infra vberius.

Notandae infuper aliae quaedam arboris partes sunt, quae, prout praeparata ex iis elicita, rarissime in Europam transferuntur.

Ex *fructu*, qui Oliuam forma et magnitudine refert, oleum expressione item coctione elicitur. *Cera Cinnamomi* vulgo dicitur, quoniam rex in Candia candelas cereosque suos inde parari curat, quos sibi et aulae suae ob odoris suauitatem modo referuat. Ore quoque ab Indis capitur in variis affectionibus, quibus non satis aptum est, vt contusionibus et percussionibus, item in dynteriis (*Aët. nat. cur. vol. 1. App. p. 111.*). Extus cuti inunctum nitidam mollemque eam reddit (*Ibid.*). Illitum quoque in doloribus punctoriis pectoris aliarumque partium conducit (*FALK l. c. p. 286.*). Quoniam vero hoc oleum emtores paucos modo habuit, per plures annos ab eius praeparatione abstinerunt (*l. c.*).

Radix odorem ligni Sassafras spirat. Exstat varietas arboris, dicta Capuru-carundu h. e. Cinnamomum camphoraceum, ex cuius radice Camphora destilla-

destillatur (THUNB. *l. c.* p. 58.). In Actis naturae Curioforum (*Vol. I. App. p. 12.*) res proponitur, ac si ex qualibet Cinnamomi radice id fieret; nam mentio iniicitur Olei Caphurae, quod destillatum simul erogat tenues lucidasque crystallos, parietibus vasis adhaerentes; quae species Camphorae sunt, *Caphura baros* apud Indos dictae. Oleum ipsum analepticum depraedicatur, carminatium rel. et in arthritide podagraque laudabile ad guttas decem vel duodecim saccharo albo exceptum aut commodo liquido instillatum. Hoc idem in affectionibus arthriticis sub externa inunctione quoque profuisse repertum, cuius rei notabile exemplum legitur (*l. c.*).

Folia instructa sunt odore forti caryophyllaceo (THUNB. *l. c.* p. 66.). Viribus conueniunt cum aliis aromaticis, quarum aliquas specialius GRIMIUS (*l. c.*) recenset.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

AQVA CINNAMOMI SINE VINO *Ph. W. p. 13.*
 Destillatio ibidem fit cum aqua Ceraforum, sed sufficit aqua fontana, cuius exemplum praebet
 AQVA CINN. SIMPLEX *Ph. Lond. p. 52.* vel AQVA
Appar. medic. Vol. IV. Ee CINNAM.

CINNAM. s. v. *Ph. Ed. p. 28.* . Tanto magis superflua est aqua Buglossi vel aliae destillatae additae in *Ph. W. l. c.* Colorem lactescentem habet ab oleo, quod suspensum haeret, vnde et hic color indicium fert efficaciae. Ne dimittatur temporis mora, vt fieri solet, statione in loco frigido vel et tantillo sacchari addito praecaueri potest. Est aromaticarum aquarum omnium suauissima. Excellit vi analeptica et carminatiua ad cochlear vnum vel duo capta. Admiscetur quoque comode aliis ad nauseam auertendam, item saporem corrigendum.

AQVA CINNAMOMI VINOSA *Ph. Wurt. l. c.*
Destillatio fit cum vino generoso albo. Calidior praecedente.

AQVA CINNAMOMI SPIRITVOSA *Ph. Wurt. l. c.*
Menstruum tam vinum quam spiritus vini rectificatus est. Aqua eiusdem nominis *Ph. Lond. p. 56.* paratur ex spiritu vini tenui et aqua, quo additamento empyreuma auertitur.

Omitto curatiorem recensum aliarum aquarum magis compositarum *Ph. W.*, quas Cinnamonum intrat, vtpote superfluarum, nec hodie
amplius

amplius vſitatarum, quorſum pertinent AQVA CINN. CORDIALIS, CYDONIATA, CONFORTATIVA, CORDIALIS FRIGIDA, CORDIALIS TEMPERATA.

OLEVM ESSENTIALE CINNAMOMI. Ex Zeylona ad nos transfertur fere omne. Sunt tamen et in Belgio chemici, qui eo deſtillando occupantur, vtpote quum ob immediatam corticis translationem ibi plus lucri quam alibi exſpectari poſſit. In Zeylona ex fragmentis et feſtucis deſtillatur, quae ſub conſarcinatione Cinnamomi decerpuntur et decidunt. Hae eiſdem particulae immittuntur cupis grandibus, quarum ſingulae plerumque libras centum corticis complectuntur, et ſuperfunditur tantum aquae, ac opus eſt, vt probe contegantur. Maceratio per ſex vel octo dies continuatur, quibus exactis deſtillatio fit ex veſica cuprea lento igne, ſub qua aqua Cinnamomi fere lactea tranſit vna cum oleo ſupernatante, in excipulum vitreum praefixum. Dum oleum ab aqua ſeparandum eſt, praesto ſunt Commiſſarii, qui et ampullam, in quam tranſfunditur oleum, obſignant et ciſta ſervant, pariter obſignanda, ne quid de oleo auferatur. In ipſa Zeylona olei Cinnamomi vncia vna pretio 9 $\frac{3}{4}$ imperialium Belgicorum venit, et in Europa ven-

ditur circiter florenis triginta vel quadraginta Belgicis vel supra (V. de hisce THUNB. *l. c. p. 65.*). Ob carum hocce pretium, quod exigua quantitas olei eruendi, de qua supra egi, iniungit, adulterationi veri varia arte per spiritum vini, vel alia olea addita, intenti fuerunt. Ex viliori huius generis cortice, scilicet Cassia lignea, oleum quoque aliquando destillatur; alii substituunt in hunc finem cortici Cinnamomi flores Cassiae, qui ipsi erogant oleum simile genuino ex cortice, sed maiori quantitate, vnde vix fraudulentum artificium dici potest (FERBER *n. Beiträge zur Mineralgeschichte, vol. 1. p. 364.*). Oleum Cinn. genuinum coloris aurei est, fundum aquae petit, odoris cinnamomei, saporis autem acerrimi et fere ignei, attamen dulcedinis quodam sensu mixti. Longiori per annos plurimos in loco quieto et vasis arctissime clausis, vt spiritus supra dictus non diffletur, mora, magna eius pars in concrementum salinum mutatur, quod ab Anglo SLARE (*Phil. Trans. abridg. vol. 3. p. 362.*) primum obseruatum, BOERHAAVIUS (*Chem. vol. 1. p. 106.*) aliique postea confirmarunt. Camphoram esse, variis argumentis speciosis inductus GAUBIUS (*Advers. p. 28.*) arbitratur. Si quid vero analogia valeat, illud potius

pro

pro fale essentiali volatili oleoso habendum est (CARTHEUS. *Diff. phys. med.* p. 335.). — Ex cortice arboris in Sumatra crescentis egregium oleum vix illi ex Cinnamomo Zeylonensi cedens, elici potest (WHITE in *Phil. Transf.* vol. 50. P. 1. pag. 871.).

Continet oleum Cinn. omnes corticis virtutes praeter adstringentem. Valde calidum est, et tam acre, vt partem, cui applicetur, mox inflammet, quin in escharam gangraenosam vertat. Eximia restaurandi vires facultate instruitur, vt simile in vniuerso medicaminum apparatu non cognouerit summus BOERHAAVE (*l. c.* p. 106. 112.). Nec minus in pituitoso profluuio ex vtero foeminarum valet (*l. c.*). Praerogatiuam quoque prae aliis habet in paralyfi linguae tollenda, dum aliquot eius guttae instillatae saccharo linguae applicantur (LANGE *de remed. Brunsv. domest.* p. 142. EIVSD. *Misc. verit. med.* p. 8.). Per os si ingerendum, in elaeosaccharo commodissime capitur vel sicca forma, prout exemplo pulueris cordialis Cellensis mox dicendi, vel solutione in vino facta. — Ossibus cariosis admotum vi sua corrosiua obicem malo ponit.

PVLVIS CORDIALIS CELLENSIS *Ph. W. p. 149.*
 Ex Saccharo, Cinnabari et oleo Cinnamomi. Praestans analepticum, quod cuspidatim exhibetur. Quidam folia Auri addunt, vnde PVLVIS auratus dictus. Sed haec aliaque additamenta, quae passim in pharmaceuticis libris obtinent, superflua.

TINCTVRA CINNAMOMI *Ph. Lond p 69.* Ex Cinnamomi vncia vna et dimidia et spiritus vini tenuioris libra vna, sine calore digestis. In paucissimis officinarum breuiariis existat. Paulo dilutior est, secundum formulam *Ph. Edinb noriff. p. 107.* Ista vero *Ph. Ross. p. 130.* fit cum spiritu vini rectificato. Praeter virtutes de Cinnamomo pluries significatas inclaruit sua in sistendis haemorrhagiis vterinis praestantia; ad quam formulam autem laudatores reipexerint, vtinam declarassent. SWIETENIUS (*Comment. tom. 4. p. 602.*) bonum effectum asseuerat sese expertum ex tincturae huius vncia dimidia in aquae destillatae Melissae vel similis vnciiis sex diluta, cuius miscelae cochlear vnum omni bihorio dedit; vnde vires, ex iactura sanguinis deperditae, restauratae absque sanguinis motu aucto, dum roborans illud austerum vna cum Cinnamomi fragrantia in hac tinctura

stura feruetur, nec sola haec vt in aqua et oleo corticis. Accedunt in eius partem alii medentes in schola Vindobonensi enutriti, nominatim cll. PLENCK et MOHRENHEIM. Multis laudibus effertur a PLENCKIO (in MOHRENHEIMS *Wienersche Beytr. zur prakt. Arzneyk. vol. 1. p. 406.*) mixtura alia Swieteniana ex aquae Menthae Meliss. aa ℥iij. Tinct. Cinnam. ℥β. Lapid. haemat. ℥ij. Syrup. Meliss. ℥j. M. vel crebrius per quadrantes horae vel per horarum interualla ad cochleare vnum duo vel plura exhibenda; ex cuius frequentissime explorato vsu in haemorrhagiis vteri, siue intra siue extra tempus grauiditatis siue ante siue post partum inciderint, ibidem concluditur, aequae specificam esse tincturae Cinnamomi hanc efficaciam, ac corticis Peruuiani in febribus intermittentibus vel Mercurii in lue venerea. Confert praecipue stimulo suo in haemorrhagiis ex atonia siue quasi paralyfi vteri oriundis, nec vlla alia medicina tam celeriter iacturam virium refarcit. Hinc et iis casibus idonea censetur, qui alias quoque causas agnoscunt, aliaque simul praesidia requirunt (PLENCK *l. c.* et MOHRENHEIM *chirurgische Vorfälle vol. 2. p. 222.*). Quibusdam valde displicet tincturae huius sapor, aliique prae irritabilitate peculiari ven-

tricoli illam euomunt; quod si fit, abstinendum ab eius administratione, ne vomitus exortus haemorrhagiam vteri refuscitet (MOHRENHEIM *loc. cit.* p. 223.). Si spasmi subsunt, connubium cum essentia Castorei placuit, e. c. tincturae Cinnam. vnciae quatuor et essentiae Castor. guttae viginti, cuius miscelae cochlear vnum per quadrantes horae repetitis vicibus, vel solum vel in vehiculo pro casu necessitatis captum (*l. c.* p. 217. p. 223.). Saepe profuit simul applicatio aquae frigidae per lintea. Guttatim et ingeri potest ad guttas viginti vel triginta in cochleari aquae frigidae, crebrius vel rarius, prout res fert. Attamen cl. MURSINNA (*Krankheiten d. Schwangern* rel. vol. 1. p. 145. *sqq.*) timet hanc medicinam in haemorrhagiis vterinis grauidarum vt nimis calidam, quam autem commodam ad dolores parturientium languentes vel deficientes excitandos declarat, et consequenter tum quoque, quando haemorrhagia defectu dolorum alitur, et ad partum accelerandum. Verum vbi enixus est retardandus et nihilominus haemorrhagia sistenda vel vbi orificium vteri per placentam clauditur, noxiam esse hanc tincturam arbitratur.

SYRVPVS CINNAMOMI *Ph. W.* p. 207. Ex Cinnamomo cum aqua Cinn. vinosa et Rosarum mace-

macerato, addito demum Saccharo. Est sapidissimus. Raro solus capitur, sed additur medicamentis liquidis, instar analeptici et stomachici, tum et ad augendas eorum vires.

Nimis longum esset, omnia ista composita recensere, quorum partem Cinnamomum efficit. Addo modo nonnulla, quae eius nomen in fronte gerunt, vt BALSAMVM CINNAMOMI; CONFECTIONEM CINN. REGIAM; SPECIES DIACINNAMOMI. Sed et hisce carere possemus.

OLEVM FLORVM CASSIAE vide supra p. 430.

β.

Pharm. CASSIAE LIGNEAE f. CANELLAE
MALABARICAE Cortex.
MALABATHRI Folia?

Laurus Cassia; foliis triplineruiis lanceolatis
LINN. *Spec. pl.* p. 528. Cinnamomum perpetuo
floreus folio tenuiori acuto BURM. *Thef. Zeyl.*
p. 63. tab. 28. *Laurus Cassia* TREW in *Nov. Act.*
nat. curios. Vol. 2. *App.* p. 385.

LINNEUS illam tanquam speciem a Cinnamomo
diuersam producit. Serius tamen vero magis

consentaneum visum pro diuersa Varietate modo declarare. Coniecturis varii generis potius, quam demonstratione rem absoluit COMBES (in *Phil. Transact.* 1780. p. 873 *sqq.*). Attamen non leue pondus iis eo addidit, quod rediens ex Bencoolen in Angliam specimina corticis Cassiae lignae exhibuerit, quae vix ab aptissimis iudicibus a Cinnamomo potuerunt distingui (DOSSIE'S *Memoirs of agriculture* p. 202. *not.*). Observatorum idoneorum fide cl. SOLANDER (*DOSSIE l. c.* p. 201.) pariter non aliud discrimen inter vtramque arborem agnoscit, et praerogatiuam Cinnamomi Zeylonensis culturae modo adscribit, quae tamen, vt ex superioribus patet, rectius climati stationis solique beneficio tribuitur. Addo iudicium THUNBERGII (*Vet. Acad. Handl.* 1780. p. 56.) eiusdem tenoris. Patriam igitur huius arboris significare curatius non opus est.

CORTEX hic in Zeylona *Dawul-Curundu* audit, h. e. Cinnamomum planum, quoniam cortex ficcando sese non conuoluit, sed planus permanet. Angli tamen distinguunt inter illum, qui sese contorquet (Quill fort), et alium planum (MILLER
bot.

bot. 121.). An hic ipse ex trunco, quem COMBES in conuolutam formam redigere non potuit (*Phil. Transf.* 1780. p. 876.), ille ex ramis? Quicquid sit, refert colore odoreque Cinnamomi, sed durior est, nec discerpi in fibras se patitur, sed frangendo in breues festucas dilabitur. Debilior quoque sapore est. Copiam mucilaginis continet, quae masticando in ore cognoscitur, et, si puluis aqua coquitur, post refrigerationem decocti gelatinae densitatem adsciscit. Haec igitur mucilago praecipuum discrimen a Cinnamomo efficit.

Oleum destillatione largitur, illo ex Cinnamomo paullo debilius (*Phil. Transf. l.c. p. 872.*); ex trunci autem frustis largis ligneis maiori quantitate prouenire fertur (*l.c. p. 876.*).

Substituatur in mercatura subinde genuino Cinnamomo, vel illi fraude interferitur. Carere possumus eodem in officinis omnino; certe hodie ex formulis exulat.

MALABATHRI *Folia* utrum ab hac Varietate, an specie diuersa petantur, non certo dixerim. Sunt qui Cassiae lignae, alii (quod tamen non potest valere de praestantissima arbore Zeylonensi), qui

qui ipfius Cinnamomi arbori eadem adfcribunt (MILLER *bot.* 202.). In HOUTTVYNI opere (*Natuurlyke Hiftorie vol. 2. P. 1. p. 335.*) fub *Caffia lignea* collocantur. BERGIUS (*Mat. med. veg. p. 318.*) refert ad peculiarem fpeciem, *Laurum Malabatum* BURM. *Fl. Ind. p. 92.* cui *Katou-Karua*, *Hort. Malab. tom. 5. p. 105. tab. 53.* fynonymon adiungitur, cuius autem folia officinalibus iftis longe grandiora, fcilicet longitudine duarum fpathamarum et latitudine duarum palmarum. Res non potefl nifi a peregrinatoribus patriam harum arborum aduentibus extra dubium poni. Anguftiora plerumque funt folia iftis, quae Cinnamomo vulgo tribuuntur: attamen nec in proportione constantiam efle comperitur, folia ex diuerfis officinis petita fi comparentur. Etenim aliquando adeo ouata f. subrotunda funt, alia ouato-oblonga, alia lanceolata. Sic et longitudinis diuerfitas infignis a tribus digitis ad feptem vsque obtinet (TREW *Nov. aët. nat. cur. tom. 2. p. 379. fqq.*). Quae coram habeo ouato oblonga funt, luteo viridia, ad vtrumque extremum acuta, trineruia, neruis apice confluentibus, furfum nitentia infra glauca, petiolo duarum vel trium linearum inftituta. Sapor in folio debilis, vix aromaticus, in petiolo manifeftior,

stior, sed non cinnamomeus, verum ad eum Lauri nobilis accedens. Odor fere nullus, nisi tritura subueniat. Masticatione saliuam, vt Cassia lignea, mucilaginosam reddit.

Nomen folii *Malabathri*, quod et olim *Folium Indum* vel vnice *Folium* dixerunt, peruenit ad nos quidem ab antiquis, sed an id quod hodie venale est, intellexerint, alia quaestio est, cui immorari qui cupiat TREWII (*l. c. p. 377 fq.*), huic rei intentum studium prospexit. Nobis sufficiat scire, quod nonnisi compositis quibusdam a veterum tempore ad nostra translatis, vt Theriacae, Mithridatio, hodie admisceantur. Et vel ex hisce absque damno debilia haecce folia excludi possunt.

478.

Pharm. CAMPHORA.

Laurus Camphora; foliis triplineruiis lanceolatuatis LINN. *Spec. pl. p. 528.* THUNB. *Fl. Japon. p. 178.*, vbi folia trineruia vocantur. TREW in *Nov. act. nat. cur. tom. 2. App. p. 358.* *Laurus camphorifera Japon.* vulgo Kus noki KÄMPF. *Amoen. exot. p. 770. c. icone.* Arbor camphorifera Japonica foliis laurinis fructu paruo globofo

bofo calyce breuiffimo COMMEL. *Hort. Amftel. tom. 1. p. 185. tab. 95.* adpofito ramulo florifero. Arbor camphorifera Japonica BREYN. *exot. plant. cent. p. 11.* cum figura ramuli frondofi; item EIVSD. *Prodr. p. 7.* et *icon. rarior. plant. p. 16.* cum tabula, quae et florem fructumque repraeſentat. Iconem quoque praeftitit REGNAULT *Botanique, Le Camphrier,* ſed absque flore. Arbor vulgaris in Japonia occidentali et adiacentibus infulis Saikokf, Nipon, aliisque, praecipue in prouincia Satſuma. Reperitur quoque in India orientali (MILLER), nominatim Jaua (BURM. *Fl. Ind. p. 92.*), item Capite bonae ſpei (MILL. *Gard. Diſt. BURM. Fl. Cap. prodr. p. 12.*), vbi mediae ſtaturae arborem refert. Floret ſubinde in hypocaustis hortorum Europaeorum. In Japoniae fyluis copioſiſſime ſine cultu creſcit, ibidemque tantam proceritatem et craſſitiem aſſequitur, vt aliquando vix duo viri brachiis eandem amplecti poſſint.

Haec ſtirps praecipua eſt, ex qua concretum iſtud, Camphora, elicitur, et vnica, quae Europaeis illud ſuppeditat. Aſt omnino plures ſunt, quae ſimilem materiem continent. Praeter dictam

dictam in primis hoc nomine celebris est arbor, in insulis Borneo et Sumatra indigena, quae *natiuam* Camphoram suggerit; nimirum

LAVRVS foliis ovalibus acuminatis lineatis, floribus magnis tulipaceis HOUTTUYN in *Verhandelingen door de Maatschappye d. Weetensch. te Harlem*, vol. 21. p. 266. *sqq.* tab. 8. Arbor Camphorae GRIMM in *Eph. nat. cur. Dec. 2. Ann. 1. p. 371. fig. 33.* Arbor camphorifera Barosiensis ARENT SYLVIVS in VALENTYNI *Hist. simpl. p. 488.* cum figura foliorum concinna. Camphire-tree CAR. MILLER in *Phil. Transf. vol. 68. P. 1. p. 169.* MARSDEN *Hist. of Sumatra p. 121.* Distinctam stirpem hanc esse a Lauro Camphora L. in aprico est; an vero ad genus Lauri pertineat, posset subdubitari, quum stamina aliaeque internae floris partes in sicco exemplari, quod meritissimus RADEMACHER, senator olim Indiae Belg.¹, cl^{mo} HOUTTUYN tradidit, et ex quo hic genus definiuit, non obuia fuerint, etsi fructus omnino conuenit.

Arbor haec altitudine et crassitie Quercum fere aequat. Aliquando ad centum vsque pedes surgit (MILLER *l. c.*) et saepe sursum pedes quindecim peripheria constituit (MARSDEN *l. c.*). Asseres

ex

ex trunco duos pedes cum dimidio lati formari possunt (DEJEAN in GAUB. *Advers.* p. 108.). Hinc lignum eius fabris lignariis acceptum, quibus tanto magis commendabile, quum facile elaborari possit, leue sit, durable tamen, nec ab insectis facile consumatur (MARSDEN). Et cistas inde conficiunt, quibus vestes a formicis aliisque insectis muniuntur (DEJEAN). Folia contrita spirant Camphoram, qui tamen odor facile mora dispergitur. Fructus conditi grati sunt et subtilem Camphorae saporem habent (GRIMM *l. c.*). Crescit arbor in partibus septentrionalibus Sumatrae in sylvis maris littori vicinis (MARSDEN), praecipue in montibus duplicem feriem constituentibus ad orientem oppidi Baros, vnde Camphora, quam profert, *Camphora Baros* dicitur (DEJEAN), potius ex Baros nuncupanda. Attamen et in Borneo eiusdem generis Camphora reperitur, praestantior Sumatrana, quin (contra cl^{um} DEJEAN) maiori copia venditur. Nam quotannis Borneensis circiter Piccola 35 (Piccol est pondus nominis Malaici) venduntur, quorum quodlibet libras 125 aequans valet imperiales 3200; Sumatranæ autem modo Piccola 20, singulis ad imperiales 2200 aestimatis (RADEMACHER in *Verhand. van het Batavisch*

Batavisch Genootschap. d. Wetensf. vol. 2. p. 127.). Colligi natiua nonnisi ex vetustis arboribus posse fertur. Quo noscatur, an intus lateat, corticem exsiccant et olfaciunt ac truncum pulsitant; si igitur colore, sono et odore, appareat praesto esse, excindunt arborem ad radicem, corticem auellunt lignumque findunt (TEN RHYNE *litt. ad JAC. BREYNIUM in Prodr. p. 8.*). Solent quoque in arboribus annosioribus rami sponte fissuras contrahere, ex quibus liquor oleosus stillat, oleum Camphorae dici solitum, quod ipsum appensis vasculis excipitur. Hocce stillicidio praegresso augurantur indigenae Camphoram maturescere (DEJEAN *l. c. p. 109.*), denumque, signis certis si euicta fuerit Camphorae praelentia, sub variis superstitionis ritibus ad opus ipsum transeunt. Coaceruatur ista in interstitiis fibrarum ligni, praesertim vbi nodus quidam vel hiatus est, et in exiguas laminas grumescit (TEN RHYNE). In medulla arboris residere GRIMMIUS (*l. c. p. 372.*) indicat. Rami plurima Camphora turgent. Glebulae maiores (Malaice Copalla) seorsim primo colliguntur, dein minores (Malaice Poervet) pariter seorsim, tandem radula ferrea ipsum lignum defricant, vt quicquid Camphorae tenacius inhaeret (Malaice Cacki) vna

Appar. medic. Vol. IV. F f deradatur

deradatur (DEJEAN). Sic emergunt tres species Camphorae quae distinguuntur eiusmodi nominibus, quae lingua Malaica idem denotant, ac caput, ventrem, pedes. Prima species sinceris et praestantissimis glebulis constat, tertia species impura est, festucis ligneis aliisque sordibus inquinata. Hucusque dicta etsi praecipue testimonio duorum inclytorum peregrinatorum rem ex propria indagine narrantium nituntur: alius tamen pariter in Sumatra per tempus commoratus, cl. MARSDEN (*l. c. p. 121.*), differt in quibusdam momentis. Negat nimirum Camphoram hanc modo in arboribus aetate proeuctis contineri et in iunioribus fluida forma, siue olei Camphorae nomine, quin statuit eandem arborem, quae fluidam Camphoram producit, nunquam siccam pellucidam proferre, multasque arbores neutrum genus erogare.

Habet haecce Camphora natiua id peculiare, quod longe lentius ad aëris contactum dispereat, quam altera vulgaris s. Iaponica, ita ut si tam Sumatranæ Camphorae, quam Iaponicae, centum librae aperto aëri exponuntur, haec intra sexennium et ante dissipetur, dum ista per hoc spatium vix iacturam decem librarum faciat (TEN RHYNE).

Cariori

Cariori longe pretio ista venit, quam Iaponica, cuius piccolum modo imperiales 50 constat (RADEMACHER *l. c.*), quum, vt ex superioribus patet, natiua supra quadragesies vel sexagesies plus constet. Quod adeo cara fit, inde praecipue dependet, quod et in arboribus proceris nonnisi libra vna, sesquilibra, librae duae, vel ad summum librae tres, contineantur (GRIMM. *A. N. C. loc. cit. p. 375.*), et pauperiores vix vnciam vnani vel alteram comprehendant (HERM. *Mat. med. tom. 1. p. 618.*). Sine dubio multum eius adhuc in ligno latet, quod eodem artificio, quod in Iaponia adhibetur, erui cum lucro posset; nam transuersim sectum odorem camphoraceum spirat et pingue sentitur. Sub venditione in pondere piccoli singulae species, proportione quadam definita, iunctim veneunt, et adduntur huic ponderi librae quinque ob sordes, quae ablui succo Citri et aqua calida debent; quo enim pellucidior et nitidior est, tanto maiorem valorem habet (ESCHELSKROON *Beschreib. d. Insel Sumatra p. 60.*). Cauendum maxime, ne a lucrosis hominibus additione Aluminis vel aliarum rerum corrumpatur. Sumatrana Belgicae societati commerciorum in oppido Baros degenti venditur, indeque Batauiam venit, ex qua vrbe vel

immediate a Belgis vel per Chineses in Iaponiam transfertur.

In quem finem Iapones tanto pretio hanc nativam Camphoram redimant, nondum satis exploratum est. Sunt qui istos ea tanquam additamento vulgaris Camphorae uti sustinent, quo haec tanto praestantior fiat, cui scopo nativae exiguum modo quantitatem sufficere (ESCHELSKROON *l. c. p. 61.*). Id quod tamen studiosius in rem loco idoneo inquirenti negatum fuit (MARDEN *p. 122.*). A natione, mercaturae deditissima, hanc Camphoram propriae praeferrere vnicuique ideo, quod exotica sit, sub tanto pretio vix expectari potest. Plus verisimilitudinis habet, Iapones non satis esse versatos in arte depurandi Camphoram patriam, ideoque coemere exoticam. Plures autem consentiunt, Iapones tantum tribuere efficaciae medicae huius Camphorae, ut vix ullam medicinam adhibeant, cui ista non addita esset, putantes, animam quasi inspirare reliquis (GRIMM *l. c. p. 372.* TEN RHYNE apud BREYN. *l. c. p. 11.*). Vel solo odore cardiacas vires exserere, Sineses et Siameses sibi persuadent, imo solam per os ingestam, stomacho proficuum esse, viscerum ob-

structio-

structiones tollere rel. (TEN RHYNE); in febribus biliosis et putridis autem vulgare remedium ibidem est. Fertur quoque Iapones vernici illam admiscere. Vtrum autem praerogatiuam veram in morbis habeat prae vulgari, Europaeorum certe medicorum experimentis constitui nequit, quum vix instar cimelii tantillum modo eius in musea rerum naturalium transferatur. Quod longe ferius in aura libera auolet, et, si optimae notae est, clarior sit, quam altera, iam significat, vires non omnino easdem vtramque possidere.

Eadem arbor fundit *Oleum Camphorae*, de quo supra quaedam iam monui. Est potius resina liquida, quam oleum. Non solum sponte, vt dixi, promanat, sed lucri maioris sine dubio causa incisione quoque illud proliciunt. Fit haec transversali directione ad profunditatem aliquot pollicum, indeque deorsum decliui modo excinditur, donec plana superficies effingatur, quam dein excauant; cauo uncias 32 (a quart) completenti, immittitur arundo accensa per minuta prima circiter decem, vnde liquidum ad hanc partem atrahitur. Noctis spatio illud replet receptaculum illi destinatum, et noctibus subsequentibus tribus,

praeuia ignis applicatione noua quantitas promanat, etsi parcior, donec post paucas repetitiones omne exhauriatur (MARSDEN *l. c.* p. 123. Conf. GRIMM *l. c.* p. 373. TEN RHYNE *l. c.* p. 13.). Plagam fieri parum supra radicem GRIMMIUS speciatim notat. Extra patriam non vsu venit, sed excellit vi resoluente et dissipante. Sumatrani in spasmis, tumoribus, quin inflammationibus extus illud illinunt, facileque ob insignem subtilitatem poros ingreditur.

Et ex hisce quidem duabus arboribus Camphora vnice cum lucro colligitur. Ast inter congeneres *Laurus Cinnamomum* vel ob Camphoram, quam eius radix crassa et ramosa continet, et quae eius sapore instruitur, memorabilis. Ea scetet non solum arbor Zeylanica et quidem Varietas Capuru Curundu h. e. Cinnamomum camphoratum, quae vnice intra ditionem regis insulae reperitur (THUNBERG *N. Vet. Acced. Handl.* 1780. p. 58. Cfr. KÄMPF. *l. c.* p. 772.), sed et Martinicensis (JACQ. *Stirp. Americ. hist.* p. 118.) et Malabarica (*Hort. Malab. tom. 1. p. 108.*), in cuius radicis cortice haerere nominatim fertur. Destillatione aqua facta, vna cum oleo transit, a quo post refrigerium

rium sese separat et in crystallos sese coadunat. Candidissima est et odore Camphora vulgari gratior (*l.c.*). Sed non constat ferium vsum in locis natalibus inde fieri, certe ad remotas gentes non transuehitur.

• Multae insuper aliae stirpes reputantur camphoriferae, licet mallet, hocce iudicium chemicae indagini, quam similitudini vnice saporis vel odoris, superstructum fuisse. Ita sentio de Rosemarino, Saluia, Sclarea, Hyssopo et plerisque aliis verticillatis odoris, de Chenopodio ambrosioide, Camphorata, Millefolio, Agerato, Vnxia camphorata (LINN. *Suppl. p. 368.*) rel. De aliis quibusdam autem certiora nouimus, vtpote quum vera Camphora ex hisce eruta declaretur. Huius census sunt Schoenanthus Persicus (KÄMPF. *Amoen. exot. p. 773.*), Radix Zedoariae (GRIMM in *Eph. nat. cur. Dec. 2. Ann. 3. p. 409.*), Herba Thymi vulgaris (NEUM. in *Philos. Transf. vol. 33. p. 321.* Cfr. *Appar. med. meus vol. 2. p. 125.*), Radix Enulae (MALOUIN *Chimie medic. tom. 1. p. 321.*), quam tamen nonnisi oleum essentiale inspissatum largiri, nouissime significatum (*Almanach für Scheidekünstler 1787. p. 153.*), Herba Menthae piperitae (GAUB.

aduers. med. cap. 7. p. 99. Conf. Appar. med. vol. 2. p. 151.), Herba Lauendulae (HAGEN *Diff. sistens docimasiam concretionum in nonnullis oleis aethereis, Argent. 1784.* Doleo defecisse me hæctenus eam legendi opportunitatem.), Cubebae (MEYER *v. Kalch p. 80. DE MACHY l'art du destillateur p. 78.*), Terebinthina (MEYER *l. c. p. 81.*). Remotiori paullum iure recentiores quidam ex Herba Anemones pratensis (HEYER *Vid. Appar. med. vol. 3. p. 94.*), feminibus Foeniculi (HEYER *in CRELLS chem. Journ. P. 3. p. 102.*), radice Afari (GÖRZ *in Schrift. d. Berl. Gesellsch naturforsch. Freunde, vol. 5. p. 482.*) Camphoram sese elicuisse arbitrantur, quum hæc concrementa multis momentis a Camphora vulgari differant. Cautiores quoque serioribus temporibus euasimus, ne spissamentum pingue membranularum aut floccorum formam prae se ferens, quod subinde destillatione aromaticarum plantarum vna cum oleo prodit, item coagula ista in annosioribus oleis destillatis conspicua, confunderemus cum vera Camphora; futuro tamen examine constabit, ane in quibusdam vna cum sale volatili oleoso vera Camphora iuncta existat. Verum largius et enucleatius in hocce momento versati sunt

cll. CARTHEUSER (*Diff. de sale volat. oleos. oleor. aether.*

in *Diff. phys. chem. p. 327 sq.*) GAUBIUS (*Aduers. varii argum. p. 99 sqq.*), HAGEN (*Diff. cit.*), quam hocce loco fieri potest.

Redeo iam ad Camphoram ex Lauri specie, commentationi huic praefixa. *Bacca* eiusdem est saporis ex Camphora caryophyllacei, et ex hac se-
vum pro candelis exprimitur (THUNB.). *Folia* hu-
ius contrita Camphoram spirant. *Lignum* fabri-
candis scriniis inferuit. *Radix* autem prae ceteris
partibus, prout et odore cognoscitur, diues est
Camphora. Quae ex hac arbore petitur merito
discriminis causa Camphora *Japonica* nuncupatur,
quum haecenus nonnisi ex Japonia in alias terras
translata fuerit. Quomodo proliciatur, paucis
modo verbis cl. viri, qui Iaponiam adierunt,
memoriae reliquerunt. Radices vnice in hunc
finem vsurpari TEN RHYNE (in BREYN. *prodr. p. 12.*)
innuit; praeter hanc autem et ramos iuniores
(inquit non diu progerminatos) CLEYER (*Eph.*
nat. cur. Dec. 2. Ann. 10. p. 79.), radicem et
lignum absque mentione trunci vel ramorum
memorat KÄMPFER (*Amoen. p. 772.*); radicem
autem et lignum trunci indicat THUNBERG (*Fl.*
Japon. p. 72.). Hae ipsae partes, postquam gran-

diusculae arbores autumnali tempore praecisae fuerint et radices euulsaе in festucas vel assulas discissae cum aqua pura immittuntur ahenō s. vesicae ferreae (TEN RHYNE, KÄMPFER.), vel cupreae (CLEYER). Non vacuam hanc cl. TEN RHYNE describit, vt reliqui, sed significat supra cavitatis medium craticulam inferi, fundo aquam infundi, craticulae autem ramenta ad vesicae repletionem vsque iniici. Scopus huius craticulae est, vt vaporibus excalesactae aquae surgentibus dura frustula emollita tanto facilius Camphoram dimittant. Vesica instruitur collo longo et angusto (CLEYER), versus apicem acuminato (TEN RHYNE), quod ex descriptione RHYNEI videtur disiunctam partem constituere (nunc doliolum vocat). Collo superponitur capitellum fictile latum amplumque (CLEYER), rostratum (KÄMPFER), stramine repletum. Sic vesica peculiari furno immissa coctio instituitur, et quidem ex KÄMPFERI reliquorumque praeter RHYNEUM narratione, contactu aquae et segmentorum arboris immediato, per 48 horas protracta (CLEYER), sub qua Camphora sursum versa, niuis instar alba, stramini capitelli adhaeret. Furnum cum vasis dictis figura delineavit CLEYERUS, sed capitelli rostrum non repraesentat, nec com-

memorat. Folia concisa vna cum reliquis supra dictis partibus adhiberi et recipiens vas alembico combinari, vt NEUMANNUS (*Chymie vol. 2. P. 1. p. 285.*) innuit, ex fontibus colligere non datur. Attamen Dresdae ex foliis femificcis et ramis iunioribus arborum ibi reperiundarum pharmacopola BEYLICH destillatione cum aqua Camphoram elicuit cum oleo Camphorae, adeo vt decem librae foliorum et ramusculorum erogauerint olei drachmas duas et Camphorae purae uncias duas cum dimidia (*Hamb. Magazin vol. 18. p. 96.*).

Itaque Camphora per sublimationis modum obtinetur. Per vasorum structuram commodiorem sine dubio minori eius dispendio encheiresis fieri posset; sed elicere Camphoram, rusticorum opus est in prouincia Satzuma et insulis Gotho (KÄMPF.). Et pretium exiguum, quo Iapones illam vendunt (de quo supra), insuper tellatur, prouentum eius in Iaponia esse largissimum.

Camphora, ex Iaponia transmissa, *cruda* vocatur, (Gallis Camphre brut, Germ. roher Kampher). Constat glebis exiguis plerumque griseis, quibus multae fordes ex stramine, ligno, pilis, lana rel. immixtae sunt. Et sic transfertur intra vasa lignea
stramine

stramine tecta in Asiam, Turciam et Europam. Longiori via si transportanda, reconditur intra vasa ex metallo Tutanego (OSBECKS *Ostind. Resa* p. 161.). Magna eius pars in Persiam, Bengalam, Suratam, Chinam indeque in Europam peruenit. Nullus eius vsus fieri potest, antequam sublimatione noua depuretur. Artem istam, quam rafinationem vocant, Veneti olim exercuerunt, sed hodie in Belgarum manus transiit, quae, quomodo fiat, iam iam exploratum est, et a variis scitis viris, qui adstiterunt encheiresi, descriptum, nisi hoc scrupulum moueat, quod isti tum modo ab artificibus admissi, dum Camphora vasis iam indita fuerat. Hinc forsitan etiamnum arcanam artem declarat ill. LASSONE (*Hist. de la Société en Medec. à Paris, vol. 5. p. 263.*), nec nisi familiis quibusdam Belgicis referuatam. Non peregrino additamento semper in hunc finem opus est. Successit enim res MODELIO (*Chym. Nebenstund. p. 190.* Cfr. HAENEL *Diff. de Camphora*) sola sublimatione in cucurbitis vitreis arenae inimissis sub moderato igne; sed hicce cl. vir videtur potius experimenti causa et in priuatum vsum hunc depurationis modum adhibuisse. Ast vere in Belgio in quibusdam officinis chemicis, consequenter maiori longe quanti-

quantitate simplici hacce via Camphoram purgari, testantur qui praesentes fuere et encheiresin ample describunt cll. BOMARE (in *Memoires presentés à l'ac. R. des sc. vol. 9. p. 470. sqq.* et in cl. DEMACHY *Art du destillateur p. 78. sqq.*, qui ipse adstitit cl^{mo} BOMARE encheiresin hanc imitanti) et JARS (*Voyages metallurgiques, tom. 3. p. 322. sqq.*), quorum neuter additamenti meminit. Officinae eiusmodi mox pluribus mox paucioribus furnis instruuntur, hinc mox plura mox pauciora vasa sublimatoria comprehendunt. In hisce quoque aliquod in minoris ponderis momentis discrimen sub encheiresi obtinet. Sic in alia primum conquassatur Camphora cruda in mortario ferreo (DE MACHY); in alia in cupa lignea instrumento scindente in particulas valde exiguas comminuitur, deinceps per cribrum pelleum, cuius foramina diametro pisum aequant, transmittitur (JARS); iterum in alia, mola quadam manu versanda conteritur. Comminuta haecce Camphora immittitur in cucurbitas exiguas altitudinis sex vel septem pollicum ex vitro albo tenai, quarum venter deorsum conuexo planus est, diametri circiter octo vel septem pollicum, collum longitudinem pollicum duorum cum dimidio habet cum orificio pell. † (Figura cucurbitae vid. in JARS

l. c. tab. 9.). Quaelibet, postquam paullum supra libras duas Camphorae iis inditum fuerit, in catinum ferreum arena repletum collocatur. Singulis peculiares furni destinati sunt, ita exstructi ex lateribus, ut quinquaginta circiter eiusmodi furni iunctim coadunentur (Figura furni cernitur in FERBERS *neue Beytr. z. Mineralg.* vol. 1. fig. 15. licet ibi non conspicitur arcus cuiuslibet furno subditus, cuius mentionem facit JARS). Cucurbita in catinum reposita nonnisi ad dimidium ventris arena contegitur, quod solet mensura esse, ad quam Camphora liquata ascendit. Pro calefaciendo furno turfa vsurpatur, qua accensa initio non obturatur orificium, sed cucullo siue tegmine modo, ex ferro stanno obducto, conico et ad latera catini descendente, absque contactu cucurbitae operitur, donec humiditas euecta, quae diffluit per latera conii huius, disparuerit; tum demitur et eius loco gossypii floccus vel et complicata charta (Vid. *Pharm. Suec. ed. 3. p. 61.*) intruditur: quo tempore liquefcit Camphora, nisi antea id factum fuerit. Ignis inter haec moderamen iustum maxime necessarium est, quod regitur ad normam thermometri, et cui cespes bituminosus, ut quae calorem mitem aequalem sua natura suppeditat, maxime

maxime fauet. Si iusto minor calor est: sublimatio non contingit; si iusto maior: Camphora vltra orificii cancellos eleuatur et ad latera defluit. Ne vero Camphora colli lumen claudat, pluries bacillo ferreo materies auferenda est, et aditus liber aëri restituendus, gossypio inter haec alternatim remoto. Refrigeratis cucurbitis hae franguntur. Camphora pura ad superiorem ventris cucurbitae partem condensata tum formam panis vel placentae refert, fursum conuexae, deorsum concauae, medio perforatae, ex agitatione bacilli ferrei, pondere librarum duarum; separatur ab ista prominentia ex colli figura residua, item, quicquid sordium adhaeserit, deraditur, vt nonnisi massa alba transparens feruetur, quae charta coerulea, vel rubra (DEMACHY), quae posterior mihi non occurrit, ad venditionem inuoluitur. Quod remanet in cucurbita nonnisi crusta tenuis est, quae vt materies inutilis reiicitur. Labor intra diei spatium finitur. Et in hac quidem descriptione ob diluciditatem et accuratorem cl^{mm} JARS potissimum sequutus sum. Sine dubio Camphora tanta simplicitate depurata sponte iam insignem puritatis gradum prae se tulit.

Sed si heterogeneis, quas supra dixi, partibus Camphora inquinatur, sub sublimatione empyreuma-

reumaticum oleum emergit, quod absque additamento calcareo Camphorae colorem luteum impertiturum esset, et vim eiusdem medicam manifeste mutaret. Hinc aliquando calcem vel cretam admiscere Camphorae crudae opus est. Id re vera in Belgio fieri, tertium idoneorum fide nouimus. Ars haecce iam inualuit ante centum annos temporibus cl. TEN RHYNE (V. BREYN. *prodr.* p. 12.), qui refert librae vni Camphorae impurae vnciam vnā calcis viuae addi. Cl. CRAMER cretam substitui monet, eadem ceteroquin, quam modo indicaui, proportione (JARS *l. c.* p. 327.). MARCGRAFIUS (*Chym. Schrift.* vol. 1. p. 262.) calcem dilapsam idoneam declarat, sed alia proportione, tertiam scilicet vel quartam eius partem requirens. Pharmacopoeae Sueciae auctoribus (*Ed.* 3. p. 60.) calcis vstae in puluerem redactae vncia vna pro Camphorae crudae libris duabus placet; quum rursus cl^{mo} FERBER (*N. Beytr. z. Mineralgeschichte* vol. 1. p. 371.) narratum, Amstelodami cretae vncias duas Camphorae librae vni admisceri. Discriminis in proportione ratio videtur in gradu diuerso puritatis Camphorae contineri. Ceterum encheiresis sub hocce additamento fere eadem est, ac ista modo descripta tam quoad vasa, quam

ignis

ignis et reliquorum administrationem, vt constat descriptione FERBERI eximia, qui tamen narrat, tegmen istud conicum ex ferro per stannum incrustato initio, donec Camphora liquefcat, arena obtegi, postea auferenda, et tum tegmen istud commutari cum alio frigido, apice aperto. Ipse nullum thermometrum in officina a se conspecta offendit; vnde liquet, empirice tantummodo caloris iustum gradum determinatum ibi fuisse. Eo quoque edocemur, residuum Camphorae, quod fragmentis cucurbitarum adhaeret, immitti aheni oblongo cupreo, cui aliud eiusdem figurae loco alembici imponitur, et in furno vulgari anemio sublimari (Conf. EIVSD. *fig. 17.*).

Depurari etiam spiritu vini Camphora se patitur, dum nimirum, solutione praegressa, destillatio instituitur, qua spiritus primum transit, dein Camphora, quae in panes liquatione intra clausum vas transformatur (LEWIS *Mat. med. p. 168.*). Sed sumtuosus nimisque prolixus videtur hicce modus, quam vt pro maiori quantitate Camphorae idoneus possit haberi.

Ex dictis concluditur, aequae bene depurationem succedere posse extra Belgium, modo

officinis sumtus necessarii impendantur. Quod Pharmacopoea Suecica modum inter formulas exposuerit, hariolari finit, artem ibidem a quibusdam exerceri. Ita Hafniae quoque largiori copia sublimatio fit (CRELLS *chem. Entdeck. P. 3. p. 87.*).

Camphora constituit massam albam, leuem, solidam, ad attactum subunctuosam, ex mollitie fragilem, inter dentes subtenacem, pellucidam, odoris valde fragrantis, ad Rorem marinum accedentis, valde fragrantis, qui largo ambitu sese spargit, saporis aromatici, amaricantis, cum sensu primum caloris insignis dein frigoris. In superficie aquae natat. Aëre libero vel negligentius tecta sensim sensimque disparet. Minimum eius dispendium fit aëre frigidissimo et ficco, maius in temperie eius calida et sicca, maximum in calida et subhumida (BERGII *Mat. med. veg. p. 322.*). Vitris ante clausis plane nihil eius auolat, vt constat experimento facto in vitro hermetice obturato, alioque cera clauso, in quorum utroque nihil de pondere per triennium secessit (ERASM. BARTHOL. in *Act. med. et phil. Hafn. vol. 1. p. 106.*). Flammae admota ardet lumine lucido albo et fumo copioso, qui in fuliginem condensatur, sed absque carbone vel

vel cinere relicto. Ardet quoque frustulum paullo maius sub natatione in aqua. Lente vitrea autem vel speculo caustico non accenditur, licet charta et tabula lignea lenti subiecta ignem conceperit (A BERGEN in *N. Aët. nat. cur. vol. I. p. 197.*). Nec in flammam erumpit, carboni candenti imposita, sed in fumum resoluta aufugit. In cochleari metallico cito liquatur in olei speciem, et in halitus fragrantis resoluitur. Pertinet ad corpora electrica non inferioris ordinis, nam frustum maius panno laneo adfrictum corpora leuia attrahit et per condensatorem cl.^{mi} VOLTA scintillas excutit (LICHTENBERG in litt. ad KOSEGARTEN. *Diff. de Camph. p. 43.*). Motus tamen Camphorae in particulas exiguas diuisae, qui in superficie aquae conspicitur non a vi electrica, vt cl. ROMIEU (*Mem. de l'ac. R. d. sc. de Paris 1756. p. 449.*) existimauit, sed attractione particularum locum exhalatione perpetuo mutantium dependet (LICHTENB. *l. c. p. 38. sq.*). Mirum, quum A BERGEN motum gyrationis fortiolem in aqua frigida quam calida vidisse, quin fortissimum in aqua gr. 20. Fahrenh. infra punctum congelationis frigida (*Nov. Aët. nat. cur. tom. I. p. 195.*), quum cl. LICHTENBERG (*l. c.*) expresse moneat viuidiorem esse hunc motum in

aqua calida. Forma crystallorum, sub qua Camphora comparet, dum spiritus vini, quo soluta fuit, in vitro subter microscopio diffatur, stellulas niueas refert radiis vel vno vel quatuor vel sex (LEDERMÜLLER *mikroskop. Ergänzungen tab. 39. p. 77.*). Per modum praecipitationis, si Camphorae spiritu vini solutae infillatur aqua, vegetatio elegans formatur (ROMIEU in *Mem. de l'ac. d. sc. l. c. p. 443. cum figg. tab. 9. 10.*).

Aqua Camphoram penitus non solui, omnes fere vno ore asserunt, sed contrariari videtur sapor odorque, quo aqua praecipue calida imbuitur, in qua per tempus Camphora moram traxit, licet vterque sensim pereat. Spiritu vini rectificato facillime soluitur sub duplo menstrui pondere (MORVEAU *Elem. de Chymie tom. 3. p. 365.*); FR. HOFFMANNUS aequale pondus assignauit (*Obs. phys. chym. p. 144.*). Haec solutio si calore in ebullitionem aucto loco arcto et bene clauso redigitur ad exhalationem perfectam fere, face accensa illata confestim aër inflammatur (BOMARE apud MORVEAU). Aqua affusa solutioni spirituosae praecipitatur Camphora absque vlla eiusdem alteratione. Mucilage Gummi Arabici contrita, addita demum
aqua,

aqua, connubium per plures dies fere omnino feruat (FRENCH in *Med. Obs. and Inquir.* vol. 1. p. 421.). Soluitur oleis tam expressis quam aethereis. Parem vim in eam exercent acidum Vitrioli et Nitri, a quibus tamen absque calore vel motu intestino soluitur, vnde nulla inflammatio subsequitur. In acidi Vitrioli miscela oleum rufo - fuscum homogeneous repraesentat; acido Nitri autem si soluitur, in superficie eius instar olei comperet, insigni acrimonia instructi; ex utroque menstruo autem aqua frigida infusa pristinam formam et indolem recuperat. Valde imperfecte et inconstanter modo soluitur acido Salis, nam licet inde oleum album coagulatum emergat, Camphorae plurimum tamen sponte rursus separatur loco praeprimis calido. Aceto arte WESTENDORFII concentrato soluitur, non autem aceto non concentrato; nec acido Sacchari, vel essentiali Tartari, vel lignorum (KOSEGARTEN *Diff. de Camphora* p. 26.). Soluitur et aëre fixo aqua frigida excepto (BERG. *M. m.* p. 320.). Respuit unionem cum alcali, siue fixum sit, siue volatile, nec cum alterutro saponem efformat, absque peregrino adiumento, in quem finem alcali causticum elegit cl. BINDHEIM (CRELLS *chem. Entdeck.*

P. II. p. 113.). Soluitur in aqua calcis pura (ALEXANDER'S *experimental Essays p. 138.*).

Multa igitur, vt ex dictis elucet, Camphora cum oleis essentialibus, aethere, et resina, communia habet; in multis tamen tam ab hisce, quam aliis corporibus, Gummi, Gummi resina, Sale volatili oleoso, ita differt (Conf. comparatio Camphorae cum hisce in NEUM. *Chem. vol. 2. P. 1. p. 292. sqq.* et quoad aetherem KOSEGARTEN *Diss. de Camphora p. 23.*), vt necesse fit, pro singularis plane naturae substantia agnoscat.

De partibus, ex quibus Camphora confletur, varie disputarunt, coniectura potius quam tentaminibus chemicis nixi. Non attinet omnes huc spectantes hypotheses hic recensere (Conf. KOSEGARTEN *Diss. l. c. p. 44.*). Nec sententia NEUMANNI (*l. c. p. 306.*), quod ex copia phlogisti, pauxillo aquae et subtilissima terra constet, in omnibus satisfacit, quum ista saporis nulla ratio detur. Abstinerere a chemico scrutinio, fecit procul dubio molesta experientia, quod resuscitari ex menstruis, quibus subacta fuerat, Camphora facile sua integritate possit, ita vt aequae pertinax decompositioni resistat, ac Hydrargyrus. Legi merentur
inge-

ingenioſa et operoſa experimenta, quae cl. KOSEGARTEN in hunc finem inſtituit. Poſt varia irrita, tandem per pluries repetitas deſtillationes Camphorae cum magna quantitate ſpiritus Nitri dephlogiſtici eo peruenit, vt eliceret cryſtallos ſalinas, albas, nitidas, parallelepipedas vel laminas rhomboidales et reſtanguulares. Hoc ſal fuit acidum, diſcrepans ſua natura ab aliis acidis, vnde putat eſſe partem Camphorae conſtituentem, et obiectionibus eorum obuiam it, qui putarent originem traxiſſe ex acido Nitri, vel nonniſi acidum Sacchari eſſe mutatum (Vid. *l. c. p. 61. ſqq.*). Acidum e contrario Camphorae per ſpeciem combuſtionis generari ſub operatione, nec antea aduiſſe, vult cl. MARET (in CRELLS *Annal.* 1786. *vol. 2. p. 138.*). Camphorae cum acido vitriolico tractatione phlogiſton modo et terra iſtius conſpicienda ſeſe praebent (KOSEGARTEN *l. c. p. 51.*).

Apud Graecos veteres nulla Camphorae mentio fit, ſed Arabes primi illam inter medicamenta celebrarunt, Caſur vel Canſur illam nuncupantes et refrigerantem vim illi adſcribentes (Vid. AVICENNA ed. ALPAGI et RINII *p. 563.* et SERAPION). Seriori autem aetati reſeruatum fuit,

naturam et virtutes eius plane singulares verius explorare.

In hunc finem quoque frequentia in animalibus varii generis experimenta a cll. MENGHINI, CARMINATI, MONRO aliisque capta sunt, quae multa illustrant phaenomena, sub vsu Camphorae in corpore humano sese manifestantia. Et horum quidem animantium quaedam magis, alia minus, ab humana natura aliena sunt. Ex priori censu sunt insecta multiplicis generis. Frustulum Camphorae prope ostiolum, ex quo proreperunt formicae, repositum, haec mox valdopere turbavit, ut procedentes illico latibulum pristinum quaerent, reliquae perterritae et fugatae undique discurrerent (MENGH. in *Comment. Bonon. tom. 3. p. 314.*). Hae turbae prout significant, halitus Camphorae formicis valde molestos esse: ita manifestior longe euadit vis eorum in insecta, hisce, intra ampullas vitreas octo vnciarum capaces charta perforata tectas, iunctim cum frustulo Camphorae granorum sex reconditis. Adhibita ad haec pericula vespaee, muscae, pulices, culices, scorpiones, cimices, pediculi, formicae, erucac, aranei, scarabaei, qui horrea praedantur, curculiones tritico fabisque
infesti,

infesti, tineae, quae lanæ destruunt; singulaeque horum species intra propriam ampullam inclusæ. Omnibus et singulis, exceptis tineis, Camphora sub hocce administrationis modo venenum' existit; nempe post agitationes multas et subsequentem languorem, soporem, vel et convulsivos motus, perierunt, quaedam citius, aliae lentius. Celerius quoque ista necata aestate quam autumno, celerius flante austro quam borea, quorum discriminum ratio continetur in exhalatione Camphoræ diuersa, quæ aestate et austro flante viuidior (MENGHINI *l. c. p. 315-317.* Conf. *CARMINATI de animal. ex mephitibus interitu p. 186.*). Tineae, quæ vapores adpositæ Camphoræ eluferant, non pares tamen fuere violentiæ suffitus Camphoræ accensæ ferendæ, qui suffitus et potentior vim in alia infecta exferit. Huic tentamini vel ardens carbo vel lapillus candens ad excipiendam Camphoram idoneus est (MENGH. *l. c. p. 319.*). En artem, qua vestiariis, horreis et granariis, egregie consuli poterit.

Transgredior ad experimenta, quibus maiora animalia, nostræ naturæ propiora, subiecta sunt, de vi effluuiorum Camphoræ primum commen-

taturus. Haec ipsa ranis in vitro longitudinis latitudinisque quatuor pollicum, cui inditae erant drachmae tres Camphorae, intra vndecim vel viginti minuta pr., et vni intra tres horae quadrantibus deleteria exstitere, post praegressos motus praeternaturales, respirationem difficilem, anxietatem, tremores, neruorum distentiones, stuporem (CARMINATI *l. c.* pag. 186.). Similibus affectionibus correpti sunt passeruli picaeque marinae (*loc. cit.* p. 190.). — Euentus idem fuit in ranis et passerulis ex fumo Camphorae accensae et dein extinctae intra vas vitreum; nec reuiuiscere potuerunt ranae, etiamsi semimortuae in aërem purum protraherentur (*l. c.* p. 179-184.).

Sed magis interest scire, quid Camphora per os largius ingesta in brutis effecerit. Horum e numero fuerunt volucres varii generis scilicet passeruli (MENGHINI; CARMINATI), columbi, coturnices (MENGHINI *Comment. Bonon. tom. 4. p. 201. 205.*), item hirundines, merulae, galli gallinacei (CARMINATI p. 199.), ranae iterum (MENGHINI; CARMINATI p. 192.); tum et quadrupedia varia, nimirum feles, canis (MENGHINI p. 203.), oves (MENGH. p. 203. CARMINATI p. 206.) et cuniculi (CARMIN.

(CARMIN. p. 202.). Effectus in hisce varii, nec vlla horum constantia, nisi in eo, quod omnes grauiter afficerentur; quaedam temulenta euaserunt, alia in furorem coniecta, alia sopore oppressa sunt, quibusdam anxietatem, stertorem, gemitus, eiulatus, spumam ante os, excitauit, alia inde correpta singultu, tremoribus vel conuulsionibus valde conspicuis, epilepsia adeo. In nonnullis euacuationibus natura sibi met auxilio fuit, vt vomitionibus, deiectionibus aluinis, ptyalismo, profluuis lotii. Quibusdam tamen post luctamina dicta necem attulit. Memorabile et hoc, quod frustum Camphorae vomitione subinde reiectum, etiamsi grauiter laborasset animal, exiguum modo ponderis iacturam perpeffum fuerit. Pro natura animalis diuersa, quibusdam minor quantitas indita, vt volucris, quibus pauca grana aliquando iam infesta fuerunt, aliis, vt quadrupedibus, maior e. c. felibus, quas grana viginti quatuor perdidit (MENGHINI *Comm. Bonon. tom. 3. p. 314. sq.* CARMINATI *de anim. ex mephit. interitu p. 186. sq.*). Oues, etsi male ex drachmis duabus affectae, eluctatae tamen periculum sunt, quin ea, quae vnciam dimidiam sumere cogebatur (MENGHINI p. 203. CARMINATI p. 206.). Canis drachma vna et

et dimidia furere incepit, vnde, ad peiora euitanda, occidere illum e re visum (MENGH.). In alio cane duabus drachmis ingestis hydrophobiae indicia adeo sese manifestarunt, sed sensim tamen mentis suae compos euasit cum restaurata vita (BRUMWELL in *Med. Observ. and Inquir. vol. 6. p. 229.*). Id quoque animaduersum, in singulari specie animalis non semper eandem dosin exitio fuisse, hinc post interualla iusta sensim sub iterato experimento dosis aucta, (MENGHINI), nisi opportunius visum, mox initio, euentu alieni experimenti monente, pondus maius intrudere (quod quidem subinde cl. CARMINATI fecit). Eluserunt tamen duo cuniculi periculum ex drachmis duabus simul ingestis absque vilo naturae leuamine, dum alius ex eadem quantitate apoplecticus caderet (CARMINATI p. 203.). — Iuuat quoque considerare, quaenam singularia in enecatorum corpore post disseccionem conspecta fuerint. Mucosus ventriculus praeter consuetudinem abundauit et inflammatus apparuit, cibis autem indigestus; animalia profundo somno sopita occubuerunt meningum, pulmonum, cordis, vasorum et intestinorum inflammatione; bilis quoque in hisce in tenuia intestina vbertim effusa exstitit (MENGHINI

l. c. p. 204. CARMINATI l. c. p. 202.). — Operae quoque pretium visum, Camphoram per anum immittam tentare. Hoc quum fieret in cuniculis, drachmis duabus ope Gummi solutis, eadem subsequuta incommoda, quae modo exposui, in necem vsque; idem in cadaueribus spectaculum (*CARMINATI p. 204. sq.*).

Nocendi necandique animalia, quae Camphorae inest, potestas sine dubio halitibus subtilibus, quos spargit, praecipue imputanda, qui ipsi nervos cerebrumque in primis impetunt. Nam infesta est Camphora, antequam soluta in sanguinem transferit, ut reiectum vomitu frustulum vel in ventriculo post mortem residuum demonstrat. Protractiori autem actione inflammat tam partes, in quarum immediato contactu est, quam alias remotiores. Labefactare digestionis vires, vestigio pariter non obscuro cognoscitur. Sectis vero mox post mortem animalibus constitit veritas ingeniosi effati cl. BURSERII: Camphora fibrae muscularis irritabilitatem imminui (*Instit. med. pract. tom. 3. p. 190.*); ad quod confirmandum praesertim spectant eximia cl. CARMINATI pericula. Hocce quoque argumentum, quantum colligo, studiosius attigit

attigit cl. SEVERI (in *Diss. de Camphora, Ticenis reg. a. 1776. defensa* Vid. *Gött. Anz. 1778. Zug. p. 733.*). Nempe deleto iam omni neruorum sensu micare pergit per plures horas cor, quin incrementum cepisse cognoscitur, et musculorum irritabilitas persistit (CARMINATI *l. c. p. 172. 208.*). Ad vim neruos insensiles reddendi corroborandam experimenta cl. MONRO in ranis suscepta quoque faciunt. Applicata enim Camphora cruri, stupor in iis subsequutus est (*Essays and Observ. phys. and literary, vol. 3. p. 351. 353.*). Irritare et calefacere Camphoram, vasorum, quibus applicatur, turgescencia et rubedo declarat. In sanguinem resorberi, alia experimenta in ranis facta probare videntur (MONRO *l. c. p. 357.*).

Experimenta in brutis instituta licet saepe nonnisi temere ad corpus humanum applicentur: heic tamen conspiratio egregia obtinet, siue noxios effectus ex nimia dosi respicias, siue salutare in vario morborum genere, quo hominum genus conflictatur. Nempe hi posterius dicti euentus ex istis mirifice illustrantur. Vir ex deglutita drachma dimidia Camphorae, oleo Oliuarum solutae, mox ardore ventriculi corripiebatur, oculorum caligine

et congestione insigni humorum ad caput, sed postquam in auram liberam sese transtulisset, paullo post disparuerunt haec omnia incommoda (WHYTT'S *Works* p. 646.). In alio ex eadem quantitate multa similia exorta, sed cum nausea, quae in vomitum biliosum transit, sanguine coloratum, et cum pulsu sensim citiori (GRIFFIN *Diff. de viribus camphorae, Edinb. in Gött. Anz.* 1769. p. 1408. et ALEXANDER'S *experim. Essays*, p. 141.). Item in alio, qui scrupulos duos ingesserat, ardore ventriculi scena initium capiebat, pulsu pluribus ictibus per minuta pr. decrescente, tribus horis post oscitatio et somnus subsequabatur, vertigo per interualla grauans, ebrietas, horror leuis et impallescentia vultus (De neutro casu exitum definire possum, quum dissertationem ipsam perlustrare iam mihi non suppetat.). Experimenta, quae cl. ALEXANDER (*l. c.* p. 227.) in semet ipse instituit, tanto maioris ponderis sunt, quum, vtpote medicus, tanto curatius omnium sensationum et motuum rationem habere potuerit, saltim quamdiu sui compos fuit; nominatim decrementum et incrementum numeri pulsuum exactissime obseruauit. Ex assumpto scrupulo vno ab ictibus arteriae 68 decidit numerus ad 66 vel 65. Captis vero scrupulis

pulis duobus cum syrupo Rosarum pallidarum, in ore mox calorem ingratum sensit, pulsus sensim ab ictibus 77 descendit ad 67, et thermometrum ventriculo admotum vno gradu decidit. Inter haec insignis virium deiectione cum oscitatione et pandiculatione molesta fuit. Tum vertigo, nausea, memoriae defectus, abolitio sensuum, furor adeo cum spumante ore, convulsiones, tremor, sopor inciderunt, et pulsus ad centum adeo ictus acceleratus. Tepida aqua potata euomuit partem maximam Camphorae non solutae, licet tres horas antea iam ingesta fuisset, vnde pedetentim sensuum vsus rediit, et superstes vertigo, tinnitus aurium, calor et tremor, bibita Thea cum succo Limoneorum et Aurantiorum, dein subsequo somno naturali, omnino deiectione fuerunt; superfuit modo alui obstructio pertinax (*l. c. p. 128. sqq.*). Alia et exempla prostant, quod et maiores doses apud homines sanos ebrietatem, vertiginem et spasmos excitarint (*COLLIN Observ. circa morbos P. 3. p. 148.*).

Quoniam vero multa medicamenta sano corpori detrimento sunt, quae a morbo impune feruntur, quid in hoc Camphora insigni quantitate ingesta efficiat, ponderandum est. Tum modo largio-

largiorem dosin eius vertiginem peperisse aegris, notat auctor quidam (libelli Anglici Germanice versi sub titulo *von d. Wirk. des Camphers und Calomelas*, p. 56.), quando soluta propinata fuit sub fordibus primarum viarum et obstructione aluina, non vero in bolo. Quum ad febrem bilioso putridam coërcendam largior Camphorae dosis exhiberetur a granis decem ad drachmam dimidiam tertia vel quarta quavis hora quin quibusdam casibus, singulis horis: ecce in tantum non omnibus successerunt notabile caloris cutis decrementum, pallor eiusdem, obscuratio visus, respiratio crebra et difficilis, pulsus minor frequens inaequalis et intermittens, interdum rigores. Sed haec symptomata subito exorta breui sese subtraxerunt, nec vnquam vltra horae dimidium perdurarunt, tum pulsus tardior aequalis et maior euasit, respiratio libera, cutis calida et rubicunda, oculi splendorem suum recuperarunt et tremores euanuerunt, stupor cessauit rediitque mentis liber vsus, conuulsionesque, si quae adfuerunt, cessarunt. Iteratae doses mitius affecerunt aegros (CALLISEN in *Act. R. societ. med. Havn. vol. 1. p. 418.*).

Haëtenus enumerata in brutis hominibusque obuia phaenomena multis momentis congruunt

cum iis, quae Opium excitat; eadem fere vtrobius effectus celeritas, quae impressionis in nervos documentum praebet; eadem sub parua quoque dosi potestas; eadem in sensu sopiendo, in vi irritabili autem excitanda efficacia. Quae tamen duplex vis contrario ordine sese conspiciendam dat in Camphora, quam in Opio (*V. Appar. medic. vol. 2. p. 236.*); quippe in hoc languor systematis nervosi excipit irritationem praegressam, in ista praecedit languor, subsequitur incrementum irritabilis muscularium fibrarum virtutis. Multa quoque ex hisce effectibus peti possunt argumenta ad discutiendum dissidium, vtrum Camphora refrigeret, an calefaciat. Ex sententia veterum frigidae naturae esse, supra iam indicaui. Inter recentiores, qui eandem opinionem arripuere, memorandus est FR. HOFFMANNUS (*Diff. de usu interno Camphorae 1714. p. 20.*), qui redarguens alios, qui valde calidam esse pronunciant, asserit, se eam ad scrupulum vnum vel drachmam dimidiam in spiritu vini solutam cum vehiculo sufficiente exhibuisse multoties homini sano sine intensiori calore et pulsus incremento, sed potius manifestum refrigerium praefertim circa praecordia attulisse; pergitque, vnciam vnam spiritus vini vel vnicum haustum vini generosi

nerosi plus caloris in corpore excitare, quam duas drachmas Camphorae. Nec longa annorum serie mutasse mentem suam testatur praefatio libro cl^{mi} TRALLES (*De virtute Camphorae refrigerante* 1734. p. 23.) praefixa. Sed ipsum libri auctorem in hancce partem abiisse, titulus iam indicat. Nec veretur cl. POUTEAU (*Melanges de Chirurgie* p. 184.) Camphoram frigidam declarare, nixus praecipue casu puerperae, cui intra semihoram sexaginta grana eius contra colicos dolores data, vnde frigore per horam fere durante cum pallore instar mortuae correpta est, sed sensim calor naturalis absque sudoribus rediit. Varia quidem suggereri possunt argumenta, quae fauere refrigeranti eius indoli videntur, quorsum referunt sensum, frigoris in lingua, efficaciam in morbis inflammatoriis, inhorrescentiam, pallorem pulsusque decrementum aliosque supra recensitos effectus. Sed causam caloris tollendo saepe refrigerium ciet, prout subinde vinum generosius incalescentiam molestantam corporis pulsusque velocitatem tollit, et post ipsam applicationem vesicatorii id aliquando in inflammatoriis morbis contingit. Quis vero audet vinum vel vesicatorium ideo refrigerantibus accensere. Qui ad ea, quae supra de Camphorae vi neruorum sensum

eneruandi vna cum altera muscularem potentiam incitandi attendit, rationem inueniet variorum iudiciorum, quae pro refrigerante natura militare videntur. Certe ad scrutinium thermometri non refrigerat, dum hoc vel solutioni Camphorae spirituosae vel oleosae vel cum aqua calcis factae immittitur (ALEXANDER'S *Essays*, p. 137. sq. *Exper.* 3. 4. 5.). Nec thermometro ad abdomen applicato post Camphoram largius ingestam caloris decrementum gradu vno maius percipitur (ID. *Exper.* 2. p. 128.). Contra ea sensus caloris in ore et ventriculo, volatilis natura, acceleratio pulsus, congestio insignis ad caput, insudatio subsequa, odorem Camphorae saepe prae se ferens, demonstrat luculenter calidam esse.

A corpore tantae tamque multiplicis vel nocendi modo efficaciae speratur facile, in vario morborum genere, cauto et ad opportunitatem respiciente vlu exercere posse virtutem maxime egregiam. Id quod tam abunde experientia confirmatur, vt non opus sit ex probabilibus modo coniecturis, quae enucleatis hactenus phaenomenis superstruuntur, medendi vires deducere, et fateri fas sit, paucissima obtinere medicamina, quae in tanta
malorum

malorum varietate auxilium ferrent. Nempe excellit penetrabili sua indole, qua vel minima vasa permeat, humores stagnantes potenter discutit, spasmos soluit, dolores mitigat, vires erigit, vnde cardiaci nomine dignissima, perspirationem auget, putredinem humorum refrænat, demum in vermibus intestinalibus necandis haud parum valet. Horum omnium fides iam facienda est, vnde liquebit, aequè tuto per os ingeri ac extrinsecus applicari.

Quamvis calidæ indolis Camphora sit, in quibusdam febribus tamen tam ad corrigendam earum diathesin, quam ad mitiganda et tollenda varia symptomata incidentia et crisin per sudores promouendam, eminet.

Harum e tribu putridæ febres sunt. Quantum polleat Camphora in putredine auertenda, experimentis extra corpus humanum quoque cognoscitur. Nam grana duo aqua mixta magis præferuant carnem contra putredinem, quam sexaginta salis marini (PRINGLE'S *Dis. of the army, Append. p. 12.*). Quin caro plane non computruit intra vitrum in miscela comminutæ Camphoræ, etiamsi subinde inter experimentum aëri

accessus liber contigerit (*Essai sur la Putrefaction* p. 399.). In febribus autem huius naturae non antiseptica modo vi, sed et vires erigendo et miasma perspiratione eliminando, iuvat. Compescendo quoque turbas febriles blandum somnum inducit, quando opiata inania sunt, vel tumultus febremque augent. Hinc in febre carcerum siue nosocomiorum tantae praestantiae est in secundo et tertio stadio (PRINGLE *l. c.* p. 310. 316.). Petechiis iam et haemorrhagiis sub reliqua funestorum symptomatum syndrome exortis multos orci faucibus eripuit (RIVERII *Obs. et hist. Cent. 1. Obs. 24. Obs. 29. Cent. 2. Obs. 18. Obs. 62. 64.* HOFFM. *Diff. cit.* §. 11. 12. HUXHAM *Oper. T. 2. p. 116.*). LUDWIGIUS (*Advers. med. pract. vol. 1. P. 1. p. 62.*), rationem praecipue habet analepticae eiusdem virtutis et potestatis crisin per blandos sudores sustinendi, hinc in paucis granis substitit, etsi aliquando ob nimiam putredinem spe excidisse sese dolet. Virtus vero commoda est, febre ipsa putrida praesente, non tamen sufficit miasmata epidemico arcendo (COLLIN *Obs. circa morb. P. 3. p. 148.*). Nocet Camphora, superstite adhuc vigore virium et pulsu forti plano, confert autem detritis viribus pulsuque debili et flaccido existente. Ex

hisce

hifce fignis quantitas Camphorae quoque tutiffime definitur. Sunt qui magnas dofes non ferunt fine acceleratione nimia pulfus, congefionibus ad caput, conuulfionibus et phrenitide lethali (QUARIN *method. medend. febr. p. 57.*). Sufficiunt fub iufia opportunitate intra nychthemera decem modo, quindecim ad fummum viginti grana (*l.c.*), licet alii intra idem fpatium drachmas tres dare aufi fuerint. Commode et Camphora in hifce febribus cum aliis coniungitur e. c. cortice Peruuiano, radice Serpentariae, Contrayeruae, Aceto. Eiusdem in aceto folutio eam quoque virtutem habet, quod facilius, quam folet, a ventriculo feratur (HUXHAM *l. c. p. 117.*). Pro norma effe poterit formula (LOCHERI *Obf. praët. p. 43.*), infra (articulo de Camphorae vi in mania) fupeditanda. Et ad corrigendum aërem putridum conclauis, qua decumbit aeger, acetum, cui Camphora inieéta, fuper carbonibus exhalationi exponitur. Nec fine fructu aliquando clyfmate fimul excipitur (V. exemplum in METZGERI *Adverf. med. P. 2. p. 87.*). — Nec defuerunt, qui in ipfa peffe Camphoram multis encomiis deprædicarunt, quorum e numero CONR. GESNERUS (Vid. TISSOTI *Epift. ad HALL. p. 237.*), MINDERERUS

(*Lib. de peste cap. 15.*), JO. CRATO (in *Epist. med. A SCHULZIO edit. p. 103.*), qui omnibus aliis antecellere illam expertus fuit, ZWINGERUS (*Epist. ad Monauium inter SCHULZIANAS n. 246.*), HARTMANUS (in *Pract. chymiatr. p. 364.*), SCHREIBER (*Observ. et cogitata de pestilentia p. 58. sq.*) aliique.

In summo adeo putredinis gradu, scilicet gangraena tam sicca quam humida, potens est auxilium. Quod quidem iam cognouit Arabs celebrati nominis ALI OSEIBAH. Nostra aetate pressius persequutus est hanc eius facultatem cl. COLLIN, qui non dubitat reliquis omnibus hocce nomine Camphoram praeferre (*Observ. circa morbos P. 3. p. 145.*), si largiori dosi ore capitur et externe mucilagine Gummi Arabici soluta plumaceolis applicatur, quando gangraena sicca adest; vel in puluere, quando humida vexat, denso strato inspergitur; vel, quando malum interna corripit e. c. vterum, illuc iniectione Gummi Arabico subacta defertur. Sic breui obicem ponit gangraenae et separationem partis mortuae a viua procurat. A circulo rubro, qui cingit partem gangraenosam, et cui erysipelatosam naturam tribuit cl. POUTEAU (*Melanges de Chirurgie p. 187.*) iudicium

cium praecipue format efficaciae in gangraena sistenda; nempe in erysipelate tollendo efficacissima illi censetur. — De vsu in vlceribus putridis externis infra opportunius dicetur.

Ex nuperius dictis de praestantia insigni Camphorae in putridis variolis iam admonemur. Verum in hisce et ideo iuuat, quod ipsum miasma eneruet. Hac ipsa efficacitate pollere, non vno documento conficitur, vt vel Camphorae exemplo BOERHAAVII sententia fulcrum obtineat, virus variolarum posse specifico quodam domari. Si inungitur cuti pomata pure varioloso impraegnata, addita Camphora nulla infectio subsequitur, quum e contrario id fiat omissa Camphora (ROSENSTEIN *om Barns sjukd. p. 160.*). Eius ope tuemur quasdam corporis partes ab insidiis variolarum, vt oculos, si linteum, cui camphora affricata, supra oculos propendeat; fauces, quibus succurritur gargarismate ex Camphorae drachma vna aliquot guttulis liquoris mineralis HOFFMANNI humectata, sacchari vncia dimidia et aquae calidae libris duabus (*l. c. p. 130.*); nasum, imposito linteo spiritu Camphorae madefacto (*loc. cit. p. 129.*). Nec spernendo effectum intra sacculum

supra pectus gestatur, ad arcendas variolas, quando malignae grassantur. Hinc et ROSENSTEINIUS pilulis suis praeseruatius Camphoram addidit (*l. c. p. 159.*). Virtutem eius in putridis variolis HALLERUS (*Opusc. pathol. p. 145.*) primus ex observationibus a. 1735. stabilivit, qui in emulsione ea quantitate eam dedit, ut aeger intra diem grana viginti consumeret, tumque et proficere vidit, quando haemorrhagiae ex resoluto sanguine nascebantur. Acidis nuptam in malignis speciebus nonnullis apprime prodesse vidit TISSOTUS (*Epist. med. pract. p. 237.*). Memorabilis maxime potestatis Camphorae in hisce variolis casus is est, quo matrona nobilis iisdem detenta, omni semihorio eius scrupulum vnum vitello oui (praestat mucilaginis adminiculo uti) solutum in mixtura cum aqua et syrupo ingessit, in clysmate quoque, item fermento panis plantis pedum imposito recepit, et tandem, quum sic non sufficeret, linteis obvoluta fuit, oblitis Camphora vitelli oui soluta; sicque tandem octoginta vnciis consumptis periculo emerfit (C. L. HOFFMANN'S *Nachricht von e. gut. Heilart d. Kinderblattern* 1764. in VOGEL. *Bibl. vol. 5. p. 340.*). Qui hancce curationem perfecit, idem etiam aliis casibus usum Camphorae externum in vario-

vario-

variolis egregium deprehendit (HOFFM. *vom Scharbock v. d. Luftseuche* etc. p. 288.). Confert et in suffimigio et linteorum eius fumo impraegnatorum applicatione (METZGER *Advers. med. P. 2. p. 185.*), quibus subsidiis variolae retrogressae ad pristinam sedem reuocatae. Legi merentur casus varii de praestantia Camphorae in variolis ancipitis generis a cl^{mo} COLLIN (*Obs. pract. P. 3. cas. 22. 23. 24.*) consignati.

Quoniam de morbo exanthematico fermo est, reuocare mox in memoriam e re est, quantum valeat Camphora, quando variolae, morbilli, purpura vtraque, vel scarlatina, subito retrocesserunt, in hisce exanthematibus ad cutem resuscitandis. Languenti autem horum exanthematum eruptioni vtilem stimulum subdit. Ita et scabies infantum refrigerio, vel intempestiua inunctione, retrograda, si eclampsiam creauit et hic effectus recens est, in pristinam sedem hocce auxilio restituitur (ROSENSTEIN *om Barns sjnek. p. 55.*).

In febribus lentis neruosis sub ipso lentore, quo lympha laborat, et torpore neruorum, virtus Camphorae attenuans et excitans et diaphoretica
auxilio

auxilio insigni est (HUXHAM *Oper. tom. 1. p. 172. et tom. 2. p. 84.*).

Sed in febribus acutis quibuscunque ad symptomata quaedam vrgentia tollenda, ad stagnantia liquida mouenda et ad sudorem criticum adiuuandum Camphora laudari meretur. Praesentaneum saepe exstat delirii et anxietatis remedium, et somnum diu interceptum absque eo damno procurat, quod Opium afferre solet. In Nitri conubio, vel in puluere vel emulsione tum conuenientissima est, ad grana tria vel quatuor per biphoria repetita. Pondus asserto addit auctoritas FR. HOFFMANNI (*Diff. de usu interno camph. §. 15.*), et WERLHOFIUS inter tot alia merita et hoc habet, quod quam tuto et efficaciter in acutis ore capiatur, quum vacillaret adhuc medicorum animus, sua experientia et amicorum quorundam euicerit (Vid. *Comm. Nor. 1734. p. 258. et 268. Item 1735. p. 28. 154.*).

De inflammatoriis febribus praecipue, sub ea pulsus velocitate vigoreque et stasi sanguinis, quae tum obtinet, dubitari posset, si ratiociniis vnice inhaerere fas esset. Ast metum iam minuit explorata Camphorae in inflammationibus externis
discu-

discutiendis virtus. FR. HOFFMANNUS in acutis vel ideo eam extollit, quod fere omnes aliquid inflammatorii secum veherent, et febribus vere inflammatoriis multiplicis generis subuenisse se eius ope, nobis exponit (*l. c.*). Qui successus et aliis multis, qui rem calamo conceperunt, contigit, et certe quotidie adhuc in praxi contingit. Per partes historias eiusmodi curationis persequuntur cll. WERLHOF, DE BERGER, ALBRECHT (*Commerc. Nor. II. cc.*) WOLFF (*Comm. Nor. 1740. p. 313.*) et IOERDENS (*Comm. Nor. 1736. p. 5.*); quorsum spectat pleuritis tam vera, quam spuria s. rheumatica (*C. Nor. 1735. p. 153.*), angina (*C. Nor. 1740. p. 313.*), inflammatio vteri (*l. c. it. C. Nor. 1734. p. 269.*). Praemitti tamen in hisce febribus alia necessaria debent, vt venaesectio, diluentia, acida, salina, aluum leniter subducentia, nec nisi tempore remissionis concedenda Camphora, ea miscela, quam modo de acutis innui. In exiguis dosibus grani dimidii per bihoria sumtis subsistit cl. DE MERTENS (*Observat. med. tom. 2. p. 27.*), quando sub pulsu non magno sed frequentissimo et tenso cum summa inquietudine et deliriis paruis, in morbis inflammatoriis tam pectoris quam abdominis coctionis signa desunt, quam ipsam optime adiuuare

adiuuare obseruauit. Alii nec maiores doses reformidant. Leuat et eximie internas inflammationes Camphorae oleo exceptae, et, quo tenacius inhaereat, vnguento Althaeae commixtae inunctio; vel miscela ex vnguento Althaeae et tantillo spiritus Camphorae, eodem modo applicata (ROSENSTEIN *l. c. p. 221.*).

In febre puerperarum, cuius natales cl. POUTEAU (*Melanges de Chirurgie p. 180. sqq.*) ab inflammatione erysipelatosâ, vt vocat, omenti et vteri deriuat, largas et frequentes Camphorae doses exhibuit, optimo euentu. Et ad hanc vnice restringit in vniuersum eius vim, in phlegmonoidea contra frustra adhiberi conquerens. In erysipelatibus, siue externe siue intus adhibita fuerit, specificam pronunciat, quorsum pleuritides et peripneumonias vernaes refert. Vereor, ne nimis subtiliter hisce in morbis inflammationem distinxerit.

In inflammationibus externis discutiendis licet Camphorae magna vis sit: non excludenda tamen alia auxilia, quibus hoc morborum genus generatim indiget, nec in quantitate modus excedendus est. Nam tumores indolentes molles melius ferunt Camphoram, quam inflammatione nimia dolo-

dolorosi. Sic addimus, genis tumentibus, in angina, in ophthalmia, Camphorae tantillum stirpibus resolventibus ficcis in facculis, vel, quod praestat, quum Camphora facile aufugiat, facculis eandem extus infricamus. Cataplasmatum camphoratorum in ophthalmiis opportunorum alio iam loco exempla dedi (*Appar. med. vol. 2. p. 193.*). Huius loci quoque est aqua camphorata ST. YVES, cuius vim in ophthalmia infra vberius describam. — In erysipelate peculiarem sibi vindicat laudem extus imposita resolvente sua et diaphoretica natura. Et in maligno ex putredine orto, utpote antiseptica, eminet.

Inflammationibus rheumatismus acutus affinis est; hinc et commode, praeter venaesectionem et purgantia refrigerantia, Camphora modica quantitate cum salino noctem praecipue versus conducit (ROSENST. *Apot. p. 7.*). Refrigerio concepto tempestiuo eius vsu tam huic morbo, cuius causa tam saepe exstat, quam aliis in dicta miscela praeuertitur. Sed et rheumatismos variae sedis et longioris durationis feliciter sufflaminat (ut multis casibus confirmat cl. COLLIN *l. c.*), ad spinam dorsii, in coxae, dorso pedis, femore, ad os sacrum et vertebrae
 lumba-

lumbares etc. obuios (COLLIN *Cas.* 1. 2. 4. 19. 20.), inter quos et ischias neruosa occurrit (*Cas.* 3.), quorum quidam ob cruciatus conuulsiones excitarunt.

An spasmos et conuulsiones compescat, iam inquirendum. Ex hoc fonte proueniunt flatus et colici dolores, quibus torquentur hypochondriaci et hystericae, in quibus dissipandis mirabilem praestare opem animaduersum (HOFFM. *Diff. de Camphora* p. 32.). Ex collatis quibusdam experimentis studio in hunc finem factis constat, in affectionibus hystericis et singultu non destitui illam efficaciam, sed effectum esse breuis durationis, nec recidiuis auertendis sufficere (HOME's *clinical experiments* p. 193.). Sed et in diuersis huius generis vitiis valet. Epilepticis bene multis opem fert mixtura ex Camphora et Aceto, qualem infra describam de mania loquuturus; quin homo per integrum triennium epilepticus inde conualuit (LOCHER *Obs. praët.* p. 42.). Asthma conuulsuum chronicum coërcet Camphora efficaciter et praesentaneum leuamen saepe affert, aliis irritis; sed in forma solida non aequè apta est, quoniam diu in ventriculo absque solutione subsistit, ac fluida: quo fine Julepi e camphora Lond. cochleare vnum
vel

vel duo omni trihorio vel quadrihorio, vel quoties paroxysmus asthmaticus redeat, scite ingeruntur (MILLAR *on asthma and hooping-cough* p. 104.). Ita sublatam est conuulsiva rotatio oculorum cum dolore magno sinuum frontium per Camphoram (COLLIN *Obs. pract. P. 3. Cas. 8.*). Omitti nequit historia virginis, quae spasmodum omni genere, tam vniuersali quam partialibus, per tres annos, vt videtur ex concepto contagio podagrico, miserrime excruciatam post multa sine fructu tentata tandem conualuit ex Camphorae granis tribus ad drachmam vnam quater de die ingestis, dosi sensim diminuta. Quum maxima dosi vteretur, turbatae mentis varia indicia sese exseruerunt, et descensu ad scrupulum vnum facto ex conuulsione diaphragmatis sonitum edidit illi columbae risoriae non absimilem, a quo autem Assae foetidae maiori dosi liberata fuit (SCHMALZ *med. und chir. Vorfälle* p. 138. *sqq.*). Commemoratione quoque dignum est exemplum puerperae, quae post difficilem partum in inferiori dorsi parte abscessum contraxit cum constrictione spastica gulae deglutitionem impediens, conuulsionibus vehementissimis, stridore dentium, spasmo maxillae inferioris et respiratione fere intercepta, quae vero, praemissa incisione pus euacuante, Camphora lar-

gius ingesta et cum oleo pectori inuncta disparuerunt (GRUELMANN *Diff. de usu Cicutae, Camphorae etc. p. 12.*). — In febribus intermittentibus aegri sensilis nimium systematis neruosi horroribus aliquando molestissimis nec periculo suo carentibus concutiuntur, quod ut praecaveatur, inter paroxysmos conducit, Camphoram partitis dosibus capere in Nitri miscela (HALLÉ in *Mem. de la Soc. R. de Medec. vol. 5. p. 69 sq.*).

Anodynus accenseri posse, docet efficacia in mitigandis doloribus saepissime explorata. Qui inflammationem comitantur, hosce partim ipsum stagnans liquidum dissipando sedat. Eadem ratione doloribus ex acri scorbutico, rheumatico, arthritico exortis, et partium subinde immobilitate iunctis, subuenit (COLLIN *l. c. p. 145.*). Eiusmodi exempla attigi, de rheumatismis quum dicerem. In odontalgia rheumatica saepe iuuat aquam ore retinere, cui, dum calida erat, Camphora indita fuit (TREW *N. Aet. nat. cur. vol. 1. p. 198.*), id quod proprio experimento corroborare possum. Camphorae vnice auxilium hoc deberi, luculentius patet, quam si in eodem malo Camphora vna cum Pipere contrita intra linteum spiritu vini camphorato humectata

denti

denti imponitur, vel in aurem dolentis lateris immittitur, quod quidem saepe quoque iuvat (ROSENSTEIN *Apoteque*, p. 48.).

Non infimum locum inter ea tuetur, quae in mania et melancholia compescenda opportunitatem habent. Quaedam vestigia quidem huius cognitionis reliquerunt THEOPHRASTUS PARACELUS (Vid. *Bücher und Schrift. de morb. ament. Tract. 2. cap. 2. tom. 1. p. 501.*) ETTMÜLLERUS (*Oper. omn. Francof. tom. 1. p. 578.*), qui in deliriis melancholicis habitualibus cum et sine furore praegresso raro fallere indicat, SENNERTUS (*Pract. med. lib. 4. P. 2. sect. 3. c. 5.*), qui contra furorem vterinum commendat, sine dubio ob vim adscriptam stimulos venereos extinguendi, DOLAEUS (*Encyclop. med. tom. 1. p. 76. 40.*) aliique vetustiores medici. Ast nostro seculo iterum Anglus KINNEIR (*Phil. Transact. vol. 35. p. 347.*) recensu duarum foeminarum totidemque virorum, hominum in vigore aetatis et habitus constitutorum, quorum successus voto respondit, in hanc vim medicorum mentes conuertit. Praemisso quidem emetico antimoniali, alterantes pilulas ex Aethiope minerali Gi. Guaiaci rel. per diem exhibuit, sed vesperi Camphorae drachmam dimidiam,

ficque maniam, in furorem adeo subinde erumpentem, quatuordecim mensium intra sex hebdomades deuicit (*Cas. 2.*). In melancholia non febrili hysterica per multas vesperas continuas illam ad drachmam dimidiam cum mica panis in pilulis exhibuit WERLHOFIUS (*Comm. Nor. 1733. p. 221.*), nec nisi bono euentu praemissis necessariis et absente febris incendio et obseruata euphoria. BERGERUS memorat maniacum rite praeparatum, penitus in sanitatem restitutum, simulque admonet, vt diu satis vsus sufficiente dosi continuetur (*Comm. nor. 1735. p. 28.*). Ob neglectam iustam continuationem passus recidiuam est maniacus, cuius cl. IOERDENS (*Comm. Nor. 1736. p. 5.*) curam gessit, sed tandem eodem auxilio confirmatus, vncia vna fere consumta. In casu maniaci vegeti a cl. TRIEWALD (*Vetensk. Acad. Handl. 1744. p. 53.*) descripto, suffecit sola Camphora ad grana sedecim semel de die assumta. In alio casu foeminae vehementer insanientis cl. BOENNEKEN (*Fränk. Samml. vol. 5. p. 294.*) addidit singulo eius scrupulo pro dosi sumto dimidium Nitri, nec nisi octo dosibus opus fuit, blando sudore quamlibet subsequente. Eiusmodi connubium approbat Eques A ROSENSTEIN (*Apot. p. 48.*), Camphora a granis quatuor ad sexaginta

semel de die data. Puero quatuordecim annorum, cuius pulsus paruus et celer oculique non feroces sed languentes, emeticis Chinchina aliisque frustra tentatis, Camphorae per Gummi Arabicum subactae et aqua destillata dilutae scrupulis duobus vel sesquitertio quotidie ad consumptionem semunciarum sex ad septem, sanae mentis usum cl. HERZ (in SELLE *Beiträge z. Natur- u. Arzn. Wiss. P. I. p. 127.*), quamuis nulla transpiratio succederet, restituit, confessus tamen, in quibusdam maniacis spe sua se excidisse. LOCHERUS (*Obs. praecl. p. 64.*) consuevit mixtura vti per diem ex Camphorae drachma dimidia, Sacchari et mucilaginis Gummi Arabici aa drachma vna subacta, additis Aceti calidi vncia dimidia, aquae florum Sambuci vnciis sex et syrupi florum Rhoead. vncia vna; nam Camphora Pineis subacta ad drachmam dimidiam et vesperi data non satisfecit, certe effectus addito aceto celerior et certior fuit; vnde quidem eo inclinatur, vt potissimum curationis aceto tribuat. Eidem fere miscelae indulget cl. WILLEMSE (in *Maatschappye d. Weet. te Harlem. vol. 14. App. p. 3. et 28.*) eo discrimine, vt sensim quantitas Camphorae augetur; sic iuuenis robustus et furibundus eo peruenit, vt ob recidivas periodicas

cortici Peruuiano via panderetur, alius isque phlegmaticus absque furore delirans plane conualuit. Eodem Aceto camphorato diluto plurimum ad sanationem praestitit Hafniae in nosocomio maniacis destinato cl. SCHÖNHEYDER (in *Soc. med. Havn. collect. vol. 2. p. 107.*), licet et aliis frustra exhiberetur, alii modo ad interualla mensium quorundam eodem resipiscerent; spectat huc casus puerperae maxime furibundae. Nec proletarie in tribus huius generis historiis, quas concinnauit, cl. PAULIZKY (*Med. prakt. Beobacht. P. 2. p. 113. sqq.*) versatus est. Prior spectat ad hominem melancholico maniacum 54 annorum, emaciatum coloris pallidi plumbei oculis fixis toruis, pulsu lento manibusque frigidis, qui copiosa Camphora et Tartaro tartarifato in mixtura data sanitatem recuperauit. Alia (*l. c. p. 119.*) sinit iuuenem ex onania maniacum, sed Camphorae larga dosi a scrupulo vno ad quatuor per diem in emulsione, sanationi praecipuum, nisi respuisset roborantia et detestabile vitium continuasset. Tertia (*p. 124.*) meminit foeminae, ex puerperio melancholicae, sed Camphora in connubio Tartari tartarifati sanatae. WHYTTIUS (*Works p. 646.*) videtur illam in palliatui modo dignitate habuisse, nam dicit

dicit, maniacos et melancholicos aliquot, se observante, inde euasisse pacatiores. Cl. SIMMONS (in RICHT. *chir. Bibl. tom. 7. p. 771.*) quum in mania a granis decem, sensim augendo dosin granis quinque ad drachmam vnam, Camphoram exhiberet, inde vertiginem, imbecillitatem pedum et epilepticum quasi insultum percepit, quo superato resipiscere aegri feruntur, quod nisi fiat id contingere secundo eadem ratione excitato paroxysmo.

Corollaria quaedam ex hisce casibus subiungenda. Maniaci qui salutarem effectum ex Camphora experiuntur, in hisce saepe insigni celeritate ex paucis praebitis subsequitur. Nonnulli paullo post pacatiores euadunt et furor subsidit, in somnum longum incidunt et large insudant. Dosi eius insigni maniacis, vt in aliis medicamentis apud hosce vsitatis familiare, opus est. Quidam vitio diaetae in prius malum relabuntur, sed redintegrato Camphorae vsu curantur. Mali etiam diuturni exempla fauentia adsunt. Non excludit hocce remedium alia vel praemittenda vel combinanda pro efficacia adiuuanda. Sed maximam curam in diiudicatione naturae maniacorum, quibus conueniat, requiro. Fuere quidem inter ae-

gros a me lustratos plerique flore aetatis et habitu vegeto instructi; quis vero medicamen tam calidum et stimulans plethoricis pulsuque duro et veloci et biliosa diathesi primarumque viarum colluie correptis impune offeret, nisi vel euacuantibus necessariis aegro prospexerit, vel connubio Aceti, Nitri et similium turbas refrænare intentus sit? Tutius Camphora datur hisce, quorum facies pallet, extrema frigent, respiratio lenta, et arteriarum ictus torpent. Hinc et cl. BURSERII (*Instit. med. pract. vol. 3. p. 189.*) cum aliis magis conducere illam melancholicis arbitratur. Non miror, aliquos Camphora sumta in maiorem furorem raptos, vel quietos ante iam repente delirasse vel conuulsos fuisse, prout ille aeger, cuius CARMINATI (*l. c. p. 202.*) meminit, ex scabie retrogressa maniacus. Potest aliquod dictorum vitiorum subfuisse, vel praeterea naturalis quaedam sensilitas insignior. Nec miror, aliquando incassum praeceptam, prout in casu duplici melancholiae a cl. MUZZELL narrato (*Med. und chir. Wahrnehm. 1. Samml. p. 50. 65.*), quamvis intra diem drachmae tres ad quatuor consumerentur, et iis casibus, in quibus cl. CULLEN (*First lines of the practice, vol. 4. p. 164.*) de frustranea opera querelas mouet. Quis enim organicum multiplex vitium,

tium, ex quo hi morbi mentales saepe proficiscuntur, tollere valebit? Sufficit plus saepe efficere, quam reliqua omnia.

Vix crediderim in omnibus maniacis, quorum supra mentionem feci, phaenomenon istud adfuisse, ex quo cl. AUENBRUGGER (*Experimentum nascens de remedio specifico sub signo specifico in mania virorum, Vienn. 1776.*) opportunitatem Camphorae exhibendae diiudicat. Nempe in hisce modo succedere arbitratur, quorum sub paroxysmo membrum virile contractum, mirabiliter exile, duriusculum, leniter ad anteriora flexum sit; scrotum corrugatum et manibus palpatum vacuum; ambo testiculi re-vulsi et ad superiora quasi inclauati; genitalia in comparatione vicinarum partium minus calida. In foeminis vero tempestiuum Camphorae usum ex tremore digitorum, praecipue vero ex singulari manuum ad interiora intorsionem (vulsionem vocat) colligit, dum pulsus carpi contrectetur, quae quidem signa et sese supra dictis associare in viris refert (*l. c. p. 6. 145.*). Quicquid horum indiciorum sit, inter casus decem ample a cl. viro explanatos aegri comparent aetatis vegetae et corporis plerumque robusti et temperamenti cholericici. Praemissis

euacuationibus ex vena et primis viis et fomento emolliente abdomini applicato, inter dietam tenuem et decocti Hordei forbillationes, propinata mixtura ex Camphorae scrupulis duobus, mucilaginis gummi Arabici drachmis duabus contritis, aquae Sambuci vnciis quatuor et fyrupi Diacodii vncia vna, idque per bihoria ad cochlearia duo. Subinde furor inde increfcit vel febris accedit, quod vero non curatur, quum pedissequis fudoribus deferuefcit. Sufficit tum tantum omni trihorio vel quadrihorio et tandem modo bis per diem mixturam fumere; et fenfim ad lautiozem cibum tranfitus fit.

Pauciores longe auctores infestam eiusdem in vermes intestinales potentiam experimentis stabiliverunt vberius expositis, licet bene multi virtutes eius generalius ponderantes in differtationibus (WEDELII, JUCHII, GRONOVII *Differtationes de Camphora.*), item libris de materia medica, non reticeant esse anthelminticam. Nolo ad confirmandam rem analogia acquiescere, petita a vi eius infecta varia necandi, vt ista supra recensita, item alia corpori humano extrinsecus insidiantia (V. exempla ex auctoribus narrata in PRANGE *Diff. de Camphorae virtute anthelm.* §. 9. 10.). Neq; mihi satisfaciunt vetustiora

tustiora experimenta in verminantibus hominibus facta (Cfr. recensus *l. c.* §. 8.). Recentiora potissimum spectant ad vñum in febribus acutis, quibus vermes sese adiungunt, vt in quibus duplici malo subuenit. Eo fine proficua est potio ex Camphorae drachma vna guttulis aliquot spiritus vini contrita, Sacchari vnciiis duabus, Aceti vini vnciiis tribus, cuius cochleare vnum omni hora vel alternis horis capiatur (ROSENST. *om Barns sjukd. p. 364*). Quum, in nosocomiis Hannoueranis, aegris febre castrensi laborantibus simulque verminantibus Camphora praeberetur, post aliquot horarum interualum vermium motus senserunt, et intra viginti horas eosdem partim mortuos partim adhuc viuos vel vomitu vel alui deiectionibus eliminarunt, continuato eius per aliquot dies vsu plane ab hisce hostibus liberati; non vero vermes nisi remittente febre expulsi, nec recuperata valetudo nisi iisdem reiectis (PRANGE *Diff. cit. §. 6.*). Similis expulsio vermium in febribus castrensibus per vtramque viam Camphorae ope alibi notata (BALDING. *v. d. Krankh. e. Armee Ed. 2. p. 411.*). Vermibus sine dubio aduersi sunt Camphorae halitus, prout hac ipsa de causa anthelmintica sunt efficacia Allium, Asa foetida, Sulphur, quibus singulis stimulantur,

stupe-

stupeſcunt, pereunt. Probabile tamen fimul eſt, Camphorae virtutem adiuuari ſtimulo, quo ventriculum et inteſtina ad vberiores contractiones alliciat, vi coërcendi putredinem, quae etiamſi vermes non generet, generationi tamen et propagationi eorum apprime fauet. Succedit et contra aſcarides clyſma ex Camphorae drachma vna, olei Oliuarum vnciiſ duabus per tres continuos dies decubitus tempore iniectum, repetendo dein, ſi opus, alternis diebus ad quartam vicem (FOWLER in *med. Commentaries vol. 8. p. 344.*).

Multis deprædicat HOFFMANNUS (*Diff. de Camphora* §. 14.) eam, tanquam remedium in venerea lue ſubigenda excellens, ſaltim in gonorrhoea tam recenti quam veteri (Conf. DESPATUREAUX *Diff. Ergo lue venereae hydrargyrus præſ.* MISSA in HALL. *colleçt. præç. Diff. tom. 1. p. 530.*). Quin ad teſtimonium medici fide digni illi datum ſola Camphora axungia Viperarum ſubacta ſanationi luis ſuffecit. Sed noua tentamina ſuccedant oportet in rei fidem.

In curatione vlcerum pertinacium ſuperat multa alia celebrata. Id quod cl. COLLIN inprimis multis exemplis

exemplis edocuit. Horum quidem pleraque in extremis inferioribus enata in crure, ad poplitem, in pede, sed et circa os. Causa subfuit varia, mox laesio externa, mox retrogressa scabies, mox phlegmone (*Caf. 21.*), mox febris putrida praegressa, mox alia labes humorum, rheumatica, arthritica, scorbutica. Ex ulcerum numero quaedam gangraenosa exstiterē (*Caf. 6. 9. 15.*). Ulcera adeo cancrofa extra glandulas sita, consumpta fungofa degeneratione fanat (*Caf. 19.*), imo cancrum putrescentem mammarum retardat (*p. 146.*). Vfus internus largus ad drachmas duas vel tres per diem, quin vno casu ad vnciam dimidiam (*p. 64.*), combinatur cum externo, dum Camphora vel mucilage excipitur, vel contrita digitis inspergitur, qua pulueris forma excrescentiae delentur. Nifi hoc sufficiat ad istas consumendas, Camphora spiritu Nitri forti in oleum deliquescens instar lenis escharotici applicatur, subsequente dein Camphorae pulueris applicatione ad cicatricem inducendam (*p. 154.*). Sic vlcus in digito viri rheumatismis obnoxii ferrae laesione obortum maleque sanatum Camphorae vfu coaluit (*GMELIN in Schwäb. Beob. a. d. Arzn. tom. 5. p. 71.*). Multum adiuuat sanationem ulcerum crurum suffimigium ex Camphora,

ante-

antequam fascia obuoluantur, quam strictius attrahi e re est (METZGER *Advers. med. P. 2. p. 88. 170.*). Facilis quoque et efficax est applicatio Camphorae cum saccharo albo subtiliter contritae, ita ut istius uncia una cum huius unciis duabus commissa inspergatur. Hacce ratione cl. FLAJANI (*Nuovo metodo di medicare alcune malattie spettanti alla Chirurgia, p. 117. sqq.*) ulcera ampla difficilia curatu, gangraenosa, item a fomite venereo scorbutico vel scrophuloso oriunda, sanauit. Nimirum hocce connubium non modo acre depositum corrigit et putredinem ulceris compescit, sed pus quoque laudabile reddit et cicatricem promouet. Attamen negligi non debent commoda interna, quae vitio peculiari humorum aduersa sunt, et aluum blande subducunt, quum Camphora extus adhibita solummodo vitiosum humorem depositum, non vero eum, qui in sanguine oberrat, subigat. Prodest quoque in insigniori humorum corruptela, eodem cl. auctore (FLAJANI *l. c. p. 118. not.*), puluis subtilissimus ex corticis Peruuiani unciis quatuor et Camphorae uncia una, post lotionem partis per decoctum Hyperici, mane et vesperi inspersus, superimposito dein linteo carpto et splenio, ope eiusdem decocti humectato; sic paucis diebus pars corrupta a sana secessit.

Tumores frigidos indolentes emollit et discutit faepe egregie. Inter hosce commemoranda oedemata sub sicca eius applicatione. Oleo expresso autem si excipitur, iungitur penetrans Camphorae virtus cum emolliente olei; in quo nexu tumores cysticos follicita inunctione soluit. Sic eiusmodi tumor latere sinistro abdominis exortus, pugno maior, densitatis steatomatis vel atheromatosis, inunctione bis de die facta intra paucas hebdomades disparuit (WHYTT's *Works* p. 669.). Acetum ea impraegnatum emphysema discutit (PLENCK *Pharm. chir.* p. 105.). Spiritu vini soluta non resoluit modo, sed et roborat, de qua re autem infra vberius.

Notanda quoque venit mira ista Camphorae potestas, priuandi medicamenta quaedam suis incommodis vel haec infringendi absque virtutis remedii dispendio. Hanc vim in Cantharides exferit, quibus, etiamsi modice vel ingestis vel applicatis, stranguria, priapismus, mictus cruentus, alias facile enascuntur. JOANNI GROENEVELT M. D. (*Tutus cantharidum in medicina vsus internus ed. 2. Lond. 1703.*), qui olim ob renouatum cantharidum vsum internum, carceris in Newgate, in ignominiam

miniam medicorum, qui eius iudices adfederunt, damnatus fuit, hoc inuentum acceptum referimus. Hic Camphora hominem, cui adolescentes petulanter vinum cantharidibus corruptum propinarunt, vnde pruritus, punctiones, ardor, stranguria, post tentata varia incassum, diebus quinque iam praeterlapsis, seruauit Camphorae scrupulis duobus in duos bolos diuisis et interuallo horarum sex captis (*l. c. p. 62.*). Tempore post cantharides semper vel cum Camphora miscuit, vel illam subiunxit (*p. 110.*). Sicque non veritus est cantharidum doses, etiam ad hodierni temporis iudicium nimias, variis in morbis, exulceratione vesicae, suppressione lotii, hydrope, praecipere. Nempe aliquando cantharidum adeo grana septem ad nouem, subiuncto post bihorium Camphorae scrupulo vno, ab eo data (*p. 111. 147.*), vel cantharidum grana duodecim cum Camphorae granis quindecim intra tres horas ingerenda fuerunt (*p. 104.*). Forma bolaris illi in primis placuit. Hacce praeuia luce hodie praescribentes cantharides in pilulis addimus Camphoram, cuius rei exemplum praebent pilulae a summo WERLHOFFIO contra rabiem caninam usurpari solitae (Vid. WICHM. *Diff. de venenorum quorundam*

rundam virtute p. 31. Cfr. Hannov. Magaz. 1766. n. 67.) Vel subiungitur scite cantharidibus qualicumque forma administratis emulsio camphorata. Imo vesicatorio in eundem finem inspergitur a cautiore Camphora vel cum illo subigitur, quod additamentum fieri quoque solet in vnguento deligationi loci a cantharidibus exulcerati destinato. Consuetudo, in Suecia (ROSENSTEINS *Apot. p. 83.*) et Germania vulgaris, minus vsitata videtur in Britannia, lede alias solidioris praxeos medicae, nam cl. HOME (*Clinical Experiments ed. 2. p. 31.*) rem tanquam minus notam proponit; emulsiones magis eodem scopo frequentatas vituperans, vt quae oneri sint ventriculo, eundem relaxent et debilitatem vniuersi corporis inducant. Ita stranguria ex vesicatorio subnata mox sopita oleo camphorato malleolis pedum iuncta (HOME *l. c.*). In hac Camphorae cantharidibus iunctae efficacitate mirandum, quod stranguria eius vsus aliquando exceperit. Ita foemina ex eius scrupulis duobus clysmate iniectis dolores tam insignes perpeffa est, vt dolores parturientium referrent; et alia mulier ex capto bolo camphorato stranguriam paullo post sensit, cuius non alia ratio reddi potuit (HEBERDEN in *med. Transactions vol. 1. p. 471.*).

Mercurii vim ptyalissimum excitandi sufflaminari addita unguento inungendo Camphora, Galli varii memoriae prodiderunt. Cl^{mo} RAULIN (*Observations de Medecine p. 266.*) suffecit in hunc finem pro qualibet Hydrargyri uncia Camphorae scrupulus vnus: attamen suadet initium inunctionis facere parua quantitate, scilicet unguenti drachmis duabus, et obseruauit celerius sub hac miscela tolli huius symptomata (*p. 268.*). Eiusmodi unguento mercuriali camphorato, linteo si applicatum fuerit, pustulae venereae infantum commode tolluntur (*l.c.*). Plenius hoc medendi genus describit DESPATUREAUX (*Diff. cit. in HALL. Diff. pract. vol. 1. p. 531.*), suadens, vt a quantitate drachmarum duarum unguenti, qua per sex dies pergendum, ascendatur ad unciam dimidiam vno intercalato die, et, si ptyalissimus inopinato inciderit, vt Camphorae noua portio addatur vel haec ipsa masticeur; hocce connubio humorum acrimoniam obtundi, eorum aestum compesci, pruritus partium inflammatarum leniri, vitiatas particulas ex corpore expelli, auctor est. Si haecce omnia vera essent, miror, non in vulgare artis exercitium transiisse hocce connubium. Laudibus dictis arbitror, cl. VAN DEN BOSCH (*Hist. conflit. vermin. p. 343.*) permotum esse, vt Campho-

ram mercurio dulci addi iuberet, vtpote quum et ex huius exigua dosi aliquando saliuā manaret. Sunt, qui hanc eius efficaciam dubiam faciunt tam argumentis quam suae experientiae innixi cl. VOGEL (*de cogn. et cur. morbis p. 606.*), COLOMBIER (*Code medic. milit. vol. 5. p. 344.*), BLOCH (*med. Bemerkungen p. 169.*). Nec homo, cui vnguentum Neapolitanum luis venereae causa illitum fuit, ex granis decem Camph. quouis inunctionis die ore captis expers euasit ptyalismi, qui nec gargarismo ex solutione Camphorae in oleo Oliuarum inhiberi vel minui sese passus est; omnes tamen hocce curationis genere vsi confessi sunt, mitem modo subsequutum saliuā fluxum, nec aegro molestum, nec diuturnum, sed malo sanando parem (SCHREIBER *de pessilentia p. 63.*). In aibus, quibus Camphora indita, largius adeo saliuāe profluuium successit, imo quadrupedibus, quorum os spuma foedatum apparuit (CARMINATI *de animalium ex mephitibus interitu p. 215.*). At si a Mercurio gummoso vertigo et tremor oboriuntur, ab emulsione camphorata optimum auxilium exspectari potest (PLENCK *Mat. chir. p. 165.*). — Ipse Mercurius addita Camphora videtur nouas vires acquirere, nominatim, si haec cum mercurio dulci et Cherme minerali trituratur;

ficque insignem potentiam exercuit in morbis chronicis rebellibus et inueteratis, qui originem ex deprauato sanguinis sero, ex vitio herpetico, ex veneno venereo degenerante, obstructione et induratione glandularum, traxerunt (LASSONE sen. in *Hist. de la Société Roy. de Médecine de Paris*, vol. 5. p. 266.).

Nec omitti debet, incommoda quaedam, ex Scilla oriunda, Camphora breui plerumque tolli. Loquor dolores diros per corpus dispersos, quos acrimonia sua penetrabili aliquando creat, et convulsiones, quae in sensilibus et irritabilibus facile emergunt (TISSOT *Epist. medico-pract.* p. 406.).

Mitigari ea vim drausticorum nimiam, si cum iisdem copulatur, legimus (LASSONE *l. c.* p. 265.).

Ita et Opio scite additur in vlceribus cancrofis aliisque nimis dolorosis, quum contra ea Opium solum plerumque vlcus magis fordidum et saniosum reddat (LASSONE *l. c.*). — Iuncta Opio indolem huius narcoticam minuit, ita vt hoc somnum ultra consuetos limites non protrahat nec somnia molesta, subsultus tendinum aliasque agitationes creare valeat, dum tamen probos Opii effectus non sufflaminet

minet (HALLÉ in *Mem. de la Société de Méd. tom. cit. p. 73. fq.*).

Calcar quoque quasi subiici aliis quibusdam remediis, vt cortici Peruuiano, siue in febribus siue in gangraena adhibeatur, obseruatum est (LASSONÉ *loc. cit.*).

Remedium tantae efficaciae sine dubio aequae facile nocere potest, ac prodesse, nisi scopuli provida cura euitentur. Non licet illud exhibere plethoricis et rigiditate fibrarum et spissitudine humorum laborantibus; sed supponit pulsum debilem, mollem, flaccidas fibras. Absesse quoque debent congestiones ad superiores partes. Si quid horum vitiorum subest, minui prius debet labes in corpore praefens, vel connubio Nitri, acidorum similibumque noxa auerti. Primas praeterea vias oportet esse colluue liberas, nec alio obstructa decet ea uti. In acutis tutissime instante crisi vel praesente et sub declinationem conuenit. In epidemia febris putridae malignae tamen mox initio ausus est illam dare Anglus quidam (Auctor libri *v. d. Wirkung d. Kamphers u. Kalomelas in anhalt. Fieber p. 13.*). Lue venerea affecti non ferunt magnas eius doses, sed inde spasms corripuntur vel conuulsionibus,

febrisque et alia mala fuscitantur; sub putredine humorum tamen et hisce consulit. Maculam Camphorae quidam alliuerunt hanc, quod virilem potentiam extingueret (V. e. c. LOSS *Observ. medic. p. 314.* qui adeo extinctae odoratu exemplum adducit): at temere huius vitii accusatur medicina calidae naturae et tanti ir sanguinis motum impetus; aduersantur et obseruationes maioris omni ratiocinio ponderis. Nam deprehensum. plurimos quotidie in depurandi Camphoram negotio occupatos foecunda et multa fobole praeditos fuisse, et fuerunt, qui ad mitigandos veneris stimulos eadem vfi multo magis iisdem vexatos conquesti sunt (V. BREYNI *pl. exot. cent. p. 14.* PAULINUS in *Misc. nat. cur. Dec. 1. A. 6 et 7. Obs. 235. p. 342.*). Idem effectus experimenti in cane catuliente fuit (SCALIGER apud PAULINUM *loc. cit.*).

In vniuersum conuenit, initium minoribus dosibus facere, nisi vis morbi aliud vrgeat. In febribus acutis exigua dosi grani vnus ad quatuor pluries per diem vulgo acquiescimus. Quae ill. QUARIN (*Method. medend. febr. pag. 57.*) contra magnas eius doses in febribus putridis monuit, de febribus acutis aliis tanto maiori iure valent, scilicet in multis quibus Camphora maiori dosi exhiben-

hibetur, pulsum euadere celerrimum faciem ruberrimam, oculos toruos, inflammatos, conuulsiones et phrenitidem lethalem sequi. Anglus anonymus (*Von d. Wirk. d. Kamph. p. 13.*) tamen non dubitauit vna dosi in febre putrida vesperi et mane eius grana decem ad viginti quin ad drachmam vnam aegris exhibere. Chronici morbi maiores doses admittunt, quarum tamen norma capi nequit a maniacis et melancholicis, qui aliquando Camphoram ad vnciam dimidiam per nychthemerum impune ingesserunt, et de quibus constat eos et opiata, emetica aliaque saepe enormi quantitate ferre. Cl^{mo} COLLIN in gangraena et vlcibus mali moris magnas doses placuisse ex supra allatis constat; adeo vt simul scrupulus vnus, drachma dimidia vel integra et per diem drachmae duae vel tres, imo vncia dimidia (*l. c. p. 64.*), consumta fuerint. Forma fluida saepe siccae in pilulis vel bolis praeferenda est, ne ventriculus singulari quodam loco vellicetur, vnde saepe insignis anxietas, (FOTHERGILL in *med. Observations vol. 1. p. 432.*). Per se in puluerem conteri nequit, facile vero id fit, si instillata guttula vna vel altera spiritus vini vel liquoris anod. min. Hoffmanni emollitur, deinceps cum saccharo vel alia puluerulenta medicina

miscetur. Angli saepe in bolo cum conferua Cynosbatos et mucilagine gummi Arabici eam praecipiant. Commoda miscela in acutis est Camphorae cum Nitro et Saccharo. Si fluida forma placet, adiuuantibus spirituosis dictis solutio in aqua vel aceto fieri potest, non tamen perfecta, nam multum intra colum non solutum remanet. Perfecte vero soluitur Amygdalis vel Syrupo emulsiuo trita, item mucilagine radice Salis s. Gummi Arabici s. Tragacanthae. Praestat mucilaginoso adiumento praecipue ex gummi Arabico uti, ad exemplum Vindobonensium (Vid. exempla apud COLLIN *l. c. p. 156. sqq.*), sicque Nitrum vel Acetum pro necessitate addi potest. Vitello ouorum illam subigere, in acutis saltem minus idoneum est. In gratiam saporis syrupus quidam additur.

Pro externo usu, nisi sufficiat inspersio, soluitur vel oleo expresso, vel mucilagine gummi Arabici, vel vitello oui. Potest e. c. cum mucilaginis gummi Arabici libra vna terendo misceri Camphorae vncia vna et dimidia vel vnciae tres, quatuor, et plumaceolis applicatio fieri. Clysmatis exempla supra quoque adfuere, dum nimirum Camphora vel oleo expresso vel mucilagine soluta iniicitur.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

CAMPHORA PURIFICATA *Ph. Suec. ed. 3. p. 60.*

Paratur sublimatione Camphorae crudeae cum calce vsta.

OLEVM CAMPHORAE LIQVIDVM ET BUTYRACEVM *Ph. Wurt. p. 130.* Destillatione cum Bolo rubra, qua primum ascendit oleum fluidum, subsequitur crassius. Huius historiam succinctam lege in WEIGELII *Progr. de oleis Camphorae* 1786. §. 4. Raro hodie vsurpatur idque extrinsecus ad odontalgiam et defluxiones catarrhales tollendas.

OLEVM CAMPHORATVM *Ph. Edinb. p. 93. Ph. Suec. p. 91.* Soluitur Camphora in dupla quantitate olei Oliuarum vel Lini. Conferatur de hoc SCHULTZII *Diff. de Camphora cum oleo expresso iuncta* praef. AURIVILLIO *Ups. 1758.* Eximio successu in rheumaticis affectionibus fibrarum et artuum rigiditate, pleuriticis et colicis doloribus inungitur. Addi potest, quo tenacius cuti inhaereat, tantillum vnguenti Althaeae. Penetrantius fit in rheumatismis frigidis addito pauxillo spiritus salis ammoniaci.

OLEVM BEZOARDICVM WEDELII *Ph. Wurt.*

p. 122. ROLFINCII nomen potius gerere debet.

Differt a praecedente oleo proportione Camphorae minori et additamento rubedinis Alkannae et olei de Cedro. (Conf. WEIG. *Progr. cit.* §. 2.). Vtui interno destinatum praecipue fuit, vt epitheton indicat, sed hodie hic euiluit, et contra in morbis, quos modo memorauit, vt praecedens inungitur; ideo minus commode oleum calidae naturae illi admistum est.

SPIRITVS VINI CAMPHORATVS *Ph. W.* p. 200.

Constat ex Camphorae drachmis sex in spiritus vini rectificati libra vna solutis. A mulierculis rusticis quidem subinde cochleare eius vnum ad tollendum paroxysmum hystericum ingeritur. Sed inter externa praecipue locum tuetur, cuius in-tempestiua applicatione plebs et agyrtae multum saepe noxae attulerunt, dum in erysipelate, podagra vel rheumatismis, vel membris gelu correptis illam adhibuerunt. Ad stagnantes varios humores discutiendos et partes roborandas utilis. Dissipat ecchymoses ex contusione vel lapsu; item tumores ex puncturis apum. Panaritio praeuertit et medetur (JUSTAMOND *on cancerous and scirrhous disorders*, p. 174). In pernionibus iuuat discusso liquido stagnante cutem quotidie lauare pauxillo spiritus vini aquae eadem

eadem quantitate diluto (TISSOT *Avis au peuple* p. 571.). Foveri solent eo loca ex fracturis ossium vel vulneribus instante tempestatis mutatione dolentia: ast efficaciora prostant. In deliquio animi vel morbis contagiosis grassantibus confert eundem olfacere.

IVLEPVM E CAMPHORA *Ph. Lond. p. 76.* Ex Camphorae drachma vna, Sacchari vncia dimidia, Spiritus vini tantillo contritis, et Aquae bullientis libra vna. Iam supra monitum, imperfectam tantum hac ratione solutionem fieri.

EMVLSIO CAMPHORATA *Ph. Ed. p. 57.* Ex Camphorae drachma dimidia, Amygdalis sex, Aquae Pulegii libra dimidia et Sacchari vncia semis.

AQVA OPHTHALMICA CAMPHORATA ST. YVES. Formula: ℞. Camph. ℥ij. Sal. Tartari ʒj. Tritis per horae dimidium adde sensim Aquae destill. Chelid. mai. ʒiv. M. D. S. Eau camphrée de st. yves. Est egregium collyrium contra debilitatem visus, dolorem oculorum, ophthalmiam et pruritum palpebrarum. Guttula eius ter vel quater de die instillatur ad canthum externum oculi ope cochlearis exigui vel apice spongiae; item linteo ea madefacto oculus obtegitur.

Seruan-

Servantur praeterea in officinis composita varia, quibus Camphora inest; e. c. SPIRITVS THERIACALIS CAMPHORATVS *Ph. Wurt. pag. 199.* MIXTVRA SIMPLEX LUDOVICI *Ph. Wurt. pag. 117.* VNGVENTVM ALBVM CAMPHORATVM *Ph. W. p. 239.* aliaque, quae hoc loco enumerare non attinet,

479.

Pharm. CULILAWAN Cortex.

Laurus Culilawan; foliis triplineruiis oppositis LINN. *Mant. 2. p. 237.* Ipse LINNEUS sibi non satisfacit pro Lauro arborem declarando, quum folia sint opposita, sed fide modo RUMPHII nititur. Cortex caryophylloides, Culitlawan RUMPH. *herb. Amb. vol. 2. p. 65. tab. 14.* De Coelit-Lawanboom FRANÇOIS VALENTYN *Oud en nieuw - Oflind. vol. 2. p. 210. tab. 37.* Arbor diffuse per Orientales insulas crescens. Optima autem in quadam parte, Leytimora, insulae Amboinae locis montosis deprehenditur,

Nomen corticis Malaicum est, quod licet corrupte contractum a voce Culit-Buguliwan idem significat ac corticem caryophylleum et odorem, quem spargit. Non omnes officinae pharmaceuti-

cae eum feruant, deficitque quoque eius mentio in multis libris materiem medicam lustrantibus. Variat quidem cortex nonnihil facie, textura, crassitie, colore, item sapore et odore pro diuersitate patriae et parte trunci vel superiori vel inferiori, ex qua deglubitur. Nempe ex Papuanis et Moluccis insulis petitus paullo magis est fuscus, quam Amboinensis. Et in Amboinensi arbore superior multo tenuior et durior, saporis et odoris iucundioris. Mentio et fit corticis tam albi, quam rubri (RUMPH). Vnde discrimen speciminum in officinis obuiorum. Quod coram habeo est frustum conuexo planum, amplum, lineam paullo crassitie superans, coloris flauo rufi, extus vestigia quaedam epidermidis griseae relinquens, rugosum, intrinsecus satis glabrum, compagis duriusculae quidem, sed non firmioris, quam vt festucae discerpi queant. Sapor eius acris aromaticus, idem fere ad meum iudicium, qualis in cortice Winterano, sed blandior et cum leui adstringentis et mucilaginosi sensu mixtus; odor ad illum ligni Sassafras accedens cum sensu Cassiae caryophyllatae adsperfo. Radicis cortex proxime venit et sapore et vi ad lignum Sassafras. Auulus trunci cortex sole siccatur, nec feruari debet cistis clausis sed locis apertis (RUMPH. VALENTYN.).

Aqua

Aqua eius destillata lactea est, saporis acris aromatici et simul amaricantis. Huic supernatat oleum pallide flauum limpidum tenue, quod tam parce cortici inest, vt ex corticis dimidia libra modo olei dimidia drachma eruta fuerit. Hoc pariter amaricans acre et aromaticum, odoris ex isto Caryophyllorum et Sassafras mixto (CARTHEUSER *Diff. de cortice caryophylloide Amboin. vulgo Culilawan dicto p. 17.*). Est (RUMPH. *l. c. p. 68.*), qui medium inter Caryophyllorum et nucis Moschatae odorem illi adscribit; est (VALENTYN *l. c. vol. 2. p. 121.*), qui cum oleo Caryophyllorum comparat. Ex vncia corticis dimidia extracti spirituosi, sapore et odore Caryophyllos aemulantis grana quinquaginta eruuntur; extracti autem aquosi pondus paullo minus, quod Caryophyllorum quidem odorem prae se fert, saporem vero modo amaricantem leuiter aromaticum. In utroque extracto mucilaginis latentis conspicua vestigia (CARTHEUSER). Iunior cortex crassitiem cultri habens magis mucilaginosus est.

RUMPHIUS eius iam a. 1680. mentionem fecit (Vid. *Eph. nat. cur. Dec. 2. Ann. 1. Obs. 22. p. 55.*). Baleynenses et quidem Jauani cortice vtuntur loco aromatis in cibo. Manducatus oris halitum corrigi-

rigit et ventriculo robur impertit. In patria corticis quoque additur famoso vnguento Bobori.

In praxi Europaeorum medicorum nunquam valde eminuit, vixque vnquam hodie ab his praecipitur. Nihil igitur reliquum est, quam ex analogia cum aliis aromatibus vel ex analyfi chemica virtutes eius hariolari. Roborare ventriculum post colicam et diarrhoeas LINNEUS (*Diff. Observ. in mat. med. p. 3.*) innuit.

Ita olei virtutes nondum fatis confirmatae sunt, si ab idea recedas, esse aethereum. Amboinenses ex cortice oleum destillando prouocant, quod iisdem magno in pretio est in retentione urinae bis de die ad guttas quinque vel sex spiritu vini ingestum. Externe ab iis frequentatur in luxationibus, contusionibus, praecipue autem in paralyfi, item doloribus arthriticis (VALENTYN *l. c. vol. 1. p. 121. 255.*). Vix crediderim laudem *Olei Coelilaban* inungendi a cl. FUUN (*Verhandel. door de Maatsch. te Harlem vol. 2. p. 8. vol. 4. app. p. 21.*) ad nostrum oleum pertinere, quum indicet (*vol. 2. l. c.*), in Amboina ex radicibus arborum nucis Moschatae et Caryophyllorum aromaticorum erui; et pro inunctione balsamum quendam artificialem admisceat.

480.

Pharm. LAVRI *Folia*; *Baccae*.

Laurus nobilis; foliis lanceolatis venosis perennantibus, floribus quadrifidis LINN. *Syst. veg.* p. 317. Conf. *Laurus nobilis* TREW in *Nov. Act. nat. cur. tom. 2. p. 381.* *Laurus vulgaris* C. B. ICON: DU HAMEL *Traité des arbres, tom. 1. p. 352.* BLACKWELL *Herb. tab. 175.* Arbor dioica calidiorum Europae regionum, ut Hispaniae, Italiae, Galliae meridionalis, item Graeciae. HALLERUS in *Hist. stirp. Helv. n. 1602.* adeo Helueticis eam annumerat, quum circa Montru in omnibus pomariis abundet, imo in Pyri altitudinem succrescat. In frigidioribus regionibus hibernaculorum tutamine per hiemem indiget, ibidemque hortos principum et magnatum inter Citros et Aurantia ornat; rarius vero ibidem planta foemina occurrit.

Graecis *Δάφνη* dicitur, quod nomen ab Apolline inditum fabulabantur poëtae, quum Ladonis filia formosissima, quam ille deperibat, a matre tellure, ut insidiis eius eriperetur, in arborem transmutaretur (Vide effigiem metamorphoseos in DOME-

NICO DE ROSSI *Raccolta di statue antiche e moderne, tab. 81.*), cuius ramo diuulso verticem coronauit. Hinc Apollo, medicinae et praesertim rei herbariae inventor et praefes, in gemmis, nummis, marmoribus aliisque monumentis prisca aevi, Lauro plerumque cinctus apparet, et cithara, pharetra, arae et templa Apollinis Lauro decorata cernuntur. Transiit hoc ornamentum in alia quaedam paganorum numina, ut Aesculapium, filium Apollinis. Apud Romanos triumphantes coronam lauream gestabant, vel Lauri ramum ferebant, qua et fasces, naues, iacula, lances rel. in signum victoriae ornabantur. Sed de hisce similibusque elegantioris disciplinae deliciis studiosius egerunt JO. GER. WAGNER (*Diff. de Lauro ex omni antiquitate eruta, Helmst.* et MICH. GOTTLIEB AGNETHLER *Diff. de Lauro, Hal.*). Imo vel nostro tempore heroum, poetarum aliorumque celebratorum hominum comas Lauro in imaginibus cinctas cernimus. Quod laudationis genus, ut tot alia, plerumque non nisi tenuis adulationis impulsu proficiscitur.

Proceritate sua, quae saepe viginti vel triginta pedes, quin plures, attingit, tum et elegantia foliorum et perpetua viredine excellit. Tensionem facile fert.

Multas superstitiosas vires finxerunt veteres de hac arbore, tueri contra fulminis ictum, item daemones, auspicata et fatalia omnia ferre, et quae alia sunt; quae modo instar testimonii venerationis, in qua arbor fuit, commemoratione aliqua digna sunt.

FOLIA gustata aroma facile suum, cum amaritiae et sensu adstrictionis iunctum, produunt, contrita fragrantiam naribus offerunt. Pauxillum olei aetherei destillatione praebent; et spiritu vini extractum modice calidum et pungens. Veteribus iam folia, baccae siccatae et cortex radice in usu fuerunt, qui tamen in multis recedit ab iis effectibus, qui hodie observantur (Vid. *Diff. citatae*). Vis emetica foliorum, cuius DIOSCORIDES et PLINIUS meminerunt, lectionis forsitan vitio vnice nititur. Verius vires ad alia aromata exferimus, et stomachum stimulando et roborando, resoluendo pituitosos humores, flatus discutiendo, nervos vellendo, circuitum sanguinis accelerando, menstruaque pellendo valere pronunciamus. Hisce necessitatibus infusum aquosum ore captum confert; sicuti et in balneis vterinis et clysmatibus carminatiuis locum habent. Vino cocta instar epithematis ad
 fugilla-

fugillationes discutiendas adhibentur. Attamen si ab iis, quae plebs saepe in valetudinis dispendium committit, recedas, tanto magis, si infusum eorundem spirituosum ingerit, culinario vsu ad condienda iura, intinctus rel. magis, quam medico, eminent.

Baccae magis frequentatae, nisi folae, in praeparatis tamen et compositis variis. Oblongae sunt, cerasi exigui magnitudinis, dum succo scatent, saturate coeruleae, post siccationem autem profunde brunae et rugosae, constant ex testa fragili et duobus *feminibus* ovatis altera parte conuexis, altera planis, badii coloris. Odore aequae ac sapore aromatico haec antistant foliis, et amarities longe intensior illis inest, cum sapore simul pingui. Ipsa testa fructus quoque aromatica. Duplex oleum reconduunt semina, alterum aethereum, alterum vnguinofum, quod simplici expressione alias consueta non sufficienter elici potest, sed coctionis cum aqua adiumento opus habet. Non spernendo consilio instar praeservatiui contra contagiones malignarum febrium fructus masticantur. Vires horum ceteroquin, quales de foliis notavi. Non commode in puluerem redigi possunt, hinc in infuso capiendi.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

OLEVM DESTILLATVM E BACCIS *Ph. W. p. 128.*

Raro instillatum saccharo vel mucilagine subactum in flatulentis affectionibus praecipitur, sed vnguentis neruinis et roborantibus admisceri solet.

OLEVM LAVRINVM *Ph. W. p. 125.* Est vnguinofae naturae. Vix vnquam pharmacopolae nostrates ipsi illud parant, sed transferendum curant ex Hispania, Lusitania, Italia aliisque regionibus, vbi arbor spontanea est. Ex insulis Fortunatis id fieri Pharmacopoea Würtenbergica indicat. Duplicis generis est. *Alterum* idque vulgatus coctione et subiuncta expressione elicitur, dum scilicet baccae recens collectae et bene maturae conquassantur, et hisce aqua leni igne per decem horas coctis tota massa sacco indita prelo subiicitur; quod defluit commiscetur cum liquido primum prodeunte. Liquido omni refrigerato, oleum in superficie aquae fixum haeret. Si pulpa cum eadem aqua iterum coquitur, noua rursus portio olei colligi potest, sed deterioris (DU HAMEL *l. c. p. 351.*). Et istud quidem probae notae viride est, spissitudine axungiam refert, odoris laurini, saporis amari (Conf. de gravitate olei specifica, caloris gradu, sub quo diffiuit iterum.

iterumque coit, cl. BRANDIS *Commentatio de oleorum unguinosorum natura*, p. 21. qui vero illud flauo rubens describit.). Saepe axungia admixta corrumpitur. *Alterum* simplici expressione separatum fere insipidum et fluidum est (LEWIS *M. m.* p. 346.); aëre temperato autem consistentiam axungiae adfciscit. Huius $\frac{1}{5}$ pars baccarum collecta (SPIELM. *inslit. Chem.* p. 84.) — Abdomini inunctum vel clysmate exceptum flatus et colicas ex hoc fonte oriundas dissipat. Neruina vis in paralyfi membrorum, quibus illinitur, elucet, quo fine etiam linimentis vnguentisque variis additur. Contra surditatem proficit aliquando, illud in connubio olei Amygdalarum amararum, vt acere mitigetur, auri instillare. Illinitur et articulis nimium relaxatis.

EMPLASTRVM DE BACCS LAVRI *Ph. W.* p. 60.

Oleum laurinum haud exiguum pondus inter multa alia aromatica et resinosa constituit. Haud contemnendum sub applicatione supra abdomen ad flatus discutiendos, vomitum sedandum, et viscera, nominatim ventriculum, roborandum.

Multas alias formulas officinarum saltim Germanicarum dictae Lauri partes intrant; *folia*: e.c.

SPECIES PRO EPITHEMATE CEPHALICO *Ph. W.* VN-

GVENTVM MARTIATVM *l. c.*; — *baccae e. c.* ELECTVARIVM BACCARVM LAVRI *l. c.*; EMPLASTRVM DE CVMINO *l. c.*; — *Oleum Laurinum e. c.* EMPLASTRVM DE RANIS *l. c.*; VNGVENTVM PEDICVLORVM *l. c.* VNGVENTVM AD SCABIEM *l. c.* VNGVENTVM AD TABIDA MEMBRA *l. c.* Sed quis in tanta miscelae farragine dixerit, quodnam pretium singulis remediis formulam ingredientibus sit statuendum.

481.

Pharm. SASSAFRAS *Lignum; Cortex.*

Laurus Sassafras; foliis integris trilobisque LINN. *Spec. pl. p. 530.* TREW in *Nov. act. nat. curios. tom. 2. App. p. 344.* *Pl. select.* EHRET. a TREW edit. tab. 69. et 70. Sassafras arbor ex Florida, ficulneo folio c. B. Cornus mas odorata, folio trifido, margine plano Sassafras dicta CATESBY *nat. Hist. of Carol. tom. 1. p. 55. et tab.* Cfr. quoad litteraria et botanica cl. TREW in *N. act. N. C. cit. a pag. 281.* et quoad momenta varia, quae ad naturam eius spectant cl. KALM *Resa til Norra America, tom. 2. p. 270. 434.* Arbor staturae et crassitiei pro climatis discrimine variae, in temperatoribus Americae septentrionalis

trionalis regionibus, Virginia, Carolina, Florida, item in Canada prope regionem Iroconfium habitans, et quidem in Virginia in syluis, ad sepes, in agris derelictis, terra exsucca (KALM). Inter Mexicanas stirpes numerat HERNANDEZ, et Brasilienses PISO. Propagatur in Europa, pro arboretis, feminibus ex America translatis, de quorum multis verendum, ne non iustam maturitatem adepta sint, quum baccae insidiis auium tantopere in patria pateant. Sero germinant subinde tantum secundo vel tertio anno post sationem, nisi terrae indita ex America transmittantur. Sed frigoris arbor impatiens est, etiamsi adoleuerit. Hinc raro arboreta Europaea ornat, vt tamen adfueuerit climati Batauo et Anglico. Indis Floridanis arbor Pavame dicta.

Commodis in oeconomiam redundantibus in patria non valde celebratur. Lignum insigni fragore ardet. Palis sepimentorum idoneum est, quum putredini resistat. Aperto aëre autem vermibus valde obnoxium est. Cinices lectularii fugantur, si lecti inde fabrefacti fuerint, sed non diutius, ac lignum odorem seruet. Ad arcendas

tineas a vestibis laneis, confert illis segmenta eiusdem in cistis, quibus seruantur, adponere. Vaccae auide furculos consumunt, prout aues baccas. Cortex tingit lanam colore aurantiaco. Flores Theae vices in America agunt (KALM *l. c.*).

Medica sua efficacia diu apud Floridae incolae in laude fuit, antequam Europaeis innotesceret. Hispani tandem, in quorum possessionem haec insula transierat, eandem in Europa decantarunt, horumque primus, quantum notum est, NICOLAUS MONARDUS (cuius liber primum prodiit Hispanice a. 1574. Latine versus a CLUSIO in *Exotic.* p. 320. *sq.*). Vires autem arboris tutius ex sobrio recentiorum temporum iudicio, quam pristinorum ambigua iactantia, definiuntur.

LIGNVM trunci vilioris pretii est, minusque efficax, quam radice vel ramorum exiliorum. Hinc reiicienda frustra grandiora eaque, quae mora longiori odorem perdiderunt. Ad huius conseruationem multum facit adhaerens ligno cortex, quem igitur residuum esse conuenit. Prostant ligni nomine frustra longa subdura, leuia, albo ferruginea, odoris fragrantis ad Foeniculum accedentis, saporis subdulcis, leniter acris, aromatici. —

CORTEX extus rugosus, cinereo fuscus, interne coloris ferruginei, levis, in strata tenuia discerpendus. Ex iudicio sensuum cortex praestantior: at tamen in ligno acquiesci solet.

Lignum aquam destillatam erogat, Oleum essentiale fragrans, odore Sassafras, pungens, initio coloris expers, aetate autem flavescent, et tandem rubicundum. Fundum aquae petit magna velocitatē, et ponderosius oleo Caryophyllorum (HOFFM. *Obs. phys. chem.* p. 31.), quod antea habitum oleorum ponderosissimum. Quantitas non ab omnibus eadem elicita est. VNUS (HOFFM. *l. c.* p. 14.) eruit ex libris sex olei vnciam vnam et drachmas sex; alius (NEUM. *Chym. vol. 2. P. 3. p.* 248.) ex eadem quantitate vncias duas, secundum quem calculum quaelibet ligni libra illi scrupulos octo erogavit; tertius (Vid. CRELLS *chem. Journ. P. 3. p.* 18.) ex ligni et corticis iuncti libris triginta, olei vncias septem cum drachma vna. Plus gummofarum partium ligno inest, quam resinofarum, istarum scilicet post primam extractionem ex qualibet vncia drachmae duae, harum vix drachma vna, cui tamen haud parum gummi adhuc immixtum (NEUMANN *l. c. p.* 249.). Infusum aquo-

sum saturate rubrum, lignum redolens et sapiens. Inspissatum in extractum amaricans et subadstringens est. Extractum spirituosum aromaticas partes recondit.

Vsitatius lignum cortice est, etsi hic plus vi-
rium promittit. Resoluere humores, subigere
acre varium in iisdem latens, sudorem denique et
lotium pellere, vulgaris laus est. Aegris ficci
habitus, plethoricis, biliosis, ad febrem pronis,
non conuenit. Grauate pituita et catarrhales af-
fectiones excitante prodest. In rheumatismis frigi-
dis nec non podagra valde celebratur; quoad
hancce labem MONARDI auctoritas non suo pondere
caret, quum referat, se quibusdam decocto opem
tulisse, quibus ita artus distorti fuerint, vt iisdem
vti nequirent (*l.c. p. 321.*). Decreuit fiducia in
lue venerea, quae olim magna fuit, et qua effica-
cia Guaiaco fere suppar habitum. Hydropem dis-
pellere pluribus exemplis exploratum, quorum
memorable hoc a VALLISNERO (*Ephem. nat. cur.*
Cent. 3. Obs. 28. p. 54.) propositum de moniali
sexagenaria ascite et artuum hydrope correpta et
post multa incassum tentata tandem decocto Sassa-
fras bis per diem poto, quod copiosum lotii efflu-
xum creauit, sanata. Similis successus in Virginia
crebro

crebro obseruatus fuit (KALM *l. c. p. 434.*) Praestat infusum ex raso ligno ingerere, vulgo autem decoctum eligitur, quod vel magis vel minus saturatum capitur pro conditionum ratione; e. c. Ligni vncia dimidia pro aquae libra vna. Habet tamen liquida forma id incommodi saepe, quod initio caput tentet, donec illi sensim aeger assuefiat.

Extractum aquae paratum ad roborandum viscerum tonum in declinatione febrium intermittentium, et ad compescendos spasmos hypochondriacorum ad scrupulum vnum, saepius valuit (HOFFM. *l. c. p. 15.*)

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

OLEVM LIGNI SASSAFRAS DESTILLATVM *Ph. W. p. 129.* Caute capiendum, quoniam tam calidum est. Laudat iusto impensius HOFFMANNUS (*loc. cit. p. 15.*) ad leniendam tussim, spasmos mitigandos, impuram lympham corrigendam.

EXTRACTVM *Ph. W. p. 89.* resinoso, gummosae naturae.

ESSENTIA LIGNI SASSAFRAS SIMPLEX *Ph. W. p. 82.* Fit maceratione corticis cum spiritu vini rectificato. Iudicium petatur ex superius dictis.

ESSENTIA LIGNI SASSAFRAS COMPOSITA *loc. cit.*
Aromata varia admista habet. Adhuc minus in vsu.

ESSENTIA LIGNORVM *l. c.* Complectitur, prae-
ter lignum Sassafras, alia ligna, Guaiaci etc. in
consueto menstruo macerata. Hinc tanto calidior,
nec genio nostri temporis accommodata.

SYRVPVS SASSAFRAS *Ph. W. p. 213.* Inusitatus.

SPECIES DECOCTI LIGNORVM *Ph. W. p. 184.*
Copia inest ligni Sassafras.

482.

Pharm. BENZOE Ꝣ BENZOINVM Ꝣ ASSA
DVLCIS.

Laurus Benzoin; foliis ouato lanceolatis inte-
gris, fructu nuciformi HOUTTUYN in *Verhande-
lingen door de Maatschappye d. Weet. te Harlem*
vol. 21. p. 265. tab. 7. Arbor Benzoini GRIMM
in *Eph. nat. cur. Dec. 2. Ann. 1. p. 370. Obs.*
152. fig. 31. Benjuifera arbor GARCIAE *arom.*
hist. in CLUS. exot. p. 156. ARENT SYLVIVS in
VALENTINI *Hist. simpl. p. 487.* Benjamin MARS-
DEN'S *History of Sumatra p. 123.* Arbor, co-
piose in insulae Sumatrae partibus septentriona-
libus et media parte crescens.

Multi-

Multiplex quoad speciem, cui natales Benzoës debentur, error a recentioribus botanicis commissus est. Peti ex arbore Virginicae originis, a LINNEO *Laurus Benzoin* dicta (*Spec. pl. p. 530.*), post RAIUM (*Hist. plant. vol. 2. p. 1845.*), alieno tamen testimonio potius quam propriae indagini físum, COMMELINUS, cui vocatur *Arbor Virginiana Citreae vel Limonii folio, Benzoinum fundens* (*V. EIVSD. Hort. Amstel. tom. 2. p. 189.*) sustinuit. Cui iudicio quidem initio subscripsit LINNEUS Eques, dein autem valedicens (*Mant. 2. p. 297.*) arborem ad *Crotonis* genus retulit (*Croton Benzoe Mant. loc. cit. Syst. veg. ed. 13. p. 721.*), licet ipse fateretur, se nunquam floris vel fructus partes vidisse. Filius magni viri *Terminaliam angustifoliam eandem plantam dixit* (*Suppl. p. 434.*), imbecilli tamen nimis argumento ductus, *Benzoës matrem* declarat. Verum nec haec coniectura altas radices egit; etenim innotuit, ex ramulo sicco foliis floribusque ornato, Baronetum BANKS permotum fuisse, vt eam *Styrax Benzoin* nuncuparet (*V. LODER in BALDING. med. Journ. P. 5. p. 50.*), quam de genere sententiam ill. vir mihi nuperrime in litteris confirmavit, adiuncta spe fore vt in *Philosophical Transactions* breui

breui fides rei fieret. Haud ita pridem (1784.) cl. HOUTTUYN (*l. c.*) ex sicco ramo sibi a cl. RADEMACHER dono dato persuasum cupit, Laurum esse, cui quidem nomen Benzoin adposuit, sed eius loco Virginianam arborem, quae nunquam, ut iam constat, Benzoen fundit, Laurum Virginicam nominat. Possunt quidem omnino varia contra confociationem cum Lauris moneri, nam stamina octo, petala quatuor intra calycem recondita fructumque nucem perfectam describit. At ceteroquin reliquis botanicis longe accuratius stirpem descripsit depinxitque, et confirmavit varia momenta a GARCIA et GRIMMIO de arbore Benzoes memoriae prodita. Haec ratio est, cur arborem eousque inter Lauros medicas collocem, donec promissa ab ill. BANKS commentatione Styracis esse speciem publice euincatur.

Arbor procera vastaque a GARCIA describitur, quod quidem de arbore aetate prouectiori valere potest: ceteri (GRIMM; MARSDEN) modicam illi altitudinem tribuunt, nempe GRIMMIO teste post sex annos eam excindunt et nouum arboretum ex fructibus eius adornant. Ea aetate (GRIMM.), vel quando truncus ad diametrum pollicum sex
 vel

vel octo peruenit (MARSDEN *l. c. p. 124.* Cfr. ESCHELSKRON *Beschreib. von Sumatra p. 62.*) inciditur trunci cortex supra ad principium ramorum secundum longitudinem et aliquantum oblique ad lignum vsque (GRIMM), vnde Benzoe exfundans et sole aëreque coagulata cultro follerter abraditur. Non vltra tres libras profert quaelibet arbor (GRIMM); nec vltra decem vel duodecim annos incisiones eiusmodi iterari possunt (MARSDEN). Purissima Benzoe est illa, quae primum profluit, alba, mollis et fragrans (MARSDEN). Optima *Cabessa* vocatur, cuius librae 125 soluntur imperialibus 18 vel 20 (RADEMACHER apud HOUTTUYN), et in Belgium mittitur. Vilior species subfusca duraque est, et peregrina varia admixta habet, quae vel dependent a mora diuturniori, Benzoi post effluxum in arboribus concessa, sub qua vento exagitata arena adhaerescit (GRIMM), vel segmentis arboris succisque forsan aliis arboris accedentibus (MARSDEN). Cl. ESCHELSKRON distinguit in tres species, quarum vna, *Camayan poeti* vel Benzoinum album, omnino alba, esse, et quando in cistas liquatur venis rubris percurfa esse debet; altera, *Camayan bamatta*, longe minus alba est, sed modo albis quibusdam maculis quasi oculis

oculis distinguitur, quarum quo maior copia, eo praestantius Benzoinum censetur: haec pariter caloris solaris ope liquari potest, vt in cistis feruetur; tertia, *Camayan itam*, s. Benzoinum nigrum, valde impura est, nec nisi affusa aqua feruida emolliri pro conseruatione in cistis potest (Conf. de hac emollitionis encheiresi in vilioribus speciebus vsitata MARSDEN *loc. cit.* p. 124.). Viliores species in Arabia, Persia aliisque Indiae regionibus consumuntur ad suffitus in templis, item pro fugandis insectis, et ad corrigendum aërem.

Nunquam frustis maioribus plane albis mihi comparuit, sed rubicundo brunis, duris, fragilibus, quibus moleculae albae immixtae. Quo plus earundem praesto est, eo melior existimatur, et tum *Benzoe amygdalodes* dici solet. Odor eius fragrans gratusque est, praecipue si teritur vel incalescit, sapor subdulcis et balsamicus. Candela admota ardet flamma viuuda fuliginosa superstite carbone nigro. Tota quidem spiritu vini soluitur tinctura profunde ex flauo rubicunda, quae affusa aqua lactescit, tumque lac virginis dicitur; attamen aqua digesta eandem fragrante suo odore et leui acrimoniae sensu imbuit, et post exhalationem

nem eius remanet falina materia, quae aliquando octauam vel decimam partem totius massae constituit (LEWIS *M.m.* p. 132.). Ita et destillatione aqua impraegnatur eodem odore et sapore item sale eodem, sed nullum oleum aethereum secum vehit. Neque oleis destillatis neque vnguinosis soluitur. Destillatione sicca post praeuiam fusionem idem quod dixi sal surgit, quod excipit oleum empyreumaticum tenue flavicans liquore acidulo mixtum, et post hoc oleum butyraceum, cui quoque salis portio inest. Tenue istud oleum aqua destillatum in naturam oleorum destillatorum transit. Resinosa pars Benzoës segregatur solutione huius in spiritu vini et subsequa praecipitatione per aquam (MAGISTERIVM GI BENZOËS *Ph. Brandenb.* p. 109.). Arbitror hac encheiresi usum fuisse BERGIUM (*M.m.* p. 761.), dum dicit ex Benzoës uncias duabus refinae purae drachmas quatuordecim se obtinuisse.

Rarissime in substantia, quam vocant, Benzoe interne adhibetur, sed variis praecipue praeparatis compositisque destinatur. In affectionibus quibusdam pectoris febre destitutis olim commendata, quorsum tossis inueterata, asthma, obstructions

pulmonum, quae maciem minantur. In suffimigiis corrigit aërem corruptum egregieque stagnantes humores frigidos discutit. Eius exemplum extat in pneumatocèle pusionum ex aqua intra scrotum collecta, quam fumus eius panno laneo exceptus et applicatus dispellit (MONRO'S *Works* p. 577.). Unguentis odoris grati causa aliquando additur.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

FLORES BENZOES. Digestione cum aqua modice calida (nam nimis calida in coagulum facile transit resina) non omnes, qui insunt, elici possunt; hinc excogitatae aliae encheireses. Vulgatissima est per sublimationem (*Ph. W.* p. 96.) in cucurbita humili orificio ampliori, cui cucullus chartaceus supra perforatus superimponitur, per temporis distantias varias mutandus. Sic ex libra Benzoes uncia vna et dimidia vel duae florum emergunt, verum oleo multo adhuc inquinati sunt. Destillatione librae vnus in vase retorto, et separato per elixuationem sollicitam oleo empyreumatico eruuntur florum nouem ad duodecim drachmae (SCHEELE in *Vet. Acad. Handl.* 1775. p. 129.). Flores rubri impuri sunt, depurandi vel noua sublimatione cum argilla fistularum, vel, quod praestat solutione in
 aqua

aqua colatione et crySTALLIFATIONE subfequa. Maxima copia florum eorundemque olei empyreumatici omnino hinc et odoris expertium obtinetur coquendo Benzoën cum aqua calcis recens parata, inſpiſſando miſcelam ad definitum gradum et colando, dein ſpiritus ſalis inſtillatione flores Benzoës præcipitando, quod poſtea affuſa aqua frigida elotum calore modico ſiccatur. Sic ex libra Benzoës florum drachmas duodecim vel quatuordecim lucratur (Vid. hoc inuentum cl. SCHEELE *l. c.*). Alii vtuntur loco aquae calcis ſale alcalino vegetabili (GÖTTLING *Almanach für Scheidek.* 1782. p. 157.), vel minerali (GREN in CRELLS *chem. Entdeck.* vol 8. p. 112.).

Sunt hi flores ſal eſſentiale, odoris fragrantis, ſaporis aciduli linguam faucesque pungentis, cryſtallos albiſſimas leues ſubulatas lineares formans. Aquae feruidae vncia vna et dimidia ſoluit eius grana ſex; ſed frigidae eadem quantitas modo grana duo (BERG. *M. m. veg.* p. 763.). Cum alcali efferveſcit et in ſal medium tranſit, cuius exemplum proſtat ſalis ex floribus Benzoës et alcali minerali (DON. MONRO in *Phil. Tranſ.* vol. 57. p. 508. tab. 24. fig. 21.) et aliud ex hiſce floribus et ſale ammoniaco volatili (*l. c.* p. 509. fig. 22.), in quo poſte-

riori id fingulare est, quod tempore saturationis mercurius thermometri sex gradus decidat. Maxima pars florum acida est et cum terra combinatur, reliqua inflammabilibus partibus ita obuoluitur, ut acidum liberum non prodat, sed potius dulcedinem (HERMSTÄDT in CRELLS *chem. Annal.* 1785. P. 10. p. 308.). Stimulant et resoluendi vim habent. In affectionibus dictis frigidis pectoris item in pituitosa diathesi humorum et hysterico malo quibusdam placuerunt a granis duobus ad quatuor vel scrupulum dimidium supraque, soluti liquido commodo vel vitello oui. Sacchari triti vel aqua soluti et naribus excepti sternutationem cient.

ESSENTIA BENZOËS SIMPLEX *Ph. W. p. 78.*

Ex floribus Benzoës spiritu Anisi solutis. Rarissime ore capitur in vitiis chronicis pectoris ad guttas decem vel viginti, sed scopo cosmetico aquae communi eius tantum instillatur, donec lactescat. Vigecuplum plerumque aquae vel maior pars capitur. Sic nitor et mollities creditur cuti conciliari posse.

ESSENTIA BENZOËS COMPOSITA *Ph. W. l. c.*

Styrax et Balsamum Peruuianum vna cum Benzoë soluuntur spiritu vini. *Vfus idem.*

LAVRVS —. PECHVRIM. 549

OLEVM BENZOËS *Ph. W. p. 130.* Destillatione Benzoës sicca obtinetur. Suffimentis et vnguentis grati odoris causa admiscetur. Fraudulentis seplasiariis pro corrumpendo balsamo Peruuiano inseruit.

BALSAMVM TRAVMATICVM *Ph. Ed. pag. 96.*
recipit Benzoën. BALSAMVM TRAVMATICVM *Ph. Lond. p. 74.* item; fed differt.

PILVLAE PECTORALES *Ph. Ed. p. 86.* Intran flores Benzoës.

MASSA PRO FORNACE *Ph. W. p. 113.*

483.

Pharm. Faba PECHVRIM f. PICHVRIM f.
PECVRIS.

Laurus — —. Ex Lauro quadam fructum significatum prouenire, iam coniectura LINNEI Equ. fuit (*Diff. Obs. in mat. med. p. 8.*), crediderim ob nuclei similitudinem cum eo generis Lauri et odoris saporisque conuenientiam. CELBERGIUS (*M. m. veget. p. 327.*) vltterius progressus quaerit, ane sit Lauraster Amboinensis: Leytun RUMPH. *Amboin. vol. 2. p. 70. tab. 15.?*

Mm 3 ductus

ductus sine dubio similitudine quadam cum fructu huius descripto et depicto. Non esse ex Copaifera, ut olim creditum (*Vetensk. Acad. Handl.* 1759. p. 75.), viso huius fructu tanto magis conuincor.

Quicquid in hac historiae fructus Pechurim parte lacunarum sit: certiora sunt, quae sequuntur. Transfertur iste per Lusitaniam, in quod regnum ex Brasilia peruenisse gens ista eminus indicauit adscripto feminibus transmissis nomine Fava Pichurim de Maranhon (Bäck in *Vet. Acad. Handl. cit.*); vnde colligitur crescere arborem in vicina Brasiliae insula Maranhon. Alius regnum Paraguay patriam indicat (BERG. *l. c.*). Medio circiter, quo viuimus, seculo Stockholmiam illum aduexit ex Lusitania rediens dux quidam nauis bellicae Suecicae, tanquam laudatum sibi specificum contra colicam et diarrhoeam. Dein experimentis quibusdam bene cedentibus aliquot librae a mercatore Stockholmiensi ex Lusitania coemptae, quarum pars in exercitu Suecico in Pomerania intra vltimum bellum septenne commorato consumpta. Hisce aliisque Suecicorum medicorum experimentis publici iuris factis, virtus fructus adeo percrebuit,

vt et passim alibi Europaea pharmacopolia intraret, licet haecenus parcius, quam meretur, formulis medicis excepta fuerit.

Quod ad nos peruenit, non totus fructus est, sed modo NUCLEVS oblongus ouatus nigro brunus subglaber ponderosus, altera parte conuexus, altera concauus cum fulco saepe longitudinali, et hac parte distantia sesquilineae stigmate vel foveola oblonga, corculi vt puto vestigio, notatus. Mox longior est mox breuior a lineis circiter 13 ad 18 Paris., mox latior mox angustior ad lineas 5.6.7. Figuram eius, sed minori forma quam in specimenibus vnquam vidi, expressit *tabula* 1. in *Vet. Acad. Handl. l. c. fig. 8. et 7.* Color internus est ex carneo luteus, sed subuariogatus punctulis saturationibus pallidiori parenchymati intermixtis. Facile cultro discindi vel radi potest, item dentibus subigi. Sapor odorque inter nucem Moschatam et Sassafras medius. Sine omni dubio duo olim nucleii secundum partem concauam iuncti fuerunt thecaeque communi obiecti, cuius natura autem nos haecenus latet.

Spuria quoque Faba Pichurim exstat, quam aronatarum aliquando loco verae ex America obtinent.

ment. Dimidio circiter nucleus huius genuino maior est, extrinsecus rugosus et pallidior, intrinsecus autem altero paullo profundioris coloris, durior, amarior, sed minus aromaticus. A pharmacopola quodam Stockholmiensi olim aliquot eius exempla acceperam.

Infusum aquosum valde odorum sapidumque est. Sub decoctionem feminum in pulverem redactorum cum aqua exhalat odor fragrans, inspissatione autem decocti extractum emergit tertiam ponderis nucleorum partem superans. In refrigerato decocto supernatat oleosa substantia. Residuum, alcohole vini perfusum, illud vix colorat, sed sapore imbuit forti et pinguedine flocculenta superficiei deorsum adhaerente. Alcohol vini tingeritur per hunc nucleum colore rubicundo oleoque pariter dicto instruitur, extractum vero inde paratum acris et feruidi saporis est, odoris saporisque, qualis in nuce Moschata et ligno Sassafras (Bäck *l. c.* p. 77.).

Innui iam, Lusitanis contra colicos dolores et diarrhoeam fructum hunc acceptum esse. Plures casus per momenta narratos debemus cl^{mo} ZETZEL (*Vet. Acad. Handl.* p. 60. *sqq.*), qui in dysenteria castrensi

castrensi febre stipata optimo successu eo usus est vel praemissis euacuantibus, tumque subito aluus adstringitur, vel sine istis, tumque lentius effectum exferit. Quando lingua sicca exstat, absque fructu plerumque ingeritur. Ill. Equ. Bäck (*l. c.*) eo pluries subuenit matronae, phthisi et colica molesta cum diarrhoea conflictatae, aliis remediis irritis; item aliam foeminam ex pectore phthificam eo liberavit diarrhoea sua. Profuisse illi quoque semel torminibus per aliquot dies infestantibus visus est. Candidus tamen fatetur, aliquando in Suecia imparem fuisse colicis et diarrhoeis auerruncandis, ut itaque causae diuersae ratio sollicitè habenda sit. Similis ingenuitas in ROSENSTEINIO perspicitur, licet eo valeret, in matrona sub grauiditate intra octo dies diarrhoeam coercere (*Barns sjukd. p. 86.*), et in phthifico per duas hebdomades diarrhoeam tolerabilem ante mortem reddere (*l. c. p. 96.*). Alius Suecus, cl. DARELLI (*Socken-Apothek p. 234.*), praemitti semper in diarrhoea Rhabarbarum iubet, qui et bolos exinde, Electuario Diafscordii et Gummi Arabico, efformat. Nouum documentum dignitatis, qua in Suecia habetur, hoc est, quod ELECTVARIO E SCORDIO *Ph. Succ. ed. 3. p. 68.*, multis ceteroquin modis abbreviato, Faba Pechurim addita fuerit.

HEUERMANNUS (*Bemerk. d. ausüb. Arzneywiss. vol. 1. p. 215.*), praemissis euacuantibus, multis aliis illum praefert in dysenteria, quamvis in quibusdam deiectiones aluinae inde crebriores euasisse per aliquot dies visae fuerint; nec ambiguum efficacitatis hoc testimonium est, quod intra triginta homines viginti valetudini restitati fuerint.

In puluere capi potest ad drachmam dimidiam vel scrupulos duos bis, ter, quater de die. Eaque forma plurimum virium spondet. Pro vehiculo aqua, vinum, vel spiritus vini idoneus est. Post puluerem extracto plurima vis inest, non spernendo pro iis, qui pulveres nauseant (HEUERMANN *l. c. p. 216.*). Infusum et essentia debiliora.

CORTEX *Pichurim* dictus, auctore cl. JO. MAYER (in *Abhandl. e. Privatges. in Böhmen, vol. 5. p. 66.*), qui haecenus omnium vnus eiusdem mentionem fecit, eidem arbori debetur. Coloris cinnamomei est, intrinsecus profundioris extus albidus, optimus censendus, qui neque crassitiem lineae excedit, neque tenuior est. Odor valde aromaticus est, Caryophyllos adeo et nucem Moschatam hac in re superans, remotius Ambram fere spirans. Sapor valde stimulans leniter adstringens et amaricans.

cans. Aromatis praestantioris nomine dignus est. Ex Panama Americes Lisbonam transfertur, creditur tamen et Indiam orientalem patriam habere.

Dum in puluerem redigitur, sese segregat pollen valde subtilis adhaerens superficiei vasorum. Et hic ipse aromate et vi antecellit reliquam partem lignosam et inertem. Aqua frigida odorem aromaticum maceratione eius acquirit. Vnciae duae exhibent extracti Garayani drachmas $2\frac{1}{2}$, extracti autem vulgaris aquosi $5\frac{1}{2}$ drachmas, quod ipsum amarum adstringens et aromaticum est. Infusum aquosum Vitriolo martis mixtum colorem obscure brunum adipiscitur. Infusum vinosum minus adstringens, sed magis balsamicum et amarum est. Aqua destillata valde odora. Oleum aethereum calidum, coloris profundi, aquae fundum petens. Praesentiam ferrearum particularum in cortice magnes detegit (*l. c. p. 67. sq.*).

Carnem melius contra putredinem tuetur, quam flores Chamomillae, suppar vero hac virtute cortici Peruuiano. Infusum corticis aceto factum praecipue vi antiseptica eminet. Corrigit quoque putredinem iam enatam (*l. c. p. 69. sq.*).

Lisbonae

Lisbonae in dysenteria, febribus quibusdam, item cum Taffia in malo ischiadico et podagra, praeconia tulit (MAYER *l.c.* p. 67.). Sed ex propria MAYERI (inde a p. 73.) experientia ventriculi debilitati subuenit; vomitus pertinaces sistit, imo casu ambiguo singulari choleram deuicit. Dysenteriam illam tollit vel primo stadio, quo adstringentia alias nocent, sed efficacior ille fuit versus morbi finem. In viro, correpto tertiana duplici contra corticem Peruuianum obstinata, febrem compescuit, viresque breui restituit. Casu singulari, in connubio limaturae martis, fluoris albi exstitit medela. Et in hisce angustiis confert, vel puluere vti ad drachmam dimidiam supraque ter vel pluries de die, vel et infuso vinoso.

? W I N T E R A.

LINN. *Syst. veg. ed. 14.* MURR. *p. 507.* vbi ratiorem mutati hominis dedi). *Drimys FORST. Nov. gen. plant. n. 42.* LINN. *Suppl. pl. p. 43.*

484.

Pharm. Cortex WINTERANVS ſ.
MAGELLANICVS.

Wintera aromatica; pedunculis aggregatis terminalibus, pistillis quatuor *Syst. l. c.* Winterana aromatica SOLAND. in *Medic. Observat. and Inquir. vol. 5. p. 46. tab. 1.* *Drimys Winteri*; pedunculis aggregatis terminalibus GEO. FORSTER in *Nov. act. Vpsal. vol. 3. p. 181.* Laurifolia magellanica cortice acri c. b. *Periclymenum rectum* foliis laurinis cortice aromatico SLOANE in *Phil. Transf. vol. 17. p. 923. tab. 1. fig. 1. 2.* Arbor semperuirens ad fretum Terrae Magellanicae, vbi folia minora, et in Terra del Fuego, habitans.

Arbor in Terra del Fuego inter procerissimas, saepe altitudinem pedum quinquaginta attingens (SOLANDER). Variat altitudo mirifice pro foli discrimine. Ad fretum Magellanicum enim prope mare

mare et solo rupestri arbores instar fruticum, incuruae et misere difformes, crescunt (Conf. FORSTER'S *Voyage round the world*, vol. 2. p. 488.) eorumque cortex tenaciter ligno adhaeret; in planitie autem obuia et fatis tectae situ erecto et proceritate distinguuntur, nec exigua elegantia, crassitie viri mediae magnitudinis (WALLIS in *litt. ad cl. FOTHERGILL*. Vid. *Med. Obs. et Inqu.* l. c. p. 51.), quin interdum dupla vel tripla (DE WERT in CLUS. *Exot.* p. 79.).

Lignum, quod sapore caret, aedificiis extruendis commodum est (VAN NOORT *Voyage om den geheelen Werelt Cloot* p. 22. *Rotterd.* 1602. 4 *transv.*), et asseres aliquando binos pedes cum femisse inde caesi fuere (DE WERT *l.c.*). Iacula quoque gens ista inde parat (*l.c.*). Item inter alia ligna pro foco comburitur (*l.c.*). Folia et cortex aroma (*l.c.* et *Voyages and Discoveries to the South and North* p. 68.) constituunt, quod peregrinatores crebro eduliis addunt, praecipue ad condiendos musculos, quibus sub penuria aliorum ibidem vesci oportet; baccae quoque aromaticae Piperi non dissimiles (HAWKINS'S *Voyage into the South sea* in PURCHAS *his pilgrimes*, vol. 4. p. 1390.).

CORTICIS primam notitiam Europaeis JOANNES WINTER (*Wilhelmus* a CLUSIO vocatur, *Ioannes* autem in *Voyages of Mr. JOHN WINTER into the South sea written by EDW. CLIFFE* in HAKLUYT'S *colleç.* P. 3. p. 748. *sqq.*) dedit, qui itineris in mare australe causa anno 1577. cum praefecto, Baroneto DRAKE, vt dux nauis fretum Magellanicum transmeauit, sed ob aduersam tempestatem anno post coactus sociam nauem relinquere et redire in fretum, vnde anno 1579. in Angliam reuertit corticis aliquot specimina secum vehens. Horum vnum in manus CLUSII (*Exotic. p. 75.*) postquam peruenisset, in honorem celebris istius nauigatoris Winteranum corticem dixit depinxitque. Ex hoc fonte postea hauserunt plures botanici vetustiores, DALECHAMP, CASP. BAUHINUS aliique, quae de stirpe corticeque prodiderunt. Diuturnum iterum silentium de hoc cortice inualuit, donec classis Belgica sub thalassiarum VAN NOORT, a. 1600. ex freto Magellanico reuerteretur et auctor itinerarii eiusdem honorificam istius mentionem faceret (Vid. -DE BRY *Ind. occid. vol. 9. p. 18.*).

Licet autem plures peregrinatores, qui per fretum Magellanicum transmigrarunt, arboris ob
corticis

corticis egregium vsum, rationem haberent: chirurgus HANDASYD tamen rediens a. 1691. ex freto dicto primam botanicae descriptionis adornandae copiam dedit tam speciminibus ficcis, Baroneto SLOANE oblatis, quam variis de arbore momentis cum eodem communicatis (V. SLOANE *l. c.*). Sed nulla sufficiens inde floris fructusque notitia capi poterat, hinc ad nouissimos annos vsque locus in systematibus arbori assignari nullus. Obseruationibus Baroneti BANKS et SOLANDRI sui hoc reseruatum fuit, quorum hic iisdem comparatis cum speciminibus ficcis Capitaneo WALLIS ex mari australi a. 1768. reduce allatis, vnde et eximia JO. MILLERI delineatio enata, hisce defectibus subuenit. Fidem descriptionis SOLANDRI, tum et eius, quam ferius meritiſſimus GEORGIUS FORSTER praestitit, et iconis dictae, mihi fecit ramus venustus, quem in Terra del Fuego a se lectum amica manu dedit mihi celeberrimus FORSTERUS, quod tamen specimen floribus fructuque destituitur.

Horum igitur examine et corticis detracti curatori scrutinio omnino constitit, male corticem Winteranum et corticem Canellam albam dictum tam in libris plerisque e. c. *Materia medica POMETI,*

LINNEI,

LINNEI, VOGELII, CRANZII, SPIELMANNI, quam in officinis pharmaceuticis per tot annorum spatium, eosdem habitos fuisse, et perperam vtrumque eidem arbori adscriptum, quum tamen inter eosdem insigne discrimen intercedat; quin expertus sum aliquando, qualiscunque horum desideraretur, Costum Arabicum a pharmacopola datum fuisse. Cautiores tamen quidam in distinguendo vtroque cortice vel superioribus nostrae aetatis annis fuere, quorum e numero sunt CARTHEUSERUS (*Diff. de cort. Winterano* 1760.), LEWIS (*Mat. med.*), *Pharmacopoea Edinburg. ed. Brem.* 1758. (p. 4.) vbi Canella alba dicitur *falso Cortex Winteranus*. Bona mente sine dubio quidam peccarunt, discrimen quidem quoad patriam et externas notas agnoscentes, sed viribus conuenire vtrumque sibi persuadentes, vt SLOANE (*Nat. History of Jam. vol. 2. p. 88. Phil. Transf. vol. 16. p. 467.*) et DALE (*Pharmacologia pag. 328.*).

Ex serioribus itineribus in fretum Magellanicum tanta genuini corticis copia in Europam peruenit, vt et inde officinis Germanicis probe prospectum fuerit. Fragmenta vero repraesentat conuoluta, compacta, dura, diuersae longitudinis

et crassitie, a linea dimidia ad quartam partem, quin tres quadrantes pollicis ascendenti, superficie subrugosae, coloris extimo strati cinnamomei, reliqua parte flavescentis, saporis aromatici, vrentis linguam faucesque, diu linguae inhaerentis, licet lente sensum suum imprimat, odoris, dum teritur, grati ad caryophyllaceum. accedentis. Tubulos exiliores crassioribus immixtos, ut de Cinnamomo monui, inter apparatus transmissum obseruavi.

Infusum eius aquosum frigidum solutione Vitrioli martis ex coeruleo nigrescit, calidum autem ex purpureo nigrescit. Vtrumque sub hac miscela sedimentum deponit, quod tamen ex gallis sub simili experimento saturatius nigrum est, leuius et copiosius (MORRIS in *Med. Obs. and Inquir.* vol. 5. p. 56.). Ex corticis vncis duabus et aquae libra vna et dimidia partim infusa extractum siccum drachmarum duarum et granorum viginti quatuor emerfit (*loc. cit.* p. 57. Potuit sine dubio plus erui). Spiritu vini tenui sub iisdem proportionibus adhibito, extracti drachmae duae cum duodecim granis erutae. Spiritus vini rectificatissimus autem duas drachmas modo eruit.

Aqua

Aqua destillata gratum odorem quasi ex Cinnamomo induit, sed, ad experimentum cl. MORRIS, nullum simul oleum aethereum ascendit, et aqua omnino pellucida permanet; post decoctionem residui libra vna corticis vncias sex extracti mollis saporis grati aromatici suggestit (*l. c. p. 58.*). Contrarium istis, quae de absentia olei aetherei dixi, est experimentum cl. CARTHEUSERI (*Diff. cit. p. 19.*), quo ex libra corticis aqua destillata lactea et oleum fragrantissimi saporis amari terebinthinati aqua specificè leuius transit. Ab aqua separatum hocce, et per aliquot menses repositum, duas diuersas substantias obtulit, alteram sebaceo vnguinofam albam, quae grauior erat et fundum vitri petiit, alteram leuiorem, dilute flauam, quae iunctim scrupuli vnus pondus habuerunt. Infusum et decoctum aqua factum cum aromate gratam amaritiem iungit. Praeter hosce sensus autem cortex notas prodit adstringendi potentiae. Nec minus ex dictis experimentis elucet, aquam optimum eius menstruum esse.

In naue WINTERI loco allorum aromatum cortice hoc cibos condierunt. Dein ille scorbuti, qui in itinere eius inualuit, efficax medicina

reperitus est (V. CLUS. *l. c.*). Contra hunc morbum prae reliquis valde inclaruit. Confirmandi hanc virtutem copia in simili itinere cl^{mo} HANDISYD exstitit (*Phil. Transf. vol. 17. p. 923.*), qui non solum folia arboris huius cum aliis herbis in fomentationibus commiscuit, sed corticis drachmam dimidiam cum carminatiuo quodam femine mixtam (superfluum hocce additamentum mihi videtur) in decocto scorbuticis egregio successu propinauit; plerumque aegri inde infudarunt valdeque recreati sunt. Idem huius ope iis medelam tulit, qui ex esu carnis Phocae leoninae tam male affecti fuerunt, vt cute sensim et per amplas lacinias exuerentur. Aquae bibendae scopo antiscorbutico quoque cortex immittitur.

Fateor quae de corticis huius vi antiscorbutica dicta sunt non satis definite nec vsui practico satis accommodate esse enunciata. Nec vllam praerogatiuam prae aliis aromaticis huic concedere possum sub eo morbi gradu eaque conditione, qua aromata conferre possunt. Aromata acerrima, vt Piper, Zingiber, BOERHAAVIUS (*Aphor. §. 1165.*) aliquando admisit, sine dubio tum quando pallor, frigus, inertia, intumescencia corporis, adfuerunt;

anti-

antiseptici instar quoque adiumento fuisse probabile. Multis insuper, arbitror, sudorem mouendo profuit, quum eius eruptio maxime leuet scorbuticos, praecipue eos, quibus hydropica intumescencia contingit, qua de causa et balnea aromaticis herbis impregnata solatio sunt (Conf. LIND *on Scurvy* p. 200.).

Iusto parcius in Europaeorum praxi medica vsu venit, sine dubio ideo, quod adeo difficile fuerit, genuinum corticem obtinere et confusio specierum quibusdam mota multos deterruerit. Ex supra discussis tamen constat, multo plura expectari ex hocce posse, quam a simplici aromate, et inter stomachica carminatiua neruos stimulantia, analeptica, fudorifera, resoluentia, quae pituitam subigunt, eminentiorem locum mereri. Egregium stomachicum, neruinum, et in obstructionibus glandularum mesenterii singulare remedium pronunciat WERLHOFIUS (LITT. in ENGEL. *Specimin. med.* p. 201.). Non magno nominum celebrium numero confirmare virtutes corticis huius suppetit, iis exceptis, quae probabili vnice ratiocinio vel miscela larga aliorum nituntur. Huius indolis sunt amplae istae formulae WILLISII contra scorbutum (*Pathol. cerebr. cap. 7. p. 180. sq.*) et paralytin (*de anima brut.*

p. 241. *sqq.*) obuiae, cuius tamen auctoritas vbiuis in commendationem citatur,

Si admiscetur remediis quibusdam nauseosis, id commodi praestat, quod saporem odoremque eorum corrigat. Experimenta in Senna et Rheo speciatim capta sunt (MORRIS *l.c.* p. 58.). Corrigit et aquam corruptam eamque potabilem reddit.

? C A N E L L A.

LINN. *Syst. veg. ed. 14. p. 443.* (vbi et ratio nominis generici a me data) *Suppl. plant. p. 247.*

485.

Pharm. CANELLA ALBA vulgo, CORTEX WINTERANVS SPVRIVS *Cartheuf.*

Canella alba MURR. *Winterania Canella* LINN. *Spec. plant. p. 636.* *Cassia lignea Jamaicensis Laureolae foliis subcinereis cortice piperis modo acri* PLUCK. *Almag. p. 89. tab. 81. fig. 1.* *Arbor baccifera laurifolia aromatica fructu viridi calyculato racemoso* SLOANE in *Phil. Transf. vol. 16. p. 465.* et *Nat. Hist. of Jam. vol. 2. p. 87. tab. 191. fig. 2.* vbi ramulus foliiferus et fructiferus depingitur; *CATESBY'S Nat. Hist. of Carolin. vol. 2. p. 50.*

p. 50. tab. 50. vbi ramus foliis, floribus et bac-
cis instructus. Canella foliis oblongis obtusis
nitidis, racemis terminalibus BROWNE *nat. hist. of*
Jam. p. 275. tab. 27. fig. 3. quae floris partes
modo repraesentat. Arbor vulgaris in Jamaica,
in aliis quoque insulis Indiae occidentalis cre-
scere creditur. Hospitatur et in quibusdam hy-
pocaustis Angliae.

Arbor altitudinem 16, 20, vel 30 pedum at-
tingit, crassitiem furae vel diametrum pollicum 5
vel 6 (SLOANE. BROWNE.). Propagatio eius fit prae-
cipue per aues, quae ingerunt baccas maturatione
mitigatas. Omnibus partibus aromatica est. De
confusione corticis huius cum Winterano nuper-
rime egi. Differunt patria, arboris specie notis-
que variis externis. In memoriam erroris Canel-
lam albam vocavit *corticem Winteranum spurium* CAR-
THEUSERUS. Decorticatio eius cultro fit, qua ab-
soluta cortex siccat in umbra. Forma tubulorum
conuolutorum plerumque comparet diametri circi-
ter $\frac{3}{4}$ pollicis et crassitiei lineae dimidia, quae te-
stantur ex ramis fuisse collectum; immista tamen
et deprehenduntur fragmenta planiora et crassiora,
quae originem ex trunco traxisse probabile est.

Color quoad omnes partes pallidior est, quam in cortice Winterano, etiam stratum extimum brunum, rugis variis notatum, pallidius est, et superficies interna epidermide candida cernitur vestita. Compages mihi videtur paullo laxior, quam in cortice Winterano. Sapor idem acris aromaticus et caryophyllaeus, sed ad sensum meum non tam amarus: cl. LEWIS (*M. m. p. 173.*) tamen magis amarum Canellam albam describit.

Aqua ex Canella alba destillata lactescit, et oleum secum vehit aqua specificè grauius (SLOANE), flauum vel potius fuluum, odoris grati cinnamomei vel caryophyllaei, ponderis scrupuli vnius ex librâ dimidia corticis (CARTHEUS. *Diff. de cort. Winterano p. 22.*). Extractum aquosum ex residuo post destillationem paratum valde amarum est, item spirituosum insignem iacturam fragrantiae patitur. Spiritus vini debilior et sapidus et odoras partes infusione absorbet, vnde hoc menstruum commodissimum est. Qui in analysi corticis chemica plura momenta enucleata cupit, alios fontes consulat (*Dissertationem cel. CARTHEUSER §. 14. et LEWIS Mat. med. l. c.*).

In infulis Americanis plebi vulgare ciborum condimentum est. Tam ibi, quam in Europa, antiscorbuticum habitum, et in America in Martis vel alio connubio in varium finem exhibetur. Oleum destillatum subinde commiscetur cum oleo Caryophyllorum et vna venditur (SLOANE. BROWNE). Si cortex cum spiritu vini destillatur, hic empyreumate suo exuitur (SLOANE).

Non arbitror, vires eius multo inferiores esse istis Winterani corticis, sed praeferre omnia ea, quae ab efficaci aromate, quod simul amarum est, exspectari possunt.

S C A B R I D A E.

P A R I E T A R I A.

LINN. *Syst. veg.* p. 763. *Gen. pl.* p. 544.

486.

Pharm. PARIETARIAE *Herba.*

Parietaria officinalis; foliis lanceolato - ovatis, pedunculis dichotomis, calycibus diphyllis.

LINN. *Syst. veg.* l. c. *Parietaria officinarum* et *Dioscoridis* c. B. Icon: *Fl. Dan.* tab. 521.

CURTIS *Fl. Lond.* REGNAULT *Botan.* La Parietaire. Planta perennis, in muris antiquis et ruderibus temperatoris Europae crescens.

HERBA saporis herbacei, odoris nullius. Hinc non multum virium promittit, nec experientia multum detegit. Emolliens olim habita eoque nomine colitur inter herbas quinque emollientes, item adhuc in plerisque materiae medicae recensibus. Sed si quid emolliendo praestet, id iustius aquae calidae vehiculo tribuas. Resoluendi potius
 efficacia

efficacia exigua instruitur, qua tamen a multis aliis superatur. Inde auxilium deriuo, quod in lotii retardatione aliquando praestitisse legitur. Ita succus expressus saccharoque edulcatus pondere vnciarum trium mirifice lotium mouit (MATTHIOLUS in DIOSC. p. 782.). Decoctum eiusdem quoque, abstergendo vias vrinarias, arenularum et muciviscidi excretionem adiuuare existimatur; hinc alternis diebus olim cum Vua vrsi data (BARBEIRAC *Medic. constit.* 1751. p. 163.). Veram vim lithontripticam illi inesse, quis iure hodie amplius credet, cuius nomen tamen multoties immerito diuretica tulere. Cataplasmatibus forma regioni pubis perinaeque aliquando applicata ad mictum leuandum, quo casu vix nisi in tepore aquae propriae huius relaxandi potentia opem quaerere licet. Nec in enemate ad praestantiam vere emollientium ex mucilaginosorum tribu accedit.

D O R S T E N I A.

LINN. *Syst. veg.* p. 137. *Gen. pl.* p. 62.

487.

Pharm. CONTRAYERVAE *Radix.*

Dorstenia Drakena; scapis radicatis, foliis pinnatifido-palmatis integerrimis, receptaculis ovalibus LINN. *Syst. veg.* l. c. *Dorstenia Dentariae* radice, sphondylii folio, placenta ovali HOUSTOUN in *Phil. Transf.* vol. 37. p. 196. fig. 1. Tuzpatlis HERNANDEZ *Rar. med. nov. Hisp. thes.* p. 147. cum fig. absque flore. Planta perennis in noua Hispania prope vera Cruz, solo elato.

Dorstenia Houstoni; scapis radicatis, foliis cordatis angulatis acutis, receptaculis quadrangulis LINN. *Syst.* l. c. *Dorstenia Dentariae* radice folio minus laciniato, placenta quadrangulari et vndulata HOUSTOUN l. c. p. 197. fig. 2. Pl. perennis, in locis rupestribus circa Campechy crescens.

Vtramque assignat cl. HOUSTOUN, qui haftenus vnicus est, qui plantas hasce curatius ex viuis speciminibus descripsit, matrem radicis Contrayervae in medicina vulgo vsitatae, vtpote quum chara-
racteri-

raeteribus et virtutibus radices vtriusque conueniant. LINNEUS (*Hort. Cliff. Mat. med. et Spec. pl. p. 176.*) Dorsteniam Contrayeruam suam indicavit, nescio, qua auctoritate. Facile tamen incautis imponere potest Hispanica vox Contrayerua, quae idem significat ac Herbam contra (venena), quo honorifico titulo plures stirpes condecoratae ab Hispanis fuere. Etenim HERNANDEZ (*l. c. p. 301.*) speciem Passiflorae, Passifloram normalem LINN., illa insigniuit. Et JUSSIEU (*Mem. de l'ac. R. des sc. 1744. p. 377. tab. 17.*), illam retulit ad radicem Pforalaeae pentaphyllae LINN. in Hispania loco vetustioris Contrayeruae praeceptam, cum qua pariter et notis externis et viribus congruere asseverat. De aliis plantis huius nominis aegrius iudicatur, vnde difficultas enascitur aetatem eius, qua in praesentia vtimur, radicis determinandi. Nomen et laus contra venena qualiscunque generis primum a NICOL. MONARDO (*V. CLUS. Exot. p. 311.*) memorata. Radicem Drakenae CLUSII (*Exot. p. 83.*), in Peru oriundam, nostram officinalem esse, nondum firmis fatis argumentis persuadeor, licet centeni alii, MORISONUS, RAIUS, NEUMANNUS, LEWIS, SPIELMANNUS rel. non dubitent; nulla enim ibidem descriptio praesto est, nulla effigies, figura
radicis

radicis aliena, nisi credideris, in via fibrillas fuisse plurimam partem detritas et deperditas, sapore praeterea instructa declaratur nonnihil adstringente linguamque exsiccante, licet agnoscat manducatione protracta mitem acrimoniam relinquere, odoris autem expers. An *Contrasjerva* (ita scribit) cl. DES MARCHAIS *Voyage en Guinée et à Cayenne, tom. 3. p. 254.*) huc trahi possit, non certo dixerim, quam in Guiana spontaneam sustinet; quod si ita esset, mirarer, quod AUBLETUS eandem omiserit. Non licet ex virtutis stirpium conuenientia, vel radicum aliquali similitudine cognationem botanicam hariolari, contra quam regulam in hoc speciatim argumento peccauit WEDELIUS (*Diff. de Contrayerua resp. DOELLINO cap. I.*).

RADIX extrinsecus rubicundo bruna, interne alba, ex trunculo nodoso et tuberculato pollicem vnum vel alterum longo et pollicem dimidium circiter lato emittit ad latera et deorsum copiam fibrarum longarum ramosarum tenuium, tenacium, nodosarum. Sapor odorque fibris longe debilior est, quam trunculo, qui masticatus sensum acrimoniae cum leui amaritiae linguam osque diu calefacientis et stimulantis excitat. Odor aromaticus.

maticus. Nullum vestigium adstringendi potentiae detegit Vitriolum martis. Decoctione cum aqua haec tam mucilaginosam redditur, ut per filtrum transigi nequeat (LEWIS *Mat. med.* p. 230.). Aquae caloris ope impertit colorem profundum ex bruno rubicundum, et longe plus haec abripit, quam spiritus vini, qui tincturam graviori rubicundam praebet, ita ut extractum aquosum primum pondere spirituosum pr. duplo fere excedat (V. NEUM. *Chym.* vol. 2. P. 2. p. 167. LEWIS *l. c.*). Debilior est sapor aquosi quam spirituosus, nam hoc manifestius prodit saporem radicis et diu in ore acrimoniae quasi vibrantis et caloris impressionem relinquit.

Ridiculum est praeconium ex patria Contrayeruarum, qualescunque plantae intelligantur primo profectum, contra quaevis venena valere (V. MONARDUS *l. c.* qui modo mercurium sublimatum excipit; HERNANDEZ *l. c.*; item DES MARCHAIS *l. c.*), animantium, stirpium, contagiorum rel. Ast non multo aptius prudentiusque illud est Europaeorum, quo alexipharmacum nostra Contrayerua nuncupatur, nomine vagae multiplicisque notionis. Si restringitur potentia eius ad eam in febribus malignitatem, quae vel putredine humo-

humorum, vel virium prostratione, vel tardante vel retrogressa exanthematum eruptione continetur, nihil est, quod opponi possit, quum fidem experientia confirmet. Multis medicis quoad haec virtutes cum *Serpentaria Virginiana* pari passu ambulat, cuius tamen amarities insignis iam docet, non omnino conuenire. Potentio-rem vim in vniuersum *Serpentariae* tribuo. Antisepticam *Contrayeruam* esse vel inde probari potest, quod carnem praeseruet contra putredinem tam fortiter, vt eius grana sex hac in re superent grana sexaginta *Salis communis* (PRINGLE *Dis. of the army. App. p. 21.*). At in febribus putridis euidentius hoc elucet, in quibus nominatim Angli nos de effectu certiores reddidere (Vid. WILLIS. *de febribus p. 138.* HUXHAM *Oper. tom. 1. p. 353.* PRINGLE *l. c. p. 310.*). Pro gargarismate radix haec quoque conducit in angina putrida in connubio *Caricarum* cum aqua cocta addito aceto vini (*Med. Pract. of the Lond. Hosp. p. 9.*). Vis cardiaca enitet in febre lenta neruosa, in qua etiam iuuat instar blandi diaphoretici (HUXH. *Op. vol. 2. p. 84. 86.*). Iuncta vi in expellendis exanthematibus prodest. Simplicitati si litandum, in puluere datur ad scrupulum vnum vel drachmam dimidiam, vel in iufuso ad drachmam sesquialteram supraue. Decoquendo aliquid virium perit.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

PVLVIS CONTRAYERVAE COMPOSITVS *Ph. W.*

p. 149. Inconcinna formula ex absorbentibus variis, Succino, Croco, Coccinella, Serpentaria et Contrayerua.

PVLVIS CONTRAYERVAE COMPOSITVS *Ph. Lond.*

p. 88. Ex Chelis cancrorum et hac radice. Amplior contra consuetudinem formula *Ph. Ed. p. 72.* dum nimirum Serpentaria Virgin. cum Croco eandem intrant. Sed in nouissima editione a. 1783. exclusa omnino.

PVLVIS BEZOARDICVS ANGLICVS *Ph. W. p. 145.*

Farrago.

F I C V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 774. *Gen. pl.* p. 555.

488.

Pharm. CARICAE.

Ficus Carica; foliis palmatis LINN. *Spec. plant.* p. 1513. *Amoen. acad.* vol. 1. p. 215. 225. Ficus, Figuier {DU HAMEL *Traité des arbres Fruitiers*, tom. 1. p. 207. tab. 1. 2. Ficus communis c. B. Συχν Graecis. Icon: REGNAULT *Botanique* Le Figuier; JO. MILL. *Illustr. Syst. sex.* Partes sexuales accurate expresserunt figuris PONTEDERA *Anthol.* tab. 11. sect. 2. DU HAMEL *Traité des arbres et arbustes* p. 235. et flores masculinos nominatim BERNARD in *Observ. sur la Physique l'hist. nat.* etc. tom. 29. tab. 1. Arbor in Asia, insulis Archipelagi, Sicilia, Italia, Gallia inferiori, Hispania, locis montanis et editis spontanea. Aptius inter monoicas quam polygamas referri videtur. In frigidioribus Europae regionibus per hiemem frigidaria requirit, aestate autem sub dio fructus edules gerit. Solum fert varium tam pinguius, quam ficcius, adeo vt in hoc dulciores fructus et placidiores erogat, quin imo inter rupes crescat.

scat. Culta stationem meridiei aduersam, et probe vel decliuitate soli vel muro contra septentrionem et occidentalem plagam munitam, requirit. Propagatio fieri potest demersione ramorum, vel insitione, item satione seminum ex fructibus bonae notae extraneis, qui non nisi solis ope siccati fuerunt. Ipsi fructus bene maturi in hortis cultarum Ficuum, saltim in Gallia, semina germinationi commoda praebent (DU HAMEL).

Multas Varietates complectitur, quarum cognitio ex TOURNEFORTIO (*Instit. rei herbar. tom. 1. p. 662.*) et HAMELIO (*Traité des arbres et arbustes, tom. 1. p. 236.* item *Traité des arbres fruitiers. loc.cit.*) peti potest. Nonnullae fructu globofo, aliae fructu longo pyriformi instruuntur, quibusdam caro albida, aliis caro rubens inest, ita et epidermis colore mox violaceo mox viridi vel luteo tingitur.

Quod pro FRUCTV habetur, nihil est, nisi receptaculum carnosum, media parte cauum et flosculis numerosissimis diuersi sexus vestitum, supra squamulis aliquot tam arcte clausum, vt vix foraminulo, quod umbilicum vocant, hiet. Ad tanto vberiore fructuum prouentum obtinendum, artem istam iam antiqui exercuerunt, quae caprifactionis

nomine inde ab eorum tempore claruit, et cuius meminerunt THEOPHRASTUS, SVIDAS, PLINIUS aliique veterum. Quomodo illa ineunte hoc seculo in insulis Archipelagi miranda patientia per duos menses administraretur, edocuit nos TOURNEFORTIUS (*Voyage du Levant, vol. 1. p. 130. Mem. de l'ac. d. sc. de Paris 1705. p. 340.*). Simili artificio uti Melitenfes ex narratione cl. GODEHEU DE RIVILLE (*Mem. présentés à l'ac. d. sc. tom. 2. p. 369.*) constat. Et in Sicilia pariter receptum esse, litterae cl. SESTINI exponunt. Exstant nimirum arbores quaedam, quarum fructus sibi relicti effoeti grossorum forma decidunt; *Ficus domestica* auctores (TOURNEF. *Voyage*) nuncupant. Super hisce autem si suspenduntur vel alligantur fructus *Ficus sylvestris*, quam recentiores vocant, vel Caprifici antiquo nomine, transmigrant ex iisdem insecta quaedam exigua alata in fructus alterius arboris maturandos. Quod si factum fuerit, grossi huius paullo post intumescunt et ad maturitatem perueniunt. Insectum, quod hocce beneficium patrat, Pfenem vel Culicem ficarium nominavit antiquitas. LINNEO (*Syst. nat. tom. 1. p. 919.*) Cynips Pfenes dicitur, ample descripta ab HASSELIQUISTIO (*Resa til heliga Landet p. 424.* sub nomine Cynipis Ficus. Cfr. et BERNARD in *Journ. de Phys.*

1786. tom. 29. p. 28.), et depicta a PONTEDERA (*Anthol. p. 228. tab. 11. n. 2. fig. 12. 13. 14.*) ex siccis exemplis et vitro auctis. In discisso fructu, qui huius ope maturuit, ex immixtis ouulis, quibus aculeo foeminarum ventrali aditus paratur, femina singula vermiculum continent, vel perforata conspiciuntur, vel vermiculi quoad partem protuberant (GODEHEU *l. c. p. 371.*), et secundum directionem pistilli apertura semper obtinet, per quam Cynips egreditur ex quouis semine. In syluestribus Ficubus Gallo-Prouinciae Cynipes pariter reperiuntur, nec ultra mensis spatium ibidem requiritur, vt laruae ad vltimam metamorphosin perueniant (BERNARD *l. c.*). Sed nulla ibidem caprificatio adhibetur, quae et in Italia, vbi olim inualuit, iam omnino negligitur. Quid insecta haec ad foecundationem conferant, definire non expedita res est. Sunt qui Ficus domesticas dictas foeminas putant; Ficus syluestres autem vel Caprificos, masculos (Vid. LINN. *Diff. de Ficu in Amoen. l. c.*). Quod si ita esset: credi posset ex analogia Palmarum quarundam et Pistaciae verae, de quibus nouimus, floribus masculinis appensis vel polline adsperso, foeminas foecundari, item ratione habita ministerii insectorum praecipue ex apum genere, quorum

piloso et vnguinofo corpori pollen adhaeret, in foeminis plantarum dioicarum foecundandis, ex hisce, inquam, indiciis credi posset, Cynipes pſenes polline masculino obteſtas illud h. e. foecundationis materiem in foeminas per vmbilicum arctum foenineorum florum transferre. Aſt cl. GODEHEU (*l. c. p. 317.*) in Ficubus domesticis floſculos vtriusque ſexus inuenit, ſed fruſtus etiamſi in ſummo maturitatis gradu ſiccos farinosos, liquore melleo deſtitutos. Hic idem quoque obſeruauit, Cynipes, poſtquam ex Ficubus ſylueltribus euolauerint, etiamſi initio farina obteſtas, exſpectare ſex vel ſeptem minuta prima temporis, donec liberauerint alas ſuas a polline, tumque modo ex nigredine nitentes noua habitacula occupare (*l. c. p. 376.*). An igitur Cynipes hae non foecundationi inferuiunt, ſed puncturis ſuis modo fermentationis ſpeciem producunt, ſine qua fruſtus *ſeriores*, dum arbor prioribus prouentibus iam eneruata fuerit, maturationem aſſequi nequeant, prout obſeruamus accelerari maturationem pomorum, prunorum, aliorumque fruſtuum vermium puncturis? Videtur. Huic opinioni, ad quam iam reſpexit eximius TOURNEFORT cl. GODEHEU DE RIVILLE nōua fulcra ſubiecit. An adeo caprificationis beneficium ad eam

eam modo simplicitatem redit, quod infecta vmbilici squamas erodendo liberio rem aëri ad interiora accessum parent? cui sententiae Sicularum cl. SESTINI (*l. c. p. 21.*) experimentum robur aliquod subministrat, qui scilicet acu perforans vmbilicum vel caute illum dilatans in Ficu domestica eodem scopo potitus est, quin imo TOURNEFORTIUS ficos in ipsa Gallo - prouincia citius maturescere refert, si vmbilicus calamo oleo peruncto pungitur.

Quicquid horum fit, copia fructus caprificatione mirifice augetur, ita, vt quum in Gallia vna arbor vix libras viginti quatuor ferat, in Archipelago libras ducentas et octoginta lucrentur (TOURN. *Voyage l. c. p. 130.*).

Fructus maturus non diu absque putredine subsequa seruari potest. Hinc siccandus est, id quod vel calore solari fit, vel ope furni. Posterior modus negligi nequit, si caprificatione maturatio facta, nam vermiculi eorumque ouae necari debent, ne ipse fructus destruat. Inde autem fit, vt longe minus gratiae Graeciae fructus prae se ferant, quam Europaearum regionum. Ratio quaerenda, tam in maturatiōne coacta et insectorum latentium, quae simul manducantur, con-

nubio, quam caloris artificialis vehementia. Cistulis immiffae fici transferuntur in formam orbicularem compressae, coloris flavescentis pulpa dulcissima subuiscida, intra quam copia latet feminum flauorum exiguorum lenticularium masticatione facile frangenda. Maiores quales quae ex Smirna nomen gerunt, mora per superficiem exsudant saccharinam materiem, quod si vberius fit, in detrimentum fructus contingit; *Caricae pingues* autem in officinis vocantur fici hacce materie obductae. Massilienses fici reliquis minores sunt, sed sapidiore, in paruis corbibus transferri solitae. Praestant cute molli et pulpa femineque flauo instructae, digitis facile cedentes, saporis mellei; repudiandae autem sunt durae, infectis erosae, colorisque profundi.

Quanta vis caloris in mutanda natura fructuum sub maturatione fit, in ficis abunde experimur, vt quae, prout reliquae arboris partes, dum immaturae sunt, humore lacteo acri nauseoso scaetent, tamen maturae succum blandum sanumque fuggerunt. Fructus recentes perfecte maturi valde molles et succosi sunt. Facile igitur concoquuntur, nec nocent copiosius ingesti, nisi modus
nimium

nimum excedatur; tum facile dabo, eos et ventriculum labefactare, tormina creare et aluum soluere. Exficcati palato magis placent, nec repudiantur in secunda mensa, vel deliciarum hominum. Probe nutriunt in obesitatem vsque tam homines quam bruta. Athletarum esca quondam fuisse fertur. Panis hordeaceus et Caricae constituunt praecipuum alimentum apud paganos et monachos insularum Aegearum (TOURNEE. *Voyage l. c. p. 130.*). Ita in regionibus Europae meridionalibus, ubi Vitibus Ficus interseruntur custodes vinearum conducti vix aliis cibis vescuntur, quam ficis, vis et parco pane, et nihilominus impinguescunt. In Vasconia porcis faginandis proiiciuntur, ut taceam alia exempla animalium, quae inde opimantur (LINN. *Dissert. p. 237.*).

Emolliens, lubricans, inuoluens vis per mucilaginosas partes, et blande resoluens demulcensque per dulcedinem, quae inest, medicaminis nomine quoque fructus dignos facit. Hinc in tussi, raudine, item in nephritide, stranguria, colica saturnina, pereximii, et usum Dactylorum, Passularum, Iuiubarum superfluum omnino reddunt. Iuuat eo scopo esus vberior Caricarum, sed facilius trans-

fertur eorum vis ad remotiora interni corporis loca infusi vel decocti forma. Vnde raro infusum theaeforme in affectionibus pectoris absque eorum connubio praecipitur.

In angina inflammatoria gargarisma idoneum inde cum aqua vel lacte paratur, quando siccitas et rubedo faucium emolliendi potius quam discutiendi necessitatem subesse indicat. Dissectae et assatae super carbonibus fici egregie abscessus maturant. Sic harum portione admota isti in gingivis enati ad rupturam disponuntur; vel nisi applicationem doloris vehementia ferat, conducit lac Caricis coctum ore retinere. Ano inditae suppositorii vices agunt.

Infrequens est vsus succi lactei, qui fauciata arboris aliqua parte exstillat. Acrimonia illi tanta inest, vt illitus crebrius verrucis eas sensim deleat. Commendatur et eodem fine succus foliorum expressus, qui per annum conseruari se patitur, mane et vesperi penicillo illinendus praecipue ad basin (*Hann. Magaz. 1766. p. 943.*). Olim in lepra lichenibus aliisque cutis efflorescentiis chronicis placuit.

V R T I C A.

LINN. *Syst. veg.* p. 709. *Gen. pl.* p. 486.

489.

Pharm. VRTICAE *Herba.*

Vrtica dioica; foliis oppositis cordatis racemis geminis LINN. *Spec. pl.* p. 1396. *Vrtica vrens maxima* C.B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 746. REGNAULT *Botan.* La grande Ortie. Pl. perennis, ad vias, fepes et locis ruderatis obuia.

Sistitur iam planta vulgatissimarum vna, quae, vtut ideo spernatur, neque commodo suo oeconomico nec medico tamen caret. Incunte vere stirps tenella instar Brassicae cocta absque molestia editur. Olere hocce auidius ingesto alius laxatur, lotiumque largius manat. *Vrtica* recens quoque pecoribus grata et salubris est, nisi autumnocolligatur, dum vel insectis araneis vermibus scateat vel aetate asperior euaserit. Potest loco foeni stramine interferi, vel aqua calida perfundi et statione per noctem concessa mane vna cum latice bruno pecori porrigi. Vaccis inde augetur lac idque multo cremore instructum, pinguescuntque inde lacte

laete (*Duisburg. gelehrte und gemeinnützige Beyträge, Jahrg. 3. St. 21. in Hann. Mag. 1785. p. 366. Cfr. K. Vetensk. Acad. Handl. 1747. p. 79.*). Grata flavedine quoque inde butyrum imbuitur. Oues sicca herba per hiemem egregie saginantur (LINN. *Gothl. Resa p. 302.*). Gallinae ex foliis ficcis et aqua coctis feruntur vbertim per hiemem oua parere, idemque contingere legitur feminibus maturis pabulo admistis (Ex *Journal economique in Hann. Mag. l. c. p. 364.*). — Instar Cannabis Linique tractata funibus et telis parandis idonea est. Spem excitare iam potuit eius cum Cannabi cognatio et vsus Vrticae cannabinae in Russia creber (Apud *Baschkirros: FALK Beyträge zur topogr. Kenntniß der Ruff. Reichs vol. 2. p. 254. Cfr. Vetensk. Acad. Handl. 1747. p. 59.*). Filum valde tenue album et tenax praebet (*Hann. Magaz. 1775. p. 31.*). Praeterea insignem altitudinem assequitur, in Kamschadalia ad orgyam sesquialteram quin duas (*Stralsund. Magaz. St. 5. p. 423.*), in regione Baschkirorum ad tres vlnas supraque (*Petersb. Journ. 1778. p. 371.*); apud nos quidem minorem duorum trium supraque pedum. Cultura eget vel nulla vel non sumtuosa, quin perennitate commendabilis stirps. Kamschadalenses praeparationis aptae
ignari

ignari nonnisi ad retia piscatorum brevis durationis illam adhibent (*l. c.*). Sed Baschkirri, Barabinzae, Ostiaki aliaeque Russicae gentes sagaciores ad vestes eam extendere noscunt (RITSCHKOW in *Petersb. Journ.* 1778. p. 370. *sqq.* PALLAS in BECKMANNI *Beytr. z. ökonom. Technologie etc.* P. 1. p. 148. et FALK *l. c.* p. 253.). Quin Chineses vendunt fraude sericeas telas, quarum prima stamina (Upräning, Aufzug) ex filis Vrticae constant. Pro norma culturae et praeparationis esse possunt consilia cl. HOLMBERGER in *Vet. Acad. Handl.* 1774. p. 253. item suppeditata in *Hann. Magaz.* 1785. ex *Journal economique et Duisburg. gel. u. gemeinnütz. Beyträge, Jahrg. 3. St. 21.* FALK *l. c.* p. 253.). In Europaeis regionibus haecenus res in paucis modo experimentis substitit, quorum quaedam a membris societatis oeconomicae Angersii (*Journ. econom. l. c.*) item in ducatu Wurtembergico (*Hann. Mag.* 1771. p. 1299:) capta innotuerunt. Sed commendari ferius eius adhibitio paganis praecipue pro amictu, funibus, retibus maxime meretur. Chartae ex Vrtica paratae quoque exempla dedit cl. SCHÄFFER. Vrtica hac plantata circa apiaria arcentur ranae (temporaria L.), quae apibus impedimento sunt examina agentibus; eamque ranis infestam esse inde

inde et cognoscitur, quod rana vase, cui Vrticae recentes immiffae, retenta intumefcat, et intra paucos dies pereat (HAGSTRÖM *Svar om Biskötjel*, p. 150.).

De hac specie aliisque compluribus notum est, quod, dum succosae sunt, folia alterutra superficie attacta prurimum vel vstionis sensum in cute excitent, eamque ex confluxu humorum in latas planasque eminentias attollant et rubefaciant, etiam si foramen nullum conspiciatur, nec latex quidam effluat. Pilis rigidis pellucidis folia muniri oculus nudus iam manifestat, microscopio autem adiutus detegit in singulis pilis, quorum omnes nonnisi venas foliorum occupant, vesicam oblongam latice limpido repletam, ex qua aculeus subulatus cuspide acutissimo prodit; acumine versus vesicam hanc digito leuiter presso ascendit liquor non quidem ad apicem vsque, sed aliquam modo a basi aculei distantiam, remittente pressione iterum descendit, vnde cauam esse inferius setam cognoscitur (HOOKE'S *Discoveries by the microscope*, p. 22. tab. 12. BONANNI *micrograph. curios. fig. 75. et p. 75.*). Vtrum vrant hae stirpes vnice vulnusculis per aculeos illatis, vti BONANNI putat, vel horum adeo apicibus

apicibus diffractis cutique infixis, an hi ipsi liquorem quendam causticum instillando stimulent, uti HOOKE (*l. c.*), GUETTARD (*Mem. de l'ac. de sc. de Paris 1751. p. 350.*) multique alii sentiunt, dictu difficile est. Primum suadet rigiditas insignis eorum et similis fere effectus festucae vel spinæ aliæ infixæ, deficiens acrimoniae omnis in lingua sensus, et imperforata aculei cuspis; alterum inertia aculeorum siccae Vrticæ, etiamsi non rigiditate sua carentium (GUETTARD). Fateor, me magis eo inclinare, ut ingratum cutis sensum a discissis per durum aculeum vasculis deriuem, quam ab acri quodam instillato, cuius viam non deprehendo. Sensus vstionis oleo Oliuarum vel oleo Rosarum dispellitur.

Stimulus, quem in cute Vrticæ excitant, ansam dedit curationis generi, quod vrticationem vocant, quo nimirum repetitis vicibus partes quaedam corporis recentibus Vrticis caeduntur. In paralyfi membrum torpens iis in rubedinem vsque percutere iam CELSI (*de med. Lib. 3. c. 27. ed. KRAUS. p. 179.*) tempore vulgare fuit. Nec desuevit omnino nostro; nam SCOPOLI (*Fl. Carn. ed. 1. p. 428.*) huius vnius medellæ beneficio sensum motum-

motumque rediisse in brachio puellae vidit. Simili modo lethargo correptis (ARETAEUS *curat'acut. lib. 1. cap. 2. ed. BOERH. p. 80.*) prospectum fuit, et discussus pluribus exemplis fopor febrilis brachiis femoribus et cruribus caesis (HOMORBONUS PISO in *spicileg. curat. p. 6. 9.*). Languentis veneris incitamentum recentes Vrticae olim fuere, quorsum respicit PETRONIUS (*Satiricon, ed. DE SALAS p. 84.*) et MENGHUS BLANCHELLUS FAVENTINUS, qui eas sterilitatis remedium appellare non dubitat (Conf. GE. GOTTL. RICHTERI *Diff. de medicina plagosa, 1746. p. 26.*).

Gustata planta insipida fere est. Haemorrhagias internas diuersi generis compescit, saltim ex plurium suffragio. Harum e genere sunt haemoptysis (AMATUS LUSITANUS *Cent. 6. curat. 4. LAZERME curat. morb. tom. 1. p. 204. sq.* qui succo praecipue vtitur, sed commisto cum aliis. CHOMEL *Usuell. tom. 2. p. 305.* SCOPOLI *l. c. p. 428.*), haemorrhagia vteri (PEYROUX *Observations de Medecine, p. 74.*), mictus cruentus (succus eiusdem cum decocto Equiseti: *Hist. morb. Wratisl. ed. HALL. p. 248.*). Huicque fini succum expressum ad duas vel quatuor uncias epotum fatisfecisse, compertum (CHOMEL). Apud quosdam in haemorrhagia sedanda

danda praestantissimum fuit, vti lacte ex vacca, Vrtica vrente L. pasta: id quod in mictu cruento, haemoptoe, haemorrhagia vteri, exploravit cl. POISSONIER vnciiis quadraginta lactis loco omnis alius alimenti per diem ingestis (ROSNER *Diff. de nonnullis circa vires lactis* in HALL. *coll. praët. tom 7. p. 226.*), excludens tamen merito quasdam horum profluuiorum causas. Contusa herba, vel succus eius naribus inditus, haemorrhagiam earum sedare fertur (SCHRÖD. *Thef. pharmacol. p. 714.* Cfr. SARTORIUS *de admiranda narium haemorrhagia, Altdorff. 1683. p. 19.*). Ast plurimorum fiducia circa pulmonum imbecillitatem haesit, plebsque phthisi ineunti occurrere Vrtica satagit, non destituta omni medicorum applausu eo casu, quo haemoptysis praecessit (LANGE *de remed. Brunsv. domest. p. 236.* qui de Vrtica vrente L. loquitur. QUARIN *Animadv. praët. p. 59.*). Si per anni tempus vacat, succo locus concedendus est, alias et pulveri cum saccharo vel melle. Quin adolescentis phthiseos Vrticae ope curatae exempla memorantur (LANGE *l. c. p. 240.*). Mirifice et celebratur decoctum foliorum saturatius per aliquot hebdomades vsurpandum in arthritide vaga (ID. *l. c.*).

RADIX et SEMEN obsoleuerunt, quorum hoc tamen nuperius aqua vel lacte coctum anthelminthicum certum pronuntiatur (*Berlin. Samml. zur Beförder. d. Arzneyw. vol. 6. p. 380.*).

Vrtica vrens; foliis oppositis oualibus LINN. *Spec. pl. p. 1396.* *Vrtica vrens minor.* C. B. cuius icon exstat in *Fl. Dan. tab. 739.* et REGNAULT *Botan. L'Ortie grièche.* Pl. annua, stationis, qualis praecedens.

Virtutes eadem illi adscribuntur, vt exemplis quibusdam iam dictis constat.

Pharm. VRTICAE ROMANAE *Semen.*

Vrtica pilulifera; foliis oppositis ovatis serratis, amentis fructiferis globosis LINN. *Spec. pl. p.* 1395. *Vrtica vrens pilulas ferens* c. B. Icon: JO. MILL. *Illustr. syst. sex.* Pl. annua, in australiori Europa crescens; valde vrens.

SEMEN compressum ovatum, nitens, brunum, referens semen Lini, sed minus et profundioris coloris. Superfluum et obsoletum. Nec certi aliquid de virtute eius constat. Laudatum olim in affectionibus pectoris variis, asthma, tussi, quin inflammatoriis (SCHRÖDER *Thef. pharm.* p. 714.). Nec quae de vi eius in nephritide et haemorrhagiis recensentur plus attentionis creant. Ad oleosam et mucilaginosam naturam omnis refertur.

M O R V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 710. *Gen. pl.* p. 487.

491.

Pharm. MORI *Baccae*; *Cortex Radicis*.

Morus nigra; foliis cordatis scabris LINN. *Spec. pl.* p. 1398. *Morus fructu nigro* c. B. Icon: REGNAULT *Botan.* Le Meurier noir. MURIER DU HAMEL *Traité des arbres fruitiers, tom. 1.* p. 335. cum *tab.* Arbor altior, formae ob ramos diuaticatos non iucundae. Ex Persia creditur originem traxisse, iam in Italiae maritimis spontanea (LINN. *Spec. l. c.*). Suetum hiemale frigus Europae temperatoris probe sustinet. Cautionis causa tamen statio illi tribuitur, quae eandem contra ventorum iniuriam tuetur.

Colitur ibi copiose fructus causa, adeo ut eandem Stockholmae hibernaculorum horti regii, quoniam clima stationem sub dio non concedit, bonam partem occupasse per hiemem viderim. Non multum fructui gratia cedit *Morus rubra* L. (KALM in *K. Vetensk. Acad. Handl.* 1776. p. 153.), quae tamen rarius in hortis Europaeis obuiam venit.

venit. — Amplius autem longe emolumentum redundat ex Moris pabulo, quod folia erucis, quibus sericum debemus, subministrant. Morus alba ob mollitiem foliorum eo fine hactenus primaria habita, hinc in eius cultu serici causa vnice Europaei acq̄uisuerunt. Sed folia Mori rubrae non esse inferiora virtute, experimenta in America septentrionali capta edocent (KALM *l. c. p. 158.*). Quin nouissime comperimus, Chinesium Sericum, quod tenacitate filorum et nitore praestat reliquis, non ex erucis Mora alba pastis, proficisci, sed alia specie, quae initio videbatur ad Morum Tataricam L. proxime accedere (Vid. JO. REINH. FORSTERI versio German. itineris cl. SWINBURNE per Siciliam *p. 446.*), iam vero cognoscitur esse eadem species (Idem ill. FORSTER in litt. ad me d. 10. Januar. 1787. datis.). Sed haec prout nonnisi primoribus labris heic attingi possunt, ita et vno verbo tantum dignitatem libri Mori papyriferae L. in condenda charta apud Japones, quam Buchari ex aliis quoque Moris parant (FALK *Beytr. zur Kenntniß d. Russ. Reichs, vol. 3. p. 509.*), et eiusdem partis in materia vestium in insula maris australis adornanda commemoro, persuasus, eiusmodi rerum recensu non extra oleas me euagari, dum congenerum et

affinium plantarum natura cognita lumen et affundat ei, de qua praecise fermo iniicitur. Nec ligni harum arborum vtilitas plane silentio praeteriri debet.

Propagatio Mori nigrae fit per femina, sed citius et tutius peragitur per depauctos vel terrae infixos ramos (Conf. DU HAMEL *Traité des arbres et arbustes, tom. 2. p. 25. sqq.*). Si ex feminibus emerfit, saepe arbores masculinae procrefcunt, quae tempestiue auferantur. In formam flabelli diducta arbor copiosos fructus suppeditat (DU HAMEL *Arbr. fruitiers, vol. 1. p. 337.*), modo rami non putentur.

BACCA, siue MORVM, quod dicitur, est calyx carnosus, compositus ex copia baccularum quadrilobatarum, receptaculo communi affixarum, semen triangulari-ouatum includentium, quarum decem ad triginta sex numerantur. Hisce connexis enascitur corpus ouato-oblongum, quod, si optimae notae est, aliquando longitudinem linearum quatuordecim et latitudinem decem vel vndecim habet. Color saturate ruber ansam dedit nomini Mori *nigrae*. Exeunte aestate modo maturefcit, nec omnes fructus simul, sed vnus post alterum, vnde tanto diutius palatum iisdem demulceri potest. Molestia paullum collectio eorum est, quum maturi

maturi facile decidant, et contacti dehiscere soleant. Crudi eduntur ob gratiam succi acido dulcis, nigro violacei, qui inest; pelliculae, receptaculum et femina expui solent. Sitim eximie fallunt, refrigerando reficiunt, et blande bilis corruptelae et putredini resistunt, demum mitis resoluendi efficacia iis inest. Copiosius comesti aluum sollicitant. Sed haec fructibus acido dulcibus communia sunt. Succo color digitis tenaciter inhaeret, qui tamen adfricto succo Citri vel alio acido mox perit, linteum autem eo maculatum vaporibus sulphuris accensi eidem aqua humectato admissis commodissime purgatur. Pro tingendis liquidis variis et panibus dulcariis quoque adhibetur. Effectus medici fructuum ratio si habeatur, plerumque praeparatis vnice insistitur mox indicandis.

CORTEX radicis acris et valde amarus est. Vermibus intestinorum infestus est in puluere ad grana triginta, vel in infusione ad drachmam vnā pro dosi (BOMARE *Diction. d'hist. nat. tom. 4. p. 290.*). Taeniam adeo profligare fertur tam radix sola quam eiusdem cortex, dum scilicet alterutrius drachmae tres et dimidia aquae libra vna per dimidiam horam ebulliant, hocque decoctum duobus

Pp 4

haustibus

haustibus ieiuno ventriculo capiatur; vnde non solum necatur vermibus, sed et per aluum eliminatur (ANDRY *de la generation des vers dans le corps de l'homme*, p. 172.).

P R A E P A R A T A.

ROB MORORVM officinarum e. c. *Ph. IV.* p. 163.
 Ex succo fructus et saccharo coctis in spissitudinem iustam. Vis resoluens et detergens fructus sacchari additamento augetur; ceterum respiciatur ad virtutes baccarum supra commemoratas. Mixturis in morbis acutis praecipui solitis additur. Penicilli ope aphthis illinitur, et in angina confert eodem in gargarismate uti. Rarius iis in locis vsu venit, ubi fructus colligendi oportunitas deest.

SYRVPVS MORORVM offic. e. c. *Ph. IV.* p. 214.
 Proportione et spissitudine vnice differt a praecedente. Vires similes,

V L M V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 219. *Gen. pl.* p. 123.

492.

Pharm. VLMI *Cortex medius* (*ramorum vel radicum*).

Vlmus campestris; foliis duplicato-ferratis, basi inaequalibus LINN. *Spec. pl.* p. 327. *Vlmus campestris* et Theophrasti c. B. Icon: *Fl. Dan.* tab. 632. SCHÖLLENBACH *Abbild.* vol. 2. tab. 19. 20. Arbor procera, crescens tam in australiori quam frigidiori Europa, Gades et Gestriciam terminos ponente ill. LINNEO.

Multae sub hac specie varietates comprehenduntur, quarum nonnullae ad iudicium quorundam singulares species reputandae. Enumeratio harum peti potest ex ill. DU HAMEL (*Traité des arbres et arbuscles*, tom. 2. p. 367.) et MILLER (*Gardens Dictionary* art. *Vlmus*). Intelligitur hic ista in Germania quoque multis locis spontanea, etsi in vicinia urbis Gottingensis rarior, *Vlmus vulgatissima folio lato scabro* GERARD. Vbi deest, vel parcius occurrit, per semina et per furculos

copiose ex radice prodeuntes, item deflexos et immerfos terrae ramos propagari potest. Apertam stationem et solum nimis neque siccum neque humidum requirit et mediocris consistentiae.

Ob frondem late expansam, quae tamen vere tantum adultiori erumpit, ambulacra grate umbrosa constituit. Lignum autem duritiae et tenacitate sua opificiis variis, ut axibus, rotis molendinorum, cochleis prelorum, etc. commodum. Placet et fabris lignariis venis in radice praecipue obuiis. Molestum tamen lignum eo est, quod sese facile torqueat et fissuras agat, vermibus quoque opportunum sit. Folia sicca veruecibus, capris et bobus, pabulum fanum per hiemem praebent.

Mucilaginis in arbore hac multa indicia sunt, et in diuersis quidem eius partibus. Erogat eam cortex iuniorum ramorum aqua contritus, et haec ipsa contra ambustiones valde laudatur (DU HAMEL *l. c.* p. 370.). In foliis quoque ab Aphide Vlmi L. (*Syst. nat.* p. 733.) punctis, postquam immiserit ouula sua, quae denuo consuetas metamorphoses subeunt, colligitur intra vesiculas, (quarum figura cognoscitur ex ill. DU

HAMEL *loc. cit.* p. 370. n. 9. et descriptione cl^{mi} GEOFFROY in *Mem. de l'acad. d. scienc.* 1724. p. 320. sq. item LINNEI in *Skånska resa* p. 203.), ad pugni magnitudinem subinde ampliatas. Hic ipse liquor licet in arboris detrimentum sese accumularet: a multis tamen ad consolidationem recentium vulnerum depraedicatur (BOMARE *Dictionnaire d'hist. nat.* tom. 4. p. 518.). Vt ab aphidibus liberetur, opus est liquidum per linteum transmitti. Folia viscida aestate et autumnis adultiori aquae per tempus indita, eandem impraegnant suo succo, ita, ut potata instar Mannae aluum soluat (PALLAS *Reise* vol. 3. p. 653.). Casu virtus haec innotuit, quum ampullae aqua plene ramulis frondosis obturarentur (*Beschäft. Berl. naturforsch. Freunde* vol. 3. pag. 438.).

Sed medica laus efficacia CORTICIS imprimis nititur, et quidem *interioris*, qui ligno proximus est. Hic tenax, tenuis, glaber, subamaricans, copiam mucilaginis masticando emittit, odore autem omni destituitur. Infusum eius Vitriolo martis ex fusco nigrescit, decoctum vero profundiori adhuc colore tingitur. Cortex ramorum magis amarus est cortice trunci, tenelli rami tantopere mucilagine

gine abundant, vt haec in fila trahi possit (BERG. *Mat. med.* p. 184.). Externus cortex, fragilis, longe minus mucilaginis continet, et odore saporeque omni destituitur. Cortex internus serioribus huiusce annis praecipue inualuit in chronicis quibusdam exanthematibus. Sunt haec subinde annosa et secundum anni tempus varium mox erumpunt, mox disparent, mox artus modo, mox totam corporis superficiem occupant; variae formae ex maculis pruritu suo valde molestis in squamas, crustas, excoriationes ichorosas transeuntibus, tamque subinde tetris, vt leprae nomine illa insignire congruum videatur. Plura efficaciae corticis in hisce morbis documenta concinnauit cl. LYSONS (in *Med. Transactions*, vol. 2. p. 203. *sqq.*) contra quae, licet vero simile quod ille plurimum curationis absoluerit, in quibusdam casibus tamen id monendum, quod pars meriti in alia quaedam medicamenta subiuncta cadat. Vfus est cl. vir cortice interiori, ligno proximo, recenti, verno tempore ex ramis iunioribus non angustissimis, autumno autem ex ramosis radicibus, vt quae tum plurimum succi includunt, detracto. Huius uncias quatuor decoquendas curauit cum aquae libris quatuor ciuil. (two quarts) ad dimidiam partem; deco-

decoctique vncias octo cum Nitro bis per diem propinauit interpolatis purgantibus. Verno tempore, dum floret arbor, paratum praebet colorem amoenum purpurascens; feridri autem tempore brunum. Saporis blande adstringentis est, sed, condensatum in extractum, valde austeri. Si cortex succo valde scatet, vel decoctio nimis protrahitur, decoctum ob mucilaginem vberius euolutam ingratus bibitur (LYSONS). Cl. LETTSOM (*Medical Memoirs p. 152.*) praestantiam eius in ista specie leprae, quam lepram ichthyosin cl. SAUVAGES dixit, explorauit, contra aquam marinam, antimonialia et mercurialia in connubio Sarsaparillae et Mezerei et varia topica, vt saturnina, mercurialia, vesicatoria ex cantharidibus, rebellem. Memorabilis etiam est casus senis, per totum corpus hocce morbo correpti, fissuris simul et vlceribus profundis manuum et pedum laborantis, cum quotidiano squamarum tam copioso defluuio, vt earum plures manipuli in lecto colligi possent, et visus auditusque dispendio; sed combinato decocti interno vlu cum lotionem conualuit. Verum cl. BANAU (*Journ. de Paris 1783. n. 255.*), qui historiam hanc concinnauit requirit peculiarem Varietatem arboris, quam voce Orme pyramidal designat

signat adiuncto nomine cl^{mi} DU HAMEL (*Traité des arbres et arbustes*), qui autem isto epitheto non vtitur. Si fides versioni (*Samml. auserles. Abhandlungen z. Gebrauch prakt. Aerzte vol. 9. p. 199.*), intelligenda Vlmus maior foliis exiguis ramis compressis DU HAMEL (*l. c. p. 368.*). Cl. BANAU iusto liberalior videtur suis remedii huius in aliis morbis multiplicis naturae praeconiis, vt herpete vniuersali, doloribus vagis vel fixis, vlceribus antiquis, fluore albo, affectionibus canerosis, scrophulosis, neruosis, rheumatismis obstinatissimis, scabie, tinea capitis, scorbuto etc., in quibus quidem omnibus asseuerat se optimo successu illud tentasse. E re esse poterit eius consilium corticem modo ex arboribus decem vel duodecim annos aetate non superantibus colligendi. — Qui in dictis exanthematicis morbis effectū potiuntur, in hisce initio eruptio contingit vberior, quae igitur aegrū terrere non debet (LYSONS *l. c.*). Sub curatione praeterea studendum, vt aluus laxa sit, quod quidem solo decocto ingesto non impetratur, et cibo praepremis vegetabili indulgendum, et abstinendum eo victū, qui difficilius perspirat. In obstinatis casibus protrahendus eiusdem vsus per aliquot menses est; et quum morbi hi cutanei saepe redeant, iterandus

cum

cum reliquorum obseruandorum norma iis temporibus, quibus recidiuae metus obtinet, scilicet tempestate frigidiori (LETTSON *l. c. p. 162.*). In nosocomio Stockholmiensi non omni quidem virtute in hisce malis exutus cortex apparuit, sed non tanta praestitit vtne infuso Ledi maior fiducia tribueretur (*Vecko-skrift för Läkare vol. 5. p. 21.*).

Prout in nosocomiis Londinensibus in cutis variis vitiis recepta haec medicina est (*Modern Praëice of the Lond. Hospit. p. 113.*): ita quoque scopo vulnerario interne et instar gargarismatis ore humorum exalescentia et acrimonia exulcerato locum habet (*l. c. p. 5.*).

Cortex Vlmi (medianus speciatim non memoratur) insuper in ascite plurimis experimentis successisse narratur in decocto et loco potus consueti per quatuor ad sex hebdomades captus, partim aluum, partim lotium mouendo (STRUVE in *Aët. nat. curios. vol. 1. p. 429. et vol. 3. p. 70.*). Suspendimus iudicium de hacce potestate, donec alia fide digna exempla accedant.

C A N N A B I S.

LINN. *Syst. veg.* p. 742. *Gen pl.* p. 522.

493.

Pharm. CANNABIS *Semina.*

Cannabis sativa LINN. *Spec. pl.* p. 1457. ♂. Kallengi Canſjava *Hort. Malab. vol.* 10. p. 119. tab. 60. ♀. Tſjeru-Canſjava *l. c.* p. 121. tab. 61. *Cannabis Indica mas et foemina* RUMPH. *Amb. vol.* 5. p. 208. tab. 77. *Cannabis mas et foemina* MILL. *Fig. of plants* tab. 77. Le Chanvre REGNAULT *Botan. ic.* *Planta annua, quae olim Indicae modo originis habita eſt, ſerius in Ruſſia ad fluuium Terek et in Vralia Balchkirica et Vſaica, etiam in ditione Soongorey et Bucharia notata* (FALKS *Beytr. z. topogr. Kenntniß d. Ruſſ. Reichs* vol. 2. p. 264.). Ad fluuium Wolgam praecipue locis, quibus olim vrbes inaedificatae fuerant, planta ſpontanea creberime caulibus ramiſis comparet. (FALK). Optimo ſucceſſu in Europa, etiam in frigidioribus regionibus, vt Ruſſia, Polonia, Lithuania, Liuonia, Curonia, colitur. An *Cannabis* in China creſcens, cuius ſemen nuperius commendatum (*Mem. de la*

la Societé d'agriculture de Paris 1786. Trimestre d'automne.), differt a nostra specifico adeo discrimine? Deest eiusdem botanica descriptio.

Imbecillior et gracilior est planta mascula et praecocius inarescit, vel, vt dici solet, maturescit; crassior foeminea, quae ob femina praecipue medici census est. Quatuor supraque vlnarum altitudinem attingere, non rarum est. In Pedemontio ad octodecim supraque pedes succrescit et basis caulis crassitie pollicem superat; qua sub crassitie quoniam leuis, valde albus et nitidus, est, instar scipionis a foeminis praestantioris notae per rura deambulantibus vsurpatur (*Mem. de l'Ac. d. sc. de Paris 1749. pag. 469.*). Cultura in solo molli stercoreto subudo et satio feminum per interualla maiora multum ad magnitudinem stirpis et firmitatem fibrarum conferunt, quae corticali caulium parti insunt, et quae Cannabin iisdem scopis, ac Linum, commodam reddunt. Quomodo fiat abunde et dilucide inter turbam numerosissimorum auctorum exposuerunt DU HAMEL (*Traité de la fabrique des manoeuvres pour les vaisseaux ou l'art de la Corderie perfectionnée*; MARCANDIER (*Traité du Chanvre*, cuius versioni Germanicae *Abhandlung vom Hanf*, Freystädt 1763. 8. Appar. medic. Vol. IV. Qq additae

additae sunt scriptiones variae Germanicae, quae huc pertinent); auctor commentationis *Beskrifning om Hampa, dess s aning, sk tsel och beredning*. Hi auctores et consuli possunt circa modum praeparationis. Plantae masculae tribus vel quatuor hebdomadibus prius euelluntur foemineis, vtracque paullo praecocius, quam caules viriditatem suam omnino amiserint, vel antequam perfectam maturitatem adepti fuerint. Collectis plantis et in fasces vinctis curandum, vt gluten istud resinoso gummosum, quod fibras corticis iungit, destruat. In hunc finem quidam, prout gentes nonnullae Russicae, scilicet Barabinae et Baschkirri rel. (FALKS *Beyträge vol. 2. p. 264.*), libero aeri exponunt Cannabin euulsam, quo alterna pluuiae, siccitatis, frigoris etc. vi, subiuncta demum caulium percussione vel conquassatione in mortariis ligneis vel alio molimine, subigatur, quod vero lente fit; alii submergunt eam aqua fluente, quae comteatu perpetuo nouae aquae egregie partes vnientes absumit; vulgatissimus autem mos est in stagnante aqua Cannabin macerare, vnde fermentatio saepe tam vehemens, vt ipsis filis iniuria inferatur. Aqua alcali caustico impraegnata maximam potentiam habet in vinculo resinoso gummoso destruendo, simulque

simulque foetori obuiam itur, qui sub maceratione ex aqua suis scrobibus stagnante, non currente, furgit valetudini tantopere infensus (Conf. PROZETI in *Journ. de Physique, tom. 29. p. 241.*). Effluuio- rum exempla noxia bene multa exstant (Vid. LANCIS. *de noxiis palud. effluv. lib. 1. P. 1. cap. 8. Oper. p. 27.* NEUHOLD in *Act. nat. cur. vol. 3. p. 150. sq.*), quorum istud in agro Vrbeuetano obuium maxime conspicuum est (LANCIS. *loc. cit. lib. 2. epid. 2. cap. 3. Oper. p. 188.*). Cannabis, ex aqua exemta abstergi lotione ab adhaerente limo solet, dein sicari, tum vel fustibus vel cylindris ponderosis vel machinamentis a fragili et decidua parte plantae, cuius pars instar pulueris aufugit, aëre aperto liberari (Germanis brechen dicitur). Cruda hacce forma in fasces colligata vendi exteris solet in primis copiose ex septentrionalibus supra dictis regionibus. Quo autem tanto aptior vsui sit, margini asseris lignei, qui plerumque sulco excisus est, superimponitur et ictibus bacillo plano applicatis separantur (Germ. schwingen) adhaerentes adhuc fragiles partes et paleae, si in exilia fila contorqueri debent. Multa alia molimina accedere solent, macerationis iteratae sub vario ad- ditamento e. c. salino, carminationis, quae omnia

id pro scopo habent, vt fibrae omni glutine intermedio priuatae in tanto teneriores fibras secundum totam longitudinem diuellantur. Quae sub carminatione secedit stupa seorsim feruatur. Vtraque pars, tam fibrae cannabinae quam stupa, filis duccendis et funibus torquendis apta est. Sponte patet vtriusque probitatem et subtilitatem multiplici modo variare. Hinc eadem planta suppeditat materiem funibus crassissimis pro anchoris nauium, quae, si plus artis accedit, ad texta tenuissima (Cammertuch) et telas denticulatas (Spitzen) commoda est. Frequentissimus tamen vsus Cannabis pro velis nauium, farcinarum inuolucris, retibus, funibus, est, et stupa rudior obturandis nauium rimis inseruit, quibus scopis ob tenacitatem fibrarum Lino antecellit. Habent telae cannabinae id cum lineis commune, quod facile lauari possint et a vermibus non erodantur. Taceo vsum Cannabis pro charta, palearum pro argillae aedificiis destinatae miscela. Non existimauerim tamen, in tutelam valetudinis praerogatiuam habere telam cannabinam prae lintea e. c. indusiorum forma. Quidam loco panni alius fila Cannabis rudiora extrinsecus applicant commodo liquido humectata instar epithematis. Commendata et ista fuerunt

fuerunt cum cineribus cocta calide et madide regioni ventris et pubis imposita inter fortiora emmenagoga (RODERICUS A CASTRO *de morb. mulier. lib. 1. p. 23. fq.*).

Narcotici virus suspectam hanc stirpem reddit saturata eiusdem viredo et virosus odor, quo facile iam sub olfactu caput obnubilatur. Ex diuturniori quoque mora vel somno capto in agro, quo Cannabis sata reperitur, visus debilitatur, imo vertigo et ebrietas consequitur (LINDESTOLPE *de venenis*, ed. STENTZEL. *p. 541.*). Magis vero adhuc hoc confirmatur effectu apud orientales gentes conspicuo. Hae enim Cannabin, quam Persae Bangué, Arabes Haschisch, vocant, varia forma ad animum exhilarandum, grata deliria cienda, iucunda somnia creanda, audaciam sibi conciliandam venereosque stimulos acuendos, adhibent, quin ex abusu easdem poenas, quales ab Opio nimis larga manu ingelto, luunt. Nempe sopor inde enascitur et ex protracto nimis vsu stupiditas, aspectus deformis et ferox, tremor artuum, deiectionis virium corporis et animi pariter ac ab Opio (Conf. CHARDIN *Voyage en Perse, tom. 4. p. 208.*; item *Essais philosophiques sur les moeurs des animaux — ou*

*extrait des voyages de M** en Asie 1783. p. 267. fq.*), cum quo et Cannabis in eo conuenit, quod qui illi affueuerint, redeundi ad eandem languoris tollendi causa cogantur. Fumus foliorum, instar Nicotianae fuctus, inebriat (*Hort. malab. vol. 10. p. 119.*). Quod experiuntur adhuc hodie ex solo isto hausto Arabes pauperiores (NIEBUHR'S *Beschreibung von Arabien*, p. 57.), item Caffri (SPARRMANN'S *Reise til goda Hopp-uddene*, p. 468.). Alii in India fumum horum foliorum in Nicotianae connubio fugunt (RUSSEL'S *nat. hist. of Aleppo* p. 85. RUMPH. *Herb. Amb. tom. 5. p. 210.*). Vnde vero pro temperamenti varietate vel furibundi euadunt, siue pugnaces (RUMPH.), vel plorant, vel rident (RUMPH.). Varias quoque praeparationes et miscellam inde adornant ore capiendam in eosdem scopos. Ad simpliciores pertinet potus viridescens ex repetita pulueris foliorum infusione paratus, quo ad libram dimidiam circiter potus gaudii sensum sibi comparant (KÄMPFER. *Amoen. exot. p. 646.*). Item succus foliorum recentium expressus, cuius aliquot cochlearia quotidie ingerunt (*Essais philosoph. cit. p. 268.*). Alii semina, corticem, et folia iunctim contusa, vel et folia vnice aqua perfundunt parca, dein, postquam haecce in puluerem redacta fuerint

et liquor spiffus euaserit, hunc ebibunt (CHARDIN *Voyage en Perse tom. 4. p. 207.*). Viatoribus praecipue in deliciis est ad vires restaurandas, vnde in Persia in tabernis praesto est (CHARDIN). Bolos ex puluere foliorum cum aqua misto, Assis nomine plebs apud Aegyptios deglutit ad numerum quinque supraque, quorum quilibet magnitudinem fructus Castaneae habet, vnde ebrietas, amentia, ecstasis, visiones multiplices (ALPIN. *Med. Aegyptior. pag. 262. Conf. HASSELQUISTS Resa p. 512.*). Buchari, qui pariter Cannabi sese inebriant, vtuntur eo sine Iub nomine Bang fasciculis florum foemineorum vel ficcatis cuspidatim vel in vario potulentorum genere suspensis, quo inde impraegnentur; bolos quoque hilaritatis parant ex hisce fasciculis, dum eos insudare sinunt intra folia Braslicae in cineribus calidis et haectum cremori lactis intincta et denuo pari ratione affata in bolos rotantur (FALK *l. c. p. 265.*). Additamenta quoque varia fiunt pro diuerso scopo, e. c. Cannabis foliis vel feminibus addunt orientales populi Arcam et Opium, vel Camphoram Baros, Caryophyllos aliaque aromata, vel Ambram et Moschum, quae omnia saccharo excipiuntur (V. GARCIA AB HORTO in CLUS. *Exot. p. 258. et DACOSTA l. c. p. 290.*).

Variis nominibus eiusmodi composita insigniuntur, quorum Maslac apud Turcas consuetum est. (CLUSIUS; RUMPHIUS.).

SEMEN ouatum subcompressum, constans ex testa cinerea bivalui futuris prominulis, dura fragili, altero extremo obtusa, altero foveola rotunda notata; et ex nucleo albo dulci oleoso, vestito cuticula fusca. Semina bene matura, postquam flagellis excussa vel allisione fasciculorum colligatorum ad ligneum longurium separata fuerint, agitando vel cribrando a paleis liberantur. Olei vnciae tres ex feminum libra vna expressione eliciuntur (SPIELM. *Chem.* p. 84.), quin alibi tertia circiter ponderis pars eruta legitur (EIVSD. *Pharmacol. gener.* p. 60.). In regione Casanensi, vbi quintam partem feminum oleum constituit, elicitur sequenti encheiresi: semina postquam per malleos ligneos in mola equo circumducta conquassata fuerint, induntur magnis vasis, quibus probe excalesactis massa intra pannum connabinum prelo submittitur (FALKS *Beytr. z. topogr. Kenntniss des Russ. Reichs, vol. 2.* p. 154.). Coloris est viridis, saporis cannabini, nonnisi mercurio in thermometro Fahr. ad gradum 0 decidente coit (SPIELM. *Anleit. z. Kenntniss d. Arzneymittel* 1785. p. 554.).

Ardet

Ardet flamma lucida parum fuliginosa. Oleum vix vnquam medico scopo adhibetur, sed cum aliis oleis vnguinosi conuenire viribus mente facile concipitur, vt tamen coniicias tantillum ipsius virtutis sedantis in planta obuia inesse. Semina ipsa participare vim narcoticam Cannabis, non commode ex vsu eorundem in compositis, quibus Indi delectantur, et quorum supra exempla dedi, colligi potest. Nec puto climatis temperationis vim in deprimenda feminum narcosi esse tantam, qualem extra Indiam experimur, quum tamen in Papauere remaneat. Ipse RUMPHIUS (*l. c. p. 210.*) animaduertit, ea innoxie parca copia ingeri posse. Persae tamen existimant veneris desideria inde cieri et simul sterilitatem produci (*OLEARI orient. Reise p. 529.*). Ad aphrodisiacum scopum respexit GALENUS (*de aliment. facult. lib. I. cap. 34.*), narrans, quosdam femine frixo cum aliis fragrantibus post coenam voluptatis causa vesci, quem vsu vero vituperat, quum semen stomachum ac caput labefactet. Euiluit quidem cupediarum hocce genus in mensis ditiorum, sed in Russia, Polonia, Lithuania, Curonia, Liuania, adhuc hodie pagani femina tosta et contusa super pane nigro cum sale culinari copiose comedunt, quae esca tantum

palato placet, vt nec eam in venatione vel itinere nobiles palati delicatioris istarum regionum detrectent (*Leipz. Intell. Blatt* 1768. p. 160.). Nec KÄMPFERUS (*Amoen.* p. 645.) ex pultibus saepe in Cracouia ab eo comestis indicia vlla inebriationis in se sensit. Vtne vero credas, tostione accedente difflatum virus fuisse: considerandum, frequentissimum esse alimentum auicularum canorarum varii generis et salubre et pinguefaciens, praegressa feminum conquassatione. Quin comper- tum, hocce pabulo feraciores ouorum gallinas fieri, et hieme adeo, qua frigus opus retardat, eadem parere copiosius (MATTHIOLUS in DIOSC. p. 663.). Nec dum aegris praecipiuntur, manifestant se vera narcoticae potentiae vestigia. Nempe contusa cum aqua forma emulsionis, vel in decocto aqua siue lacte facta, vel in infusione aquae calidae, haud raro vsurpantur, sicque demulcendo, lubricando, emolliendo, blande resoluendo et lotium pellendo, valent. In gonorrhoea recente infusum feminum horum instar Theae potum plurimum virtutis habet ad inflammationem et ardorem vrethrae, qui istius indicium praebet, superandum, quum oleosa et mucilaginosa feminum, existima- verim et leniter anodyna, natura stimulum optime retundet

retundet et irritum reddat et aquae tepidae con-
 nubium eundem cum lotio eluat (Vid. *TODE*
Kenntn. u. Heil. e gem. Trippers p. 271. 309.). Valet
 hoc non solum de gonorrhoea venerea, sed et ar-
 thritica, vt ipse casu singulari expertus sum (*Opusc.*
meor. vol. 2. p. 443. 446.). Aliis emulsionis forma
 in gonorrhoea magis placet. — Contra icterum ru-
 sticis in Belgio euporiston est contusum cum liquido
 aliquo semen, arbitror in emulsione (*DODON.*
pempt. p. 535.). Plures autem decocto eius cum
 lacte ab ictero liberavit *DE LE BOE SYLVIUS* (*Oper.*
p. 302.), et a plebeiis liberatos vidit, scilicet
 femine ad crepaturam vsque cocto et lacte post
 colationem ter de die ad uncias quinque vel sex
 potato (*l. c. p. 306.*). Spasmos potius quam ob-
 structiones in causa icteri fuisse, ex celeritate effe-
 ctus concludere licet. Praestantissimum quoque
 in ictero epidemico exstitit, qui quondam Gottin-
 gae grassabatur (*HERLIZ in ictero speciatim epide-*
mico p. 27.).

PRAEPARATVM.

OLEVM CANNABIS EXPRESSVM. Rarius in offi-
 cinis pharmaceuticis prostat. Quaedam supra de
 eo iam commemorata sunt. Sed addenda quaedam
 de

de usu eius oeconomico. Cibis illud addunt Poloni et Lithuani fortis vilioris. Pabulum ignis in lampadibus commodum. Praecipue autem saponi notissimo viridi inferuit. Placentae post expressionem olei residuae pecorum variis generibus salubre pabulum praebent. Hoc ipsum oleum fuligine Pini subactum in nauigiis commodo est haud mediocri, tam ad funes hacce miscela obliniendos, quam ad stupam cannabinam eadem impraegnandam, quo rimae nauium probe obturentur. Sed aliquando incallescere, quin in flammam erumpere subinde hocce vnguen, quando linteo cannabino vel alio obuoluitur, recentius experimentis constitit, postquam suspicio enata incendiorum aliquando in promptuariis bellicis et nauibus ex hac causa exortorum. Quod tamen nonnisi certis quibusdam proportionibus contingit e. c. fuliginis libris tribus cum vernicis ex oleo cannabino libris quinque vel vtriusque aequali parte mixtis, et tempestate serena. Non tamen hic euentus vnice incidit in oleo Cannabis, sed et aliis expressis crudis vel in vernicem coctis, quin in empyreumaticis (Vid. GEORGI in *Act. acad. scient. Petrop. a. 1779. Hist. p. 3. sqq.* et IDEM in *n. nord. Beytr. vol. 3. p. 37.* item BUCHHOLZ in *CRELL. chem. Annal. 1784. vol. 1. p. 411. sqq. et p. 483. sqq.*).

H V M V L V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 742. *Gen. pl.* p. 522.

494.

Pharm. LVPVLI Coni; Turiones.

Humulus Lupulus; LINN. *Spec. pl.* p. 1457. *Lupulus mas* c. B.; quae planta foemina est. *Lupulus foemina* c. B.; quae mas. Icon: JO. MILL. *Illustr. syst. sex.* REGNAULT *Botan.* Le Houblon. Planta perennis, volubilis, ad sepes vulgaris. Quo autem coni tanto praestantiores fiant, cultus plerumque accedat sollers necesse est, quem tam in frigidioribus quam calidioribus regionibus sibi commendatum habent. At tamen in quibusdam insulis fluvii Jenisei *Lupulus* spontaneus tam bene viget, ut venditio in vicinas terras incolis Krasnojarcensibus insigne lucrum afferat (PALLAS *Reise durchs Russ. Reich*, vol. 3. p. 8. Cfr. LEPECHIN *Reise*, vol. 2. p. 161.).

CONI ex foeminina planta petuntur, nec sunt nisi strobili ovato oblongi, compositi ex bracteis amplis imbricatis, quarum singulae duo femina subrotunda ad basin continent. Tam
bractee,

bracteae, quam femina confersa farina aurei coloris. Odorem grauem aromaticum spargunt, saporem vero exhibent valde amarum, non ingratum tamen, cum sensu caloris. At ipsa femina haec dotes possident, quin efficaciora censentur. Aqua frigida tantillum modo virium extrahit, sed calida haud aegre easdem euoluit. Spiritus vini autem tam fortior quam debilis etiam absque calore easdem recipit. Infusum aquosum subluteum Vitriolo martis nigrescit. Extracta ex hisce parata spondent, ob amaritiam et aroma, haud exiguas vires medicas. Lupulo adeo LINNEUS (*Mat. med.*), praeter tonicam virtutem narcoticam, phantasticam, anodynam, tribuere non dubitauit. Sed acquiescimus plerumque vsu oeconomico pro condienda cereuisia.

In hunc finem lupuleta adornantur, quorum aptam rationem numerosa scripta significant. Consuli possunt inter praestantiora, quae ex instituto de hac re egerunt, BRADLEY'S *richess of a Hopgarden explain'd*, Lond. 1729. TRESENREUTERS *wirthschaftliche u. rechtl. Abhandl. v. Hopfen* cum versione praecedentis libri 1759. BAUDER *Abhandl. v. d. besten Art Hopfen zu erbauen*, Aldorff 1777. Requirit

quirunt lupuleta solum bene subactum subhumidum et stercoreatum, interualla plantarum fatis ampla, alligationem tenellorum farmentorum, foliorum et farmentorum superfluum, quae aërem intercipiunt, dum adoleuit stirps, putationem, perticarum ligneorum debitam longitudinem ut commode plantae circumuoluere sese possint. In hisce plantationibus non nisi stirpibus foemineis locus conceditur. Solutis farmentis decerpenti coni sunt, quum in flauo brunum color inclinatur, vel dimotis bracteis multum farinae flauae digitis adhaeret. Nam tum odor praecipue grauis et aromaticus est. Diuturnior mora iacturam efficit feminum noxiam. Dispergendi tum per pauimenta sicca et ventosa, ut exarescant, quo scopo quidam minus commode utuntur furnis, frumento siccando alias destinatis, dein seruandi in corbibus vel cistis vel faccis. Maxime infestus est Lupulo ros melleus, quem ill. A LINNÉ (*Skånska Resa* p. 51.) deriuat a laruis Phalaenae Humuli ad radices stirpis nidulantibus, quae, dum ab harum rosione languescit, aphidum, liquidum tenax dulce effundentium, generationi in foliis faueat. Contra quam ingeniosam sententiam dubia quaedam, in ipsa Suecia mota sunt (Versio in SCHREBERI *n. Cameralischen*, vol. 2.

vol. 2. p. 391.). Suae tamen opinioni infistens LINNEUS suafit, vt radices Lupuli lapidibus conterentur. Quicquid fit, eiusmodi tegminis comoda experientia confirmata sunt (STRIDSBERG in *K. Vet. Acad. Handl. 1754. p. 32. fqq.*). Nomina varia Lupulo data sunt secundum regiones, in quibus cultus feliciorum successum habuit, e. c. Brunsvicensis, Bohemici, Polonici, Anglici rel. Suecis placet suos. Alia nomina respiciunt figuram vel colorem conorum, tempus maturationis etc.

Additamentum Lupuli cereuisiam contra acorem per longum tempus tuetur, mucilaginem eiusdem, attenuat, vt tanto melius per vasa penetret, aperit vasa suo aromate, simulque vt alia amara ventriculum reliquaue viscera roborat. Nec iniusta spes est, fore, vt calculo vrinario praeuertat. Non cadunt in hunc varia ista incommoda, quae vsum Myricae, Absynthii, Gentianae aliorumque amarorum comitantur, quae olim vices Lupuli egerunt. Prima experimenta cum hoc in Italia facta sunt (ex ISIDORO HALLERUS in *Hist. stirp. Helv. n. 1618.*). Omissis fatis, quae in aliis regionibus subiit, id modo noto, tempore GVSTAVI I. Regis Sueciae, tam caro pretio ibidem venisse,

venisse, vt libra Lupuli cado (Tonne) Hordei tolli aequipararetur, et vt fere $\frac{1}{4}$ totius ponderis ferri, quod tum temporis eruebatur, ad Lupulum coëmendum extra patriam mitteretur, vnde et Rex efficacissimis variis mandatis gentem excitauit, vt Lupulo colendo operam daret (Vid. illustriss. Sueciae fenatoris Comitibus BJELKE *Tal om Sveriges allmänna hushållning under K. Gustaf I. p. 18.*). Non attinet hic modum peculiarem amarum hocce Hordeo tosto admiscendi describere. Quo plus eius adiicitur, eo amarior fit cereuisia, simul eo calidior fit. Quidam extractum Lupuli, coctione cum aqua paratum, pro condienda cereuisia commodum declarant, et parsimoniae magis absque virium iactura consentaneum (*Leipz. Intelligenzblatt* rec. in *Petersb. Journ.* 1776. p. 71.).

Nolo Lupulum multis encomiis ornare, quae cum aliis amaris aromate mixtis communia habet. Subsistam vnice in virtutibus vere exploratis. Decocto emollitus est calculus vrinarius durissimus, vnde concluditur, lithonriptici vim in corpore humano exercere posse (LOBB *de dissolv. calc.* p. 106.). Quin Londini pauciores calculosi extitere, quam praecedente saeculo, postquam liberius

Lupulus cereuisiae addi coeperit (RAII *Hist. pl. vol. 1. p. 157.*). Decocto saturatiori, ad dimidiam vel integram libram mane poto sub decrementum lunae profligantur saepe vermes (DARELII *Socken Apot. p. 58.*). Coni autem sacco inclusi et cocti aceto, cereuisia vel vino, demum calide collo applicati, anginam discutunt. Frigida huius applicatio conducit in luxationibus recentibus et contusionibus (IBID.).

TVRIONES, primo vere pullulantes, amaricantes sunt cum leui aromate. Creduntur sanguinem depurare, lotium mouere, aluum blande soluere. Eduntur instar acetarii cocti et oleo sale acetoque conditi, item in vario embammate instar oleris cum carne. Eiusmodi connubio autem pinguium vereor, ne vi medica sua fere omnino defraudentur, et ideo potissimum placeant, quod tempore, quo vegetabilium recentium penuria incidit, praesto sint.

Addi liceat, in Jämtia et Medelpadia Sueciae farmenta arida a paganis vsurpari Lini loco, pro tela rudiori (SCHISSLER et XUDENSCHÖLD in *Vet. Acad. Handl. 1750. p. 214. sqq.*), nec dubium, praeparatione

paratione magis follerti tenuiora fila posse suggerere (HOLMBERGER *l. c.* 1774. *p.* 253.). Taceo, farmenta eadem exhibere tenacia vincula pro alligandis arboribus ramisque, modo antea aqua emollita fuerint; et folia cum stramine comminuta non spernendum pabulum pro iumentis esse. Cineres ex combusta planta vitriariis grati.

ORDO XLII.

V E P R E C V L A E.

D A P H N E.

LINN. *Syst. veg.* p. 307. *Gen. pl.* p. 192.

495.

Pharm. MEZEREI *Cortex; Radix.* COCCO-
GNIDII *Semina.*

Daphne Mezereum; floribus sessilibus ternis caulinis, foliis lanceolatis deciduis LINN. *Spec. pl.* p. 509. Laureola folio deciduo flore purpureo, officinis Laureola foenina c. B. Icon: *Fl. Dan.* p. 268. REGNAULT *Botan.* La Laureole femelle n. 2. Frutex quatuor supraque pedum in sylvis, praecipue Germaniae frequens, primo vere floribus purpureis hyacinthini odoris oblectans; hinc et in hortis hospitari solet. Rarior in Anglia, vbi tamen prope Andover in Hampshire recentius inuentus est.

Sensim plures huius generis species medicaminum numerum auxerunt, et quae vni speciei
COC... virtus

virtus tributa, passim et in alius laudem transit. Nec error praxi medicae nociturus, qui tot aliis casibus confusione specierum incidit, hic facile metui potest, quum omnes et singulae species acrimonia vehementi instruantur, qua ipsa vsui medico idoneae euadunt. Ex quatuor Daphnes speciebus scil. Mezereo, Thymelaea, Laureola, Gnidio, duae enucleatius trutinandae sunt, vt quas frequentius reliquis artis exercitium versauit.

De Daphne Mezereo igitur primum dicendum est. Non potest esse Mezereum Arabum, quum lacteo succo destituatur. An sit *Χαμελαία* DIOSCORIDIS (*Lib. 4. c. 172.*), ob labem descriptionis non potest omnino dirimi, propius tamen accedit. CORTEX praefixae speciei nomine corticis Mezerei in primis inclaruit, quem quidem Eques a LINNÉ (*Mat. med. 1749 p. 60.*) Daphni Laureolae adscripsit, vt tamen agnoscat, Laureola deficiente exprius dicta planta corticem deglubi posse; ill. BERGIUS (*M. m. p. 303.*) Daphni Thymelaeae eum adiudicauit. Innumera autem experimenta tam in Germania, quam Anglia et Suecia, facta demonstrant efficaciam insignem corticis Daphnes a me in fronte propositae. Et qui in Germanorum officinis

prostat, nisi foris missus fuerit, huic frutici originem suam debet. Deglubitur plerumque ex trunco vel maioribus ramis. Anglis cortex radice magis placet. Siccus tenuis est, rufescens, tectus saepe epidermide pallide bruna. Acrimonia eius insignis tam gustatu quam externa eiusdem applicatione, qua cutem erodit, abunde sese declarat. Ad primum gustatum quidem linguam non pungit, sed paullo post sensus ardoris oritur vix tolerandus, quo et lingua et totum os afficitur. Id quod non in sicco vnice cortice sed et recenti contingere, ipse exploravi, ardorem autem postero die in me excepit, vt a corrosiuis solet, molesta linguae insensibilitas.

Corticis vnciae duae digestae aqua calida erogant extracti gummosi fere drachmas duas cum dimidia; extractum spirituosum secundum praebet resinae purissimae grana quadraginta octo. Extracta haecce, prout et illud aceto factum, tarde linguam afficiunt, sed post horae quadrantem fat acrem et diuturnum stimulum impertiunt, instar Dracunculi malticati, vehementiorem extractum resinofum, leniorem illud aceto paratum. Aqua destillata albicans saporis moderate acris absque olei peculiaris vestigio (ENGEL *Specimen med.* p. 5.).

A teme-

A temeraria igitur corticis administratione interna fedulo abstinendum; cauta tamen locum omnino habet, vt praecipue crebris cl. ALEXANDRI RUSSELL experimentis edocemur (*Med. Obs. et Inqu. vol. 3. p. 189.*). Etenim nodos venereos, contra ipsum Mercurium ad ptyalifimum vsque exhibitum obstinatos, decoctum corticis radicis Mezerei exinie discutit; sed aequae feliciter hanc vim exserit ptyalifimo omisso. Illi autem nodi nominatim intelliguntur, qui ex periofteo incrassato nascuntur; nam non sufficit in exostofi. Si caries subest absque exfoliatione, nulla curatio expectari potest: attamen subinde vel-tum tumor disparuit. Simul tolluntur dolores nocturni, qui hisce nodis socios sese adiungunt. Vix vero alios dolores venereos noctu grauantes solus cortex sufflammat; id quod tamen iunctus paucis dosibus solutionis Mercurii sublimati praestat. Perinde est, vtrum vulgaris ista stirps floribus rubris et fructu rubro, an alia floribus albis et fructu luteo adhibeatur, quam vtramque MILLERUS (*Gard. Dict. art. Daphn. n. 2.*) tamen specie differre coniicit, quum neutra in aliam sese transmutterit. Experimentis primum susceptis in miscela cum aliis remediis tandem sequens formula virtute sua maxime sese probauit: ℞. Cort. rad.

Mezer. recent. ℥j. Aquae font. cong. jβ. Coqu. ad cong. j Sub finem add. Rad. Glycyrrh. concif. ℥j. D. S. Quater de die libra dimidia ingeratur. Haecce forma cuiusuis stomacho vel diathesi accommodata est, nec nisi in corpore valde sensibili, quo aluum soluit, excretionem ullam excitat. Diaetae rigor non alius sub hoc curationis genere requiritur, quam is, quo sub simplicitate victus omnis excessus vitatur. In incrassatione peristolei ex aliis causis quoque aliquando effectus egregius conspicitur (RUSSELL *l. c.* p. 195.). Subscribit RUSSELLII experientiae de vi huius corticis cl. HOME (*Clinical Experiments and Histories*, p. 467.). — Ast non minus memorabile, quod decoctum corticis Mezerei ulcera venerea, quibus tollendis Mercurius impar fuit, fanet (CULLEN *first Lines of the practice of Physic*, vol. 4. p. 408.).

Probanda etiam corticis ad cutem in variis morbis applicatio. Scite in Suecia recenter derafus vulnere a serpente venenato inflictio imponitur (LINN. *Fl. Suec.* p. 128.), quum, quod ill. AB ACREL ferius extra dubium posuit (*Vet. Acad. Handl.* 1778. p. 104.), in hocce vulnere pariter ac illo a cane rabioso, dum virus nondum toti massae sanguineae

se admiscuerit, apertam feruare plagam et profluvium purulentum suscitare et alere commodis stimulis primarium fit. Sed creuit valdopere corticis exilitatio, postquam id curationis genus, quod *Eautorium* recentiores vocant, applausu exceptum fuerit; de quo vero, vt series dicendorum non divellatur, proximo de Daphne Gnidio L. articulo commodius dicetur.

Radix. Quae de eius vi corrosiva narrantur, pertinent praecipue ad corticem radice, nam interna lignosa pars exiguum modo saporem habet (RUSSELL *l. c.* p. 191. HOME'S *clinical experiments* p. 466.). In Russia radix ad dentes dolentes applicatur probe cauendo, ne acris saliva deglutatur et guttur inflammet (PALLAS *Flor. Ross. tom. 1. P. 1. p. 54.* EIVSD. *Reisen, tom. 2. p. 226.*).

Verum et deobstruens illa potestas, quam corticem radice demonstrare in nodis venereis supra significavi, obseruatur ex decocto integrae radice in obstructionibus scirrhis, siue venereis, siue aliis, ingesto. Ad hasce resoluendas confert, radice Mezerei drachmas duas coquere cum aquae fontanae libris tribus ad libras duas, haecque portio per diem consumitur. Iungitur subinde cataplasma

ex decocto hocce et farina. Experimenta huius generis instituta sunt a cl. HOME (*Clinical Experiments*, p. 466.) in tumore tonsillae et tumore testiculi, vtrisque venereis et contra Mercurium refractariis; et extra hancce labem in tumore scirrhoso muscoli pectoralis dextri; in alio eoque mobili subter glandula thyreoidea; iterum in alio simili in ceruice; item in parotidibus tumidis. Plurimum valet in scirrhis recentibus. Semel casu scrophuloso frustra tentata. Nauseam et aliquando sudorem et alui deiectiones efficit, sed in proportione supra proposita absque aliis molestiis fumi potest.

Ex cortice radicum charta quaedam rudior et grisea parari potest, dum ille nimirum cum aqua in pulvem redigitur, quae expansa et pressioni subiecta ficcatur. Glutine proprio suo tenacitatem et firmitatem acquirit (FALKS *Beytr. z. topogr. Kenntniß d. Russ. Reichs*, vol. 2. p. 196.).

COCOIGNIDII *Baccae* f. *Semina*, item rectius *Grana cnidia* f. *Cocci cnidii* vocantur Daphnes huius baccae ouatae, magnitudinis pisi includentes semen globosum cortice fragili nucleo albo oleoso acerrimo. Pulpa non acris (LEWIS *M. m.* p. 581. Cfr.

JO. MAUR. HOFFM. *Obs. in Ephem. nat. cur. cent. 5. 6. p. 298.*) Nucleus autem tanto infestior est, quum ob oleum acrimonia eo tenacius applicationis loco adhaereat. Et hocce semen facile fallit gustantem prima lenitate, quam vero mox insequitur aestus oris et faucium cum minis suffocationis nisi cautius gustes. Mirum tamen, tam auide volucres in easdem deuorandas, dum maturescunt, ferri, vt vix retium tegmine arceri possint (MILLER'S *Gardeners Dict.*). Aliis animantibus tamen exitio sunt. Baccis fex lupus necatur (LINN. *Fl. Suec. l. c.*). Scrupulo vno in subtilissimum puluerem contrito canis periit, licet aliquantum eius vomitu reiecisset (LANGE *de Brunsvic. domest. p. 173.*), et in cadauere ventriculus stigmatibus rubris notatus, erofus, et sanguine nigro spisso conspurcatus, apparuit. Nec pauca documenta exstant hominum temerario vsu harum baccarum vel necatorum vel misere affectorum. Ex quatuor adeo baccis per iocum oblatis in viro hypercatharsis effraena cum vomitu, intolerabilis oris fauciumque ardor, sitis, succedente febre acuta, et cutis vniuersalis desquamatio, exorta (J. MAUR. HOFFM. in *Eph. nat. cur. l. c.*): ast in emulsione, decoctis demulcentibus et opiatis salus. Similes effectus excepta desquamatio

cutis

cutis inciderunt in puero, qui baccas exsiccatas masticatione comminutas tanquam edules degluti-
 verat: sed lac recens calide et crebro bibitum et
 interpositum opiatum vitam seruarunt (*Aët. Helv.*
vol. 3. p. 331.). Tristius fatum fuit virginis, cu-
 ius mater duodecim grana in quartana dederat,
 nam vomitu cruento subsequuto viuere desiit (*LINN.*
Fl. Suec. p. 128.). Ad rariores fortunæ casus igi-
 tur pertinet, quod homo quidam robustus, ex
 imperiti cuiusdam consilio, sexaginta baccas contra
 taeniam deuorans, post colicos dolores vehementes
 diarrhoeam aliaque mala per duos dies durantia,
 epoto copiosius lacte periculum eluctaretur (*Vecko-*
skrift för Läkare, vol. 3. p. 291.). An forsitan integræ
 deglutitæ fuerunt? Nam plus noxæ ex baccis
 comminutis quam integris redundare in comperto
 est. Scorta aliquando abortum sibi conciliare fe-
 mine primis mensibus tentarunt (*LANGE Brunsv.*
domest. p. 172.). Robusta tamen corporis com-
 pages subinde fert, quæ imbecillam vna cum vita
 conterunt; id quod iterum harum baccarum exem-
 plo confirmatur. Robustiores rustici Brunsvicen-
 ses octo granis in puluerem subactis aliquando
 plus quam viginti alui deiectiones experiuntur
 (*LANGE l.c.*). Incolæ Sibiriaë septentrionalis adeo
 triginta

triginta femina contusa purgandi scopo ingerere non dubitant (PALLAS *Reis. vol. 1. p. 226.*). Ne vero hoc climatis frigidioris in obfirmanda compage corporis nostri vi tribuas, ecce in ipso Delphinatu (VILARS *Plantes de Dauphiné, vol. 1. pref.*) baccae instar purgantis vsurpantur. Quin in tussi conuulsua infantum ad vomitum concitandum Russi audent illam exhibere (PALLAS *l. c.*). Tartari inde quidem augeri tussim initio sentiunt, sed paullo post euanescere (FALKS *topogr. Kenntniß des Russ. Reichs, vol. 2. p. 169.*). Nec hisce cedunt audacia Fennones, qui contra tussim grana nouem, contra febrem intermittentem grana viginti septem, non reformidant (HERKEPAEUS *Hauhisokn, p. 63. ex citat. HALLERI in Hist. stirp. Helv. n. 1024.*).

Fides vnguenti ex cortice et baccis parati in vlceribus cancrofis et cacoëthis, quae in Wermelandia celebratur (LINN. *Fl. Suec. l. c. Conf. et EIVSD. Westgöta Resa, p. 243.*), nondum a medicis scitis sub incudem redaeta est. Foeminae viliores Sibiriae autem tantum formae colorique litant, vt in balneo genas baccis terant, vnde hae intumescunt et inflammatoria fere rubedine tinguntur (GORT. *Fl. Ingr. p. 60. PALLAS Reisen l. c. EIVSD.*

Fl. Ross. tom. 1. P. 1. p. 54.) Eodem fine foeminae Tartaricae baccas aqua macerant, qua demum faciem lauant (FALK *l. c.*).

Quum cortex Mezerei dictus etiam a *Daphne Laureola* L. petatur, et haec paullo exactius designanda. Est D. racemis axillaribus quinquefloris; foliis lanceolatis glabris LINN. *Syst. veg. p. 307.* Laureola semperuirens flore viridi, quibusdam Laureola mas c. B. Icon: JACQ. *Fl. austr. vol. 2. tab. 183. p. 49.* REGNAULT *Botan. La Laureole male n. 1.* Masculum istud, quod olim in hacce visum fuit, est perennitas foliorum, quum haec in D. Mezereo autumnno cadunt. Frutex duorum vel trium pedum in Anglia, Italia, Heluetia, Austria, spontaneus. Nosmet in hibernaculis illum feruare oportet, vbi primo vere floret.

Corticis huius vis vel iam definita, vel paullo post fusius definietur. *Baccae* vt reliquae partes valde acres. De acrimonia baccarum experimentum SWIETENII testatur, qui olei digitis expressi gustatione inflammationem faucium et fere praefocationem sibi contraxerat (*Comment. vol. 1. p. 6; 8.*).

496.

Pharm. THYMELAEAE *Pb. Paris.* Cortex.

Daphne Gnidium; panicula terminali foliis lineari-lanceolatis acuminatis LINN. *Spec. pl.* p. 511. *Syst.* p. 308. Thymelaea CLUS. *rarior. pl. hist.* p. 87. c. fig. Thymelaea foliis Lini c. B. Thymelaea monspeliaca J. B. Icon praestantissima: REGNAULT *Botan.* Le Garou ou Timelee. Frutex bipedalis in Galliae inferioris, olim Narbonensis dictae, toto tractu et circa Monspelium etiam copiose crescens; item in Hispania (CLUSIUS) et Italia (e. c. comitatu Nicaeensi: ALLION. *Fl. Pedem.* tom. 1. p. 133.) locis asperis. Plantae prope mare crescentes efficaciores censentur (LE ROY).

Stirpis virtus corrosiva iam dudum cognita fuit. Nec omissa eiusdem commemoratio in variis de materia medica concinnatis libris; sed eam potius in foliis radice et baccis quaesiverunt, quam cortice. Opportunitas loci procul dubio effecit, ut in Gallia frequentius in usum medicum tracta, quam alibi, fuerit, prout cll. LEMERY, GEOFFROY et CHOMEL mentionem eius ampliozem fecerunt.

Baccis

Baccis huius quoque impune vescuntur aues (CLUSIUS *l. c.*). Vetusso auro radix setacei vices egit. Sic adhibita cl^{mm} A SANCTORIO a suffusione oculorum praeferuauit (EX WELSCH. in HALL. *Bibl. pract. tom. 3. p. 87.*). Vulgaris maxime locus, quo in hunc finem traicitur, auris lobulus est, quo perforato radicis particula transmittitur; vnde et fructici nomen bois d'oreille inditum. Contra hemicraniam et ophthalmiam, epiphoram et ad fluxiones ab oculis arcendas valere hoc curationis genus asseritur. Improbatur tamen vsus editor continuationis libri cl^{mi} GEOFFROY (*Mat. med. Supplem. tom. 3. p. 184.*), ad cuius iudicium inflammatio oculorum potius augeatur. In officinis Gallicis radix sicca in hunc finem seruatur. Non vero semper opus est, vt radix transigatur. Sufficit frustulum eius lobulo iam perforato applicare. Quoniam ipsa auris autem, si apertura recens, inflammationi nimis obnoxia est, praestat id modo septima aut octaua die post fieri, et sic per sex menses et diutius, si opus, profluuium alere (BARBEIRAC *form. med. p. 452.*). Tanquam rem notissimam proponit radicis huius in vesicis in cute excitandis efficaciam cl. PETIT (*Mem. de l'ac. des sc. de Paris 1732. p. 233.*).

Sed longe latius fama huius stirpis sparsa est, postquam cl. LE ROY (*Essai sur l'usage et les effets de l'écorce de Garou, Paris 1767. 12.* cuius versio Germ. sub titulo *Versuch üb. d. Gebräu h. u. d. Wirkungen d. Seidelbastrinde überf. von JUNKER Strasb. 1773. prodiit*) multis encomiis corticem cumularet, et horum haud paucis fulcrum quoque experimentis in medium prolatis subderet. Et hicce CORTEX verus *Ecorce de Garou* Gallorum est, quum D. Mezereum Gallis Le Mezereon vel Laureole femelle audit, D. Laureola autem Le Laureole male.

Adurit linguam et cutem erodit, et hoc quidem fit vi falis cuiusdam acidi, quod segregatum a resina acre quidem est, non vero adurens, cum resina autem mixtum intensa acrimonia instruitur (HARTMANN et HASCHKE *Diff. super Daphnes Gnidii usu epispastico*, cuius epitome mihi vnice suppetens, legitur in GRUNERI *Krit. Nachrichten v. klein. med. Schriften 1780. P. I. p. 146.*). Acetum gummosam partem praecipue extrahit, et resinofam quoque corripit sicque sal facile a suis compedibus liberatur (ID.).

CORTEX feiungitur a trunco vel ramis fruticis facile, diffringendo hafce ipfas partes. Applicatio eiusdem externa non nouum inuentum eft. Eiusdem tanquam efficacis remedii contra affectiones fupra memoratas iam meminit cl. BARBEIRAC (*l. c.*), dum circumuoluatur auri pofticae, vnde vlcus et exulceratio in toto auris ambitu cum magno humorum profluuio. Ipfe cl. LE ROY confitetur, fe eiusdem adminiftrationem primum didiciffe ab incolis ditionis Aunis, quae omnino commodior longe eft et, quantum colligi poteft, efficacior, quam parte ante placita. Nouum nomen *Exutorii* (*Exutoire*) eft, quo auctor hocce medelae genus infigniuit. Scilicet corticis vel recentis, vel, fi exaruerit, aceto vini vel aqua per octo vel decem horas macerati, fruftum longitudinis pollicis, latitudinis fex vel octo linearum plerumque imponitur brachio fubter loco, cui mufculus deltoideus inferitur, et fpleniolo tectum fascia firmatur. Oritur tum pruritus, dein vltionis fenus, in quibusdam, quod quidem rarius, veficulae afcendunt, tandem epidermis confumitur, quod plerumque fecundo vel quarto die contingit, fuccedente profluuio copiofo ferofo, quod, nifi praecocius inciderit, die decimo quinto praefto eft,

est, id quod exutio (exution) termino artis nouo vocatur. Initio opus est, mane et vesperi commutare frustulum, postea erosa epidermide sufficit id semel de die vel diebus alternis fieri. Ad alendum profluuium dein ablato cortice imponitur folii recentis Hederae terrestris (V. supra *Appar. med. vol. 1. p. 308.*) nonnihil malleolo vel clauē conuassati pars, quam non ampliorem esse conuenit, quam plagae desideratae ambitum, nam erosionem cutis huic semper aequalem obseruauit. Nisi suppetant folia Hederae, quae vel ideo praefero, quod nec hieme enecantur, substitui potest folium Plantaginis maioris vel, nisi foetor metuendus, folium Brassicae. Renouatio fit hieme quotidie semel, aestate bis, quod tanto magis necessarium, quum aliquando latex exundans haud parum foeteat, et aliquando tam copiosus fit, ut manica tota madeat, unde subinde obuoluere brachium pergamento vel tela cerata opus est, vel chartam bibulam pluries complicatam, ut liquoris plurimum resorbeatur, imponere. Erosio autem modo fit superficialis, nulla excauatio cutis, nec nisi casibus rarioribus veri puris excretio. Deterfa plaga, rubra modo apparet. Quo maius frustum imponitur, eo maior subsequitur excoriatio, id

quod pro fine diuerso dirigitur, adeo vt aliquando frustum triplo amplius dicto impositum fuerit. Nihil commodi inde redundare video, quod frustum in tres strias interuallis relictis ditcindatur (quod quidem suasisit cl. LE ROY in *vers. cit.* p. 20.). Galli aliquando transferunt corticem ex vna sede in alteram vicinam transmigracione sensim per totam partem facta (quod, si varietati terminorum indulgeas, exutorium ambulatorium vocare poteris). Stimulum sine dubio maiorem hac encheiresi excitare student, nam alias vnica plaga follerter procurata insigne profluuium subsequitur. Raro surae imponitur cortex, ibique plus doloris et in administratione plus negotii facessit.

Iam, quum ad morbos significandos transeundum sit, in quibus exutorium profit, praemonere oportet, licet in Gallia experimenta cortice D. Gnidii capta fuerint, alia tantum non omnia, quae recensebo, corticem D. Mezerei respicere, nec minus me, quam alios pluribus casibus suppare virtutes expertum esse. Quin, dum in eadem persona alteri brachio cortex Mezerei, alteri cortex Gnidii imponeretur, istum multo citius et abundantius laticem mouisse compertum, scilicet istum
 intra

intra 24 horas, hunc nonnisi post duplum temporis spatium (RUMPEL in *Act. Mogunt. a. 1778. et 79. p. 8.*). Mixtim igitur proponere liceat vtriusque corticis in medendo potestatis exempla, ita tamen, vt meminerit lector, quum Gallos testes citem, vel manifeste eos corticem Gnidii adhibuisse, vel probabile maxime esse, non alium vsurpasse, item cl. HARTMANN corticem Gnidii applicuisse.

Id in vniuersum singulorum scopus fuit, liquidum alicubi stagnans, acres inprimis particulas alicui parti tenacius inhaerentes et vellicantes blanda vi reuellere et lente vna cum aquoso latice exundante per erosam cutem eliminare. Non omnis tamen suspicio abest, quin protractiori corticis applicatione pars acrimoniae, quae illi inest, resorbeatur et humores mobiles reddat. Hinc intumescencia faciei et eruptiones miliares, rubrae, prurientes brachii vel totius corporis valde molestae ex cortice Mezerei videntur deriuandae (BERG. *Mat. med. p. 305.*).

Crebro efficaciam suam demonstrauit in oculorum variis affectionibus, nominatim ophthalmia

obstinata et epiphora. Incolarum ditionis Aunis hac in re capta experimenta confirmatur aliis artis peritorum (LE ROY *l. c. p. 63. fqq.* RUMPEL *l. c. p. 9.*). Imponitur cortex tum brachio, quod oculo aegroto opponitur; si vterque laborat, sufficit tamen vnum exutorium; aliquando topica, exempli causa saturninum dilutum, commode iunguntur (LE ROY). Sic corticis applicatione tempestiua praeuertitur subinde fistulae lacrymali (ID.). In ophthalmiis habitualibus applicatio ad crura profuit eximie (VAN DEN BOSCH *Bemerkungen üb. d. Muskelvermögen d. Haargefäßchen, p. 81.*).

Auribus manantibus subuenit et surditatem tollit, si relaxatio partium subest, nec siccitas peccat (LE ROY *p. 148. fqq.*), ENGEL *p. 6. fqq.*).

Proximo loco commemorandi sunt morbi quidam chronici pectoris. Horum e numero sunt tussis diuturna pituitosa, oppressio pectoris et difficultas respirandi, quae minantur phthisin futuram, quin excreatio puri similis vel vere purulentae materiae comite febre multis casibus (LE ROY *p. 123. fqq.*). Profuit et in phthificis huius generis vi vesicatoriis et suppurationem inde enatam cortice

Daphnes

Daphnes alere (FABRE in *Mem. de l'ac. R. de Chir. tom. 5. p. 573.*).

Nec in vitiis cutaneis sua laude defraudandus est. Eo obuiam itur sequelis ex scabie vel tinea capitis retropulsa (LE ROY p. 114.). Eo herpetica labes saepe tollitur. Spectat huc exemplum herpetis et fungi articularis in genu, quod vtrumque vitium cortex brachiis impositus sufflaminauit (JOS. DE PLENCIZ *Art. et obs. med. p. 135.*). Leguntur casus felicitis curationis, in quibus herpes cum arthritica labe coniunctus apparuit (POMME *nouveau recueil de pieces relativement au traitement des vapeurs, p. 391. sqq.*). Sic febris cum spasmis ex serpigine (Salzflus) longa retrogressa, imposito cortice ei loco, quem serpigo antea occupauerat, deuieta (RUMPEL *l.c. p. 11.*). Vi bis obseruati successus fausti commendatur applicatio corticis Mezerei ad variolas in partes quasdam ignobiliore alliciendas (SCHERB *über d. Einsprossung d. Pocken, p. 135.*). Merito et celebratur in doloribus rheumaticis et, affinis hisce, arthriticis. Nec haecce efficacia fugit cl^{um} LE ROY (p. 204.), crebrius dein ab aliis explorata. In rheumatismo acuto solamen attulit cortex modo parti dolenti, modo dissitae, applicatus (TODE et

SALHOLT *Adnotat. med. pract. p. 6.*). Cephalaeam arthriticam autem sedauit brachio impositus (*l. c. p. 9.*). Speciatim indicanda est odontalgia rheumatica et dolor totius lateris finistri capitis, praecipue maxillae eo sublatus (RUMPEL *l. c. p. 10.*). In malo ischiadico viri cuiusdam diuturno cessauit dolor cortice femoris interiori parti primum admoto, dein translato per totum ambitum femoris, nec vnquam recruduit (HARTMANN *l. c. p. 147.*). Ex fomite rheumatico videtur profecta fuisse ista epilepsia, cuius medelam exstitisse fusius describitur (RUMPEL *l. c. p. 10.*). — In paralyticis affectionibus pariter non spernendum auxilium affert; cuius rei notabile exemplum istud est hominis sinistro latere paralytici, sed mirifice inde leuati (RUMPEL *p. 11.*). — Demum commemoranda vis est, qua in obstructionibus glandularum referendis pollet. Scrophulae ex hoc censu sunt (LE ROY *p. 89.*); et eodem auxilio parotis tumida, acrem humorem fundens, disparuit (RUMPEL. *p. 13.*).

Vtinam hisce morbis omni tempore et occasione satisfaceret, sed mirifica illa, propensione dixerim an vanitate? quae plerisque inest, placitum sibi medicamen varietate virium adscriptarum or-

nandi,

nandi, accidit, vt multae aliae illi tribuerentur, in cachexia, apoplexia, mania, affectionibus nervosis, tumoribus oedematosis rel. (Vid. lib. cl. LE ROY). In immensum augetur morborum series, si transcribere in cortices propositos omnes illas virtutes volupe sit, quae vlceribus artificialibus et epispalticis in vniuersum competunt.

Non diffitendum, prout in phaenomenis externis multipliciter differt effectus exutorii ab isto fonticuli, vesicatorii ex Cantharidibus, sinapismi vel alius epispaltici vsitati, vt de vsitionibus et setaceis nihil dicam, ita et cortices hocce in morbis prius quasdam vires exercere. Celerior omnino est effectus Cantharidum applicatarum, magis stimulant neruosum systema, plusque doloris tam, quum applicentur, quam epidermide ablata creant, profundius earundem virus in superficie corporis serpit, vnde suppuratio subsequi solet, resorptae acrimoniae harum in sanguinem quoque manifestiora indicia existant. Hinc hae in acutis morbis magis conducunt corticibus dictis, quum contra hi, si lente in chronicis morbis reuellendum sit et fomes acris sensim pedetentimque emoliendus et inter haec parcendum dolori sit, praestent. Quis

enim exulcerationem ex vesicatorio multis iteratis moliminibus alendam per plures menses, quin annum supraque, sine magno incommodo ferret. Fonticulorum exigua efficacia est, nec valde reuellunt, nisi plures excitentur, quorum singuli dum aperti seruandi, multum molestiae creant. Sinapis, Armoraciae, Rutae aliorumque rubefacientium vis in stimulando potius et reuellendo, quam humores vitiatos eliminando consistit, nec diuturnam continuationem admittunt. Ranunculorum (Vid. *Appar. med. tom. 3. p. 78. 84. 87.*) ambigua virtus est, nec periculo carens.

In hac tamen, quam tribuo corticibus Daphnes, praerogatiua non celanda quaedam incommoda sunt, quae eorum vsum subinde comitantur. Sunt enim nonnulli, in quibus ne ex applicatione quidem, per mensem dimidium vel integrum continuata, cutis rubedinem contrahit (LE ROY *p. 17*; HARTMANN *l. c. p. 147.*). In aliis incalescit inde corpus notabiliter, dolor absque feri effluuio enascitur insignis (ENGEL *l. c. p. 16.*), intumescit brachium, quin ipsa facies (LE ROY *p. 17*; HARTMANN *l. c. p. 148*; ENGEL *l. c.*), abscessus supra cubiti flexum contractus (ENGEL), quin ex iusto diuturniori corticis mora gangraenae periculum incidit

(HART-

(HARTMANN). In mulieribus saepe post protractiorem exutorii administrationem emergunt exanthemata miliaria rubra, prurientia, quae occupant brachium vel totum corpus ne capite quidem exempto, discreta vel in areolas confluentia, subinde valde molesta, et, si chronica euaserint, difficillimae curationis (BERGII *M. m. p.* 306.). Aliquando exeditur cutis profundius cum dolore acerbo, et tam tenaciter cortex adhaeret, ut vix calidi lactis ope seiungi possit, vel haud absque cruentatione. Saepe acre exstillans vicinas partes erodit. Ast caue, ne id cortici tribuas, quod vitiosae potius corporis diathesi adscribendum est. Hi quoque plerumque melius ferunt exutorium, qui pallentes laxioris sunt corporis, et copia aquosorum humorum instructi et plus emolumenti inde consequuntur, quam quibus cutis dura, siccitas solidorum, macies, sanguis compactus viscidaque labes contingit. Quibusdam et foetor laticis exundantis taedium parit, qui tamen non perpetuus est, sed vel a morbi genio, ob quem exutorium eligimus, vel rariori iusto vel inconcinna deligatione repetendus. Exempli quoque exstant, quod nihil vel perparum feri erosus locus effuderit, sed eius loco pus quasi ex fonticulo stillauerit (ENGEL *l. c. p.* 17.).

Plura

Plura tamen horum incommodorum eius naturae sunt, vt leuiusculis praesidiis tolli possint. Si in ambitu erosiones: lotio cum aqua frigida conuenit. Balnea tepida subinde profuerunt in eruptionibus descriptis. Dolente nimium plaga vel intumefcente brachio et inflammationem minante ad discutientia, aquam saturninam GOULARDI similiaque, confugimus. Quicquid aduersi autem accedat, semper auferri cortex debet. Dolor subinde initio post impositum corticem et tenacius affixum perceptus plerumque latice vberius exundante cessat. Quis ideo vituperabit vesicatoria ex Cantharidibus, quod subinde vlcera molesta imo gangraenosa excitauerint, aliis stranguriam et mictionem cruentam creauerint: cur ne de crimine horum corticum applicatio absoluenda, etiamsi non omnibus opportuna fuerit. Ita neutrum horum ideo reiici meretur, quod aliquando spe nos excidere passum fuerit. Et nemo prudentior in morbis difficilioribus, quales recensui, vnice acquiescet in topico eiusmodi remedio, sed alia scopo accommodata simul in vsum vertet, quorum sola virtus tamen non sufficiet.

Qui vero exutoriis per protractum tempus indulserunt, caueant, ne iusto praecocius et sine praeuia, praeparatione plagam coalescere sinant. (LE ROY *p.* 238.). Repetitae tum requiruntur, etsi blandae, purgationes aluinae parciusque cibandum est. Primis mensibus post lassitudo genuum sentitur, quam saepe criticae quaedam deiectiones aluinae excipiunt. Multis tamen exemplis extra dubium ponitur, hisce praemissis cautionibus absque noxa plagas Daphne excitatas posse exsicari.



 ADDENDA.

Plagulis, quae de Gummi guttae et de Benzoë in hoc volumine agunt, iam prelo egressis, ecce, pro ea, qua in me fertur, benevolentia et suo in litteras studio, ill. Baronetus BANKS, Praefes societ. scient. Lond., mihi mittit schedas, quarum obtinendarum spem me concepisse suis locis in libro ipso significavi. Hae quum varia historica momenta dubitanter modo vel breuiter a me pronuntiata confirmant vel luculentius exponant, alia corrigant: nolo eorum commemorationem ad finem subsequenti voluminis, vt reliqua supplementa, differre, sed potiora mox subiungere non vereor.

GUMMI GUTTAE.

(p. 406. sqq.)

Originem eius curatius b. KÖNIG, Tranquebarae per multos annos medicus et sciens fidusque naturae scrutator, persequutus est in pugillaribus Germanice scriptis et cum BANKSIO communicatis, quorum hic copiam mihi fecit. Disti-
 guit

stinguit iste inter arborem *verum* Gummi guttae suppeditantem et illam, quae *spurium* suggerit. Istius rem praecipue agit, eamque nomine *Guttae-ferae verae* s. *Ghokkatu*, *Gohkathu*, *Gohlathu* Cingalensium, vel *Bokkatu* incolarum prope Madre dégentium, proponit. Est arbor staturae mediocris, ad Polygamiam monoeciam transferenda. *Flores* eius *masculi* vel insident racemo proprio, vel inter flores hermaphroditos (foemininos KÖNIGIUS perperam pluries vocavit) axillis foliorum adnascuntur. Calyx tetraphyllus (rarius 6-phyllus) foliolis ovato orbiculatis marginatis, quorum duo exteriora minora, duo interiora maiora; Corolla tetrapetala, patentissima calyce duplo maior, petalis obouatis coriaceis margine ciliatis, luteo albis basi rosea, oppositis duobus maioribus; Staminum Filamenta numerosa ad 30 ex receptaculo carnosso quadrangulari, clauata, subquadrangularia, Antherae fertiles; Rudimentum Styli in nonnullis, Stigma echinatum, inaequale, sterile. *Flores hermaphroditici* verticillatim vel axillis foliorum vel articulis ramorum iuniorum mixtim cum floribus masculinis inferuntur, interdum geminati oppositi. Calyx corollaque, quales in masculis, nisi parum maiores; Stamina, vt in maribus, interdum polyadelpa

in

in phalanges quinque distributa, Antheris fertilibus; Pitilli Germen globosum, Stylus solitarius brevis, Stigma tri- vel quadrilobatum lobis patentibus obcordatis persistentibus; Bacca globosa, glabra, albicans ad latus rosea, coronata stylo brevi et lobis stigmatis, ceraso maiori saepe duplo maior; Semina tria oblonga, obsolete triangularia, articulo terminali, alba, ante maturationem vulnerata lac copiose fundentia, initio niueum dein viridi citrinum. Folia arboris ovata vel obovata, opposita, integerrima, laevia, coriacea, rigida, obscure viridia, petiolata. — Crescit haec arbor in regno Siamensi, nominatim prope locum Cambodiae vicinum, qui Tchänthebuhn dicitur, item in Zeylona.

Priori loco, teste sacerdote religionis Romano catholicae fide digno, qui christianorum Cochinchinensium sacris ibidem praest, colligitur succus sic, ut, quod ex fractis foliis vel ramulis guttatim (vnde ratio nominis Gummi guttae repetenda) promanat, lac luteum excipiatur arboris huius foliis vel testis nucum Cocos, et dein maioribus vasis planis argillaceis aestivo tempore siccat, donec indurescat, tum commodis foliis obuoluetur. Hunc succum vna cum ligno Aloës christiani ibi habitantes instar tributi regi Siamenti soluunt. In Zeylona

Zeylona autem incidunt hinc inde corticem trunci variis locis lapide acuto, vnde copia succi cremorem lactis spissitudine aemulantis exundat, aestu solari facile siccandi. Piclorio scopo Gummi guttae Siamente alteri Zeylonensi praestat; nam hic colorem lordide.luteum erogat, cuius causa forsitan in vitio collectionis tantum latet. Sed medica virtute neutrum alteri cedit. Vtraque regione instar vehementioris aluum laxantis et emetici ab indigenis usurpatur, haud sine metu. Nec latet eos, abuti eodem aliquando scelestas foeminas. Baccae edules sunt.

Cambogiae guttae L. spurium Gummi guttae tribuit KÖNIGIUS, quoniam, licet arbor succum fundat citreo luteum, hic tamen siccatione in brunum inclinat. In Malabaria, vbi spontanea, *Korka-Puli* dicitur. Sed et Zeylonam sub diuersis Varietatibus patriam habet. Fructus pomum subglobosum est, interdum ouale, sulcis octo nouem ad duodecim hiantibus profunde diuisum, magnitudine pomi vulgaris, nitidum, colore luteo vel rubro viridique coloratum, pulpa subtenaci succi acidissimi farctum, formans infra diuisuras loculamentum ouale semine vnico raro duobus in pulpa diluta

subrosea faporis dulcis nidulantibus, oblongo reniformibus compressis, longitudine fabae maioris, Siccatus ex Zeylona venditur in oram Coromandel, vbi in foris venalis prostat, et ob acorem praecipue intinctibus pipere largiter conditis a pauperibus additur. Succus ex trunco prorumpit, instar lactis citreo lutei, spissitudine Terebinthinae crassae, et lente exarescit. Recens a Cingalensibus vulnerarium egregium censetur.

B E N Z O E.

(p. 540. sqq.)

Auctore cl^{mo} HOUTTUYN eam arbori cuidam ex Lauri genere adscripsi, sed iam commentatione cl^{mi} DRYANDER (*Botanical description of the Benjamin tree of Sumatra* inserta volumini 77. actorum *Philosophical Transactions*) meliora edoctus eandem arborum Styracis esse speciem nullus dubito. Occasionem corrigendi nouissimum errorem simulque omnes reliquos tempore priores omnino suffocandi dederunt specimina sicca, quae sibi ex Sumatra per cl. MARSDEN comparauit ill. Baronetus BANKS. Praefigenda igitur in futurum est nomen et descriptio:

Styrax

Syrax Benzoin; foliis oblongis acuminatis subtus tomentosis, racemis compositis longitudine foliorum DRYAND. *loc. cit. c. tab. 12.*

Synonymis a me significatis addidit cl. vir: *Benzuin* RADEMACHER in *At. societ. Batav. vol. 3. p. 44.* quem tomum legere haecenus mihi non contigit.

UMF

**DESIGNATIO SPECIERVM
IN QVARTO VOLVGINE CONTENTARVM.**

S T I R P E S.

ORDO XXXVII. DVMOSAE.

<i>Nomen pharmaceuticum.</i>	<i>Nomen systematicum.</i>	
422. Rhamnus catharticus f. Spina ceruina.	<i>Rhamnus catharticus</i>	pag. 1
423. Frangula.	— — <i>Frangula.</i>	5
424. Iuiuba.	— — <i>Zizyphus.</i>	7
425. Aquifolium.	<i>Ilex aquifolium.</i>	10
426. Sambucus.	<i>Sambucus nigra.</i>	13
427. Ebulus.	— — <i>Ebulus.</i>	22
428. Sumach.	<i>Rhus coriaria.</i>	25
429. Elemi.	<i>Amyris Elemifera.</i>	28
430. Balsamum de Mecca. Xylobalsamum. Carpobalsamum.	— — <i>Opobalsamum.</i>	32
431. Copaiuae balsamum.	<i>Copaisera officinalis.</i>	47

ORDO XXXVIII. TRIHILATAE.

Nomen pharmaceuticum. *Nomen systematicum.*

432. Hippocastanum.	<i>Aesculus Hippocastanum.</i>	62
433. Nasturtium indicum.	<i>Tropaeolum maius.</i>	77
434. Berberis.	<i>Berberis vulgaris.</i>	79
435. Tribulus aquaticus.	<i>Trapa natans.</i>	86

ORDO XXXIX. TRICOCCAE.

436. Euphorbium.	<i>Euphorbia officinarum.</i>	88
437. Cataputia minor.	— — <i>Lathyrus.</i>	100
438. Esula minor.	— — <i>Cyparissias.</i>	102
439. — — maior.	— — <i>palustris.</i>	105
440. Gummi guttae.	<i>Cambogia Gutta.</i>	106
	<i>Guttaesera vera</i>	
	KÖNIG.	654
441. Myrobalanus Emblica.	<i>Phyllanthus Emblica.</i>	127
442. Cascarilla.	<i>Croton Cascarilla.</i>	128
443. Bezetta coerulea. Succus Heliotropii.	— — <i>tinctorium.</i>	139
444. Tilli v. Tiglium. Pavanae lignum.	— — <i>Tiglium.</i>	149
445. Lacca.	— — <i>lacciferum.</i>	152

<i>Nomen pharmaceuticum.</i>	<i>Nomen systematicum.</i>	
446. Ricinus maior.	<i>Iatropha Curcas.</i>	164
447. Refina elastica.	— — ? <i>elastica.</i>	167
448. Ricinus vulgaris. f. <i>Cataputia maior.</i>	<i>Ricinus communis.</i>	195
449. Mercurialis.	<i>Mercurialis annua.</i>	222
450. Thea Bohe.	<i>Thea Bohea.</i>	225
451. — — viridis.	—, <i>viridis.</i>	226
452. Buxus.	<i>Buxus sempervirens.</i>	262

ORDO XL. OLERACEAE.

453. Bonus Henricus.	<i>Chenopodium Bonus Henricus.</i>	267
454. Botrys vulgaris.	— — <i>Botrys.</i>	270
455. Botrys Mexicana.	<i>Chenopodium ambro- soides.</i>	273
456. Chenopodium an- thelminticum.	— — <i>anthelmini- cum.</i>	275
457. Vulvaria.	— — <i>Vulvaria.</i>	276
458. Beta rubra.	<i>Beta vulgaris.</i>	278
459. Soda.	<i>Salsola fatiua etc.</i>	282
460. Spinacia.	<i>Spinacia oleracea.</i>	327
461. Atriplex fatiua.	<i>Atriplex hortensis.</i>	329

<i>Nomen pharmaceuticum.</i>	<i>Nomen systematicum.</i>	
462. Herniaria.	<i>Herniaria glabra.</i>	331
463. Camphorata.	<i>Camphorosma Monspeliensis.</i>	333
464. Phytolacca.	<i>Phytolacca decandra.</i>	335
465. 466. Lapathum acutum.	<i>Rumex acutus.</i>	341
	— — <i>crispus.</i>	341
467. Herba Britannica.	— — <i>aquaticus.</i>	343
468. Rhabarbarum monachorum.	— — <i>alpinus.</i>	346
469. Acetosa.	— — <i>Acetosa.</i>	348
470. Rhaponticum.	<i>Rheum Rhaponticum.</i>	353
471. Rhabarbarum Sibiricum.	— — <i>undulatum.</i>	356
472. Rhabarbarum f. Rheum verum.	— — <i>palmatum?</i>	362
473. Bistorta.	<i>Polygonum Bistorta</i>	407
474. Hydropiper.	— — <i>Hydropiper.</i>	409
475. Centumnodia.	— — <i>auiculare.</i>	412

476. Anacardium occidentale.	<i>Anacardium occidentale.</i>	413
------------------------------	--------------------------------	-----

<i>Nomen pharmaceuticum.</i>	<i>Nomen systematicum.</i>
477. <i>α</i> Cinnamomum.	<i>Laurus Cinnamomum.</i> 417
Cassiae Flores?	
<i>β</i> Cassia lignea.	<i>Varietas diuersa.</i> 441
Malabathri Folia?	
478. Camphora.	— — <i>Camphora</i> etc. 447
479. Culilawan.	— — <i>Culilawan.</i> 524
480. Laurus.	— — <i>nobilis.</i> 528
481. Saffafras.	— — <i>Saffafras.</i> 534
482. Benzoë.	— — <i>Benzoin</i>
	HOUTT. 540
	<i>Styrax Benzoin</i>
	BANKS. 658
483. Pechurim,	<i>Laurus ?</i> 549
484. Cortex Winteranus.	<i>Wintera aromatica ?</i> 557
485. Canella alba.	<i>Canella alba.</i> 566

ORDO XLI. SCABRIDAE.

486. Parietaria.	<i>Parietaria officinalis.</i> 570
487. Contrayerua.	<i>Dorstenia Drakena.</i> 572
	— — <i>Houstoni.</i> 572
488. Carica.	<i>Ficus Carica.</i> 578
489. Vrtica.	<i>Vrtica dioica.</i> 587
490. Vrtica Romana.	— — <i>pilulifera.</i> 595

Nomen pharmaceuticum. *Nomen systematicum.*

491. Morus.	<i>Morus nigra.</i>	596
492. Ulmus.	<i>Ulmus campestris.</i>	601
493. Cannabis.	<i>Cannabis sativa.</i>	608
494. Lupulus.	<i>Humulus Lupulus.</i>	621

ORDO XLII. VEPRECVLAE.

495. Mezereum.	<i>Daphne Mezereum.</i>	628
496. Thymelaea.	— — <i>Gnidium.</i>	639

UMF

ERRATA ALIQVOT VOLVM. QVARTI.

Pag. 106. lin. 16. loco iam *lego* etiam p. 335. lin. 3. loco 455.
leg. 464. p. 341 lin. 3. loco 466. *leg.* 465. et 466.



